ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਰੁਤਿ ਚੌਥੀ Rut 4

Sri Gur Partap Suraj Granth

ਕ੍ਰਿਤ:

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ'

By

Bhai Santokh Singh 'Kavi Churamani'

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ
ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ
੩੦੦ ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

Dedicated to 300th Martyrdom Anniversary of

Guru Gobind Singh ji's
Four Sahibzadas and Mata Gujri ji

ਵਲੋਂ: ਭਾਈ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

Bhai Baljinder Singh ji

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਵਲੋਂ: ਸਿਰਜਕ 'ਈਸਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ'

ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ

ਵਲੋਂ: ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਧਾਵਾ
(ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ)

ਸੰਦੇਸ਼

ਵਲੋਂ: ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰੋ. (ਰੀਟਾਇਰਡ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
(ਐਕਸ ਫੈਲੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ)

ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ

ਤਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ਚੌਥੀ

ਰੁਤਿ ਚੌਥੀ

ਦੋ ਸ਼ਬਦ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੂਲ ਸ੍ਰੋਤ ਉਸ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਕੌਮ ਫ਼ਖ਼ਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਮੀ ਸਰਮਾਇਆ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਸ੍ਰੋਤ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਭਾਵੇਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਿਤਨੇ ਕੁ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਨੀਮਤ ਸਮਝ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਆਵੱਸ਼ਕ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ੍ਰੋਤ 'ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ' ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ' ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਹੈ। 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ' ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਡਮੁੱਲਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਅਦਭੁਤ ਵਿੱਦਵਤਾ ਦਾ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸ੍ਰੋਤ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਫ਼ਲਸਫ਼ੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀ ਇਸਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਵਿੱਦਵਤਾ ਅਧੂਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਦੀ ਕਥਾ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜੋ ਸ਼ਰਧਾ, ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਨਵੀਨਤਮ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੂਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਵਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣਾ, ਦਾਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਵਾਰਾਂ/ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਰਚ ਟੂਲ, ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ 'ਨਾਭਾ' ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨਕੋਸ਼', ਨਿਰਮਲਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ 'ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ' ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਿਲ ਸੀ), ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ' ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸ੍ਰੀ 'ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਡਿਜਿਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਈ. ਟੀ. ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ੧੨ ਰਾਸਾਂ, ੬ ਰੁਤਾਂ ਅਤੇ ੨ ਐਨ ਡਿਜਿਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਇਸ ਕੀਟ ਪਾਸੋਂ ਲਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਪੰਕਤੀ-ਛੇਦ ਅਤੇ ਪਦ-ਛੇਦ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਕੁ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਬੇਲੋੜੇ ਅਤੇ ਮਨਮੱਤ ਵਾਲੇ ਅੰਸ਼ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸਦੀ ਸੋਧ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤੁੱਛ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ

ਲਈ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਰਤਨ ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਯਾਯ, ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਫੁੱਟਨੋਟ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੇ ਕੇ ਮੂਲ ਪਾਠ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛੇੜ ਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਤਤਕਰਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਸੂ ਤੱਕ ਸਿੱਧੀ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਆਸਾਨ ਲਿੰਕ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਨਾਲ ਹੀ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ.ਏ. (ਜੰਮੂ) ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ 'ਸੰਬੰਧ ਸੂਚਕ ਅਨੁਕ੍ਰਮਣਿਕਾ' (ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼) ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਜਿੱਥੇ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਐਕਸ ਫੈਲੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ) ਦਾ ਵੀ ਦਾਸ ਰਿਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਾਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਤੱਗ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ 'ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਿਜ ਕਰਮਸਰ' ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ 'ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ' ਨੂੰ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਦਾਸ ਡਾ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਥਿੰਦ' (ਸੈਨ ਮਟੇਓ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ, ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣਾ ਭਰਪੂਰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਮੰਜ਼ਿਲ ਹਾਲਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਰਚਨਾਵਲੀ, ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ, ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਬਿਲਾਸ (ਪਾ: ੬ ਅਤੇ ਪਾ: ੧੦), ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਗਿਆਨ ਰਤਨਾਵਲੀ, ਸਿੱਖ ਰਹਿਤਨਾਮੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟੀਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਹੋਰ ਮੂਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ... ਕਾਰਜ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਆਸੀਸ ਨਾਲ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉੱਪਰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੂਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ, ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਜੋ ਕਿ ਹਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਹੁਣ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਨੁੱਕਰ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਅਤੇ 'ਹਉ ਮੂਰਖ' ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਕਾਰੇ' ਲੱਗਿਆ ਰਹੇ:

ਪੂਰੀ ਸ਼ੈ ਨੂੰ ਡਰ ਘਾਟੇ ਦਾ, ਡਰ ਨਹੀਂ ਅੱਧੀ ਤਾਈਂ।
ਰੱਬਾ! ਪਿਆਰ ਮੇਰੇ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ, ਪੂਰੀ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਦਾਸ
ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
੧ ਜਨਵਰੀ ੨੦੦੫ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਮਸਰ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਨਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣ ਬਾਬਤ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮਹਾਨਕੋਸ਼, ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ, ਸੰਪੂਰਨ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ' ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ, ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ 'ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ' ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਾ ਡਿਜਿਟਲ ਸੰਸਕਰਣ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਅੰਦਰ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ (ਸੰਨ ੨੦੦੮ ਈ.) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਪੰਕਤੀ-ਛੇਦ ਅਤੇ ਪਦ-ਛੇਦ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਫੁੱਟਨੋਟ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵਾਸਤੇ ਮੂਲ ਪਾਠ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਸਾਲ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਗੁਰਗੱਦੀ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਹੈ। ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਅਵਸਰ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਨਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ ਵੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਸ੍ਰੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਖੋਜ ਯੰਤਰ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦਾਸ
ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਮਸਰ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

੨੬ ਅਗਸਤ ੨੦੦੮

ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ

ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਨਿੰਨ 'ਪਿਆਰੇ' ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ, ਜਿਹੜੀ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਸੀਏ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਾਰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵਖਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ 'ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ' ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਵਚਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੇ ਤਰੀਕੇ ਦੁਆਰਾ ਸਫ਼ਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਰੀਤਿ ਚਲਾਈ ਹੈ।

ਦਾਸ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗਾਹੇ ਬਗਾਹੇ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ, ਫਿਰ 'ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕਰੋ ਮੀਡੀਆ' ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਰਚ ਟੂਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ 'ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ' ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਸੰਨ ੨੦੦੪ ਈ. ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦਾ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ੫੦੦ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ੪੦੦ ਸਾਲਾ ਸਮਾਰੋਹ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ 'ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ' ਟੀਕਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ੫੦੦ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ, 'ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ੪੦੦ ਸਾਲਾ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਤੱਗਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ 'ਗੁਰਮੁਖ ਹੰਸਾਂ' ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਉਪਮਾ ਦਾ 'ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਮਹਾਨਕੋਸ਼' ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਦੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਘਾਲਣਾ ਉਪਰ ਸਿਰਫ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਤਰੀਕੇ ਦੁਆਰਾ

ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ, ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣੇ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਦੁਆਰਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ' ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਦਾਸ ਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮੂਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਮਨੋਰਥ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਖ਼ੀਰ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਅਤੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ' ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ।

੨੧ ਜਨਵਰੀ ੨੦੦੫
ਰੰਧਾਵਾ

ਸੰਦੇਸ਼

ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਵਰੋਸਾਇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਹਨ। ਚੇਤੰਨ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰੰਪਕ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੂਝ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰਕੇ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਾਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਵਖਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਟਨ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਸੁੱਚੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹੀ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਖੋਜਕਾਰ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਨਵੀਨਤਮ ਸੂਚਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤੀਬਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਇਸ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਘਾਟ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਜਿਸ ਸਦਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਬਖ਼ਸ਼ੀ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰੋਖ ਤੇ ਅਪ੍ਰੋਖ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਡ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ.ਡੀ. ਅਤੇ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੇ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰਨ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਐਨ-ਸਹਾਇਕ ਬਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਉਹ ਐੱਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਸਮਾਜ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੇਰੇ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਲਗਨ ਉਪਰ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕਰੋ ਮੀਡੀਆ' ਦੇ ਨਵੀਨਤਮ ਸੰਸਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਸਵੈਯੇ; ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ (੪ ਜਿਲਦਾਂ); ਸ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸਟੀਕ (੮ ਜਿਲਦਾਂ); ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਰਪਨ' (੧੦ ਜਿਲਦਾਂ); ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਮੇਰਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋਸ਼' (੨ ਜਿਲਦਾਂ) ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' (੧੪ ਜਿਲਦਾਂ) ਸਮੇਤ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਤੁਕ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਸਰਚ ਇੰਜਨ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੀਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਕ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਵੇਖਣੇ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਅਥਵਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼' ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਢੂੰਡ ਸੀਮਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨੀ ਅਥਵਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਭਾਲ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀਆਂ-ਪਿਛਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖਰੇ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਵਡੇਰੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਖ਼ਸ਼ਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹਿਣ। ਸਾਡੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਪਟਿਆਲਾ
੨੮ ਜਨਵਰੀ, ੨੦੦੫

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰੋ. (ਰੀਟਾਇਰਡ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
(ਐਕਸ ਫੈਲੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ)

ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ

ਰੁਤਿ ਚੌਥੀ

(ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਤਤਕਰਾ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਤਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ਚੌਥੀ ਉਪਰ ਕਲਿਕ ਕਰੋ ਜੀ)

ਤਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ਚੌਥੀ

ਚਉਥੀ ਰੁਤਿ

ਰਿਤੁ ਚਉਥੀ ਚੱਲੀ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ਼੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥

ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਦੇਖੋ ਰਾਸਿ ੩ ਦਾ ਆਦਿ।

ਅਥ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤ ਕਥਨੰ ॥

੧. [ਮੰਗਲ। ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਬਾਹਰ ਚੜ੍ਹਨਾ]

<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨

ੴ. ਇਸ਼੍ਟ ਦੇਵ-ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ-ਮੰਗਲ।

ਦੋਹਰਾ:

ਦੀਨਨਿ ਦਯਾਲੁ† ਅਨੰਦਘਨ, ਜੋ ਸਭਿ ਮੈਂ ਲਯ, ਲੀਨਿ। †ਪਾ:-ਦੀਨ ਦਇਆਲ।

ਲੀਨਿ ਨਾਮ ਜਨ ਜਾਂਹਿ ਨੇ, ਤਿਨ ਕੌ ਕੈਵਲ ਦੀਨਿ ॥੧॥

ਅਨੰਦਘਨੁ = ਇਕ ਰਸ ਆਨੰਦ (ਸ੍ਵਰੂਪ)। ਲਯ = ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ।

ਲੀਨ = ਜੱਫੀ ਵਿਚ, ਨਾਲ ਲਗੇ ਹੋਏ, ਅਲੰਬ ਵਿਚ, ਆਸਰੇ।

ਕੈਵਲ = ਕੈਵਲਯ = ਸਦਾ ਦੀ ਮੁਕਤੀ।

ਸੂਚਨਾ-'ਜੋ ਸਭ ਮੈਂ ਲਯ ਤੇ ਲੀਨ ਦੁਹਾਂ ਦੀ ਦੇਹੁਰੀ ਦੀਪਕ ਹੈ।

ਅਰਥ:

ਦੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਦਿਆਲੂ ਕੇ ਇਕ ਰਸ ਆਨੰਦ (ਸਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ) ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਅਤੇ) ਜਿਸ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸਾਰੇ (ਕਾਇਮ) ਹਨ, (ਐਸੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ) ਨਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਨਾਂ ਨੇ ਲੀਤਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ (ਆਪ ਨੇ) ਕੈਵਲ (ਪਦਵੀ) ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਭਾਵ:

ਨਜਾਯ ਨੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ (= ੨੧ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ) ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਜਾਣ ਦਾ ਨਾਮ ਕੇਵਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਸਾਧਨ ਉਸ ਦਾ ਹੈ ੧੬ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਤਤ੍ਵਗਜਾਨ। ਸਾਂਖ ਵਿਚ ਤ੍ਰੈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਦੁਖਾਂ ਤੋਂ ਸੰਪੂਰਣ ਖਲਾਸੀ ਨੂੰ ਕੈਵਲ ਆਖਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਵਿਵੇਕ ਉਸ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਯੋਗ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ ਅਹੰਕਾਰ ਹੀ ਪੂਰਨ ਨਵਿਰਤੀ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਦਾ ਸ੍ਵੈ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਥਿਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੈਵਲ ਹੈ, ਚਿਤ ਬ੍ਰਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਵੇਦਾਂਤ ਵਿਚ ਅਦ੍ਵੈਤ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੋਕੇ ਨਿਰੋਲ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਵ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੈਵਲ ਹੈ, ਸਾਧਨ ਅਵਿੱਦਜਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕੈਵਲ ਪਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਵ ਹੈ:-ਜੀਵਾਤਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾਂ ਨਾਲ ਅਵਿਛੜ ਮੇਲ ਵਿਚ (ਸਦਾ ਸੰਜੋਗ ਵਿਚ) ਹੋ ਜਾਣਾ, ਭਾਵ ਜੀਵ ਤੱਤ੍ਵ ਦਾ ਪਰਮ ਤੱਤ੍ਵ ਨਾਲ ਅਵਿਛੜ ਮਿਲਾਪ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਧਨ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ, ਪਰੇਮ ਦਾ ਵਿਦਤ ਸਰੂਪ ਸਿਮਰਨ ਹੈ।

੨. ਇਸ਼੍ਟ ਗੁਰੂ-ਦਸੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ-ਮੰਗਲ।

ਕਬਿੱਤ:

ਹਰਿ ਹਰਿ ਖੋਟੀ ਮਤਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਦੈ ਦੈ ਨਾਮ

ਗੁਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਹਾਜਨਿ ਕੋ ਭਰਿ ਭਰਿ।

ਕਰਿ ਕਰਿ ਪਾਰ ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰਦਾਸ

ਸੋਢੀ ਕੁਲ ਚੰਦ ਰਾਮੁਦਾਸ ਦਯਾ ਢਰਿ ਢਰਿ।
ਘਰੁ ਘਰੁ ਜਸ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਜਾਨੀਯਤਿ,
ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਹਰਿ ਰਾਇ ਰੂਪ ਧਰਿ ਧਰਿ।
ਦਰਿ ਦਰਿ ਦੁਖ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਵਮ ਗੁਰੂ
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌ ਚਰਨ ਪਰ ਪਰਿ ਪਰਿ ॥੨॥

ਹਰਿ = ਹਰਿਕ ਦੀ। ਹਰਿ = ਦੂਰ ਕਰਕੇ। ਹਰਿ = ਭਗਵਾਨ ਰੂਪ।
ਹਰਿ ਦੈ ਦੈ ਨਾਮ = ਹਰਨਾਮ (= ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਮ) ਦੇ ਦੇ ਕੇ।
ਗੁਰ ਗੁਰੁ = ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ। ਪਰਮ ਗੁਰੂ। ਜਾਨੀਯਤਿ = ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।
ਦਰ = ਦਲਨਾ। ਪਹਿਲਾ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦਲਨ ਵੱਲ ਲੱਗੇਗਾ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਨਾਵੇਂ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦਲਨ ਸ਼ਕਤੀ ਵੱਲ। (ਅ) ਬੂਹੇ ਬੂਹੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਹੋਏ। [ਫਾ: ਦਰ = ਬੂਹਾ]।

ਅਰਥ:

ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਖੋਟੀਆਂ ਮਤਾਂ, ਤੇ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਭਰ ਭਰਕੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ (ਹਾਂ) ਕਰ ਦਿਤੇ ਪਾਰ। (ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਗੁਰੂ) ਅੰਗਦ (ਗੁਰੂ) ਅਮਰਦਾਸ ਸੋਢੀ ਕੁਲ ਦੇ ਚੰਦ (ਗੁਰੂ) ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਦਇਆ ਵਿਚ ਢਲ ਢਲਕੇ (ਲੋਕੀ ਪਾਰ ਕੀਤੇ)। (ਇਹੋ ਹੀ) ਜਸ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਜੀ ਦਾ, (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ) ਰੂਪ ਧਰ ਧਰਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਤੇ ਹਰਿਰਾਇ (ਜੀ ਹੋਏ), (ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਾਂਙ ਹੋਏ) ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਦਲਨ ਵਾਲੇ ਤੇ (ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ) ਨਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇ (ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ) ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ) ਦਲਣ ਵਾਲੇ, (ਕਵਿ ਆਦਿ ਤੋਂ ਲੈ ਅੰਤ) ਤਕ (ਸਾਰੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ) ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਡਿੱਗਕੇ (ਉਥੇ ਹੀ) ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

੩. 'ਕਵਿ-ਸੰਕੇਤ' ਮਿਰ੍ਯਾਦਾ ਦਾ ਮੰਗਲ।

ਚੌਪਈ:

ਚੰਦਨ ਸੇਤ ਸੁ ਚਰਚਤਿ ਅੰਗਾ। ਚੰਦ ਮਨਿੰਦ ਬਦਨ ਸਿਤ ਰੰਗਾ।
ਚੰਦ੍ਰਿਕ ਸੇਤ ਲਗ੍ਯੋ ਤਨ ਸੰਗ। ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹਿ ਜਿਹ ਰੰਗ ਸੁ ਰੰਗ ॥੩॥
ਚੌਦਹਿਂ ਲੋਕਨਿ ਬਜਾਪ ਮਹਾਂਨੀ। ਉਚਰਤਿ ਕੋਟਹੁਂ ਅੰਤ ਨ ਜਾਨੀ।
ਨਈ ਨਈ ਨਿਤ ਕਵਿਨਿ ਬਖਾਨੀ। ਅਸ ਬਾਨੀ ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ ॥੪॥

ਚੰਦਨ ਸੇਤ = ਚਿੱਟਾ ਚੰਦਨ। ਚਰਚਤਿ = ਛਿੜਕਿਆ ਹੋਇਆ।
ਚੰਦ੍ਰਿਕ = ਕਪੂਰ। (ਅ) ਚਾਂਦਨੀ। ਤੁਕ ਦਾ ਅਰਥ:-ਮਾਨੋਂ ਚਿੱਟੀ ਚਾਂਦਨੀ ਹੀ ਤਨ ਨਾਲ ਲਗ ਰਹੀ ਹੈ।
ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ = ਜਲ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ। ਗੰਗਾ ਦੇ ਜਲ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਿੱਟਾ ਗਿਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ 'ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਹਿ ਗੰਗ ਸੁਰੰਗ' ਸੀ = ਜਿਸ ਦਾ ਰੰਗ ਗੰਗਾ ਦੇ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਮੁਰਾਦ ਲੁਸ ਲੁਸ ਕਰਨ ਦੀ ਤੇ ਲਹਿਰਨ ਦੀ ਬੀ ਹੈ।

ਅਰਥ:

ਜਿਸ (ਦੇ ਤਨ ਦੇ) ਅੰਗ ਚਿੱਟੇ ਚੰਦਨ ਨਾਲ ਚਰਚਤਿ ਹਨ, ਮੁਖ ਦਾ ਰੰਗ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਰਗਾ ਚਿੱਟਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਨ ਨਾਲ ਲਗਾ ਹੈ ਚਿੱਟਾ ਕਪੂਰ, ਜਿਸ ਦਾ ਸੁਹਣਾ ਰੰਗ ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਰੰਗ ਵਾਂਙੂ (ਲਹਿਰਦਾ ਭਾਸਦਾ) ਹੈ ॥ ੩ ॥

ਜੋ ਮਹਾਨ (ਬਾਣੀ ਕਿ) ਚੌਦਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। (ਜਿਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ) ਕਰੋੜਾਂ ਉਚਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਂ) ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਨਵੀਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ (ਬਾਣੀ) ਨਿਤ ਕਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਐਸੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ (ਮੈਂ) ਵੀ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦਾ ਹਾਂ।

ਸੁਨਹੁ ਕਥਾ ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਕੀ।
ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਪਰਹਰਿ ਦੁਰਮਤਿ ਉਰ ਕੀ।
ਅਚਰਜ ਚਰਿਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਅਹੈਂ।
ਕਿਸ ਮਹਿਂ ਸ਼ਕਤਿ ਜੁ ਸਗਰੇ ਕਹੈ ॥ ੫ ॥
ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜੇਤਿਕ ਕਿਯ ਕਰੁਨਾ।
ਮੈਂ ਭੀ ਕਰਹੁਂ ਤਿਤਿ ਜਸੁ ਬਰਨਾ।
ਮੈ ਮਹਿਂ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਰੰਚਕ ਭਰ ਹੈ।
ਅਪਨੇ ਚਲਿਤ ਆਪ ਹੀ ਕਰਿਹੈ ॥ ੬ ॥
ਭਯੋ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਬਿਸਾਲਾ।
ਤਿਨ ਕੌ ਜੁੱਧ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਾਲਾ[1]।
ਬਰਨਨ ਕਰੌਂ ਸੁਨੋ ਮਨ ਲਾਏ।
ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਜਿਮ ਕਰਿਵਾਏ ॥ ੭ ॥
ਨਿਤ ਸਿੰਘਨਿ ਕੀ ਸਭਾ ਲਗਾਵੈਂ।
'ਹਤਹੁ ਰਿਪੁਨ' ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈਂ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਕੋ ਅੱਭਯਾਸ ਸਦੀਵਾ।
ਮਤਿ ਊਚੀ ਰਾਖਹੁ ਮਨਿ ਨੀਵਾ' ॥ ੮ ॥
ਆਯੁਧ ਕੋ ਵਿਸਾਹੁ ਨਹਿਂ ਕਰੈਂ।
ਅੰਗ ਮਨਿੰਦ ਰੈਨ ਦਿਨ ਧਰੈਂ[1]।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿਂ ਫਤੇ।
ਗਰਜਤਿ ਭਯੋ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ॥ ੯ ॥
ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸੰਗਤਿ ਅਤਿਸ਼ੈ[1] ਆਵੈ।
ਬਸਹਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਮੋਦ ਬਢਾਵੈ।
ਥਿਰਹਿਂ ਸਦੀਵ ਸਿੰਘ ਦਲ[1] ਭਯੋ।
ਬਲੀ ਤੁਰੰਗਮ ਚਢਿਬੇ ਲਯੋ ॥ ੧੦ ॥
ਕਿਸ ਕੌ ਅਸੁ[1] ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਦੇਤਿ।
ਕੋ ਮੁਲ ਮਾਨਿ ਅਪਨਿ ਨਿਕੇਤ[1]।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਟੋਰ ਸੁਦਾਗਰ ਆਨੈਂ।

[1]ਭਯਾਨਕ ਜੁੱਧਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ।

[1]ਅੰਗਾਂ ਵਾਂਙ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ) ਰਾਤ ਦਿਨ ਧਾਰਦੇ ਹਨ।

[1]ਬਹੁਤ।

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੈਨਾ।

[1]ਘੋੜਾ।

[1]ਆਪਣੇ ਘਰੇਂ।

ਲੇਤਿ ਮੋਲ ਗੁਰ ਦਰਬ ਮਹਾਨੈ ॥੧੧॥
ਲਗੇ ਤਬੇਲੇ ਸੁੰਦਰ ਘੋੜੇ।
ਚਪਲ[1], ਬਿਸਾਲ[2], ਭਰੇ ਤਨ[3], ਜੋੜੇ[4]। — [1]ਚਾਲਾਕ। [2]ਲੰਮੇ ਤੇ ਉਚੇ। [3]ਸਰੀਰ ਦੇ ਭਰਵੇਂ। [4]ਜੋੜੀਆਂ ਵਿਚ।
ਕੇਤਿਕ ਹਾਥੀ ਰਹਿ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ।
ਝੂਲਤਿ ਝੂਲਨ ਡਾਰਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰੇ ॥੧੨॥
ਬ੍ਰਿੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸਥਾਨ[1]। — [1]ਬਹੁਤ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪੁਰਸ਼।
ਉਤਰੇ ਡੇਰੇ ਪਰੇ ਮਹਾਂਨ।
ਸਤਿਗੁਰ ਪੌਰ ਭੀਰ ਬਹੁ ਰਹੈ।
ਰਾਜਨ ਕੇ ਵਕੀਲ ਥਿਰ ਲਹੈਂ ॥੧੩॥
ਭੀਰ ਬਜ਼ਾਰ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਨਰ ਕੀ।
ਦੇਸ ਬਿਦੇਸ਼ੀ ਬੇਸਨ ਧਰ ਕੀ[1]। — [1]ਦੇਸ਼ਾਂ ਬਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਸ ਧਾਰੀਆਂ ਦੀ ਭਾਵ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੇਸ ਦਿੱਸਦੇ ਹਨ।
ਬਧਜੋ ਅਨੰਦਪੁਰਾ ਬਡ ਨਗਰੰ।
ਆਵਹਿਂ ਚਲੇ ਸਿੱਖ ਦਿਸ਼ਿ ਸਗਰੰ[1] ॥੧੪॥ — [1]ਸਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ।
ਨਿਕਟ ਨਿਕਟ ਤ੍ਰਿਣ[1] ਕਤਹੁੰ ਨ ਰਹੇ। — [1]ਘਾਹ।
ਖੋਜਤਿ ਤਿਸੀ ਦੂਣ ਕੋ ਲਹੇ।
ਛੁਧਿਤਿ ਰਹਤਿ ਘੋਰੇ ਗਨ ਹਾਥੀ।
ਚਾਰਾ ਅਲਪ ਆਇ ਬਨ ਸਾਥੀ[1] ॥੧੫॥ — [1]ਨਾਲ ਦੇ ਬਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਥੋੜਾ ਚਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।
ਮਿਲਜੋ ਖਾਲਸਾ ਇਕ ਦਿਨ ਗ਼ਰਜ਼ੀ[1]। — [1]ਆਪਣੀ) ਗਰਜ਼ ਵਾਸਤੇ।
ਮਰਜ਼ੀ ਲਖੀ ਗੁਜ਼ਾਰਤਿ ਅਰਜ਼ੀ।
'ਸੁਨੀਅਹਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਾਰਾਜਾ!
ਨਿਕਟ ਨ ਰਹਜੋ ਹਾਥੀਅਨਿ ਖਾਜਾ ॥੧੬॥
ਤਿਮ ਹੀ ਤ੍ਰਿਣ ਨ ਤੁਰੰਗਮ ਕੇਰੇ।
ਨਹਿਂ ਪਾਈਯਤ ਹੈਂ ਕਿਤਹੂੰ ਨੇਰੇ।
ਰਹੈਂ ਛੁਧਿਤਿ ਗਜ ਬਾਜਿ ਸੁ ਦੁਰਬਲ।
ਤੁਮ ਬਿਨ ਕਹੇ ਨ ਜਾਹਿਂ ਅਨਤ ਥਲ[1] ॥੧੭॥ — [1]ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ।
ਮਰਦਨ ਦੂਨ ਭਈ ਸਭਿ ਨੇਰੇ[1]। — [1]ਭਾਵ ਦੂਣ ਦਾ ਤ੍ਰਿਣ ਮੁੱਕ ਚੁਕਾ ਹੈ।
ਨਿਤ ਆਮਦ ਗਜ ਹਯਨਿ ਘਨੇਰੇ।
ਇਸ ਕਾਰਣ ਹਮ ਭਾਖੀ ਅਰਜ਼ੀ।

ਕਰਹਿ ਖਾਲਸਾ ਰਾਵਰਿ ਮਰਜ਼ੀ ॥੧੮॥
ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਸਾਰੇ।
ਸੰਗਤ ਬਿਚਰਤਿ ਗਿਰਨ ਕਿਨਾਰੇ।
ਤਿਮ ਹੀ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਦਲ ਹੋਵਾ।
ਵਿਚਰਹਿ ਵਹਿਰ ਅਖੇਰਨਿ ਜੋਵਾ[1] ॥੧੯॥ — [1]ਸ਼ਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਲਦੇ।
ਸ੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਗੁਨ ਗਨ ਖਾਨੀ।
ਸੁਨੀ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਅਸ ਬਾਨੀ।
ਅਵਨੀ ਭਾਰ ਨਿਵਾਰਨ ਹੇਤ।
ਘਾਲਨ ਘਨੋ ਜੰਗ ਰਿਪੁ ਖੇਤ[1] ॥੨੦॥ — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜੰਗ ਕਰਨ ਲਈ।
ਸਿੰਘਨਿ ਕੋ ਸੰਘਰ[1] ਸਿਖ ਰਾਵਨਿ। — [1]ਜੰਗ (ਕਰਨਾ)।
ਦੇਨਿ ਰਾਜ ਕੋ, ਤੇਜ ਵਧਾਵਨਿ।
ਦੇਗ਼ ਤੇਗ਼ ਮਹਿਂ ਫਤੇ ਕਰਨ ਕੋ।
ਲੇਨਿ ਬਚਾਇ ਜੁ ਗਹੈ ਸ਼ਰਨ ਕੋ ॥੨੧॥
ਘਨ ਸੁਰ ਸੋਂ ਗਰਜੇ ਰਿਪੁ ਹਾਨੀ[1]। — [1]ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਨਾਸ਼ਕ।
ਕਹੀ ਖਾਲਸੇ ਸੋਂ ਇਮ ਬਾਨੀ।
'ਸੁਤ ਪਰਵਾਰ ਬਧਤਿ ਹੈ ਜਸੇਂ ਜਸੋਂ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸੁਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਧਦੇ ਹਨ।
ਜਲ ਸਮ ਧਰਨੀ ਪਸਰਹਿਂ ਤਸੇਂ ਤਸੋਂ[1] ॥੨੨॥ — [1]ਪਾਣੀ ਵਾਙੂ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਫੈਲਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਵਧੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਫੈਲਦਾ ਹੈ।
ਏਕ ਦੂਨ ਅਬਿ ਕਹਾਂ ਬਿਚਾਰੀ।
ਪਸਰਹਿਂ ਸਿੰਘ ਧਰਾ ਮਹਿਂ ਸਾਰੀ।
ਅਪਰ ਦੂਨ ਮਹਿਂ ਚਢਿ ਗਮਨੀਜੈ।
ਸਾਵਧਾਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਧਰਿ ਲੀਜੈ ॥੨੩॥
ਜਹਿਂ ਤ੍ਰਿਣ[1] ਹੇਰਹੁ ਹਰੇ ਕਿਸੂ ਕੇ। — [1]ਘਾਹ ਪੱਠੇ।
ਤਹਾਂ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਦਲ ਢੂਕੇ[1]। — [1]ਜਾਵੇ।
ਬਹੁਰ ਖੇਤ ਲਿਹੁ ਬਾਢਿ ਉਠਾਈ।
ਗਜ ਬਾਜਿਨੀ ਚਾਰਹੁ ਸਮੁਦਾਈ[1] ॥੨੪॥ — [1]ਚਾਰੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਦੈ ਕਰਿ ਭੇਟ[1], ਮਿਲਹਿ ਜੋ ਆਇ। — [1]ਕੀਮਤ ਦੇਕੇ (ਲਓ)।
ਹੁਇ ਸਹਾਇ ਤਿਹ ਲੇਹੁ ਬਚਾਇ[1]। — [1]ਤੇ ਜੋ (ਆਪ) ਆਕੇ ਮਿਲ ਪਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਓ। (ਅ) ਜੋ ਭੇਟਾ ਦੇਕੇ ਆ ਮਿਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਓ।
ਜਹਿਂ ਅਕਰਹਿਂ[1] ਮਿਲਿਬੇ ਨਹਿਂ ਆਵਹਿਂ। — [1]ਆਕੜਨ ਭਾਵ ਮੁੱਲ ਲੈਕੇ ਬੀ ਨਾ ਦੇਣ।

ਨਿਜ ਰਾਜਨਿ ਕੋ ਜੋਰ ਜਨਾਵਹਿਂ ॥੨੫॥
ਤਹਾਂ ਨ ਤਜੀਅਹਿ ਲੇਹੁ ਕਹੀ ਕਰਿ[1]।

[1]ਕਹੀ ਕਰਨਾ = ਕਾਛੂਆਂ ਦਾ ਖੜੀ ਖੇਤੀਆਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਕੇ ਕਹੀ ਨਾਲ ਚੁਗਿਰਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਾ ਦੇਣੇ। (ਅ) ਫੌਜੀ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਘਾਹ ਤੇ ਪੱਠੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਨਾਲ ਜਾਚਕੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ ਤੇ ਕਹੀ ਨਾਲ ਗਿਰਦੇ ਟੱਕ ਲਾ ਦੇਣਾ ਜੋ ਪਛਾਣ ਰਹੇ। (ੲ) ਜੋ ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਮਾਲਕ ਮੁਲ ਲੈਕੇ ਨਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਣਾ, ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਹੀ ਦੇ ਲਾ ਦੇਣੇ, ਯਾ ਲੋੜ ਮੁਜਬ ਤਦੋਂ ਹੀ ਵੱਢ ਲੈਣੇ ਤੇ ਜ਼ਿਮੀਂ ਸਾਫ ਕਰ ਦੇਣੀ। (ਸ) (ਜੋ ਮੂੰਹੋਂ) ਆਖੋ ਸੋ ਕਰ ਲਓ। ਦੇਖੋ ਅੰਸੂ ੧੦ ਅੰਗ ੨੦ ਇਸੇ ਰੁਤ ਦਾ।

ਆਨਹੁ ਤ੍ਰਿਪਤ ਤੁਰੰਗਮ ਲੇਂ ਚਰ[1]।
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰਹੁ ਇਸੀ ਬਿਧਿ ਫੇਰੇ।
ਸਭਿ ਰਾਜਨਿ ਢਿਗ ਦੇਸ਼ ਘਨੇਰੇ†' ॥੨੬॥

[1]ਲਿਆਕੇ ਚਰਾ ਕੇ ਘੋੜੇ ਰਜਾਓ।

†ਭੀਮ ਚੰਦ ਆਦਿ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਪੱਠੇ ਵਗੈਰਾ ਮਿਲਨ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਸਾਦਰ ਹੋਏ ਸਨ।

ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਖਾਲਸਾ ਗਰਜਯੋ।
ਬਾਂਛਹਿ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਨਿ ਤਰਜਯੋ[1]।
ਜੇ ਨ ਜਰਹਿ[1] ਉਰ ਜਰਿ ਜਰਿ ਜਾਂਹਿ।
ਦੁਖ ਦੈਬੇ ਜਿਮ ਤ੍ਰਿਣ ਦ੍ਰਿਗ ਮਾਂਹਿ ॥੨੭॥

[1]ਬਾਂਛਹਿ ਤਰਜਯੋ = ਤਾੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

[1]ਜੋ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਦੇ।

ਅਵਨੀ ਲੇਨਿ ਇਰਾਦਾ ਧਰਯੋ।
ਚਹਤਿ ਗਰਬ ਰਾਜਨ ਪਰਹਰਯੋ।
ਗੁਰੂ ਮਨੋਰਥ ਸਾਚ ਕਰਨਿ ਕੋ।
ਸਫਲਹਿਂ ਸਿੰਘਨਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਨ ਕੋ[1] ॥੨੮॥

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੇ ਸਫਲ ਕਰਨੇ ਨੂੰ।

ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਆਇਸੁ ਇਮ ਕਰੇ।
ਉਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਜ ਮੰਦਿਰ ਬਰੇ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਸੁਖ ਪਾਯੰ।
ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਯੰ ॥੨੯॥
ਬਡੀ ਪ੍ਰਾਤਿ ਉਠਿ ਬਜਯੋ ਨਗਾਰਾ।
ਸੁਨਤਿ ਖਾਲਸਾ ਹੋਯਸਿ ਤਯਾਰਾ।
ਗਹਿ ਗਹਿ ਤੁਪਕਨਿ ਚਢੇ ਤੁਰੰਗ।
ਗਮਨਹਿਂ ਵਹਿਰ ਬੀਰਤਾ ਸੰਗ ॥੩੦॥
ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਗਏ।
ਜਿਨ ਡਰ ਧਾਰਿ ਅਕੋਰਨਿ ਦਏ[1]।
ਦੁਗਧ ਦਧੀ ਦੇ ਕਰਿ ਘਿਘਿਆਏ।

[1]ਭੇਟਾ ਦਿਤੀਆਂ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਸੇ ਲੀਨਿ ਬਚਾਏ ॥੩੧॥
ਭਏ ਸਮੁਖ ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਗਹਿ ਗਹਿ।
ਤਿਨ ਪਰ ਮਚੀ ਮਾਰਿ ਰਿਪੁ ਲਹਿ ਲਹਿ।
ਦੁਹਰਿ ਚੌਬ ਧੌਂਸੇ ਪਰ ਧਰੀ।
ਤਬਿ ਗੁਲਕਨਿ ਕੀ ਬਰਖਾ ਕਰੀ[1] ॥੩੨॥

[1]ਦੁਹਰੀ ਚੋਬ ਡੰਕੇ ਤੇ ਦੇਣੀ ਤੇ ਖਾਲੀ ਸ਼ਲਖਾਂ ਛੱਡਣੀਆਂ ਏਹ ਡਰਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਖੇਤੀ ਲਈ ਵਹਿਰ ਤੇ ਕਾਟ।
ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਖੈ ਰਿਪੁ ਡਾਟਿ[1]।
ਲਾਦਿ ਲਾਦਿ ਸੋ ਡੇਰਨਿ ਆਏ।
ਲਰੇ ਖਾਲਸੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਹਟਾਏ ॥੩੩॥

[1]ਡਾਂਟ ਕੇ ਵੈਰੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾੜ ਦਿਤੇ।

[1]ਜੇ ਨ ਟਰਹਿਂ ਲਰਿਬੇ ਦੁਖ ਮਾਨ।

[1]ਜਿਹੜੇ (ਆਪਣੀ) ਖੇਤੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਦੁੱਖ ਮੰਨਕੇ ਲੜਨ ਤੋਂ ਟਲਦੇ ਨਹੀਂ।

ਪਿਖਿ ਖੇਤੀ ਕੋ ਬਹੁ ਨੁਕਸਾਨ।
ਤਿਨਹੁਂ ਪਲਾਵਹਿਂ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰੇ[1]।
ਚਲਹਿਂ ਸਦਨ ਤੇ ਨਿਕਸਿ ਡਰਾਰੇ[1] ॥੩੪॥

[1]ਭਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ।

[1]ਡਰਦੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਲੂਟ ਲੂਟ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਲੇਈਂ।
ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਰਿਪ ਗਨ ਕੋ ਦੇਈਂ।
ਬਿਜੈ ਪਾਇ ਕਰਿ ਕਰਤਿ ਅਨੰਦੰ।
ਹਟਹਿ ਖਾਲਸਾ ਪੁਰੀ ਅਨੰਦੰ ॥੩੫॥
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਗਜ ਬਾਜਨਿ ਆਗੇ।
ਪਾਵਹਿਂ ਤ੍ਰਿਣਨਿ ਖਾਨ ਸਭਿ ਲਾਗੇ।
ਕਰਹਿਂ ਸੁਚੇਤਾ[1] ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸੈਂ।
ਹਰਖਹਿਂ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕਹੁ ਪਰਸੈ ॥੩੬॥

[1]ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਕੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿਂ ਫਤੇ।
ਲਗੇ ਦਿਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਮਤੇ[1]।

[1]ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ। (ਅ) ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ [ਮੱਤ = ਮਸਤ, ਉੱਚਮਨੇ]।

ਸੁਧ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸਕਲ ਬਤਾਵੈਂ।
'ਇਮ ਦੂਣਨ ਮਹਿਂ ਧੂਮ ਮਚਾਵੈਂ ॥੩੭॥
'ਅਮੁਕ ਗ੍ਰਾਮ ਆਜ ਬਹੁ ਲਰੇ।'
'ਅਮੁਕੇ ਤੇ ਤ੍ਰਿਣ ਬਾਢਨਿ ਕਰੇ।'
'ਅਮਕੋ ਲੂਟ ਖਾਲਸੇ ਲੀਨੋ।'

'ਅਮੁਕੋ ਮਿਲਜੋ ਬਚਾਵਨਿ ਕੀਨੋ' ॥੩੮॥
ਦੁਤਿਯ ਦਿਵਸ ਮਹਿਂ ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਗਏ।
ਜਾਇ ਕਹੀ ਕੀਨਸਿ ਤ੍ਰਿਣ ਲਏ।
ਨਏ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਨਿਤ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ।
ਲੂਟ ਕੂਟ ਕਰਿ ਕੈ ਚਲਿ ਆਵੈਂ ॥੩੯॥
ਮਾਚੀ ਧੂਮ ਸੁ ਦੇਸ਼ ਪਹਾਰਨਿ।
ਪਰਹਿ ਲਰਾਈ ਮਰਿਬੇ ਮਾਰਨ।
ਮਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ।
ਧਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਘਾਇਲ ਭਾਰੀ ॥੪੦॥
ਖੇਤੀ ਕਟੀ ਵਹਿਰ ਤੇ ਸਾਰੀ।
ਕਿਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਹ੍ਵੈ ਗਏ ਉਜਾਰੀ।
ਕੇਤਿਕ ਰਾਖੀ ਲਗੇ ਸੁ ਦੇਨਿ[1]।
ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਬਚਾਇ ਸੁ ਲੇਨਿ ॥੪੧॥
ਢਿਗ ਢਿਗ ਹੁਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਜੇਈ।
ਮਾਨੀ ਆਨ ਨੰਮ੍ਰਿ ਭੇ ਤੇਈ।
ਜੇ ਰਾਜਨ ਕੇ ਬਲ ਕੋ ਧਰੈਂ।
ਤਿਨ ਪਰ ਗ਼ਜ਼ਬ ਗੁਜ਼ਾਰਨਿ ਕਰੈਂ ॥੪੨॥

[1]ਭਾਵ ਪਰਜਾ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰੱਖ ਲਓ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਖੀ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪੱਠੇ ਆਦਿ ਆਪ ਨੂੰ ਦਿਆਂਗੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਖਾਲਸਾ ਬਾਹਰ ਚਢਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਥਮੋ ਅੰਸੂ ॥੧॥

੨. [ਸ਼ੰਕਰ ਵਰਣ]

੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩

ਦੋਹਰਾ:

ਪ੍ਰਜਾ ਗਈ ਦੁਖ ਪਾਇ ਕੈ, ਰਾਜਨ ਪਾਸ ਪੁਕਾਰ।
'ਲੁਟੇ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਿ ਖਾਲਸੇ, ਮਾਰੇ ਕਰੇ ਉਜਾਰ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਕਯੋਂ ਨ ਕਰੋ ਪਰਜਾ ਰਖਵਾਰੀ?
ਜਿਸ ਤੇ ਲੇਤੇ ਦਾਮ ਹਜ਼ਾਰੀ।
ਜੇ ਨਹਿਂ ਚਲ ਕਰਿ ਕਰਹੁ ਸਹਾਇ।
ਤੌ ਸਭਿ ਦੂਨ ਉਜਰ ਕਰਿ ਜਾਇ' ॥੨॥
ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿਕ ਰਾਜੇ।
ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਜਾ ਤੇ ਕੀਨਿ ਕੁਕਾਜੇ[1]।
ਗ੍ਰਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿਂ ਚਮੂੰ ਉਤਾਰੀ।
ਦੁੰਦਭਿ ਢੋਲ ਦੀਨਿ ਸੰਗ ਭਾਰੀ ॥੩॥
ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਭਏ।
ਆਪਸ ਬਿਖੈ ਮੇਲ ਕਰਿ ਲਏ।
ਮਿਲਯੋ ਹੰਡੂਰੀ ਅਰੁ ਜਸਵਾਲ।
ਭੀਮਚੰਦ ਆਦਿਕ ਗਿਰਪਾਲ ॥੪॥
'ਅਬਿ ਗੁਰ ਦਲ ਕਰਿ ਧੁਮ ਮਚਾਈ।
ਬਿਨਾ ਲਰੇ ਬਹੁ ਕਯੋਂ ਬਨਿ ਆਈ।
ਇਤ ਦਿਸ਼ਿ ਜੇ ਅਖੇੜ ਭੀ ਚੜ੍ਹੈਂ।
ਕਰਿ ਨੁਕਸਾਨ ਸਿੰਘ ਦਲ ਲੜੈਂ[1] ॥੫॥
ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਇਕ ਥਲ ਹੋਇ ਲਰੀਜੈ।
ਰਾਜ ਅਪਨੋ ਰਾਖਨਿ ਕੀਜੈ।
ਐਸੀ ਮਾਰ ਕਰਹੁ ਇਕ ਬਾਰੀ।
ਪੁਨ ਇਤ ਆਇ ਨ ਕਰੇ ਸੰਭਾਰੀ ॥੬॥
ਆਪ ਜਿ ਗੁਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਇਤ ਆਇ।
ਫਿਰਿਬੋ ਦੇਹੁ ਨ ਤੁਪਕ ਚਲਾਇ।
ਜਗ ਗੁਰ ਭਯੋ ਤ ਕਯਾ ਹੁਇ ਗਯੋ।
ਨਹੀਂ ਰਾਜ ਤੋ ਹਮ ਨੇ ਦਯੋ ॥੭॥
ਜੇ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਦੇਹੁ ਨ ਜੰਗ।
ਰਾਜ ਬਿਨਾਸ਼ ਕਰੈ ਸਰਬੰਗ[1]।

[1]ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ (ਜੋ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ)।

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਦਲ ਜੇ ਲੜੇ।

[1]ਸਾਰਾ ਰਾਜ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਕਿਤਨੇ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਖੇਤ ਉਜਾਰੇ।
ਨੁਹ ਬਜਰੂੜ ਕਤਲ ਕਰਿ ਮਾਰੇ' ॥੮॥
ਇਮ ਸਲਾਹ ਕਰਿ ਚਮੂੰ ਬਿਥਾਰੀ।
ਜਿਤ ਆਵਹਿ ਸਿੰਘਨਿ ਅਸਵਾਰੀ।
ਲੇ ਲੇ ਢੋਲ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰੇ।
ਕਰਤਿ ਊਚ ਧੁਨਿ ਮਾਰ ਬਕਾਰੇ ॥੯॥
ਦੁੰਦ ਮਚਯੋ ਜਬਿ ਦੇਸ਼ ਮਝਾਰੀ।
ਤਿਮ ਹੀ ਸਿੰਘ ਚਢੇ ਬਲ ਧਾਰੀ।
ਕ੍ਰਿਖਿ ਕਾਟਤਿ ਬਹੁ ਮਚੈ ਲਰਾਈ।
ਤੜ ਭੜ ਚਲਹਿ ਤੁਪਕ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੦॥
ਮਾਰਹਿਂ ਮਾਰਹਿਂ ਜੰਗ ਨਿਤ ਹੋਤਿ।
ਕਬਿ ਕਿਤਹੂੰ ਕਬਿ ਕਿਤਹੁੰ ਉਦੋਤਿ।
ਸੀਖੇ ਜੰਗ ਘਾਤ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ।
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਰਿਪੁਨਿ ਸੰਗ ਘਮਸਾਨਾ ॥੧੧॥
ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠਯੋ ਲਗੇ ਦਿਵਾਨ।
ਬੀਚ ਬਿਰਾਜਹਿਂ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ।
ਚਲੀ ਬਾਰਤਾ ਕਰਿਬੇ ਜੁੱਧ।
'ਲਰਹਿਂ ਪਹਾਰੀ ਕਰਿ ਕਰਿ ਕ੍ਰੁੱਧ ॥੧੨॥
ਤਊ ਨ ਠਹਿਰਹਿਂ ਖੇਤ ਮਝਾਰੇ।
ਕਾਤੁਰ ਹੋਤਿ ਪਰਹਿ ਜਬਿ ਮਾਰੇ[1]।'
ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਗੁਰ ਤਬਹਿ ਬਖਾਨਾ।
'ਤੇਜ ਖਾਲਸੇ ਬਧਹਿ ਮਹਾਨਾ ॥੧੩॥
ਸਮਾ ਪਾਇ ਪਸਰਹਿ ਸਭਿ ਧਰਾ।
ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਨ ਹੋਵਹਿ ਖਰਾ।
ਬਧੈ ਸਮਾਜ ਰਾਜ ਕੋ ਭਾਰਾ।
ਜਬਿ ਬਿਦਤਹਿ ਜਾਨਹਿਂ ਜਗ ਸਾਰਾ' ॥੧੪॥
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਬਡ ਧੀਰ।
ਉਦੇ ਸਿੰਘ, ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਬੀਰ।
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ।

[1]ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਾਰ ਕਾਇਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬੋਧਾ[1] ॥੧੫॥ — [1]ਬੁਧੀਵਾਨ।
ਇਨ ਤੇ ਆਦਿ ਖਾਲਸਾ ਸਾਰਾ।
ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਸਰਬੱਤ੍ਰ ਉਚਾਰਾ।
'ਮੁਗ਼ਲ ਪਠਾਨਨਿ ਤੇਜ ਬਡੇਰਾ।
ਸਗਰੋ ਜਗਤ ਜੀਤ ਕਰਿ ਜ਼ੇਰਾ[1] ॥੧੬॥ — [1]ਅਧੀਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।
ਅਬਿ ਹਮ ਹੁਕਮ ਆਪ ਕੋ ਚਾਹਤਿ।
ਹਰਿਬੇ ਤੁਰਕਨ ਹੇਤੁ ਉਮਾਹਤਿ।
ਭਯੋ ਖਾਲਸਾ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਮੁਗ਼ਲ ਪਠਾਨ ਹੋਹਿਂ ਬਸਿ ਕਾਲਾ[1] ॥੧੭॥ — [1]ਮੌਤ ਦੇ ਵਸ ਭਾਵ ਮਰਨਗੇ।
ਪ੍ਰਥਮ ਮਰਦ ਕੋ[1] ਗਰਦ ਮਿਲਾਵੈਂ। — [1]ਪਹਿਲੋਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ।
ਬਨਹਿਂ ਜ਼ਰਦਰੂ[1] ਭੀਰੁ ਪਲਾਵੈਂ। — [1]ਪੀਲੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਡਰੇ ਹੋਏ।
ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੰਗ ਨਿਬੇਰੈਂ।
ਪੁਰਿ ਕੇ ਦੁਰਗ ਕੋਟ ਸਭਿ ਘੇਰੈਂ†' ॥੧੮॥ — †ਇਹ ਅਹੰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਕ ਸਨ, ਇਸ ਦਾ ਸਮੋਧ ਅੱਗੇ ਹੋਵੇਗਾ।
ਚੌਂਪ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ।
ਕਰਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਨਾਵਨਿ ਭਾ ਧੁਰ[1]†। — [1]ਧੁਰੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਪ੍ਰਸੰਗ। †ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਮੁਗਲ ਪਠਾਣਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਤੇ ਵਰਣ ਸ਼ੰਕਰ ਬਾਬਤ ਜੋ ਹਾਸੀ ਜੋਗ ਖਿਆਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਉਹੀ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਲਿਖੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸਾਖੀ ਹੈ ਤੇ ਅੰਸੂ ੪ ਦੇ ਅੰਤ ਜਾ ਕੇ ਸਮਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
'ਜਮ ਨੇ ਠਟਜੋ ਨੇਮ ਇਕ ਬੇਰੀ।
-ਹਿੰਸਾ ਮੈਂ ਨ ਕਰਉਂ ਕਿਸ ਕੇਰੀ- ॥੧੯॥
ਪ੍ਰਜਾ ਬਿਸਾਲ ਵਧੀ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
ਭਯੋ ਦੂਰ ਡਰ ਕਾਲ ਕਰਾਲਾ[1]। — [1]ਭਿਆਨਕ ਕਾਲ ਦਾ ਭੈ।
ਇਕ ਇਕ ਕੈ ਪਰਵਾਰ ਘਨੇਰੇ।
ਨਿਪਜੀ ਸੰਤਤਿ ਅਗਹੁੰ ਅਗੇਰੇ[1] ॥੨੦॥ — [1]ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ।
ਧਰਨੀ ਪਰ ਨਰ ਭੀਰ ਬਡੇਰੀ।
ਜਨਮਹਿਂ ਨਿਤ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕਿਸਹੁੰ ਨ ਕੇਰੀ।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਬਨ ਥਲ ਗ੍ਰਾਮ ਬਸੇ ਹੈਂ।
ਸੁਖ ਤੇ ਹਰਖਤਿ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਸੇ ਹੈਂ ॥੨੧॥
ਦੇਵ ਕਰਮ ਜੇ ਬੇਦਹੁੰ ਬਰਨੇ।

ਜੱਗਜ ਦਾਨ ਸਤਿ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨੇ।
ਸੋ ਸਭਿ ਛੋਰਿ ਭ੍ਰਸ਼ਟ ਹੁਇ ਗਏ।
ਬਿਨਾ ਮਰਨ ਹੰਕਾਰੀ ਭਏ ॥੨੨॥
ਸਮਤਾ ਲਗੇ ਸੁਰਨਿ ਕੀ ਕਰਨੇ।
-ਅਹੈਂ ਤਿਨਹੁ ਸਮ ਨਾਂਹਨਿ ਮਰਨੇ[1]-।

[1]ਤਿਨ੍ਹਾਂ (ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ) ਅਸੀਂ ਤੁੱਲ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਨਹੀਂ।

ਤਬਹਿ ਦੇਵਤਾ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸਾਰੇ।
ਕਮਲਾਸਨ ਕੇ ਪਾਸ ਪੁਕਾਰੇ ॥੨੩॥
-ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ! ਸਭਿ ਤੁਮ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਨਾਈ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਕਾਰਜ ਸਰਬ ਲਗਾਈ।
ਜਿਮ ਆਗਜਾ ਦਿਗਪਾਲਨ[1] ਦਈ।

[1]ਦਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਦੇਵਤੇ, ਜੋ ਦਸ ਹਨ:-(ੳ) ਉਤਰ ਦਾ ਕੁਬੇਰ, (ਅ) ਈਸ਼ਾਨ (ਉਤਰ ਪੂਰਬ) ਦਾ ਸ਼ਿਵ, (ੲ) ਪੂਰਬ ਦਾ ਇੰਦ੍ਰ, (ਸ) ਅਗਨਿ ਕੋਣ (ਪੂਰਬ ਦੱਖਣ) ਦੀ ਅਗਨੀ, (ਹ) ਦੱਖਣ ਦਾ ਜਮ, (ਕ) ਨੈਰਿਤ ਕੋਣ (ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ) ਦਾ ਨੇਰਤ ਨਾਮੇ ਰਾਖ਼ਸ਼, (ਖ) ਪੱਛਮ ਦਾ ਵਰੁਣ, (ਗ) ਵਾਯਵ ਕੋਣ (ਪੱਛਮ ਉਤਰ) ਦਾ ਵਾਯੂ, (ਘ) ਊਰਧ (ਉੱਪਰ ਦਾ) ਬ੍ਰਹਮਾ, (ਙ) ਅਧੋ (ਹੇਠਲੀ ਦਿਸ਼ਾ) ਦਾ ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ।

ਤਿਮ ਤਿਮ ਕਾਰ ਹਮਹੁ ਸਭਿ ਕਈ ॥੨੪॥
ਤਪੁ ਆਦਿਕ ਜੇ ਕਰਮ ਹਮਾਰੇ।
ਦੇਖਤਿ ਉਪਜੀ ਦਯਾ ਤੁਮਾਰੇ।
ਅਪਨੀ ਸੇਵਾ ਜਾਨਿ ਬਿਸਾਲਾ।
ਹਮ ਕੋ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੨੫॥
ਜਿਸ ਤੇ ਸਰਬ ਲੋਕ ਹਿਤ ਲੇਨੇ[1]।

[1]ਸਾਥੋਂ ਮੀਂਹ, ਧਨ, ਧਾਨ, ਬੱਚੇ, ਉਮਰਾ ਆਦਿ) ਲੈਣ ਲਈ।

ਹਮ ਕਹੁ ਮਾਨਿ ਲਗੇ ਬਲਿ ਦੇਨੇ[1]।

[1]ਸਾਨੂੰ ਬਲੀ ਦੇਕੇ ਮੰਨਣ ਲੱਗੇ।

ਸੋ ਹਮਰੀ ਮਨਤਾ ਜਗ ਮਾਂਹੀ।
ਭਈ ਬਿਨਾਸ, ਕਰਤਿ ਕੋ ਨਾਂਹੀ ॥੨੬॥
ਤਪ ਕੋ ਕਰਨ ਨੇਮ ਜਮ ਲਏ[1]।

[1]ਜਦ ਤੋਂ) ਤਪ ਕਰਨੇ ਦਾ ਨੇਮ ਜਮ ਕੇ ਲਿਆ ਹੈ।

ਲੋਕ ਮਰਨ ਤੇ ਸਭਿ ਰਹਿ ਗਏ।
ਦੇਵਨ ਤੇ ਭਯ ਧਾਰਤਿ ਜੋਇ।
ਸਭਿ ਜੀਵਨ ਅਬਿ ਤਜਾਗਜੋ ਸੋਇ- ॥੨੭॥
ਸੁਨਿ ਦੇਵਨ ਤੇ ਬਾਕ ਦੁਖਾਰੇ।

ਕਮਲਾਸਨ ਤਿਹ ਸਾਥ ਉਚਾਰੇ।
-ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।
ਤਿਸ ਕੀ ਨੇਤ[1] ਲਖਹੁ ਇਸ ਢਾਲ ॥੨੮॥
ਕਰਤਾ ਅਹੈ ਅਕਰਤੀ ਸੋਇ[1]।
ਤਿਮ ਹੀ ਕਰਹਿ ਜਥਾਵਤਿ ਹੋਇ।
ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਥਾਨ ਪਯਾਨੋ।
ਕਰਹਿ ਸੁ ਕ੍ਰਿੱਤ ਰਿਦੇ ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ[1]- ॥੨੯॥
ਜਬਿ ਪ੍ਰਮੇਸਰੀ ਦੇਵ ਬਖਾਨੇ[1]।
ਗੀਰਬਾਨ[1] ਨਿਜ ਥਾਨ ਪਯਾਨੇ।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ।
ਪਹੁੰਚੇ ਧਾਰਤਿ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ ॥੩੦॥
ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ ਬਿਤਯੋ ਤਪ ਕਿਯੋ।
ਜਮ ਕੋ ਨੇਮ ਸਪੂਰਨ ਭਯੋ।
ਜਬਹਿ ਜਗਤ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਦੇਖਾ।
ਪ੍ਰਜਾ ਬਧੀ ਜਿਸ ਬਿਖੈ ਬਿਸ਼ੇਖ਼ਾ ॥੩੧॥
ਜਥਾ ਤਰੀ[1] ਬਹੁ ਭਾਰੀ ਭਾਰ[2]।
ਡਗਮਗ ਡੋਲ ਸਕਹਿ ਨ ਸਹਾਰ।
ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋਈ ਸਭਿ ਧਰਨੀ।
ਅੱਪ੍ਰਮਾਨ ਤਰਨੀ ਸਮੁ ਬਰਨੀ[1] ॥੩੨॥
ਪਾਪ ਕਲਾਪਨ ਤੇ ਜਮ ਆਪ।
[1]ਪਿਖਯੋ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਭਾ ਪਰਤਾਪ।
ਰੁੱਦ੍ਰ ਧਯਾਨ ਕਰਿ ਭਸਮੀ ਹੋਏ।
ਅਗਨ ਪ੍ਰਜ੍ਵਲਤ ਦਗਧ ਭੇ ਕੋਏ[1] ॥੩੩॥
ਬਾਯੂ ਬਹੀ ਉਡਾਇ ਡਿਗਾਏ।
ਮਰਿ ਮਰਿ ਜਮ ਕੇ ਲੋਕ ਸਿਧਾਏ।
ਪੁਨ ਦੁਰਭਿੱਖਯ ਪਰਯੋ ਦੁਖਦਾਈ।
ਤਿਸ ਤੇ ਮਰੇ ਲੋਕ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੪॥
ਨਹੀਂ ਅੰਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜਬਿ ਹੋਵਾ।

[1]ਸਾਈਂ ਦੀ ਠਟੀ, [ਸੰਸ:, ਨਜਤ = ਮੁਕਰਰ ਕੀਤੀ ਹੋਈ]।

[1]ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਜੋ ਕਰ ਸਕੇ।

[1]ਤੁਸੀਂ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਓ ਕਿ (ਸੁ =) ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੇਗਾ। ਸੌ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ:-ਕਰੇਗਾ ਉਸੇ ਹੀ। (ਅ) ਕਰਹਿ ਸੁਕ੍ਰਿਤ = (ਉਹ) ਭਲੀ ਕਰੇਗਾ।

[1]ਜਦ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਤਾਂ... [ਸੰਸ:, ਪਰਮੇਖ੍ਰਿ = ਬ੍ਰਹਮਾ]।

[1]ਦੇਵਤੇ।

[1]ਬੇੜੀ। [2]ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਭਾਰ (ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ)।

[1]ਬਿਅੰਤ (ਭਾਰ ਵਾਲੀ) ਬੇੜੀ ਵਾਙੂ ਕਥਨ ਕਰ ਸਕੀਦਾ ਹੈ (ਉਸ ਨੂੰ)।

[1]ਦੇਖਦਿਆਂ ਜਮ ਨੇ ਤਪਕੇ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ ਸ਼ਿਵ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ........।

[1]ਕੋਈ ਸੜ ਗਿਆ।

ਬਚੇ ਜੁ ਕੁਛਕ ਮਰਨ ਤਿਨ ਜੋਵਾ।
ਦੇਸ਼ ਛੋਰਿ ਸੋ ਚਲੇ ਪਲਾਈ।
ਅਧਿਕ ਅੰਨ ਕੀ ਸੁਧ ਜਿਤ ਪਾਈ।
ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਉਲੰਘਿ ਬਿਪਾਸਾ ਗਏ।
ਰਾਵੀ ਚੰਦ੍ਰਭਗਾ[1] ਉਲੰਘਏ ॥੩੫॥ — [1]ਚਨਾਬ ਦਰਿਆ।
ਨਦੀ ਬਿਦੱਸਤਾਂ[1] ਸਿੰਧੁ[2] ਬਿਸਾਲਾ। — [1]ਜੇਹਲਮ। [2]ਦਰਿਆ ਅਟਕ।
ਤਰਿ ਕਰਿ ਪਾਰਿ ਪਰੇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
ਗੰਧ੍ਰਬ ਇਕ ਜਲਾਲ ਤਹਿ ਭਯੋ।
ਪੁਰਿ ਜਲਾਲ ਤਿਹ ਨਗਰ ਬਸਯੋ ॥੩੬॥
ਨਾਮ ਜਲਾਲਾਬਾਦ[†] ਕਹੈਂ ਅਬਿ[‡]। — [†]ਅਫ਼ਗਾਨਸਤਾਨ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਜੋ ਲੰਡੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ੧੦੦ ਮੀਲ ਉਰੇ ਉਸ ਦੀ ਸੜਕ ਪਰ ਹੈ। [‡]ਪਾ:-ਤਬ।
ਪਹੁੰਚੇ ਗੰਧ੍ਰਬ[†] ਦੇਸ਼ ਜਾਇ ਸਬਿ। — [†]ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ 'ਗਾਂਧਾਰ' ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਜੋ ਅਟਕੋਂ ਪਾਰ ਹੈ ਤੇ ਅਫਗਾਨਸਤਾਨ ਦੇ ਪੂਰਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।
ਨਗਰ ਕੰਧਾਰ[†] ਆਦਿ ਜੇ ਜਹਾਂ। — [†]ਅਫਗ਼ਾਨਸਤਾਨ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਜੋ ਕਾਬਲ ਤੋਂ ੩੧੫ ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਹੈ।
ਬਸੇ ਜਾਇ ਜੀਵੇ ਸਭਿ ਤਹਾਂ ॥੩੭॥
ਗੰਧ੍ਰਬ ਦੇਸ਼ ਬਿਖੇ ਤਿਨ ਕੇਰੀ।
ਵਧਤਿ ਭਈ ਸੰਤਾਨ ਘਨੇਰੀ।
ਕੈਰਵ ਪਾਂਡਵ[1] ਕਰਿ ਕਰਿ ਕ੍ਰੱਧੰ। — [1](ਇਧਰ) ਕੈਰਵ ਪਾਂਡਵ।
ਵਧਜੋ ਵਿਖਾਦ ਭਯੋ ਬਡ ਜੁੱਧੰ ॥੩੮॥
ਕਰਿਓ ਮਹਾਂ ਭਾਰਥੰ ਭਾਰੇ।
ਤਿਨ ਕੀ ਸੰਤਤਿ ਕੇਰਹਿ ਮਾਰੇ[1]। — [1]ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ।
ਦੁਰਜੋਧਨ ਕੋ ਮਾਤੁਲ ਰਾਜਾ।
ਸਕੁਨੀ ਨਾਮ ਵਧਾਇ ਸਮਾਜਾ ॥੩੯॥
ਸੰਗ ਲਜਾਇ ਤਿਨ ਬਹੁ ਮਰਿਵਾਏ[1]। — [1]ਦੁਰਜੋਧਨ ਦੇ ਮਾਮੇ ਸ਼ਕੁਨੀ ਨਾਮੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਜ ਵਧਾਉਣ ਲਈ (ਗੰਧਰਬ ਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ) ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੇ ਸਨ, ਸੋ ਬਹੁਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ।
ਅਰਜਨ ਖਰ ਤੀਰਨ ਸੋਂ ਘਾਏ।
ਹਨੇ ਨੇਤ ਕੇ ਥੋਰੇ ਰਹੇ।
ਤਿਨਹੁਂ ਬਿਪਰਜੈ ਮਾਰਗ ਲਹੇ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਥੋੜੇ ਰਹਿ ਜਾਣ (ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਲਟਾ ਰਾਹ ਛੇੜਿਆ (ਜੋ ਅੱਗੇ ਚਲਕੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ)।
ਚਾਰ ਬਰਨ ਕੋ ਭੇਦ ਮਿਟਾਯੋ[1]। — [1]ਭਾਵ ਗੰਧਰਬ ਦੇਸ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ।
ਏਕ ਮੇਕ ਹ੍ਵੈ ਭੋਜਨ ਖਾਯੋ।

ਆਪਸ ਮਹਿਂ ਸਨਬੰਧ ਬਨਾਏ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਤਾ ਕੇ ਬਜਾਹ ਰਚਾਏ ॥੪੧॥
ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਤਤਿ ਪੁਨ ਵਧ ਗਈ।
ਸਕਲ ਰੀਤਿ ਮਰਜਾਦਾ ਹਈ[1]।
ਨਿਜ ਬਿਵਹਾਰਨ ਕੋ ਕਰਿ ਲਯੋ।
ਸ਼ੰਕਰ ਬਰਨ ਏਸ[†] ਬਿਧਿ ਭਯੋ[‡]' ॥੪੨॥

[1]ਨਾਸ਼ ਹੋਈ।

[†]ਪਾ:-ਏਕ। [‡]ਵਰਣ ਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਦੋਗਲੀ ਉਲਾਦ ਦੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਅਨੇਕ ਕਾਰਨ ਤੇ ਕਿਸਮਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਹਨ। ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਏਥੇ ਪੱਛਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਘ੍ਰਿਣਾ ਯੋਗ ਕਰਕੇ ਦੱਸੀ ਹੈ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਨਿ ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰਤਿ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦੁਤੀਓ ਅੰਸੂ ॥੨॥

੩. [ਮੋਮਨ ਸ਼ਰਫ]

੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪

ਦੋਹਰਾ:

'ਜਹਾਂ ਵਧੀ ਸੰਤਾਨ ਤਿਨ, ਭਈ ਸਕਲ ਇਕ ਰੰਗ।
ਤਨੁਜਾ ਉਪਜੀ ਗੋਰਟੀ, ਬਹੁ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਮੋਮਨ ਸ਼ਰਫ[1] ਭਯੋ ਤਹਿਂ ਰਾਜਾ।
ਅਧਿਕ ਬ੍ਰਿਧਾਯਹੁ ਰਾਜ ਸਮਾਜਾ।
ਤਿਨ ਕੇ ਸਦਨ ਹੁਤੀ ਪਟਰਾਣੀ।
ਸੁੰਦਰ ਅੰਗਨਿ ਸਕਲ ਸਵਾਣੀ ॥੨॥

[1]ਨਾਮ ਰਾਜੇ ਦਾ।

ਤਿਸ ਤੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਭਯੋ ਬਲਵਾਨਾ।
ਜ੍ਵਾਨ ਮਹਾਨ ਅਧਿਕ ਸਵਧਾਨਾ।
ਕਛੁ ਅੱਨਜਾਇ ਰਾਜ ਮੈਂ ਕੀਨਾ।
ਮੋਮਨ ਸ਼ਰਫ ਜਬਹਿ ਸੁਨਿ ਲੀਨਾ ॥੩॥

ਰਿਸ ਧਰਿ ਤਿਸ ਕੋ ਸਦਨ ਨਿਕਾਰਾ।
ਨਹੀ ਹਕਾਰਨਿ ਬਹੁਰ ਸੰਭਾਰਾ।
ਪਿਤਾ ਨਿਕਾਸਜੋ ਚਲਿ ਸੋ ਆਯੋ।
ਤਿਨ ਲੋਕਨ ਮਿਲਿ ਸਮਾ ਬਿਤਾਯੋ[1] ॥੪॥

[1]ਉਸ ਨੇ (ਆਮ) ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਕੇ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ। (ਅ) ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਸ਼ੰਕਰ ਵਰਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਵੱਸਿਆ।

ਚਿਰੰਕਲ ਜਬਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਰਹਜੋ।
ਨਾਮ ਸਜਾਦਾ ਤਿਸ ਕੋ ਕਹਜੋ।
ਏਕ ਸੁਤਾ ਉਪਜੀ ਤਿਸ ਕੇਰੀ।
ਜੋ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗ ਬਡੇਰੀ ॥੫॥

ਸ਼ੰਕਰ ਬਰਣ ਸੁ ਨਰਨ ਮਝਾਰਾ।
ਤਰੁਨਾਪਨ[1] ਤਨ ਮਾਂਹਿ ਸੰਭਾਰਾ।
ਰਾਜਾ ਮੋਮਨ ਸ਼ਰਫ ਮਹਾਂਨਾ।
ਇਕ ਦਿਨ ਪੁਰਿ ਤੇ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ ॥੬॥

[1]ਜਵਾਨੀ।

ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਬਿਚਰਤਿ ਭਯੋ।
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਦੇਖਤਿ ਗਯੋ।
ਆਯੋ ਤਿਨ ਲੋਕਨ[1] ਕੇ ਨਗਰ।
ਜਿਹ ਠਾਂ ਬਾਸ ਕਰਤਿ ਵੈ ਸਗਰ ॥੭॥

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਰਣ ਸ਼ੰਕਰ ਸੀ।

ਉਤਰਜੋ ਬਾਗ ਮਾਂਹਿ ਸੁਖ ਪਾਏ।
ਪਿਖਿ ਬਾਲਾ ਕੋ ਰਹਿ ਬਿਰਮਾਏ[1]।
ਉਪਜਜੋ ਕਾਮ ਰਿਦੈ ਤਬਿ ਭਾਰੀ।
ਤਿਨ ਲੋਕਨਿ ਕੀ ਸੁਤਾ ਕੁਮਾਰੀ ॥ ੮ ॥
ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਕਰਿ ਉਰ ਬਿਰਮਾਯੋ।
ਬਜਾਹਨਿ ਹੇਤੁ ਤਿਨਹਿ ਲਲਚਾਯੋ।
ਕਰਿ ਜਬਰੀ ਜਬਿ ਲਈ ਮੰਗਾਇ।
ਪਾਸ ਆਪਨੇ ਲਈ ਬਿਠਾਇ ॥ ੯ ॥
ਤਿਨ ਲੋਕਨਿ ਕੀ ਸੁਤਾ ਰਿਸਾਈ।
-ਹਮ ਨਹਿਂ ਰਮਹਿਂ, ਮਰਹਿਂ ਬਿਖ ਖਾਈ।
ਕੈ ਗਰ ਪਾਸੀ ਪਾਇ ਮਰੈਂਗੀ।
ਜਲ ਡੂਬਹਿਂ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਣ ਹਰੈਂਗੀ- ॥ ੧੦ ॥
ਇਮ ਤਨ ਕੋ ਹਠ ਹੇਰਨਿ ਕੀਨਾ।
ਮੋਮਨ ਸ਼ਰਫ ਜਤਨ ਮਨ ਕੀਨਾ।
ਧਨ ਕੋ ਦੇਨ ਅਪਰ ਸਿਰਦਾਰੀ।
ਲੋਭ ਦਿਖਾਯੋ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ ॥ ੧੧ ॥
ਸਭਿ ਕੇ ਸੰਗ ਰਮਜੋ ਸੁਖ ਪਾਏ।
ਗਰਭਵਤੀ ਹੁਇ ਸੁਤ ਤਿਨ ਜਾਏ।
ਬਿੱਦਜਾਧਰਿ ਪਾਠਕ ਕੀ ਸੁਤਾ[1]।
ਤਿਸਤੇ ਪੋਟਲ ਖਾਂ ਉਤਪੱਤਾ[1] ॥ ੧੨ ॥
ਸ਼ੇਖ ਸ਼ਰਫ ਇਕ ਮੁਗ਼ਲ ਰਹਾਈ।
ਨਾਮ ਸ਼ੇਖਰਾ ਸੁਤਾ ਸੁ ਤਾਂਹੀ।
ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਚੀਨਾ।
ਤਾਂ ਕੋ ਗਹਿ ਕੈ ਰਮਨ ਸੁ ਕੀਨਾ[†] ॥ ੧੩ ॥

[1]ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਭਰਮ ਗਿਆ।

[1]ਪਾਠਕ ਨਾਮੇ ਗੰਧ੍ਰਬ ਤਿਸ ਦੀ ਪੁੱਤ੍ਰੀ।

[1]ਤਿਸ ਤੋਂ ਪੋਟਲ ਖਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।

[†]ਇਥੇ ਕੁਛ ਗੜਬੜ ਹੈ, ਸੌ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ:-'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਕਰਾਰ ਕੀਤਾ ਹਮ ਮਰਾਂਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰਦਾਰੀ ਦਾ ਲੋਭ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸੰਤਾਨ ਉਪਾਈ। ਬਿਦਯਾਧਰ ਪਾਠਕ ਦੀ ਬੇਟੀ ਤੇ ਪੋਟਲ ਖਾਨ। ਮੁਦਗਲੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਤੇ ਮੁਗਲ ਮੁੰਗਾਲ ਬੇਗ। ਸ਼ੇਖਰਾਂ ਕੀ ਸਿਖਾਵਤ ਕੀ ਬੇਟੀ ਤੇ ਸੇਖ ਸੰਮਨ। ਸਜਾਤੀ ਪਾਸ ਤੇ ਬੇਟਾ ਜਨਮਿਆਂ। ਪੁਛਿਆ ਤੇਰਾ ਗੋਤ, ਬੋਲੀ ਮੈਂ ਬੇਟੀ ਸਜਾਦ ਰਾਇ।'

ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ 'ਮੁਦਗਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਤੇ ਮੁਗਲ ਮੁੰਗਾਲ ਬੇਗ' ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਇਸਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਿਸੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਲਿਖਾਰੀ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਟੋਲ ਕਰਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਚੌਪਈ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਤਰਾਂ ਹੀ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਸ਼ੇਖ ਸ਼ਰਫ ਇਕ ਮੁਗਲ ਰਹਾਈ' ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਤੁਕ ਅੰਕ ੧੩ ਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਸੋ ਏਹ ਪਿਛੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਈ ਹੈ। ੧੯੧੯ ਵਾਲੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅੰਕ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਦੋ ਪੰਕਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋਵੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਕਮੀ ਨੂੰ ਛਾਪੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ '...ਸੁਤਾ ਸੁ ਤਾਹੀਂ' ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਕੁੱਛ ਸਤਰਾਂ ਆਖੇਪ ਕਰਕੇ ਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਯਥਾ:- 'ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਚੀਨਾ। ਤਾਕੋ ਗਹਿ ਕੈ ਰਮਨ ਸੁਕੀਨਾ। ਨਾਮ ਸ਼ੇਖਰਾ ਸੁਤਾ ਸੁ ਤਾਹੀ। ਗਰਭ ਧਾਰਿਓ ਹੈ ਸੁਠ ਜਾਹੀ। ਜਿਸ ਕੋ ਦੇਖ ਅਪਸਰਾ ਲਾਜੈ। ਸੁੰਦਰ ਸਦਨ ਸੁ ਮਹਾਂ ਬਿਰਾਜੈ। ਤਿਸ ਤੇ ਏਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨਮਇਓ। ਨਾਮ ਸ਼ੇਖ ਸੰਮਨ ਤਿਸ ਭਇਓ' ॥

ਤਿਸਕੇ ਏਕ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜਨਮਯੋ।
ਨਾਮ ਸ਼ੇਖ ਸੰਮਨ ਤਿਸ ਭਯੋ।
ਹੁਤੀ ਸ਼ਜ਼ਾਦੇ ਕੀ ਇਕ ਤਨੀਆ।
ਨਾਮ ਸਜਾਤੀ ਤਿਸ ਕੋ ਭਨੀਆ ॥੧੪॥
ਜਨਮਜੋਂ ਬੇਟਾ ਤਿਸ ਤੇ ਜਬੈ।
ਮੋਮਨ ਸ਼ਰਫ ਸੁ ਬੂਝੀ ਤਬੈ।
-ਤੇਰਾ ਗੋਤ ਕਹਹੁ ਕਜਾ ਅਹੈ? -।
ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਜ਼ਾਦੀ ਤਿਸ ਕੋ ਕਹੈ ॥੧੫॥
-ਸੁਤਾ ਸਜਾਦ ਰਾਇ ਕੀ ਮੈਂ ਹੌਂ।
ਤੁਝ ਬੂਝੀ ਤੇ ਸਭਿ ਕਹਿ ਦੈਹੋਂ-।
ਮੋਮਨ ਸ਼ਰਫ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਰਮਾਯੋ।
ਪੋਤੀ ਸੰਗ ਰਮਜੋ ਪਛੁਤਾਯੋ ॥੧੬॥
ਸ਼ਰਫ ਹਿਦਾਇਤ ਸਾਈਂ ਲੋਗ[1]।
ਤਿਸ ਕੋ ਲਖਜੋ ਬੰਦਗੀ ਜੋਗ।
ਬਿਸਮਾਵਤ ਤਿਸ ਕੇ ਢਿਗ ਗਯੋ।
ਸੇਵਾ ਬਿਖੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਭਯੋ ॥੧੭॥
ਸਭੀ ਹਕੀਕਤ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਈ।
-ਬਿਨ ਜਾਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਮਾਈ-।
ਕਰਹਿ ਬੰਦਗੀ ਪੀਰ ਤਿਸੀ ਕੀ।
ਉਚਰਤਿ ਰਹੈ ਦੁਆਇ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀ ॥੧੮॥
ਬੀਤ ਗਏ ਬਹੁਤੇ ਦਿਨ ਜਬੈ।
ਸ਼ਰਫ ਹਿਦਾਯਤ ਬੋਲਜੋ ਤਬੈ।
-ਏਕ ਸਮਾ ਐਸੋ ਚਲਿ ਆਵੈ।
ਪੁੱਤ੍ਰ ਸਜਾਤੀ ਕੇ ਬਿਰਧਾਵੈਂ ॥੧੯॥
ਸੱਯਦ ਸੰਗਜਾ ਹੁਇ ਤਿਨ ਕੇਰੀ।
ਰਾਖਹਿੰਗੇ ਤਬਿ ਸੰਤਤਿ ਤੇਰੀ[1]।
ਤੂੰ ਭੀ ਨੇਤ ਮਾਨਿ ਜਗਦੀਸ਼ਾ।
ਸਾਧਨ ਕਰੋ ਬੈਠਿ ਚਲੀਸਾ ॥੨੦॥
ਪਾਪ ਕਰਜੋ ਅਨਜਾਨ ਪਨੇ ਮਹਿਂ।

[1]ਇਕ ਸ਼ਰਫ ਹਿਦਾਇਤ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਸਾਈਂ ਲੋਕ ਸੀ।

[1]ਤੇਰੀ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਗੇ।

ਹੋਇ ਬਿਨਾਸ਼ਨ, ਦੇਹਿ ਕਸ਼ਟ ਨਹਿਂ[1]-।' [1]ਪਾਪ ਨਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ।
ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰੋ।
'ਸੁਨੀਅਹਿ ਸਿੰਘਹੁ! ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੋ ॥੨੧॥
ਜਮ ਤੇ ਜੋ ਭਾਜੇ ਧਰਿ ਤ੍ਰਾਸ।
ਸੋ ਅਰਜਨ ਤੇ ਭਏ ਬਿਨਾਸ਼।
ਭੀਮ ਸੈਨ ਜੁਤਿ ਪਾਂਡਵ ਆਨਾ।
ਤਿਨੈ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੀਨੇ ਹਾਨਾ ॥੨੨॥
ਕੋਪਜੋ ਤਿਸੀ ਅੰਸ਼ ਪਰ ਕਾਲ[1]। [1]ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਭਾਵ ਮੋਮਨ ਸ਼ਰਫ ਦੀ) ਅੰਸ਼ ਪਰ ਕਾਲ ਕੋਪਿਆ।
ਬਚਹਿ ਨ ਕਜੋਹੂੰ ਅਲਪ ਬਿਸਾਲ।
ਮਹਾਂਕਾਲ ਕਾਲਹਿ ਕਹਿ ਕਾਲਾ[1]। [1]ਕਾਲ ਦਾ ਕਾਲ।
ਉੱਗ੍ਰ ਸਮਰਥ ਬਿਸਾਲ ਕਰਾਲਾ ॥੨੩॥
ਦੋਹਰਾ:
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਹੋਤਿ ਹੈ, ਕੋਟਕ ਬਿਸ਼ਨ ਮਹੇਸ਼।
ਤੈਸੇ ਸੇਵਕ ਸਾਥ ਹਮ, ਮਾਰੋਂ ਚਾਰੋਂ ਸ਼ੇਖ[1]†' ॥੨੪॥

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਾਥ ਮਾਰਾਂਗਾ ਮੈਂ ਚਾਰੋਂ ਬਾਕੀ ਦੇ (ਸਯਦ, ਮੁਗਲ, ਪਠਾਣ, ਸ਼ੇਖ)। (ਅ) ਚਾਰੋਂ ਸ਼ੇਖ਼ = ਬਾਕੀ ਦੇ ਚਾਰੋਂ, ਭਾਵ ਪਠਾਣ ਮੁਗਲ ਸਯਦ ਸ਼ੇਖ਼। †ਇਹ ਪਠਾਣਾਂ, ਮੁਗ਼ਲਾਂ, ਸ਼ੇਖ਼ਾਂ ਤੇ ਸੱਯਦਾਂ ਦੀ ਹਾਸੋ ਹੀਣੀ ਉਤਪਤੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਤੇ ਕਿਉਂ ਪਾਈ ਹੈ। ਸ਼ੋਕ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛਾਣ ਬੀਨ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਤੋਲਕੇ ਛੋੜ ਕਿਉਂ ਨਾ ਦਿੱਤਾ।

ਚੌਪਈ:
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਿੰਘ ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਏ।
ਅਦਭੁਤ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ†।

†ਐਸੇ ਖਿਆਲੀ ਪੁਲਾਉ ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਏ, ਏਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦਾ ਆਖੇਪਕਾਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਾ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵੈਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਬਾਬਤ ਟੁਰੀਆਂ ਲੋਕ ਗਾਥਾ (Folk lore) ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

'ਸਾਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਹਮ ਤਾਂਈ।
ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਦਿਹੁ ਭੇਵ ਸੁਨਾਈ ॥੨੫॥
ਤਿਨ ਕੌ ਅੰਸ਼ ਸਰਬ ਹੀ ਮਰਿ ਹੈ।
ਕਿਧੌਂ ਬੀਚ ਤੇ ਕੋਇ ਉਬਰਿ ਹੈ।'
ਫੁਰਮਾਯੋ ਬਚ 'ਲੋਕ ਘਨੇਰੇ।
ਤਿਨ ਕੀ ਅੰਸ਼ ਬਿਲੋਕਿ ਬਡੇਰੇ ॥੨੬॥
ਨਿਜ ਨਿਜ ਧਰਮ ਛੋਡਿ ਮਿਲ ਰਹੈਂ।

ਤਿਨ ਪਰ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹੈਂ।
ਤਿਸੀ ਅੰਸ਼ ਕੇ ਸਭਿ ਮਰਿ ਜੈ ਹੈਂ।
ਇਤ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਨਹਿਂ ਰਹਿਣਾ ਪੈ ਹੈ
॥੨੭॥
ਹਮ ਹ੍ਵੈਂ ਪੀਛੇ ਬਰਖ ਸਵਾਸੈ।
ਤਬਹਿ ਖਾਲਸਾ ਇਨਹੁ ਬਿਨਾਸੈ†।

†ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਦਾ ਸੰਮਤ ੧੭੬੫ ਹੈ ਇਸ ਵਿਚ ੧੨੫ ਪਾਈਏ ਤਾਂ ੧੮੯੦ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਏਹ ਖਾਲਿਸੇ ਦੇ ਰਾਜ ਤੇਜ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਆਖੇਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਪਤੇ ਜੋ ਅਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਮਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੌ ਸਾਖੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਾਡੀ ਨਜ਼ਰੋਂ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਰੀ।

ਬਿਨਸਤਿ ਰਹੈਂ ਸਮੈ ਪ੍ਰਤਿ ਫੇਰ।
ਯੌ ਤਿਨ ਕੀ ਹੁਇ ਮੂਲ ਉਖੇਰ' ॥੨੮॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿੰਘਨਿ ਸਮੁਝਾਯੋ।
ਸਭਾ ਉਠਨ ਕੋ ਸਮੈ ਸੁ ਆਯੋ।
ਮੰਦਿਰ ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ।
ਗਯੋ ਖਾਲਸਾ ਸਿਵਰ ਅਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥੨੯॥
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਈ।
ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਪੁਨ ਸਭਾ ਲਗਾਈ।
ਆਨਿ ਖਾਲਸੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਨਾ।
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਢਿਗ ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ॥੩੦॥
ਗਰਜ ਗਰਜ ਗੁਰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਵੈਂ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਸਹਤ ਬੈਸਿ[1] ਦੁਤਿ ਪਾਵੈਂ। [1]ਬੈਠਕੇ।
ਰਾਜਨ ਕੇ ਤਬਿ ਚਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗਾ।
'ਧਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਮਿਲਿ ਭੇ ਇਕ ਰੰਗਾ ॥੩੧॥
ਕੇਤਿਕ ਲੇ ਕਰਿ ਚਮੂੰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਦਿਸ਼ਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਘੇਰੋ ਡਾਲਾ।
ਚਹਤਿ ਰਹੈਂ ਲਰਿਬੇ ਕਹੁ ਜੰਗ।
ਕੇਤਿਕ ਆਗੇ ਆਇ ਨਿਸੰਗ ॥੩੨॥
ਸਿੰਘਨ ਸੰਗ ਭਿਰਤਿ ਹੀ ਰਹੈਂ।
ਜੇ ਜੇ ਬਡੇ ਸੁ ਐਸੇ ਕਹੈਂ।
-ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਚਢਿ ਇਤ ਓਰ।
ਆਵਹਿਂ ਤਿਨਹਿਂ ਦਿਖਾਵਹਿਂ ਜ਼ੋਰ
॥੩੩॥

ਸਿੰਘਨ ਸੰਗ ਲਰਹਿਂ ਨਹਿ ਜਾਇ[1]।
ਸੰਗ ਚਮੂੰ ਕੇ ਚਮੂੰ ਲਰਾਇ-।
ਬੈਠਿ ਸਭਾ ਮਹਿਂ ਬੋਲਹਿਂ ਬਾਤਨ।
ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਸੰਘਰ ਕੇ ਘਾਤਨ[1]' ॥੩੪॥

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੜਾਂਗੇ ਜਾਕੇ।

[1]ਜੁੱਧ ਦਾ ਦਾਉ ਭਾਲਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਜੁੱਧ ਦੇ (ਵਿਚ) ਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਫੁਰਮਾਯੋ।
'ਭਏ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਚਹਤਿ ਹਮ ਜਾਯੋ।
ਬਹੁ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਗਏ ਅਖੇਰ।
ਤਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਚਲਹਿਂ ਹਤਹਿਂ ਕਿਤ ਸ਼ੇਰ' ॥੩੫॥
ਇਸ ਤੇ ਆਦਿਕ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ।
ਭਏ ਸੁਨੇ ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਸੰਗ।
ਸੋ ਭਿ ਰਾਤਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਿਤਾਈ।
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਕਰੀ ਚਢਾਈ ॥੩੬॥
ਪਾਇ ਹੁਕਮ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
ਗਰਜ ਉਠੵੋ ਜਿਮ ਜਲਧਰ ਭਾਰਾ।
ਸੁਨਤਿ ਖਾਲਸਾ ਹੋਯਸਿ ਤਯਾਰੂ।
ਜ਼ੀਨ ਤੁਰੰਗਮ ਕਰਿ ਸ਼ਿੰਗਾਰੂ ॥੩੭॥
ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤੇ ਸਜੇ ਬਿਸਾਲੇ।
ਗਹੇ ਤੁਫੰਗਨਿ ਚਢਿ ਚਢਿ ਚਾਲੇ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਜਾਏ।
ਕਲ਼ਗੀਧਰ ਆਯੁਧ ਅੰਗ ਲਾਏ ॥੩੮॥
ਬਿਧਿ ਸੰਗ ਕਟ ਮੋਂ ਖੜਗ ਨਿਖੰਗ।
ਗਹੵੋ ਧਨੁਖ ਕਰ ਸਬਜ਼ ਸੁਰੰਗ।
ਜਿਗਾ ਜਵਾਹਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਜੋਤਿ।
ਝੂਲਤਿ ਕਲ਼ਗੀ ਅਤਿ ਦੁਤਿ ਹੋਤਿ ॥੩੯॥
ਦੀਨ ਹੁਕਮ 'ਅਨਵਾਇ[1] ਤੁਰੰਗ।
ਭਏ ਅਰੋਹਨਿ ਗਹਿ ਬਲ ਅੰਗ[1]।

[1]ਮੰਗਵਾਕੇ।

[1]ਬਲੀ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ (ਸਤਿਗੁਰੂ)। (ਅ) ਬਲੀ ਅੰਗਾਂ ਵਾਲੇ (ਘੋੜੇ ਨੂੰ) ਫੜਕੇ।

ਜਬਿ ਕੀਨਸਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਅਗੇਰੇ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਯੋ ਸ਼ਬਦ ਉਚੇਰੇ ॥੪੦॥
ਤੁਪਕਨ ਸੋਂ ਤੋੜੇ ਸੁ ਲਗਾਇ।

ਚਲੇ ਬੀਰ ਹੋਏ ਪਿਛਵਾਇ।
ਚੰਚਲ ਬਲੀ ਕੁਦਾਇ ਹਯਨਿ ਕੋ।
ਗਮਨੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁ ਬਨ ਕੋ ॥੪੧॥
ਦੀਰਘ ਕਾਨਨ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ।
ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਮ੍ਰਿਗ ਹਨੇ ਵਿਸੇਸ਼ੇ।
ਤੁਪਕਨ ਕੇ ਤੜਾਕ ਗਨ ਹੋਵੈਂ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰ ਜੋਵੈਂ ॥੪੨॥
ਧੁਨਿ ਊਚੀ ਪੁਨ ਬਜਯੋ ਨਗਾਰਾ।
ਬਨ ਮਹਿਂ ਹੋਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਭਾਰਾ।
ਖੇਲਿ ਅਖੇਰ ਸੈਲ ਪਰ ਸੈਲ[1]।
ਗਏ ਗੁਰੂ ਦਲ ਜੁਤਿ ਸੋ ਗੈਲ[1] ॥੪੩॥
ਥਲ ਉਤੰਗ ਸਤਿਗੁਰ ਥਿਰ ਹੋਏ।
ਚਾਰਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਕਾਨਨ ਗਿਰ ਜੋਏ।
ਹਾਥ ਧਨੁਖ ਧਰਿ ਖੈਂਚਨ ਕਰਯੋ।
ਸ਼ਬਦ ਉਤੰਗ ਦੇਸ਼ ਤਿਸ ਭਰਯੋ ॥੪੪॥
ਗਰਜਯੋ ਗਗਨ ਭਈ ਧੁਨਿ ਭਾਰੀ।
ਇਮ ਸਭਿ ਸਥਲ ਅਵਾਜ਼ ਉਚਾਰੀ।
'ਰਾਖ ਲੇਹੁ ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਖਿ ਲੇਹੂ।
ਤੁਮ ਸਮਾਨਤਾ ਬਨਹਿ ਨ ਕੇਹੂ ॥੪੫॥
ਤਜਹੁ ਛੋਭ ਉਰ ਕਰੁਨਾ ਕੀਜੈ।
ਅਪਨੇ ਜਾਨਹੁ ਰਾਖ ਲਾਈਜੈ।'
ਹਯ ਨੀਲੋ ਪੁਨ ਤਲੇ ਉਤਾਰਾ।
ਪਰਚਤਿ[1] ਲਾਗੇ ਕਰਨ ਸ਼ਿਕਾਰਾ ॥੪੬॥

[1]ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਸੈਲ ਕਰਕੇ।
[1]ਓਸੇ ਰਾਹ।
[1]ਪਰਚਕੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਚਢਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਤੀਓ ਅੰਸੂ ॥੩॥

੪. [ਬਲੀਆ ਚੰਦ ਤੇ ਆਲਮ ਚੰਦ ਨਾਲ ਜੁੱਧ]

੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੫

ਦੋਹਰਾ:

ਪਰਚਤਿ ਕਰਤਿ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੋ, ਦੂਰ ਗਏ ਜਗਨਾਥ।
ਨਾਦ ਕੁਲਾਹਲ ਗੈਲ ਮਹਿਂ, ਦੁੰਦਭਿ ਤੁਪਕਨ ਸਾਥ[1] ॥੧॥

[1]ਨਗਾਰੇ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਚੌਪਈ:

ਨਿਕਟ ਰਹਜੋ ਰਾਜਨਿ ਕੋ ਡੇਰਾ।
ਜਿਨ ਕੇ ਮਨ ਹੰਕਾਰ ਬਡੇਰਾ।
ਬਲੀਆਚੰਦ ਸੁ ਆਲਮਚੰਦ।
ਸੁਨਿ ਧੁਨ ਕੋ ਉਤਸਾਹ ਬਿਲੰਦ ॥੨॥
ਤੂਰਨ ਤਜਾਰ ਹੋਇ ਅਸਵਾਰਾ।
ਜਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਸਿਪਾਹਿ ਹਜ਼ਾਰਾ।
ਚਹਿਂ ਬਹਾਦਰੀ ਕਰਨਿ ਦਿਖਾਵਨਿ[1]।
ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ 'ਭਾ ਮਨ ਭਾਵਨ' ॥੩॥

[1]ਬਹਾਦਰੀ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜੰਗ ਕਰਨ ਕੋ ਉਰ ਹੰਕਾਰੀ।
ਆਏ ਸਮੁਖ ਚਮੂੰ ਲੇ ਸਾਰੀ।
ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਕਰਿ ਅਨਿਕ ਪਹਾਰੀ।
ਤੁਪਕ ਚਲਨਿ ਲਾਗੀ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥੪॥
ਸਿੰਘ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ ਇਤ ਥੋਰੇ।
ਜੋਧਾ ਘਨੇ ਆਇ ਉਤ ਓਰੇ।
ਤਬਿ ਕਲ਼ਗੀਧਰ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ।
ਗਏ ਭਜਾਇ ਕੁਦਾਇਤ ਅਸੁ ਕੋ ॥੫॥
ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ ਖਾਲਸਾ ਲਰਜੋ।
ਅਪਨੇ ਮਹਿਂ ਗੁਰ ਨਹੀਂ ਨਿਹਰਜੋ।
'ਹਮ ਕੋ ਛੋਰਿ ਗਏ ਕਰਿ ਭਾਣਾ।
ਕੋ ਜਾਣਹਿਂ ਮਨ ਮਹਿਂ ਕਜਾ ਜਾਣਾ' ॥੬॥
ਧੀਰਜ ਰਹਜੋ ਨ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇਰਾ।
ਰਣ ਤੇ ਭਾਜਿ ਚਲੇ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
ਬਿਚਲਜੋ ਪਿਖਜੋ ਖਾਲਸਾ ਜਬੈ।
ਮਿਲਿ ਪਹਾਰੀਯਨਿ ਮਾਰੇ ਤਬੈ ॥੭॥
ਨਿਕਸੇ ਖੜਗ ਕਟੇ ਬਹੁ ਅੰਗ।
ਭਈ ਲਾਲ ਛਿਤ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਸੰਗ।

ਬਿਥਰੀ ਲੋਥ ਪੋਥਨਾ ਹੋਈ।
ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਭਿਰੇ ਦਿਸ਼ਿ ਦੋਈ ॥੮॥
ਬਹੁਤ ਸਿੰਘ ਜਬਿ ਰਣ ਮਹਿਂ ਮਾਰੇ।
ਕੋ ਦੌਰਤਿ ਗੁਰ ਤੀਰ ਪੁਕਾਰੇ।
'ਸਾਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ਰਖਿ ਲੀਜੈ।
ਤੇਰੋ ਬਿਰਦ ਤਜਾਗ ਨਹਿਂ ਦੀਜੈ ॥੯॥
ਸ਼ੋਭਤਿ ਬਿਨਾ ਸ਼ੇਰ ਨਹਿਂ ਕਾਨਨ।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਸੁਨੀ ਬਾਤਿ ਇਹੁ ਕਾਨਨਿ[1]।'

[1]ਕੰਨੀ।

ਸਿੰਘਨ ਤੇ ਇਸ ਬਿਧਿ ਸੁਨਿ ਜਬੈ।
ਸ੍ਰੀ ਕਲ਼ਗੀਧਰ ਬੋਲੇ ਤਬੈ ॥੧੦॥

ਦੋਹਰਾ:

'ਸਿਦਕ ਪੁਕਾਰੇ ਖਾਲਸਾ, ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਨੀ ਪਾਠ।
ਆਪ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਬਿਪਨ, ਬਿਰਦ ਬਿਹਾਰੀ ਰਾਠ[1]' ॥੧੧॥

[1]ਖਾਲਸਾ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ) ਬਨ ਬੀ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹਾਂ ਤੇ (ਬਨਾਂ ਦੇ) ਸ਼ੇਰ ਬੀ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦਾ (ਅਭਿਮਾਨ ਵਿਚ) ਸਿਦਕ ਸਿਦਕ ਕੂਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਠ (ਬਣਦਾ ਸੀ) (ਹੁਣ ਕਿਉਂ) ਬਿਹਾਰੀ ਨੂੰ (ਭਾਵ ਸਾਨੂੰ) ਬਿਰਦ (ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।) (ਅ) ਅਪ੍ਰਸੰਗਕ ਅਰਥ ਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਐਉਂ ਬੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ:-'ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ' ਪੜ੍ਹਕੇ ਸਿਦਕੀ ਖਾਲਸਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪੇ ਬਨ ਹੈ ਆਪੇ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਆਪੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨੇ ਵਾਲਾ ਸੂਰਮਾ।

ਚੌਪਈ:

ਖਿਰੇ ਗੁਰੂ ਕਰ ਧਨੁਖ ਸੰਭਾਰੇ।
ਸਰ ਨਿਖੰਗ ਤੇ ਪੰਚ ਨਿਕਾਰੇ।
ਤਾਨ ਕਾਨ ਲਗਿ ਤੁਰਤ ਚਲਾਏ।
ਸ਼ੂੰਕਤਿ ਚਾਲੇ ਨਾਦ ਉਠਾਏ ॥੧੨॥
ਚਹੁਂ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਚਲ ਦਲ ਉਮਡਾਯੋ।
ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਦਿਖਰਾਯੋ[1]।

[1]ਚਾਰਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਫੌਜਾਂ ਉਮਡਕੇ ਚਲੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਾਰੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਦਿੱਸੀਆਂ। ਸੌ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ:-ਤਾਂ ਚਉਫੇਰੇ ਤੇ ਫੌਜਾਂ ਹੀ ਦੀਸੈਂ। ਭਾਵ ਗੁਪਤ ਫੌਜਾਂ ਦਿੱਸੀਆਂ।

ਤੁਮਲ ਜੁੱਧ ਤਬਿ ਹੋਵਨਿ ਲਾਗਾ।
ਮਨਹੁਂ ਰੁੱਦ੍ਰ ਰਸ[1]† ਸੋਵਤਿ ਜਾਗਾ ॥੧੩॥

[1]ਭਿਆਨਕ ਅਸਰ ਵਾਲਾ ਰਸ। †ਪਾ:-ਰੋਸ ਰਸ।

ਭਿੜੇ ਭੇੜ ਭਟ[1] ਮੁੜ ਮੁੜ ਲੜੇ।

[1]ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਭਿੜਦੇ ਹਨ ਸੂਰਮੇ ਤੇ।

ਜੇ ਭਾਜਤਿ ਧਰਿ ਧੀਰਜ ਖੜੇ।
ਹਤੀ ਸ਼ਲਖ ਗੁਲਕਨਿ ਕੀ ਐਸੇ।

ਹਟਯੋ ਜਲਦ ਮੁਚਿ ਬਰਖਾ ਜੈਸੇ ॥੧੪॥
ਲੋਹ ਪਰੇ ਦੁਹਿਂ ਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਜੋਧਾ।
ਦੰਤਨ ਪੀਸ ਧਾਰਿ ਬਹੁ ਕ੍ਰੋਧਾ।
ਉਰ ਫੂਟੇ ਟੂਟੇ ਭਟ ਅੰਗਾ।
ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਸੰਗ ਭਰੇ ਸਰਬੰਗਾ ॥੧੫॥
ਮਾਨਹੁਂ ਖੇਲ ਫਾਗ ਕੋ ਆਏ।
ਕੈ ਪਲਾਸ ਫੂਲੇ ਸਮੁਦਾਏ।
ਬੂਟਾ ਏਕ ਕਰੌਂਦੇ ਕੇਰਾ।
ਤਿਸ ਤਰੁ ਥਿਰੇ ਗੁਰੂ ਰਣ ਹੇਰਾ ॥੧੬॥
ਦੁਹਿਂ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਤਬਿ ਪਿਖਹਿਂ ਤਮਾਸ਼ਾ।
ਲਰਹਿਂ ਸੂਰਮੇ ਹੋਤਿ ਬਿਨਾਸ਼ਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬਲ ਪਾਇ ਬਡੇਰਾ।
ਲਰਤਿ ਖਾਲਸਾ ਵਧਯੋ ਅਗੇਰਾ ॥੧੭॥
ਅਰਯੋ ਜੁ ਸਨਮੁਖ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਰਿ ਭੂ ਪਰ ਡਾਰੇ।
ਪਰੀ ਅਕਾਸ਼ੀ ਫੌਜਾਂ ਆਇ।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਦੇਖਿ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾਇ ॥੧੮॥
ਪਰ੍ਹਾ ਬੰਧਿ[1] ਜਨੁ ਘਟ ਘਟ ਆਈ।

[1]ਸਫਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ।

ਗਨ ਗੁਲਕਾਂ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਈ।
ਤੁਪਕਨਿ ਕੜਕ ਗਾਜ ਜਨੁ ਪਰੈ।
ਛਟਾ ਪਲੀਤੇ ਧੁਖਿ ਧੁਖਿ ਟਰੈਂ[1] ॥੧੯॥

[1]ਬਿਜਲੀ (ਵਤ) ਪਲੀਤੇ ਧੁਖ ਧੁਖਕੇ ਟਲਦੇ ਹਨ। ਭਾਵ ਕਦੇ ਚਮਕਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਧੁਖਦੇ ਹਨ।

ਦੁੰਦਭਿ ਢੋਲਨਿ ਸ਼ਬਦ ਮਹਾਨਾ।
ਜਨੁ ਬਰਖਤਿ ਘਨ ਧੁਨਿ ਗਰਜਾਨਾ[1]।

[1]ਵਰਖਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਮਾਨੋ ਬੱਦਲ ਗੱਜਿਆ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਕਰਕੇ।

ਕ੍ਰਿਖਿ ਪਾਕੀ ਸਮ ਪਰਮ ਪਹਾਰੀ[1]।

[1]ਵਡੇ (ਮਾਨੀ) ਪਹਾੜੀਏ।

ਤੋਰਿ ਫੋਰਿ ਚੂਰਨ ਕਰਿ ਡਾਰੀ ॥੨੦॥
ਹੇਲਾ ਘਾਲਿ ਖਾਲਸਾ ਲਰਯੋ।
ਭਾਗਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਲਾਜ ਕਰਿ ਮੁਰਯੋ।
ਬਲੀਆ ਚੰਦ ਆਨਿ ਪਗ ਰੋਪਯੋ।
ਪਿਖਿ ਸਿਪਾਹ ਭਾਜੀ ਉਰ ਕੋਪਯੋ ॥੨੧॥

ਇਤ ਤੇ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਧਰਿ ਧੀਰ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਲੇ ਸਿੰਘਨਿ ਕੀ ਭੀਰ।
ਆਲਮਚੰਦ ਖੜਗ ਕਰਿ ਨੰਗਾ।
ਭਯੋ ਸਮੁਖ ਚਾਹਤਿ ਰਣ ਜੰਗਾ ॥੨੨॥
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਕੁਪਯੋ ਇਸ ਦੇਖਿ।
ਦੋਨਹੁਂ ਕੇ ਮਨਿ ਕੋਪ ਵਿਸ਼ੇਖ।
ਦੋਨਹੁਂ ਗਹੇ ਸਿਪਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ[1]। [1]ਤਲਵਾਰ।
ਘਾਤ ਕਰਨਿ ਜੁਟੇ ਸਮ ਸ਼ੇਰ ॥੨੩॥
ਬਾਮ ਦਾਹਨੇ ਫਿਰਿ ਮਿਲਿ ਗਏ।
ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰ[1] ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਭਏ। [1]ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਵਾਰ।
ਗਿਰਪਤਿ ਸਮੁਖ ਸਿਪਰ ਕਰਿ ਦਈ।
ਰੋਕਯੋ ਵਾਰ ਹੁਤੇ ਬਲ ਮਈ ॥੨੪॥
ਤਿਹ ਪਾਛੈ ਨਿਜ ਵਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰਾ।
ਖੜਗ ਸਮੇਤ ਹਾਥ ਕਟਿ ਡਾਰਾ।
ਤਿਸ ਕੇ ਭਟ ਪਹੁੰਚੇ ਲਿਯ ਆਗਾ।
ਆਲਮਚੰਦ ਤਯਾਗਿ ਰਣ ਭਾਗਾ ॥੨੫॥
ਇਮ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਲੇ ਕਰਿ ਫਤੇ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿ ਫਤੇ।
ਦਿਸ਼ਾ ਦੂਸਰੀ ਬਲੀਆਚੰਦ।
ਲਰਤਿ ਕਰਤਿ ਉਤਸਾਹਿ ਬਿਲੰਦ ॥੨੬॥
ਊਚੀ ਧੁਨਿ ਤੇ ਬਾਜਤਿ ਢੋਲ।
ਲਲਕਾਰਤਿ ਸੂਰਨਿ ਕੋ ਟੋਲਿ।
ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਧਨੁ ਬਾਨ ਚਲਾਵੈ।
ਤਨ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇ ਪੁੰਜ ਧਸਾਵੈ ॥੨੭॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਚਲਿ ਸਨਮੁਖ ਹੋਵਾ।
ਸਿੰਘਨਿ ਸੰਗ ਕਰਯੋ ਰਿਪੁ ਜੋਵਾ[1]। [1]ਵੈਰੀ ਦੇਖਕੇ, (ਤੇ ਬੋਲਿਆ।)
'ਕਯਾ ਦੇਖਤਿ ਹੋ ਹਤਹੁ ਤੁਫੰਗੇ।
ਆਵਹਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਵਧਯੋ ਕੁਢੰਗੇ' ॥੨੮॥
ਸੁਨਤਿ ਖਾਲਸੇ ਇਕ ਵਿਰ ਛੋਰੀ।
ਚਲੀ ਸਮੂਹ ਸ਼ੂੰਕਤੀ ਗੋਰੀ।
ਬਲੀਆਚੰਦ ਜੰਘ ਮਹਿਂ ਲਾਗੀ।

ਭਟ ਬਹੁ ਮਰੇ ਚਮੂੰ ਬਹੁ ਭਾਗੀ ॥੨੯॥
ਘਾਇਲ ਹ੍ਵੈ ਬਲੀਆ ਹਟਿ ਪਰਯੋ।
ਬਹੁਰ ਪਹਾਰੀ ਨਹਿਂ ਕੋ ਥਿਰਯੋ।
ਚਲੇ ਪਲਾਇਨ ਹ੍ਵੈ ਬਿਨ ਧੀਰ।
ਪਰੇ ਗਗਨ ਕੇ ਬਡ ਬਰ ਬੀਰ[1] ॥੩੦॥ [1]ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਾਸ਼) ਤੋਂ ਜੋ ਬੜੇ ਵੀਰ ਪਏ ਸਨ।
ਹਤੇ ਸੈਂਕਰੇ ਜੋ ਅਰ ਰਹੇ।
ਭਜੀ ਸਿਪਾਹ ਤ੍ਰਾਸ ਕੌ ਗਹੇ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਸਭਿ ਕਹਤਿ ਪ੍ਰਸੰਗ।
ਤਬਿ ਮੈਂ ਹੁਤੋ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਸੰਗ ॥੩੧॥
ਹੁਤੋ ਅਵਸਥਾ ਬਿਖੈ ਛੁਟੇਰਾ।
ਮਰੇ ਸਿੰਘ ਕੇਤਿਕ ਰਣ ਹੇਰਾ।
ਤਬਿ ਮੁਝ ਕੋ ਕੰਪਾ ਹੁਇ ਆਈ[1]। [1]ਭਾਵ ਮੈਂ ਕੰਬਿਆ। ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿੱਚ ਪਾਠ ਹੈ ਕੰਬਾ।
ਉਪਜਯੋ ਰਿਦੈ ਤ੍ਰਾਸ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੨॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਅਵਿਲੋਕਨ ਕਰਯੋ।
ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਇ ਉਚਰਯੋ।
[1] 'ਜਿਮ ਊਧਵ ਕੋ ਰਾਖਿ ਅਸ਼ੋਕ। [1]ਭਾਵ, ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਊਧਵ ਨੂੰ (ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ) ਰੱਖਕੇ ਆਪ ਪ੍ਰਲੋਕ ਚਲੇ ਗਏ ਸੇ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿਧਾਰ ਗਏ ਪਰਲੋਕ ॥੩੩॥
ਤਿਸ ਬਿਧਿ ਕਰਹਿਂ ਗੁਰੂ ਭੀ ਕਰਨੀ।
ਰਖਿ[1] ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਤਲ ਧਰਨੀ[2]। [1]ਰੱਖਕੇ (ਤੈਨੂੰ) ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ। [2]ਧਰਨੀ ਤਲ ਤੇ।
ਬਹੁਰ ਸਿਧਾਰਨਗੇ[1] ਪਰਲੋਕ। [1]ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਕੇ।
ਨਹਿਂ ਡਰ, ਨਹਿਂ ਡਰ, ਬਨਹੁ ਅਸ਼ੋਕ' ॥੩੪॥
ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਭਾਖਯੋ ਜਬਿਹੂੰ।
ਰੁਦਨ ਕਰਨਿ ਲਾਗਯੋਂ ਮੈਂ ਤਬਿਹੂੰ।
ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਪੁਨ ਬਾਕ ਅਲਾਵੈਂ।
'ਰਿਪੁਨਿ ਚਲਾਇ[1] ਖਾਲਸਾ ਆਵੈ ॥੩੫॥ [1]ਭਜਾ ਕੇ।
ਧਰ ਧੀਰਜ ਕੌ ਉਰ ਨਹਿਂ ਰੋਵਹੁ।
ਸੰਘਰ ਮਚਯੋ ਖਰੋ ਰਹੁ ਜੋਵਹੁ।'
ਇਤਨੇ ਬਿਖੈ ਭਜਾਇ ਪਹਾਰੀ।
ਅਰਯੋ ਰਹਯੋ, ਤਿਹਿਂ ਦੀਨਸਿ ਮਾਰੀ

॥ ੩੬ ॥
ਚਮੂੰ ਅਕਾਸ਼ੀ ਸਭਿ ਚਲਿ ਗਈ।
ਅੰਤਰ ਧ੍ਯਾਨ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਈ।
ਬਹੁਰ ਖਾਲਸਾ ਹਟਿ ਕਰਿ ਆਯੋ।
ਖਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਯੋ ॥ ੩੭ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕੋ ਦੇਖਿ ਗੁਸਾਈਂ।
ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ ਸਭਿ ਇਨ ਕੇ ਤਾਂਈ।
ਸਿੰਘਨਿ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਪਿਖਤਿ ਉਚਾਰੇਂ।
'ਹਿੰਦੂ ਹੈਂ ਪਹਾਰੀਏ ਸਾਰੇ' ॥ ੩੮ ॥
ਸੁਨਤਿ ਖਾਲਸਾ ਬਿਨਤੀ ਕਹੈ।
'ਸਕਲ ਪਹਾਰੀ ਬਨਚਰ ਅਹੈਂ[1]।

[1]ਬਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ 'ਖਾਜ' ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਗ ਆਦਿਕ ਜੋ ਖਾਧੇ ਜਾਣ।

ਸੋ ਹਮਰੇ ਹੈਂ ਖਾਜ ਬਿਸਾਲਾ।
ਖਾਵਤਿ ਰਹੈਂ ਸਰਬਥਾ ਕਾਲਾ' ॥ ੩੯ ॥
ਤਬਿ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਪੁਨ ਮੁਸਕਾਏ।
ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਬਾਕ ਅਲਾਏ।
'ਸੁਨਹੁ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ! ਦੇ ਕਾਨ।
ਕਰਹਿਂ ਗਿਰੀਸ਼ ਰਾਜ ਅਭਿਮਾਨ[1] ॥ ੪੦ ॥

[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਰਾਜ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਹੀਂ ਨੇਤ ਭਾਣੇ ਕੋ ਮਾਨਹਿਂ।
ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕੀ ਗਤਿ ਨਹਿਂ ਜਾਨਹਿਂ।
ਆਇ ਸਮਾ ਇਨ ਕੇ ਸਿਰ ਬਲੀ।
ਬਿਨ ਹੰਕਾਰ ਹੋਇਂ ਬਿਧਿ ਭਲੀ ॥ ੪੧ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਭਲੀ ਨਿਬਾਹੀ ਪੁਰਖ[1],
ਨੇ ਕੀਨੋ ਤੀਜਾ ਲੋਗ[1]।
ਜਿਨ ਸਿਰਜੀ ਗੋਈ ਤਿਸੈ[1],
ਮਿਟੈ ਤੁਮਾਰਾ ਰੋਗ[1]' ॥ ੪੨ ॥

[1]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ।

[1]ਭਾਵ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ।

[1]ਜਿਨ ਸਿਰਜੀ ਤਿਸ ਨੇ ਲੈ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

[1]ਭਾਵ ਸ਼ੱਤਰੂ (ਦੇਖੋ ਅੰਕ ੪੩)।

ਚੌਪਈ:
ਤੀਨ ਬਾਰ ਇਸ ਰੀਤਿ ਬਖਾਨਾ।
'ਰੋਗ ਸਮਾਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਹੁਇ ਹਾਨਾ।'
ਸੁਨਤਿ ਖਾਲਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲੇ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਰੁਖ ਲਖ੍ਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲੇ ॥ ੪੩ ॥

ਬੂਝਯੋ ਗੁਰ ਪੁਨ 'ਕਸ ਰਣ ਭਯੋ?'
ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਸਭਿ ਕਹਿ ਦਯੋ।
'ਦ੍ਵੈ ਸਰਦਾਰ ਹੁਏ ਸੋ ਘਾਇਲ।
ਸਹਤ ਸਿਪਾਹਿ ਭਏ ਕਰ ਸਾਯਲ[1] ॥ ੪੪ ॥
ਭਾਗ ਗਏ ਨਹਿਂ ਪਾਇ ਜਮਾਏ।
ਮਰੇ ਪਰੇ ਕੋ ਧਰ ਤਰਫਾਏ[1]।
ਬਲ ਰਾਵਰ ਕੋ ਪਾਇ ਬਡੇਰਾ।
ਫਤੇ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਇਸ ਬੇਰਾ' ॥ ੪੫ ॥
ਸਕਲ ਬਾਰਤਾ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਈ।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿਹੁਂਨਿ ਅਲਾਈ।
'ਮਰੇ ਸਿੰਘ ਸਭਿ ਦਾਹਨ ਕਰੀਅਹਿ।
ਸਭਿ ਥਲ ਖੋਜ ਏਕ ਥਲ ਧਰੀਅਹਿ' ॥ ੪੬ ॥
ਮਾਨਿ ਬਚਨ ਕੋ ਤਤਛਿਨ ਕੀਨਿ।
ਕਰਿ ਇੱਕਤ੍ਰ ਸਭਿ ਦਾਹ ਸੁ ਦੀਨਿ।
ਘਾਇਲ ਹੁਤੇ ਉਠਾਇ ਸੁ ਲਜਾਏ।
ਫਤੇ ਪਾਇ ਗੁਰ ਪੁਰਿ ਕੋ ਆਏ ॥ ੪੭ ॥
ਬਜੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਗਾਰੇ।
'ਭਈ ਜੀਤ' ਨਰ ਨਾਰਿ ਉਚਾਰੇ।
ਮੰਗਲ ਕਰੇ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰਾ।
ਭਾ ਸ਼ੱਤ੍ਰਨਿ ਕੇ ਸ਼ੋਕ ਅਪਾਰਾ ॥ ੪੮ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਤੁਰਥੋ ਅੰਸੂ ॥ ੪ ॥

[1] ਹਰਨ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਵ ਘੁੰਮਕੇ ਮੁੜ ਜਾਣਾ ਜਿਵੇਂ ਹਰਨ ਜ਼ਖ਼ਮ ਖਾਕੇ ਮੁੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

[1] ਧੜ ਤੜਫਦਾ ਹੈ।

੫. [ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ। ਕਾਜ਼ੀ ਸਲਾਰ ਦੀਨ]

੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੬

ਦੋਹਰਾ:
ਸੁਨੀ ਲੜਾਈ ਗਿਰਪਤਿਨਿ, ਚਿਤ ਸ਼ੰਕਤ ਸਭਿ ਹੋਇ।
'ਅਲਪ ਚਮੂ ਗੁਰ ਸੰਗ ਹੈ, ਹਮਰੇ ਰਾਜੇ ਦੋਇ ॥੧॥
ਚੌਪਈ:
ਸੈਨਾ ਪਠੀ ਸੰਗ ਸਮੁਦਾਈ।
ਕਿਮ ਰਣ ਕਰਤਿ ਪਰਾਜੈ ਪਾਈ।
ਵਡੇ ਬਹਾਦੁਰ ਉਰ ਹੰਕਾਰੀ।
ਆਯੁਧ ਬਿੱਦਯਾ ਜਾਨਤ ਸਾਰੀ ॥੨॥
ਠਹਿਰੇ ਕਯੋਂ ਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਗੇ।
ਹੁਇ ਘਾਇਲ ਸੇ ਤਤਛਿਨ ਭਾਗੇ।
ਜੇ ਗੁਰ ਸੰਗ ਹੋਇ ਦਲ ਮਹਾਂ।
ਹਮਰੋ ਰਾਜ ਥਿਰਹਿ ਤਬਿ ਕਹਾਂ ॥੩॥
ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਜਾਟ ਕਮੀਨੀ ਜਾਤਿ।
ਬਨਹਿਂ ਸਿੰਘ ਪਾਹੁਲ ਲੇ ਜਾਤਿ।
ਖੜਗ ਤੁਫੰਗ ਕੇਸ ਕਛ ਧਰੈਂ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਮਾਰ ਬਕਾਰਾ ਕਰੈਂ ॥੪॥
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਰਾਜਾ ਨਹਿਂ ਗਨੈਂ।
-ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ- ਸਭਿਹਿਨ ਕੋ ਭਨੈਂ।
ਵਧਤਿ ਜਾਤਿ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਇਮ ਪਈਅਤਿ।
ਜਿਮ ਪੜਵਾ ਤੇ ਨਿਸਪਤਿ ਲਹੀਅਤਿ[1] ॥੫॥
ਇਨ ਕੋ ਚਹੀਐ ਕਰਨਿ ਉਪਾਇ।
ਅਲਪ ਅਹੈਂ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਬਨਿ ਜਾਇ।
ਲਘੁ ਬੂਟੇ ਕੋ ਤੁਰਤ ਉਖਾਰੈਂ।
ਸਕੈਂ ਹਲਾਇ ਨ, ਬਟ ਜਬਿ ਭਾਰੈ[1] ॥੬॥
ਅਗਨਿ ਚਿੰਗਾਰਾ ਤੁਰਤ ਬੁਝਾਈ।
ਬਨ ਲਗਿ ਪਸਰੈ, ਹ੍ਵੈ ਨ ਉਪਾਈ।
ਥੋਰਨਿ ਦਿਨ ਕੋ ਕੇਹਰਿ ਹੋਇ।
ਪਕਰ ਲੇਹਿਂ ਨਿਰਬਲ ਹੁਇ ਸੋਇ ॥੭॥
ਜਬਿ ਅਪਨੋ ਬਲ ਧਰਿ ਕਰਿ ਗਰਜੈ।

[1]ਜਿਵੇਂ ਏਕਮ ਤੋਂ ਚੰਦ੍ਰਮਾ (ਵਧਦਾ) ਵੇਖੀਦੀ ਹੈ [ਸੰਸ:, ਪ੍ਰਤਿਪਦਾ]।

[1]ਹਿਲਾ ਨਾ ਸੱਕਾਂਗੇ ਜਦੋਂ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਊ ਬੋਹੜ।

ਕੌਣ ਸਮੁਖ ਹੁਇ ਤਿਹ ਤਬਿ ਤਰਜੈ।
ਅਬਿ ਤੌ ਸਿੰਘ ਸੈਂਕਰੇ ਅਹੈਂ।
ਇਮ ਉਤਪਾਤਿ ਕਰਤਿ ਸੋ ਰਹੈਂ ॥੮॥
ਜਬਹਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਗਿਨਤੀ ਹੋਇ।
ਅਰੈ ਲਰੈ ਤਿਨ ਸੋਂ ਤਬਿ ਕੋਇ[1]?'
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਮਿਲਿ ਗਿਰਪਤਿ ਕਹੈਂ।
ਦਲ ਤੁਰਕਾਨ ਹਕਾਰਜੋ ਚਹੈਂ ॥੯॥
ਦੱਖਣ ਗਯੋ ਨੁਰੰਗਾ ਆਪ।
ਦਿੱਲੀ ਮਹਿੰ ਸੂਬਾ ਬਡ ਥਾਪਿ।
ਤਹਾਂ ਵਕੀਲ ਪਠਨ ਕੇ ਕਾਰਨ।
ਕਰਜੋ ਤਯਾਰ ਸਮੁਝਾਇ ਉਚਾਰਨਿ ॥੧੦॥
ਦਰਬ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਵਸਤੁ ਸਮਾਜੇ।
ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਦੀਨਸਿ ਗਨ ਰਾਜੇ।
ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਤੇ ਜੋ ਕਰ ਆਵੈ।
ਹੇਤੁ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਕਹਿ ਪਹੁੰਚਾਵੈ ॥੧੧॥
ਲਿਖੇ ਪੱਤ੍ਰ ਪਰ ਗੁਰੂ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ।
'ਊਧਮ ਦੇਸ਼ ਪਾਇ ਬਹੁ ਭਾਂਤ।
ਕਹੈ -ਖਾਲਸਾ ਮੈਂ ਅਬਿ ਕਰਜੋ-।
ਹਮ ਸੋਂ ਕਈ ਬਾਰ ਲਰਿ ਪਰਜੋ ॥੧੨॥
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਰਾ।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਚਾਹਹਿ ਜੰਗ ਅਖਾਰਾ।
ਬਿਗਰੈ ਤੁਮ ਸੋਂ ਭੀ ਇਕ ਬਾਰੀ।
ਯਾਂ ਤੇ ਸੁਧ ਭੇਜੀ ਹਮ ਸਾਰੀ ॥੧੩॥
ਅਬਿ ਉਪਾਇ ਇਸ ਕੋ ਹੁਇ ਆਵੈ।
ਨਤੁ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਨਿਜ ਪੰਥ ਵਧਾਵੈ।
ਸੈਨ ਪਠਹੁ ਮਿਲਹਿੰ ਹਮ ਸੰਗ[1]।
ਦੇਹਿੰ ਨਿਕਾਰ ਕਰਹਿੰ ਬਹੁ ਜੰਗ' ॥੧੪॥
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਲਿਖੇ ਪਠਾਏ[1]।
ਕਹਿ ਵਕੀਲ ਸੋਂ ਬਚ ਸਮੁਝਾਏ।
ਸੂਬੇ ਢਿਗ ਦਿੱਲੀ ਚਲਿ ਗਯੋ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਹਿੰ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਯੋ ॥੧੫॥

[1]ਕੌਣ।

[1]ਅਸੀਂ ਵੀ ਨਾਲ ਮਿਲਾਂਗੇ।

[1]ਲਿਖਕੇ ਭੇਜਿਆ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਹੁ ਦਈ ਅਕੋਰਾ।
ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਭਨ੍ਯੋ ਇਤ ਓਰਾ।
'ਸਭਿ ਰਾਜਨਿ ਮਿਲਿ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ।
ਆਪ ਪਾਸ ਇਸ ਹਿਤ ਚਲਿ ਆਯੋ'
॥੧੬॥
ਤਿਨ ਸੂਬੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਬਾਤ।
ਲਿਖ੍ਯੋ ਨੁਰੰਗੇ ਕੌ ਬਿਰਤਾਂਤ।
ਧੀਰਜ ਤਿਸ ਵਕੀਲ ਕੌ ਦਈ।
ਗਜ ਬਾਜੀ ਜੁਤਿ ਭੇਟੈਂ ਲਈ ॥੧੭॥
ਇਤ ਰਾਜਨਿ ਬਹੁ ਸੈਨ ਬਨਾਈ।
ਤ੍ਰਾਸ ਗੁਰੂ ਕੋ ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ[1]।
ਚਢੈਂ ਸਿੰਘ ਗਨ ਖੇਤ ਉਜਾਰੈਂ।
ਅਰੈਂ ਲਰੈਂ ਰਣ ਮਰੈਂ ਸੁ ਮਾਰੈਂ ॥੧੮॥
ਰਾਜਨਿ ਕੇ ਨਿਤ ਬਡੋ ਹੰਗਾਮਾ[1]।
ਇਨ ਕੈ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਕਾਮਾ[1]।
[†]ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਲਗਾਇ।
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੰਗਤਿ ਭੀ ਸਮੁਦਾਇ ॥੧੯॥
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੂਰ ਤੇ ਆਈ।
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਪਾਇਨ ਲ੍ਯਾਈ।
ਤਬਿ ਅਰਦਾਸੀ ਅੱਗ੍ਰ ਖਰੋਇ।
ਸਾਂਭਤਿ ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਕੋ ਸੋਇ ॥੨੦॥
ਪੈਸਾ ਮੁਹਰ ਰਜਤਪਣ ਜੇਤੇ।
ਕਰਹਿ ਸੰਭਾਰਨਿ ਰਾਖਹਿ ਤੇਤੇ।
ਭਯੋ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਅਨਿਕ ਖਜ਼ਾਨਾ।
ਪੁਰਹਿਂ ਭਾਵਨਾ ਦਾਸਨ ਨਾਨਾ ॥੨੧॥
ਹੁਤੋ ਸਲਾਰਦੀਨ ਇਕ ਕਾਜ਼ੀ।
ਸਾਂਈ ਲੋਕ ਭਯੋ ਨਹਿਂ ਪਾਜੀ[1]।
ਨਹਿਂ ਹਿੰਦੁਨਿ ਸੋਂ ਧੋਖ ਕਰੰਤਾ।
ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਇਕ ਸਮਾਨ ਬਰਤੰਤਾ
॥੨੨॥
ਹਿਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ।
ਬੈਠ੍ਯੋ ਬਹੁਰ ਅਨੰਦ ਕੋ ਪਾਯੋ।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਡਰ ਕਰਕੇ ਤਕੜਾਈ ਕੀਤੀ।
[1]ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਭਾ ਦੀ ਨਿਤ ਜੰਗ ਰਹੇ।
[1]ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ।
[†]ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ੪੨ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਚੱਲੀ ਹੈ।
[1]ਸਾਈਂ ਲੋਕ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਪਖੰਡੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੰਗਤਿ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੋ ਬਿਵਹਾਰ।
ਚਿਰੰਕਾਲ ਲਗਿ ਰਹ੍ਯੋ ਨਿਹਾਰ ॥੨੩॥
ਮਨ ਮਹਿਂ ਤਰਕਨ ਕਰਹਿ ਬਿਚਾਰਨ।
-ਲਹਿ ਅਵਕਾਸ਼ਹਿਂ ਕਰਹਿਂ ਉਚਾਰਨਿ-।
ਜਬਹਿ ਭੀਰ ਬਹੁ ਹਟਿ ਕਰਿ ਗਈ।
ਤਬਿ ਬੂਝਨਿ ਕੀਚਿਤ ਮਹਿਂ ਭਈ ॥੨੪॥
ਕਹ੍ਯੋ 'ਗੁਰੂ ਜੀ! ਤੁਮਰੇ ਪਾਸ।
ਨਰ ਕ੍ਯੋਂ ਕਰਿ ਕਰਿਤੇ ਅਰਦਾਸ?
ਦਿਹੁ† ਅਸੀਸ ਕੈਸੇ ਕਰਿ ਦੇਤ[1]?
ਇਸ ਕੌ ਮੈਂ ਨਹਿਂ ਜਾਨ੍ਯੋ ਹੇਤ ॥੨੫॥
ਜੋ ਖ਼ੁਦਾਇ ਨੇ ਦੀਨ ਬਨਾਇ।
ਸੋ ਭੋਗਤਿ ਹੈ ਜਿਤ ਕਿਤ ਜਾਇ।
ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੇ ਮਤਿ ਮਹਿਂ ਭੀ ਐਸੇ।
ਪੂਰਬ ਕਰੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜੈਸੇ ॥੨੬॥
ਭੋਗਤਿ ਸਰਬ ਜੀਵ ਸਦ ਤੈਸੇ।
ਤਿਸ ਕੋ ਮੇਟ ਸਕੈ ਕੋ ਕੈਸੇ।
ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਕਰਿ ਬਿਤ ਸੁਤ ਦੇਤਿ।
ਐਸੋ ਝੂਠ ਕਹਨਿ ਕਿਸ ਹੇਤ[1]' ॥੨੭॥
ਬਡੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾਜ਼ੀ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕੈ।
ਉੱਤਰ ਦੀਨਿ ਸੁਮਤਿ ਤੇ ਭਨਿ ਕੈ[1]।
'ਸੁਨਿ ਕਾਜ਼ੀ! ਬਡ ਬੁੱਧਿ ਬਿਚਾਰੀ।
ਅਹੈ ਜਥਾਵਤ ਤਥਾ ਉਚਾਰੀ ॥੨੮॥
ਤਊ ਜਨਨ[1] ਕੋ ਜਿਮ ਹਮ ਦੇਤਿ।
ਤਿਮ ਗਤਿ ਕੋ ਅਵਿਲੋਕਹੁ ਹੇਤੁ।'
ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕਾਗਦ ਮਸ ਲੈ ਕੈ।
ਪੂਰਬ ਮੁਹਰ[1] ਦਿਖਾਵਨਿ ਕੈ ਕੈ ॥੨੯॥
'ਬਰਨ[1] ਅਪੂਠੇ ਇਸ ਪਰ ਅਹੈਂ।
ਇਨ ਤੇ ਕਾਜ ਸਰਤਿ ਨਹਿਂ ਲਹੈ।
ਪੁਨ ਕਾਗਦ ਪਰ ਦਈ ਲਗਾਇ।
ਭਏ ਬਰਨ ਸੂਧੇ ਇਸ ਭਾਇ ॥੩੦॥

[1]ਅਸੀਸ ਦੇਕੇ ਆਪ ਕੀਹ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। †ਪਾ:-ਦੇਕੇ। ਪੁਨਾ:-'ਨਿਜ' ਬੀ ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਹੈ।
[1]ਕਾਹਦੇ ਲਈ।
[1]ਸੁਮੱਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿਕੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।
[1]ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ।
[1]ਛਾਪ।
[1]ਅੱਖਰ।

ਸੁਨਿ ਕਾਜ਼ੀ ! ਨਰ ਜਨਮੈਂ ਜਬੈ।
ਪ੍ਰਥਮ ਕਰਮ ਅਨੁਸਾਰੀ ਤਬੈ।
ਹੋਨਹਾਰ ਸਿਰ ਲਿਖੀ ਸੁ ਜਾਈ।
ਪੁਠੇ ਬਰਣ ਮੁਹਰ ਜਿਸ ਭਾਇ ॥੩੧॥
ਜਬਹਿ ਲਗਾਵਣਹਾਰ ਲਗਾਵੈ।
ਹੁਇਂ ਸੂਧੇ ਤਬਿ, ਨੰਮ੍ਰਿ ਟਿਕਾਵੈ[1]।

ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਮਨਿ ਫਲ ਦਾਤਾ[1]।
ਮਸਤਕ ਪਰ ਲਿਖਿ ਲੇਖ ਬਿਧਾਤਾ ॥੩੨॥
ਤਬਹਿ ਕਹਹਿ ਏਹ ਮਾਨੁਖ ਜੋਇ।
ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਕੇ ਆਗੇ ਹੋਇ।
ਮਸਤਕ ਸ਼ਰਧਾ ਸਹਤ ਨਿਵਾਵੈ।
ਸੂਧੇ ਅੱਖਰ ਤਬਿ ਹੁਇ ਜਾਵੈਂ ॥੩੩॥
ਤਿਸ ਕੋ ਫਲ ਸੁਖ ਭੋਗਨਿ ਕਰੈ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੇ ਕਾਜ ਸਵਰੈ।
ਜੇ ਮਸਤਕ ਕੋ ਟੇਕੈ ਨਾਂਹੀ।
ਪੂਠੇ ਕਰਮ ਰਹੈਂ ਬਿਧਿ ਤਾਂਹੀ ॥੩੪॥
ਗੁਰ ਮਹਿਂ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾ ਧਰੈ।
ਸੁਤ ਬਿਤਾਦਿ ਸੁਖ ਪਾਵਨ ਕਰੈ।'
ਕਾਜ਼ੀ ਸੁਨਿ ਮਨ ਭਯੋ ਅਨੰਦ।
ਠਾਂਢਾ ਭਯੋ ਹਾਥ ਦ੍ਵੈ ਬੰਦਿ ॥੩੫॥
ਝੁਕਿਝੁਕਿ ਕਰੈ ਸਲਾਮ ਅਗਾਰੀ।
ਗੁਰ ਤਾਰੀਫ ਬਲੰਦ ਉਚਾਰੀ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਸੰਸੇ ਭਯੋ ਬਿਨਾਸ਼।
ਵਾਹ ਵਾਹ ਬਡ ਬੁੱਧ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੩੬॥
ਬਚਨ[1]:

[1]ਜਦ ਮੁਹਰ) ਨੀਵੀਂ ਕਰ ਟਿਕਾਂਵਦਾ ਹੈ ਤਦ ਅੱਖਰ ਸਿੱਧੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਭਾਵ ਈਸ਼ਰ।

[1]ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਬਚਨ ਭਾਵ ਕਿ ਅਗਲਾ ਵਾਕ ਕਾਜ਼ੀ ਦਾ ਹੈ।

[1]ਐਨ ਖੁਦਾਇ ਅਬਲ ਗੁਰ ਆਮਦਹ।

[1]ਸੌ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪਾਹ ਐਉਂ ਹੈ:- ਕਾਜ਼ੀ ਸਲਾਮ ਕੀਤੀ: ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਸੰਸਾ ਦੂਰ ਹੁਆ। ਬੋਲਿਆ 'ਵਾਹਿ ਵਾਹਿ ਜੀ ਐਨ ਖੁਦਾਇ ਅਬਲ ਗੁਰੁ ਆਮਦਹ। ਕਦਮ ਮਿਸੂਤ ਬੰਦਹ ਜਹਾਨ ਪਾਰਕਰਦਮਹ। ਅਰਥ-ਪਹਿਲੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਠੀਕ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਰੂਪ (ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪਏ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ) ਚਰਨ ਦਾਸਾਂ ਨੂੰ ਵਡਿਆਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ (ਸਹੀ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ) ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। [ਐਨ = ਠੀਕ। ਖੁਦਾਇ = ਰੱਬ। ਅੱਬਲ = ਪਹਿਲੋਂ। ਆਮਦਹ = ਆਉਣ ਤੇ, ਆਇਆਂ। ਕਦਮ = ਚਰਨ। ਮਿਸੂਤ = ਇਹ ਪਾਠ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰਸੀ ਪਦ ਮੁਸ਼ਰਫ ਸੀ। ਮੁਸ਼ਰਫ

= ਵਡਿਆਈ ਦੇਣ ਵਾਲੇ। ਜੇ 'ਮਿਸ੍ਰਤ' ਪਦ ਨੂੰ 'ਮੁਸੱਰਤ' ਸਮਝੀਏ ਤੇ ਅਰਥ ਲਗਣਗੇ ਖੁਸ਼ੀ (ਦੇਣ ਵਾਲੇ)। ਬੰਦਹ = ਦਾਸ। ਪਾਰ ਕਰਦਮਹ = ਮੈਨੂੰ ਪਾਰ ਕੀਤਾ] ਨੋਟ: ਇਸ ਬੈਂਤ ਦੀ ਫਾਰਸੀ ਬੰਦਸ਼ ਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ।

ਕਦਮ ਮਿਸ੍ਰਤ ਬੰਦਹਿ ਜਹਾਨ ਪਾਰ ਕਰਦਮਹਿ[੪] ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ:

ਹਤਿ ਸੰਸੈ ਸੁ ਤਸੱਲੀ ਹੌਨ[1]।
ਅਸ ਉੱਤਰ ਦੇ ਸਕ ਹੈ ਕੌਨ।
ਤੁਮ ਬਿਨ ਸੁਮਤਿ ਧਰਹਿ ਕੋ ਐਸੇ।
ਆਪ ਦਿਖਾਇ ਕਹਯੋ ਸ਼ੁਭ ਜੈਸੇ' ॥ ੩੭ ॥
ਪੁਨ ਸਾਦਰ ਬੈਠਾਯਹੁ ਕਾਜ਼ੀ।
ਸੁਨਿ ਉੱਤਰ ਜੋ ਅਤਿਸ਼ੈ ਰਾਜ਼ੀ[1]।
ਅਪਰ ਸੰਬਾਦ ਕਰਯੋ ਸੁਖ ਪਾਏ।
ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਗਤਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੮ ॥
ਪੂਰਨ ਕੀਨਿ ਕਾਮਨਾ ਮਨ ਕੀ।
ਸੁਤ ਬਿਤ ਸੁਖ ਕੀ ਲਾਲਸ ਤਿਨ ਕੀ।
ਬਹੁਰੋ ਉਠੇ ਚਲੇ ਸ਼ੁਭ ਮੰਦਿਰ।
ਜਹਿੰ ਇਕਾਂਤ ਬੈਠਨਿ ਥਲ ਸੁੰਦਰ ॥ ੩੯ ॥
ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕਰਿ।
ਪ੍ਰਭੁ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਮੁਦ ਬਹੁ ਧਰਿ ਧਰਿ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਂਨ ਪਹੁੰਚਤੇ ਭਏ।
ਕਰਤਿ ਸੁਜਸੁ ਗੁਰ ਸੁਖ ਬਹੁ ਲਏ ॥ ੪੦ ॥
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਮਨ ਭਾਏ।
ਰੁਚਿਰ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਪਤਾਏ।
ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਜਾਗਨਿ ਧਰੇ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਸਕਲ ਬਿਧਿ ਕਰੇ ॥ ੪੧ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਕਾਜ਼ੀ ਕੋ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚਮੋ ਅੰਸੂ ॥ ੫ ॥

[1]ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਮੈਨੂੰ।

[1]ਖੁਸ਼ੀ।

੬. [ਮਰਦ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਾ ਫਿਟਕਾਰਨਾ। ਨਿਗਾਹੇ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਵਣਜਾਰਾ]

ਪ<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>2

ਦੋਹਰਾ:

†ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬੈ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਕੌ ਪਾਇ।
ਅਲੰਕਾਰ ਦੀਪਤਿ ਰਤਨ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਸੁਹਾਇ ॥੧॥

†ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ੪੩ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

ਚੌਪਈ:

ਸਭਾ ਸਥਾਨ ਆਨਿ[1] ਗੁਰ ਪੂਰੇ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ੂਰੇ।
ਸਿਰ ਨੰਮ੍ਰੀ ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਚਿਤੇ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿ ਫਤੇ ॥੨॥

[1]ਆਏ।

ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨ ਖਾਲਸਾ ਆਯੋ।
ਸੁਰ ਗਨ ਮਹਿਂ ਜਿਮ ਇੰਦ੍ਰ ਸੁਹਾਯੋ।
ਜੋ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਆਈ।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ ਥਿਰੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩॥
ਇਕ ਟਕ ਹੇਰਤਿ ਹੈਂ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਸਿਰ ਪਰ ਢੁਰਹਿ ਚੌਰ ਬਹੁ ਬਾਰੀ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਬੈਸੇ।
ਉਚੇ ਧੁਨਿ ਬੋਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਐਸੇ ॥੪॥
'ਅਸ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ, ਸੰਗਤਿ ਮਾਂਹੀ?
ਮਰਦ ਨਹੀਂ ਫਿਟਕਾਰਯੋ ਜਾਂਹੀ।
ਛੋਟਾ ਬਡਾ ਹੋਇ ਬਯ ਕੋਈ।
ਰਿਦੈ ਸੁਮਤਿ ਧਰਿ ਕਹਯੋ ਨ ਜੋਈ[1]' ॥੫॥

[1]ਜਿਸ ਨੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬੁੱਧੀ ਧਾਰਕੇ (ਫਿਟਕਾਰ ਦਾ ਵਾਕ) ਨਾ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਸੰਗਤਿ ਬਿਖੈ ਸਿੱਖਣੀ ਜੇਤੀ।
ਗੁਰੂ ਬਾਕ ਸੁਨਿ ਤੂਸ਼ਨਿ ਤੇਤੀ।
ਕਰ ਜੋਰੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਕੀ ਤਨੀਆ।
ਖਰੀ ਹੋਹਿ ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਬਚ ਭਨੀਆ ॥੬॥
'ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਦੀਨ[1]।
ਮਰਦ ਨ ਕਬਿ ਫਿਟਕਾਰਨਿ ਕੀਨਿ।
ਅਪਨਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨ ਝਿਰਕਯੋ ਕਬ ਹੀ।
ਜ਼ਾਤਿ ਮਰਦ ਕੀ ਲਖਿ ਬਡ ਸਭਿ ਹੀ[1]'

[1]ਮੈਂ ਗ਼ਰੀਬ ਨੇ।

[1]ਮਰਦ ਦੀ ਜਾਤ ਸਭ ਵੱਡੀ ਜਾਣੀ ਹੈ।

॥ ੭ ॥
ਤਬਿ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ।
'ਸਾਧ ਸਾਧ ਤੁਵ ਜੇ ਇਮ ਜਾਨੇ।
ਤਊ ਜਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਇਨ ਚੀਤ।
ਸਭਿ ਕੋ ਹੁਇ ਕਿਸ ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਤੀਤ'
॥ ੮ ॥
ਭਾਗਣ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਯਾ ਤਬਿ ਕਹ੍ਯੋ।
'ਮਹਾਰਾਜ ਸੁਨੀਯਹਿ ਜਿਮ ਚਹ੍ਯੋ[1]।
ਬਸਹਿ ਆਗਰੇ ਨਗਰ ਮਹਾਂਨ।
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਮਮ ਪਿਤਾ ਦਿਵਾਨ ॥ ੯ ॥
ਸਭਿ ਪਰ ਹੁਕਮ, ਦਰਬ ਬਹੁ ਆਵੈ।
ਸਰਬ ਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਵੈ।
ਚਿਰੰਕਾਲ ਲਗਿ ਕਾਰਜ ਕਰ੍ਯੋ।
ਸਮਾਂ ਪੁਜ੍ਯੋ ਮੇਰੋ ਪਿਤ ਮਰ੍ਯੋ ॥ ੧੦ ॥
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜਬਿ ਹੀ ਸੁਨ੍ਯੋ।
ਨਿਜ ਲੋਕਨਿ ਸੋਂ ਤਤਛਿਨ ਭਨ੍ਯੋ।
-ਚੌਂਕੀ ਦਿਹੁ ਬਿਠਾਇ ਤਿਸ ਦ੍ਵਾਰੇ।
ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਹੁ ਭੇਰਹੁ ਤਾਰੇ ॥ ੧੧ ॥
ਤਿਸ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੋਇ ਜੇ ਕੋਈ।
ਮੁਹਿ ਢਿਗ ਜਾਇ ਆਨਿਯੈ ਸੋਈ-।
ਤੂਰਨ ਸ਼ਾਹਿ ਸਿਪਾਹੀ ਆਏ।
ਸਭਿ ਦ੍ਵਾਰਨ ਤਾਰ ਭਿਰਵਾਏ ॥ ੧੨ ॥
ਹਮਰੇ ਨਰ ਹਟਾਇ ਸਮੁਦਾਈ।
ਚੌਂਕੀ ਕਰਿ ਤਾਕੀਦ ਬਿਠਾਈ।
ਬੂਝਿ ਬਾਰਤਾ ਹਮ ਤੇ ਸਾਰੀ।
ਜਾਇ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਪਾਸ ਉਚਾਰੀ ॥ ੧੩ ॥
-ਸਪਤ ਸੁਤਾ ਤਿਸ ਕੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀ।
ਅਸ਼ਟਮ ਹੈ ਅਧਾਨ[1] ਤ੍ਰਿਯ ਤਾਂਹੀ।
ਭ੍ਰਾਤਾ ਬੰਧੁ ਅਪਰ ਨਹਿਂ ਕੋਈ।
ਜੋ ਨਿਕੇਤ ਕੋ ਮਾਲਿਕ ਹੋਈ ॥ ੧੪ ॥
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਇਮ ਸੁਨਤਿ ਉਚਾਰੀ।
-ਜਨਮੈ ਜਬਿ ਲੌਂ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ।

[1]ਜਿਵੇਂ (ਸੁਣਨਾ) ਚਾਹਿਆ ਹੈ (ਆਪ ਨੇ)।

[1]ਗਰਭ।

ਹੋਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤੌਂ ਕਰਹੁ ਖਲਾਸੇ[1]। [1]ਜਾਇਦਾਦ) ਖਲਾਸ ਕਰ ਦਿਓ।

ਸੁਤਾ ਭਏ ਕਰਿ ਜਪਤ ਅਵਾਸੇ[1]- ॥੧੫॥ [1]ਘਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਓ।

ਹੁਕਮ ਮਾਨਿ ਚੌਂਕੀ ਥਿਰ ਦ੍ਵਾਰੇ†।

†ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਗਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਦਸਤੂਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਉਹਦੇਦਾਰ ਮਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਸੀ, ਗ਼ਾਲਬਨ ਇਹ ਉਹਦੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਨਿਮਕ ਹਲਾਲ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਸੀ।

ਪੁਜੇ ਗਰਭ ਕੇ ਜਬਿ ਦਿਨ ਸਾਰੇ।
ਜਨਮਜੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਹਾਂ ਸਭਿ ਜੋਵਾ।
ਮੰਗਲ ਕੋ ਉਤਸਵ ਬਹੁ ਹੋਵਾ ॥੧੬॥
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇ ਨੌਬਤੈਂ ਬਾਜੀ।
ਸਭਿ ਪਰਵਾਰ ਭਯੋ ਬਹੁ ਰਾਜ਼ੀ।
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਜਬਿ ਸੁਨਿਬੋ ਕੀਨਿ।
-ਕਰਹੁ ਖਲਾਸੀ- ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ ॥੧੭॥
ਬਖਸ਼ਜੋ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮਾਨ ਰੁਜ਼ੀਨਾ।
ਘਰ ਖਲਾਸ ਤਤਛਿਨ ਕਰਿ ਦੀਨਾ।
ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਗਏ।
ਜਨ[1] ਸਨਮਾਨ ਕਰਤਿ ਸਭਿ ਭਏ ॥੧੮॥ [1]ਸਾਰੇ) ਲੋਗ।

ਸਪਤ ਭਗਨਿ ਮਹਿਂ ਕਹਿਂ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
-ਧੰਨ ਮਰਦ ਕੀ ਸ਼ਮਸ ਬਿਸਾਲਾ[1]। [1]ਮਰਦ ਦੀ ਦਾਹੜੀ।

ਸਭਿ ਪਰਵਾਰਿ ਛੁਟਜੋ ਜਿਸ ਪਾਛੇ।
ਇਸ ਤੇ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਆਛੇ ॥੧੯॥
ਜਿਸ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤੇ ਜਪ ਤਪ ਜੋਗ।
ਫਲਹਿ ਸਕਲ ਦੇ ਸੁਖ ਗਨ ਭੋਗ।
[1]ਮਰਦ ਕਚਹਿਰੀ ਦਰ ਦਰਗਾਹਿ। [1]ਇਸ ਲੋਕ ਦੀ) ਕਚਹਿਰੀ ਤੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ (ਧੰਨ) ਮਰਦ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੀ ਹੋਕੇ ਕਬੂਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਮਸ਼ ਕਬੂਲ ਪਰਹਿ ਦੁਤਿ ਜਾਹਿ ॥੨੦॥
ਮਰਦ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਮਸ਼ ਦਸਤਾਰ[1]। [1]ਬਿਨਾਂ ਦਾੜ੍ਹੇ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਤੋਂ ਮਰਦ......।

ਇਨ ਬਿਨ ਔਰਤ ਪਰਹਿ ਨਿਹਾਰ-।
ਸਾਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਮੈਂ ਚੀਤ।

ਤਬਿ ਕੀ ਧਰੀ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ॥੧੨॥
ਜਨਮਤਿ ਮਰਦ ਸੁ ਬੰਦ ਖਲਾਸੀ[1]।
ਹਮ ਜ਼ਨਾਨੀਯਾਂ ਸਪਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ।
ਨਹਿਂ ਮੁਲਾਹਜਾ ਕਿਨਹਿਂ ਉਬਾਚੀ।
ਯਾਂ ਤੇ ਧੰਨ ਸ਼ਮਸ਼ ਹੈ ਸਾਚੀ ॥੨੨॥

[1]ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋਯਾ।

ਫਾਰਸੀ:
ਜ਼ਨ ਜ਼ੁਲਮ ਜੰਮਹਿ ਲਾਨਤੁਹਿ ਸ਼ਬਹਿ ਰੋਜ਼ ਹਰਦੋ ਮਾਂਹਿ[1]†।
[1]ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਜੰਮਣਾ ਜ਼ੁਲਮ (ਉਤਰਨਾ ਹੈ), ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੁਇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਨਤ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। †ਪਾ:-ਜ਼ਨ ਜੁਮਲ ਜੰਮਹਿ ਲਾਨਤੁਹਿ ਜ਼ਦਹ ਰੋਜ਼ ਹਰਦੁ ਮਹਿ।
ਮਰਦਹਿ ਜੰਮਹਿ ਦਰ ਗੋਸ਼ ਖ਼ੈਰ ਕਰਦਮਹਿ[1]।
[1]ਮਰਦ ਜੰਮੇ ਤਾਂ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ (ਵਧਾਈ ਦੀ ਸੋ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਆਖਦੇ ਹਨ) ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਰੱਬ ਨੇ)।
ਦਾੜ੍ਹੀ ਬੰਦਗੀ ਐਨ ਖ਼ੁਦਾਇ ਦੀਦਾਰ ਸ਼ੁਮਾਰਹਿ[1]।
[1]ਦਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖਣੀ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ) ਬੰਦਗੀ (ਤੁੱਲ ਹੈ, ਦਾੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦੀਦਾਰ) ਖ਼ੁਦਾ ਦਾ ਹੂਬਹੂ ਦੀਦਾਰ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਬਗ਼ੈਰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਸ਼ੈਤਾਨ ਬਿਸਾਹਸ ਨ ਕਰਦਮਹਿ[1]" ॥੨੩॥
[1]ਜੋ) ਬਿਨਾ ਦਾਹੜੀ ਦੇ ਹੈ (ਉਹ) ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਏ। ਨੋਟ: ਏਹ ਫਾਰਸੀਆਂ ਸ਼ੁਧ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਚੌਪਈ:
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਕਲ ਸਭਾ ਬਿਸਮਾਈ।
'ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ' ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਤਾਂਈ।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਾਖਯੋ ਤਿਸ ਹੇਰੀ।
'ਧੰਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਰਿਦੈ ਅਸ ਤੇਰੀ' ॥੨੪॥

ਫਾਰਸੀ:
'ਸਿੱਖੋ ਦਾੜ੍ਹੀ ਤਾਰੀਫ ਕੇਸ਼ ਸ਼ੁਮਾਰ ਬਾਲਤਣਹ[1]।
[1]ਸਿੱਖੋ ਦਾਹੜੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਹੈ (ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਆਇਆਂ ਆਦਮੀ ਮਰਦ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਿਰੇ) ਕੇਸ਼ (ਤਾਂ) ਬਾਲਪਣੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਇਨਸਾਨ ਦੀ)।
ਬਗੈਰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਬਦਨ ਚਸ਼ਮ ਨ ਦੀਦਮਹਿ[1]" ॥੨੫॥
[1]ਦਾਹੜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਹੀ ਜੋ ਮੂੰਹ ਹੈ (ਭਾਵ ਦਾਹੜੀ ਮੁੰਨੇ ਨੂੰ) ਅਸੀਂ ਅੱਖੀਂ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

ਚੌਪਈ:
ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਿ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸਾ।
ਕਰੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਗਤਿ ਆਸਾ।
ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਅਨੰਦਪੁਰ ਰਹਿ ਕੈ।
ਭਈ ਬਿਦਾ ਪੁਨ ਬਿਨਤੀ ਕਹਿ ਕੈ ॥੨੬॥
ਲੇ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇ ਕੀ ਕੇਤੇ।
ਆਯੁਧ ਧਾਰਿ ਗੁਰੂ ਹਰਖੇਤੇ।

ਲੇ ਸਿਰੁਪਾਉ ਅਵਾਸ ਸਿਧਾਏ।
ਜਸ ਕੋ ਉਚਰਤਿ ਜਿਤ ਜਿਤ ਜਾਏ ॥੨੭॥
ਜਿਮ ਆਮਦ[1] ਤਿਮ ਖਰਚ ਬਿਸਾਲਾ।
ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਹੋਵਤਿ ਸਭਿ ਕਾਲਾ।
†ਕਾਤਕ ਬਿਤ੍ਯੋ ਸੁ ਅਗਹਨ[1] ਆਵਾ।
ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਵਾ ॥੨੮॥
ਤਬਿ ਸਿੱਖਨ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰਾ।
'ਗੁਰ ਸਾਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹਿ ਉਦਾਰਾ।
ਭਾਣਾ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਜਿਮ ਉਰ ਚਾਹੋ।
ਤਿਮ ਵਿਹਾਰ ਤੋਰਹੁ ਸਭਿ ਮਾਹੋ ॥੨੯॥
ਤਊ ਪਰੰਤੁ ਖਰਚ ਅਬਿ ਚਹੀਅਹਿ।
ਸੀਤ ਕਾਲ[1] ਆਯੋ ਬਹੁ ਲਹੀਅਹਿ।'
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿਹੂੰ ਸਭਿ ਕਹ੍ਯੋ।
ਇਕ ਵਣਜਾਰਾ ਆਵਤਿ ਲਹ੍ਯੋ ॥੩੦॥
ਧਰ੍ਯੋ ਰਜਤਪਣ ਦੌਨ ਹਜ਼ਾਰੇ।
ਮਸਤਕ ਟੇਕ੍ਯੋ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਜਬਿ ਸਨਮੁਖ ਬੈਸਾ।
ਬੋਲੇ ਪ੍ਰਭੁ 'ਇਹੁ ਧਨ ਹੈ ਕੈਸਾ? ॥੩੧॥
ਕਿਸ ਕੋ ਸਿੱਖ ਕਹਾਂ ਤੂੰ ਰਹੈ?'
ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸੰਗ ਬੇਨਤੀ ਕਹੈ।
'ਪੁਰਿ ਮੁਲਤਾਨੇ ਕਰਹੁਂ ਬਸੇਰਾ।
ਅਹੌਂ ਮੁਰੀਦ ਨਿਗਾਹੇ ਕੇਰਾ ॥੩੨॥
ਇਤ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰਨ ਕੋ ਆਯੋ।
ਬਿਕ੍ਯੋ ਨ ਮਾਲ ਫਿਰ੍ਯੋ ਅਕੁਲਾਯੋ।
ਬੂਝ੍ਯੋ ਮੈਂ -ਕੋ ਜ਼ਾਹਰ ਪੀਰ?
ਸੁੱਖੌਂ ਜਿਸ ਕੀ ਸੁੱਖ ਸਧੀਰ- ॥੩੩॥
ਲੋਕਨ ਕਹ੍ਯੋ -ਆਜ ਕੇ ਸਮੈਂ।
ਗੁਰੂ ਪੀਰ ਜ਼ਾਹਰ ਜਗ ਨਿਮੈ-।
ਸੁੱਖੀ ਸੁੱਖ, ਤਬਹਿ ਬਿਕ ਗਯੋ।
ਸਾਠ ਹਜ਼ਾਰ ਬਨਜ ਕਰਿ ਲਯੋ[1] ॥੩੪॥
ਭਯੋ ਨਫੋ ਜੇਤਿਕ ਮਨ ਜਾਨੀ।

[1]ਆਮਦਨ।

[1]ਮੱਘਰ। †ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ੪੪ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

[1]ਸਰਦੀ।

[1]ਭਾਵ ਵੱਟ ਲਿਆ।

ਤਿਸ ਦਸਵੰਧ ਭੇਟ ਮੁਹਿ ਆਨੀ।'
ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਭਨਜੋ ਬਚੰਨ।
'ਜਿਸ ਕੋ ਖੇਤ ਤਿਸੀ ਕਹੁ ਅੰਨ ॥ ੩੫ ॥
ਸੁਨਿ ਭਾਈ -ਕੋ ਪੰਥੀ ਜਾਇ[1]। — [1]ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਾਹੀ।
ਚਰਿਤ ਖੇਤ ਗੋ[1] ਦਈ ਹਟਾਇ। — [1]ਖੇਤ ਚਰਦੀ ਗਾਂ।
ਦਾਵੇਦਾਰ ਖੇਤ ਕੋ ਹੋਇ ਨ[1]। — [1]ਉਹ (ਗਾਂ ਹਟਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ) ਖੇਤ ਦਾ ਦਾਵੇਦਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ।
ਇਹ ਕਜਾ ਬਾਤ, ਲਖਤਿ ਹੈ ਕੋਇ ਨ ॥ ੩੬ ॥
ਜਿਹ ਮੁਰੀਦ[1] ਦਿਹੁ ਭੇਟ ਸੁ ਤਾਹੂ। — [1]ਜਿਸ ਦਾ ਤੂੰ ਮੁਰੀਦ ਹੈਂ।
ਗੁਰ ਕੇ, ਰਾਹੁ ਨ ਮਾਰਤਿ ਕਾਹੂ[1]।' — [1]ਕਿਸੇ ਦਾ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ।
ਕਹਿ ਵਣਜਾਰਾ 'ਸੁਨਹੁ ਗੁਸਾਈਂ !
ਮੈਂ ਸੁ ਮੁਰੀਦੀ ਪਿਛਲ ਸੁਨਾਈ[1] ॥ ੩੭ ॥ — [1]ਪਿਛਲੀ ਮੁਰੀਦੀ ਦੱਸੀ ਹੈ (ਆਪ ਨੂੰ)।
ਸੁੱਖ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਜਬਿ ਪਾਈ[1]। — [1]ਸੁਖਣਾ ਜਦ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।
ਤਬਿ ਕੋ ਰਾਵਰਿ ਸਿੱਖ, ਗੁਸਾਈਂ !
ਬਖਸ਼ਹੁ ਕਰਜੋ ਗੁਨਾਹੁ ਜੁ ਪਾਛੇ।
ਅਬਿ ਦੀਜੈ ਸਿੱਖੀ ਮੁਝ ਆਛੇ' ॥ ੩੮ ॥
ਗੁਰੂ ਭਨਜੋਂ 'ਹਿੰਦੁਨਿ ਸਿਖ ਜੇਹੀ[1]। — [1]ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਨ।
ਬਨ ਜੈ ਹੈਂ ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਤੇਹੀ[1]। — [1]ਓਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਤੁਰਕ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਹਮ ਮਾਰਨ ਕਰਨੇ।
ਪਕਰਜੋ ਖੰਡਾ ਤਿਨ ਕੋ ਹਰਨੇ ॥ ੩੯ ॥
ਜੋ ਉਨ ਕਾ[1], ਸੋ ਨਾਹਿਨ ਮੇਰਾ। — [1]ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ।
ਜੋ ਮੇਰਾ, ਤਿਨ ਕੋ ਨਹਿਂ ਹੇਰਾ।
ਹੋਨਿ ਸਿੱਖ, ਰਖਿ ਕੇਸ ਬਿਸਾਲੇ[1]। — [1]ਜੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣਾ ਹੈ (ਤਾਂ) ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਰਖਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
ਦੇਨਿ ਲੈਨਿ ਇਹ ਸਰਬ ਸੁਖਾਲੇ[1] ॥ ੪੦ ॥ — [1]ਹੋਰ ਇਹ ਲੈਣਾ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸੌਖਾ ਹੈ।
ਸਾਬਤ ਸਿਦਕ ਰਾਖਿਬੋ ਜੋਇ।
ਅਹੈ ਕਠਨ ਤੇ ਕਠਨੈ ਸੋਇ ॥ ੪੧ ॥
ਬਿਸਿਦਕ ਬੋਇ ਮੰਦ ਆਮਦਹ।
ਸਿਦਕ ਬੋਇ ਖ਼ੂਬ ਮਗਜ਼ ਖੈਰ ਸ਼ੁਦਹ[†]।

[†]ਇਹ ਪਾਠ ਦਰੁਸਤ ਫਾਰਸੀ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਐਉਂ ਪਾਠ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕੁਛ ਠੀਕ ਹੈ। ਜ਼ਿ ਬੇ ਸਿਦਕ ਬੂਇ ਗੰਦ ਮੇ ਆਯਦ, ਸਿਦਕ ਬੂਏ ਖ਼ੂਬ, ਮਗਜ਼ ਰਾ ਖੈਰ ਸ਼ੂੰਦ। ਅਰਥਾਤ-ਬੇ ਸਿਜਕੀ (ਦੀ ਬੋ) ਬਦਬੋ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਿਦਕ ਇਕ ਸੁਗੰਧੀ ਹੈ (ਜਿਸ ਨਾਲ) ਮਗਜ਼ (ਹਉਂ ਦੀ ਬੀਮਾਰੀ ਤੋਂ) ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਿਮੁਖਾਣਾ ਮਿਹ ਪਰਤ੍ਰੰਚ ਨ ਸੁਖੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਜਤੇ
ਕ੍ਵਚਿਤ† ॥੪੨॥

†ਸੌ ਸਾਖੀ ਤੇ ਸੁ: ਪ੍ਰ: ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਠ ਅਸ਼ੁਧ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਸ਼ੁੱਧ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਾਠ ਐਉਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ:-ਵਿਮੁਖਾਂਣਾਮ੍ ਪਰੱऽਤ੍ਰੰਚ ਨ ਸੁਖੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਜਤੇ ਕ੍ਵਚਿਤ = ਬੇਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਓਥੇ ਤੇ ਇਥੇ ਕਿਤੇ ਬੀ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸੇਗਾ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੋਹਰਾ:

ਸਿਦਕ ਬਲਾਈਂ ਛੈ ਕਰੇ[1],
ਬਿਸਿਦਕੀ ਘਰਨ ਉਜਾੜ[1]।
ਗੁਰ ਪੀਰ ਬਿਸਿਦਕੀ ਕੇ ਨਹੀਂ
ਨਾਨਕ ਖੇਤਿ ਬਿਬਾੜ†[1]' ॥੪੩॥

[1]ਭਰੋਸਾ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

[1]ਬੇਸਿਦਕੀ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

[1][ਡਬੇ+ਵਾੜ = ਵਾੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ] ਭਾਵ ਬੇਸਿਦਕੀਆਂ ਦਾ ਖੇਤ ਬੇ ਵਾੜ ਹੈ। †ਇਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਚੌਪਈ:

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸ਼ੁਭ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ।
ਰਿਦੇ ਸਿਦਕ ਹੋਯਸਿ ਅਧਿਕਾਏ।
ਭਯੋ ਸਿੱਖ ਲੇ ਪਾਹੁਲ ਸੋਈ।
ਬਸਜੋ ਨਿਕਟ ਗੁਰ ਸ਼ਰਧਾ ਹੋਈ ॥੪੪॥
ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਰਹਿ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ।
ਪਹੁੰਚਜੋ ਅਪਨੇ ਜਾਇ ਸਥਾਨਾ।
ਭੇਜਨਿ ਲਗਜੋ ਭੇਟ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ।
ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਦਰਬ ਮਹਾਂਨਾ ॥੪੫॥
ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ ਕੀ ਪਰਤੀਤ।
ਪਾਲਨ ਕਰਤਿ ਭਏ ਭਲਿ ਰੀਤਿ।
ਕਬਿ ਕਬਿ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਆਵੈ।
ਸੰਗਤਿ ਸੰਗ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਲਜਾਵੈ ॥੪੬॥
ਦ੍ਵੈ ਹਜ਼ਾਰ ਧਨ ਦਯੋ ਸੁਨਾਏ।
'ਸੀਤ ਕਾਲ ਲਿਹੁ ਬਸਤ੍ਰ ਬਨਾਏ।'
ਤਬਹਿ ਖਾਲਸੇ ਮੋਲ ਮੰਗਾਇ।
ਲੇਫ ਨਿਹਾਲੀ ਲਏ ਬਨਾਇ ॥੪੭॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁਤੇ 'ਸਿੱਖਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟਮੋਂ ਅੰਸੂ ॥੬॥

੭. [ਕੋਮਲ ਹੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼]

੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੮

ਦੋਹਰਾ:

†ਇਕ ਦਿਨ ਜਨ ਥੋਰਨ ਬਿਖੈ, ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਗੰਭੀਰ।
ਪਜਾਸ ਲਗੀ, ਇਤ ਉਤ ਪਿਖਜੋ, ਤਬਿ ਗਡਵਈ[1] ਨ ਤੀਰ ॥੧॥

[1]ਲੱਸੀ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦਾਸ। †ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ਇਹ ੫੦ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

ਚੌਪਈ:

ਨਾਮ ਸੁ ਜ਼ਾਲਮ ਸਿੰਘ ਪੁਕਾਰਜੋ।
ਜ਼ਾਲਮ[1] ਪਿਆਸ ਲਗੀ ਸੁ ਹਕਾਰਜੋ। [1]ਬਹੁਤੀ।
'ਲਜਾਉ ਸਰਦ ਜਲ ਪੀਬੇ ਹੇਤੁ।'
ਇਮ ਜਬਿ ਬੋਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤ ॥੨॥
ਇਕ ਸਿਖ ਸੁਤ ਸੁੰਦਰ ਤਿਸ ਬਾਰੀ।
ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਉੱਜਲ ਹੰਕਾਰੀ[1]। [1]ਉਜਲ ਰੂਪ ਦਾ ਹੰਕਾਰੀ।
ਤਿਨ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ।
'ਹੁਇ ਆਗਜਾ ਮੈਂ ਆਨੌਂ ਬਾਰੀ[1]' ॥੩॥ [1]ਜਲ।
ਸ਼ਾਰਤ ਕਰੀ, ਗਯੋ ਤਤਕਾਲੇ।
ਲੇ ਜਲ ਕੋ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲੇ।
ਪਹੁੰਚਜੋ ਰੁਚਿਰ ਕਟੋਰਾ ਹਾਥ।
ਤਿਸ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਅਵਲੋਕਜੋ ਨਾਥ ॥੪॥
ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਉਠਾਇ ਕਟੋਰਾ।
ਦੇਖਜੋ ਸਿਖ ਜੁਤ ਹਾਥਨਿ ਓਰਾ।
ਦੇਖਤਿ ਹੀ ਬੋਲੇ ਤਬਿ ਨਾਥ।
'ਕੋਮਲ ਬਹੁ ਮਲੂਕ[1] ਤਵ ਹਾਥ ॥੫॥ [1]ਸੁਹਲ।
ਕਹੁ ਸਿੱਖ ਕਜਾ ! ਕਾਰਜ ਕਰੈਂ।
ਬਹੁਤ ਬਰੀਕ ਹਾਥ ਦਿਖ ਪਰੈਂ।'
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲਜੋ ਸਿਖ ਗੁਰ ਤੇ[1]। [1]ਗੁਰਾਂ ਜੀ ਤਾਈਂ।
'ਕਿਰਤ ਨ ਕਰੀ ਕਛੂ ਮੈਂ ਧੁਰ ਤੇ ॥੬॥
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਰਾਵਰਿ ਸਿਖ ਜੋਈ[1]। [1]ਜੋ ਆਪ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹਨ।
ਅਰੁ ਕੁਟੰਬ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕੋਈ।
ਮੈਂ ਨਹਿਂ ਕਰੀ ਹੇਤ ਕਿਸੁ ਫਲ ਕੋ[1]। [1]ਕਿਸੇ ਫਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਧਾਰਕੇ ਬੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ (ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦੀ)।
ਆਨਜੋ ਆਜ ਕਟੋਰਾ ਜਲ ਕੋ ॥੭॥
ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਪੂਰਨ ਕਰਿ ਆਨਾ[1]। [1]ਭਰ ਕਰ ਲਿਆਂਦਾ।

ਅਪਰ ਨ ਕੀਨਸਿ ਅਪਨ ਬਿਗਾਨਾ[1]।' — [1]ਹੋਰ ਆਪਣਾ ਤੇ ਪਰਾਇਆ (ਕੰਮ) ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਤੇ ਹੀ ਤਤਕਾਲ।
ਦਿਯੋ ਕਟੋਰੇ ਤੇ ਜਲ ਡਾਲ ॥੮॥
ਕਹ੍ਯੋ 'ਕੁਸਿੱਖ ਕਾ ਕਰ ਜਲ ਛੁਹ੍ਯੋ।
ਪਾਨ ਕਰਨ ਕੇ ਉਚਿਤ ਨ ਰਹ੍ਯੋ।'
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪਾਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲਾ।
ਗਹੇ ਚਰਨ ਸਿਖ ਨੇ ਤਤਕਾਲਾ ॥੯॥
ਸ਼ਰਮਿੰਦਤਿ ਬੋਲ੍ਯੋ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
'ਸਿੱਖ ਕਦੀਮੀ ਮੈਂ ਗੁਰ ਕੇਰਾ।
ਪਾਹੁਲ ਚਰਨਨ ਕੀ ਲਿਯ ਮੋਹੀ।
ਬਖਸ਼ਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਦੋਸ਼ ਜੋ ਹੋਹੀ' ॥੧੦॥
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਭਨੈ।
ਪਢਿਬੇ ਤੇ ਕੁਛ ਸਿੱਖ ਨ ਬਨੈ।
'ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਸਿਦਕ ਇਹੁ ਜਾਨਿ[1]। — [1]ਸਿਦਕ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਇਹ (ਸਿੱਖ ਦਾ ਧਰਮ) ਜਾਣ।
ਸੋ ਤੈਂ ਕਿਸ ਕੀ ਕਰੀ ਨ ਪਾਨ[1] ॥੧੧॥ — [1]ਹੱਥੀਂ।
ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਾ ! ਗੁਰਮਤਿ ਇਹ ਸਾਰ।
ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਕੀ ਸੇਵ ਉਦਾਰ।
ਹਾਥ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਟਹਿਲ ਤੇ ਜਾਨਹੁ।
ਪਦ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗੁਰ ਦਰਸ ਪਯਾਨਹੁ[1] ॥੧੨॥ — [1]ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਇਆਂ।
ਸੰਤਨ ਤੀਰਥ ਪਰਸਨ ਪੰਥਾ।
ਪਦ ਪਾਵਨ ਭਾਖਹਿਂ ਸਭਿ ਗ੍ਰੰਥਾ।
ਸਕਲ ਰਿਖੀਕ ਸਮੇਤ ਸਰੀਰ।
ਸੁਭ ਕਰਮਨ ਕੀ ਸੇਵ ਸਧੀਰ[1] ॥੧੩॥ — [1]ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਟਹਿਲ ਨਾਲ ਸਕਾਰਥ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੌ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ:- ਦੇਹ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਸ਼ੁਭ ਕਾਮ ਕੀ ਟਹਿਲ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਕੌਨ ਕੌਨ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਗਿਨੀਜੈ।
ਕਰਿਬੇਗੋ ਤਨ ਪਾਵਨ ਕੀਜੈ[1]। — [1]ਕਰਨੇ ਯੋਗ ਕਰਕੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਤਨ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰੇ।
ਸੋ ਤੈਂ ਕਰੀ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਕੈਸੇ।
ਰਹ੍ਯੋ ਅਪਾਵਨ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਐਸੇ ॥੧੪॥
ਜਿਮ ਮੁਰਦੇ ਕੇ ਅੰਗ ਅਪਾਵਨ[1]। — [1]ਅਪਿਵੱਤ੍ਰ ਅੰਗਾਂ ਤੋਂ।

ਸੁਕਚਤਿ ਸਭਿ, ਨਹਿਂ ਕਰਹਿਂ ਛੁਵਾਵਨ।
ਬਿਨਾ ਸੇਵ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕੇਰੀ।
ਦੇਹਿ ਅਪਾਵਨ ਤਿਮ ਨਰ ਕੇਰੀ ॥੧੫॥
ਯਾਂ ਤੇ ਹਾਥ ਅਪਾਵਨ ਤੇਰਾ।
ਕਰਜੋ ਨ ਪਾਨ ਹਮਹੁਂ ਜਲ ਗੇਰਾ।'
ਸਿਖ ਸਮਝਜੋ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ੂ।
ਬਖਸ਼ਾਯਹੁ ਬਨਿ ਦੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੂ ॥੧੬॥
ਸਿਖ ਸੰਤਨ ਦਿਜ ਅਤਿਥਨ ਕੇਰੀ।
ਕਰਿ ਬੇਲਾ ਗਜੋ ਸੇਵ ਘਨੇਰੀ।
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਤੇ ਸੇਵ ਕਰੰਤਾ।
-ਹੋਹਿ ਭਲਾ ਮੇਰੋ- ਚਿਤੰਵਤਾ ॥੧੭॥
ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਸੇਵਾ।
ਕਰਹਿਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸ਼ਨਿ[1] ਢਿਗ ਗੁਰਦੇਵਾ। [1]ਉਪਮਾ।
'ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਸੇਵਾ ਮਹਿਂ ਸਿਖ ਰਾਤਾ।
ਅਪਨੋ ਭਲਾ ਕਰਨਿ ਤਿਨ ਜਾਤਾ'
॥੧੮॥
ਸੁਨਿ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ।
ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਭਾ ਤਤਛਿਨ ਧੰਨ।
ਇਤਨੀ ਕਥਾ ਉਚਾਰਿ ਸੁਨਾਈ।
ਪ੍ਰੇਮ ਸਮਾਧਿ ਰਿਦੈ ਹੁਇ ਆਈ ॥੧੯॥
ਰਾਮਕੁਇਰ ਮੁੱਦ੍ਰਿਤ ਕਰਿ ਨੈਨ।
ਬੈਠਜੋ ਅਚਲ, ਕਹੈ ਕੋ ਬੈਨ[1]। [1]ਭਾਵ ਬੋਲੇ ਕੌਣ।
ਸਭਿ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਏ।
ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਥਾਨ ਸਿਧਾਏ ॥੨੦॥
ਪਾਛਲ ਪਹਿਰ ਦਿਵਸ ਕੋ ਹੁਤੋ।
ਬੁੱਢਾ[1] ਤਬਿ ਸਮਾਧਿ ਮਹਿਂ ਜੁਤੋ। [1]ਭਾਵ ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਸਾਹਿਬ।
ਸਰਬ ਜਾਮਨੀ ਤਿਵੇਂ ਬਿਤਾਈ[1]। [1]ਭਾਵ ਸਮਾਧੀ ਵਿਚ ਜੁੜਿਆਂ ਹੀ।
ਜਾਗੇ ਜਬਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ ॥੨੧॥
ਉਠਿ ਕਰਿ ਸੌਚ ਸਮੇਤ ਸ਼ਨਾਨੇ।
ਥਿਰੇ ਆਨਿ ਆਸਨ ਜਿਸ ਥਾਨੇ।
ਸੁਨਨਿ ਹੇਤੁ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਚਲਿ ਆਏ।
ਗੁਰੂ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਜਿਨ ਕੇ ਮਨ ਭਾਏ ॥੨੨॥

ਸੰਮਤ ਸੱਤ੍ਰਾਂ ਸੈਯ ਇਕਾਸੀ।
ਜੇਠ ਮਾਸ ਇਹੁ ਕਥਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ†।

†ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ੫੦ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਐਉਂ ਇਬਾਰਤ ਹੈ:-ਸੰਮਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਸਤ੍ਰਾ ਸੈ ਏਕਾਸੀ ਮਾਸ ਤ੍ਰੈ ਜੇਠ। ਪੰਚਾਸ ਸਾਖੀ ਰਵਿਵਾਰ ਦਿਨ, ਹੁਣ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕੀ ਬੇਰ। ਪਰ ਆਖੇਪਕਾਰ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿੱਚ ਸੰਮਤ ੧੭੯ ਲਿਖਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਸਿੱਖਨ ਕੋ ਲਗਜੋ ਦਿਵਾਨ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਤਬਿ ਕਰਤਿ ਬਖਾਨ ॥੨੩॥
ਭੂਲ ਚੂਕ ਮੁਝ ਤੇ ਜਹਿਂ ਹੋਇ।
ਗੁਰ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਬਖਸ਼ ਹੈ ਸੋਇ।
ਅਗਮ ਅਗਾਧ ਗੁਰੂ ਇਤਿਹਾਸ।
ਨਰ ਬਪੁਰੇ ਕੀ ਬੁੱਧਿ ਕਹਾਂ ਸੁ ॥੨੪॥
ਜਥਾ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਨ ਸੀਪ ਉਲੀਚੈ[1]।
ਤਾਰੇ ਜਿਮ ਅਸੰਖ ਨਭਿ ਬੀਚੈ।
ਤਥਾ ਕਥਾ ਗੁਰ ਬਰਨੈ ਕੌਨ।
ਕਹਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸਿੱਖਨ ਸੁਖ ਭੌਨ ॥੨੫॥
ਸਕਲ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਹਾਰੀ।
ਸਿੱਖੀ ਹੁਇ ਸ਼ਰਧਾ ਉਰ ਭਾਰੀ।
ਗੁਰ ਕਰੁਨਾ ਤੇ ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ।
ਪਾਇ ਕਥਾ ਤੇ ਪੁਰਵਹਿਂ ਸਾਰਥ ॥੨੬॥
ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰਿ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਸਾਰੇ।
ਕਹੌਂ ਕਥਾ ਗੁਰ ਕੀ ਵਿਸਤਾਰੇ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਪਹਾਰੀ।
ਦਿੱਲੀ ਪਠਜੋ ਵਕੀਲ ਅਗਾਰੀ ॥੨੭॥
ਤਿਨ ਕਹਿ ਪਠਜੋ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਪਾਸ[1]।
'ਖਰਚੇ ਦਰਬ ਕਾਜ ਹੁਇ ਰਾਸ।
ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟ ਸੂਬੇ ਸੁਧ ਲਿਖੀ।
ਤਊ ਜਾਇ ਐਸੀ ਕੁਛ ਦਿਖੀ[1] ॥੨੮॥
ਪਠਹਿ ਨ ਸੈਨ ਬਿਨਾ ਧਨ ਲੀਨੇ।
ਕਹਿ ਕਰਿ ਇਕ ਦ੍ਵੈ ਵਾਰ ਪਤੀਨੇ[1]।'
ਭੀਮਚੰਦ ਸਭਿ ਸੰਗ ਬਿਚਾਰਾ।

[1]ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਸਿੱਪੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਝੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ।

[1]ਭਾਵ ਵਕੀਲ ਨੇ (ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ) ਸਾਰੇ (ਰਾਜਿਆਂ) ਨੂੰ ਕਹਿ ਘੱਲਿਆ ਕਿ.....।

[1]ਤਊ ਬੀ ਐਸੀ ਬਾਰਤਾ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

[1]ਭਾਵ ਮੈਂ ਇੱਕ ਦੋ ਵਾਰੀ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਕਹਿਕੇ ਪਰਤਾਇਆ ਹੈ।

ਦੈਬੇ ਹਿਤੁ ਧਨ ਸੰਚਿ ਉਚਾਰਾ ॥੨੯॥
ਸਭਿ ਤੇ ਕਰਿ ਇਕੱਤ੍ਰ ਪਠਿ ਦੀਨਿ।
ਬਿਨਤੀ ਲਿਖੀ ਅਧਿਕ ਬਨਿ ਦੀਨ।
'ਜੇ ਨਹਿਂ ਕਰਿ ਹੈ ਸ਼ਾਹ ਸਹਾਇ।
ਤੌਂ ਹਮ ਅਲੰਬ ਲੇਹਿਂ ਕਿਸ ਥਾਇਂ? ॥੩੦॥
ਸਦਾ ਆਸਰਾ ਬਡੋ ਹਮਾਰੇ।
ਤਮ ਸਮ ਸੂਬੇ ਸੁਖਦ ਉਦਾਰੇ।'
ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਪਠੀ ਬਨਾਇ।
ਲਾਖ ਰਜਤਪਣ ਜਮਾ ਕਰਾਇ ॥੩੧॥
ਬੈਠਿ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿਂ ਭਨੈ ਪ੍ਰਸੰਗ।
'ਆਵਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੈਨ ਹਿਤ ਜੰਗ।
ਲਰਹਿਂ, ਗੁਰੂ ਕੋ ਦੇਹਿਂ ਨਿਕਾਸੇ।
ਤੁਮ ਬੈਠੇ ਪਿਖਿ ਲੇਹੁ ਤਮਾਸ਼ੇ ॥੩੨॥
ਦੇਨੋ ਦਰਬ ਸਫਲ ਹੀ ਜਾਨੋ।
ਨਿਤ ਕੋ ਜੰਗ ਮਿਟਹਿ ਹਿਤ ਠਾਨੋ[1]।'
ਇਮ ਕਹਿ ਨਿਜ ਮਹਿਂ ਹਰਖ ਉਪਾਵੈਂ।
ਕਰਹਿਂ ਪ੍ਰਤੀਖਨ -ਦਲ ਕਬਿ ਆਵੈ- ॥੩੩॥
ਦਿੱਲੀ ਮਹਿਂ ਪਹੁੰਚਯੋ ਧਨ ਜਾਇ।
ਸੂਬੇ ਪਾਸ ਦਿਯੋ ਸਮੁਦਾਇ।
ਕਰਿ ਲਾਲਚ ਤਿਨ ਸਗਰੋ ਲੀਨਿ।
ਸੈਨਾ ਪਠਨ ਮਨੋਰਥ ਕੀਨਿ ॥੩੪॥
[†]ਦੀਨਾਬੇਗ ਮੁਗ਼ਲ ਅਹੰਕਾਰੀ।
ਮਨਸਬ ਜਿਸ ਕੋ ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰੀ।
ਤਿਸਹਿ ਬੁਲਾਇ ਕੀਨਿ ਸਨਮਾਨਾ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਦੇ ਕਾਜ ਬਖਾਨਾ ॥੩੫॥
'ਕਾਹਲੂਰ ਕੀ ਦੂਣ ਸਿਧਾਰੋ।
ਤਹਿਂ ਰਾਜਨਿ ਕੋ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰੋ।
ਕੁਛਕ ਸੈਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਜ਼ੂਰ।
ਪਾਇ ਰਖਯੋ ਤਿਸ ਦੇਸ਼ ਫਤੂਰ ॥੩੬॥
ਹਜ਼ਰਤ ਕੋ ਆਯਹੁ ਪਰਵਾਨਾ।

[1]ਸਾਡਾ ਭਲਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

[†]ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ਇਹ ੩੬ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਤਹਿਂ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ।'
ਦੂਸਰ ਪੈਂਡੇਖਾਂ ਉਮਰਾਇ।
ਤਿਸ ਕੋ ਤਿਮ ਹੀ ਨਿਕਟ ਬੁਲਾਇ ॥੩੭॥
ਤਿਹ ਸਮ ਇਹ ਭੀ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ।
ਸਾਦਰ ਚਢਿਬੇ ਹੇਤੁ ਉਚਾਰੀ।
ਸ਼ਾਹੁ ਤਰਫ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀ।
ਦੋਨਹੁਂ ਤਯਾਰ ਭਏ ਬਿਧਿ ਖਰੀ ॥੩੮॥
ਗੁਲਕਾਂ ਬਹੁ ਬਰੂਦ ਬਰਤਾਈ।
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਇਮ ਫੌਜ ਸਜਾਈ।
ਕਰਯੋ ਕੂਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਛੋਰਾ।
ਮਗ ਕਹਿਲੂਰ ਦੂਨ ਕੀ ਓਰਾ ॥੩੯॥
ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਤਿ ਚਲਹਿ ਅਗਾਰੀ।
ਛੁਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨਨਿ ਫਰਰੇ ਭਾਰੀ।
ਦ੍ਵੈ ਉਮਰਾਵ ਬੀਰ ਹੰਕਾਰੀ।
ਬਿੱਦਯਾ ਅਧਿਕ ਖਤੰਗ ਪ੍ਰਹਾਰੀ[1] ॥੪੦॥
ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਾਵਤਿ ਮਗ ਡੇਰੇ।
ਆਵਤਿ ਭਏ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਨੇਰੇ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਰਾਜੇ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਤਯਾਰ।
ਲੈ ਕਰਿ ਸੈਨਾ ਹ੍ਵੈ ਅਸਵਾਰ ॥੪੧॥
ਕੇਤਿਕ ਮਜ਼ਲ ਅਗਾਰੀ ਜਾਇ।
ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਮਿਲੇ ਹਰਖਾਇ।
ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀ ਰਾਇ।
ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਸਪਾਲ ਮਿਲਾਇ ॥੪੨॥
ਮਦਨਪਾਲ ਸਿਰਮੌਰੀ ਗਯੋ।
ਦੇ ਬਹੁ ਭੇਟ ਮੇਲ ਤਬਿ ਕਿਯੋ।
ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਤ ਸਕਲ ਸਮੁਝਾਈ।
'ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਤ ਧੂਮ ਉਠਾਈ ॥੪੩॥
ਨਹਿਂ ਚਾਕਰ ਨਰ ਬੀਰ ਨ ਕੋਈ।
ਇਤ ਉਤ ਤੇ ਮਿਲਿ ਭਾ ਦਲ ਸੋਈ।

[1]ਬਾਣ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਵਧਵੀਂ ਵਿਦਿਆ ਦੇ।

ਲਰ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਛੁਰਵਾਵਹੁ।
ਰਹੈ ਤ ਅਪਨੀ ਆਨ ਮਨਾਵਹੁ ॥੪੪॥
ਬਰਜਹੁ, ਨਹਿਂ ਫਤੂਰ ਇਤ ਪਾਵੈ।
ਹਮ ਪਰ ਅਪਨੋ ਦਲ ਨ ਚਢਾਵੈ।
ਖੇਤੀ ਕਾ ਨੁਕਸਾਨ ਨ ਕਰੈ।
ਅਪਨੇ ਨਗਰ ਬਾਸ ਕੌ ਧਰੈ' ॥੪੫॥
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਮੁਝਾਵਤਿ ਲਜਾਏ।
ਰੋਪਰ ਤੇ ਚਢਿ ਆਗੂ ਧਾਏ।
ਕੀਰਤਪੁਰਿ ਕੌ ਉਲੰਘੇ ਫੇਰ।
ਆਨਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਹੋਯਹੁ ਨੇਰ ॥੪੬॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਚਮੂ ਆਵਣ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤਮੋ ਅੰਸੂ ॥੭॥

੮. [ਦੀਨਾਬੇਗ ਤੇ ਪੈਂਡੇ ਖਾਂ ਨਾਲ ਯੁੱਧ]

੭<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੯

ਦੋਹਰਾ:

ਉਲੰਘੇ ਕੀਰਤਪੁਰੀ ਤੇ, ਦੁੰਦਭਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਜਾਇ।
ਪਹੁੰਚੀ ਖਬਰ ਅਨੰਦਪੁਰਿ, ਚਮੂੰ ਤੁਰਕ ਕੀ ਆਇ ॥੧॥

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:

-ਸਭਿ ਸੈਲਪਤੀ ਕਰਿ ਕੈ ਪੁਕਾਰ।
ਬਹੁ ਦਯੋ ਦਰਬ ਦਿੱਲੀ ਮਝਾਰ।
ਆਨੇ ਚਢਾਇ ਹਯ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ[†]।
ਉਮਰਾਇ ਦੋਇ ਹਿਤ ਕਰਨ ਰਾਰ-
॥੨॥
ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਦੀਨੋ ਉਚਾਰ।
'ਸਭਿ ਚਢਹਿ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਿ।
ਇਹ ਪ੍ਰਥਮ ਜੰਗ ਤੁਰਕਾਨ ਸੰਗ।
ਧਰਿ ਖਰ ਖਤੰਗ ਪੂਰਹੁ ਨਿਖੰਗ' ॥੩॥
ਤਤਕਾਲ ਡਾਰਿ ਜ਼ੀਨਨਿ ਤੁਰੰਗ।
ਕਸਿ ਕਮਰ ਲੀਨਿ ਤੂਰਨ ਤੁਫੰਗ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਯੋ ਰਣਜੀਤ ਗਾਜ।
ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਜਾਨਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕਾਜ ॥੪॥
ਗੁਲਕਾਂ ਬਰੂਦ ਬਰਤਾਇ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਤੋੜੇ ਧੁਖਾਇ ਬੀਰਨਿ ਬਿਲੰਦ।
ਚਢਿ ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਵਹਿਰ ਆਇ।
ਜਿਤ ਸੁਨੇ ਤੁਰਕ ਤਿਤ ਸਮੁਖ ਜਾਇ
॥੫॥
ਕਸਿ ਕਸਿ ਤੁਫੰਗ ਗੁਲਕਾਨਿ ਮਾਰਿ।
ਰੁਕਿਯੰਤਿ ਅੱਗ੍ਰ ਰਿਪੁ ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਿ।
ਜਬਿ ਛੁਟੀ ਸ਼ਲਖ ਤੁਰਕਾਨ ਜਾਨਿ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਸੰਭਾਰਿ ਬਨਿ ਸਾਵਧਾਨ ॥੬॥
ਇਕ ਬਾਰਿ ਪਰੇ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ।
ਮੋਰਨ ਮਨਿੰਦ ਘੋਰਨ ਫੰਧਾਇ।
ਕਰਿ ਹਲਾਹੂਲ ਕੜਕੀ ਕਮਾਨ।
ਬਹੁ ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਮੁਚਕੰਤਿ ਬਾਨ ॥੭॥
ਅਸ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਦਿ ਬੀਰ।

[†]ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਫੌਜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਬੀ ਹੈ।

ਰਣ ਭੁਮ ਆਇ ਬਹੁ ਸਿੰਘ ਭੀਰ।
ਗਨ ਤੁਪਕ ਚਲੀ ਇਕ ਬਾਰਿ ਐਸ।
ਭੁਜਿਯੰਤਿ ਧਾਨ ਬਿਚ ਭਾਠ ਜੈਸ ॥੮॥
ਬਰਛੇ ਭ੍ਰਮਾਇ ਕਰਿ ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ।
ਧਸਿ ਅੰਗ ਜਥਾ ਬਲਮੀਕ ਮਾਰ[1]। [1]ਵਰਮੀ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ (ਧਸਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ) ਬਰਛੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਧਸਾਉਂਦੇ ਹਨ।
ਭਟ ਗਿਰਤਿ ਹਯਨ ਤੇ ਉਥਲ ਕੋਇ।
ਗੁਲਕਾਨ ਸੰਗ ਫੁਟਿ ਸੀਸ ਜੋਇ ॥੯॥
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਧਾਯੋ।
ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਆਯੋ।
ਇਨੈ ਆਦਿ[1] ਸਿੰਘੰ[2]। ਮਨੋ ਕੋਪ ਸਿੰਘੰ ॥੧੦॥ [1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਦਿ। [2]ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਙੂ।
ਚਲੇ ਤੀਰ ਤੀਖੇ। ਬਿਖੀਚੈ ਸਰੀਖੇ[1]। [1]ਸੱਪਾਂ ਵਰਗੇ।
ਬਡੇ ਸੇਲ ਠੇਲੇ। ਭਰੀ ਰੇਲ ਪੇਲੇ ॥੧੧॥
ਗੁਰੂ ਤਜਾਰ ਹੋਏ। ਰਿਪੂ ਜਾਨਿ ਢੋਏ[1]। [1]ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਕਿ ਵੈਰੀ (ਨੇੜੇ) ਆ ਢੁੱਕੇ ਹਨ।
ਕਰਾਚੋਲ[1] ਪਾਯੋ। ਨਿਖੰਗੰ ਸੁਹਾਯੋ ॥੧੨॥ [1]ਤਲਵਾਰ।
ਕੁਦੰਡੰ ਸੰਭਾਰਾ। ਕਠੋਰੰ ਉਦਾਰਾ।
ਮੰਗਾਯੋ ਸੁ ਨੀਲਾ। ਸ਼ਿੰਗਾਰਯੋ ਛਬੀਲਾ ॥੧੩॥
ਚਢਯੋ ਤਾਤਕਾਲਾ। ਰਿਪੂ ਪੁੰਜ ਕਾਲਾ[1]। [1]ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ।
ਜਿਗਾ ਸੋ ਕਲੰਗੀ[1]। ਸੁਹਾਵੈ ਉਤੰਗੀ ॥੧੪॥ [1]ਕਲਗ਼ੀ।
ਨਗਾਰਾ ਬਜਾਯੋ। ਦੁਚੋਬੈ ਲਗਾਯੋ।
ਹਯੰ ਹੀਨ[1] ਜੇਈ। ਚਲੇ ਸਿੰਘ ਤੇਈ ॥੧੫॥ [1]ਪੈਦਲ।
ਸੁ ਕੰਧੈ ਤੁਫੰਗਾ। ਮਹਾਂ ਬੇਗ ਸੰਗਾ।
ਲਘੁ ਏਕ ਨਾਰਾ[1]। ਤਿਸੀ ਵਾਰ ਪਾਰਾ[2] ॥੧੬॥ [1]ਪਾਣੀ) ਦਾ ਨਾਲਾ। [2]ਉਰਵਾਰ ਤੇ ਪਾਰ।
ਲਰਾਈ ਮਚਾਈ। ਇਤੈ ਉੱਤ ਜਾਈ।
ਕਦੇ ਵਾਰ ਆਵੈਂ[1]। ਕਦੇ ਪਾਰ ਜਾਵੈਂ [1]ਕਦੇ ਉਰਲੇ ਪਾਸੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

॥੧੭॥
ਸੁ ਤਾਮੋ[1] ਦਿਖਾਏ। ਮਨੋ ਬਾਜ਼ ਆਏ।
ਤਥਾ ਸਿੰਘ ਧਾਏ। ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਪਾਏ ॥੧੮॥
ਭਯੋ ਭੇਰ ਬਾਰੀ। ਪਰੀ ਭੂਰ ਮਾਰੀ।
ਮਹਾਂ ਲੋਹ ਮਾਚਾ। ਰਜੰ ਸ਼੍ਰੋਣ ਰਾਚਾ ॥੧੯॥

[1]ਤਾਮਾ = ਬਾਜਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਮਾਸ ਖਾਣ ਨੂੰ ਦੇਈਦਾ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਪੰਚਹੁ ਮੁਕਤੇ ਸਿੰਘ ਜਬਿ, ਅਰੁ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਬੀਰ।
ਸਲਿਤਾ ਦਲ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ, ਅਰੇ ਸੈਲ ਸਮ ਧੀਰ[1] ॥੨੦॥

[1]ਨਦੀ ਵਰਗੇ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਦਲ ਅੱਗੇ ਪਹਾੜ ਵਾਂਙੂ ਅੜ ਖੜੋਤੇ ਧੀਰਜ ਧਾਰਕੇ।

ਤਿਸ ਨਾਰੇ ਕੇ ਪਾਰ ਹੀ, ਰੋਕਯੋ ਦਲ ਸਮੁਦਾਇ।
ਗਿਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਨ, ਥਿਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਪਾਇ ॥੨੧॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:
ਚਲੈਂ ਯੌਂ ਤੁਫੰਗੈ। ਭਟੰ ਅੰਗ ਭੰਗੈਂ।
ਹਯੰ ਤੇ ਉਥੱਲੈਂ। ਨਹੀਂ ਅੰਗ ਹੱਲੈਂ ॥੨੨॥
ਖਰੇ ਘਾਵ ਝੱਲੈਂ। ਪਿਛਾਰੀ ਨ ਚੱਲੈਂ।
ਬਕੈਂ 'ਮਾਰ ਮਾਰਾ।' ਬਡੋ ਹੇਲ ਡਾਰਾ ॥੨੩॥
ਥਿਰੇ ਸਿੰਘ ਝੱਲੈਂ। ਨਹੀਂ ਪੈਰ ਹੱਲੈਂ।
ਤੁਫੰਗੰ ਚਲਾਵੈਂ। ਤੁਰੰਗੰ ਫੰਧਾਵੈਂ ॥੨੪॥
ਜਿਸੀ ਕੌ ਤਕਾਵੈਂ। ਤਿਸੀ ਕੋ ਗਿਰਾਵੈਂ।
ਦਸੰ ਬੀਸ ਗੇਰੇ। ਥਿਰੇ ਔਰ ਹੇਰੇ ॥੨੫॥
ਮਰੇ ਹੇਰਿ ਬੀਰੰ। ਕਿਤੇ ਹੋਤਿ ਭੀਰੰ[1]।
ਘਨੇ ਗੇਰਿ ਘੋਰੇ। ਕਿਤੇ ਪੇਟ ਫੋਰੇ ॥੨੬॥
ਕਿਤੇ ਅੰਗ ਤੋਰੇ। ਕਿਤੇ ਛੂਛ ਦੌਰੇ।
ਭਏ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਬੌਰੇ। ਮਹਾਂ ਡੌਰ ਭੌਰੇ ॥੨੭॥
ਤਬੈ ਪੈਂਡ ਖਾਨਾ। ਹੰਕਾਰੀ ਮਹਾਂਨਾ।

[1]ਕਈ ਕਾਇਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਹਾਰੈ ਸੁ ਬਾਨਾ। ਨ ਕੋਊ ਸਮਾਨਾ
॥੨੮॥
ਤਬੈ ਦੇਖਿ ਜੁੱਧਾ। ਰਿਦੈ ਕੀਨਿ ਕ੍ਰੁੱਧਾ।
ਤਬੈ ਅੱਗ੍ਰ ਆਯੋ। ਸੁ ਊਚੇ ਸੁਨਾਯੋ
॥੨੯॥
ਦੋਹਰਾ:
'ਦੀਨ ਮਜਬ ਕੋ ਜੁੱਧ ਇਹ,
ਹਮ ਜੂਝਨਿ ਕੋ ਆਇ।
ਗੁਰੂ ਤੁਮਾਰੇ ਬਡ ਬਲੀ,
ਮੋ ਕਹੁ ਬਹੁਤ ਸੁਨਾਇ[1] ॥੩੦॥ [1]ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੁਣਾਂਵਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:
ਲਰੌਂ ਤਾਂਹਿ ਸੰਗਾ। ਪਿਖੋ ਮੋਹਿ ਜੰਗਾ।
ਜਬੈ ਆਪ ਆਵੈਂ। ਸੁ ਹਾਥੰ ਦਿਖਾਵੈਂ
॥੩੧॥
ਦਿਖੈਂ ਮੋਰ ਹਾਥਾ। ਲਰੈਂ ਬਾਨ ਸਾਥਾ।
ਅਹੈ ਚਾਹ ਮੋਰੀ। ਲਰੌਂ ਨਾਂਹਿ ਔਰੀ[1] [1]ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ।
॥੩੨॥
ਪਿਖੋ ਤੀਰ ਬਿੱਦਜਾ। ਕਰੈਂ ਬੀਰ ਭਿੱਦਜਾ[1]।' [1]ਜਿਸ ਨਾਲ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ।
ਜਬੈ ਬਾਕ ਗਾਏ। ਇਤੇ ਬੀਚ ਆਏ
॥੩੩॥
ਅਲੰਕਾਰ ਚਾਰੂ। ਦਿਪੈ ਰੂਪ ਭਾਰੂ।
ਸੁ ਨੀਲਾ[1] ਕੁਦਾਯੋ। ਸਬੈ ਮੈਂ ਸੁਹਾਯੋ [1]ਨਾਮ ਘੋੜੇ ਦਾ।
॥੩੪॥
ਗੁਰੂ ਬਾਕ ਭਾਖਾ। 'ਸੁਨੋਂ ਖਾਨ ਮਾਖਾ[1]! [1]ਹੇ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੇ ਖਾਨ! ਸੁਣ।
ਮਹਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਮੇਰਾ। ਬਿਜੈ ਜੰਗ ਹੇਰਾ
॥੩੫॥
ਦਿਖੋਂ ਹਾਥ ਤੇਰੇ। ਸਹੋ ਬਾਨ ਮੇਰੇ।
ਕਰੋ ਵਾਰ ਆਈ। ਬਿਸੂਰੈਂ ਪਿਛਾਈ[1]' [1]ਪਿੱਛੋਂ ਪਛਤਾਏਂਗਾ।
॥੩੬॥
ਸੁਨੀ ਪੈਂਡਖਾਨਾ। ਦਿਲੇਰੀ ਮਹਾਂਨਾ।
ਰਿਦੈ ਬੀਚ ਜਾਨਾ[1]। -ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨਾ [1]ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ) ਡਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆਂ।
॥੩੭॥

ਅਰੈ ਮੋ ਅਗਾਰੀ। ਸਹੈ ਤੀਰ ਭਾਰੀ।
ਕਿ ਜੈ ਹੈ ਪਲਾਈ। ਜਬੈ ਬਾਨ ਖਾਈ[1]- ॥੩੮॥

[1]ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਬਾਣ ਖਾਧਾ।

ਕਹਯੋ ਉਚ ਵਾਕੰ। 'ਕਿਜੈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਕੰ[1]।
ਹਿੰਦੂ ਕੇਰ ਪੀਰੰ! ਅਹੋ ਬੀਰ ਧੀਰੰ ॥੩੯॥

[1]ਇਕੇ ਬਾਣ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿੰਨ੍ਹ ਦਿਆਂਗਾ।

ਲਗੈ ਵਾਰ ਮੇਰਾ। ਹਯੰ ਦੇਹਿ ਗੇਰਾ।
ਬਚੈਂਗੇ ਨ ਪ੍ਰਾਨਾ। ਬਿਧੌਂ ਏਕ ਬਾਨਾ[1] ॥੪੦॥

[1]ਪਹਿਲੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਮਮ ਖਤੰਗ ਬਡ ਜ਼ਾਲਮੀ,
ਕਰਦਮ ਗਰਦ ਸ਼ਿਤਾਬ[1]।

[1]ਛੇਤੀ ਹੀ ਗਰਦ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੇਰਾ ਬਾਣ ਵਡਾ ਜ਼ਾਲਮ ਹੈ।

ਬਿਨਾ ਜਤਨ ਜਿਮ ਮਰਦਬੇ[1], ਬਿਨਸੈ ਫੂਲ ਗੁਲਾਬਿ ॥੪੧॥

[1]ਮਲਣ ਨਾਲ ਹੀ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:
ਸੁਨਿ ਗੁਰੂ ਤਬਹਿ ਉੱਤਰ ਬਖਾਨਿ।
'ਅੱਬਲ ਸੁ ਵਿੰਗਾਰੇ ਆਪ ਆਨਿ।
ਅੱਵਲ ਸੁ ਵਾਰ ਕਰਦਮ ਬਨੰਤਿ[1]।
ਇਹੁ ਰੀਤ ਜੰਗ ਕੀ ਭਟ ਲਖੰਤਿ' ॥੪੨॥

[1]ਭਾਵ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਆਕੇ ਵੰਗਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪਠਾਨ ਚਮਕਯੋ ਬਿਲੰਦ।
ਦਲ ਦੁਊ ਦਿਖਤਿ ਹੁਇ ਕੋ ਨਿਕੰਦ? -।
ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਲਖੈਂ -ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਖਾਨ[1]।
ਗੁਰ ਸੰਗ ਜੁਟਯੋ, ਨਹਿਂ ਦੇਹਿਂ ਜਾਨ- ॥੪੩॥

[1]ਖਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਸਭਿ ਤੁਰਕ ਭਨਹਿਂ 'ਇਹ[1] ਬਲਿ ਮਹਾਂਨ।
ਭਟ ਲਖਹਿਂ ਸੁ ਵਿੱਦਜਾਵਾਨ ਖਾਨ।
ਜਬਿ ਤਜਹਿ ਤੀਰ ਗੁਰ ਬਚੈਂ ਨਾਂਹਿ।
ਅਬਿ ਫਤੇ ਹੋਹਿ ਹਮ ਜੰਗ ਮਾਂਹਿ' ॥੪੪॥

[1]ਭਾਵ ਪੈਂਡੇ ਖਾਨ।

ਬਖਤਰ[1] ਦੁਊਨ ਕੇ ਅੰਗ ਸੰਗ।

[1]ਸੰਜੋਆਂ।

ਦੋਨਹੁੰ ਪ੍ਰਹਾਰ ਜਾਨਹਿਂ ਖਤੰਗ।
ਬਾਂਛਤਿ ਬਿਸਾਲ ਦੋਨਹੁੰ ਸੁ ਜੰਗ।
ਦ੍ਵੈ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਭੰਗ ॥੪੫॥
ਹਤਿ ਬਲੀ ਚੁਫੇਰੇ ਫੇਰਿ ਖਾਨ।
ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਤਕਾਇ ਬਗਰਾਇ[1] ਬਾਨ।

[1]ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ ਬਾਗਰ ਰੱਖਕੇ ਤੀਰ ਖਿੱਜਣਾ। [ਬਾਗਰ ਜਾਂ ਬਾਗੜ ਤੀਰ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਿਰੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਹੈ:-ਬਗਰਾਉਣਾ]।

ਐਂਚਜੋ ਕੁਦੰਡ ਕਰਿ ਲੱਛ ਭਾਲ[1]।
ਹੁਇ ਸਮੁਖ ਤਜਾਗ ਦੀਨਸਿ ਕਰਾਲ ॥੪੬॥

[1]ਧਨੁਖ ਖਿੱਚ ਕੇ ਮੱਥੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤੱਕਕੇ।

ਬਡ ਬੇਗ ਸੰਗ ਸ਼ੂੰਕਜੋ ਛੁਟੰਤਿ।
ਜਨੁ ਸਰਪ ਕੁਲੀ ਤੱਛਕ ਲਸੰਤਿ[1]।

[1]ਮਾਨੋਂ ਸਰਪ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚੋਂ ਤੱਛਕ ਨਾਗ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਤੇਜ ਹਾਥ ਬਹਿਕਾਇ ਦੀਨਿ[1]।

[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਤੇਜ ਨੇ ਹੱਥ ਕੰਬਾ ਦਿਤਾ।

ਬਡ ਹੁਤੋ ਸਬਿੱਦਜਕ ਸਰਬ ਚੀਨ[1] ॥੪੭॥

[1]ਭਾਵੇਂ ਵਿਦਜਾਵਾਨ ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਨਣ ਵਾਲਾ ਸੀ (ਭਾਵ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਭੇਤ)।

ਸਰ ਤਉ ਲਗਜੋ ਨਹਿਂ ਬੀਚ ਭਾਲ।
ਛੁਇ ਕਾਨ ਸਾਥ ਪੁਨ ਅੱਗ੍ਰ ਚਾਲ।
ਪਿਖਿ ਗੁਰੂ ਕਹਤਿ 'ਕਿਹ ਨਿਕਟ ਸੀਖ[1]?

[1]ਕਿਸ ਪਾਸੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਈ?

ਬਡ ਤੀਰਮਦਾਜ ਨ ਅਪਰ ਦੀਖ[1] ॥੪੮॥

[1]ਤੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਤੀਰੰਦਾਜ਼ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ!

-ਚੁਕ ਗਯੋ- ਰਹਹਿ ਪਛਤਾਵ ਭੂਰ[1]।

[1]ਇਹ ਪਛਤਾਵਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਚੁੱਕ ਗਿਆ।

ਸਭਿ ਗਯੋ ਨਿਫਲ ਜੇਤਿਕ ਗ਼ਰੂਰ।
ਅਬਿ ਫੇਰ ਵਾਰਿ ਦੂਸਰ ਕਰੇਹੁ।
ਨਹਿਂ ਰਹਹਿ ਮਾਖਤਾ[1] ਹੇਰਿ ਲੇਹੁ' ॥੪੯॥

[1]ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਭਾਵ, ਰੰਜ, ਅਰਮਾਨ।

ਸੁਨਿ ਕੈ ਪਠਾਨ ਹੁਇ ਲਾਜ ਹੀਨ।
ਨਹਿਂ ਕਹਤਿ ਬਾਤ ਮੁਖ ਮੌਨ ਕੀਨਿ।
ਉਰ ਮੈਂ ਬਿਸੂਰਿ ਕਰ ਕੈ ਬਿਚਾਰ।
-ਕਜਾ ਭਯੋ ਮੋਹਿ ਗਾ ਨਿਫਲ ਵਾਰ- ॥੫੦॥
ਹਯ ਕੋ ਧਵਾਇ ਗੁਰ ਭਾਖਿ ਫੇਰ।
'ਕਰਿ ਵਾਰ ਖਾਨ ਪੁਨ ਦੁਤਿਯ ਬੇਰ।'

ਪ੍ਰਭੁ ਵਾਰ ਵਾਰ ਤਿਹ ਕੋ ਸੁਨਾਇੰ।
'ਮਨ ਰਖਹੁ ਨਾਂਹਿ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ਦਾਇ' ॥੫੧॥
ਤਬਿ ਪੈਂਡਖਾਨ ਚਪਿ ਕਹਤਿ ਬੈਨ।
'ਸਨਮੁਖ ਨ ਹੋਤਿ ਮੁਹਿ ਲਾਜ ਨੈਨ।
ਮੈਂ ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਇਮ ਬਾਨ ਤਜਾਗ।
ਤੁਮ ਜਿਯਤ ਦਿਖਹੁ ਨਹਿਂ ਕਿਤਹੁ ਲਾਗ[1] ॥੫੨॥

[1]ਕਿਧਰੇ ਲੱਗਾ ਨਹੀਂ।

ਬਹੁ ਕਰਾਭਜਾਸ ਤਿਸੁ ਕੋ ਧਿਕਾਰ[1]।

[1]ਮੇਰੇ ਬਹੁਤ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਧ੍ਰਿਕਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਵਖਤ ਚੁਕਜੋ ਦੁਇ ਦਲ ਮਝਾਰ।
ਹੁਇ ਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਏਕ ਵਾਰ।
ਪਰ ਕਹਤਿ ਅਬੈ ਤੁਮ ਬਾਰਬਾਰ ॥੫੩॥
ਤਮਰੇ ਵਚੰਨ ਕੋ ਵਾਰ ਦੂਜ।
ਕਰਿਬੋ ਬਨਜੋ, ਹਹੁ ਦੀਹ ਪੂਜ[1]।

[1]ਆਪ ਸਮੂਹ ਦੇ ਪੂਜਯ ਹੋ, ਆਪਦੇ ਕਹਿਣੇ ਉਪਰ ਕਰਨਾ ਬਣਿਆਂ।

ਨਹਿਂ ਕਰਹੁਂ ਨਾਂਹਿ, ਇਹ ਲਖਹੁ ਆਇ[1]।

[1]ਮੈਂ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਇਹ (ਬਾਣ) ਆਯਾ ਜਾਣੋ।

ਸਵਧਾਨ ਆਪ ਹੂਜਹਿ ਬਨਾਇ' ॥੫੪॥
ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੁਦੰਡ ਲੀਨਸਿ ਕਠੋਰ।
ਭਾਥਾ ਮਝਾਰ[1] ਸਰ ਕਾਢਿ ਘੋਰ[2]।

[1]ਭੱਥੇ ਵਿੱਚੋਂ। [2]ਭਿਆਨਕ ਤੀਰ ਕੱਢਿਆ।

ਬਾਗਰ ਧਸਾਇ ਬਿਚ ਪਨਚ ਫਾਗ[1]।

[1]ਚਿੱਲੇ ਦੇ ਗੋਫੀਏ ਵਿਚ [ਫਾਗ = ਚਿੱਲੇ ਵਿਚਲਾ ਬਾਗਰ ਦੇ ਟਿਕਣ ਦਾ ਥਾਂ]।

ਕਰਿ ਸ਼ਿਸਤ ਐਂਚਿ ਕਰ ਸ਼੍ਰੋਣ ਲਾਗ[1] ॥੫੫॥

[1]ਖਿੱਚਿਆ ਕਿ ਹੱਥ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਲੱਗਾ।

ਬਖਤਰ[1] ਸਰੀਰ ਆਛਾਦ ਹੇਰਿ।

[1]ਸੰਜੋਅ ਨਾਲ।

-ਨਹਿਂ ਨਗਨ ਅੰਗ ਜਿਤ ਹਨਹਿ ਫੇਰ-।
ਬਹੁਰੋ ਬਿਸਾਲ ਸ਼ੁਭ ਭਾਲ ਜਾਨਿ।
ਤਕ ਕੈ ਮਹਾਨ ਬਲ ਜੁਤਿ ਪਠਾਨ ॥੫੬॥
ਸਮ ਸਰਪ ਛੋਰਿ ਤੀਖਨ ਖਤੰਗ।
ਜਿਸ ਬੇਗ ਬਹੁਤ ਤੀਖ਼ਨ ਸੁਢੰਗ[1]†।

[1]ਜਿਸਦਾ ਵੇਗ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ ਤੇ ਠੀਕ ਢੰਗ ਦਾ (ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲਾ) ਹੈ। †ਪਾ:-ਕੁਢੰਗ।

ਖਪਰਾ ਦਰਾਜ਼ ਖਰ ਸਾਨ ਲਾਗ[1]।

[1]ਲੰਬਾ ਤੇ ਤ੍ਰਿੱਖਾ ਤੀਰ ਸਾਣ ਤੇ ਲਗਾ ਹੋਇਆ।

ਸ਼ੂੰਕਜੋ ਸੁ ਜਾਤਿ ਜਬਿ ਖਾਨ ਤਜਾਗ

॥ ੫੭ ॥

[੧]ਲਟਪਟੀ ਸ਼ਾਲ ਗੁਰ ਸਿਰ ਲਪੇਟ।
ਤਿਹ ਛੋਰ ਸਾਥ ਕਰਿ ਤੀਰ ਭੇਟ।
ਊਪਰ ਉਠਾਇ ਗਾ ਅੱਗ੍ਰ ਦੂਰ[1]।

[1]ਮੋਹਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ (ਪਸ਼ਮੀਨੇ ਯਾ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ) ਸਾਫਾ ਸਿਰ ਤੇ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਿਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤੀਰ ਮਿਲਕੇ (ਉਸ ਪੱਲੇ ਨੂੰ) ਉੱਪਰ ਉਠਾਕੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ [ਲਟਪਟੀ = ਜੋ ਸੁਆਰ ਕੇ ਨਾ ਬੱਧੀ ਹੋਵੇ ਪੱਗ, ਪਰ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਫਿਰ ਬੀ ਦੁਬਾਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ]।

ਬਿਸਮਾਇ ਰਹੇ ਦਲ ਦੁਹਨਿ ਸੂਰ
॥ ੫੮ ॥

ਡੂਬਜੋ ਪਠਾਨ ਬਹੁ ਲਾਜ ਮਾਂਹਿ।
ਤੁਰਕਾਨ ਬਿਖੈ ਬਡ ਨਾਮ ਜਾਂਹਿ।
[1]-ਢਿਗ ਅੱਗ੍ਰ ਲੱਛ ਬਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਬੀਰ[2]।

[1]ਪੈਂਡਖਾਨ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ। [2]ਸੂਰਮਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ ਤੇ.....।

ਮੁਝ ਕੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਥਿਰਤਾ ਸਧੀਰ[1] ॥ ੫੯ ॥

[1]ਸਹਤ ਧੀਰਜ ਦੇ ਖਲੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਦ ਹੈਫ[1] ਕਰਨ ਬਿੱਦਜਾ ਬਿਸਾਲ।

[1]ਅਫਸੋਸ।

ਨਹਿਂ ਸਰਜੋ ਕਾਰ ਜਬਿ ਜੰਗ ਕਾਲ।
ਅਬਿ ਵਾਰਿ ਤਿਨਹੁੰ ਕੁਹ ਬਨਹਿ ਦੇਨਿ।
ਜਿਮ ਕਿਯੇ ਜੰਗ ਮਹਿਂ ਦੇਨਿ ਲੇਨਿ-
॥ ੬੦ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੋਂ ਅੰਸੂ ॥ ੮ ॥

੯. [ਪੈਂਡਾ ਖਾਨ ਬੱਧ]

੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੦

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਬਿਧਿ ਹਤਿ ਕੈ ਖਾਨ ਸਰ ਰਹ੍ਯੋ ਰਿਦੈ ਪਛੁਤਾਇ।
ਆਦਿਕ ਦੀਨਾ ਬੇਗ ਤੇ[1] ਦੇਖਤਿ ਰਣ ਬਿਸਮਾਇ ॥੧॥ [1]ਦੀਨਾ ਬੇਗ ਆਦਿਕਾਂ ਤੋਂ ਲੈਕੇ।

ਭੁਜੰਗ ਛੰਦ:

ਰਹ੍ਯੋ ਖ਼ਾਨ ਠਾਂਢੋ ਬਡੀ ਲਾਜ ਪਾਏ।
ਪਿਖੈਂ ਬੀਰ ਸਾਰੇ ਜਥਾ ਜੰਗ ਦਾਏ।
ਦੁਊ ਬੀਰ ਬੰਕੇ ਅਰੀਲੇ ਬਿਸਾਲੇ[1]। [1]ਬਹੁਤ ਅੜਨ ਵਾਲੇ।
ਦੁਊ ਸੈਨ ਸ੍ਵਾਮੀ ਕੁਦੰਡੰ ਸੰਭਾਲੇ ॥੨॥
ਦੁਊ ਤੇਜ ਘੋਰੇ ਕਰੇ ਓਜਵਾਰੇ।
ਦੁਊ ਤੀਰ ਬਿੱਦਜਾ ਗ਼ਰੂਰੀ ਕਰਾਰੇ[1]। [1]ਤੀਰ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਕਰੜੇ ਗ਼ਰੂਰ ਵਾਲੇ।
ਦੁਊ ਜੰਗ ਜੇਤਾ ਕਰ ਜੀਤ ਆਸਾ।
ਦੁਊ ਜੰਗ ਕੋ[1] ਪੁੰਜ ਦੇਖੈਂ ਤਮਾਸ਼ਾ ॥੩॥ [1]ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਜੰਗ।
ਗੁਰੂ ਜੀ ਤਬੈ ਫੇਰ ਨੀਲਾ ਫ਼ੰਦਾਯੋ।
ਖਰੋ ਖਾਨ ਕੇ ਸਾਥ ਊਚੇ ਅਲਾਯੋ।
'ਹਤੈਂ ਤੀਰ ਤੋਹੀ ਦਿਜੈ ਵਾਰ ਮੇਰਾ।
ਕਰ੍ਯੋ ਓਜ ਜੇਤੋ ਪਿਖ੍ਯੋ ਸਰਬ ਤੇਰਾ' ॥੪॥
ਸੁਨੇ ਖਾਨ ਬੋਲ੍ਯੋ 'ਲਿਜੈ ਵਾਰਿ ਦੋਈ।
ਜਥਾ ਮੈਂ ਕਰੇ ਆਪ ਕੇ ਸਾਥ ਸੋਈ।'
ਗੁਰੂ ਫੇਰ ਬੋਲੇ 'ਨਹੀਂ ਦੋਇ ਲੇ ਹੈਂ।
ਅਹੈ ਏਕ ਨੀਕੋ[1] ਕਹੈਂ ਬੀਰ ਜੇ ਹੈਂ[2†] ॥੫॥

[1]ਇੱਕੋ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। [2]ਜੋ ਸੂਰਮੇ ਹਨ। [†]ਸੌ ਸਾ: ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ:-ਨੇਕੀ ਬਾਰ ਯਕ ਬਹਾਦਰ = ਬਹਾਦਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਵਾਰ ਨੇਕੀ ਵਾਰਾ (ਸਮਝੀਦਾ) ਹੈ, ['ਵਾਰ' ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ = ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਸਿਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਜਤਨ]।

ਦੋਹਰਾ:

ਫਿਰਕਤਵਾਰ ਸੁ ਮੁਰਦਮਹਿਂ, ਹੋਤਿ ਹਰਾਮੈ ਖੋਰ[1]।
ਯਾਂ ਤੇ ਪਲਟਾ ਹਮ ਕਰੈਂ, ਇਕ ਖਤੰਗ ਕਹੁ ਓਰਿ' ॥੬॥

[1]ਮਰਦਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਕਤਵਾਰ ਹਰਾਮ ਖੋਰਾਂ (ਦਾ ਵਾਰ) ਹੁੰਦਾ ਹੈ [ਫਿਰਕਤ ਵਾਰ = ਵਾਰ ਦਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਯਾ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰ ਕਰ ਦੇਣਾ]।

ਸਾਬਾਸ ਛੰਦ:

ਇਮ ਕਹਿ ਫੇਰਿਯ। ਗੁਰਹਯ ਪ੍ਰੇਰਿਯ।

ਬਨ ਸਵਧਾਨਹਿ। ਗਹਿ ਇਕ ਬਾਨਹਿ ॥੭॥
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਖਾਨਹਿ। ਫੇਰਿ ਕਿਕਾਨਹਿ।
ਬਖਤਰ ਬੰਧਿਯ[1]। ਗੁਰਸਰ ਸੰਧਿਯ[2] ॥੮॥
[1]ਸੰਜੋਅ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ (ਖ਼ਾਨ ਨੇ)। [2]ਜੋੜਿਆ ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)।
ਸਭਿ ਤਨੁ ਛਾਦਿਯ[1]। ਕਿਤ ਨ ਦਿਖਾਦਿਯ[2]।
[1]ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। [2]ਕਿਤੋਂ ਬੀ ਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ।
ਜਿਤ ਸਰ ਮਾਰਹਿਂ। ਤਨ ਨ ਨਿਹਾਰਿਹਂ[1] ॥੯॥
[1]ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਸਦਾ।
[1]-ਬਖਤਰ ਸੰਗਹਿ। ਲਿਪਟਹਿ ਅੰਗਹਿ[2]।
[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। [2]ਲਪੇਟੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅੰਗ (ਸਾਰੇ)।
[1]ਮਹਿਦ ਪਠਾਨਹਿ। ਕਿਤ ਹਨਿ ਬਾਨਹਿ[2]-?
[1](ਇਸ) ਵੱਡੇ ਪਠਾਣ ਦੇ ਤੀਰ ਕਿੱਥੇ ਮਾਰੀਏ?। [2]ਗੁਰੂ ਜੀ ਫਿਰ ਫਿਰਕੇ ਤੱਕਦੇ ਹਨ।
ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਹੇਰਤਿ। ਹਯ ਬਰ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ॥੧੦॥
ਧਨੁ ਸਰ ਜੋਰਿਯ[1]। ਕਰਿ ਕਰ ਜੋਰਯ[2]।
[1]ਜੋੜਿਆ। [2]ਹੱਥ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ।
-ਲਛ ਨਹਿਂ ਟੋਰਿਯ[1]। ਇਮ ਨਹਿਂ ਛੋਰਿਯ- ॥੧੧॥
[1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦਾ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲਭਦਾ।
ਫਿਰ ਬਹੁ ਦੇਖਤਿ। ਨਗਨ ਪਰੇਖਤਿ[1]।
[1]ਨੰਗਾ (ਅੰਗ) ਲੱਭਦੇ ਹਨ।
ਪਿਖਿ ਜਬਿ ਨੀਕਹਿ। ਸ਼੍ਰੋਨ ਨਜੀਕਹਿ[1] ॥੧੨॥
[1]ਕੰਨ ਦੇ ਕੋਲ।
ਨਗਨ ਸੁ ਥੋਰਿਯ। ਗੁਰ ਜਬਿ ਟੋਰਿਯ[1]।
[1]ਲੱਭ ਲਿਆ।
ਤਹਿਂ ਤਕਿ ਬਾਨਹਿ। ਸ਼ਿਸਤ ਨਿਸ਼ਾਨਹਿਂ ॥੧੩॥
ਖਰ ਖਪਰਾ ਧਰਿ[1]। ਧਨੁ ਗੁਨ ਮੈਂ ਭਰਿ[2]।
[1]ਫੜਕੇ। [2]ਧਨੁੱਖ ਦੇ ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ ਭਰਕੇ।
ਕਰਖਤਿ ਆਛਯ[1]। ਛੋਰਨ ਬਾਛਯ ॥੧੪॥
[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿੱਚਿਆ।
ਸਰਪ ਸਾਨਹਿ। ਛੁਟਤਿ ਪਯਾਨਹਿ।
ਢਿਗ ਥਲ ਕਾਨਯ। ਲਗਤਿ ਸੁ ਬਾਨਯ[1] ॥੧੫॥
[1]ਉਹ ਬਾਣ ਜਾ ਲੱਗਾ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਲਗਯੋ ਬਾਨ ਕਾਨੰ ਨਜੀਕੰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਗਿਰਯੋ ਭੂਮ ਮੈਂ ਖਾਨ ਕੀਨੇ ਉਤਾਲਾ[1]।
[1]ਛੇਤੀ ਨਾਲ।

ਗਯੋ ਭਾਜ ਘੋਰਾ ਜਬੈ ਛੂਛ ਹੋਵਾ।
ਪਰਯੋ ਬੀਰ ਭਾਰੋ ਚਮੂੰ ਦੌਨ ਜੋਵਾ ॥੧੬॥
ਗੁਰੂ ਸੈਫ ਖੈਂਚੀ ਬਡੀ ਤਾਤਕਾਲਾ।
ਭਏ ਸੀਸ ਉਪੈ ਖਰੇ ਕੈ ਉਤਾਲਾ[1]। [1]ਸਿਰ ਤੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਜਾ ਖੜੋਤੇ।
ਪਿਖੇ ਭੀਮ ਰੂਪੰ ਭਯੋ ਖਾਨ ਭੀਰਾ[1]। [1]ਕਾਇਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨਯੋ ਮ੍ਰਿਤੂ ਤੇ ਅਧੀਰਾ ॥੧੭॥
ਭਨੇ ਦੀਨ ਬੈਨੰ 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਖੀਜੈ।
ਮਹਾਂ ਤੇਗ਼ ਤੀਖੀ ਨ ਗ੍ਰੀਵਾ ਕਟੀਜੈ।'
ਪ੍ਰਭੂ ਫੇਰ ਬੋਲੇ 'ਪਠਾਨਾ[1] ਸੰਭਾਲੋ। [1]ਪਠਾਣ ਪੁਣਾ।
ਅਬੈ ਰਾਖਬੇ ਕੋ ਲਖਯੋ ਕੌਨ ਕਾਲੋ[1]? ॥੧੮॥ [1]ਭਾਵ) ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲੰਘ ਚੁਕਾ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ) ਅਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੀਰ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਕਾਰੀ ਲੱਗ ਚੁਕਾ ਹੈ।
ਕਰੋ ਯਾਦ ਕਲਮਾ ਲਖੋ ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤਾ।
ਮਹਾਂ ਬਾਨ ਘਾਵੰ ਬਚੈਂ ਨਾ ਕਦੰਤਾ[1]।' [1]ਤੈਨੂੰ ਤੀਰ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਬੜਾ ਕਾਰੀ ਲੱਗ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਬਚ ਕਿਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਤੀਰ ਦੇ ਲੱਗੇ ਜ਼ਖਮ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਲੁਛ ਲੁਛ ਕੇ ਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਤੜਫਨੀ ਘਟਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਭੀ ਤਰਸ ਹੈ
ਇਮੰ ਬੋਲਤੇ ਸੈਫੰ ਸਾਫੰ ਚਲਾਈ।
ਜੁਦੋ ਰੁੰਡ ਤੇ ਮੁੰਡ ਕੀਨੋ ਤਦਾਈ ॥੧੯॥
ਜਬੈ ਮਾਰਿ ਲੀਨੋ ਭਏ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਦੀਨੰ।
ਫਤੇ ਖਾਲਸੇ ਦੇਖਿ ਆਨੰਦ ਕੀਨੰ।
ਬਜੇ ਦੀਹ ਬਾਜੇ ਸੁ ਧੌਂਸੇ ਧੁੰਕਾਰੇ।
ਅਪੋ ਆਪ ਮੈਂ ਬੀਰ ਬੰਕੇ ਬਕਾਰੇ ॥੨੦॥
ਕਿਨੂ ਖੱਗ ਖੈਂਚੇ ਬਡੇ ਬਾਢ ਵਾਰੇ[1]। [1]ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਾਲੇ।
ਮਹਾਂ ਜੁੱਧ ਜੂਝੇ ਜੁਝਾਰੇ ਕਰਾਰੇ।
ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਕੌ ਮਾਰਿ ਕੈ ਏਕ ਬਾਰੀ।
ਮਿਲੀ ਦੌਨ ਸੈਨਾ ਭਿਰੇ ਭੇਰ ਭਾਰੀ ॥੨੧॥
ਤਮਾਂਚੇ ਕਰਾਚੋਲ ਨੇਜ਼ੇ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
ਗਿਰਯੋ ਸ਼੍ਰੌਨ ਭੂਮੰ ਦਬਯੋ ਖੇਹ ਸਾਰੇ।
ਧਕਾਧੱਕ ਧੀਰੰ ਹਥਾਵੱਥ ਹੋਏ।
ਕਿਨੈ ਮਾਰਿ ਸਾਂਗੰ ਸੁ ਬੀਰੰ ਪਰੋਏ ॥੨੨॥

ਪਿਖ੍ਯੋ ਭੀਮ ਜੁੱਧੰ ਨ੍ਰਿਪੰ ਭੀਮਚੰਦੰ।
ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਭਾਰੀ ਜਿ ਔਰੈ ਨਰਿੰਦੰ।
ਪਲਾਏ ਪਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਜਾਮੇ[1]।
ਪਿਖੈਂ ਸੈਂਕਰੇ ਬੀਰ ਕੋ ਜੰਗ ਧਾਮੇ[1] ॥੨੩॥
ਬਡੋ ਹੇਲ ਘਾਲਾ ਸਭੈ ਸਿੰਘ ਧਾਏ।
ਮਨੋ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਿਰਗਾਨ ਪੈ ਸਿੰਘ ਆਏ।
ਅਰੇ ਜੋ ਮਰੇ, ਭਾਜ ਚਾਲੇ ਸੁ ਬਾਚੇ।
ਭਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਭਾਰੀ ਮਹਾਂ ਰੋਸ ਰਾਚੇ ॥੨੪॥
ਫਿਰੈਂ ਮਾਸ ਖਾਤੇ ਸਮੂਹੰ ਸ਼੍ਰਿਗਾਲਾ।
ਗਨੰ ਸ੍ਵਾਨ ਭੱਖਹਿੰ ਪੁਕਾਰੈਂ ਕਰਾਲਾ।
ਬਡੇ ਗਿਰਝ, ਕਾਕੰ, ਉਡੈਂ ਗੈਨ ਮਾਂਹੀ।
ਨਚੀ ਜੋਗਨੀ ਸੀਸ ਬਾਰੰ ਖਿੰਡਾਹੀਂ[1] ॥੨੫॥
ਪਰੀ ਲੋਥ ਪੈ ਲੋਥ ਦੇਖੀ ਘਨੇਰੀ।
ਕਟੇ ਹਾਥ ਪੈਰੰ ਸਮੂਹੰ ਬਿਖੇਰੀ।
ਪਠਾਣੀ ਚਮੂੰ ਮੋਗੁਲਾਣੀ ਮਰੀ ਹੈ[1]।
ਰਹੀ ਜੀਵਤੀ ਜੰਗ ਦੇਖੇ ਡਰੀ ਹੈ ॥੨੬॥
ਹੁਤੋ ਦੀਨ ਬੇਗੰ ਲਗ੍ਯੋ ਘਾਇ ਅੰਗੇ।
ਪਿਛਾਰੀ ਹਟ੍ਯੋ ਭੀਮ ਦੇਖੇ ਭੁਜੰਗੇ[1]।
ਲਰੈ ਕੌਨ ਫੇਰੰ ਗਏ ਹਾਰ ਦੋਊ।
ਬਿਲੋਕੈਂ ਪਲਾਏ ਥਿਰ੍ਯੋ ਹੈ ਨ ਕੋਊ ॥੨੭॥
ਗਯੋ ਦੀਨ ਬੇਗੰ ਜਬੈ ਜੰਗ ਤਜਾਗੇ।
ਬਿਨਾ ਧੀਰ ਜੋਧਾ ਅਪੋ ਆਪ ਭਾਗੇ।
ਪਿਛਾਰੀ ਪਰ੍ਯੋ ਖਾਲਸਾ ਨਾਂਹਿ ਛੋਰੈ।
ਧਵਾਏ ਤੁਰੰਗਾਨਿ ਕੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਓਰੈ ॥੨੮॥

ਚੌਪਈ:

ਰੋਪਰ ਨਿਕਟ ਔਰ† ਪੁਰਿ ਔਰ।
ਖਿਦਰਾਬਾਦ† ਬਸੈ ਤਿਸ ਠੌਰ।
ਤਿਸ ਹੀ ਦਿਸ਼ਿ ਦਲ ਗਯੋ ਪਲਾਈ।

[1]ਪੈਰ ਨਾ ਜੰਮੇ।

[1]ਸੈਂਕੜੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

[1]ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਖਿੰਡਾ ਕੇ।

[1]ਪਠਾਣੀ ਤੇ ਮੁਗਲਾਣੀ ਫੌਜ ਮਰੀ।

[1]ਪਿੱਛੇ ਹੀ (ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ) ਹਟ ਗਿਆ ਦੇਖਕੇ ਭਿਆਨਕ ਸੂਰਮੇ।

†ਪਾਠ ਲਿਖਤੀ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਬੀ ਇਹੋ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਥੇ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ-ਅਹੈ-ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

†ਇੱਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ।

ਜਾਹਿ[1] ਖਾਲਸਾ ਪੀਠ ਦਬਾਈ[2] ॥੨੯॥
ਮਾਰਤਿ ਜਾਤਿ ਭਜਾਵਤਿ ਜਾਤਿ।
ਲੇਹਿਂ[1] ਤੁਰੰਗ ਸ਼ੱਸਤ੍ਰ ਭਟ ਘਾਤ।
ਵਧ੍ਯੋ ਅਧਿਕ ਮਨ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇਰਾ।
ਕਾਤੁਰ ਬਡੋ ਤੁਰਕ ਦਲ ਹੇਰਾ ॥੩੦॥
ਲੂਟਿ ਲੂਟਿ ਆਯੁਧ ਗਨ ਬਾਜ[1]।
ਅਪਰ ਸੈਨ ਕੋ ਸਕਲ ਸਮਾਜ।
ਮਾਰੇ ਪੁੰਜ ਰਹੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ।
ਤਊ ਖਾਲਸਾ ਮਾਰਤਿ ਜਾਇ ॥੩੧॥
ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਦੂਤ ਪਠਾਯੋ।
ਜਾਤਿ[1] ਖਾਲਸਾ ਸਕਲ ਹਟਾਯੋ[2]।
ਖਿਦਰਾਬਾਦ ਤੁਰਕ ਬਰਿ ਗਏ।
ਤਹਾਂ ਸੰਭਾਲ ਕਰਤਿ ਨਿਜ ਭਏ ॥੩੨॥
ਗਯੋ ਖਾਲਸਾ ਜਬਿ ਹਟਿ ਸਾਰੋ।
ਲੈ ਕਰਿ ਹਯਨਿ ਘਨੋ ਹਥ੍ਯਾਰੋ।
ਘਾਇਲ ਤੁਰਕ ਸੰਭਾਲੇ ਫੇਰੇ।
ਲੈ ਲੈ ਪਹੁੰਚੇ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ ॥੩੩॥
ਸਰਬ ਹਿਰਾਸੇ[1] ਬਹੁ ਬਿਸਮਾਏ।
-ਉਮਰਾਵਨ ਹਮ ਭਲੇ ਲਰਾਏ।
ਕਿਸਹੂੰ ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਨਹਿਂ ਰਹੀ।
ਚਮੂੰ ਅਧਿਕ ਬਹੁ ਜੀਤ ਨ ਲਹੀ[1]- ॥੩੪॥
ਦੀਨਾਬੇਗ ਸੁ ਘਾਇਲ ਪਰ੍ਯੋ।
ਆਨ ਜਰਾਹ ਇਲਾਜੈ ਕਰ੍ਯੋ।
ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮਾਰਗ ਕੌ ਪਰੇ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਹਿਂ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕਰੇ ॥੩੫॥
ਹਟਿ ਕਰਿ ਆਇ ਖਾਲਸਾ ਇਤੇ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿ ਫਤੇ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਲੂਟ ਕਰਿ ਪਹੁੰਚ ਸੁ ਧਾਮੇ।
ਬਜੇ ਜੀਤ ਕੇ ਬਡੇ ਦਮਾਮੇ ॥੩੬॥
ਮਿਲੇ ਗਰੂ ਪਗ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ।
'ਧੰਨ ਧੰਨ' ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਅਲਾਯੋ।

[1]ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [2]ਭਾਵ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
[1]ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
[1]ਘੋੜੇ।
[1](ਪਿੱਛਾ ਕਰੀ) ਜਾਂਦਾ। [2]ਮੋੜ ਲਿਆਂਦਾ।
[1]ਡਰੇ ਹੋਏ।
[1](ਫਿਰ ਬੀ) ਜਿੱਤ ਨਾ ਲਈ ਗਈ।

'ਰਾਵਰ ਕੋ ਬਲ ਪਾਇ ਬਡੇਰਾ।
ਹਤਜੋ ਤੁਰਕ ਦਲ ਜੰਗ ਘਨੇਰਾ ॥੩੭॥
ਖਿਦਰਾਬਾਦ ਪੁਚਾਯਹੁ ਧੁਰੇ।
[1]ਕਹੇ ਆਪ ਕੇ ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਮੁਰੇ।

[1]ਤੁਹਾਡੇ ਕਹੇ ਮੁੜੇ ਹਾਂ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੈਦਾਨ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਸੀ ਤੇ ਓਹ ਮਤ ਦੇ ਖੋਟੇ ਤੁਰਕ ਹੁੱਟ ਗਏ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਲੱਭੇ ਸੇ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਲਾ ਦੇਂਦੇ, ਕਦੇ ਨਾ (ਬਚਕੇ) ਜਾਣ ਦੇਂਦੇ।

ਨਤੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੈਦਾਨ, ਸੁ ਹੋਟੇ।
ਮਿਲੇ ਤੁਰਕੜੇ ਇਮ ਮਤਿ ਖੋਟੇ ॥੩੮॥
ਲੇਤਿ ਰੁਲਾਇ, ਨ ਦੇਤੇ ਜਾਨਿ।
ਇਸ ਬਿਧਿ ਭਾਜੇ ਮੂਢ ਅਜਾਨ।
ਸਭਿ ਪਹਾਰੀਏ ਟਰ ਕਰਿ ਗਏ।
ਸੈਲਨ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਤਿ ਭਏ' ॥੩੯॥
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਧੀਰਜ ਪ੍ਰਭੂ ਬਖਾਨਾ।
'ਸਨੇ ਸਨੇ ਹਨੀਯਹਿ ਤੁਰਕਾਨਾ।
ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਸਿੰਘਨ ਹੋਵਹਿ ਵਾਧਾ।
ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਤੁਰਕਨਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਾਧਾ[1]' ॥੪੦॥

[1]ਨਾਸ਼।

ਅਪਨੇ ਘਾਇਲ ਸਿੰਘ ਉਠਾਏ।
ਜੋ ਮਰਿ ਗਏ ਸੁ ਸੁਰਗ ਸਿਧਾਏ।
ਕਰਿ ਇਕੱਤ੍ਰ ਤਿਨ ਦੀਨੋ ਦਾਹੂ।
ਆਵਤਿ ਭਏ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਮਾਂਹੂ ॥੪੧॥
ਕਵਿਯਨਿ ਬਿਜੈ ਕਵਿੱਤ ਬਨਾਏ।
ਉਤਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਤਬਿ ਆਨਿ ਸੁਨਾਏ।
ਅਧਿਕ ਜੀਤ ਕੇ ਗੀਤ ਗਵਾਏ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਗਰੇ ਨਰ ਹਰਖਾਏ ॥੪੨॥
ਬੈਠਿ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘਾਸਨ ਰਾਜੇ।
ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਦੇਖਤਿ ਗਾਜੇ।
ਮੰਗਲ ਕੀਨ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ।
ਦੇਤਿ ਅਸੀਸ ਸਕਲ ਨਰ ਨਾਰੀ ॥੪੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਖਾਲਸਾ ਫਤੇ ਲੇਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਨੌਮੋ ਅੰਸੂ ॥੯॥

੧੦. [ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ]

੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੧

ਦੋਹਰਾ:

ਲੇ ਲੇ ਪਾਹੁਲ ਕਰਦ† ਕੀ, ਸਿੰਘ ਜਹਾਂ ਕਹਿਂ ਜਾਇਂ। †ਪਾ:-ਖੜੇ।
ਨਗਰ ਨਗਰ ਮਹਿਂ ਬਾਦ ਹੁਇ[1], ਗੁਰੁ ਸੰਗਤਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥੧॥
[1]ਝਗੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਅਨਯ ਪੰਥੀਆਂ ਨਾਲ)।

ਚੌਪਈ:

ਜ਼ਾਤਿ ਪਾਤਿ ਨਹਿਂ ਬੱਧਜਤ ਜੇਈ[1]। — [1]ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ।
ਕੇਸ਼ ਕਾਛ ਨਹਿਂ ਮਾਨਹਿਂ ਤੇਈ।
'ਭੱਦਣ ਹੋਤਿ ਸੁ ਬੰਸ ਹਮਾਰੇ।
ਤਿਸ ਕੋ ਤਜਾਗ ਨ ਅੰਗੀਕਾਰੇਂ ॥੨॥
ਸਿੱਖ ਕਦੀਮੀ ਹੈਂ ਗੁਰ ਕੇਰੇ।
ਪਗ ਪਾਹੁਲ ਕੀ ਲੇਤਿ ਘਨੇਰੇ।
ਕਰਦ, ਕੇਸ, ਕਛ, ਰਹਿਤ ਜੁ ਨਜਾਰੀ।
ਸੋ ਨ ਕਰਹਿਂ ਹਮ ਅੰਗੀਕਾਰੀ' ॥੩॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ ਹਠ ਕੋ ਕਰਤੇ।
ਜਗ ਜੂਠਾਦਿਕ ਬਰਤਨ ਧਰਿਤੇ।
ਤਿਨ ਕਹੁ ਸਿੰਘ ਕਰਹਿਂ ਅਪਮਾਨਾ।
ਨਜਾਰੇ ਭਏ ਖਾਨ ਅਰੁ ਪਾਨਾ ॥੪॥
ਗੁਰੂ ਨਿਕਟ ਰਹਿ ਸਿਖੀਅਹਿ ਸੀਖ[1]। — [1]ਜੇਹੜੇ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਸਿੱਖਿਆ।
ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਦ੍ਵੈ ਤੇ ਭਿਨ ਦੀਖ।
ਜਗ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਤੇ ਸਾਰ ਨਿਕਾਰਾ।
ਸੁਧਾ ਰਹਿਤ ਜਿਨ ਅੰਗੀਕਾਰਾ[1] ॥੫॥ — [1]ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਰਹਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।
ਭਏ ਸਿੰਘ ਸੁਰ ਸੇ[1] ਤਤਕਾਲਾ। — [1]ਦੇਵਤਿਆਂ ਵਰਗੇ।
ਹਲਤ ਪਲਤ ਸੁਖ ਲਹਜੋ ਬਿਸਾਲਾ।
ਕੇਤਿਕ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇ ਕੀ ਲਹਿ।
ਸੇਵ ਗੁਰੂ ਕੋ ਜਾਇਂ ਸਦਨ ਮਹਿਂ[1] ॥੬॥ — [1]ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਘਰੀਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਕੇਤਿਕ ਜੀਵਨ ਮਰਨੇ ਮਾਂਹਿ।
ਸੰਗੀ ਭਏ ਤਬਹਿ ਗੁਰ ਨਾਹਿ[1]। — [1]ਭਾਵ, ਕਈਆਂ ਨੇ ਜੀਉਣਾ ਮਰਨਾ ਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।
ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਵਧਹਿ ਖਾਲਸਾ ਐਸੇ।
ਉਪਬਨ ਮਹਿਂ ਤਰੁ ਸਿੰਚਤਿ ਜੈਸੇ[1] ॥੭॥ — [1]ਸਿੰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਬ੍ਰਿਛ ਜਿਵੇਂ।
ਜਥਾ ਦੂਜ ਤੇ ਦੀਰਘ ਚੰਦ।

ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਹੋਵਹਿ ਤਥਾ ਬਿਲੰਦ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਕੋ ਵਿਸਾਹੁ ਨਹਿਂ ਕਰੈਂ।
ਆਗੇ ਅਰਤਿ ਤਿਸੈ ਸੰਗ ਲਰੈਂ ॥ ੮ ॥
ਸਹਿ ਨ ਸਕੈਂ ਉਚਿਤਾ ਰਿਪੁ ਕੇਰੀ।
ਹੱਥਜਾਰਨਿ ਸੇ ਜੁਟ ਤਿਸ ਬੇਰੀ।
ਮਾਰਨ ਕੈ ਮਰਨੌਂ ਤਿਸ ਠੌਰ।
ਇਸ ਬਿਧਿ ਪਰਯੋ ਜਗਤ ਮਹਿਂ ਰੌਰ ॥ ੯ ॥
ਦਸ ਕੈ ਬੀਸ ਸਿੰਘ ਕਿਤ ਹੋਇਂ।
ਤਹਾਂ ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਕਰਿ ਸੋਇ।
ਮਿਲਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੋ ਚਲਿ ਆਵੈ।
ਸੁਖਦਾਨੀ ਕਹੁ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਵੈਂ ॥ ੧੦ ॥
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਹੁਇ ਮੇਲ ਇਕੱਤ੍ਰ।
ਪਰਮ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸੁ ਮਿੱਤ੍ਰ।
ਜੋ ਮਰਿ ਜਾਵੈ ਸੁਰਗ ਸਿਧਾਵੈ।
ਹੁਇ ਘਾਇਲ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਆਵੈ ॥ ੧੧ ॥
ਸਾਲ ਪੱਤ੍ਰ[1] ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਦੇਤਿ।
ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਨ ਮਹਿਂ ਬਨਹਿ ਸੁਚੇਤ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰ ਉਠੇ ਰਣ ਕਰਿਬੇ।
ਪੀਰਾ ਨਹੀਂ ਘਾਵ ਕੀ ਧਰਿਬੇ ॥ ੧੨ ॥
ਕਾਰੀਗਰ ਅਨੇਕ ਬੁਲਵਾਏ।
ਕਹਿ ਆਯੁਧ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਨਵਾਏ।
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਤੀਰ ਅਨਾਏ।
ਖਰ ਖਪਰੇ ਫੌਲਾਦ ਕਰਾਏ ॥ ੧੩ ॥
ਸੇਲੇ ਗਨ ਅਧ ਚੰਦ੍ਰਾਕਾਰ।
ਤੁੱਕੇ[1], ਮੀਨ ਮੁਖੇ[2], ਖਰ ਧਾਰ।
ਗਨ ਬਦਾਮਚੇ[1] ਆਦਿਕ ਘਨੇ।
ਏਕ ਮੁਹਰ ਕੰਚਨ ਕੇ ਸਨੇ ॥ ੧੪ ॥
ਬਾਨ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਗੁਰ ਬਨਵਾਏ।
ਜਿਨ ਤੇ ਚਾਹਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਖਪਾਏ।
ਪੁਰਿ ਮੁਲਤਾਨ ਆਦਿ ਤੇ ਦੂਰ।

[1]ਜ਼ਖਮਾਂ ਨੂੰ ਮੇਲਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਪੱਤਾ।

[1]ਕਿੱਕਰ ਦੀ ਫਲੀ ਵਾਂਙ ਮੁਖੀ ਦੰਦੇ ਦਾਰ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਤੀਰ ਦੀ। [2]ਮੱਛੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਰਗੀ ਮੁਖੀ ਵਾਲੇ।
[1]ਬਦਾਮ ਵਰਗੀ ਮੁਖੀ ਵਾਲੇ।

ਦੀਹ ਕਠੋਰ ਕੁਦੰਡਹਿ ਰੂਰ[1] ॥੧੫॥
ਤਾਂਹਿ ਬਨਾਇ ਆਨਿ ਗੁਰ ਦੇਤਿ।
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੋ ਲੇਤਿ।
ਕਿਤ ਤੇ ਤੋਮਰ, ਤਰ[1] ਤਰਵਾਰੈਂ।
ਆਨੈ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਅਬਿਚਾਰੇ[1]† ॥੧੬॥
ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਤੇ ਲੇ ਲੇ ਜਾਂਹਿ।
ਰੀਝਹਿਂ ਮੌਜ[1] ਦੇਤਿ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ।
ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਕੀ ਬਨਹਿਂ ਤੁਫੰਗ।
ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਸੁੰਦਰ ਸਰਬੰਗ ॥੧੭॥
ਸਤਿਗੁਰ ਚਢਹਿਂ ਅਖੇਰ ਬਹਾਨੇ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਦੂਨ ਪਯਾਨੇ।
ਜਹਿਂ ਜਾਨਤਿ ਬੇਮੁਖ ਕੋ ਬਾਸਾ।
ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰਨਿ ਬਿਨਾਸ਼ਾ ॥੧੮॥
ਸਹਿ ਨ ਸਕਹਿਂ ਗੁਰ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ।
ਨਿਕਸਹਿਂ ਦੁਸ਼ਟ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗਹਿ ਭਾਰੀ।
ਸ਼ਕਤੀ[1], ਸੇਲੇ, ਸਾਂਗ, ਸਰੋਹੀ।
ਅਰਹਿਂ ਆਨਿ ਖਲ ਮੂਰਖ ਦ੍ਰੋਹੀ ॥੧੯॥
ਤਿਨ ਕਹੁ ਮਾਰਿ ਕੂਟ ਗੁਰ ਆਵੈਂ।
ਕ੍ਰਿਖੀ ਸਕਲ ਕੀ ਕਹੀ ਕਰਾਵੈਂ।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਚਢਹਿ ਖਾਲਸਾ ਦੂਣ।
ਦਿਨ ਦਿਨ ਵਾਧਾ ਦੂਨ ਚਕੂਣ ॥੨੦॥
ਜੋ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਆਵਤਿ ਰੋਕੈ।
ਸੋ ਤਤਕਾਲ ਸ਼ੋਕ ਅਵਿਲੋਕੈ।
ਗ੍ਰਾਮ ਦੁ ਤੀਨਕ[1] ਮਾਰਿ ਨਿਵਾਰੇ।
ਕਰਜੋ ਥੇਹੁ ਘਰ ਢਾਹਤਿ ਸਾਰੇ ॥੨੧॥
ਯਾਂ ਤੇ ਪਰੀ ਧਾਂਕ ਜਹਿਂ ਕਹਾਂ।
ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਨ ਕਹੈ ਕੁਛ ਕਹਾਂ।
ਬੀਚ ਸਿੰਘ[1] ਹੁਇਂ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ।

[1]ਭਾਰੀ, ਸਖਤ ਤੇ ਸੁਹਣੇ ਧਨੁਖ।

[1]ਬਹੁਤੀਆਂ।

[1]ਅਬਿਚਾਰੈ ਭਾਵ) ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਆਇਆਂ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਦਰਸ਼ਨ (ਨੂੰ ਜਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਬਿ = ਉਸੇ ਵੇਲੇ, ਚਾਰੇ =) ਚਾੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। †ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ:-ਆਨੈ ਕਦਰ ਸ਼ਿਨਾਸ ਬਿਚਾਰੈਂ।

[1]ਬਖਸ਼ਸ਼।

[1]ਬਰਛੀ।

[1]ਦੋ ਤਿੰਨ ਕੁ, ਨੋਹ ਬਜਰੂੜ ਵਰਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ।

[1]ਸੰਗਤ) ਵਿਚ ਸਿੰਘ।

ਫਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਗਰਜਿ ਉਚਾਰੀ ॥੨੨॥
ਵਧੇ ਖਾਲਸਾ ਅਨਗਨ ਜਸੋਂ ਜਸੋਂ।
ਧੂਮਧਾਮ ਕੋ ਘਾਲਤਿ ਤਸੋਂ ਤਸੋਂ।
ਜੋ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਬਨਤਿ ਬਿਗਾਰੀ[1]। [1]ਵਿਗਾਰ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ।
ਹੁਤੇ ਦੀਨ ਰਹਿ ਨਿਤ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥੨੩॥
ਸੋ ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਲੈ ਕੈ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਆਪਨੇ ਸੰਗ ਸਜੈ ਕੈ।
ਸੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹਨ ਕੋ ਪਤਿਸ਼ਾਹੂ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਬਦਹਿੰ ਨ ਕਾਹੂ[1] ॥੨੪॥ [1]ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਿਦਦੇ ਨਹੀਂ।
ਜੋ ਬੋਲਹਿ ਕਟੁ ਬਾਕ ਅਲਪ ਹੀ[1]। [1]ਥੁਹੜਾ ਜਿਹਾ ਬੀ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿੰ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਸੁ ਥਪਹੀ[1]। [1]ਠੱਪ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।
ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਮੈਂ ਸ਼ਕਤਿ[1]। [1]ਇਕ) ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹਲੁ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।
ਪੁਨ ਹੋਵਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਸੰਜੁਗਤ[1] ॥੨੫॥ [1]ਦੂਜਾ) ਫਿਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਣਾ।
ਮਹਾਂ ਰੰਕ ਜੋ ਦੀਨ ਸਦਾਈ।
ਜੋਧਾ ਬਨਹਿ ਨ ਮਿਟਹਿੰ ਕਦਾਈ।
ਜਿਨ ਕੈ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਨ ਕੋਈ।
ਸੋ ਬਿੱਪ੍ਰਨ ਤੇ ਉੱਤਮ ਹੋਈ ॥੨੬॥
ਜਿਨ ਕੀ ਕੁਲ ਮੂਢਨਿ ਕੀ ਮਹਾਂ।
ਅੱਖਰ ਭੇਵ ਨ ਜਾਨਹਿੰ ਕਹਾਂ।
ਸੋ ਪੰਡਤਿ ਪਢਿ ਪਢਿ ਤਬਿ ਬਨੇ।
ਨਿਜ ਸਮਤਾ ਕਿਸ ਕੋ ਨਹਿ ਗਿਨੇਂ ॥੨੭॥
ਸਤਿਗੁਰ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਰੁਨਾ।
ਪਾਇ ਭਲੇ ਜੁਗ ਚਾਰੋ ਬਰਨਾ[1]। [1]ਚਹੁੰ ਵਰਣਾਂ ਨੇ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਪਾਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ।
ਇਮ ਗਾਦਰ[1] ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਬਨਾਏ। [1]ਗਿੱਦੜ।
ਬਾਇਸ[1], ਹੰਸੁ ਚਾਲ ਸਿਖਰਾਏ ॥੨੮॥ [1]ਕਾਵਾਂ ਨੂੰ।
ਮਿਹਨਤ ਕਰਹਿ ਮਜੂਰੀ ਪਾਵਹਿ।
ਸੋ ਹਯ ਗਯ ਚਢਿ ਪੰਥ ਸਿਧਾਵਹਿ।
ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨ ਜਾਨਹਿ ਜੋਊ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰੇ ਤਰਿ[1] ਸੋਊ ॥੨੯॥ [1]ਤਰ ਗਏ।
ਕੌਨ ਕੌਨ ਇਸ ਬਿਧਿ ਬਡਿਆਈ।

ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਕੀ ਕਹਹਿਂ ਬਨਾਈ।
ਆਗੇ ਜਗ ਮਹਿਂ ਭਯੋ ਨ ਕੋਊ।
ਇਮ ਉਪਕਾਰ ਕਰਹਿ ਜਗ ਜੋਊ ॥੩੦॥
ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਆਦਿਕ ਅਵਤਾਰ।
ਕਰੇ ਤਿਨਹੁਂ ਭੀ ਬਡ ਉਪਕਾਰ।
ਬਿਦਤਿ ਅਹੈਂ ਜਗ ਨਾਂਹਿ ਨ ਛਾਨੇ।
ਸੁਨਿ ਪਠਿ ਕਥਾ ਸੁਮਤਿ ਸਭਿ ਜਾਨੇਂ ॥੩੧॥
ਜਥਾ ਜੋਗ ਜੇ ਕਰਹਿਂ ਬਿਚਾਰਨ[1]।
ਇਨਹੁਂ ਸਾਰਖੇ[1] ਭੇ ਉਪਕਾਰਿ ਨ।
ਮੂਢ ਰੰਕ ਜੋ ਪੁਸ਼ਤਨ ਕੇਰੇ[1]।
ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਸੁਖ ਤਿਨਹੁਂ ਘਨੇਰੇ ॥੩੨॥
ਜ਼ਾਹਰ ਮਹਾਂ ਜਗਤ ਮਹੁਂ ਸਾਰੇ।
ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰ ਪਰਮ ਉਦਾਰੇ।
ਜੋ ਮਹਿਮਾ ਲਖਿ ਪਰੇ ਨ ਸ਼ਰਨੀ।
ਹਿੰਦੂ ਜਨਮ ਨ ਲਖਿ ਗੁਰ ਕਰਨੀ ॥੩੩॥
ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕੋ ਰਾਖਨਿ ਕੀਨਾ।
ਰਾਜ ਤੇਜ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਛੀਨਾ।
ਅਸ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਜਾਨੈ ਜੋਇ ਨ।
ਅਸ ਕ੍ਰਿਤਘਨੀ ਤਿਨੈ ਸਮ ਕੋਇ ਨ[†] ॥੩੪॥
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਖਦਾਤੇ।
ਕਰਯੋ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਬਿਧਾਤੇ।
ਅਵਿਨੀ ਭਾਰ ਨਿਵਾਰਨ ਕਾਰਨ।
ਰਚਯੋ ਬੈਰ ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਦਾਰੁਨ ॥੩੫॥
ਗਿਰਪਤਿ ਸੰਗ ਬ੍ਰਿਧਾਯਹੁ ਝੇਰੇ।
ਜਿਸ ਤੇ ਆਨਹਿਂ ਤੁਰਕ ਘਨੇਰੇ।

[1]ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ।
[1]ਭਾਵ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਵਰਗੇ।
[1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ।
[†]ਇਸ ਖਯਾਲ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲਮੀਕ ਰਾਮਾਯਣ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਬੀ ਦਿਤਾ ਹੈ:- ਸੋਰਠਾ: ਹਿੰਦੁ ਜਨਮ ਹੁਇ ਜੌਨ ਗੁਰ ਉਪਕਾਰ ਨ ਲਖਿ ਭਜੈ। ਅਧਮ ਕ੍ਰਿਤਘਨੀ ਕੌਨ ਤਿਸ ਤੇ ਪਰੇ ਬਿਚਾਰੀਏ ॥ ।ਲੰਕਾ ਕਾਂਡ, ਸ:੧

-ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਆਵਹਿ ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਘਾਵਹਿ-।
ਇਹੀ ਬਯੋਂਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਨਾਵਹਿ ॥੩੬॥
ਭੀਮਚੰਦ ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਰਾਜੇ।
ਮਿਲਯੋ ਨ ਗੁਰ ਸਮ, ਕਰਹਿਂ ਕੁਕਾਜੇ।
ਗੁਰ ਮਾਯਾ ਸੋ ਪ੍ਰੇਰਨ ਕਰੇ।
ਤੁਰਕ ਸ਼ਰਨਿ ਪਹੁਂਚਨਿ ਚਿਤ ਧਰੇ ॥੩੭॥
ਨਿਤ ਪੁਕਾਰ ਪਰਜਾ ਕੀ ਸੁਨੈਂ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਰਾਜੇ ਜਤਨਨਿ ਗੁਨੈ।
[1] 'ਦਿੱਲੀ ਚਲਹਿਂ ਕਹਹਿਂ ਅਹਿਵਾਲ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੂਬਾ ਰਿਸਹਿ ਬਿਸਾਲ ॥੩੮॥
-ਇਕ ਉਮਰਾਵ ਪੈਂਡਖਾਂ ਮਾਰਾ।
ਦੀਨਬੇਗ ਘਾਯਲ ਕਰਿ ਡਾਰਾ।
ਸੈਨਾ ਦੀਰਘ ਮਾਰਿ ਪਲਾਈ।
ਕਿਮ ਹਮਰੋ ਦਲ ਠਹਿਰ ਸਕਾਈ ॥੩੯॥
ਸ਼ਾਹੁ ਚਢ੍ਯੋ ਗਾ ਦੱਖਣ ਬਿਖੈ-।
ਇਹ ਸੂਬਾ ਸਗਰੀ ਬਿਧਿ ਲਿਖੈ।
ਹਮ ਭੀ ਅਪਨੇ ਸਚਿਵ ਪਠਾਵਹਿਂ।
ਗੁਰ ਜਬਰੀ ਕੋ ਸਰਬ ਸੁਨਾਵਹਿਂ ॥੪੦॥
ਰਿਸਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਸੁਨਿ ਧੂਮ ਬਿਸਾਲਾ?
ਪੁਨ ਲਸ਼ਕਰ ਭੇਜਹਿ ਇਤ ਜਾਲਾ।
ਤਬਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਛੁਰਵਾਇ।
ਗੁਰ ਕੋ ਹਤਹਿਂ ਕਿ ਦੇਹਿਂ ਪਲਾਇ ॥੪੧॥
ਤਬਿ ਠਹਿਰੈਗੋ ਰਾਜ ਹਮਾਰਾ।'
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਬਿਚਾਰਾ।
ਭਏ ਤਯਾਰ ਦਿੱਲੀ ਕਹੁ ਜਾਨੇ।
ਲਈ ਉਪਾਇਨ ਮੋਲ ਮਹਾਨੇ ॥੪੨॥

[1] ਰਾਜੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦਸਮੋ ਅੰਸੂ ॥੧੦॥

੧੧. [ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੀ ਧਮਕੀ]

੧੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੨

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਬਿਧਿ ਦੁਖ ਤੇ ਮੰਤ੍ਰ[1] ਕੋ, ਕਰਤਿ ਮਿਲਤਿ ਗਿਰਰਾਜ[2]। [1]ਪਹਾੜੀਏ ਰਾਜੇ। [2]ਸਲਾਹ।
ਤਬਿ ਹੰਡੂਰੀਏ ਸੁਨਿ ਸਕਲ, ਕਰਨਿ ਪੁਕਾਰ ਕੁਕਾਜ[1] ॥੧॥
[1]ਖੋਟਾ ਕੰਮ (ਅਰਥਾਤ) ਪੁਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਸੁਣਕੇ।

ਚੌਪਈ:

ਚਢਿ ਕਰਿ ਆਇ ਮਿਲ੍ਯੋ ਤਿਹ ਕਾਲ।
ਭਾਖ੍ਯੋ ਮੁਖ ਤੇ ਸਭਿ ਅਹਿਵਾਲ।
'ਗੁਰ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਭਯੋ ਸਭਿ ਰਾਜੇ।
ਲੂਟ ਕੂਟ ਕਰਿ ਲੀਨਿ ਕੁਕਾਜੇ ॥੨॥
ਏਕ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸੈਨ ਸਕੇਲੇ[1]। [1]ਸਾਰੇ ਰਾਜੇ ਇਕ ਹੋਕੇ ਜੇ ਸੈਨਾ ਇਕੱਠੀ ਕਰੀਏ।
ਤੀਨ ਲਾਖ ਗਿਨਤੀ ਹੁਇ ਮੇਲੇ।
ਕਹਾਂ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਸਿੰਘ ਇਤੇਕ।
ਜਿਸ ਤੇ ਰਹਿ ਮਵਾਸ ਗਹਿ ਟੇਕ[1] ॥੩॥ [1]ਆਸਰਾ ਫੜ ਕੇ।
ਘੇਰਹਿਂ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਕਰਿ ਡੇਰੇ।
ਨਹਿਂ ਅੰਤਰ ਕੁਛ ਜਮਾ ਘਨੇਰੇ[1]। [1]ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ) ਅੰਦਰ ਕੁਛ ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਹਨ।
ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿਂ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰਹਿਂ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਹੇਲ ਘਾਲਿ[1] ਗਢ ਮਾਰਹਿਂ ॥੪॥ [1]ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ।
ਜੇ ਐਸੇ ਹੀ ਕੁਛ ਬਨ ਜਾਇ।
ਰਹੈ ਮਵਾਸ ਮਾਰ ਨਹਿਂ ਖਾਇ।
ਤੌਂ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਪਾਸ ਪਧਾਰਨਿ।
ਜਥਾ ਜੋਗ ਹ੍ਵੈ ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰਨਿ ॥੫॥
ਤ੍ਰਿਪਤ ਭਏ ਨਹਿਂ ਲਰਿ ਕਰਿ ਕਬਿਹੂੰ[1]। [1]ਅਸੀਂ ਰੱਜ ਕੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲੜੇ।
ਬਿਨਾ ਲਰੇ ਕਰਿ ਗਮਨਹੁਂ ਅਬਿਹੂੰ।
ਗ੍ਰਾਮ ਸੈਂਕਰੇ ਗੂਜਰ ਬਾਸਾ।
ਲਰਿਬੇ ਬਿਖੈ ਬਲੀ ਬਿਨ ਤ੍ਰਾਸਾ ॥੬॥
ਤਥਾ ਗ੍ਰਾਮ ਰੰਘਰ ਬਸਿ ਘਨੇ।
ਸਭਿ ਕੋ ਗੁਰ ਦਲ ਦੇ ਦੁਖ ਹਨੇ[1]। [1]ਦੁੱਖ ਦੇਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਲ ਨੇ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।
ਤਿਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ।
ਹੋਇਂ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਮਿਲਿ ਇਕ ਥਾਂਈ ॥੭॥

ਸੈਨ ਸਮੇਤ ਕਟੋਚਿ[1] ਹਕਾਰਹੁ।
[1]ਕਟੋਚੀਆ।
ਜੰਮੂ ਤੇ ਬੁਲਾਇ ਸਤਿਕਾਰਹੁ।
ਨੂਰ ਪੁਰੇ ਕੋ ਰਾਜਾ ਆਵਹਿ।
ਮੰਡਸਪਤੀ[1], ਭੁਟੰਤੀ ਧਾਵਹਿ ॥ ੮ ॥
[1]ਮੰਡੀ ਦਾ ਰਾਜਾ।
ਕੁੱਲੂ ਕੈਂਠਲ[1] ਭੂਪ ਗੁਲੇਰੀ।
[1]ਅਜ ਕਲ ਇਹ ਸ਼ਿਮਲੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਕਜ਼ੋਂਥਲ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਾਮ ਹੈ।
ਆਇ ਦੜੇਲਨ ਪਤਿ ਚੰਦੇਰੀ।
ਸਿਰੀ ਨਗਰ[1] ਤੇ ਚਮੂੰ ਬਿਸਾਲਾ।
[1]ਗੜ੍ਹਵਾਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ।
ਨ੍ਰਿਪ ਬਿਸ਼ਹਰ[1] ਤੇ ਸੁਭਟ ਕਰਾਲਾ ॥ ੯ ॥
[1]ਰਾਮਪੁਰ ਬੁਸ਼ਹਰ
ਸੈਨ ਸਹਿਤ ਡਢਵਾਰੀ ਆਵਹਿ।
ਸਭਿ ਸੋਂ ਲਿਖਹੁ -ਕਿ ਭੂਪ ਬੁਲਾਵਹਿਂ।
ਜੋ ਇਸ ਸਮੈਂ ਨ ਮਿਲਿ ਹੈ ਆਈ।
ਸੋ ਸਭਿ ਕੋ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਨ ਜਾਈ- ॥ ੧੦ ॥
ਕਰਿ ਉਦਜੋਗ[1] ਪ੍ਰਥਮ ਤੂੰ ਆਪ।
[1]ਉੱਦਮ।
ਪੁਨ ਸਭਿ ਮਿਲਹਿਂ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਤਾਪ।'
ਇਮ ਹੰਡੂਰੀਏ ਮਸਲਤ ਦੀਨੀ।
ਭੀਮਚੰਦ ਚਿਤਵਤਿ ਚਿਤ ਦੀਨੀ[1] ॥ ੧੧ ॥
[1]ਚਿਤ ਦੇਕੇ ਚਿਤਵਨ ਲੱਗਾ।
'ਸੁਨਿ ਭ੍ਰਾਤਾ ! ਕਹਿਂ ਨੀਕੀ ਬਾਤਿ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਹਮ ਨ ਲਰੇ ਭਲਿ ਭਾਂਤਿ।
ਸਭਿ ਇਕ ਥਲ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਜੇ ਲਰਹਿਂ।
ਪੁਨ ਹਮ ਆਗੇ ਕੌਨ ਸੁ ਅਰਹਿ ॥ ੧੨ ॥
ਅਪਰਨਿ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਹੁ ਕਹਾਂ।
ਚਿੰਤਾ ਪਰਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਮਹਾਂ।
ਤਵ ਉੱਦਮ ਤੇ ਇਸ ਬਿਧਿ ਬਨੈ।
ਜੋ[1] ਨ ਮਿਲਹਿ ਅਬਿ ਤਿਹ ਸਭਿ ਹਨੈਂ ॥ ੧੩ ॥
[1]ਜੇ (ਰਾਜਾ)।
ਇਹ ਡਰ ਸਭਿ ਕੋ ਲਿਖਹੁ ਪਠਾਵਹੁ।
-ਗੁਰ ਪਰ ਹ੍ਵੈ ਮੁਹਿੰਮ, ਚਢਿ ਆਵਹੁ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਸਭਿ ਕੋ ਹੈ ਦੁਖਦਾਈ।
ਲੇਹਿ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਛਿਨਾਈ ॥ ੧੪ ॥

ਮਿਲਿ ਕੈ ਲਰਹੁ ਬਚਜੋ ਜੇ ਚਾਹਤਿ।
ਨਤੁ ਕ੍ਰਿਖਿ ਲੂਟਹਿ ਗ੍ਰਾਮਨ ਦਾਹਤਿ[1]।
ਜਥਾ ਸ਼ਕਤਿ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਚਮੂੰ।
ਤੂਰਨ ਮਿਲਹੁ ਆਨਿ ਕਰਿ ਹਮੂੰ' ॥੧੫॥
ਦੋਨਹੁਂ ਨ੍ਰਿਪ ਮਸਲਤ ਕੋ ਧਰਿ ਕੈ।
ਲਿਖੇ ਪੱਤ੍ਰ ਸਭਿ ਸੋਂ ਹਿਤ ਕਰਿ ਕੈ।
ਦਲ ਆਰਾਸਤ ਅਪਨੋ ਕੀਨਾ[1]।
ਜੰਗ ਸਮਾਨ ਸਭਿਨਿ ਕੌ ਦੀਨਾ ॥੧੬॥
ਸੈਲਨਾਥ ਜੇਤਿਕ ਸੁਨਿ ਸਾਰੇ।
'ਭੀਮਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਬਡੋ ਹਕਾਰੇ।'
ਜੋਰਿ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਚਮੂੰ ਘਨੇਰੀ।
ਸਭਿ ਮਉਜੂਦ ਭਏ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥੧੭॥
ਕਰਜੋ ਸਿਵਰ ਦੂਣ ਜੁ ਕਹਿਲੂਰ।
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਨ੍ਰਿਪ ਹੋਤਿ ਗ਼ਰੂਰ।
ਦਾਨ ਮਾਨ ਸਕਲਨਿ ਕੋ ਕਰਜੋ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਆਦਿਕ ਸੁਖ ਧਰਜੋ ॥੧੮॥
ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਰਾਤਿ ਬਿਤਾਈ।
ਭਈ ਪ੍ਰਾਤ ਨਿਜ ਸਭਾ ਲਗਾਈ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਬਡ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਏ।
ਸੈਲਨਾਥ ਸਗਰੇ ਤਬਿ ਆਏ ॥੧੯॥
ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਸਰ ਧਨੁਖ ਕਰਾਲੇ।
ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਸਜਾਇ ਬਿਸਾਲੇ।
ਪ੍ਰਥਮ ਹੰਡੂਰੀ ਅਰੁ ਜਸੁਵਾਲ।
ਗਰਬ ਕਟੋਚੀ ਆਇ ਉਤਾਲ ॥੨੦॥
ਨਾਮ ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਤਿਸ ਕੇਰਾ।
ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਨ੍ਰਿਪ ਹੇਰਾ।
ਜੰਮੂ ਨਾਥ ਆਦਿ ਸਭਿ ਆਏ।
ਭੀਮਚੰਦ ਸਨਮਾਨਿ ਬਿਠਾਏ ॥੨੧॥
ਗਨ ਰਾਜਨਿ ਕੀ ਸਭਾ ਮਝਾਰਾ।
ਕਹਿਲੂਰੀ ਮਹਿਪਾਲ ਉਚਾਰਾ।
'ਸਭਿ ਕੋ ਹਿਤ ਲਿਹੁ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰੀ।
ਪ੍ਰਗਟਜੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਖਾਲਸਾ ਭਾਰੀ ॥੨੨॥

[1]ਸਾੜਕੇ।

[1]ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ [ਫਾ:, ਆਰਾਸਤਹ]।

ਸ਼ਾਮ ਦਾਮ ਅਰੁ ਭੇਦ ਉਪਾਇ।
ਗੁਰੁ ਕੇ ਸੰਗ ਨ ਇਹੁ ਬਨਿ ਆਇ।
ਕਰੀ ਸ਼ਾਮ ਤਬਿ ਕਹੀ ਕਰਾਵੈ[1]।

[1]ਜੇ ਸ਼ਾਮ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਖੇਤੀਆਂ ਦੀ ਕਹੀ ਕਰਾਵੇਗਾ [ਸ਼ਾਮ = ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ। ਦਾਮ = ਦਾਮ ਦੇਣਾ ਭਾਵ ਧਨ ਦੇਕੇ ਵਸ਼ ਕਰਨਾ। ਭੇਦ = ਫਰਕ ਪਾਉਣਾ, ਵੈਰੀ ਦੇ ਘਰ ਆਪੋ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਣੀ]।

ਖੇਤੀ ਵਹਿਰ ਨ ਪਾਕਨ ਪਾਵੈ ॥੨੩॥
ਦਾਮ ਦੇਹਿਂ ਪੁਨ ਲੂਟਹਿਂ ਗ੍ਰਾਮ[1]†।

[1]ਜੇ ਦਾਮ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਲੁੱਟਣਗੇ।

†ਇਹ ਰਾਜਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਝੂਠ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਜੇ ਸੁਲਹ ਸਾਲਸੀ ਨਾਲ ਵਰਤਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਮੁੱਲ ਦੇਕੇ ਚਾਰੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਾਮ ਰਾਜਿਆਂ ਕਦੇ ਦਿਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਪਾਈ ਧੂੰਮਨ ਧਾਮ।
ਭੇਦ ਨ ਬਨਹਿ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਅਹੈ[1]।

[1]ਭੇਦ ਤਾਂ ਬਣ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ (ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ) ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਕੋ ਨਾਮ ਸਿਮਰਤੇ ਰਹੈਂ[1] ॥੨੪॥

[1]ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀਕੂੰ ਫਟਣਗੇ।

ਇਹ ਬਿਖਾਦ ਕੁਛ ਮੋ ਕਹੁ ਨਾਂਹੀ[1]।

[1]ਦੁਖ ਕੁਛ ਮੈਂ (ਇਕੱਲੇ) ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਸੰਸੈ ਸਭਿ ਕੈ ਰਾਜਨਿ ਮਾਂਹੀ।
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਵਧਹਿਂ ਪਾਹੁਲਾਂ ਲੇਤਿ।
ਆਠਹੁਂ ਜਾਮ ਲਰਨਿ ਸਨ ਹੇਤ ॥੨੫॥
ਅਬਿ ਉਪਾਵ ਸਭਿ ਤੇ ਹੁਇ ਆਵੈ।
ਮਿਲਹੁ ਲਰਹੁ ਗੁਰੁਪੁਰਾ ਛਿਨਾਵੈਂ।
ਰਾਖਯੋ ਚਹੈ ਮੇਲ ਸਭਿ ਰਾਜਨਿ।
ਕਰਹਿ ਸੁਧਾਰਨਿ ਅਪਨੇ ਕਾਜਨਿ ॥੨੬॥
ਸੋ ਅਬਿ ਚਲਹਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਲਰਿਬੇ।
ਪੁਨ ਸੁਖ ਸਾਥ ਰਾਜ ਨਿਜ ਕਰਿਬੇ।
ਜੋ ਮਿਟਿ ਰਹਹਿ[1] ਨ ਆਛੀ ਤਾਂਹਿ।

[1]ਜੋ ਰਾਜਾ ਹੁਣ ਪਿੱਛੇ ਹਟਿਆ ਰਹੇ।

ਰਿਪੁ ਸਭਿ ਕੋ, ਨਹਿਂ ਮੇਲੀ ਕਾਂਹਿਂ' ॥੨੭॥
ਸੁਨਤਿ ਕਟੋਚ ਹੰਡੂਰੀ ਕਹੈ।
'ਰਾਜੇ ਸਕਲ ਮਿਲੇ ਅਬਿ ਅਹੈਂ।
ਨਹਿਂ ਆਛੀ ਕਿਸ ਕੋ ਇਹ ਬਾਤ।
ਬਿਗਰਹਿਂ ਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਦਿਨ ਰਾਤ ॥੨੮॥
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਕੂਚ ਕਰੀਜੈ।
ਘੇਰਾ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਕਰਿ ਲੀਜੈ।

ਬਸੈ ਅਪਰ ਥਲ, ਗੁਰੂ ਨਿਕਾਸਹੁ।
ਤਿਤਿਕ ਸਿੰਘ ਲਰਿ ਸਕਲ ਬਿਨਾਸਹੁ'
॥੨੯॥
ਕਹ੍ਯੋ ਕੇਸਰੀਚੰਦ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ।
'ਕੌਨ ਮੁਰੈਗੋ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਰਨ ਮੈਂ[1]।
ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਕਰਿ ਸਗਲੇ ਲਰੈਂ।
ਧਰਹਿਂ ਅੱਗ੍ਰ ਪਗ, ਪਾਛ ਨ ਮੁਰੈਂ'
॥੩੦॥
ਇੱਤ੍ਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਾਨੀ।
ਉਠੀ ਸਭਾ ਗੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਨੀ।
ਲਰਨ ਸਮਾਜ ਤ੍ਯਾਰ ਤਬਿ ਕਰ੍ਯੋ।
ਪੈਦਲ ਅਸਵਾਰਨ ਦਲ ਜੁਰ੍ਯੋ ॥੩੧॥
ਗੁਲਕਾਂ ਗਨ ਬਰੂਦ ਬਹੁ ਦੇਤਿ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲਨਿ ਬਨੇ ਸੁਚੇਤ।
ਸਗਰੀ ਰਾਤਿ ਕਰੀ ਸਭਿ ਤ੍ਯਾਰੀ।
ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਅਲਪ ਬਿਲੋਚਨ ਧਾਰੀ ॥੩੨॥
ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਆਲਸ ਕੋ ਟਾਰਾ।
ਭੀਮਚੰਦ ਬਜਵਾਇ ਨਗਾਰਾ।
ਕਰਿ ਸ਼ਨਾਨ ਬਸਤ੍ਰਨਿ ਕੋ ਪਾਏ।
ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਅਪਨੇ ਅੰਗ ਲਾਏ
॥੩੩॥
ਚੜ੍ਹ ਗਜ ਪਰ ਲੇ ਰਾਜਨਿ ਸੰਗ।
ਸਭਿ ਕੇ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇ ਉਤੰਗ।
ਇਕ ਦੁਇ ਕੋਸ ਚਲੇ ਤਬਿ ਆਯੋ।
ਵਹਿਰ ਨਿਕਸ ਕਰਿ ਸਿਵਰ ਲਗਾਯੋ
॥੩੪॥
ਮਿਲਿ ਰਾਜੇ ਗਨ ਪੱਤ੍ਰ ਲਿਖਾਯੋ।
ਦੂਤ ਹਾਥ ਤਤਕਾਲ ਪਠਾਯੋ।
ਆਗੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿ ਸੁਧ ਸਾਰੀ।
ਕਰੀ ਜੁੱਧ ਕੀ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਤ੍ਯਾਰੀ
॥੩੫॥
ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਦਿਵਾਨ ਮਝਾਰਾ।

[1]ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ।

ਪਾਸ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ੋਭ ਉਦਾਰਾ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਪੱਤ੍ਰ ਖੁਲਾਇ ਪਠਾਯੋ।
ਧੁਨਿ ਉਚੀ ਤੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥੩੬॥
'ਸੁਨੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ! ਥਾਨ ਹਮਾਰਾ।
ਜਹਿਂ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਬਸਯੋ ਤੁਮਾਰਾ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਲੀਨੰ।
ਹਮ ਕੋ ਕਈ ਬੇਰ ਧਨ ਦੀਨੰ[†] ॥੩੭॥

[†]ਮਾਖੋਵਾਲ ਦਾ ਥੇਹ ਧਨ ਦੇਕੇ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਨਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ। ਬਾਰ ਬਾਰ ਧਨ ਦੇਣ ਦਾ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ, ਰਾਜਾ ਐਵੇਂ ਫਹੁ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਰਾਜੇ ਦੀ ਝੂਠੀ ਮੰਗ ਭੰਗਾਣੀ ਜੁੱਧ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਬਾਦ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਦੇਖੋ ਟੂਕ ਰੁਤ ੨ ਅੰਸੂ ੩੩ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੀ।

ਜਬਿ ਕੋ ਬਾਸ ਆਪ ਨੇ ਕਰਯੋ।
ਤਬਿ ਕੋ ਦਯੋ ਨ, ਕਰਾ ਮਨ ਧਰਯੋ।
ਅਬਹਿ ਆਪਨੋ ਪੰਥ ਉਪਾਯੋ।
ਹਥਯਾਰਨ ਕੌ ਹਾਥ ਗਹਾਯੋ ॥੩੮॥
ਲੂਟ ਕੂਟ ਕਰਿ ਦੂਣ ਉਜਾਰੀ।
ਲਰਨਿ ਮਰਨਿ ਨਿਤ ਧੂਮ ਉਤਾਰੀ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਮੈਂ ਕੀਨਸਿ ਬਹੁ ਟਾਰਾ।
ਦੇਨਿ ਰਹਯੋ ਧਨ, ਦੇਸ਼ ਉਜਾਰਾ[1] ॥੩੯॥ [1]ਧਨ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਉਜਾੜ ਦਿਤਾ।
ਕੇਤਿਕ ਹਮਰੇ ਸੁਭਟ ਖਪਾਏ।
ਕਿਤਿਕ ਪਰੇ ਘਾਯਲ ਦੁਖ ਪਾਏ।
ਅਬਿ ਜੇ ਕਰਿ ਰਸ ਰਾਖਯੋ ਚਾਹਤਿ।
ਬਸਨ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਬਿਖੈ ਉਮਾਹਤਿ ॥੪੦॥
ਦਯਾ ਕਰਹੁ ਦੀਜੈ ਸਭਿ ਦਾਮੂ।
ਬਸਹੁ ਆਪ ਬਿਗਰਹਿ ਨਹਿਂ ਕਾਮੂ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਕ੍ਰੁੱਧ ਵਧਯੋ ਹੁਇ ਜੁੱਧ।
ਹਿਰਦੈ ਸੁੱਧ ਵਿਚਾਰਹੁ ਬੁੱਧਿ ॥੪੧॥
ਉਤ ਤੁਰਕਨਿ ਸਨ ਬੈਰ ਤੁਮਾਰਾ।
ਇਤ ਹਮ ਸਾਥ ਵਧੀ ਬਹੁ ਰਾਰਾ।
ਦੋਨਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਦਲ ਉਮਡਾਵੈ।
ਸਭਿ ਜਗ ਸੁਭਟ[1] ਤੁਮਹੁੰ ਪਰ ਧਾਵੈਂ ॥੪੨॥ [1]ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਸੂਰਮੇਂ।
ਪਰਹਿ ਭੀਰ, ਨਹਿਂ ਕੁਛ ਬਨਿ ਆਵੈ।

ਘੇਰੇ ਜਾਹੁ ਨ ਨਿਕਸਨਿ ਪਾਵੈਂ।
ਯਾਂ ਤੇ ਦੀਜਹਿ ਦੌਲਤ ਅਬੈ।
ਆਗੈ ਪੰਥ' ਬਰਜ ਰਖਿ ਸਬੈ ॥੪੩॥ 'ਅਗੋਂ ਲਈ (ਖਾਲਸੇ) ਪੰਥ ਨੂੰ।
ਤਜਹੁ ਜੰਗ ਕੀ ਰੀਤਿ ਭਯਾਨਾ।
ਜਿਸ ਮਹਿਂ ਨਿੱਤ ਬਜਾਧ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ।
ਅਪਨੇ ਪਿਤ ਸਮਾਨ ਬਨ ਰਹੀਐ।
ਸੰਗਤਿ ਤੇ ਅਕੋਰ ਗਨ ਲਹੀਐ ॥੪੪॥
ਹਮ ਕੋ ਦਰਬ ਬਰਖ ਪ੍ਰਤਿ ਦੀਜੈ।
ਹੁਇ ਸੁਖਵਾਸੀ ਸਮਾ ਬਿਤੀਜੈ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਛੋਡਹੁ ਭੂਮਿ ਹਮਾਰੀ।
ਗਮਨ ਕਰਹੁ ਜਹਿਂ ਇੱਛ ਤੁਮਾਰੀ ॥੪੫॥
ਅਬਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਮੈਂ ਨਿਕਟ ਤੁਮਾਰੇ।
ਚਮੂੰ ਸਮੂਹ ਮਿਲੇ ਨ੍ਰਿਪ ਸਾਰੇ।
ਛੀਨ ਸਕਲ ਕਢਿ ਦੈ ਹੌਂ ਬਾਹਰ।
ਬਿਨਾ ਬਿਲੰਬ ਜਾਨੀਅਹਿ ਜ਼ਾਹਰ' ॥੪੬॥
ਇਮ ਰਾਜਨਿ ਕੋ ਲਿਖਾ ਸੁਨਾਯੋ।
ਸਤਿਗੁਰ ਰਿਦੈ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਰਧਾਯੋ।
ਉੱਤਰ ਲਿਖਿਬੇ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਨਿ।
ਧੁਨਿ ਊਚੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀਨਿ ਬਤਾਵਨ ॥੪੭॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ ਸਮਾਜ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕਾਦਸ਼ਮੋਂ ਅੰਸੂ ॥੧੧॥

੧੨. [ਫੌਜਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]

੧੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੩

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਗਰਜਿ ਕੈ, ਮੇਘ ਮਨਿੰਦ ਬਿਲੰਦ।
ਉੱਤਰ ਦਯੋ ਲਿਖਾਇ ਕਰਿ, ਸ਼ੋਕ ਦੇਨਿ ਰਿਪੁ ਬ੍ਰਿੰਦ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

'ਸੁਨੀਅਹਿ ਭੀਮਚੰਦ ਅਭਿਮਾਨੀ!
ਸਭਿ ਰਾਜਨਿ ਸਨ ਦੇਹੁ ਬਖਾਨੀ।
ਹਮ ਤੇ ਦਾਮ ਚਹਹਿ ਜੇ ਲੈਬੋ।
ਖੜਗ ਧਾਰ ਸੋਂ ਕਰਿ ਹੈਂ ਦੈਬੋ[1] ॥੨॥
ਤੋਮਰ ਤੀਰਨਿ ਸਾਂਗਨਿ ਅਨੀ।
ਇਨ ਤੈ ਦੈ ਹੌ ਭੇਦੋਂ ਅਨੀ[1]।
ਸ਼ਲਖ ਤੁਫੰਗਨਿ ਬਰਖਾ ਗੁਲਕਨਿ।
ਇਨ ਤੇ ਪਰਖਨ ਕਰਿ ਧਨ ਅਨਗਨ ॥੩॥
ਮੂਢ ਅਜਾਨ ਨ ਤੁਮ ਸਮ ਕੋਈ।
ਚਹੈਂ ਦਰਬ, ਲਿਹੁ ਸਨਮੁਖ ਹੋਈ।
ਬਜੈ ਲੋਹ ਸੋਂ ਲੋਹ ਜੁਝਾਰੇ।
ਲੇਹੁ ਪਰਖ ਤਬਿ ਦਾਮ ਕਰਾਰੇ[1] ॥੪॥
ਕੌਨ ਸਨੇਹ ਰਹ੍ਯੋ ਅਬਿ ਤੋ ਸੋਂ।
ਕਰਿਬੋ ਚਾਹਤਿ ਆਨਿ ਕਰੋ ਸੋ।
ਨਤੁ ਮਤਿ ਸਮਝਹੁ ਬਨੀਯਹਿ ਸਜਾਨੋ[1]।
ਪਰਹੁ ਸ਼ਰਨ ਆਵਹੁ ਬਚ ਮਾਨੋ ॥੫॥
ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਸੁਖ ਕੋ ਲਹੀਅਹਿ।
ਸ਼ਰਨ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਪਰਿ ਰਹੀਅਹਿ।
ਹਠ ਹੰਕਾਰ ਛੋਰਿ ਮਨ ਮੱਧੇ।
ਮਿਲਹੁ ਆਨਿ ਕਰਿ ਹ੍ਵੈ ਬੁਧਿ ਸੁੱਧੇ ॥੬॥
ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਚਾਹਹੁ ਸੋ ਪਾਵਹੁ।
ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਭਲੇ ਬਿਰਧਾਵਹੁ[†]।
ਜੇ ਅਭਿਮਾਨ ਅਧਿਕ ਤੁਵ ਮਨ ਮੈਂ।
ਬਾਂਛਤਿ ਮੇਲ ਕਰ੍ਯੋ ਚਹਿ ਰਨ ਮੈਂ ॥੭॥
ਮੁਕਰ ਮਨਿੰਦ[1] ਗੁਰੁ ਘਰ ਅਹੈ।

[1]ਭਾਵ ਦਿਆਂਗੇ।

[1]ਤੇਰੀ) ਫੌਜ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹਕੇ।

[1]ਭਾਵ ਰੁਪਏ ਟਣਕਾਕੇ ਪਰਖਕੇ ਲੈਣੇ।

[1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੁੱਧੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਕੇ ਸਿਆਣੇ ਬਣੋ।

[†]ਦੇਖੋ ਕੈਸਾ ਸਾਫ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਰਾਜੇ ਦਾ ਰਾਜ ਖੁਹਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ।

[1]ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਰਗਾ।

ਰਿਦੈ ਭਾਵਨਾ ਤਿਮ ਫਲ ਲਹੈ।	
ਸੇਵਕ ਬਨੈ ਅਨਿਕ ਸੁਖ ਪਾਏ।	
ਕਰਜੋ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਜੇ ਕ੍ਰੋਧ ਉਪਾਏ[1] ॥ ੮ ॥	[1]ਜੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ।
ਤੌ ਮਗ ਮਹਿਂ ਪਗ ਧਰਹੁ ਉਤਾਲੇ।	
ਨਹਿਂ ਪੀਵਹੁ ਜਲ ਬੈਠਿ ਸੁਖਾਲੇ।	
ਰੈਨ ਬਸਨਿ ਕੀ ਹ੍ਵੈ ਤੁਹਿ ਆਨ[1]।	[1]ਕਸਮ।
ਹੇਰਹੁ ਰਣ ਘਮਸਾਨੈ ਆਨਿ[1]" ॥ ੯ ॥	[1]ਆ ਕੇ।
ਇਮ ਉੱਤਰ ਲਿਖਿ ਪ੍ਰਭੂ ਪਠਾਯੋ।	
ਨਿਕਟ ਗਯੋ ਨ੍ਰਿਪ[1], ਖੋਲਿ ਸੁਨਾਯਹੁ।	[1]ਰਾਜੇ ਦੇ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਨ ਮਨ ਲਾਗਸਿ ਆਗ।	
ਸਹਿ ਨ ਸਕਜੋ ਮਨਮੁੜ੍ਹ ਕੁਭਾਗ ॥ ੧੦ ॥	
ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੌ ਬਹੁਰ ਸੁਨਾਯੋ।	
'ਅਬਿ ਗੁਰ ਸੰਗ ਜੰਗ ਬਨਿ ਆਯੋ।'	
ਸੋ ਨਿਸ ਬਸਿ ਕਰਿ ਤਹਾਂ ਬਿਤਾਈ।	
ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਤੇ ਚਹਤਿ ਚੜ੍ਹਾਈ ॥ ੧੧ ॥	
ਗਿਰਨਾਥਨ[1] ਕੇ ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ।	[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਭੀਮਚੰਦ ਹੋਯਸਿ ਤਬਿ ਤਜਾਰੇ।	
ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਸੈਨਾ ਕਰਿ ਰਾਜੇ।	
ਚਢੇ ਅਨੇਕ ਬਜਾਵਤਿ ਬਾਜੇ ॥ ੧੨ ॥	
ਫਰਰੇ ਛੁਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਗਾਰੀ।	
ਮਨਹੁਂ ਘਟਾ ਕੇ ਘਨ ਅਗਵਾਰੀ[1]।	[1]ਘਟਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬਦਲ ਹੀ ਹਨ।
ਰਣਸਿੰਙੇ ਗਨ ਢੋਲ ਵਜਾਏ।	
ਸ਼ਲਖ ਤੁਫੰਗਨਿ ਕੀ ਚਲਿਵਾਏ ॥ ੧੩ ॥	
ਗੂਜਰ ਜਾਤਿ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਰਾਊ[1]।	[1]ਗੁਜਰ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ।
ਨਾਮ ਕਹੈਂ ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਊ[1]।	[1]ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਊ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।
ਸੋ ਪੈਦਲ ਕੇ[1] ਭਯਾ ਅਗਾਰੀ।	[1]ਓਹ ਪੈਦਲ (ਸੈਨਾ) ਦੇ।
ਬਰਛੀ, ਸੇਲੇ, ਸਾਂਗ, ਕਟਾਰੀ ॥ ੧੪ ॥	
ਤੋਮਰ ਤਰਵਾਰਨ ਗਹਿ ਢਾਲੇ।	
ਗੂਜਰ ਰੰਘਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੁਚਾਲੇ[1]।	[1]ਖੋਟੀ ਚਾਲ ਵਾਲੇ।
ਛੇਰ ਗਵਾਰਨ ਅਧਿਕ ਬਟੋਰੀ[1]।	[1]ਗਵਾਰਾਂ ਦੀ ਛੇੜ (ਵਹੀਰ)।
ਆਗੇ ਚਲਜੋ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਓਰੀ ॥ ੧੫ ॥	
ਬਾਇਸ ਧਾਰਨਿ ਨਰ ਗ੍ਰਾਮੀਨ[1]।	[1]ਬਾਈ ਧਾਰਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੇ ਪੁਰਸ਼।

ਚਲੇ ਸੰਗ ਜਿਨ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਨ।
ਕਲਮਲਾਟ[1] ਪੈਦਲ ਦਲ ਬੀਰੰ।
[1]ਖਰਬਰਾਟ, ਰੌਲਾ ਗੌਲਾ।
ਚਮਕਹਿਂ ਆਯੁਧ ਧਰਜੋ ਬਿਹੀਰੰ ॥ ੧੬ ॥

ਛਪਯ:
ਪੁਰਿ ਤਜਿ ਕੈ ਕਹਿਲੂਰ,
ਨ੍ਰਿਪਨਿ ਕੀਨਸਿ ਅਸਵਾਰੀ।
ਮੁਹਰੇ ਧਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ,
ਛੋਰਿ ਫਰਰੇ ਇਕਬਾਰੀ।
ਭੀਮਚੰਦ ਅਸਵਾਰ, ਖੜਗ ਗਾਤ੍ਰੈ ਤਿਨ ਪਾਯੰ।
ਡਾਲਿ ਢਾਲ ਨਿਜ ਕੰਧ, ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਲਟਕਾਯੰ।
ਕਰਿ ਅੱਗ੍ਰ ਉਦਰ[1] ਜਮਧਰ ਧਰੀ
[1]ਪਟ ਦੇ ਅੱਗੇ।
ਉਤਸਾਹਤਿ ਪ੍ਰਸਥਾਨ ਕਿਯ।
ਤਬਿ ਬਜੀ ਬੰਬ ਦੁੰਦਭਿ ਅਨਿਕ
ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਚਿਤ ਚੌਂਪ ਲਿਯ ॥ ੧੭ ॥
ਤਿਮਹੀ ਚਲਜੋ ਕਟੋਚਿ, ਚੌਂਪ ਚੰਚਲ ਬਹੁ ਬਾਜੀ[1]।
[1]ਘੋੜਾ।
ਜਿਸ ਤੇ ਤਨ ਬਲ ਅਧਿਕ, ਮਨਹੁ ਫਾਂਧਤਿ ਨਟ ਬਾਜ਼ੀ[1]।
[1]ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਨਟ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਂਵਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ (ਘੋੜਾ) ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।
ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਕਟ ਕਸਮਤਿ, ਤੁਰਮ ਤਬਿ ਤੂਰਨ ਬਾਜੀ[1]।
[1]ਤਦੋਂ ਤੁਰਮ ਛੇਤੀ ਵੱਜੀ। [ਸੰਸ:, ਤੁਰਮ, ਤੁਰੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਇਹ ਬਾਜਾ ਹਿੰਦ ਤੋਂ ਪੱਛੋਂ ਨੂੰ ਗਿਆ ਹੈ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਟ੍ਰੰਪਟ ਆਖਦੇ ਹਨ]।
ਬਾਜੀ ਬਾਜੀ ਬੇਰ, ਲਰਜੋ ਜਬ ਰਾਹਹਿਂ ਬਾਜੀ[1]।
[1]ਬਾਜੀ ਬਾਜੀ ਬੇਰ = ਕਦੇ ਕਈ ਵਾਰ। ਰਾਰਹਿ ਬਾਜੀ = ਜਦ ਲੜਾਈ ਘੋਰ ਹੋਈ। ਭਾਵ, ਇਹ ਰਾਜਾ ਕਈ ਵੇਰ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਆਪ ਲੜ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। (ਅ) (ਅਗੇ) ਬਾਜੀ ਵੇਰ (ਕਈ ਵਾਰ) ਜਦ ਲੜਾਈ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ ਘੋੜੇ (ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ) ਲੜਿਆ ਸੀ।
ਇਮ ਭੂਪ ਕਾਂਗੜੇ ਕੋ ਬਲੀ
ਭਾਥਾ ਸਾਥ ਖਤੰਗ ਭਰਿ।
ਚਪ ਚਲਜੋ ਲਰਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਪੁਰਖ ਸੋਂ
ਦਿਸ਼ਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਧਰਿ ॥ ੧੮ ॥
ਜਸੋਵਾਰੀਆ ਮਹਿਪ, ਸੂਰਮਾ ਮਨ ਅਹੰਕਾਰੀ।

ਤਰੁਨ ਬੈਸ ਤਨ ਬਿਖੈ, ਮਹਾਂ ਸੁੰਦਰ ਦੁਤਿਕਾਰੀ।
ਕਸ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕਟ ਸੰਗ, ਢਾਲ ਧਰਿ ਰੰਗ ਜੁ ਕਾਰੀ[1]।
ਗਹਿ ਕਮਾਨ ਤਬਿ ਹਾਥ, ਓਜ ਤੇ ਕਸ ਟੰਕਾਰੀ[1]।
ਢਿਗ ਹੁਤੋ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਮਹਿਦ
ਚਲਤਿ ਭਜੋ ਤਿਸ ਪਰ ਚਢਜੋ।
ਜਿਸ ਨਾਮ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਕਹਿਂ
ਲਰਨ ਬੀਰ ਰਸ ਉਰ ਬਢਜੋ ॥੧੯॥
ਨ੍ਰਿਪਤ ਹੰਡੂਰੀ ਚਢਜੋ, ਧਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਸਭਿ ਸੰਗਾ।
ਰਾਜਨੀਤ ਮਹਿਂ ਚਤੁਰ, ਕਹੈਂ ਸਭਿ ਬੁਧਿ ਉਤੰਗਾ।
ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਸੰਗ, ਕਥੈ ਬਹੁ ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗਾ।
ਪਿਖਤਿ ਬਾਹਿਨੀ ਬਡੀ, ਚਲੀ ਜਿਮ ਉਮਡਤਿ ਗੰਗਾ।
ਬਡ ਗਜ ਪਰ ਭਯੋ ਆਰੋਹ ਸੋ,
ਚਮੂੰ ਚਮੂੰ[1†] ਦਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਚਲੀ।
ਗਹਿ ਬਹੁ ਤੁਫੰਗ ਸੇਲੇ ਸਿਪਰ
ਪਰਬਤ ਨਿਕਸਤਿ ਕਲਮਲੀ[1] ॥੨੦॥
ਗਿਣਤੀ ਕਿਹ ਕਿਹ ਕਰੈਂ ਅਪਰ ਰਾਜੇ ਚਢਿ ਚਾਲੇ।
ਕੁੱਲੂ, ਕੈਂਠਲ ਅਰੁ ਭੁਟੰਤ ਗਨ ਜੰਮੂੰ ਵਾਲੇ।
ਪੁਨ ਗੁਲੇਰੀਆਂ ਚਢਜੋ ਔਰ ਡਢਵਾਰ ਨਰੇਸ਼ੰ।
ਸਿਰੀਨਗਰ ਕੀ ਚਮੂੰ ਚਲੀਂ ਧਰਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਅਸ਼ੇਸ਼ੰ।
ਬਡ ਪੁਰਿ ਬੁਸ਼ਹਿਰ ਕੇ ਭਟ ਮਿਲੇ
ਪੈਦਲ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਗਨ।
ਪੁਨ ਚਢਿ ਚੰਦੇਰੀਆ ਚਤੁਰ ਚਿਤ,
ਚੌਕਸ[1], ਚੰਚਲ ਚਲਤਿ ਰਨ[2] ॥੨੧॥

[1]ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਢਾਲ।

[1]ਕੱਸਕੇ ਟੰਕਾਰੀ। (ਅ) ਕਸ਼ਟੰਕਾਰੀ = ਕਸ਼ਟ ਦੇਣ ਵਾਲੀ।

[1]ਫੌਜ ਹੀ ਫੌਜ। †ਪਾ:-ਚਮਕ।

[1]ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੀ।

[1]ਖਬਰਦਾਰ ਹੋਕੇ। [2]ਚਲਦਾ ਹੈ ਰਣ ਨੂੰ।

ਨੂਰਪੁਰੀ ਸੰਗ ਸੈਨ, ਚਢਯੋ ਦੁੰਦਭਿ ਬਡ ਬਾਜਯੋ।
ਕਿਤਿਕ ਦੜੋਲੀ ਮਿਲੇ, ਆਪਨੋ ਦਲ ਬਲ ਸਾਜਯੋ।
ਮੰਡਸਪਤੀ[1] ਬਿਸਾਲ, ਔਰ ਚੰਬਯਾਲ[2] ਸੈਲ ਗਨ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਬੰਧੇ ਟੋਲ, ਕਹਾਂ ਕਹੀਅਹਿ ਗਨਨਾ ਗਨ[1]।
ਮਗ ਚਲਤਿ ਉਡੀ ਰਜ ਗਗਨ ਕੋ
ਸਰਜ ਤੇਜ ਅਛਾਦ ਲਿਯ।
ਬਹੁ ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਮਹਿਂ
ਖਰਭਰਾਟ ਸਭਿ ਗਿਰਨਿ ਕਿਯ ॥੨੨॥

[1]ਮੰਡੀ ਵਾਲਾ। [2]ਚੰਬਿਆਲ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਭਾਵ ਚੰਬੇ ਦਾ ਰਾਜਾ।
[1]ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਗਿਣਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੈਨਾ ਸਕਲ, ਚਲੀ ਸੰਗ ਗਿਰਨਾਥ।
ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਸਨਮੁਖ ਭਈ, ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰੇ ਸਭਿ ਹਾਥ ॥੨੩॥

ਚੌਪਈ:
ਸੁਧ ਕੇ ਕਰਨਹਾਰ ਤਬਿ ਆਏ।
ਬਿਚ ਦਿਵਾਨ ਜਹਿਂ ਗੁਰ ਸੁਹਾਏ।
'ਬੈਠੇ ਕਹਾਂ ਆਪ ਚਿਤ ਸ਼ਾਤੀ।
ਚਢੇ ਨ੍ਰਿਪਤ ਕਰਿ ਆਂਖੈ ਰਾਤੀ[1] ॥੨੪॥

[1]ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਕਰਕੇ।

ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਦਲ ਗਿਰਨਿ ਬਟੋਰਾ।
ਪਹੁੰਚੇ ਲਖਹੁ ਆਪਨੀ ਓਰਾ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਮਿੱਤ੍ਰ ਜੇ ਅਖਿਲ ਪਹਾਰੀ।
ਅਬਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਹਿਤ ਆਪ ਮਝਾਰੀ[1] ॥੨੫॥

[1]ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਹਿਤ ਕਰਕੇ।

ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਛੁਟਕਾਵਨਿ ਕਾਜੂ।
ਸਭਿ ਆਏ ਬਡ ਕਰਜੋ ਸਮਾਜੂ।'
ਬਿਚ ਦਿਵਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਖਾਨਾ।
'ਸੁਨਹੁ ਖਾਲਸਾ! ਬਨਿ ਸਵਧਾਨਾ ॥੨੬॥

ਹੁਇ ਹੈ ਅਬਿ ਘਮੰਡ ਬਲਵੰਡਾ।
ਸੰਘਰ ਕਰਹੁ ਬਿਲੰਦ ਪ੍ਰਚੰਡਾ।
ਇਨ ਕੇ ਸਮ ਕੋ ਨਾਂਹਿਨ ਆਛੀ।
ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਖਦ ਬਡਿ ਬਾਛੀ ॥੨੭॥
ਨ੍ਰਿਭੈ ਜੰਗ ਮਹਿਂ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਹੁ।
ਸਮੁਖ ਥਿਰਹੁ, ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਗਨ ਮਾਰਹੁ।
ਮਹਾਂ ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹੁ।
ਲੇਨਿ ਪਰਦਮਦ ਕੋ ਮਗ ਜੋਵਹੁ ॥੨੮॥
ਸੰਮਤ ਘਨੇ ਤਪਹਿ ਤਪੁ ਭਾਰੇ।
ਬਰਖਾ ਸੀਤ ਰੁ ਉਸ਼ਨ ਸਹਾਰੇ।
ਸੰਕਟ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਝਾਲੇ।
ਸਭਿ ਜੁਗ ਸੁਖ ਤੇ ਬਨਹਿ ਨਿਰਾਲੇ[1] ॥੨੯॥
ਤਿਨ ਕੋ ਭੀ ਦੁਰਲਭ ਪਦ ਜੋਇ।
ਕਰਹਿ ਜਤਨ ਜੋਗੀ ਚਹਿ ਸੋਇ।
ਰਣ ਮਹਿਂ ਮ੍ਰਿਤਜੂ ਹੋਇ, ਸੋ ਪਾਵਹੁ।
ਏਕ ਪਲਕ ਮਹਿਂ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਵਹੁ ॥੩੦॥
ਜੋ ਅਬਿ ਲਰਹਿਂ ਮਰਹਿਂ ਸਹਿਕਾਮੀ।
ਸੋ ਤੂਰਨ ਹ੍ਵੈਂ ਸੁਰਪੁਰਿ ਗਾਮੀ।
ਤਹਿਂ ਕੇ ਸੁਖ ਭੋਗੈਂ ਚਿਤ ਕਹੈਂ[1]।
ਆਦਿ ਅਪਸਰਾ ਜੇਤਿਕ ਅਹੈਂ ॥੩੧॥
ਪੁਨ ਅਵਨੀ ਪਰ ਹੁਇ ਹੈਂ ਰਾਜੇ।
ਸਭਿ ਸੁਖ ਭੋਗਹਿਂ, ਵਧੈ ਸਮਾਜੇ।
ਮੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਬਹੁਰ ਕਮਾਇ।
ਮਿਲਹਿਂ ਆਨਿ ਮੁਝ ਆਨੰਦ ਪਾਇ ॥੩੨॥
ਜੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਜੰਗ ਮਝਾਰਾ।
ਮਾਰਹਿਂ ਮਰਹਿਂ ਗਹੇ ਹੱਥਜਾਰਾ।
ਸੋ ਮਮ ਸੰਗ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੈਂ।
ਪਦ ਜੋਗੀਨਿ ਜੁ ਦਰਲਭ ਅਹੈ ॥੩੩॥
ਆਗੈ ਲਖਹੁ ਜੁ ਛੱਤ੍ਰੀ ਭਏ।

[1]ਭਾਵ ਜੋ ਜਗਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁਖਾਂ ਤੋਂ ਅਤੀਤ ਹੋ ਗਏ।

[1]ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਸੁਖ।

ਰਣ ਮਹਿਂ ਮਰੇ ਸੁਰਗ ਸਭਿ ਗਏ।
ਛਪੀ ਨਹੀਂ ਜਗ ਮਹਿਂ ਇਹ ਕਥਾ।
ਜੋਧੇ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੁਖ ਜਥਾ ॥੩੪॥
ਪੁਨ ਮੈਂ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਸਹਾਈ।
ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਜਹਾਂ ਕਹਿਂ ਜਾਈਂ।'
ਇੱਤ੍ਯਾਦਿਕ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਭਯੋ ਖਾਲਸਾ ਸੰਘਰ ਕਾਮੀ[1] ॥੩੫॥

[1]ਯੁੱਧ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਾ।

ਮਾਝੇ ਆਦਿਕ ਦੇਸ਼ਨਿ ਮਾਂਹੀ।
ਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਘਰ ਗਮਨੇ ਤਾਂਹੀ।
ਪ੍ਰਥਮ ਹਕਾਰਿ ਪਠੇ ਸਭਿ ਆਏ।
ਦੁਨੀਚੰਦ ਨਿਜ ਸਾਥਹਿਂ ਲ੍ਯਾਏ ॥੩੬॥
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਰਣ ਕੀ ਸੁਧਿ ਪਹੁੰਚਾਈ।
ਚਲੇ ਸਿੰਘ ਆਏ ਸਮੁਦਾਈ।
ਬਖਸ਼ਿ ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪੁਨ।
ਭੈਰੋਵਾਲ[1] ਕਲਾਲ[2] ਸਿੰਘ ਗੁਨ ॥੩੭॥

[1]ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਤੋਂ ਰਤਾ ਉਰੇ ਕੁ ਵਾਰ ਇਹ ਪਿੰਡ ਹੈ। [2]ਕਲਾਲ ਗੋਤ ਦੇ।

ਲਏ ਸੈਂਕਰੇ ਸਿੰਘਨਿ ਆਏ।
ਦਯਾਲ ਸਿੰਘ ਸੁਰਸਿੰਘ[1] ਬਸਾਏ।

[1]ਮਾਝੇ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਹੈ।

ਮੱਟੂ[1†] ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ।

[1]ਜੱਟਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗੋਤ। [†]ਪਾ:-ਮੱਦੂ।

ਏ ਸਭਿ ਦੁਨੀਚੰਦ ਕੇ ਗੈਲ[1] ॥੩੮॥

[1]ਪਿੱਛੇ।

ਸਕਲ ਪੰਜ ਸੈ ਗਿਨਤੀ ਬਿਖੈ।
ਆਨਿ ਗੁਰੂ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਪਿਖੈਂ।
ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਸਮੁਦਾਏ।
ਸੁਨਿ ਰਣ ਕਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਢਿਗ ਆਏ ॥੩੯॥
ਭਏ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਸਿੰਘ।
ਗਹੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰਿਪੁ ਮ੍ਰਿਗ ਪਰ ਸਿੰਘ।
ਗਰਜਤਿ ਬੋਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਨਾਇ[1]।

[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਕੇ।

'ਚਹੈਂ ਆਪ ਕੀ ਏਕ ਰਜ਼ਾਇ ॥੪੦॥
ਕਜਾ ਪਹਾਰੀਏ ਹਮਹੁਂ ਅਗਾਰੀ।
ਕਰਹੁ ਹੁਕਮ ਦਿੱਲੀ ਲੇਂ ਮਾਰੀ।
ਸਭਿ ਤੁਰਕਾਨਾ ਦੇਹਿਂ ਖਪਾਇ।

ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਤਤਕਾਲ ਛੁਟਾਇ' ॥੪੧॥
ਉਦੇਸਿੰਘ ਤੇ ਆਦਿਕ ਬੀਰ।
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਨ ਦੀਨਸ ਧੀਰ।
'ਦੁਰਗ ਕਰਹੁ ਦ੍ਰਿੜ ਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ।
ਰੋਕਹੁ ਆਗਾ ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ' ॥੪੨॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਜੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦ੍ਵਦਸ਼ਮੋ ਅੰਸੂ ॥੧੨॥

੧੩. [ਜੰਗ ਆਰੰਭ]

੧੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੪

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਬਿਧਿ ਗੁਰੂ ਅਨੰਦਪੁਰਿ, ਸਿੰਘਨਿ ਕੀਨਿ ਸੁਚੇਤ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਿਕਾਸੇ ਕੋਸ਼ ਤੇ, ਬਖਸ਼ੇ ਸੰਘਰ ਹੇਤੁ ॥੧॥

ਭੁਜੰਗ ਛੰਦ:

ਬਡੇ ਬਾਢ ਚੌਰੇ ਸੁ ਤੇਗ਼ੇ ਜੁ ਮਜਾਨੀ[1]।
ਦੁਧਾਰੇ ਪੁਲਾਦੀ ਅਨੇਕੈ ਮਹਾਂਨੀ।

[1]ਤੇਗ਼ੇ ਵਡੇ ਤੇ ਚੌੜੇ ਤੇ (ਤ੍ਰਿੱਖੀ) ਧਾਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਦਰਮਿਆਨੀ (ਵਿਚਲੇ ਮੇਲ ਦੇ)।

ਸਰੋਹੀ ਹਲੱਬੀ ਜੁਨੰਬੀ[1] ਦਈ ਹੈ।

[1]ਤ੍ਰੈਏ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ, ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮਾਂ ਤੇ। [ਸਰੋਹੀ = ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ, ਹਲਬ ਟਰਕੀ ਵਿਚ ਤੇ ਜੁਨੱਬ ਆਰਮੀਨੀਆ ਵਿੱਚ ਹੈ]।

ਕਰਾਚੋਲ[1] ਖੰਡੇ ਜੁ ਕੇਤੇ ਲਈ ਹੈਂ[2] ॥੨॥

[1]ਤਲਵਾਰ। [2]ਕਿਤਨਿਆਂ ਹੀ ਨੇ ਲਈਆਂ।

ਸਭ ਲੋਹ ਕੀ ਸਾਂਗ ਨੇਜੇ ਬਿਸਾਲੇ।
ਬਿਛੂਏ ਬਡੇ ਬਾਂਕ ਜੰਬੂਏ ਕਰਾਲੇ[1]।

[1]ਜੰਭੂਆ, ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਟਾਰ ਦਾੜ੍ਹ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੀ।

ਛੁਰੇ ਖੋਖਨੀ[1] ਸੈਫ ਲਾਂਬੀ ਬਿਲੰਦੇ[2]।

[1]ਖੋਖਰੀ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਛੁਰਾ ਜੋ ਗੋਰਖੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। [2]ਲੰਮੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ।

ਘਨੇ ਸੇਲ[1] ਭਾਲੇ[2] ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਅਮੰਦੇ[3] ॥੩॥

[1]ਸੇਲਾ, ਨੇਜ਼ਾ। [2]ਬਰਛਾ। [3]ਡਾਢੀ ਲਿਸ਼ਕ ਵਾਲੇ।

ਮਲੰ ਹੀਨ ਸਾਫੰ ਬਨੇ ਅੰਗ ਚੰਗੇ[1]।

[1]ਮੈਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਫ ਹਨ ਤੇ ਸੁਹਣੇ ਅੰਗ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ) ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਤਮਾਂਚੇ ਕਲਾਦਾਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਨਿ ਭੰਗੇ[1]।

[1]ਕਲਾ ਵਾਲੇ ਤਮਾਂਚੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ।

ਤੁਫੰਗੇ, ਜੰਜੈਲਾਂ[1], ਜੰਬੂਰੇ[2], ਧਮਾਕੇ[3]।

[1]ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਨਾਲੀ ਵਾਲੀ ਬੰਦੂਕ। [2]ਛੋਟੀ ਤੋਪ। [3]ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਬੰਦੂਕ।

ਦਏ ਚੱਕ੍ਰਬੱਕ੍ਰੰ ਚਮੰਕੇ ਚਲਾਕੇ[1] ॥੪॥

[1]ਚੱਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਚਲਾਏ ਜਾਕੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹੋਏ ਚਮਕਦੇ ਹਨ। [ਵਕ੍ਰ = ਟੇਢ ਲੈਣੀ, ਘੁੰਮਣਾ]। (ਅ) ਚੱਕ੍ਰ ਵੱਕ੍ਰ- ਉਹ ਚੱਕਰ ਜਿਸਦੇ ਆਰੀ ਵਾਂਙ ਦੰਦੇ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਹੋਣ।

ਬਡੇ ਮੋਲ ਕੇ ਦੂਰ ਤੇ ਆਇ ਢਾਲੇ।
ਕਠੋਰ ਕੁਦੰਡੰ[1] ਬਡੇ ਓਜ ਵਾਲੇ।

[1]ਸਖਤ ਧਨੁਖ।

ਭਰੇ ਬਾਨ ਭਾਥਾ ਅਨੇਕੈ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।
ਧਰੇ ਬਾਣ ਪੈਨੇ ਲਗੇ ਬੀਧ ਪਾਰੇ[1] ॥੫॥

[1]ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ ਲੱਗਿਆਂ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਾਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ।

ਇਨੋ ਆਦਿ ਤੇ ਆਯੁਧੰ ਪੰਜ ਦੀਨੇ।
ਖੁਸ਼ੀ ਖਾਲਸੇ ਪੈ ਪ੍ਰਭੂ ਭੂਰ ਕੀਨੇ।
ਦਈ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਾਰੂਦ ਗੋਰੀ ਘਨੇਰੀ।
'ਪਹਾਰੀ ਸਿੰਘਾਰਹੁ' ਕਹਜੋ ਤਾਂਹਿ ਬੇਰੀ ॥੬॥
ਭਏ ਸਾਵਧਾਨੰ ਤਬੈ ਸਿੰਘ ਬੀਰਾ[1]।

[1]ਸੂਰਮੇ।

ਰਸੰ ਬੀਰ ਰਾਤੇ ਚਲੇ ਬਾਂਧਿ ਧੀਰਾ।
ਬੰਧੇ ਟੋਲ ਪੈ ਟੋਲ ਸੂਰਾਨ ਐਸੇ।
ਬਹੁ ਬਾਯੁ ਤੇ ਮੇਘ ਹ੍ਵੈ ਪੁੰਜ ਜੈਸੇ[1] ॥੭॥

[1]ਵਾਯੂ ਵਗਿਆਂ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਤੋ ਆਇਬੋ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਹੋਈ[1]।
ਤਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਜਾਇ ਕੀਨਿ ਸੁ ਢੋਈ।
ਤੁਫੰਗੇ ਤੜਾਕੇ ਉਠਾਵੈਂ ਘਨੇਰੇ।
ਉਡੀਕੈਂ ਪਹਾਰੀ ਜਿ-ਆਵੈਂ ਜਿ ਨੇਰੇ ॥੮॥

[1]ਜਿਧਰੋਂ ਸਮੂਹ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਨੇ ਆਵਣਾ ਸੀ।

ਦੋਹਰਾ:
ਕਿਲੇ ਦੋਇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ, ਗਾਢੋ ਕੋਟ ਉਤੰਗ।
ਨਾਮ ਫਤੇਗੜ ਲੋਹਗੜ, ਅਪਰ ਅਗਮ ਪੁਰਿ ਅੰਗ[1] ॥੯॥

[1]ਅੰਗੇ ਭਾਵ ਨਾਮ ਧਰੇ।

ਚੌਪਈ:
ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਦੋਊ।
ਕਾਇਮ ਕਰੇ ਲੋਹਗੜ ਸੋਊ।
ਸਿੰਘ ਪੰਚਸੈ ਸੰਗ ਸੁ ਸੂਰੇ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਕੋ ਹਤਿਬੇ ਬਲਿ ਪੂਰੇ ॥੧੦॥
ਅਗਮਪੁਰੇ ਦਿਸ਼ਿ ਸਗਲ ਮਝੈਲ।
ਗਾਢੇ ਕਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਿ ਛੈਲ[1]।
'ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਜੇ ਔਰ।
ਰਾਖਹਿਂ ਤਕਰਾਈ ਸਭਿ ਠੌਰ ॥੧੧॥
ਜਹਾਂ ਜੋਰ ਤੇ ਪਰਹਿ ਲਰਾਈ।
ਤਹਾਂ ਜਾਉ ਤੂਰਨ ਕਰਿ ਧਾਈ।
ਘਾਲ ਦੇਹੁ ਘਮਸਾਨ ਘਨੇਰਾ।
ਦਿਹੁ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਕੇ ਅੰਗ ਬਿਖੇਰਾ' ॥੧੨॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ।
ਅੱਗ੍ਰ ਜਾਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਹਟਾਈ।
ਸੈਨਾ ਸਕਲ ਨਿਕਟ ਹੀ ਰਾਖੀ।
'ਲਰਹੁ ਇਸੀ ਥਲ ਰਣ ਅਭਿਲਾਖੀ' ॥੧੩॥
ਉਤ ਤੇ ਭੀਮਚੰਦ ਹੰਕਾਰੀ।

[1]ਛਬੀਲੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਧਾਰੀ।

ਦੁੰਦਭਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਜੇ ਬਲ ਭਾਰੀ।
ਸਭਿ ਗਿਰਨਾਥਨ ਸਾਥ ਨਿਹਾਰਾ।
ਭਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਤੇ ਬਡ ਹੰਕਾਰਾ ॥੧੪॥
-ਇਤਨੋ ਲਸ਼ਕਰ ਜੇ ਸੰਗ ਹੋਇ।
ਨਿਤ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹੈ ਸਭਿ ਕੋਇ।
ਇਕ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਗਿਨਤੀ ਕਹਾਂ।
ਲਵਪੁਰਿ ਜੀਤਿ ਲੇਹੁਂ ਗੜ੍ਹ ਮਹਾਂ ॥੧੫॥
ਕਰੌਂ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਚਿੰਤੁ ਬਿਸਾਲਾ।
ਬਜਤਿ ਲੋਹ ਸੋਂ ਲੋਹ ਕਰਾਲਾ।
ਅਬਿ ਲਰਿ ਹੈਂ ਮਿਲਿ ਗਿਰਪਤਿ ਸਾਰੇ।
ਕਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਅੱਗ੍ਰ ਹਮਾਰੇ- ॥੧੬॥
ਦਲ ਕਲਮਲਤਿ[1] ਆਇ ਤਬਿ ਗਯੋ। [1]ਰੌਲਾ ਪਾਂਵਦਾ।
ਨੇਰ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਹੁਇ ਗਯੋ।
ਖਰਯੋ ਖਲਸਾ ਜਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ।
ਦੁੰਦਭਿ ਤੁਪਕਨ ਸੁਨਿ ਧੁਨਿ ਈਖਤ[1] ॥੧੭॥ [1]ਥੋੜੀ ਅਵਾਜ਼।
ਕਰੀ ਤੁਫੰਗਨਿ ਕੀ ਤਬਿ ਤਜਾਰੀ।
ਤੋੜੇ ਅਗਨਿ ਲਾਇ ਇਕ ਬਾਰੀ।
ਪਾਇ ਬਰੂਦ ਮੇਲਿ ਕਰਿ ਗੋਰੀ।
ਠੋਕਿ ਠੋਕਿ ਗਜ ਕੀਨਿ ਕਠੋਰੀ ॥੧੮॥
ਆਛੇ ਸੁਲਗ ਗਏ[1] ਜਹਿਂ ਤੋੜੇ। [1]ਧੁਖ ਪਏ।
ਜੋੜੇ ਕਲਾ ਪਰ ਗਹਿ ਕਰਿ ਮੋੜੇ।
ਸ੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਜਹਾਂ ਸੁਹਾਏ।
ਸੁਧ ਹਿਤ ਪਹੁੰਚੇ ਤੂਰਨ ਧਾਏ ॥੧੯॥
'ਮਹਾਂਰਾਜ ! ਸੁਨੀਐ ਤਤਕਾਲਾ।
ਦੁੰਦਭਿ ਤੁਪਕਨ ਨਾਦਿ ਉਠਾਲਾ।
ਬਹੁਤੇ ਬਜਹਿਂ[1] ਸ਼੍ਰਵਨ ਧੁਨਿ ਪਰੇ। [1]ਜਦੋਂ ਬਹੁਤ ਵਜਦੇ ਹਨ।
ਰਾਜੇ ਆਇ ਨਿਕਟ ਹੀ ਖਰੇ ॥੨੦॥
ਖੜੇ ਖਾਲਸਾ ਭੀ ਸਵਧਾਨਾ।
ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਹੁ ਲੇ ਫਤੇ ਮਹਾਨਾ।'
ਢਿਗ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਸ ਨਵੀਨ।
ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਇਖੁਧੀ ਕਰ ਲੀਨਿ[1] [1]ਤਲਵਾਰ ਢਾਲ ਤੇ ਭੱਥਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲਏ। [ਸੰਸ:,

॥੨੧॥ ਇਖ਼ੁਧਿ = ਭੱਥਾ]।

ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਕੀ ਆਇਸੁ ਚਾਹਤਿ।
ਰਿਪੁ ਸਨ ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਉਮਾਹਤਿ।
ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
'ਮਹਾਰਾਜ! ਸਭਿ ਕਿਛ ਮਨ ਜਾਨਾ ॥੨੨॥

ਤਊ ਬੇਨਤੀ ਭਨੌਂ ਅਗਾਰੀ।
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਚਾਹਤਿ ਭਾਰੀ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰਨਿ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕੋ ਘਾਲਨ।
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨਿ ਦੇ ਧੀਰ ਸੰਭਾਲਨਿ ॥੨੩॥

ਕਹਹਿ ਆਪ ਤੇ ਲਾਜ ਬਿਸਾਲਾ।
ਕੁਛ ਨਹਿਂ ਬੋਲ ਸਕਹਿ ਇਸ ਕਾਲਾ।
ਹੁਕਮ ਦੇਹੁ ਮੋ ਕਉ ਇਨ ਸਾਥ[1]।
ਗਮਨਹਿਂ ਰਣ ਕੋ ਧਰਿ ਪਦ ਮਾਥ ॥੨੪॥

[1]ਭਾਵ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ।

ਸਭਿ ਗਿਰ ਨਾਥਨਿ ਕੇ ਦਲ ਆਏ।
ਚਹਤਿ ਵਹਿਰ ਹੀ ਜੰਗ ਮਚਾਏ।'
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰੂ, ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਾ।
ਲਗੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਨ ਸ਼ੁਭਤਿ ਵਿਸ਼ੇਖਾ ॥੨੫॥

'ਮਨੋ ਕਾਮਨਾ ਜੰਗ ਕਰਨ ਕੀ।
ਬਿੱਦਜਾ ਸੀਖੀ ਧਨੁਖ ਸਰਨ ਕੀ।
ਸੋ ਅਬਿ ਰਿਪੁਨ ਹਤਨ ਕੋ ਸਮੋ।'
ਭਯੋ ਹੁਕਮ ਗੁਰ, ਕੀਨਸਿ ਨਮੋ† ॥੨੬॥

†ਪਾ:-ਦਯੋ ਨ ਹੁਕਮ ਕੀਨਿ ਨਹਿ ਨਮੋ।

'ਇਹੀ ਕਾਜ ਹੈ ਸੁਤ ਛੱਤ੍ਰੀਨ।
ਜਿਮ ਭਾਰਥ ਅਭਿਮੰਨੁ ਕੀਨ।
ਤਿਸ ਕੇ ਸਮ ਬਯ ਲਾਲਸ ਮਨ ਕੀ[1]।
ਦੇਖਯੋ ਚਹਤਿ ਕਰਨ ਬਿਧਿ ਰਨ ਕੀ ॥੧੭॥

[1]ਉਮਰਾ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਉੱਸੇ ਸਮਾਨ ਹੈ।

ਇਸ ਤੇ ਆਛੀ ਔਰ ਨ ਬਾਤ।
ਛੱਤ੍ਰੀ ਕਰਹਿ ਰਿਪੁਨਿ ਕੋ ਘਾਤ।'

ਹੁਕਮ ਅਨੰਦਤਿ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਯੋ।
'ਸੁਨਹੁ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਲਚਾਯੋ ॥੨੮॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲੀਜਹਿ ਸੰਗ।
ਸਨਮੁਖ ਕਰਹੁ ਰਿਪੁਨਿ ਸਨ ਜੰਗ।
ਆਗੇ ਵਧਨ ਨਹੀਂ ਬਹੁ ਦੀਜੈ।
ਦੁਰਗਿ ਨਿਕਟ ਅਪਨੇ ਦਿਢ ਥੀਜੈ' ॥੨੯॥
ਸੁਨਤਿ ਪਿਤਾ ਕੋ ਹੁਕਮ ਅਨੰਦਜੋ।
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਬੰਦਿ ਕਰ ਬੰਦਜੋ।
ਸਿੰਘ ਏਕ ਸੌ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ।
ਕਹਿ ਤਤਛਿਨ ਅਨਵਾਇ ਤੁਰੰਗ ॥੩੦॥
ਦਾਦੇ ਕੇ ਸਥਾਨ ਚਲਿ ਗਯੋ।
ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ ਬੰਦਤਿ ਭਯੋ।
ਚਾਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਦੇ ਕਰਿ ਫਿਰਜੋ।
ਬਿਨੈ ਕੀਨਿ ਹਯ ਪਰ ਪੁਨ ਚਰਜੋ ॥੩੧॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਸੋਂ ਬੋਲਤਿ ਬੈਨ।
ਚਲਜੋ ਵਹਿਰ ਜਹਿਂ ਸਿੰਘਨ ਸੈਨ।
ਚੰਚਲ ਬਾਜੀ ਚਲਤਿ ਫੰਧਾਵਤਿ।
ਖਰ ਖਪਰਾ ਧਨ ਗੁਨ ਬਗਰਾਵਤਿ[1] ॥੩੨॥
ਬੀਚ ਖਾਲਸੇ ਜਾਇ ਥਿਰਜੋ ਹੈ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਨ ਉਤਸਾਹ ਕਰਜੋ ਹੈ।
ਸਿੰਘ ਦੇਖਿ ਆਨੰਦਤਿ ਅਤੇ[1]।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿਂ ਫਤੇ ॥੩੩॥
ਮਾਰਬਕਾਰਾ ਕਰਿਤੇ ਚਲੇ।
ਆਗੇ ਹੋਇ ਲਰਹਿਂ ਰਿਪੁ ਮਿਲੇ।
ਪਿਤਾ ਬਾਕ ਕੌ ਤਬਹਿ ਸੰਭਾਲਾ।
ਕਰਹਿਂ ਹਟਾਵਨਿ ਕਹਿ ਤਤਕਾਲਾ ॥੩੪॥
'ਗੁਰ ਕੋ ਕਹਜੋ ਉਲੰਘਹੁ ਨਾਂਹੀ।

[1]ਚਿੱਲੇ ਵਿੱਚ ਪਾਂਵਦਾ ਹੈ।

[1]ਬਹੁਤ।

ਚਰਨ ਜਮਾਇ ਥਿਰਹੁ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀ[1]। — [1]ਉਸੇ ਥਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਸੀ।
ਦੁਰਗ ਆਪਨੇ ਰਾਖਿ ਪਿਛਾਰੇ[1]। — [1]ਪਿਛੇ ਰਖੋ।
ਕਰਹਿਂ ਜੁੱਧ ਕ੍ਰੁੱਧਤ ਹੁਇ ਭਾਰੇ' ॥੩੫॥
ਇਤਿ ਯੌਂ ਤਯਾਰ ਭਏ ਹਿਤ ਲਰਿਬੇ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਉਤ ਇਮ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਿਬੇ।
ਸਿਵਰ ਕਰਨ ਠਹਿਰਾਇ ਪਿਛਾਰੀ।
ਲੇ ਅਨੀਕਨੀ ਭਯੋ[1] ਅਗਾਰੀ ॥੩੬॥ — [1]ਸਾਰੀ ਫੌਜ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇ ਜੁਝਾਊ ਐਸੇ।
ਢੋਲਨਿ ਜੁਤਿ ਘਨ ਗਰਜਹਿਂ ਜੈਸੇ।
'ਡੇਰਾ ਕਰਹਿਂ ਮਹਾਂ ਰਣ ਲਰਿ ਕੇ[1]। — [1]ਮਹਾਨ ਜੁੱਧ ਕਰਕੇ ਡੇਰਾ ਕਰਾਂਗੇ।
ਮਾਰੈਂ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਬਰਿ ਕੇ ॥੩੭॥
ਭੋ ਰਾਜਹੁ ! ਲਿਹੁ ਪੂਰਬ ਜੀਤ।
ਚੜ੍ਹੇ ਖੜੇ ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਰਣ ਰੀਤਿ[1]।' — [1]ਖੜੋ ਖੜੋਤੇ ਰਣ ਦੀ ਰੀਤੀ ਕਰ ਲੌ, ਭਾਵ ਜੁੱਧ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਕਰ ਲਓ।
ਇਮ ਕਹਿ ਸਨਮੁਖ ਹੀ ਚਲਿ ਆਏ।
ਫੱਰਰੇ ਅਨਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਛੁਰਾਏ ॥੩੮॥
ਸ਼ਲਖ ਤੁਫੰਗਨ ਤੜਭੜ ਚਲੀ।
ਦੁਹਿਦਿਸ਼ਿ ਚਮੂੰ ਅਧਿਕ ਕਲਮਲੀ।
ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਹਿ ਬਡੋ ਬਕਾਰਾ।
ਹੋਨਿ ਲਗਯੋ ਬਹੁ ਜੰਗ ਅਖਾਰਾ ॥੩੯॥
ਇਤ ਬਾਜਯੋ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
ਪਰੀ ਦੁਚੋਬੈਂ ਰਣ ਧੁੰਕਾਰਾ[1]। — [1]ਰਣ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ।
ਗਿਰਨਾਥਨ ਕੋ ਬਾਯੁ ਕੁਫੇਰੀ।
ਭੇ ਅਪਸ਼ਗਨ ਘਨੇ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥੪੦॥
ਜਰਾਸੰਧ ਜਨੁ ਸੈਲ ਸਕੇਲੀ।
ਮਥੁਰਾ ਪੁਰੀ ਆਨਿ ਕਰਿ ਮੇਲੀ[1]। — [1]ਭਾਵ ਮਥਰਾ ਤੇ ਚਾੜ ਲਿਆਂਦੀ।
ਗਜ ਸਮ ਜੋਧਾ ਬਲੀ ਬਿਸਾਲਾ।
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਹੈ ਜਿਨ ਕਾਲਾ[1] ॥੪੧॥ — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਰੂਪ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਚਮੂੰ ਤੁਰੰਗ ਕੀ, ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਪੈਦਲ ਹੋਇ।
ਪਰਯੋ ਜੰਗ ਘਮਸਾਨ ਕੋ, ਮਿਲੇ ਸੁਭਟ

ਦਿਸ਼ਿ ਦੋਇ ॥੪੨॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰੌਦਸ਼ਮੋ ਅੰਸੂ ॥੧੩॥

੧੪. [ਜੰਗ]

੧੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੫

ਦੋਹਰਾ:

ਇਮ ਦੁਹਿਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਓਰੜੇ[1], ਬੀਰ ਬੜੇ ਬਲਵੰਡ। [1]ਟੁੱਟਕੇ ਪਏ।
ਪ੍ਰਥਮ ਤੁਫੰਗਨਿ ਭੇੜ ਕਰਿ, ਭਯੋ ਘੁਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ[1] ॥੧॥ [1]ਭਾਰੀ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ: [1]ਪੈਦਲਾਂ ਦੀ ਫੌਜ।

ਜਸੰਵਾਲ ਧਾਯੋ। ਪਦਾਤੀ[1] ਲਿਆਯੋ।
ਚਲੀ ਯੌਂ ਤੁਫੰਗੈਂ। ਮਹਾਂ ਏਕ ਸੰਗੈ[1] ॥੨॥ [1]ਇਕੋ ਵਾਰੀ।
ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਦੌਰਾ। ਮਚਯੋ ਭੂਰ ਰੌਰਾ।
ਛੁਟੇ ਤੀਰ ਗੋਰੀ। ਭਿਰੇ ਦੌਨ ਓਰੀ ॥੩॥
ਮਨੋ ਪੌਨ ਪ੍ਰੇਰੇ। ਭਏ ਮੇਘ ਨੇਰੇ।
ਪਰੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਓਰੇ[1]। ਕ੍ਰਿਖੀ ਸੂਰ ਫੋਰੇ[2] ॥੪॥ [1]ਗੜੇ। [2]ਭਾਵ ਸੂਰਮਿਆਂ ਰੂਪੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ।
ਮਹਾਂ ਤੇਜ ਤੱਤੇ। ਰਸੰ ਬੀਰ ਰੱਤੇ।
ਚਲੀ ਸ਼ੂੰਕ ਗੋਰੀ। ਰਿਦਾ ਸੀਸ ਫੋਰੀ ॥੫॥
ਲਗੇ ਘਾਇ ਘੁਮੇ। ਪਰੇ ਝੂਮਿ ਭੂਮੇ।
ਕਿਸੀ ਟਾਂਗ ਟੂਟੀ। ਰਿਦੈ ਧੀਰ ਛੂਟੀ ॥੬॥
ਕਿਸੂ ਘਾਵ ਛਾਤੀ। ਪਰਯੋ ਭੂਮ ਘਾਤੀ[1]। [1]ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਕੇ।
ਕਸੈ ਕੋ ਤੁਫੰਗਾ। ਗਜੰ ਕਾਢਿ ਚੰਗਾ ॥੭॥
ਠੁਕੈਂ ਡਾਲਿ ਗੋਰੀ। ਡੰਭੈ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਓਰੀ[1]। [1]ਪਲੀਤਾ ਦਾਗਦੇ ਹਨ ਵੈਰੀ ਵੱਲ।
ਉਠਾਵੈਂ ਤੜਾਕੇ। ਬਡੇ ਬੀਰ ਬਾਂਕੇ ॥੮॥
ਕਰੈਂ ਸਿੰਘ ਹੇਲਾ। ਪਹਾਰੀ ਨ ਝੇਲਾ।
ਪਦਾਂਤੀ[1] ਗਵਾਰੇ। ਪਰੇ ਏਕ ਬਾਰੇ ॥੯॥ [1]ਪੈਦਲ।

ਦੋਹਰਾ:

ਇਤ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਦਜਾ ਸਿੰਘ, ਮਿਲਿ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਬੀਰ।
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਸੋਂ ਤਬਿ ਕਹਯੋ, 'ਰਹੁ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਤੀਰ ॥੧੦॥

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ: [1]ਵਧੀ ਜਾਂਦੀ ਨੂੰ।

ਹਮ ਸਭਿ ਪਦਾਂਤ ਕੇ ਸਮੁਖ ਜਾਇ[1]।
ਉਤ ਬਧੀ ਜਾਇ ਹਤਿ ਕੈ ਹਟਾਇਂ।

ਇਹ ਦਲ ਤੁਰੰਗ ਕੇ ਟੋਲ ਦੇਖਿ[1]। — [1]ਸੁਾਰਾਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਨੂੰ ਵੇਖੋ।
ਇਨ ਸੰਗ ਅਰਹੁ ਢਿਗ ਰਖਹੁ ਟੇਕ ॥੧੧॥
ਨਹਿਂ ਅੱਗ੍ਰ ਜਾਨਿ ਕੀ ਕਰਹੁ ਘਾਤ[1]। — [1]ਦਾਉ ਨ ਤਕਾਓ।
ਗਨ ਤਜੋ ਤੁਪਕ ਤਕਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਗਾਤ।
ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਰਾਖਿ ਥਿਰ ਧੀਰ ਦੇਹੁ।
ਨਹਿਂ ਜਾਹਿਂ ਅਗਾਰੀ ਵਧਹਿਂ ਕੇਹੁ ॥੧੨॥
ਇਨ ਨਈ ਬੈਸ ਰਨ ਚੌਂਪ ਭੂਰ।
ਪ੍ਰਭੁ ਪੁਰਖ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੂਰਾ ਗਰੂਰ।'
ਇਮ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਕਹਿ ਕਰਿ ਟਿਕਾਇ।
ਲੈ ਸਿੰਘ ਪੰਚ ਸੈ ਸੰਗ ਧਾਇ ॥੧੩॥
ਇਕ ਬਾਰਿ ਪਰੇ ਊਪਰ ਰਿਸਾਇ।
ਗੁਲਕਾਨ ਮੀਂਹ ਬਰਖਾਇ ਧਾਇ।
ਗਨ ਤੀਰ ਬੀਰ ਧਰਿ ਧੀਰ ਮਾਰਿ।
ਕੜਕੀ ਕਮਾਨ ਜਿਮ ਉਡਤਿ ਮਾਰ[1] ॥੧੪॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਸੱਪ ਉਡਦੇ ਹਨ (ਇਉਂ ਤੀਰ ਉਡੇ)।
ਮਿਲਿ ਗਏ ਬੀਚ ਗਨ, ਸੇਲ ਠੇਲਿ।
ਹਤਿ ਖੜਗ ਕਾਟਿ ਰਿਪੁ ਪੇਲਿ ਪੇਲਿ[1]। — [1]ਧੱਕ ਧੱਕ ਕੇ।
ਗਿਰ ਗਏ ਸੁਭਟ ਗਨ ਲੋਥ ਪੋਥ।
ਹਯ ਪਗਨ ਸੰਗ ਤਨ ਚੋਥ ਥੋਥ[1] ॥੧੫॥ — [1]ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਤਨ ਚਿੱਥੇ ਜਾਕੇ ਥੋਥੇ ਹੋ ਗਏ (ਜਿੰਦ ਤੋਂ)।
ਚਲਿਯੰਤਿ ਰਕਤ ਪਿਲਯੰਤਿ ਕੱਟ[1]। — [1]ਮਾਸ ਕਟੇ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਵਗ ਰਿਹਾ ਹੈ [ਸੰਸ:, ਪਲ = ਮਾਸ। ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਪਲਿਯੰਤ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ]। (ਅ) ਪਿਲੀਆਂ ਕੱਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ।
ਮਿਲਿਯੰਤਿ ਹੱਥਵੱਥਨ ਦਬੱਟ[1]। — [1]ਦਬੱਟ ਕੇ (ਐਸੇ ਪਏ ਕਿ) ਹੱਥੋਂ ਹੱਥੀ ਜਾ ਮਿਲੇ, ਭਾਵ ਗੁੱਥਮ ਗੁੱਥਾ ਹੋ ਗਏ।
ਇਮ ਮਰੇ ਜਬਹਿ ਭਾਜੇ ਗਵਾਰ।
ਪਿਖਿ ਭੀਮ ਰੂਪ ਸਿੰਘਨ ਉਦਾਰ ॥੧੬॥
ਠਹਿਰੰਤਿ ਨਹਿਨ ਜਮ ਮਨਹੁ ਆਇ।
ਮਾਰਤਿ ਰਿਸਾਇ ਨਹਿਂ ਕੋ ਉਪਾਇ।
ਤਬਿ ਭੀਮਚੰਦ ਲਖਿ ਭੀਮ ਜੁੱਧ।
ਭੀ ਪ੍ਰਥਮ ਹਾਰ ਬੋਲਜੋ ਸੁਕ੍ਰੱਧ ॥੧੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਊ ਹੁਤੋ, ਗੁਜਰਨਿ ਗਨ ਸਰਦਾਰ।
ਤਾੜਯੋ ਰਾਤੀ ਅਾਂਖ ਕਰਿ[1], 'ਤੂੰ ਨਿਤ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰ ॥੧੮॥ [1]ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ ਕਰਕੇ।

ਤੋਟਕ ਛੰਦ:

ਬਜਰੂੜ ਜਬੈ ਹਤਿ ਗ੍ਰਾਮ ਲਯੋ।
ਤਬਿ ਕੋ ਦੁਖ ਪਾਇ ਭਨੰਤਿ ਭਯੋ।
-ਗੁਰ ਸੰਗ ਲਰੌਂ ਦਲ ਥੋਰ ਅਹੈ।
ਪਲਟਾ ਹਮਰੋ ਨਿਤ ਲੇਨਿ ਚਹੈਂ[1] ॥੧੯॥ [1]ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।
ਸਮੁਦਾਇ ਸਕੇਲਨ ਛੇਰ ਕਰੌਂ[1]। [1]ਸਾਰੀ (ਛੇੜ) ਵਹੀਰ ਨੂੰ ਕੱਠਿਆਂ ਕਰਾਂਗਾ।
ਤੁਮ ਸੰਗ ਚਲੋਂ, ਪਿਖਿ ਲੇਹੁ ਲਰੌਂ।
ਕੁਛ ਥੋਰ ਸਹਾਇਕ ਆਪ ਬਨੇ[1]। [1]ਤੁਸੀਂ ਬਣ ਜਾਣਾ।
ਤਬਿ ਜਾਨ ਲਿਜੈ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਹਨੇ[1]- ॥੨੦॥ [1]ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਤਦ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਾਣ ਲੈਣੇ।
ਅਬਿ ਕਜੋਂ ਨਹਿਂ ਸੋ ਸਿਮਰਹੁ ਮਨ ਮੈਂ।
ਮੁਹਰੈ ਚਲ ਜਾਹੁ, ਥਿਰੋ ਰਨ ਮੈਂ।
ਸਭਿ ਛੇਰ ਪਲਾਇਨ ਹੋਇ ਚਲੀ[1]। [1]ਸਾਰੀ ਤੇਰੀ ਛੇੜ ਨੱਠ ਚੱਲੀ ਹੈ।
ਠਹਿਰੈ ਤੁਝ ਤੇ ਲਰਿ ਭਾਂਤਿ ਭਲੀ' ॥੨੧॥
ਕਹਿਲੂਰ ਪਤੀ ਬਚ ਸ਼੍ਰੌਨ ਸੁਨੇ[1]। [1]ਦੇ ਬਚਨ ਕੰਨੀਂ ਸੁਣੇ।
ਚਪਿ[1] ਗੂਜਰ ਕ੍ਰੁੱਧਿਤ ਹੋਇ ਘਨੇ। [1]ਖਿਝਕੇ।
ਸਵਧਾਨ ਬਨਯੋ ਧਨੁ ਬਾਨ ਗਹੇ।
ਬਿਚ ਪੈਦਲ ਜਾਇ[1] ਸ਼ਿਤਾਬ ਲਹੇ ॥੨੨॥ [1]ਪੈਦਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾਕੇ।
ਲਲਕਾਰ ਬਕਾਰ ਬਹੋਰਤਿ ਭਾ[1]। [1]ਮੋੜਨ ਲੱਗਾ।
ਸਰ ਜੋਰਤਿ ਐਂਚਤਿ ਛੋਰਤਿ ਭਾ।
ਇਮ ਪਾਇ ਸਹਾਇਕ ਛੇਰ ਬਡੀ।
ਇਕ ਬਾਰ ਮੁਰੇ ਤੁਪਕਾਨਿ ਛਡੀ ॥੨੩॥
ਉਤ ਰਾਜਨ ਕੇਰ ਤੁਰੰਗ ਦਲੰ।
ਅਗਵਾਰ ਬਧੇ ਕਰਿ ਦੀਹ ਦਲੰ।
ਮੁਖ 'ਮਾਰਹਿ ਮਾਰ' ਪੁਕਾਰਤਿ ਹੈਂ।
ਗੁਲਕਾਨਿ ਖਤੰਗ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹੈਂ ॥੨੪॥

ਬਡ ਹੇਲ ਕਰਜੋ ਕੁਛ ਸਿੰਘ ਹਟੇ।
ਕਰਵਾਰ ਨਿਕਾਰਤਿ ਕਾਟ ਸਟੇ[1]।
ਭਟ ਭੇਟ ਲਟਾਪਟ[1] ਜੁਟ ਗਏ।
ਤੁਪਕਾਨਿ ਤੜਾਭੜ ਨਾਦ ਭਏ ॥੨੫॥
ਗੁਰ ਨੰਦ ਬਿਲੋਕਤਿ ਕੋਪ ਭਯੋ।
ਧਨੁ ਐਂਚਤਿ ਤੀਰਨਿ ਛੋਰਿ ਦਯੋ।
[1]ਚਲਿ ਸ਼ੂੰਕ ਪਰੇ ਰਿਪੁ ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਮੈਂ।
ਬਡ ਬੀਰ ਤੁਰੰਗ ਨਿਕੰਦਨ ਮੈਂ ॥੨੬॥
ਜਹਿੰ ਲਾਗਤਿ ਪਾਰ ਪਰੇ ਤਨ ਤੇ।
ਜਲ ਜਾਚਤਿ ਹੈਂ ਨ ਉਭੇ ਰਨ ਤੇ।
ਬਹੁ ਅੰਧ ਰੁ ਧੁੰਧ ਮਚਾਇ ਦਈ।
ਨਭ ਧੂਲ ਉਡੀ ਇਕਸਾਰ ਭਈ ॥੨੭॥
ਪਿਖਿ ਮਾਸ ਗ੍ਰਿਧਾਂ ਮੰਡਰਾਵਤਿ ਹੈਂ।
ਗਨ ਕਾਂਕ ਰੁ ਕੰਕ ਭ੍ਰਮਾਵਤਿ ਹੈਂ।
ਬਹੁ ਕੂਕਰ ਜੰਬੁਕ[1] ਡੋਲਤਿ ਹੈਂ।
ਭਖਿ ਆਮਿਖ ਦੀਰਘ ਬੋਲਤਿ ਹੈਂ ॥੨੮॥
ਸਿਰ ਕੇ ਬਹੁ ਬਾਰ ਖਿਲਾਰਤਿ ਹੈਂ।
ਗਨ ਜੋਗਨਿ ਚੀਂਕ ਪੁਕਾਰਤਿ ਹੈਂ।
ਹਰਖਾਵਤਿ ਪ੍ਰੇਤ ਸੁ ਨਾਚਤਿ ਹੈਂ।
ਮਿਲਿ ਭੂਤਹਿਂ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਰਾਚਤਿ ਹੈਂ ॥੨੯॥
ਰਣਖੇਤ ਭਯੰਕਰ ਭੂਰ ਭਯੋ।
ਬਹੁ ਦੇਰ ਲਗੀ ਨਹਿਂ ਲੋਥ ਛਯੋ[1]।
ਜਬਿ ਸਿੰਘ ਪਲਾਇਨ ਹੋਇ ਚਲੇ।
ਤਬਿ ਸਿੰਘ ਉਦੇ ਅਵਿਲੋਕ ਭਲੇ ॥੩੦॥
ਜਿਤ ਰਾਜਨ ਕੇ ਬਡ ਟੋਲ ਖਰੇ।
ਤਿਤ ਸੰਮੁਖ ਦੇ ਕਰਿ ਜੋਰ[1] ਤੁਰੇ।
ਅਸਵਾਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਸੰਗ ਲਿਏ।
ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਕੋ ਸਭਿ ਬੀਚ ਦਿਏ ॥੩੧॥
ਗੁਲਕਾਨਨਿ ਬਾਨਨਿ ਮਾਰਿ ਕਰੀ।

[1]ਕੱਟ ਸੁਟੇ।
[1]ਛੇਤੀ।
[1]ਸਮੂਹ ਵੈਰੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ (ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਦੇ ਤੀਰ) ਸ਼ੂੰਕਦੇ ਗਏ।
[1]ਗਿੱਦੜ।
[1]ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਗੀ ਲੋਥਾਂ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਗਿਆ (ਰਣਖੇਤ)।
[1]ਜ਼ੋਰ ਦੇਕੇ।

ਇਕਬਾਰ ਬਡੀ ਤਬਿ ਧੂਮ ਪਰੀ।
ਜਿਮ ਧਾਨ ਭੁਜੈਂ ਬਿਚ ਭਾਠ ਘਨੇ।
ਤਿਮ ਨਾਦ ਉਠੇ ਤੁਪਕਾਨ ਹਨੇ ॥੩੨॥

ਨਰਾਜ ਛੰਦ:

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਉਤੰਗ ਜੋ ਸਥੰਡਲੰ।
ਥਿਰੇ ਤਹਾਂ ਬਿਲੋਕਤੇ -ਜੁਟੇ ਬਿਲੰਦ ਦ੍ਵੈ ਦਲੰ।
ਤੁਫੰਗ ਤੇ ਖਤੰਗ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਫੇਰ ਮਾਰਿਹੀਂ।
ਮਚਯੋ ਘਮੰਡ ਦੀਰਘੰ ਪੁਕਾਰ ਦੈ ਪੁਕਾਰਹੀਂ[1] ॥੩੩॥

[1]ਪੁਕਾਰਾ ਦੇਕੇ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹਨ।

ਚਲੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰ ਮਾਰਿਬੇ[1] ਸੁ ਬੇਗ ਸ਼ੂੰਕ ਗੋਰਿਯਾਂ।
ਮਨਿੰਦ ਮੇਘ ਬੰਦੂ ਹੀ ਬੰਦੂਕ ਡਾਰ ਛੋਰਿਯਾਂ।

[1]ਮਾਰ ਸਿੱਟਣ ਵਾਲੇ ਵਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤੜਾਕ ਤੇ ਸੜਾਕ ਹ੍ਵੈ ਪੜਾਕ ਭੂਮ ਗੇਰਤੇ[1]।

[1]ਤੜਾਕ = ਗੋਲੀ ਦੇ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼। ਸੜਾਕ = ਉਸ ਦੇ ਸ਼ੂੰ ਸ਼ੂੰ ਕਰਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼। ਪੜਾਕ = ਪੱਟਕ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ)।

ਬਰੂਦ ਫੇਰ ਡਾਲਤੇ, ਸੁ ਦੂਰ ਦੂਰ ਪ੍ਰੇਰਤੇ[1] ॥੩੪॥

[1]ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਚੰਡ ਭਾ ਘਮੰਡ[1] ਸੂਰ ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਾਟਤੇ।

[1]ਯੁੱਧ ਕਰੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੁਦੰਡ ਬਾਹੁ ਦੰਡ ਤੇ ਸੁ ਜੋਰ ਘੋਰ ਡਾਰਤੇ[1]।

[1]ਡੌਲਿਆ ਦੇ ਬੜੇ ਬਲ ਨਾਲ ਧਨੁਖ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਬਿਹੰਡ[1] ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਹ੍ਵੈ ਕਿਤੇਕੁ ਤੁੰਡ ਪੰਡੁ ਤੇ[2]।

[1]ਕੱਟੇ ਜਾਕੇ। [2]ਮੁੱਖ ਪੀਲੇ ਹੋ ਗਏ।

ਦਿਖਾਇ ਕੰਡ ਭਾਜਤੇ ਸੁ ਆਯੁਧਾਨੀ ਛੰਡਤੇ[1] ॥੩੫॥

[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨੂੰ ਛਡ ਛਡ ਕੇ ਪਿੱਛਾ ਦੇਖੇ ਭਜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ [ਸੰਸ:, ਆਯੁਧ = ਸ਼ਸਤ੍ਰ]। (ਅ) ਜੰਗ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਪਿੱਠ ਦਿਖਾਕੇ ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। [ਸੰਸ:, ਆਯੁਧਨ = ਜੰਗ।

ਬਿਸ਼ਾਲ ਹੇਲ ਠੇਲਤੇ ਕਰਾਲ ਰੇਲ ਪੇਲਤੇ।
ਮਨੋ ਸੁ ਫਾਗ ਖੇਲਤੇ, ਦੁਹੇਲ ਹੇਲ ਝੇਲਤੇ[1]।

[1]ਔਖੇ ਹੱਲੇ ਝੱਲਦੇ ਹਨ।

[1]ਪਲਾਇ ਏਕ ਗੇਲ ਤੇ ਸ਼ਿਤਾਬ ਪਾਇ ਮੇਲਤੇ।

[1]ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਭੱਜਕੇ (ਫਿਰ) ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਪੈਰ ਮੇਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਮਾਨੋਂ ਪੈਰੀਂ ਰੱਸੀ ਪਾਕੇ ਇਕ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਟੋਰੇ ਕੈਦੀ ਹਨ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਬੇਹਾਲ (= ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਫਿਰ) ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ [ਜੇਲ = ਇਕ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਬੁੱਧੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਕਤਾਰ, ਯਾ ਮ੍ਹਾਲ ਨਾਲ ਬੱਧੀਆਂ ਟਿੰਡਾਂ

ਦੀ ਕਤਾਰ ਜੋ ਬਾਇੜ ਤੇ ਪਾਈਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਕੋਸ਼ ਸ਼ੈ: ਸਫਾ ੮੩੭)।

ਮਨੋ ਚਲਾਇ ਜੇਲ ਤੇ ਬਿਹਾਲ ਏਵ ਭੇਲਤੇ[੯] ॥ ੩੬ ॥

ਭਏ ਘਨੇ ਪਹਾਰਿਯੇ ਮਚਾਇ ਧੂਮ ਧੂਮ ਕੋ।

ਹੁਤੋ ਸੁ ਥੋਰ ਖਾਲਸਾ ਨ ਛੋਰਿ ਜੰਗ ਭੂਮ ਕੋ[1]।

[1]ਛਡਦਾ ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਭੂਮ ਨੂੰ (ਖਾਲਸਾ)।

ਰਿਸਾਇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਚਾਂਪ ਆਪ ਲੀਨਿਓ।

ਨਿਹਾਰਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਸੈਨ ਕੋ ਖਤੰਗ ਬੀਚ ਦੀਨਿਓਂ ॥ ੩੭ ॥

ਪਰਜੋ ਸ਼ੁੰਕਾਟ[1] ਗੈਨ ਮੈਂ[2] ਅਨੰਤ ਸੈਨ ਓਰੜੀ।

[1]ਸ਼ੂੰ ਸ਼ੂੰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼। [2]ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ।

ਮਚੰਤਿ ਜੁੱਧ ਕ੍ਰੁੱਧ ਕੋ ਪਰੀ ਨ ਮਾਰ ਥੋਰੜੀ[1]।

[1]ਭਾਵ ਬਹੁਤੀ ਮਾਰ ਪਈ।

ਸੜਾ ਸੜੀ ਤਤਾਰਚੇ[1] ਤੜਾਭੜੀ ਚਲਾਇ ਕੈ।

[1]ਸੜਾਸੜੀ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ ਬਾਣ ਚਲਾਉਣ ਨਾਲ [ਫਾ:, ਤਤਾਰਚਹ = ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਤੀਰ, ਤਾਤਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਤੀਰ]।

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੇ ਅਸ਼ੇਸ਼ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਓਜ ਲਾਇ ਕੈ ॥ ੩੮ ॥

ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਐਂਚਿ ਮਜਾਨ ਤੇ ਰਿਪੂਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਨਤੇ।

ਰਚਾਇ ਸ਼੍ਰੋਣ ਸਾਥ ਤੇ ਨਚਾਇ ਧਾਰਿ ਪਾਨ ਤੇ[1]।

[1]ਭਾਵ ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਿੱਜੀ (ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ) ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਧਰਕੇ ਨਚਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਉਤੰਗ ਅੰਗ ਭੰਗ ਤੇ ਕਿਤੇਕ ਸੀਸ ਕਾਟਿਓ।

ਲਗੀ ਸੁ ਤੁੰਡ ਕਾਂਹਿ ਕੇ ਸਿਕੰਧ[1] ਚੀਰ ਫਾਟਿਓ ॥ ੩੯ ॥

[1]ਮੋਢਾ।

ਰਿਦਾ ਬਿਦੀਰ[1] ਕਾਂਹਿ ਕੋ ਕਿ ਜੰਘ ਕਾਟ ਡਾਰਿਓ।

[1]ਪਾੜ ਦਿੱਤਾ।

ਕਿਤੇਕ ਤੇਗ਼ ਸਾਥ ਹੀ ਸੁ ਹਾਥ ਭੂਮ ਪਾਰਿਓ[1]।

[1]ਕਿੰਨੇ ਹੱਥ ਤਲਵਾਰ ਸਣੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਏ ਹਨ।

ਬਜੰਤਿ ਧੌਂਸ ਦੀਰਘਾ ਸੁਣਾਇ ਸੋ

ਨਫੀਰਿਯਾਂ।
ਅਨਿਕ ਦੁੰਦਭਾਨਿ ਪੈ ਦੁਚੋਬ ਲਾਗ ਧੀਰਿਯਾਂ ॥੪੦॥
ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਜੰਬੁਰੀ[1] ਸਬੇਗ ਕ੍ਰੋਧ ਪਾਇਓ[2]।
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਅੰਬਰੀਕ ਸਿੰਘ ਧਾਇਓ।
ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਾ ਅਨੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋਪਯੋ।
ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਜਾਲ ਸਿੰਘ ਜੰਗ ਪਾਇ ਰੋਪਯੋ ॥੪੧॥
ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਦੌਰਿ ਕੈ।
ਦਿਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ੋਭ ਸਿੰਘ ਕੌਲ ਸਿੰਘ ਰੌਰ ਕੈ[1]।
ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਚੇਤ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਾ।
ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾਨ ਸਿੰਘ ਰੂਰਮਾ[1] ॥੪੨॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਬੀਰੰ। ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਧੀਰੰ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੰਗੀ। ਭੁਜੰਗੇ ਨਿਸੰਗੀ[1] ॥੪੩॥
ਗਿਨੈਂ ਨਾਮ ਕੇਤੇ। ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜੇਤੇ।
ਮਝੈਲੰ ਬਿਸਾਲੇ। ਭਏ ਰੋਹ ਵਾਲੇ ॥੪੪॥
ਖਚਾਖੱਚ ਬਾਹੈਂ[1]। ਜੁਦੇ ਅੰਗ ਲਾਹੈਂ।
[1]ਉਤੈ ਢੂਕਿ ਰਾਜੇ। ਭਜੇ ਫੇਰ ਲਾਜੇ ॥੪੫॥
ਕਰੇ ਆਨਿ ਹੱਲੇ। ਉਥੱਲੇ ਪਥੱਲੇ।
ਕਿਤੇ ਘਾਵ ਝੱਲੇ। ਨਹੀਂ ਪਾਵ ਹੱਲੇ ॥੪੬॥
ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਨਿਕਾਰੇ। ਕਰੂਰੰ ਕਰਾਰੇ[1]।

[1]ਨਾਮ ਪਿੰਡ ਦਾ ਤੇ ਨਾਮ ਗੋਤ ਦਾ। [2]ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਵੇਗ ਪਾਕੇ।

[1]ਰੌਲਾ ਪਾਕੇ।

[1]ਸੁਹਣਾ।

[1]ਭਾਵ ਨਿਡਰ ਸੂਰਮੇਂ।

[1]ਵਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਸ਼ਸਤ੍ਰ)।

[1]ਭੱਜੇ ਹੋਏ ਸ਼ਰਮ ਖਾਕੇ (ਫੇਰ) ਰਾਜੇ ਆ ਢੁਕੇ।

[1]ਭਿਆਨਕ ਤੇ ਕਰੜੇ (ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ)।

ਕਟਾਰੰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ। ਦਏ ਪੇਟ ਫਾਰੇ ॥੪੭॥

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਬਿਧਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਚੰਡ ਰਣ, ਮਿਲੀ
ਬਾਹਿਨੀ ਦੋਇ।
ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਬਿਥਰਜੋ ਧਰਨ ਬਹੁ, ਲੋਥ ਪੋਥਨਾ[1]
ਹੋਇ ॥੪੮॥

[1]ਲੋਥਾਂ ਦੇ ਢੇਰ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਤਰ ਦਸ਼ਮੋ ਅੰਸੂ ॥੧੪॥

੧੫. [ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਊ ਬੱਧ]

੧੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੬

ਦੋਹਰਾ:

ਭੀਮਚੰਦ ਸੈਲਿੰਦ੍ਰ ਤਬਿ, ਦੂਰਿ ਬਚਾਇਨ ਜੰਗ[1]।

[1]ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜੰਗ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ ਤੇ ਦੂਰ ਹੋਕੇ।

ਖਰੋ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜੰਗ ਕੋ, ਬਿਚਰੇ ਬੀਰ ਨਿਸੰਗ[1] ॥੧॥

[1]ਖੜਾ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ (ਜੰਗ ਵਿਚ) ਬੀਰ ਨਿਸੰਗ ਹੋਕੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਲੋਥ ਪੈ ਲੋਥ ਪਰੀ ਹਯ ਪੋਥਤ[1] — [1]ਢੇਰ ਲੱਗਾ।

ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਤੇ ਗਨ ਚਾਲਿ ਪਨਾਰੇ[1]। — [1]ਪਰਨ ਲੇ।

ਘਾਵ ਭਕਾਭਕ ਬੋਲਤਿ ਹੈਂ

ਭਟ ਏਕ ਕਰਾਹਤਿ ਹਾਇ ਪੁਕਾਰੇ।

ਘਾਇਲ ਘੂਮਤਿ ਝੂਮਤਿ ਹੈਂ

ਬਹੁ ਮਾਰ ਪਰੀ ਇਕ ਹ੍ਵੈ ਮਤਵਾਰੇ।

ਮਾਰੂ ਜੁਝਾਊ ਕੋ ਬਾਜਤਿ ਬਾਜਨ

ਏਕ ਲਰੇ ਥਿਰ ਸੂਰ ਜੁਝਾਰੇ ॥੨॥

ਸੰਗ ਹੰਡੂਰੀਏ ਭੂਪ ਕਟੋਚ ਕੇ

ਸਾਥ ਕਹੈ ਕਹਿਲੂਰ ਕੋ ਰਾਜਾ।

'ਮਾਰ ਪਰੀ ਬਿਸ਼ੁਮਾਰ[1], ਮਹਾਂ — [1]ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ, ਬਹੁਤੀ।

ਘਮਸਾਨ ਪਰਯੋ, ਨਹਿਂ ਖਾਲਸਾ ਭਾਜਾ।

ਭੀਰ[1] ਪਰੀ ਧਰਿ ਧੀਰ ਰਹੇ — [1]ਭੀੜ।

ਬਹੁ ਜੰਗ ਲਰੇ ਨ ਸਰਯੋ ਕੁਛ ਕਾਜਾ।

ਆਪਨੀ ਸੈਨ ਬਿਲੋਕਤਿ ਕਯੋਂ ਨਹਿਂ

ਪੀਛੇ ਹਟੀ ਤਜਿ ਕੈ ਕੁਲ ਲਾਜਾ ॥੩॥

ਗੂਜਰ ਰੰਘਰ ਕੋ ਸਰਦਾਰ

ਲਖੀ ਬਹੁ ਮਾਰ[1] ਖਰਯੋ ਟਰਿ ਸੋਊ। — [1]ਬਹੁਤ ਮਾਰ ਦੇਖਕੇ।

ਔਰ ਦਯੋ ਤਨ ਨਾਂਹਿ ਕਿਸੂ

ਜਿਸ ਤੇ ਨਹਿਂ ਜੀਤ ਭਈ ਅਬਿ ਜੋਊ।

ਫੈਲ ਕੇ ਫੌਜ ਮੈਂ ਆਪ ਲਰੈਂ

ਨ੍ਰਿਪ ਤੌ ਸਵਧਾਨ ਬਨੈ ਸਭਿ ਕੋਊ।

ਅੱਗ੍ਰ ਅਰੈਂ ਤਬਿ ਧੀਰ ਧਰੈਂ ਭਟ

ਮਾਰਿ ਕਰੈਂ ਅਰਿ ਕੈ ਅਰਿ ਖੋਊ[1]' ॥੪॥ — [1]ਅੜਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ।

ਬੋਲਤਿ ਬਾਕ ਕਟੋਚ ਹੰਡੂਰੀਆ

'ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਕੋ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਈ।
ਦਾਹਿਨ[1] ਸੈਨ ਲੀਏ ਉਮਡੈ — [1]ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ।
ਤਿਤ ਛੋਰ ਬੰਦੂਕਨਿ ਕੋ ਸਮੁਦਾਈ।
ਬਾਮ ਦਿਸ਼ਾ ਜਮਤੁੱਲ ਬਢੈ
ਜਮ ਤੁੱਲ ਬਨੈ ਬਹੁ ਸਿੰਘਨ ਘਾਈ[1]। — [1]ਯਮ ਦੇ ਤੁੱਲ ਬਣਕੇ ਮਾਰੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ।
ਬੀਚ ਥਿਰੇ ਹਮ ਫੌਜ ਕੋ ਪੇਲਹਿਂ[1], — [1]ਪ੍ਰੇਰਾਂਗੇ।
ਹੇਲ ਕੋ ਘਾਲਹਿ ਦੇਹਿਂ ਭਜਾਈ ॥ ੫ ॥
ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਅਨੰਦਪੁਰੇ ਮਹਿਂ
ਬਾਹੁਰ ਮੋਰਚੇ ਦੇਹੁ ਲਗਾਈ।
ਘਾਯਲ ਹੋਹਿ ਉਠਾਇ ਪਠਾਵਹੁ
ਆਪ ਸਮੀਪ ਢੁਕੌ ਬਲ ਲਾਈ।
ਕੌ ਲਗਿ ਹੋਹਿ ਮਵਾਸਿ[1] ਇਹਾਂ — [1]ਆਕੀ।
ਲਰ† ਤੂਰਨ ਹੀ ਗੁਰ ਕੋ ਨਿਕਸਾਈ।' — †ਪਾ:-ਲਗ।
ਆਪਸ ਮਹਿਂ ਕਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨੇ ਇਮ
ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਕੋ ਫੇਰ ਸੁਨਾਈ ॥ ੬ ॥
'ਬੀਰ ਲਰੇ ਦਿਸ਼ਿ ਦੋਇਨ ਕੇ
ਬਹੁ ਵਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹਾਰ ਗਏ।
ਦੂਰ ਥਿਰੇ ਤੁਪਕਾਨ ਚਲਾਵਤਿ
ਪੈਦਲ ਆਡ ਕੋ ਲੇਤਿ ਭਏ[1]। — [1]ਓਟ ਲੈਕੇ (ਉਹਲੇ ਖੜੇ ਹਨ)।
ਫੇਰ ਤੁਫੰਗਨ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਪਿਖਿ[1] — [1]ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਤੁਫੰਗਾਂ ਦੇਖਕੇ।
ਹਾਥ ਲਏ ਹਥਿਆਰ ਭਏ।
ਨੇਰ ਕਰੈਂ ਨ ਡਰੈਂ ਮਨ -ਦੈ ਨ
ਹਨੇਂ ਭਟ ਸੈਨ ਲਿਟੇ ਸੁ ਪਏ[1]-' ॥ ੭ ॥ — [1]ਨੇੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਮਾਨੋ ਡਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਰ ਨ ਦੇਣ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗੇ ਹੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੀ ਸੈਨਾ ਲਿਟੀ ਪਈ ਹੈ। (ਅ) ਸੈਨਾ ਦੈ (ਜ਼ਖਮੀ) ਸੂਰਮੇਂ ਲਿਟ ਪਏ ਹਨ।

ਕਬਿੱਤ:

ਇਤੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਗ਼ਰੂਰ ਮੈਂ ਲਰਤਿ ਭੂਰ
ਦੂਰ ਦੂਰ ਕੀਨੇ ਅਰਿ ਧੂਰਿ ਮੈਂ ਮਿਲਾਇ ਕੈ।
ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਮੇਂ ਚੀਰ ਪੂਰ[1], ਕੇਤਿਕ ਹਜ਼ੂਰ ਗਏ — [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਬਸਤਰ ਲਹੂ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ।
'ਮਾਰੇ ਕਰਿ ਚੂਰ ਚੂਰਿ' ਭਾਖਤਿ ਸੁਨਾਇ ਕੈ।
ਬੋਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪੂਰਨ:-'ਸ਼ਹੂਰ ਸੰਗ[1] ਜੰਗ ਕਰੋ — [1]ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ।

ਤੁਰਨ ਅਗਾਰੀ ਪਗ ਕੀਜੈ ਨ ਬਧਾਇ ਕੈ।
ਰਾਖੋ ਨਿਜ ਖੇਤ ਅਸਿਕੇਤੁ[1] ਹੈ ਸਹਾਇ ਤੁਮ'
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਧਾਇ ਗਏ ਲਰੈਂ ਚਿਤ ਚਾਇ ਕੈ[1] ॥ ੮ ॥

[1]ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ।

[1]ਚਿੱਤ ਦੇ ਚਾਉ ਨਾਲ।

ਪ੍ਰਮਾਣਕਾ ਛੰਦ:
ਸਮੂਹ ਸਿੰਘ ਮੋਰਚੇ। ਬਿਲੋਕਿ ਜੰਗ ਮੋਂ ਰਚੇ[1]।
ਥਿਰੇ ਤਿਨੈ ਮਝਾਰਿਆ। ਤੁਫੰਗ ਕੋ ਸੰਭਾਰਿਆ ॥ ੯ ॥

[1]ਜੰਗ ਵਿਚ ਰਚ ਗਏ।

ਕਮਾਨ ਬਾਨ ਸਾਧਿ ਕੈ[1]। ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਅਰਾਧਿ ਕੈ।
ਸਊਰ ਸਿੰਘ[1] ਜੇਤਨੇ। ਇਕੱਤ੍ਰ ਹੋਇ ਤੇਤਨੇ ॥ ੧੦ ॥

[1]ਜੋੜ ਕੇ।

[1]ਅਸਵਾਰ ਸਿੰਘ।

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਹ੍ਵੈ। ਫਿਰੰਤਿ ਦਾਇ ਜੰਗ ਹ੍ਵੈ[1]।
ਥਿਰੇ ਲਰੇ ਸਧੀਰਯਾ। ਅਭੀਰ ਪੂਰ ਬੀਰਯਾ[1] ॥ ੧੧ ॥

[1]ਜੰਗ ਦੇ ਦਾਇ (ਵਿਚ) ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

[1]ਕਾਇਰਤਾ ਰਹਿਤ ਸਾਰੇ ਸੂਰਮੇ।

ਨਿਨੱਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਢੋਲ ਕੇ[1]। ਸਰੌਲ[2] ਬੀਰ ਬੋਲ ਕੇ।
ਨਿਸ਼ਾਨ[1] ਚੋਬ ਮਾਰਿਤੇ। ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੀਰ ਚਾਰਤੇ[2] ॥ ੧੨ ॥

[1]ਬਹੁਤੇ ਢੋਲਕੇ ਅਵਾਜ਼ਾਂ (ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ) [ਸੰਸ:, ਨਿਨਦ = ਆਵਾਜ਼]। [2]ਰੌਲੇ ਸਹਤ।

[1]ਧੌਂਸਿਆਂ ਤੇ। [2]ਝੰਡਿਆਂ ਦੇ ਫਰੈਰੇ ਫਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਚਲਾਇ ਤਾਕ ਗੋਰਿਯਾਂ। ਭਿਰੰਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਓਰਿਯਾਂ।
ਨ ਨੇਰ ਹੋਨਿ ਪਾਵਈਂ। ਤਰੰਕਿ ਦੂਰ ਆਵਈਂ ॥ ੧੩ ॥

ਗਿਰੀਸ਼ ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ। ਪ੍ਰਚਾਰਿ[1] ਬੀਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨੇ।
ਹਕਾਰਿ ਪਾਸ ਕੇਸਰੀ। ਮਨਿੰਦ ਓਜ ਕੇਸਰੀ[1] ॥ ੧੪ ॥

[1]ਵੰਗਾਰ ਕੇ।

[1]ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਬਲ ਹੈ (ਜਿਸਦਾ)।

ਭਨੰਤਿ ਹੇਲ ਘਾਲਿਬੇ:-। 'ਬਿਲੋਕ ਤੂੰ ਸੰਭਾਲਬੇ[1]।

[1]ਦੇਖ ਕੇ ਤੂੰ ਸੰਭਾਲ।

ਕਾਮਨ ਬਾਨ ਤਾਨਿਯੇ। ਸੰਮੂਹ ਲੇ ਸੰਗਾਨਿਯੇ[1] ॥੧੫॥

[1]ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ।

ਪਧਾਨ ਗੁਜਰਾਨ ਕੋ। ਦਿਸ਼ਾ ਦੁਤੀਯ ਜਾਨ ਕੋ[1]।

[1]ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਵਣ ਲਈ।

ਸੁਚੇਤ ਸੋਇ ਕੀਜਿਯੇ। ਨਿਸੰਗ ਸੰਗ ਲੀਜੀਯੇ ॥੧੬॥

ਬਟੋਰਿ ਬੀਰ ਧਾਇਯੇ। ਸੁ ਏਕ ਬਾਰਿ ਜਾਇਯੇ।

ਹਜ਼ਾਰਹੂੰਨਿ ਹੇਲ ਕੋ[1]। ਮਿਲਾਇ ਦੇਹੁ ਪੇਲ ਕੋ[2] ॥੧੭॥

[1]ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਹੱਲਾ ਕਰੋ। [2]ਦਬਾਕੇ।

ਪਲਾਇ ਪੁੰਜ ਖਾਲਸਾ। ਪੁਰੋ ਬਿਸਾਲ ਲਾਲਸਾ।

ਪੁਰੇ ਅਨੰਦ ਬਾਰਿਯੇ[1]। ਸੁ ਓਜ ਕੋ ਸੁਧਾਰਿਯੇ' ॥੧੮॥

[1]ਵਾੜ ਦਿਓ।

ਸੁ ਕੇਸਰੀ ਸੁਨੰਤਿ ਭਾ। ਚਲੰਤਿ ਚੌਂਪਵੰਤ ਭਾ[1]।

[1]ਚਾਉ ਵਿਚ ਆਕੇ ਚੱਲ ਪਿਆ।

ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਿ ਕੈ[1]। ਸੁ ਹੇਲ ਕੋ ਉਚਾਰਿ ਕੈ ॥੧੯॥

[1]ਵੰਗਾਰਕੇ।

ਸਮੂਹ ਅੱਗ੍ਰ ਤੋਰਿ ਕੈ। ਮਹਾਨ ਜੁੱਧ ਲੋਰਿ ਕੈ।

ਤੁਰੰਗ ਕੋ ਤ੍ਰਪਾਇ ਕੈ। ਇਤੈ ਉਤੈ ਭਜਾਇ ਕੈ ॥੨੦॥

ਰੁਣਝੁਣ ਛੰਦ:

ਜਮਤੁਲ ਭਾਊ।
ਤਿਹ ਕਹਿਰਾਊ[1]† :–।
'ਇਤ ਦ੍ਰਿਢ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਪਰਹੁ ਰਿਸੈ ਕੈ ॥੨੧॥

[1]ਉਸ (ਜਮਤੁੱਲੇ) ਨੂੰ ਰਾਜੇ ਨੇ ਕਿਹਾ। †ਪਾ:-ਦਊ।

ਉਤ ਕਹਿਲੂਰੀ। ਰਿਸ ਉਰ ਪੂਰੀ।
ਅਰਿ ਪਰ ਧਾਵੈ। ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਘਾਵੈ ॥੨੨॥

ਸਭਿ ਗਿਰ ਨਾਥੇ। ਧਨੁ ਸਰ ਹਾਥੇ।
ਚਹਿ ਚਿਤ ਹੇਲਾ। ਕਰਨਿ ਧਕੇਲਾ

॥੨੩॥
ਬਨਿ ਸਵਧਾਨਾ। ਤਜਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨਾ[1]।'
'ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ। ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਗਾਈ ॥੨੪॥
ਫਿਰ ਫਿਰ ਫੇਰਾ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਫੇਰਾ[1]।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਪ੍ਰੇਰਾ। ਹਤਿ ਇਕ ਬੇਰਾ ॥੨੫॥
ਭਟ ਬਹੁ ਗਾਜੇ। ਪੁਨ ਪੁਨ ਬਾਜੇ।
ਧੁਨ ਗਨਿ ਊਚੇ। ਅਧਿਕ ਪਹੂਚੇ ॥੨੬॥
ਗਿਰ ਨਰ ਸਾਰੇ। ਪੁਨ ਹੁਇ ਤਜਾਰੇ।
ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। ਬਕ ਬਕ ਮਾਰੇ ॥੨੭॥
ਸੰਖਨਾਰੀ ਛੰਦ[†]:
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜਾਨਾ। ਸੁ ਬੈਨੰ ਬਖਾਨਾ।
'ਘਨੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਆਏ। ਸ ਰੌਰੰ ਮਚਾਏ ॥੨੮॥
ਘਨੋ ਹੇਲ ਪਾਯੋ। ਦਲੰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਧਾਯੋ।
ਬਨੋ ਸਾਵਧਾਨੇ। ਗਹੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਾਨੇ ॥੨੯॥
ਨ ਪੈਰੰ ਹਿਲਾਓ। ਖਰੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਘਾਓ।
ਬਡੋ ਹੋਇ ਗਾਢੇ। ਕਰਾਚੋਲ ਕਾਢੇ ॥੩੦॥
ਕਰੋ ਮਾਰ ਐਸੇ। ਨਹੀਂ ਜਾਹਿਂ ਜੈਸੇ।'
ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਧਾਯੋ। ਤੁਰੰਗੰ ਭਜਾਯੋ ॥੩੧॥
ਸਭੈ ਕੋ ਸੁਨਾਯੋ। ਸੁਚੇਤਾ ਕਰਾਯੋ[1]।
ਸੰਭਾਰੀ ਤੁਫੰਗੈਂ। ਭਏ ਭੀਰ ਰੰਗੈਂ ॥੩੨॥
ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:
ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਬੈ ਹੁਇ ਕੈ ਸੁਚੇਤ।
ਲੈ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਰਿਪੁ ਹਤਨਿ ਹੇਤੁ।
ਵਧਿ ਅੱਗ੍ਰ ਧਰਜੋ ਸਰ ਚਾਂਪ ਹਾਥ।
ਖਪਰੇ ਨਿਕਾਸਿ ਬਡ ਓਜ ਸਾਥ ॥੩੩॥
ਤਕਿ ਟੋਲ ਟੋਲ ਪ੍ਰਤਿ ਹਤਨਿ ਕੀਨ।
ਬੀਧੇ ਤੁਰੰਗ ਭਟ ਭੰਗ ਦੀਨਿ।

[1]ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਫੁੰਡਦੇ ਰਹੋ।
[1]ਬਹੁਤ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਾਕੇ ਤਕੜਾਈ ਕੀਤੀ ਓਸੁ।
[1]ਬਾਰ ਬਾਰ ਫਿਰਕੇ ਤੇ ਫੇਰਾ ਕਰ ਕਰਕੇ।
[†]S S। SS ਸੰਖਨਾਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਹੈ।
[1]ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ।

ਉਤ ਤੇ ਵਧਾਇ ਆਏ ਕਰਾਲ।
ਹੁਇ ਸਮੁਖ ਧਰੇ ਆਯੁਧ ਬਿਸਾਲ ॥੩੪॥
ਛੂਟੀ ਤੁਫੰਗ ਇਕਬਾਰਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਗੁਲਕਾਂ ਸੜਾਕ ਜੋਧਾ ਨਿਕੰਦ।
ਮਿਲਿ ਗਏ ਪਰਸਪਰ ਘਾਲਿ ਹੇਲ।
ਭਟ ਜੁਟੇ ਪਾਇ ਨਹਿਂ ਧਰ ਪਿਛੇਲ[1] ॥੩੫॥

[1]ਪਿਛੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਧਰਦੇ।

ਪਰ ਗਯੋ ਏਕ ਬਾਰੀ ਘਮੰਡ[1]।

[1]ਭਾਵ ਘਮਸਾਨ।

ਗਿਰ ਪਰੇ ਬੀਰ ਹੁਇ ਖੰਡ ਖੰਡ।
ਨਹਿਂ ਤਜੀ ਥਾਂਉ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਪ੍ਰਹਾਰ[1]।

[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ।

ਹੇਲਾ ਸੁ ਝਾਰ[1] ਪੁਨ ਜ਼ੋਰ ਧਾਰਿ ॥੩੬॥

[1]ਝੱਲਿਆ (ਅ) ਝਾੜਿਆ।

ਚੌਪਈ:

ਪੰਚਨ ਮਹਿਂ[1] ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੋਇ।

[1]ਪੰਜਾਂ (ਪਿਆਰਿਆਂ) ਵਿਚੋਂ।

ਗਹਿ ਤੁਫੰਗ ਕੋ ਪਹੁੰਚਯੋ ਸੋਇ।
ਖਰੋ ਜਹਾਂ ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਊ।
ਆਵਤਿ ਹੇਲਾ ਕਰਤਿ ਅਗਾਊ ॥੩੭॥
ਫੇਰਿ ਕਵਾਇਦ ਕੋ ਨਿਜ ਘੋਰਾ[†]।

[†]ਇਸਤੋਂ ਬੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਇਕ ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਕਵਾਇਦ ਵਿਚ ਨਿਪੁਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਤਜੀ ਤੁਫੰਗ ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਓਰਾ।
ਕੜਕ ਸ਼ੂੰਕਤੀ ਤਾਂ ਪਰ ਗਈ।
ਮਨਹੁ ਗਾਜ[1] ਪਹੁੰਚੀ ਸਿਰ ਪਈ ॥੩੮॥

[1]ਬਿਜਲੀ।

ਲਗੀ ਭਾਲ ਮਹਿਂ ਗਿਰਿ ਤਤਕਾਲਾ।
ਪਰਯੋ ਭੂਮਿ ਪਰ ਅੰਗ ਨ ਹਾਲਾ।
ਸੀਸ ਭੇਦ ਮਿਝ ਨਿਕਸੀ ਐਸੇ।
ਮਖਨੀ ਜੁਤਿ ਹਾਂਡੀ ਫੁਟ ਜੈਸੇ ॥੩੯॥
ਗੂਜਰ ਰੰਘਰ ਛੇਰ ਹਜ਼ਾਰਨਿ।
ਜਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਗਹੇ ਹੱਥਯਾਰਨ।
ਸਭਿ ਕੇ ਸ਼ੋਕ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੋਵਾ।
ਪਰਯੋ ਨੀਂਦ ਦੀਰਘ ਮਹਿਂ ਸੋਵਾ ॥੪੦॥
ਹਾਹਾਕਾਰ ਪੁਕਾਰਤਿ ਸਾਰੇ।
'ਭਯੋ ਗ਼ਜ਼ਬ ਜਮਤੁੱਲਾ ਮਾਰੇ।'

ਮਿਲੇ ਸੈਂਕਰੇ ਤਿਸ ਥਲ ਆਏ।
ਚਾਹਤਿ ਤਿਸ ਕੀ ਲੋਥ ਉਠਾਏ ॥੪੧॥
ਇਤ ਆਲਮਸਿੰਘ ਬੀਰ ਜੁਝਾਰਾ।
ਲੈ ਕਰਿ ਸਿੰਘ ਹੇਲ ਕੋ ਡਾਰਾ।
ਊਚੇ ਕਹਜੋ ਪੁਕਾਰਿ 'ਸੁਨੀਜੈ !
ਲੋਥ ਦੁਸ਼ਟ ਕੀ ਜਾਨਿ ਨ ਦੀਜੈ' ॥੪੨॥
ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ ਹਰਖਤਿ ਅਤੇ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿਂ ਫਤੇ।
ੳਰੜ ਪਰੇ ਲੋਥ ਪਰ ਸਾਰੇ।
ਸਿੰਘ ਪਦਾਤੀ[1] ਗਹਿ ਹੱਥਜਾਰੇ ॥੪੩॥
ਉਤ ਤੇ ਉਨਹੁ ਜ਼ੋਰ ਬਡ ਕੀਨਾ।
ਲੋਥ ਲੇਨਿ ਕੋ ਹਠ ਧਰਿ ਲੀਨਾ।
ਦੁਹਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਮਿਲਿ ਗਏ ਹਜ਼ਾਰਨ।
ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਜੰਗ ਰਚਿ ਦਾਰੁਨ ॥੪੪॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਊ ਬੱਧ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚਦਸ਼ਮੋ ਅੰਸੂ ॥੧੫॥

[1]ਪੈਦਲ।

੧੬. [ਜਮਤੁੱਲੇ ਮਾਰਨ ਪਿਛੋਂ ਜੰਗ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਰਾਮ]

੧੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੭

ਦੋਹਰਾ:

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਨ ਮਹਿਂ, ਹੁਤੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਹਾਂਨ।
ਵਧਯੋ ਅੱਗ੍ਰ ਤਿਹ ਲੋਥ ਢਿਗ, ਪਰਨ ਲਗਯੋ ਘਮਸਾਨ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਫਾਂਧਤਿ ਆਏ।
ਕਰਾਚੋਲ ਕਰ ਧਰਿ ਚਮਕਾਏ।
ਤੋਮਰ ਤੀਰਨਿ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
ਭਾਉ ਸਿੰਘ ਤਹਾਂ ਬਹੁ ਮਾਰੇ[1] ॥੨॥

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਓਥੇ ਭਾਉ (= ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਊ ਦੇ ਸਾਥੀ) ਬੜੇ ਮਾਰੇ।

ਸਿੰਘਨਿ ਅਨੀ ਘਨੀ ਤਹਿਂ ਘਾਵਤਿ[1]।
ਤੁਪਕ ਤਮਾਂਚੇ ਤਕਿ ਤਕਿ ਲਾਵਤਿ।
ਪਿਖਿ ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਆਇ ਕਟੋਚਿ।
ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਧਨੁ ਬਾਨਨਿ ਮੋਚਿ ॥੩॥

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਫੌਜ ਉਥੇ ਮਾਰ ਰਹੀ ਸੀ (ਵੈਰੀ ਨੂੰ)।

ਪ੍ਰੇਰੇ ਬਹੁ ਜੋਧਾ ਤਿਸ ਥਾਨ।
ਕਹਯੋ 'ਕਰਹੁ ਬਲ, ਲੇਹੁ ਨਿਸ਼ਾਨ[1]।
ਸਹਿਤ ਲੋਥ ਤੇ ਤੁਰਤ ਉਠਾਵਹੁ।
ਆਵਹਿਂ ਵਧੇ ਮਾਰਿ ਉਥਲਾਵਹੁ' ॥੪॥

[1]ਝੰਡਾ ਖੋਹ ਲਓ।

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ ਧਰਿ ਧੀਰ।
ਗਾਡਯੋ ਤਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਭੀਰ[1]।
ਰਹਿਤ ਕਹਿਤ ਕੇ ਸਹਿਤ ਮਹਿਤ ਹੈ[1]।
ਸਰ ਮਾਰਹਿ ਜਿਹ ਨਿਕਟ ਲਹਤਿ ਹੈ ॥੫॥

[1]ਭਾਵ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ।

[1]ਭਾਵ ਰਹਿਣੀ ਕਹਿਣੀ ਦਾ ਵੱਡਾ (ਸੂਰਮਾ) ਹੈ।

ਛੇਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਓਰੜ ਪਰੀ।
'ਹਾਇ ਹਾਇ' ਕਹਿ ਮਾਰਤਿ ਮਰੀ[1]।
ਘਨੇ ਢੋਲ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਕੇ ਸਾਥ।
ਸੇਲੇ ਸਿਪਰ ਸ਼ਕਤਿ[1] ਅਸਿ ਹਾਥ ॥੬॥

[1]ਮਰਦੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

[1]ਬਰਛੀਆਂ।

ਬਜੇ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜੁਝਾਊ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਫਾਂਦਤਿ ਆਇਂ ਅਗਾਊ।
ਗੁਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਰ ਘਾਲਹਿਂ ਹੇਲਾ।
ਲੇਨਿ ਲੋਥ ਜੁਤਿ ਤਊ ਦੁਹੇਲਾ ॥੭॥
ਜੇ ਸਊਰ ਨਿਜ ਹਯਨ ਬਚਾਵਹਿਂ।

-ਗੁਲਕਾਂ ਲਗਹਿ ਨ- ਇਤ ਉਤ ਧਾਵਹਿਂ।
ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ ਨ ਆਵਹਿਂ ਸੋਇ।
ਲਖਿ ਸਰ ਗੋਰੀ ਬਰਖਾ ਹੋਇ ॥ ੮ ॥
ਜੋ ਉਤਸਾਹਤਿ ਆਇ ਧਵਾਵਤਿ[1]। — [1]ਜੋ ਉਤਸਾਹ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਭਜਾਕੇ (ਘੋੜਾ)।
ਤਕਿ ਗੁਲਕਾ ਮਾਰਤਿ ਉਤਲਾਵਤਿ।
ਯਾਂ ਤੇ ਓਰੜ ਆਇ ਪਦਾਤੀ[1]। — [1]ਪਿਆਦੇ।
ਹੇਰਿ ਖਾਲਸੇ ਪੁੰਜ ਅਰਾਤੀ ॥ ੯ ॥
ਗੁਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੇ ਬਨ ਰਖਵਾਰੇ[1]। — [1]ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਦੇ ਸਿੰਘ ਰਖਵਾਲੇ ਬਣੇ।
ਕਸਹਿਂ ਤੁਫੰਗਨ ਤਕਿ ਤਕਿ ਮਾਰੇਂ।
ਪਰੀ ਲੋਥ ਨਹਿਂ ਲੈਬੇ ਦੀਨਿ।
ਭਯੋ ਭੇੜ ਭਾਰੀ ਭਯ ਭੀਨ ॥ ੧੦ ॥

ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦ:

ਗਰਜੇ ਪੁੰਜ ਪਹਾੜੀ ਭੜਥੂ ਘੱਤਿਆ।
ਕੁੱਝ ਨ ਮੁੜੇ ਪਿਛਾੜੀ[1] ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰ ਤੇ। — [1]ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹਟੇ।
ਢਾਲੈਂ ਓਡਿ ਅਗਾੜੀ ਸੰਮੁਖ ਆਂਵਦੇ[1]। — [1]ਢਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਂਵਦੇ ਹਨ।
ਲਹੂ ਕ੍ਰਿਪਾਣ ਉਘਾੜੀ[1] ਪਕੜਿ ਨਚਾਂਵਦੇ ॥ ੧੧ ॥ — [1]ਲਹੂ (ਨਾਲ ਰਤੀ) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੱਢਕੇ।
ਇਤ ਤੇ ਛਾਲੀ[1] ਉੱਠੇ ਸਿੰਘ ਸੁਹਾਂਵਦੇ। — [1]ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ।
ਗੋਰੀ ਤੀਰਨ ਵੁੱਠੇ[1] ਛਹਿਬਰ ਸੀ ਲਗੀ। — [1]ਬਰਸਦੇ ਹਨ।
ਹਥਾਵੱਥ ਹੁਇ ਕੁੱਠੇ ਅੱਗੇ ਆਂਵਦੇ[1]। — [1]ਹੱਥੋ ਹੱਥੀ ਹੋਕੇ ਅੱਗੇ ਆਂਵਦੇ (ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ) ਮਾਰਿਆ।
ਤੜਫਤਿ ਧਰ ਪਰ ਲੁੱਠੇ ਪੜੇ ਕਰਾਂਹਦੇ[1] ॥ ੧੨ ॥ — [1]ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਇ ਹਾਇ ਕਰਦੇ ਹਨ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਹੇਲਾ ਘਾਲਹਿਂ, ਛਾਲਹਿਂ ਉੱਛਲੈਂ[1]। — [1]ਮਿਲ ਮਿਲਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ (ਪਹਾੜੀਏ)।
ਮੁੱਛੈਂ ਬੰਕ ਬਿਸਾਲੈਂ ਤੱਛੈਂ ਤਤਛਿਨੈਂ[1]। — [1]ਪਰ ਅੱਗੋਂ) ਡਾਢੀਆਂ ਬਾਂਕੀਆਂ ਮੁਛਾਂ ਵਾਲੇ (ਸਿੰਘ) ਤਤਛਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਰੱਛੈਂ ਗੱਛ ਉਛਾਲੈਂ ਢਾਲੈਂ ਛੈਲ ਜੇ[1]। — [1]ਛੈਲ (ਭਾਵ ਸਿੰਘ) ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ (ਗੱਛ =) ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਢਾਲ ਉਛਾਲਕੇ (ਉਸ ਪਰ ਵੈਰੀ ਦਾ ਵਾਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ)।
ਕੱਛੈਂ ਪੱਛ ਕਰਾਲੈਂ ਆਮਿਖ ਛਕ ਰਹੇ[1] ॥ ੧੩ ॥ — [1]ਭਿਆਨਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਪੰਛੀ ਮਾਸ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।
ਤਛਾਮੁੱਛ ਬਨ ਅੰਗ ਛੱਡਜੋ ਕ੍ਰੁੱਧਨਾ[1]। — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ) ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਐਉਂ ਤੱਛਦੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਬਨ (ਨੂੰ ਤੱਛੀ ਮੁੱਛੀ ਦਾ ਹੈ), (ਪਰ ਤਿਸ ਪਰ ਬੀ) ਕ੍ਰੋਧ

ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ।

ਬਾਣੇ ਰੰਗ ਸੁਰੰਗੀ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਸੋਂ ਭਰੇ।
ਉਛਲੈਂ ਛੈਲ ਛਲੰਗੀ ਛਾਲੈਂ ਛੋਭਤੇ[1]।

[1]ਉੱਛਲਦੇ ਹਨ ਸੁਹਣੇ ਛਲਾਂਗਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ (ਸੂਰਮੇਂ) ਤੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਗੁੱਸੇ ਭਰੇ।

ਕੱਛੈਂ ਕੇਸ਼ ਭੁਜੰਗੀ ਜੰਗੀ ਸ਼ੋਭਦੇ[1] ॥੧੪॥

[1]ਕੱਛਾਂ ਕੇਸਾਂ ਸਹਿਤ ਸੂਰਮੇਂ ਜੰਗੀ ਸ਼ੋਭਦੇ ਹਨ।

ਲਾਇ ਲਾਇ ਬਲ ਹਾਰੇ ਲੋਥ ਨ ਉੱਠੀਆ[1]।

[1]ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਊ) ਦੀ ਲੋਥ ਨਾ ਉਠਾ ਸਕੇ (ਪਹਾੜੀਏ)।

ਅਪਰ ਲੋਥ ਭਟ ਭਾਰੇ ਮਰਿ ਕਰ ਗਨ ਭਈ[1]।

[1]ਬਹੁਤੀਆਂ ਲੋਥਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਸਿ ਧਾਰੋ ਰਹਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪੈ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਮਾਰੇ ਛੇਰੈਂ ਗ੍ਰਾਮ ਕੀ[1] ॥੧੫॥

[1]ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਛੇੜਾਂ ਨੂੰ।

ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਹੁਇ ਤਰਵਾਰੀ ਲਰਿ ਲਰਿ ਹਟ ਪਰੇ।
ਰਖਜੋ ਖੇਤ ਗੁਰ ਭਾਰੀ ਸਿੰਘਨਿ ਮਾਰਿ ਕੈ।
ਥਿਰਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਗਾਰੀ ਨਾਂਹਿਨ ਹਾਲਿਓ।
ਹਾਰੀ ਚਮੂੰ ਪਹਾਰੀ ਪੀਛੇ ਹਟਿ ਭਈ ॥੧੬॥

ਦੋਹਰਾ:
ਭਈ ਸੰਝ ਤਬਿ ਭੀਖਨਾ, ਅਸਤਜੋ ਸੂਰਜ ਜਾਇ।
ਕਹਾਂ ਲਗੇ ਬਰਨਨ ਕਰੌਂ, ਭਯੋ ਜੁੱਧ ਜਿਸ ਭਾਇ ॥੧੭॥

ਚੌਪਈ:
ਦੁਹੰਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਜੋਧਾ ਮਿਟ ਗਏ[1]।

[1]ਹਟ ਗਏ।

ਤੀਨ ਜਾਮ ਲਰਿ ਕੈ ਤ੍ਰਿਪਤਏ।
ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਸੁਭਟ ਸਭਿ ਹਯ ਜੁਤਿ ਹੋਇ।
ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਗਿਨੇ ਨ ਕੋਇ ॥੧੮॥
ਸਨੇ ਸਨੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਿਸ਼ ਮੁਰੇ।
ਘਾਯਲ ਸੰਭਾਲਤਿ ਸਭਿ ਤੁਰੇ।
ਰਚੇ ਮੋਰਚੇ ਸਿੰਘਨਿ ਜਹਾਂ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲ ਥਿਰੇ ਜਹਿਂ ਕਹਾਂ

॥੧੯॥
ਕੋ ਕੋ ਤੁਪਕ ਛੁਟਹਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਕਰਤਿ ਸੰਭਾਲਾ।
ਜਿਨ ਸਿੰਘਨਿ ਰਣ ਤਜਾਗੇ ਪ੍ਰਾਨਾ।
ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਗਏ ਅਰੂਢਿ ਵਿਮਾਨਾ
॥੨੦॥
ਘਾਇਲ ਕਿਤਿਕ ਉਠਾਵਤਿ ਲਜਾਏ।
ਕੇਤਿਕ ਚਲਿ ਆਪਨ ਹੀ ਆਏ।
ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਭੁ ਪੁਰਖ ਕੌ ਕੀਨਸਿ।
ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਆਨੰਦ ਭੀਨਸਿ ॥੨੧॥
ਸਰਬ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੰਗ ਕੋ ਕਹਜੋ।
'ਜਮਤੁੱਲਾ ਖੇਤਹਿ ਮਹਿਂ ਰਹਜੋ।
ਲੋਥ ਹੇਤੁ ਓਰੜ ਗਨ ਪਰੇ।
ਲਏ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਾਨਸਿੰਘ ਖਰੇ ॥੨੨॥
ਰਾਵਰ ਕੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਿ ਸਾਰੇ।
ਨੇਰੇ ਢੁਕੇ ਨ, ਜਬਿ ਬਹੁ ਮਾਰੇ।
ਗਏ ਹਾਰ ਹਟ ਗਏ ਪਿਛਾਰੀ।
ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਖੀ ਲਾਜ ਹਮਾਰੀ' ॥੨੩॥
ਬਿਕਸ ਕਹਜੋ ਪ੍ਰਭੁ 'ਕੀਨਸਿ ਭਲਾ।
ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਜਮਤੁਲ ਜਮ ਤੁਲਾ[1]।
ਦੇਤਿ ਬਿਖਾਦ ਮਾਰ ਕੋ ਲੀਨਸਿ[1]।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਸਿਖ ਸੁਖੀਆ ਕੀਨਸਿ'
॥੨੪॥
ਕਰਜੋ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਸਨਮਾਨਾ[1]।
ਕਰਿ ਕਰਿ ਖੁਸ਼ੀ ਅਨੰਦ ਨਿਧਾਨਾ।
ਕੇਤਿਕ ਘਾਯਲ ਆਇ ਹਜ਼ੂਰ।
ਕੇਤਿਕ ਨਿਜ ਡੇਰਨਿ ਮਹਿਂ ਸੂਰ ॥੨੫॥
ਸਾਲ ਪੱਤ੍ਰ ਸਭਿ ਕੋ ਦਿਲਵਾਯੋ।
ਘਾਵ ਬਿਖਾਦ ਤੁਰਤ ਬਿਨਸਾਯੋ।
ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਲੌ ਬਨਹਿਂ ਸੁਚੇਤ।
ਹੱਥਜਾਰਨ ਗਹਿ ਆਹਵ ਹੇਤੁ[1] ॥੨੬॥
ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸਾਲ ਜ੍ਵਲਤਿ ਗੁਰ ਆਗੇ।

[1]ਜਮਤੁੱਲਾ ਜਮ ਦੇ ਤੁੱਲ ਸੀ।
[1]ਦੁਖ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਮਾਰ ਲਿਆ ਹੈ।
[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਖਾਲਸੇ ਦਾ।
[1]ਜੰਗ ਦੇ ਵਾਸਤੇ [ਸੰਸ:, ਆਹਵ = ਯੁੱਧ]।

ਗੁਰ ਸਿਖ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਅਨੁਰਾਗੇ।
ਬਰਤੀ ਦੇਗ ਤਿਹਾਵਲ ਹੋਏ।
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਅਚਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਕੋਏ ॥੨੭॥
ਅਭਿਨੰਦਤਿ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਖਾਯੋ।
ਰਣ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਸਹਿਤ ਸੁਹਾਯੋ।
ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਤਿਸਹਿ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸੈ।
'ਰਣ ਮਹਿੰ ਗਾਢੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰਨਿ ਧ੍ਵੰਸੈ[1]' ॥੨੮॥ [1]ਨਾਸ਼ ਕੀਤੇ।
ਸਿੰਘ ਸਥਿਰੇ ਮੋਰਚੇ ਮਹੀਆ।
ਤਿਨ ਹਿਤ ਗਈ ਦੇਗ ਜਹਿੰ ਕਹੀਆ[1]। [1]ਜਿੱਥੇ ਕਿੱਥੇ ਸਨ।
'ਨਿਜ ਥਲ ਠਾਢੇ ਗਾਢੇ ਰਹੀਅਹਿ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਜਪੁ ਰਿਪੁ ਦਿਸ਼ਿ ਲਹੀਅਹਿ' ॥੨੯॥
ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਸੰਭਾਰੇ।
ਮਰੇ ਜਿਤਿਕ ਆਛੇ ਸਸਕਾਰੇ।
ਪਰਮਗਤੀ ਕਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਰੇ।
ਗੁਰ ਹਿਤ ਸਮੁਖ ਜੰਗ ਪੁਨ ਮਰੇ ॥੩੦॥
ਇਸ ਤੇ ਪਰੇ ਲਾਭ ਕਿਆ ਅਹੈ।
ਜੋ ਪਰਲੋਕ ਸੁਧਾਰਨ ਚਹੈ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਖਾਏ।
ਬਹੁਰ ਮੋਰਚੇ ਸਿੰਘ ਸਿਧਾਏ ॥੩੧॥
ਕਸੇ ਤੁਫੰਗਨਿ ਆਧੇ ਖਰੇ।
ਆਧੇ ਨਿਸ ਅਰਾਮ ਕੋ ਕਰੇ।
ਭਯੋ ਖੇਤ ਬਿਕਰਾਲ ਬਿਸਾਲਾ।
ਕੂਕਤਿ ਮਿਲੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸ਼੍ਰਿੰਗਾਲਾ ॥੩੨॥
ਬਹੁਤੇ ਸ੍ਵਾਨ ਪੁਕਾਰਤਿ ਫਿਰੈਂ।
ਸੂਰਨਿ ਆਮਿਖ[1] ਭੱਖਜਨ ਕਰੈਂ। [1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਮਾਸ।
ਭੂਤਨਿ ਪ੍ਰੇਤਨਿ ਪਾਇ ਧਮਾਰ[1]। [1]ਨਾਚ, ਲੁੱਡੀ।
ਗਾਵਤਿ ਨਾਚਤਿ ਮੁਦਤਿ ਉਦਾਰ ॥੩੩॥
ਸਿਰ ਕੇ ਬਾਰਿ ਖਿੰਡਾਇ ਕਰਾਲੇ।
ਮਿਲੀ ਜੋਗਨੀ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਲੇ।
ਸੰਧਯਾ ਸਮੈ ਲਏ ਗਨ ਸਾਰੇ[1]। [1]ਸਾਰੇ ਗੁਣ।

ਬਿਚਰਤਿ ਭੱਦ੍ਰ ਰੁੱਦ੍ਰ ਹੁਇ ਭਾਰੇ[1] ॥੩੪॥

[1]ਸ਼ਿਵਜੀ ਭਾਰੇ ਭਿਆਨਕ ਹੋਕੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। [ਭੱਦ੍ਰ = ਸ਼ਿਵ। ਰੁੱਦ੍ਰ = ਭਿਆਨਕ]।

ਧੁਕ ਧੁਕ ਉਠੇ ਮਸਾਨ ਮਹਾਨੇ।
ਬੋਲਤਿ ਹੜ[1] ਸੁਨੀਅਤਿ ਭੈ ਮਾਨੇ।

[1]ਹੱਸਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼।

ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕੋ ਕਰਦਮ ਰਜ ਰਾਚਾ[1]।

[1]ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਲਹੂ ਰਚਕੇ ਚਿੱਕੜ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਿਤ ਕਿਤ ਘਾਇਲ ਹਾਇ ਉਬਾਚਾ ॥੩੫॥
ਮਰੇ ਤੁਰੰਗਮ ਧਰਨੀ ਪਰੇ।
ਪਲ ਭੱਖੀ ਪਰ ਭੱਖਨਿ ਕਰੇ[1]।

[1]ਮਾਸ ਅਹਾਰੀ ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੁਦੇ ਮੁੰਡ ਕਹੂੰ ਰੁੰਡ ਕਰਾਲੇ।
ਖੜਗ ਸਮੇਤ ਹਾਥ ਕਟਿ ਡਾਲੇ ॥੩੬॥
ਕਹੂੰ ਚਰਨ ਕਹੂੰ ਜੰਘ ਕਟੇ ਹੈਂ।
ਕਿਤ ਕਟਾਰ ਸਨ ਪੇਟ ਫਟੇ ਹੈਂ[1]।

[1]ਕਿਤੇ ਕਟਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੇਟ ਪਾੜੇ ਪਏ ਹਨ।

ਘੋਰ ਦਰਸ਼ਨਾ[1] ਧਰਨੀ ਹੋਇ।

[1]ਭਿਆਨਕ ਦਿੱਸਣ ਵਾਲੀ।

ਦੇਖੀ ਜਾਇ ਨ ਕਾਇਰ ਜੋਇ ॥੩੭॥
ਸਿੰਘ ਮੋਰਚੇ ਥਿਰੇ ਜੁ ਜਿਤੇ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿਂ ਫਤੇ।
ਗਰਜਿ ਗਰਜਿ ਕਰਿ ਦੂਰ ਸੁਨਾਵੈਂ।
ਬਿਜੈ ਆਪਨੀ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵੈਂ ॥੩੮॥
ਇਸ ਬਿਧਿ ਬਿਤੀ ਖਾਲਸੇ ਮਾਂਹੀ।
ਮਰੇ ਸੁ ਮਰੇ ਸ਼ੋਕ ਕਛੁ ਨਾਂਹੀ।
ਹੋਤਿ ਭੋਰ ਧਾਰੇ ਉਤਸਾਹਾ।
ਹਤਹਿਂ ਰਿਪੁਨਿ ਕੌ ਸੰਘਰ ਮਾਂਹਾ ॥੩੯॥
ਅਬਿ ਪਹਾਰੀਅਨਿ ਕੀ ਬਡ ਸੈਨਾ।
ਕਹੌਂ ਕਥਾ ਬੀਤੀ ਜਿਮ ਰੈਨਾ।
ਗਿਰਪਤਿ ਅਰੁ ਗਿਰ ਨਰ ਸਮੁਦਾਯਾ।
ਕਿਤਿਕ ਪ੍ਰਜਾ ਅਰੁ ਸੁਭਟ ਲਰਾਯਾ[1] ॥੪੦॥

[1]ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਪਰਜਾ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸੂਰਮੇ ਲੜਾਏ।

ਦੋਹਰਾ:
ਲਾਜ ਸ਼ੋਕ ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਭਯੋ, ਚਿੰਤਾ ਰਿਦੈ ਉਪਾਇ।
ਸੁਨਹੁ ਬਾਰਤਾ ਤਿਨਹੁं ਕੀ, ਗਨ ਸ਼੍ਰੋਤਾ

ਚਿਤ ਲਾਇ ॥੪੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖੋੜਸਮੋ ਅੰਸੂ ॥੧੬॥

੧੭. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਾਤੀਂ ਸਲਾਹਾਂ]

੧੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੮

ਦੋਹਰਾ:

ਭੀਮਚੰਦ ਬਿਨ ਅਨੰਦ ਕੇ, ਦੇਖਿ ਰਹਯੋ ਬਿਸਮਾਇ।
-ਬੀਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਪਚ ਰਹੇ, ਲੋਥ ਨਹੀਂ ਕਿਮ ਲਜਾਇ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਅਲਪ ਖਾਲਸਾ ਅਰਯੋ ਲਹਯੋ ਹੈ[1]। [1]ਅੜਿਆ ਵੇਖਿਆ ਹੈ।
ਬਹੁਤ ਹਮਾਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਰਹਯੋ ਹੈ[1]। [1]ਸਾਡੇ ਵਲ ਬਹੁਤਾ (ਦਲ) ਹੈਗਾ ਸੀ।
ਪਚਿ ਪਚਿ ਰਹੇ ਹੇਲ ਕੋ ਡਾਲਤਿ।
ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨ ਕੇ ਬਲ ਘਾਲਤਿ ॥੨॥
ਨਹੀਂ ਕਿਸਹੁੰ ਨੇ ਸਿੰਘ ਹਲਾਏ।
ਗਾਡ ਨਿਸ਼ਾਨ ਥਿਰੇ ਜਿਸ ਥਾਏਂ।
ਕਿਮ ਇਹ[1] ਲਰਤੇ ਤਹਾਂ ਨਰਨ ਮੈ[2]-। [1]ਭਾਵ ਪਹਾੜੀ। [2]ਭਾਵ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ।
ਇਮ ਸੋਚਤਿ ਗਿਰਪਤਿ ਬਹੁ ਮਨ ਮੈਂ ॥੩॥
ਹਟੀ ਚਮੂੰ ਲਰਿਬੇ ਪਿਛਵਾਈ।
ਆਇ ਸਿਵਰ ਘਾਲਯੋ[1] ਗਿਰਰਾਈ। [1]ਪਿਛੇ ਆ ਕੇ ਡੇਰਾ ਪਾਇਆ।
ਮਰੇ ਪਰੇ ਸੋ ਖੇਤ ਰਹੇ ਹੈਂ।
ਜੋ ਘਾਇਲ ਸੰਭਾਲ ਲਏ ਹੈਂ ॥੪॥
ਥਕਤਿ ਸੂਰਮੇ ਸਕਲ ਤੁਰੰਗਨਿ।
ਮੁਰਝਾਨੇ ਮੁਖ ਸਿਥਲੇ ਅੰਗਨਿ।
ਬਿਨ ਉਤਸਾਹ ਸ਼ੋਕ ਮੈਂ ਕੇਤੇ।
ਸਨਬੰਧੀ ਹਤਿ ਘਾਲਯੋ ਜੇਤੇ[1] ॥੫॥ [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨਬੰਧੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।
ਮੰਤ੍ਰੀ ਅਪਰ ਜਿਤਿਕ ਥੇ ਸਜਾਨੇ।
ਹੋਤਿ ਸਮੀਪ ਸਕਲ ਸਨਮਾਨੇ।
ਨਿਜ ਵਜ਼ੀਰ ਕੋ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਰਾ।
ਜ੍ਵਲਤਿ ਮਸਾਲ ਖਰੇ ਗਨ ਝਾਰਾ[1] ॥੬॥ [1]ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ।
ਆਇ ਕੇਸਰੀਚੰਦ ਹੰਡੂਰੀ।
ਭੂਪ ਕਟੋਚ ਆਦਿ ਬਿਧਿ ਰੂਰੀ।
ਸਭਿ ਨਰਿੰਦ੍ਰ ਬੈਠੇ ਜਬਿ ਆਇ।
ਤਿਨ ਕੇ ਜੋ ਬਜੀਰ ਸਮੁਦਾਇ ॥੭॥
ਭੀਮਚੰਦ ਤਬਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ।

'ਸੁਨਹੁ ਸ਼੍ਰੋਨ ਦੇ ਤੁਮ ਸਭਿ ਸਜਾਨੇ।
ਆਜ ਪਰੀ ਜਿਸ ਭਾਂਤਿ ਲਰਾਈ।
ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਮਹਿਂ ਦਲ ਖਪ ਜਾਈ[1] ॥੮॥

[1]ਕਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ (ਸਾਡਾ) ਦਲ ਖਪ ਹੀ ਜਾਏਗਾ।

ਜੋਧਾ ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਲਰਿ ਲਰਿ।
ਲੋਥ ਹੇਤੁ ਬਹੁ ਹੇਲਾ ਕਰਿ ਕਰਿ।
ਅਰਜੋ ਖਾਲਸਾ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਧਰਿ।
ਛੋਰਤਿ ਜ੍ਵਾਲਾਬਮਣੀ ਭਰਿ ਭਰਿ' ॥੯॥
ਸੁਨਤਿ ਕਟੋਚ ਹੰਡੂਰੀ ਬੋਲਾ।
'ਪ੍ਰਥਮ ਜੰਗ ਲਰ ਸਭਿ ਨੇ ਤੋਲਾ[1]।

[1](ਅਜ) ਪਹਿਲਾ ਜੰਗ ਲੜਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਲ ਨੂੰ) ਤੋਲ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਬਿ ਜਿਮ ਬਾਂਛਾ ਤਿਮ ਹੀ ਕਰੀਅਹਿ।
ਬਾਧ ਘਾਟ ਸਭਿ ਘਾਤ ਬਿਚਰੀਅਹਿ' ॥੧੦॥
ਮੰਡਸਪਤੀ ਨਰਿੰਦ੍ਰ ਬਖਾਨਾ।
'ਇਹ ਗੁਰੂਅਨਿ ਕੋ ਸਦਨ ਮਹਾਂਨਾ।
ਨਹਿਂ ਸਮਾਨਤਾ ਕਿਸ ਤੇ ਹੋਇ।
ਇਨ ਸੋਂ ਮਿਲਿਨਿ ਨੀਕ ਹ੍ਵੈ ਸੋਇ ॥੧੧॥
ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਬਲਵੰਤੇ।
ਤੁਰਤ ਬਨਾਵਹਿਂ ਜਥਾ ਚਹੰਤੇ।
ਬਿਦਤ ਮਹਿਦ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗਾਦੀ।
ਨਹਿਂ ਪੂਰਾ ਉਤਰਹਿ ਕੋ ਬਾਦੀ- ॥੧੨॥
ਸੁਨਿ ਹੰਡੂਰੀਏ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ।
'ਰਾਜ ਕਾਜ ਕੀ ਬਾਤ ਨਿਆਰੀ।
ਇਸ ਮਹਿਂ ਪਿਤਾ ਪੂਤ ਬਿਗਰੰਤੇ।
ਜੋ ਅਤਿ ਪ੍ਰਿਯ ਸੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਬਨੰਤੇ ॥੧੩॥
[1]ਜੌਂ ਤਜਿ ਰਾਜ ਸਾਧ ਬਨਿ ਜੈ ਹੈਂ।

[1]ਜੇ ਰਾਜ ਛਡਕੇ ਸਾਧ ਬਣਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਐਸੀ ਗਲ ਵਿਚਾਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਤੌਂ ਅਸ ਬਾਤਿ ਬਿਚਾਰਨ ਕੈ ਹੈਂ[1]।
ਗੁਰੂ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਬਨ ਗਯੋ ਹਮਾਰਾ।
ਕਰਹੁ ਲਰਨ ਤੇ ਕਿਮ ਹੁਇ ਟਾਰਾ?' ॥੧੪॥
ਸੁਨਿ ਜਸਵਾਰ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ।

ਬੋਲਜੋ ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਗਰਬ ਬਿਲੰਦ।
'ਕਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹੈਂ ਹਮਹੁਂ ਅਗਾਰੀ।
ਠਹਿਰ ਨ ਸਕਹਿਂ ਪਰੀ ਜਬਿ ਮਾਰੀ
॥ ੧੫ ॥
ਕਹਾਂ ਭਏ ਪੂਰਬ ਅਰ ਰਹੈ।
ਦਾਵ ਲਰਨਿ ਕੋ ਸੈਨ ਨ ਲਹੈ।
ਹੋਇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਮੰਡਹੁ ਜੰਗ।
ਪਰਹੁ ਹੇਲ ਕਰਿ ਸਭਿ ਇਕ ਸੰਗ
॥ ੧੬ ॥
ਕਬਿ ਲੌਂ ਲਰਹਿ ਖਾਲਸਾ ਜੋਈ।
ਦਰਬ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਰਾਜ ਨ ਕੋਈ।
ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਧਨ ਰਾਜ ਮਝਾਰੇ।
ਕਿਮ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਬਸਹਿਂ ਸੁਖਾਰੇ'
॥ ੧੭ ॥
ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਤੇ ਕਹੈ।
'ਭੋ ਜਸੁਵਾਰ ! ਇਸੀ ਬਿਧਿ ਅਹੈ।
ਤਊ ਦੇਖਿਯੇ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ।
ਪੈਂਡ ਖਾਨ ਆਯੋ ਬਲ ਭਾਰੀ ॥ ੧੮ ॥
ਜਿਮ ਮਾਰਜੋ ਦਲ ਗਯੋ ਪਲਾਈ।
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਭਟ ਹਯ ਸਮੁਦਾਈ।
ਹੇਰਿ ਆਜ ਕੋ ਜੰਗ ਹਿਰਾਸਾ'। 'ਮੈਂ) ਡਰ ਗਿਆ ਹਾਂ।
ਲਸ਼ਕਰ ਭਯੋ ਕਿਤੇਕ ਬਿਨਾਸ਼ਾ' ॥ ੧੯ ॥
ਕਹਿਲੂਰੀ ਕੋ ਏਕ ਵਜ਼ੀਰ।
ਬੋਲਜੋ ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਜੁਤਿ ਧੀਰ।
'ਅਬਿ ਗਿਰਪਤ ਤੁਮ ਸਭਿ ਚਢਿ ਆਏ।
ਲਰਹਿਂ ਨਹੀਂ ਇਹੁ ਕਿਮ ਬਨਿ ਆਏ?'
॥ ੨੦ ॥
ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਰਮ ਛੱਤ੍ਰੀਨ।
ਪੂਰਬ ਸੁਨੇ, ਜਥਾ ਸਭਿ ਕੀਨਿ।
ਇਸ ਅਵਨੀ ਹਿਤ ਲਰਿ ਮਰਿ ਗਏ।
ਜੀਤ ਪਾਇ ਸੁਖ ਭੋਗਤਿ ਭਏ ॥ ੨੧ ॥
ਕੈ ਪ੍ਰਮੋਦ ਸੁਰਪੁਰਿ ਕੋ ਪਾਯੋ।

ਜਗਤ ਬਿਖੈ ਜੋਧਾ ਜਸੁ ਛਾਯੋ।
ਲਰਨ ਮਰਨ ਅਰੁ ਸਾਕੇ ਕਰਨੇ[1]। [1]ਭਾਵ ਜੰਗ ਕਰਨੇ।
ਇਹੀ ਕਾਮ ਰਾਜਨ ਕੇ ਬਰਨੇ' ॥੨੨॥
ਸਭਿ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨ੍ਰਿਪ ਕਹਿਲੂਰੀ।
ਬੋਲਜੋ ਸੁਨਜੋ[1] ਨੀਤ ਜਿਮ ਰੂਰੀ। [1]ਸੁਣਕੇ ਬੋਲਿਆ।
'ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਘੇਰਾ ਦਿਹੁ ਡਾਲਾ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਉਤਰਹਿਂ ਸਦਲ ਨ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੨੩॥
ਅੰਨ ਆਦਿ ਨਹਿਂ ਦੇਉ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ।
ਸਾਵਧਾਨ ਬਨਿ ਸਰਬ ਗਿਰੇਸ਼ੁਨਿ।
ਅਨੰਦਪੁਰੇ ਮਹਿਂ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ[1] ਜਬੈ। [1]ਖਾਲਸਾ) ਵੜੇ।
ਨਿਕਟ ਲਗਾਇ ਮੋਰਚੇ ਸਬੈ ॥੨੪॥
ਕਰਹੁ ਤੰਗ ਨਿਤ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੰਗ।
ਬਿਚਰਤਿ ਹਤਹੁ ਤੁਫੰਗਨਿ ਸੰਗ।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਘੇਰਹੁ ਬਰਿਆਈ।
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨ ਨਿਕਸਨ ਕੋ ਨਹਿਂ ਪਾਈ[1] ॥੨੫॥ [1]ਕੋਈ ਨਾ ਪਾਵੇ।
ਇਮ ਸਲਾਹ ਆਵਤਿ ਮੁਝ ਮਨ ਮੈਂ।
ਹਤੇ ਨ ਜਾਹਿਂ ਸਿੰਘ ਕਿਮ ਰਨ ਮੈਂ।'
ਸਭਿਹਿਨਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਮਸਲਤ ਐਸੀ।
ਮਾਨੀ ਗਿਰਈਸ਼ੁਨਿ ਤਬਿ ਤੈਸੀ ॥੨੬॥
ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਗਏ ਸਹਿ ਚਿੰਤਾ।
-ਗੁਰੂ ਨ ਹਾਰਤਿ ਲਰਤਿ ਕਦੰਤਾ[1]-। [1]ਲੜਦਿਆਂ ਕਦੇ ਬੀ।
ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨਿ ਆਧੇ ਸਵਧਾਨਾ।
ਖਰੇ ਰਹੇ ਗਹਿ ਆਯੁਧ ਪਾਨਾ ॥੨੭॥
ਅਰਧਨ ਪਰਿ[1] ਕੀਨਸਿ ਬਿਸਰਾਮੂ। [1]ਅੱਧਿਆਂ ਨੇ ਪੈਕੇ ਭਾਵ ਸੌਂਕੇ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਧਾਰਿ ਅਰਾਮੂ।
ਸਭਿਨਿ ਜਾਮਨੀ ਡਰਤਿ ਬਿਤਾਈ।
ਛੋਰਤਿ ਰਹੇ ਤੁਪਕ ਨਿਜ ਥਾਈਂ ॥੨੮॥
ਬੀਤੀ ਰਾਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਪੁਨ ਭਈ।
ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਿ ਪੀਅਰੀ ਪਰ ਗਈ[1]। [1]ਪੂਰਬ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਪੀਲੀ ਹੋ ਆਈ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਦੁਹਨ ਦਿਸ਼ਿ ਕੀਨੇ।

ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਨ ਧਾਰਿ ਸਭੀ ਨੇ ॥੨੯॥
ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਨ ਬਨੇ ਸਵਧਾਨਾ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜੇ ਅਲਪ ਮਹਾਨਾ[1]। — [1]ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ।
ਸੰਖ ਘਨੇ ਸ਼ਹਿਨਾਇ ਨਫੀਰਨ[1]। — [1]ਸਰਨਾਵਾਂ, ਨਫੀਰੀਆਂ।
ਬਡੇ ਢੋਲ ਉਤਸਾਹਿਤ ਬੀਰਨ[1] ॥੩੦॥ — [1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।
ਚਢੀ ਚਮੂੰ ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੇਰੀ।
ਹ੍ਵੈ ਨ ਸਕਹਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਹੇਰੀ[1]। — [1]ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।
ਦੂਰਿ ਦੂਰਿ ਲਗ ਪਸਰੀ ਘਨੀ।
ਘੇਰਨਿ ਕੋ ਡੇਰੇ ਕਰਿ ਅਨੀ ॥੩੧॥
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜੰਜੈਲ[1] ਚਲਾਈ। — [1]ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਡੀ ਲੰਮੀ ਤੇ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਬੰਦੂਕ ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਤਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।
ਬਾਘਨ[1] ਤੋਪ ਤੁੰਗ ਥਿਰ ਥਾਂਈ। — [1]ਨਾਮ ਤੋਪ ਦਾ।
ਗਨ ਲਮਛੜਾਂ[1] ਸਿਪਾਹਨ ਧਰਿ ਧਰਿ[2]। — [1]ਲੰਮੀ ਨਾਲੀ ਵਾਲੀ ਬੰਦੂਕ ਜਿਸ ਦੀ ਮਾਰ ਆਮ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੂਰ ਤਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। [2]ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਫੜ ਫੜ ਕੇ।
ਤਕਿ ਤਕਿ ਸਿਵਰ[1] ਹਤੀ ਭਰਿ ਭਰਿ ॥੩੨॥ — [1]ਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਦੂਰਿ ਦੂਰਿ ਲਗਿ ਮਾਰਿ ਹਟਾਏ।
ਲੇ ਲੇ ਓਟ ਥਿਰੇ ਸਮੁਦਾਏ।
ਭਯੋ ਖਾਲਸਾ ਤਯਾਰ ਲਰਾਈ।
ਸਹਿ ਨ ਸਕਹਿ ਰਿਪੁ ਕੀ ਬਰਿਆਈ[1] ॥੩੩॥ — [1]ਜ਼ੋਰਾਵਰੀ।
ਠੌਰ ਠੌਰ ਚਾਰਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਹੋਏ।
ਥਿਰੇ ਮੋਰਚਨਿ ਮਹਿਂ ਸਭਿ ਕੋਏ।
ਲਗੀ ਤੁਫੰਗੈਂ ਤੜਭੜ ਛੂਟਨ।
ਸਿਰ ਛਾਤੀ ਗਨ ਸੁਭਟਨਿ ਫੂਟਨ ॥੩੪॥
ਲੈ ਲੈ ਆਡ[1] ਥਿਰੇ ਤਕ ਮਾਰਹਿਂ। — [1]ਓਟ, ਆਸਰਾ।
ਸੁਭਟ ਤੁਰੰਗ ਭੂਮ ਪਰ ਡਾਰਹਿਂ।
ਡਾਰਹਿਂ ਪੁਨ ਬਾਰੂਦ ਉਤਾਲੇ।
ਗੁਲਕਾਂ ਠੋਕਿ ਠੋਕਿ ਗਜ ਨਾਲੇ ॥੩੫॥
ਪਸਰ ਗਈ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਨਿ ਲਰਾਈ।

ਦਸਤਰਵਾਂ ਕਰਿ ਸ਼ਿਸਤ[1] ਲਗਾਈ। — [1]ਸੇਧ।
ਬਿਚਰਹਿ ਹਯ ਕੈ[1] ਜੋਧ ਪਦਾਂਤੀ[2]। — [1]ਘੋੜ ਸਵਾਰ। [2]ਪੈਦਲ ਸੂਰਮੇਂ।
ਡਾਂਭਹਿ ਤੋੜਾ ਤਤਛਿਨ ਘਾਤੀ[1] ॥੩੬॥ — [1]ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਰਾਖਹਿਂ ਦੂਰ ਬਰਜ ਕਰਿ ਅਰੀ।
ਤੋਪ ਜੰਜੈਲਨਿ ਮਾਰਨ ਕਰੀ।
ਕੇਤਿਕ ਚੜ੍ਹੇ ਸਊਰ ਪਹਾਰੀ।
ਉਤਰੇ ਦੂਰ ਜਾਇ ਡਰ ਧਾਰੀ ॥੩੭॥
ਆਗੇ ਲੈ ਲੈ[1] ਢੁਕਹਿਂ ਪਦਾਤੀ। — [1]ਆਪਣੇ) ਅਗੇ (ਕੋਈ ਓਟ) ਲੈ ਲੈਕੇ।
ਗੁਲਕਾ ਫੋਰਹਿਂ ਤਿਨ ਕੀ ਛਾਤੀ।
ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੁਇ ਗਿਰ ਗਿਰ ਪਰੈਂ।
ਦੂਸਰ ਨਹੀਂ ਆਇਬੋ ਕਰੈ ॥੩੮॥
ਬਜਹਿ ਬੰਦੂਕ ਦੁਤਰਫੀ ਘਨੀ।
ਆਡੇ ਲੈ ਲੈ[1] ਲਰਤੀ ਅਨੀ। — [1]ਓਟਾਂ ਲੈ ਲੈਕੇ।
ਗਿਰਿ ਕਰਿ ਮਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਸੂਰਾ।
ਤੜਫਤਿ ਘਾਇਲ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਧੂਰਾ ॥੩੯॥
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿਂ ਬਹੁ ਮਾਰ ਮਚੀ ਹੈ।
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਧੂਲ ਰਚੀ ਹੈ।
ਹੈ ਹੈ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ ਧਾਵੈਂ।
ਸਨਮੁਖ ਹ੍ਵੈ ਹੈ, ਮੁਖ ਤੁਰਵਾਵੈ[1] ॥੪੦॥ — [1]ਤੁੜਾਂਵਦੇ ਹਨ।
ਭਯੋ ਦੁਪਹਿਰਾ ਮਚਤਿ ਲਰਾਈ।
ਥਿਰੇ ਮੋਰਚਨਿ ਭਟ ਸਮੁਦਾਈ।
ਜ੍ਵਾਲਾਬਮਣੀ ਤਕਿ ਤਕਿ ਛੋਰਹਿਂ।
ਉਰ ਆਵਤਿ ਇਹੁ ਹਤਿ ਹਤਿ ਮੋਰਹਿਂ[1] ॥੪੧॥ — [1]ਉਰੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮਾਰਕੇ ਮੋੜਦੇ ਸਨ।
ਪਸਰੀ ਸੈਨਾ ਰਾਜਨ ਕੇਰੀ।
ਜਨੁ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਉਛਲਜੋ ਇਸ ਬੇਰੀ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਪਸਰਜੋ ਜਲ ਸਮ ਢਰਿ ਢਰਿ।
ਬੀਚ ਅਨੰਦਪੁਰ ਟਾਪੂ ਸਮਸਰ ॥੪੨॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤ ਦਸ਼ਮੋ ਅੰਸੂ ॥੧੭॥

੧੮. [ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਯੁੱਧ]

੧੭<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੯

ਦੋਹਰਾ:

ਢਰੇ ਦੁਪਹਿਰੇ ਖਾਲਸੇ, ਕੀਨਸਿ ਬਿਜੀਆ[1] ਪਾਨ[†]।

[1]ਸੁੱਖਾ। [†]ਦੇਖੋ ਰਾਸਿ ੪ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੧੧ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ।

ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਮਹਾਨ ਕਰਿ, ਭਏ ਸਕਲ ਸਵਧਾਨ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਜਪੁਜੀ ਆਦਿ ਪਠਹਿਂ ਗੁਰਬਾਨੀ।
ਬੀਨਿ ਬੀਨਿ[1] ਦਸਤਾਰ ਮਹਾਨੀ। [1]ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ।
ਕੰਘਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੂੜ ਬਨਾਏ।
ਊਪਰ ਬਾਂਧਤਿ ਪਾਗ ਸੁਹਾਏ ॥੨॥
ਸ਼ਮਸ ਸੁਧਾਰਿ ਕਰਤਿ ਮੁਛ ਬੰਕੀ।
ਗੁਰ ਕੀ ਰਹਿਤ ਸਹਿਤ ਅਕਲੰਕੀ।
ਜ਼ੀਨ ਤੁਰੰਗਮ ਪਰ ਸਭਿ ਡਾਲੇ।
ਕਰਾਚੋਲ ਗੁਰ ਤੁਪਕ ਸੰਮ੍ਹਾਲੇ[1] ॥੩॥ [1]ਭਾਰੀ ਤਲਵਾਰਾਂ ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਸੰਭਾਲੀਆਂ।
ਹੁਕਮ ਪਿਤਾ ਕੋ ਲੇ ਤਿਸ ਕਾਲੇ।
ਤਯਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਭਿ ਨਾਲੇ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਬਲ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੁਮ ਪਾਊਂ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮਚਾਊਂ ॥੪॥
ਭੀਮ ਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਪਹਾਰੀ।
ਤਿਨ ਤੇ ਨਹਿਂ ਸੁਧਿ ਜਾਇ ਸੰਭਾਰੀ।
ਲਰਿਬੇ ਸ੍ਵਾਦ ਆਜ ਸੋ ਪਾਵੈ।
ਚਢਿ ਆਵਨਿ ਕੋ ਮਨਿ ਪਛੁਤਾਵੈ' ॥੫॥
ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਾਕ ਕੋ ਸੁਨਤਿ ਅਨੰਦੇ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰਨਿ ਬਨ ਕੋ ਅਗਨਿ ਮਨਿੰਦੇ।
'ਸਕਲ ਖਾਲਸੇ ਮਹਿਂ ਉਤਸਾਹੀ[1]। [1]੧...... ਵਿਚੋਂ ਉਤਸਾਹ ਵਾਲਾ।
ਤੁਮਰੇ ਸਮ ਰਿਪੁ ਮੈਂ ਬਲ ਨਾਂਹੀ ॥੬॥
ਬਲ ਕਰਿਬੇ ਮਹਿਂ ਨਹਿਂ ਉਤਲਾਵਹੁ।
ਵਧਹੁ ਨ ਆਗੇ, ਜੰਗ ਮਚਾਵਹੁ।
ਚਤਰ ਘਟੀ ਬੀਤੇ ਹਟਿ ਆਵਹੁ।
ਸਿੰਘਨ ਬਰਜਿ[1] ਸੰਗ ਨਿਜ ਲਜਾਵਹੁ ॥੭॥ [1]੨.... ਨੂੰ ਰੋਕਕੇ।
ਇਸ ਹੀ ਬਿਧਿ ਕੀ ਖੇਲ ਹਮਾਰੀ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਇਨ ਗਰਬ ਪ੍ਰਹਾਰੀ।
ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਬਿਨਸ ਕਰਿ ਜਾਈ।
ਬਲੀ ਖਾਲਸਾ ਲੈ ਠਕੁਰਾਈ[1] ॥ ੮ ॥ [1]ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ।
ਇਹ ਕੁਛ ਲਰਤਿ ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਜੋਵੈਂ[1]। [1]ਏਹ (= ਪਹਾੜੀਏ) ਹੁਣ ਕੁਛ ਲੜਦੇ ਨਹੀਂ ਦੀਹਦੇ।
ਅਨੰਦ ਰਾਜ ਕੋ ਕੁਲ ਤੇ ਖੋਵੈਂ।'
ਇਮ ਕਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਰਨ ਕੇ ਹੇਤੁ।
ਪਠਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰਿ ਭਲੇ ਸੁਚੇਤ ॥ ੯ ॥
ਮੁਕਤਾ ਜਰੇ ਨਿਖੰਗ ਸੁਹਾਯੋ।
ਲਿਯੋ ਦਾਸ ਤੇ ਗਰ ਮਹਿਂ ਪਾਯੋ[1]। [1]ਭਾਵ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ।
ਖੜਗ ਪ੍ਰਥਮ ਹੀ ਥੋ ਗਰ ਪਰਯੋ।
ਊਪਰ ਦੁਪਟਾ ਐਂਚਨਿ ਕਰਯੋ[1] ॥ ੧੦ ॥ [1]ਖਿੱਚਕੇ (ਲੱਕ ਨਾਲ) ਕੱਸਿਆ ਦੁਪੱਟਾ।
ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜ਼ਾਹਰ ਜੋਤਿ।
ਅੰਗ ਬਿਭੂਖਨ ਸ਼ੋਭਾ ਹੋਤਿ।
ਕੰਚਨ ਫੂਲ ਸਿਪਰ ਕੌਂ ਜਰੇ।
ਧਰਿ ਸਿਕੰਧ ਪਰ, ਸ਼ੋਭਯੋ ਖਰੇ[1] ॥ ੧੧ ॥ [1]ਬਹੁਤਾ ਸ਼ੋਭਿਆ।
ਕਠਨ ਕੁਦੰਡ ਹਾਥ ਮਹਿਂ ਲੈ ਕੈ।
ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਕੋ ਬੰਦਨ ਕੈ ਕੈ।
ਨਿਕਸਿ ਵਹਿਰ ਹਯ ਕੋ ਮੰਗਵਾਯੋ।
ਕਰਿ ਪ੍ਰਦੱਛਨਾ ਊਪਰ ਆਯੋ ॥ ੧੨ ॥
ਪਰੀ ਦੁਚੋਬੈਂ ਗਰਜਯੋ ਭਾਰਾ।
ਉਚੀ ਧੁਨ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੰਗ ਖਾਲਸਾ ਚਢਯੋ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਹਤਨ ਪਰ ਚਾਵ ਸੁ ਬਢਯੋ ॥ ੧੩ ॥
ਕਸਿ ਕਸਿ ਤੁਪਕਨਿ ਪਾਇ ਦੁਗੋਰੀ।
ਨਿਕਸੇ ਭੀਮਚੰਦ ਜਿਸ ਓਰੀ।
ਪੀਛੇ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਸੋਂ ਕਹਯੋ।
'ਜਾਤਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਣ ਚਹਯੋ[1] ॥ ੧੪ ॥ [1]ਚਾਹ ਕੇ।
ਕਰਹੁ ਮੋਰਚਨਿ ਬਹੁ ਤਕਰਾਈ।
ਅਸਵਾਰਨਿ ਦਲ ਹ੍ਵੈ ਸਮੁਹਾਈ[1]। [1]ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਵੇ।
ਏਕ ਤਮਾਂਚਾ ਰਣ ਕੋ ਮਾਰਹੁ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਸੈਂਕਰੇ ਹਤਿ ਕਰਿ ਡਾਰਹੁ ॥ ੧੫ ॥

ਪੁਨ ਹਟਿ ਆਵਹੁ ਲੈ ਕਰਿ ਫਤੇ।
ਹੇਰਹਿਂ ਗਿਰਪਤ ਨਿਜ ਭਟ ਹਤੇ।'
ਸੁਨਤਿ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਬੰਦਨ ਕਰੀ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਢਿਗ ਤਿਸ ਘਰੀ ॥੧੬॥
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬਡ ਜੋਧਾ।
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਧਰੇ ਬਡ ਕ੍ਰੋਧਾ।
ਬੀਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਬਡ ਬਾਹੂ।
ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਗਮਨਜੋ ਰਣ ਮਾਂਹੂ ॥੧੭॥
ਮੱਟੂ[1] ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ[2]।
ਦੁਨੀਚੰਦ ਕੇ ਆਯਵ ਗੈਲ।
ਸਭਿ ਅਸਵਾਰ ਹੋਇ ਤਬਿ ਗਏ।
ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਸੰਗ ਮਿਲਤੇ ਭਏ ॥੧੮॥
ਕਿਸੂ ਕਮਾਨ ਬਾਨ ਧਰਿ ਲੀਨਿ[1]।
ਤੋਮਰ ਬਰਛੀ ਸਾਂਗ ਨਵੀਨ।
ਨਿਕਸੇ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਛੋਰਿ।
ਗਮਨੇ ਸਿੰਘ ਪੰਚ ਸੈ ਘੋਰ[1] ॥੧੯॥
ਸੁਨਜੋਂ ਪਹਾਰੀ ਬਜਜੋ ਨਗਾਰਾ।
ਜ਼ੀਨ ਪਾਇ ਤਜਾਰੀ ਅਸਵਾਰਾ।
ਹੋਤਿ ਮੋਰਚਨਿ ਜੁਦੀ ਲਰਾਈ।
ਜਾਨਜੋ -ਇਤ ਸੈਨਾ ਕੁਛ ਆਈ- ॥੨੦॥
ਗਮਨੇ ਗਹੇ ਕਮਾਨ ਤੁਫੰਗ।
ਸਮੁਖ ਭਏ ਦ੍ਵੈ ਦਲ ਹਿਤ ਜੰਗ।
ਕਿਤੀ ਥਾਉਂ ਮਚ ਰਹੀ ਲਰਾਈ।
ਜ੍ਵਾਲਾਬਮਨੀ ਛੁਟਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੧॥
ਇਤੈ ਸਿੰਘ ਕਰਿ ਹੇਲਾ ਪਰੇ।
ਧਾਇ ਅਚਾਨਕ ਤਿਸ ਦਿਸ਼ਿ ਲਰੇ।
ਮਨਹੁਂ ਚੇਤ ਬਹਿ ਬਾਉ ਬਡੇਰਾ[1]।
ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਦਲ ਜਲਧਰ ਪ੍ਰੇਰਾ[1] ॥੨੨॥
ਬਰਖਨ ਗੁਲਕਨਿ ਕਰਕਾ ਕੇਰੀ[1]।
ਪਰਬਤ ਲਰ ਕ੍ਰਿਖਿਪਾਕ ਘਨੇਰੀ[1]।

[1]ਜਟਾਂ ਦਾ ਇਕ ਗੋਤ। [2]ਮਾਝੇ ਦਾ।

[1]ਫੜ ਲਿਆ।

[1]ਭਿਆਨਕ।

[1]ਕ੍ਰੋਧ ਰੂਪੀ) ਦੇਤ ਦੀ ਵਡੀ ਵਾਯੂ ਨੇ ਵਗਕੇ।

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਦਲ ਰੂਪੀ ਬਦਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ।

[1]ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਬਰਖਾ ਗੜਿਆਂ ਦੀ (ਬਰਖਾ ਸਮਾਨ ਸੀ)।

[1]ਪਹਾੜੀਏ ਬਹੁਤੀ ਪੱਕੀ ਖੇਤੀ ਵਤ।

ਏਕ ਬਾਰ ਪਰਿ ਕਰੀ ਬਿਨਾਸਨ।
ਕਰਕੀ ਤੁਪਕਨਿ[1], ਬਾਨ ਸਰਾਸਨ[2] ॥੨੩॥
[1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਕੜਕੀਆਂ ਭਾਵ ਚੱਲੀਆਂ। [2]ਧਨੁਖਾਂ ਤੋਂ ਤੀਰ (ਦੱਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ.....)।

ਫੂਟੇ ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ ਬਿਕਰਾਰੇ[1]।
[1]ਭਿਆਨਕ।
ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਛੂਟੇ ਮਨਹੁੰ ਪਨਾਰੇ।
ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਦਲ ਸਮੁਹਾਯੋ।
ਦੁੰਦਭਿ ਢੋਲਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਜਾਯੋ ॥੨੪॥

ਤਜੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਤੀਰ।
ਬੀਧੇ[1] ਬੀਰਨਿ ਘਨੇ ਸਰੀਰ।
[1]ਵਿੰਨ੍ਹੇ।
ਸੁਭਟ ਕਿ ਘੋਰਾ ਘੋਰ ਲਗੇ ਸਰ[1]।
[1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਭਿਆਨਕ ਤੀਰ।
ਗਿਰਤਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਰ ਪ੍ਰਾਨਨ ਪਰਹਰਿ ॥੨੫॥

ਬਹੁ ਚੰਚਲਤਾ ਕਰਹਿਂ ਚਲਾਵਨ।
ਭਾਥਾ ਮਹਿਂ ਹਾਥਹਿ ਕਰਿ ਪਾਵਨ[1]।
[1]ਭੱਥੇ ਵਿਚ ਹੱਥ ਨੂੰ ਪਾ ਕਰਕੇ।
ਸਰ ਨਿਕਾਸਿ ਗੁਨ ਮਹਿਂ ਬਗਰਾਵਨ[1]।
[1]ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ ਜੋੜਦੇ ਹਨ।
ਐਂਚਿ ਕਾਨ ਸਨ ਪਾਨ ਲਗਾਵਨ[1] ॥੨੬॥
[1]ਖਿੱਚਿਆਂ ਹਥ ਜਾ ਲਗਦੇ ਹਨ ਕੰਨ ਨੂੰ।

ਤਕਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰਨਿ ਕੇ ਅੰਗ ਲਗਾਵਨ।
ਜਾਨਜੋ ਪਰਹਿ ਨ ਗਨ ਕਿਯ ਘਾਵਨ[1]।
[1]ਇੰਨੇ ਬਹੁਤੇ ਮਾਰੇ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ।
ਚੰਚਲ ਬਾਜੀ ਕਰਨਿ ਕੁਦਾਵਨ।
ਬਿਚਰਤਿ ਰਿਪੁ ਕੋ ਵਾਰ ਬਚਾਵਨ ॥੨੭॥

ਨਰਾਜ ਛੰਦ:
ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ ਚਾਹਿ[1], ਤੀਰ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰਤੇ।
[1]ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ।
ਤੁਰੰਗ[1]† ਏਕ ਸੰਗ ਸਿੰਘ, ਸੂਰਮੇ ਸੰਘਾਰਤੇ।
[1]ਘੋੜਿਆਂ ਅਤੇ।

†ਪਾਠ ਅਸਲੀ 'ਤੁਫੰਗ' ਚਾਹੀਏ, ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਉਕਾਈ ਤੋਂ 'ਤੁਰੰਗ' ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਰਥ ਤੁਕ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਤੇ ਸੁਹਣਾ ਇਹ ਹੈ:- ਸੂਰਮੇਂ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ (ਇਕ ਬਾਰ ਹੀ) ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲਾਕੇ (ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਨੂੰ) ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੀਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਲ ਦੇ ਸਿੰਘ ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੀਰ ਛੇਤੀ ਚਲਦੇ ਸਨ, ਬੰਦੂਕ ਰਤਾ ਵਕਤ ਲੈਂਦੀ ਸੀ।

ਮਰੀ ਪਹਾਰ ਬਾਹਿਨੀ, ਬਿਸਾਲ ਸਾਮੁਹਾਇ ਕੈ।

ਸੁ ਏਕਬਾਰ ਗੋਰੀਯਾਂ, ਅਨੇਕ ਹੀ ਚਲਾਇ ਕੈ ॥੨੮॥
ਚਲੀ ਸੁ ਬੇਗ ਸ਼ੂੰਕਤੀ, ਲਗੀ ਤੁਰੰਗ[1] ਆਇ ਕੈ।
ਗਿਰਜੋ ਸੁ ਜੰਗ ਖੇਤ ਮੈਂ, ਸੁ ਦੋਇ ਘਾਵ ਖਾਇ ਕੈ।
ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਛੋਰਿ[1], ਅੰਗ ਆਪਨੇ ਬਚਾਇ ਕੈ।
ਖਰੋ ਚਰੰਨ ਭਾਰ ਫੇਰ, ਬਾਨ ਕੋ ਚਲਾਇ ਕੈ ॥੨੯॥
ਪਹੂਚਿ ਕੈ ਸੁ ਦਾਸ, ਆਇ ਬਾਜ ਔਰ ਦੀਨਿਓਂ।
ਕਰੀ ਸ਼ਿਤਾਬ ਦੌਰਿ ਕੈ, ਰਕਾਬ ਪਾਇ ਲੀਨਿਓਂ।
ਅਰੋਹਿ ਤਾਤਕਾਲ ਹੀ, ਚਲਾਕ ਕੋ ਚਲਾਇ ਕੈ।
ਪ੍ਰਹਾਰ ਬਾਨ ਫੇਰ ਤਾਕਿ, ਤਾਕਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਘਾਇ ਕੈ ॥੩੦॥
ਸਮੂਹ ਸਿੰਘ ਅੱਗ੍ਰ ਹ੍ਵੈ, ਤੁਫੰਗ ਸੰਗ ਭੰਗਿ ਕੈ[1]।
ਰਖੇ ਟਿਕਾਇ ਥਾਇ ਹੀ, ਵਧੇ ਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਜੰਗ ਕੈ।
ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਲੈ, ਦਯੋ ਸੁ ਚੀਰ ਛੋਰਿ ਕੈ[1]।
ਤ੍ਰਪਾਇ ਕੈ ਤੁਰੰਗ ਕੋ, ਚਹਤਿ ਹੇਲ ਦੌਰਿ ਕੈ ॥੩੧॥
ਪੁਕਾਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੋ, ਪਰੇ ਸੁ ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ।
ਬਜਾਇ ਜੰਗ ਜੀਤ ਕੋ, ਨਿਨਾਦ[1] ਕੈ ਉਚਾਰ ਹੀ।
ਕਰੰਤਿ ਰੇਲ ਪੇਲ ਕੋ, ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਇ ਸੂਰਮੇਂ।
ਤੁਫੰਗ ਤੀਰ ਮਾਰਿ ਕੈ, ਮਿਲਾਇ ਬੀਰ ਧੂਰ

[1]ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੀ ਦੇ) ਘੋੜੇ ਨੂੰ।

[1]ਛੱਡਕੇ (ਘੋੜੇ ਨੂੰ)।

[1]ਮਾਰਕੇ।

[1]ਝੰਡੇ ਦਾ ਫਰੈਰਾ ਖੋਹਲ ਦਿੱਤਾ।

[1]ਸ਼ਬਦ [ਸੰਸ:, ਨਿਨਾਦ]।

ਮੇਂ ॥ ੩੨ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੈਂਚਿ ਮਜਾਨ ਤੇ, ਕੜਾਕੜੀ ਮਚਾਇ ਕੈ।
ਬਿਹੰਡ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ, ਪੰਡੁ ਤੇ ਪਲਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਮੂੰਹ ਪੀਲੇ ਕਰਕੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੀ ਘਮੰਡ ਪਾਇ, ਦੰਡ ਦੂਤ ਧਾਇ ਕੈ[1]। — [1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭੱਜ ਕੇ (= ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ) ਦੰਡ ਦਿਤਾ [ਦੂਤ ਪਦ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੈਰੀ ਦਾ ਬੀ ਵਾਚਕ ਹੈ, ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪਦ ਦੁਸ਼ਮਨ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ]।
ਕਟੰਤਿ ਕੰਠ ਕੰਧ ਬਾਹੁ, ਦੰਡ ਕੋ ਰਿਸਾਇ ਕੈ[1] ॥ ੩੩ ॥ — [1]ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਕੰਠ, ਮੋਢੇ, ਬਾਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿੱਤਾ।
ਬਿਲੋਕਿ ਬੀਰ ਖਾਲਸਾ, ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਕੋ ਘਮੰਡ ਕੈ।
ਪਰੇ ਸੁ ਏਕਬਾਰ ਹੀ, ਅਨੇਕ ਹੂੰ ਬਿਹੰਡ ਕੈ[1]। — [1]ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਪ੍ਰਚੰਡ ਓਜ ਕੀਨਿ[1], ਤੁੰਡ ਮੋਰਿ ਕੈ ਰਿਪੂਨਿਓ[2]। — [1]ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ। [2]ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ।
ਪਲਾਇ ਕੰਡ, ਦੇਖਿ ਬੀਰ ਧੀਰਜੰ ਕਿਸੂਨਯੋ[1] ॥ ੩੪ ॥ — [1]ਪਹਾੜੀਏ) ਪਿੱਠ ਦੇਕੇ ਭੱਜ ਉਠੇ, ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਤੱਕਕੇ ਧੀਰਜ ਤੋਂ ਸ਼ੂੰਨ ਹੋ ਗਏ [ਕਿ+ਸੂਨਿਓ = ਕਿ ਸ਼ੂੰਨ ਹੋ ਗਏ ਧੀਰਜ ਤੋਂ। (ਅ) ਕਿਸੁ+ਨਯੋ = ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਰਿਹਾ ਧੀਰਜ]।
ਨਿਹਾਰਤੇ ਨ ਮੋਰਿ ਨੈਨ, ਤ੍ਰਾਸ ਕੈ ਬਿਸਾਲ ਤੇ[1]। — [1]ਬਹੁਤੇ ਡਰ ਕਰਕੇ।
ਬਚੇ ਰਹੇ ਪਲਾਇ ਜੇ, ਅਰੇ ਸੁ ਮੇਲ ਕਾਲ ਤੇ[1]। — [1]ਮੌਤ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਦਿਤੇ।
ਹੁਤੇ ਸੁ ਦੂਰ ਕੇਸਰੀ, ਬਿਲੋਕਿ ਸੂਰ ਭਾਜਿਤੇ[1]। — [1]ਸੂਰਮੇਂ ਭਜਦੇ ਦੇਖਕੇ।
ਲਏ ਸਮੂਹ ਸੂਰਮੇ, ਮਿਲੇ[1] ਸੁ ਸਿੰਘ ਗਾਜਤੇ ॥ ੩੫ ॥ — [1]ਆ ਮਿਲਿਆ ਗਜਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ।
ਕੁਦੰਡ ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਕੈ, ਪ੍ਰਹਾਰ ਬਾਨ ਕਾਲ ਕੋ[1]। — [1]ਭਾਵ ਮਾਰੂ ਤੀਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।
ਅਰਜੋ ਸੁ ਅੱਗ੍ਰ ਆਇ ਕੈ, ਹਜ਼ਾਰ ਜੋਧ ਨਾਲ ਕੋ[1]। — [1]ਜੋਧੇ ਨਾਲ ਲੈਕੇ।
ਜਥਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਾਵਤੋ, ਗਿਰੀਨ ਤੇ ਸਥੀਤ — [1]ਜਿਵੇਂ ਵਗਦਾ ਰੌ ਪਹਾੜ ਕਰਕੇ ਰੁਕ ਜਾਵੇ।

ਹੈ[1]।

ਤਥਾ ਥਿਰੰਤਿ ਖਾਲਸਾ, ਚਹੰਤਿ ਚੀਤ ਜੀਤ ਹੈ[1] ॥੩੬॥

[1]ਤਿਵੇਂ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਜੀਤ ਨੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਯਾ ਰੁਕ ਗਿਆ।

ਰਿਪੂਨਿ ਕਾਟਿ ਸੈਂਕਰੇ, ਸਰੀਰ ਘਾਇ ਖਾਇ ਕੈ।

ਮੁਰੇ ਬਹੋਰ ਬੀਰ ਸਿੰਘ[1], ਸ਼੍ਰੀ ਫਤੇ ਸੁ ਪਾਇ ਕੈ।

[1]ਸੂਰਮੇ ਸਿੰਘ।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਹਟੰਤਿ, ਘਾਇਲਾਨ[1] ਕੋ ਸੰਭਾਰ ਕੈ।

[1]ਜ਼ਖਮੀਆਂ।

ਥਿਰੇ ਸਥਾਨ ਆਪਨੇ, ਸਮੂਹ ਧੀਰ ਧਾਰਿ ਕੈ ॥੩੭॥

ਤੁਫੰਗ ਸੰਗ ਅੰਗ ਬਾਹੁ, ਭੰਗਿ ਕੈ ਬਿਸਾਲ ਹੀ।

ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਓਰੜੇ, ਅਨੇਕ ਹੇਲ ਘਾਲ ਹੀ।

ਖਰੇ ਕਰੇ ਸੁਦੂਰ ਹੀ, ਪ੍ਰਹਾਰ ਗੋਰਿਯਾਂਨ ਕੋ[1]।

[1]ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਕੇ।

ਸਮੀਪ ਹੋਇ ਪਾਇੰ ਨਾ[1], ਪ੍ਰਹਾਰਯੋ ਪ੍ਰਹਾਨਿ ਕੋ[2] ॥੩੮॥

[1]ਵੈਰੀ) ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੱਕ ਸਕਦੇ। [2]ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ (ਸਿੰਘ)। ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧ ਪਾਠ ਸੀ 'ਪਹਾਰੀਏ ਪ੍ਰਹਾਨ ਕੋ' = ਪਹਾੜੀਏ ਮਾਰਨ ਲਈ ਨੇੜੇ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ।

ਮਚਯੋ ਸੁ ਜੁੱਧ ਕ੍ਰੱਧ ਕੈ, ਤੁਫੰਗ ਸੰਗ ਘਾਇਹੀ।

ਮਰੇ ਪਰੇ ਅਨੇਕ ਹੀ, ਲਹੂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜਾਇਹੀ।

ਸੁ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਜੋਗਨੀ, ਸ਼੍ਰਿੰਗਨ ਮਾਸ ਖਾਵਤੇ।

ਪੁਕਾਰ ਕਾਕ ਕੰਕਰੀ, ਕਰਾਲ ਹੀ ਸੁਨਾਵਤੇ ॥੩੯॥

ਤੁਰੰਗ ਅੰਗ ਭੰਗ ਤੇ, ਕਿਤੇਕ ਛੂਛ ਡੋਲਿਤੇ।

ਕਟੇ ਸਰੀਰ ਹਾਥ ਪਾਇ, ਕੋਇ ਦੀਨ ਬੋਲਤੇ।

ਬਿਹਾਲ ਹ੍ਵੈ ਬਿਸਾਲ ਹੀ, ਕਰਾਲ ਬੀਚ ਖੇਤ ਕੇ।
ਕਰਾਹਤੇ ਪੁਕਾਰਤੇ, ਮਰੰਤਿ ਸ੍ਵਾਮਿ ਹੇਤੁ ਕੇ[1] ॥੪੦॥
ਲਰੰਤਿ ਏਵ ਰੀਤ ਸੌਂ[1], ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਦ ਹੋਇਓ।
ਪ੍ਰਗੋਪ[1] ਮਾਰਤੰਡ ਭਾ, ਭਯਾਨ ਸੰਝ ਸੋਇਓ[2]।
ਫਿਰੰਤਿ ਰੁੱਦ੍ਰ ਰੁੱਦ੍ਰ ਬੇਖ[1], ਸੰਗ ਲੇ ਗਣਾਨਿ ਕੋ।
ਟਿਕੇ ਸਮੂਹ ਸੂਰਮੇ, ਸਥਾਨ ਮੋਰਚਾਨ ਕੋ ॥੪੧॥
ਫਿਰੇ ਸੁ ਆਪ ਆਪ ਕੋ, ਸੰਭਾਲ ਘਾਇਲਾਨ ਕੋ।
ਬਿਲੋਕਿ ਭੀਮਚੰਦ, ਬ੍ਰਿੰਦ ਬੀਰ ਮ੍ਰਿਤਕਾਨ ਕੋ[1]।
ਸਚਿੰਤ ਸ਼ੋਕ ਧਾਰਤੋ, ਕਹੈ ਨ ਕਾਂਹੁ ਪਾਸ ਹੀ।
-ਲਰੈਂ ਜੁ ਏਵ ਨੀਤ ਹੀ, ਨ ਜੀਤ ਹੋਤਿ ਆਸ ਹੀ- ॥੪੨॥
ਕਰੇ ਇਕੱਤ੍ਰ ਆਨਿ ਕੈ, ਅੰਬਾਰ ਦੀਹ ਲਾਗਿਓ।
ਮੰਗਾਇ ਕਾਸ਼ਟਾਨ, ਤਾਤਕਾਲ ਦੀਨ ਦਾਗਿਓ।
ਬਿਸ਼ਾਲ ਸ਼ੋਕ ਧਾਰਿ ਕੈ, ਸਚਿੰਤ ਰਾਤ ਹੋਇ ਕੈ।
ਕਛੂਕ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੋ, ਰਹਜੋ ਪ੍ਰਯੰਕ ਸੋਇ ਕੈ ॥੪੩॥

[1]ਸ੍ਵਾਮੀ ਵਾਸਤੇ।
[1]ਇਉਂ ਲੜਦਿਆਂ।
[1]ਛੁਪ ਗਿਆ। [2]ਭਿਆਨਕ ਸੰਝ ਹੋ ਆਈ।
[1]ਸ਼ਿਵ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।
[1]ਮਾਰਿਆਂ ਗਿਆਂ ਨੂੰ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਦਸਮੋ ਅੰਸੂ ॥੧੮॥

੧੯. [ਜੰਗ-ਜਾਰੀ]

੧੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੦

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀਤ ਲੇ, ਘਾਯਲ ਸਕਲ ਸੰਭਾਲਿ।
ਪਿਤ ਸਮੀਪ ਆਵਤਿ ਭਏ, ਭਨਜੋਂ ਜੰਗ ਅਹਿਵਾਲ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਦੋਊ।
ਕੁਛਕ ਘਾਇ ਖੈ ਕੇ ਤਨ ਸੋਊ[1]।
ਅਪਰ ਸਿੰਘ ਕੇਤਿਕ ਮਰਿ ਗਏ।
ਸੁਰਪਰਿ ਬਸੇ ਭੋਗ ਸੁਖ ਲਏ ॥੨॥
ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਸੰਗ ਹਜ਼ੂਰ।
ਸ਼੍ਰੋਨਤ ਲਿਪਤ ਭਯੇ ਪਟ ਸੂਰ[1]।
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਭਨਜੋਂ ਅਹਿਵਾਲਾ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਸੰਘਰ ਭਯੋ ਬਿਸਾਲਾ ॥੩॥
ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਰਯੋ ਘਮੰਡ[1]।
ਬਾਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਸੁ ਤੂਰਨ ਛੰਡਿ[1]।
ਬਿਚਰਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਮਹਿਂ ਧਰਿ ਧੀਰਜ।
ਹਤੇ ਬਹੁਤ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਬੀਰਜ[1] ॥੪॥
ਲਗੀ ਤੁਫੰਗ ਤੁਰੰਗਮ ਗਿਰਯੋ।
ਉਤਰਯੋ ਹੁਇ ਸੁਚੇਤ ਤਰ ਖਰਯੋ।
ਪਹੁੰਚਿ ਦਾਸ ਨੇ ਦੂਸਰ ਦੀਨ।
ਭਏ ਅਰੋਹਨ ਜੁੱਧ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੫॥
ਤੁਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਬਲ ਤੇ ਬਹੁ ਸਿੰਘ।
ਘਨੇ ਮਾਰਿ ਮ੍ਰਿਗ ਰਿਪੁ ਬਨ ਸਿੰਘ।
ਘਾਇਲ ਆਜ ਭਯੇ ਬਹੁਤੇਰੇ।
ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰ[1] ਘਨੇਰੇ ॥੬॥
ਐਸੀ ਕਟਾ ਭਈ ਅਜ ਹੇਰਤਿ।
ਜਿਮ ਖਾਤੀ ਬਡ ਬਨ ਕੋ ਗੇਰਤਿ।
ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਸਿੰਘ ਘਾਇਲ ਗਨ ਲਖੀਅਹਿ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਇਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ ਪਿਖੀਅਹਿ ॥੭॥

[1]ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਜ਼ਖਮ ਲਗੇ।
[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ।
[1]ਭਾਵ ਘਮਸਾਨ ਵਾਲਾ ਜੰਗ।
[1]ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਚਲਾਕੇ।
[1]ਆਪਣਾ ਬਲ ਲਾ ਲਾ ਕੇ।
[1]ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਵਾਰ ਮਾਰ ਮਾਰਕੇ।

ਸਾਲਪੱਤ੍ਰ ਸਭਿ ਕੋ ਬਖਸ਼ੀਜੈ।
ਪੀਰ ਸਰੀਰ ਦੂਰ ਕਰਿ ਦੀਜੈ।
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਲਗਿ ਮੇਲਉ ਘਾਊ[1]। [1]ਜ਼ਖਮ ਮੇਲ ਦਿਓ।
ਉਠਹਿਂ ਲਰਹਿਂ ਕਰਿ ਕਰਿ ਚਿਤ ਚਾਊ ॥੮॥
ਰਾਵਰਿ ਬਲ ਅਲੰਬ ਕੋ ਪਾਈ।
ਗਿਰਨਰ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਦੇਹਿਂ ਖਪਾਈ।'
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਦੇਖਨਿ ਕਰੇ।
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਦਿਸ਼ਿ ਸਨਮੁਖ ਖਰੇ ॥੯॥
ਸਾਲਪੱਤ੍ਰ ਲੇ ਸਭਿ ਤਨ ਲਾਇਵ।
ਮਿਲੇ ਘਾਵ ਸੁਖ ਲਹਿ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥੧੦॥
ਬਰਤੀ ਦੇਗ਼ ਤਿਹਾਵਲ ਘਨੋ।
ਖਾਇ ਅਸਨ ਬਹੁ ਸ੍ਵਾਦਨ ਸਨੋ।
ਲੇ ਗੁਰ ਖੁਸ਼ੀ ਸਕਲ ਪਰਿ ਸੋਏ।
ਜਿਤਿਕ ਮੋਰਚੇ ਮਹਿਂ ਥਿਰ ਹੋਏ ॥੧੧॥
ਸਾਵਧਾਨ ਹ੍ਵੈ ਜਾਗਤਿ ਰਹੇ।
ਛੁਟਤਿ ਤੁਫੰਗ ਦੁਹਨ ਦਿਸ਼ਿ ਲਹੇ।
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਪੁਨ ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ।
ਢੋਲਨਿ ਪਰ ਡੰਕੇ ਗਨ ਮਾਰੇ ॥੧੨॥
ਨੌਬਤ ਬਜਤਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਭਾਵਤਿ[1]। [1]ਸੁਹਣੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ।
ਸੂਰਨ ਕੈ ਉਤਸਾਹ ਬਧਾਵਤਿ।
ਭਰਿ ਭਰਿ ਫੂਕਨ ਸੰਖ ਬਜਾਏ।
ਦੁਹੁਂਦਿਸ਼ਿ ਆਪਨ ਬਿਖੈ ਸੁਨਾਏ ॥੧੩॥
ਡਫ ਸ਼ਹਿਨਾਇ[1] ਬਜੈ ਕਰਨਾਈ[2]। [1]ਤੁਰਰੀ। [2]ਤੂਤੀਆਂ।
ਡੰਕ ਘਰਾਵਲ ਪਰ[1] ਠਣਕਾਈ। [1]ਡੰਕੇ ਘੜਿਆਲਾਂ ਪਰ।
ਆਸਾਵਾਰ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵੈਂ।
ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਤਾਨ ਬਸਾਵੈਂ ॥੧੪॥
ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੋ ਗੁਰੂ ਅਲੰਬ।
ਦ੍ਵਾਰੇ[1] ਮੰਗਲ ਹੋਤਿ ਕਦੰਬ। [1]ਗੁਰੂ) ਦੁਆਰੇ।
ਪਰੇ ਭੋਗ ਗੁਰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਵੈਂ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨਹਿ ਧ੍ਯਾਨ ਲਗਾਵੈਂ ॥੧੫॥

ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰੈਂ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਖਾਲਸਾ ਗੁਰਮਤਿ ਧਰੈ।
ਆਦਿ ਸੁਖਮਨੀ ਪਠਿ ਪਠਿ ਬਾਨੀ।
ਧੁਨਿ ਊਚੀ ਤੇ ਕਰਹਿਂ ਬਖਾਨੀ ॥੧੬॥
ਕਰਿ ਕੰਘਾ ਗਹਿ ਕੇਸ ਸੁਵਾਰੈਂ।
ਚੁਨਿ ਚੁਨਿ ਪਾਗ ਸੀਸ ਪਰ ਧਾਰੈਂ।
ਸੂਧੀ ਸ਼ਮਸ ਕਰਤਿ ਮੁਛ ਬੰਕੀ।
ਰਹਤਿ ਸਹਿਤ ਹ੍ਵੈਂ ਮਹਤ ਨਿਸ਼ੰਕੀ[1] ॥੧੭॥

[1]ਰਹਤਵਾਨ ਤੇ ਬੇਡਰ ਹਨ।

ਰਣ ਪ੍ਰਿਯ ਆਯੁਧ ਰਾਖਹਿਂ ਪਾਸ।
ਸਿਮਰਹਿਂ ਸੱਤਿਨਾਮ ਬਿੱਸ੍ਵਾਸ।
ਨਿਸਾ ਮੋਰਚਨਿ ਜਿਨਹੁਂ ਬਿਤਾਈ।
ਤਿਨ ਢਿਗ ਜਾਇ ਸੁ ਦੇਹਿਂ ਉਠਾਈ[1] ॥੧੮॥

[1]ਭਾਵ ਪਹਿਰਾ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਤੀਂ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਗੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨਵੇਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਓਥੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਟਿਕਦੇ ਹਨ। ਰਾਤ ਵਾਲੇ ਆਰਾਮ ਲਈ ਡੇਰੇ ਆਂਵਦੇ ਹਨ ਤੇ।

ਥਿਰੇ ਆਪ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਸਵਧਾਨਾ।
ਸੋ ਉਠਿ ਕਰਿ ਹੈਂ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਪੁਨਿ ਦਰਸਹਿਂ ਜਾਈ।
ਕਰਹਿ ਸੁਨਾਵਨ ਬਾਤ ਲਰਾਈ ॥੧੯॥
ਕਿਸੂ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਵੈਂ।
ਮਿਲੈਂ ਸਿੰਘ ਇਕ ਥਲ ਹੁਇ ਜਾਵੈਂ।
ਲੇ ਸਿੱਕਾ ਬਾਰੂਦ ਬਡੇਰੀ।
ਖਾਨ ਹੇਤੁ ਲੇ ਰਸਤ ਘਨੇਰੀ ॥੨੦॥
ਕਰਹਿਂ ਤਜਾਰ ਸੁਧ ਦੇਂ ਪਹੁੰਚਾਈ[1]।

[1]ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸਿੰਘ) ਅੰਦਰ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚਵਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਮਾਨ ਲੈਕੇ ਆਏ ਹਾਂ)।

ਨਿਕਸਿ ਖਾਲਸਾ ਪੁਰਿ ਸਮੁਦਾਈ[1]।

[1]ਇਧਰ) ਅਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖਲਾਸਾ ਨਿਕਲਕੇ।

ਤਿਨ ਆਗਾ ਲੇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਲਰੈਂ[1]।

[1]ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੇਧ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਬਹੁਤ ਲੜਦੇ (ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ)।

ਮਾਰਨ ਕਰਹਿਂ ਅੱਗ੍ਰ ਜੋ ਅਰੈਂ ॥੨੧॥
ਭੀਮਚੰਦ ਨ੍ਰਿਪ ਬ੍ਰਿੰਦ ਉਪਾਇ।
ਰਹੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਬਸ ਨ ਬਸਾਇ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਕਰਹਿ ਅਧਿਕ ਤਕਰਾਈ।
[1] 'ਰਹਹੁ ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨ ਜਾਈ[2]

[1]ਭੀਮਚੰਦ ਹੁਕਮ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ਕਿ। [2]ਹੋਰ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸਿੱਖ

॥੨੨॥ ਰਸਤ ਲੈਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ) ਵਿਚ ਨਾ ਜਾ ਵੜਨ।

ਦੁਇ ਸੈ ਕਬਹੁੰ ਤੀਨ ਸੈ ਚਢੈਂ।
ਦੇਹੁ ਤਿਲਾਵਾ ਦ੍ਰਿਢਤਾ ਬਧੈਂ[1]।'

[1]ਫਿਰ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿਓ ਜੋ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਵਧੇ [ਅ: ਤਲਾਯਾ = ਉਹ ਫੌਜ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਯਾ ਲਸ਼ਕਰ ਦੇ ਗਿਰਦ ਫਿਰ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਵੇ]।

ਜਬਹਿ ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਹੁਇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਸਿਧਾਵੈਂ।
ਤਬਹਿ ਖਾਲਸਾ ਅੰਤਰ ਆਵੈ[1] ॥੨੩॥

[1]ਅਨੰਦ ਪੁਰ) ਆਂਵਦਾ ਹੈ।

ਥਕੇ ਲਾਇ ਬਲ ਬੁਧਿ ਕੋ ਰਾਜੇ।
ਨਹੀਂ ਬਿਗਾਰ ਸਕਹਿਂ ਗੁਰ ਕਾਜੇ।
ਚਲੈਂ ਤੁਫੰਗ ਮੋਰਚਨਿ ਮਾਂਹੀ।
ਆਗੇ ਬਧਨ ਦਏਂ ਰਿਪੁ ਨਾਂਹੀ ॥੨੪॥
ਪ੍ਰਥਮ ਥਿਰੇ ਜਹਿਂ ਥਾਨ ਪਹਾਰੀ।
ਤਹਿਂ ਹੀ ਰਹੇ ਮੋਰਚਨਿ ਧਾਰੀ।
ਸੀਸ ਉਕਾਸਹਿ ਊਪਰ ਜੋਇ।
ਗੁਲਕਾ ਤੇ ਫੋਰਤਿ ਹੈਂ ਸੋਇ ॥੨੫॥
ਯਾਂ ਤੇ ਰਹੇ ਦਬਕ ਤਰ ਨੀਚੇ[1]।

[1]ਹੇਠਾਂ ਹੀ ਹੇਠਾਂ।

ਖਨਹਿਂ ਮੋਰਚਾ ਅਵਨੀ ਬੀਚੇ।
ਖਾਨਪਾਨ ਤੇ ਸੰਕਟ ਪਾਵੈਂ।
ਨਹਿਂ ਉਕਸਹਿਂ ਆਵਹਿਂ ਨਹਿਂ ਜਾਵੈਂ ॥੨੬॥
ਸਗਰੇ ਬਾਸੁਰ ਦੁਖ ਕੋ ਭਰੈਂ।
ਇਤਹਿ ਸਿੰਘ ਸਭਿ ਸੁਖ ਸਨ ਫਿਰੈਂ।
ਪੁਰਿ ਤੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਰਿਪੁ ਰਾਖਹਿਂ।
ਲਰੈਂ ਜਾਇ ਜਬਿ ਹੁਇ ਅਭਿਲਾਖਹਿਂ ॥੨੭॥
ਹੋਤਿ ਮੋਰਚਨਿ ਬਿਖੈ ਲਰਾਈ।
ਕਬਿ ਕਬਿ ਭੇੜ ਪਰਹਿ ਸਮੁਦਾਈ।
ਇਕ ਦਿਨ ਪਰੀ ਰਾਤਿ ਅੰਧਜਾਰੀ।
ਨਹਿਂ ਸੂਝਤਿ ਹੈ ਭੁਜਾ ਪਸਾਰੀ[1] ॥੨੮॥

[1]ਹੱਥ ਪਸਾਰਿਆਂ ਦਿੱਸਦਾ ਨਹੀਂ।

ਮਿਲੇ ਸਿੰਘ ਆਪਸ ਮਹਿਂ ਤਬਿਹੂੰ।
ਮਸਲਤ ਕਰਤਿ ਭਏ ਇਮ ਸਭਿਹੂੰ।
'ਆਜ ਮੋਰਚਨਿ ਕਰੀਅਹਿ ਧਾਈ।
ਕਟਾ ਕਰਹੁ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੯॥

ਨਹੀਂ ਤੁਫੰਗ ਹਾਥ ਮੈਂ ਲੀਜੈ।
ਫੇਟੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ[1] ਸੰਗ ਲਰੀਜੈ।

[1]ਹਥ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜੋ ਅੱਗੇ ਗਿਣਦੇ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੭ ਅੰਸੂ ੪੮ ਦੇ ਅੰਕ ੬ ਦੇ 'ਫੇਟਨ' ਪਦ ਪੰਨਾ ੩੨੪੭ ਤੇ ਅੰਕ ੭ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਯ।

ਖੜਗ, ਸਿਪਰ ਗਹਿ, ਨੇਜ਼ੇ, ਭਾਲੇ।
ਸ਼ਕਤੀ, ਸਾਂਗ, ਕਟਾਰ ਕਰਾਲੇ ॥ ੩੦ ॥
ਪਰਹੁ ਅਚਾਨਕ ਕਰਹੁ ਘਮੰਡ[1]।
ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਲਰਹੁ ਪ੍ਰਚੰਡ।'

[1]ਘਮਸਾਨ।

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹ੍ਯੋ ਸੁਨਾਇ।
'ਗੁਰ ਕੀ ਆਇਸੁ ਭਈ ਨ ਕਾਇ ॥ ੩੧ ॥
ਬਿਨਾ ਕਹੇ ਤੇ ਰਣ ਘਮਸਾਨ।
ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਕਿਮ ਚਾਹਹੁ ਬਲਵਾਨ !'
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਭਨ੍ਯੋਂ ਸਭਿ ਸੰਗ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਆਸ਼ੈ ਕਰਿਬੇ ਜੰਗ ॥ ੩੨ ॥
ਕਤਲ ਮੋਰਚਾ ਕਰੀਅਹਿ ਧਾਇ।
ਭੀਮਚੰਦ ਮੂਰਖ ਪਛੁਤਾਇ।
ਆਨ ਪਰਹਿ ਗਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਬਿਸਾਲਾ[1]।
ਕਿਮ ਬੂਝਨਿ ਗੁਰ ਹੁਇ ਤਿਸਕਾਲਾ ॥ ੩੩ ॥

[1]ਜੇ ਸ਼ੱਤਰੂ ਬਹੁਤਾ ਗਲ ਆ ਪਵੇ।

ਸੁਖ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਹੁਇੰ ਪ੍ਰਭੁ ਥਿਰੇ।
ਅਬਿ ਤਿਨ ਕੋ ਨ ਬੂਝਿਬੇ ਕਰੈਂ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਭਾਰੇ।
ਇਨ ਤੇ ਆਗਜਾ ਲੇਹੁ ਸੁਖਾਰੇ' ॥ ੩੪ ॥
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਤਬਿ ਕਹ੍ਯੋ।
'ਇਹ ਆਸ਼ੈ ਨੀਕੇ ਮਨ ਲਹ੍ਯੋ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ! ਹੁਕਮ ਉਚਾਰੋ।
ਹਤਹਿ ਖਾਲਸਾ ਰਿਪੁਨ ਸੁਖਾਰੋ' ॥ ੩੫ ॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
'ਕਰਹੁ ਕਾਜ ਗੁਰ ਕੋ ਸਵਧਾਨਾ।
ਕ੍ਯੋਂ ਨ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ! ਕਹਿਂ ਐਸੇ।
ਜਿਸ ਤੇ ਫਤੇ ਖਾਲਸਾ ਲੈਸੇ' ॥ ੩੬ ॥
ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਹੋਯਹੁ ਤਬਿ ਖਰੇ।

ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਕਰ ਨੇਜਾ ਧਰੇ।
ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ ਨਿਸੰਗ।
ਭਯੋ ਤਜਾਰ ਕਰਿਬੇ ਕਹੁ ਜੰਗ ॥੩੭॥
ਆਗੇ ਖਰੇ ਹੋਇ ਸਭਿ ਰਹੇ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨਿਜ ਮੁਖ ਬਚ ਕਹੇ।
'ਜੇ ਸਭਿ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ਐਸੇ।
ਹਤਹੁ ਪਹਾਰੀ ਭਟ ਗਨ ਤੈਸੇ ॥੩੮॥
ਮੈਂ ਭੀ ਗਮਨਹੁਂ ਸੰਗ ਤੁਮਾਰੇ।'
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਤਬਹਿ ਹਟਕਾਰੇ।
'ਇਹਾਂ ਥਿਰਹੁ ਹਮ ਹੀ ਚਲਿ ਜੈ ਹੈਂ।
ਤੁਮਰੇ ਬਾਕ ਫਤੇ ਰਣ ਲੈ ਹੈਂ' ॥੩੯॥
ਇਮ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਹੋਯਸਿ ਤਜਾਰੇ।
ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਗਹਿ ਆਯੁਧ ਭਾਰੇ।
ਗੁਰੂ ਮਨਾਇ ਬੀਰ ਬਰ ਬਾਂਕੇ।
ਚਲੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤਾਕੇ ॥੪੦॥
ਜਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਭੀਮਚੰਦ ਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਕਰੇ ਮੋਰਚਾ ਥਿਰੇ ਬਿਲੰਦ।
ਦਿਨ ਮਹਿਂ ਘਾਤ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਗਏ।
ਨਿਸਾ ਤਿਮਰ ਮਹਿਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਏ
॥੪੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਊਨਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੧੯॥

੨੦. [ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਰਾਤੀਂ ਮੋਰਚਾ ਕਰਨਾ]

੧੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੧

ਦੋਹਰਾ:

ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਮੋਰਚਾ, ਸੁਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜਿਸ ਮਾਂਹਿ।
ਤਿਤ ਦਿਸ਼ ਗਮਨਜੋ ਖਾਲਸਾ, ਹਿਤ ਮਾਰਨ ਉਤਸਾਹਿ ॥੧॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਗਏ ਸਿੰਘ ਬੀਰੰ। ਧਰੇ ਚਾਂਪ ਤੀਰੰ।
ਕਰਾਚੋਲ ਢਾਲੇ। ਕਿਨੂ ਲੈ ਸੰਭਾਲੇ ॥੨॥
ਸੁ ਨੇਜਾ ਉਭਾਰੇ। ਛੁਰੇ ਪੈ ਕਟਾਰੇ।
ਸਰੋਹੀ ਨਿਕਾਸੇ। ਦੁਧਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ॥੩॥
ਮਹਾਂ ਸਾਵਧਾਨਾ। ਸਮੰ ਏਕ ਜ੍ਵਾਨਾ[1]। [1]ਇਕੋ ਜੇਹੇ ਜਵਾਨ।
ਬਲੀ ਬੀਰ ਬੰਕੇ। ਮੁਛੈਲੇ ਨਿਸ਼ੰਕੇ ॥੪॥
ਚਲਾਏ ਜੁਝਾਰੇ। ਇਕੈ ਮੇਲ ਵਾਰੇ[1]। [1]ਇੱਕੋ ਮੇਲ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਮਿੱਤ੍ਰ।
ਕਰੈਂ ਖਾਨ ਪਾਨਾ। ਇਕੈ ਥਾਨ ਵਾਨਾ[1] ॥੫॥ [1]ਇਕੋ ਥਾਨ ਖਾਣ ਪੀਣ ਵਾਲੇ।
ਹਟੈ ਕੌਨ ਪਾਛੇ। ਲਰੈਂ ਅੱਗ੍ਰ ਬਾਂਛੇ।
ਸੰਮਹੁੰ ਪਹਾਰੀ[1]। ਤੁਫੰਗੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥੬॥ [1]ਬਹੁਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ।
ਕਛੂ ਨਾਦ ਸ਼੍ਰੋਤੰ[1]। ਲਖਜੋ ਘਾਤ ਹੋਤੰ। [1]ਕੁਛਕ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ।
ਕਹਜੋ ਆਪ ਮਾਂਹੀ। 'ਇਤੈ ਕੌਨ ਆਹੀ? ॥੭॥
ਬਨੋ ਰੇ ਸੁਚੇਤੰ। ਤਜੋ ਨੀਂਦ ਹੇਤੰ[1]।' [1]ਨੀਂਦ ਦਾ ਪਿਆਰ ਛੱਡੋ।
ਸੁਨਜੋਂ ਜਾਨਿ ਲੀਨੇ। ਸਵਾਧਾਨ ਕੀਨੇ ॥੮॥
ਤਬੈ ਸਿੰਘ ਗਾਜੇ। 'ਕਹਾਂ ਜਾਹਿੰ ਭਾਜੇ।
ਅਬੈ ਹੋਹੁ ਠਾਂਢੇ। ਲਖੈਂ ਖੱਗ ਬਾਢੇ[1] ॥੯॥ [1]ਖੰਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਂ ਵੇਖੋ।
ਕਿਧੌਂ ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰੌਂ। ਪਲੀਜੈ ਪਧਾਰੌਂ[1]। [1]ਦੌੜਕੇ ਚਲੇ ਜਾਓ।
ਨ ਆਵੌਂ ਲਰਾਈ[1]। ਚਲੇ ਜਾਹੁ ਧਾਈ' ॥੧੦॥ [1]ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਨਾ ਆਓ।

ਚਾਚਰੀ ਛੰਦ:

ਕਹੰਤੇ। ਸੁਨੰਤੇ। ਲਰਾਈ। ਮਚਾਈ ॥੧੧॥
ਪ੍ਰਚਾਰੈਂ[1]। ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ। ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ। ਮਹਾਂਨੈ [1]ਵੰਗਾਰਦੇ ਹਨ।

॥੧੨॥

ਨਿਕਾਸੀ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ। ਉਭਾਰੀ। ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥੧੩॥

[1]ਨਿਸੰਗੀ। ਭੁਜੰਗੀ। ਰਿਸਾਵੈਂ। ਚਲਾਵੈਂ[੫] ॥੧੪॥

[1]ਨਿਸੰਗ ਹੋਕੇ ਭੁਜੰਗੀ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ (ਤਲਵਾਰਾਂ)।

[1]ਸੁਰੰਗੀ। ਸੁ ਚੰਗੀ। ਚਮੱਕੈਂ। ਖਿਮੱਕੈਂ[੬] ॥੧੫॥

[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਾਲ ਰੰਗ (ਨਾਲ) ਰੰਗੀਆਂ (ਤਲਵਾਰਾਂ) ਚਮਕਦੀਆਂ ਤੇ (ਬਿਜਸੀ ਵਾਂਙੂ) ਲਿਸ਼ਕਦੀਆਂ ਹਨ।

[1]ਲਪੱਕੈਂ। ਦਬੱਕੈਂ। ਅਤੰਕੈਂ। ਸ਼ਸ਼ੰਕੈਂ[੭] ॥੧੬॥

[1]ਲਪਕ ਕੇ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਦਬਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ (ਸਿਖ) ਤੇ (ਵੈਰੀ) ਡਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੰਗਦੇ ਹਨ।

ਜੁਸ਼ੇਲੇ। ਜਠੇਲੇ। ਪ੍ਰਪੇਲੇ। ਧਕੇਲੇ[1] ॥੧੭॥

[1]ਜੋਸ਼ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਡੇ (ਕੱਦ) ਵਾਲਿਆਂ (ਸਿਖਾਂ ਨੇ ਪਹਾੜੀਏ) ਪਰੇ ਦਬਾਕੇ ਧੱਕ ਸਿੱਟੇ। (ਅ) (ਜੁ+ਸੇਲੇ =) ਸੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋ ਠੇਲਿਆ (ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਤੇ) ਧਕੇਲ ਦਿੱਤਾ ਪ੍ਰਪੇਲਿਆਂ (= ਸਰੀਰਕ ਪੱਕਿਆਂ) ਨਾਲ।

ਜੁਝਾਰੈਂ। ਨ ਹਾਰੈਂ। ਬਿਦਾਰੇ। ਕਰਾਰੇ ॥੧੮॥

ਅੰਧੇਰਾ। ਘਨੇਰਾ[1]। ਨ ਹੇਰੇ। ਨਿਬੇਰੇ[੯] ॥੧੯॥

[1]ਦੇਖਦੇ ਨਹੀਂ ਨਬੇੜੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜੁਟੇ ਹੈਂ। ਕੁਟੇ ਹੈਂ[1]। ਲਟੇ ਨਾ। ਹਟੇ ਨਾ[੧੦] ॥੨੦॥

[1]ਟਲੇ ਨਹੀਂ, (ਜੰਗੋਂ) ਹਟੇ ਨਹੀਂ।

ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦ:

ਜੁੱਟ ਗਈ ਤਰਵਾਰੀਂ ਰੌਰ ਪੁਕਾਰਤੇ।
ਲੋਥ ਲੋਥ ਪਰ ਡਾਰੀ ਊਪਰ ਕੋ ਤਰੇ[1]।
ਭੁਜੈਂ ਪਸਾਰਿ ਉਭਾਰੀ[1] ਮਾਰਤਿ ਜ਼ੋਰ ਤੇ।
ਹਟੀ ਤੁਪਕ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਵੰਦੇ ॥੨੧॥

[1]ਕੋਈ ਉਪਰ ਕੋਈ ਹੇਠ।

[1]ਬਾਹਾਂ ਪਸਾਰਕੇ ਤੇ ਉਭਾਰਕੇ।

ਬਰਛੀ ਸਾਂਗ ਪਰੋਏ ਫੇਰ ਨਿਕਾਸੀਆਂ।
ਗੁੱਥ ਹਥਾਵਥ[1] ਹੋਏ ਜਮਧਰ[2] ਮਾਰਦੇ।
ਊਚੇ ਨਾਦਤਿ[1] ਰੋਏ ਪਰੇ ਪਹਾਰੀਏ।
ਬਡੀ ਨੀਂਦ ਇਕ ਸੋਏ ਬਹੁਰ ਨ ਜਾਗਦੇ ॥੨੨॥

[1]ਹੱਥੋ ਹੱਥੀ। [2]ਕਟਾਰਾਂ।

[1]ਪੁਕਾਰਦੇ।

ਮਚੀ ਮਾਰ ਬਿਕਰਾਲੀ ਤੜਫਤਿ ਛਿਤ ਪਰੇ।
ਸੁਧ ਨਹਿਂ ਕਿਨਹੁਂ ਸੰਭਾਲੀ ਮੂਰਖ ਕਟ

ਗਿਰੇ।
ਨਹਿਂ ਕਰਵਾਰ[1] ਨਿਕਾਲੀ ਚਲੇ ਪਲਾਇ ਕੈ[2]।
ਘਾਲੀ ਧੂਮ ਬਿਸਾਲੀ ਮਾਰੇ ਮੋਰਚਾ ॥੨੩॥

[1]ਤਲਵਾਰ। [2]ਨੱਸ ਰਹੇ।

ਭੀਮਚੰਦ, ਹੰਡੂਰੀ ਸੁਧ ਕੌ ਪਾਇ ਕੈ।
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਕਾਰ ਭਟ ਭੂਰੀ ਔਚਕ ਜਾਗਿ ਕੈ।
-ਸੈਨ ਰਾਤਿ ਮੈਂ ਚੂਰੀ ਸਿੰਘਨ ਆਇ ਕੈ-।
[1] 'ਮਾਰਹੁ ਪਹੁੰਚਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਹੁ ਸ਼ਿਤਾਬਤੇ' ॥੨੪॥

[1]ਰਾਜੇ ਬੋਲੇ)।

ਦੋਨਹੁੰ ਗਿਰਪਤਿ ਜਾਗੇ ਸੁਭਟ ਪਠਾਂਵਦੇ।
'ਜਾਇ ਬਚਾਵਹੁ ਆਗੇ ਬਿਲਮ ਨ ਕੀਜੀਏ।
ਸੁਨੀਅਤਿ ਆਵਤਿ ਭਾਗੇ ਤਜਿ ਕਰਿ ਮੋਰਚਾ[1]।'
ਸੁਨਿ ਭਟ ਆਯੁਧ ਲਾਗੇ[1] ਨਿਕਸੇ ਸਿਵਰ ਤੇ ॥੨੫॥

[1]ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ (ਸਾਡੇ ਫੌਜੀ) ਮੋਰਚਾ ਛੱਡਕੇ ਨੱਠੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰਕੇ।

ਨਾਂਹਿਨ ਜਾਨਜੋ ਜਾਈ ਕੇਤਿਕ ਖਾਲਸਾ।
ਰਹੇ ਦੂਰ ਅਰਗਾਈ ਨੇਰੇ ਨਹਿਂ ਢੁਕੇ[1]।
ਮੁਰਚੇ ਮਹਿਂ ਸਮੁਦਾਈ ਕਟੀਆ ਸੋ ਕਰੇ[1]।
ਕੇਤਿਕ ਭਏ ਪਲਾਈ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਇ ਕੈ ॥੨੬॥

[1]ਭਾਵ ਜੋ ਸਿਪਾਹੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਹੁਣ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸੇ ਉਹ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੀ ਚੁੱਪ ਖੜੇ ਰਹੇ, ਸਿੰਘਾਂ ਤਕ ਨਾ ਅੱਪੜੇ।
[1]ਤੇ ਜੋ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸੇ ਉਹ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਕਟ ਦਿੱਤੇ।

ਧਰਧਰਾਤਿ[1] ਰਿਪੁ ਛਾਤੀ ਬੋਲਜੋ ਜਾਇ ਨਾ।
ਬਿਥਰੇ ਲਖਿ ਕਰਿ ਘਾਤੀ ਇਕਠੇ ਹੋਇਨਾ[1]।
-ਕਾਟਹਿਂ ਆਨਿ ਅਰਾਤੀ[1]- ਧੀਰਜ ਪਾਇ ਨਾ।
ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਲੋਥ ਪਪਾਤੀ ਹਾਇ ਅਲਾਇ ਨਾ[1] ॥੨੭॥

[1]ਧੜਕਦੀ ਹੈ।

[1]ਦਾਉ ਪਾਕੇ ਖਿੰਡ ਗਏ ਕੱਠੇ ਨਾ ਰਹੇ।

[1]ਕਿ ਵੈਰੀ (ਹੁਣ ਵੀ) ਆ ਕੱਟਦਾ ਹੈ (ਸਾਨੂੰ)।

[1]ਲੋਥਾਂ ਤੋਂ ਲਹੂ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਇ ਨਹੀਂ ਉਚਾਰਦੇ। (ਅ) ਲਹੂ (ਭਰੀਆਂ) ਲੋਥਾਂ ਵਿਚ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹਾਇ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਭਟ ਸਿੰਘਨ ਬਹੁ ਮਾਰੇ ਬਹੁਰੋ ਮੁਰਿ ਚਲੇ।

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਲਲਕਾਰੇ ਕਰੇ ਅਵਾਹਿਨਾ[1]।
'ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਤੁਮਾਰੇ ਹਟੀਅਹਿ ਖਾਲਸਾ।'
ਅਪਨੇ ਥਾਨ ਮਝਾਰੇ ਆਵਨ ਸਭਿ ਲਗੇ ॥੨੮॥

[1]ਸੱਦਣਾ ਕੀਤੇ।

ਕੋ ਘਾਇਲ ਸੰਘਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸੰਭਾਲਿ ਕੈ।
ਆਏ ਬੀਰ ਜੁਝਾਰੇ ਹਤਿ ਗਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਕੋ।
ਸਤਿਗੁਰ ਫਤੇ ਉਚਾਰੇ ਗਰਜਤਿ ਖਾਲਸਾ।
ਆਨੰਦ ਨਗਰ ਮਝਾਰੇ ਅਨੰਦ ਸੋਂ ਬਰੇ ॥੨੯॥
ਝਾਰ ਮਤਾਬੀ ਜਾਰੇ ਬਹੁਰਿ ਪਹਾਰੀਆਂ।
ਪੁੰਜ ਮਸਾਲ ਉਜਾਰੇ ਤਿਮਰ ਨਸਾਇ ਕੈ।
ਆਇ ਮੋਰਚੇ ਭਾਰੇ ਲਗੇ ਬਿਲੋਕਿਬੇ।
ਮਰੇ ਸਮੂਹ ਨਿਹਾਰੇ ਲੋਥਾਂ ਡਿੱਗੀਆਂ ॥੩੦॥
ਬਚੇ ਮਰਨ ਤੇ ਸੋਊ ਗਏ ਪਲਾਇ ਕੈ।
ਅਵਲੋਕਤਿ ਸਭਿ ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਕ ਡਰਾਵਣੇ।
ਲਾਲ ਥਾਨ ਜਹਿਂ ਜੋਊ[1] ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਪਸਰਿਗਾ।
ਕਿਤ ਇਕਠੇ ਤ੍ਰੈ ਦੋਊ ਲੋਥਾਂ ਗੁੱਥੀਆਂ ॥੩੧॥

[1]ਜਿੱਥੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਸਭਿ ਗਿਰਨਾਥਨ ਤਬਿ ਸੁਨਜੋਂ, 'ਸਿੰਘ ਪਰੇ ਬਲਵੰਡ।
ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਮੋਰਚਾ, ਕੀਨਿਸ ਖੰਡਿ ਬਿਹੰਡ[1] ॥੩੨॥

[1]ਭਾਵ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਬਚਜੋ ਨਹੀਂ ਕੋ ਸੂਰਮਾ, ਸਿੰਘ ਰਹਜੋ ਨਹਿਂ ਮਾਂਹਿ[1]।
ਗਤਿ ਅਚਰਜ ਕੁਛ ਕਰਿ ਗਏ, ਨਹਿਂ ਮਨ ਜਾਨੀ ਜਾਹਿ ॥੩੩॥

[1]ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਭੀ (ਜੰਗ) ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਭਾਵ ਮਾਰਿਆ ਜਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਸਿੰਘ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਬੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸੀ।

ਚੌਪਈ:
ਆਨਿ ਤਿਮਰ ਮਹਿਂ ਸੁਭਟ ਸੰਘਾਰੇ।
ਔਚਕ ਪਰੇ ਸਕਲ ਹੀ ਮਾਰੇ।'
ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਉਪਜਜੋ ਤ੍ਰਾਸਾ।

ਬਿਨ ਹੀ ਸੰਘਰ ਭਏ ਬਿਨਾਸਾ ॥੩੪॥
ਭਏ ਸੁਚੇਤ ਮਿਲੇ ਗਨ ਜਾਗੇ।
ਪੁੰਜ ਤੁਫੰਗ ਚਲਾਵਨਿ ਲਾਗੇ।
'ਧਰਹੁ ਭਰੋਸਾ ਸੁਪਤਹੁ ਨਾਂਹੀ।
ਜੇ ਸੁਪਤਹੁ ਇਸ ਬਿਧਿ ਮਰਿ ਜਾਂਹੀ'
॥੩੫॥
ਸਭਿਨਿ ਮੋਰਚੇ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨਾ।
ਕਰਹਿਂ ਪਰਸਪਰ ਊਚ ਬਖਾਨਾ।
'ਜਾਗਤਿ ਰਹਹੁ ਤੁਫੰਗੈਂ ਮਾਰਹੁ।
ਇਤ ਉਤ ਆਵਤਿ ਜਾਤਿ ਨਿਹਾਰਹੁ'
॥੩੬॥
ਭੀਮਚੰਦ ਕੈ ਚਿੰਤ ਘਨੇਰੀ।
-ਕਿਮ ਹੁਇ ਬਿਜੈ ਉਪਾਇ ਨ ਹੇਰੀ[1]।
ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਜੋਧਾ ਮਰਹਿਂ ਹਜ਼ਾਰੋਂ।
ਇਸੀ ਰੀਤ ਹੁਇ ਹੈ ਮਮ ਹਾਰੋ ॥੩੭॥
ਲਰਤਿ ਬਿਤੇ ਦਿਨ ਮੋ ਕਹੁ ਘਨੇ।
ਸਿੰਘ ਮਵਾਸੀ ਜਾਹਿਂ ਨ ਹਨੇ।
ਆਇ ਵਹੀਰ ਤੇ ਬੀਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ।
ਭਏ ਪ੍ਰਥਮ ਤੇ ਅਬਹੁੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥੩੮॥
ਗੁਰ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਛੋਰਹਿਂ ਨਾਂਹੀ।
ਬੈਠੇ ਰਹੈਂ ਜੁ ਸਭਿ ਸੁਖ ਪਾਂਹੀ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ ਤੰਗ ਨ ਹੋਏ।
ਗੁਲਕਾਂ ਬਹੁ ਬਰੂਦ ਲੈ ਢੋਏ[1] ॥੩੯॥
ਸਿੰਘ ਓਟ ਮਹਿਂ ਲਰਤਿ ਨ ਮਰੈਂ।
ਵਹਿਰ ਸੁਭਟ ਸੈਂਕਰ ਨਿਤ ਗਿਰੈਂ।
ਰਹਜੋ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕਿਤਹੁੰ ਛੁਰਾਵਨਿ।
ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੋ ਬਨਹਿ ਪਲਾਵਨ
॥੪੦॥
ਹੋਹਿ ਨਮੋਸ਼ੀ[1] ਜਿਤ ਕਿਤ ਮੇਰੀ।
ਹਟਿ ਹੌਂ ਚਮੂੰ ਮਰਾਇ ਘਨੇਰੀ-।
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਤਰਕਤਿ ਮਨ ਘਨੋ।
ਜਾਗ੍ਰਤ ਰਹਜੋ ਚਿੰਤ ਚਿਤ ਸਨੋ ॥੪੧॥

[1]ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦਾ।

[1]ਬਾਹਰੋਂ) ਬਹੁਤ ਆਂਵਦਾ ਹੈ।

[1]ਬਦਨਾਮੀ।

ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਹੋਈ ਭਨੁਸਾਰ।
ਉਤ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਗੇ ਜਿਸ ਬਾਰਿ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਕੀਨਿ ਸਭਿ ਅੰਗ।
ਛਕੀ ਅਫੀਮ ਸੁ ਬਿਜੀਆ ਸੰਗ[†] ॥੪੨॥

[†]ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੪ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੧੧ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ।

ਗਾਵਨਿ ਲਗੇ ਰਬਾਬੀ ਵਾਰ।
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚਜੋ ਤਿਸ ਬਾਰ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ।
ਬੰਦਨ ਕਰਤਿ ਬਤਾਯਹੁ ਜੰਗ ॥੪੩॥
'ਮਹਾਰਾਜ ਆਇਸੁ ਤੁਮ ਜੋਈ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਮੁਖ ਤੇ ਲੇ ਸੋਈ।
ਗਯੋ ਖਾਲਸਾ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਯਾ।
ਮਾਰਿ ਮੋਰਚਾ ਕਤਲ ਕਰਾਯਾ ॥੪੪॥
ਭਯੋ ਰਿਪੁਨ ਕੇ ਸ਼ੋਕ ਬਿਸਾਲਾ।
ਗਿਰ ਗਿਰ ਕੇ ਘਰ ਘਰ ਮਹਿਂ ਘਾਲਾ।
ਕਰਿ ਸਥਾਰ ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਆਏ[1]।

[1]ਮਕਤੂਲਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਾ ਆਏ ਹਾਂ [ਹਿੰਦੀ, ਸਥਰਾਉ = ਮਕਤੂਲਾਂ ਦਾ ਢੇਰ। ਪੰ:, ਸੱਥਰ ਤੋਂ ਸਥਾਰ। ਸਥਾਰ ਕਰਨਾ = ਭੁੰਜੇ ਲਿਟਾ ਦੇਣਾ, ਮੈਦਾਨ ਮਾਰਨਾ]।

ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੇਯ ਕੇ ਸਹਿਤ ਸੁਹਾਏ' ॥੪੫॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਖੁਸ਼ੀ ਬਹੁ ਕੀਨੀ।
'ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਰਣ ਆਇਸੁ ਦੀਨੀ।
ਇਹ ਗਜਾਨੀ ਮਮ ਸਿਖ ਹੈ ਪੂਰਾ।
ਕਜੋਂ ਨ ਹੋਇ ਯਾਂ ਕੋ ਬਚ ਰੂਰਾ ॥੪੬॥
ਹਤਹੁ ਪਹਾਰੀ ਮੂਰਖ ਕਰ ਕਰ[1]।

[1]ਹੱਥੋ ਹੱਥੀ।

ਪਰਹਿ ਪੀਟਬੋ ਇਨ ਕੇ ਘਰ ਘਰ।
ਮੋਰ ਖਾਲਸਾ ਬਲੀ ਬਿਸਾਲਾ।
ਗੁਰ ਦ੍ਰੋਹੀਨ ਹਤੈ ਸਭਿ ਕਾਲਾ' ॥੪੭॥
ਇਮ ਕਹਿ ਥਿਰੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਸ੍ਵਾਮੀ।
ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਅੰਤਰਜਾਮੀ।
ਵਹਿਰ ਮੋਰਚਨਿ ਤਥਾ ਲਰਾਈ।
ਛੁਟਹਿ ਤੁਫੰਗ ਸਮੁਖ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੮॥
ਨਿਜ ਨਿਜ ਮੁਰਚੇ ਪਰ ਥਿਰ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਹੇਰਤਿ ਰਿਪੁ ਦੇਂ ਤੁਪਕ ਛੁਟੈ ਕੈ।
ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ ਕਰਹਿਂ ਪ੍ਰਹਾਰਨ।

ਕੋ ਪਲਾਇ ਹ੍ਵੈ ਕੋ ਸੰਘਾਰਨਿ ॥ ੪੯ ॥
ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਠਾਇ ਉਠਾਇ ਲਿਜਾਤੇ।
ਕਾਸ਼ਟ ਸੰਚੈ ਕਰਤਿ ਮਹਾਂਤੇ[1]। [1]ਬਹੁਤਾ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਕੇ ਦਾਹੈਂ।
ਥਾਨ ਮਸਾਨਨ ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਹੈਂ ॥ ੫੦ ॥
ਜਿਤ ਕਿਤ ਧੂਮ ਉਠਹਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈ।
ਪਰੇ ਕਿਤਿਕ ਤਿਨ ਕੂਕਰ ਖਾਵੈਂ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਿਹੰਗਮ[1] ਗੀਧ ਬਡੇਰੀ। [1]ਪੰਛੀ।
ਕਾਕ ਕੰਕ ਖੈ ਹੈਂ ਬਹੁਤੇਰੀ ॥ ੫੧ ॥
ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਪਿਖਿ ਚਿੰਤ ਉਪਾਈ।
ਚਿਤਵਹਿਂ ਹਤਿਬੇ ਹੇਤੁ ਉਪਾਈ।
ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਦਿਵਸ ਚਢਿ ਗਯੋ।
ਜਾਮ ਏਕ ਬੀਤਤਿ ਜਬਿ ਭਯੋ ॥ ੫੨ ॥
ਭੀਮਚੰਦ ਭਾ ਸਮੈ ਰਸੋਈ।
ਸੈਲਨਾਥ ਪਹੁਚੇ ਸਭਿ ਕੋਈ।
ਸਭਾ ਕਰਨ ਮਸਲਤ ਕੇ ਕਾਰਨ।
ਪਹੁਚੇ ਜੁਤਿ ਮੰਤ੍ਰੀਨ ਬਿਚਾਰਨ ॥ ੫੩ ॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਮੋਰਚਾ ਮਾਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੨੦ ॥

੨੧. [ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਗਜਾ]

੨੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੨

ਦੋਹਰਾ:

ਸੈਲਨਾਥ ਆਏ ਸਕਲ, ਪ੍ਰਥਮ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ।
ਨ੍ਰਿਪ ਹੰਡੂਰ ਕਟੋਚੀਆ, ਗ੍ਵਾਲੇਰੀ ਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਆਏ।
ਭੀਮਚੰਦ ਸਨਮਾਨ ਬਿਠਾਏ।
ਸਭਿ ਕੋ ਲੇ ਸੰਗ ਗਯੋ ਰਸੋਈ।
ਬਸਤ੍ਰ ਉਤਾਰਿ ਥਿਰੇ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥੨॥
ਚਾਦਰ ਜਾਮਾ ਪਾਗ ਉਤਾਰੀ।
ਏਕ ਉਪਰਨਾ[1] ਕਰ ਮਹਿਂ ਧਾਰੀ। [1]ਸਾਫਾ।
ਚਰਨ ਪਖਾਰਤਿ ਚੌਂਕੇ ਬਰੇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਆਸਨ ਪਰ ਨ੍ਰਿਪ ਥਿਰੇ ॥੩॥
ਆਗੇ ਸਭਿ ਕੇ ਧਰਿ ਪਨਵਾਰੇ[1]। [1]ਪੱਤਲਾਂ।
ਭਾਤ[1] ਪਰੋਸਜੋ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰੇ। [1]ਰਿੱਧੇ ਹੋਏ ਚਾਵਲ।
ਬਹੁਰ ਸਲਵਣੰ ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ।
ਸੂਪਕਾਰ ਤਬਿ ਧਰਿ ਧਰਿ ਜਾਤਿ ॥੪॥
ਖਾਨ ਲਗੇ ਜਬਿ ਕੌਰ[1] ਉਠਾਏ। [1]ਗ੍ਰਾਹੀਆਂ।
ਕਹਿਲੂਰੀ ਤਬਿ ਕੁਛ ਮੁਸਕਾਏ।
ਦੇਖਿ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਦਿਸ਼ਾ ਕੋ।
ਹਾਸ ਕਰਤਿ ਭਾਖਤਿ ਇਮ ਤਾ ਕੋ[1] ॥੫॥ [1]ਤਿਸ ਨੂੰ।
'ਯੱਧੀ ਦਿਯੋ[1] ਭਾਤ ਕਹੁ ਖਾਣੇ।

[1]ਇਕ ਗੰਦੀ ਗਾਲੀ ਦਾ ਸੰਬੋਧਨ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਪਹਾੜੀਏ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਦੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦਾ ਇਥੇ ਪਾਠ ਹੋਵੇ 'ਯਦਧੇਤੁਸ' ਤੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਣਜਾਣਤਾ ਨੇ ਗਾਲ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ 'ਯਦਧੇਤੁਸ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ'। ਅਗੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੈ 'ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ? ' ਤੇ ਫਿਕਰਾ ਮੁਕਦਾ ਹੈ ਅੰਕ ੭ ਵਿਚ 'ਇਤ ਆਏ ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ'।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਘਰ ਛੋਡਿ ਪਯਾਣੇ।
ਕਿਧੌਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਹੇਤੁ ਛੁਟਾਵਨਿ।
ਲਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਹਟਾਵਨਿ ॥੬॥
ਇਤ ਆਏ? ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ।

ਬਿਤੇ ਮਾਸ ਤੇ ਦਿਨ ਅਧਿਕਾਈ।
ਗਾਢੀ ਗੜ੍ਹੀ ਲੋਹਗੜ ਨਾਮੂ।
ਸੋਭੀ ਨਹੀਂ ਛੁਟੀ[1] ਕਜਾ ਕਾਮੂ? ॥੭॥

[1]ਲੋਹਗੜ ਨਾਮੇ ਗੜ੍ਹੀ (ਕੇਹੜੀ ਐਡੀ) ਤਕੜੀ ਸੀ (ਜੋ) ਤੁਸਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾਈ ਜਾ ਸਕੀ।

ਸਰਜੋ ਨ ਕੁਝ ਗੁਰ ਕਨ[1] ਚਢਿ ਆਏ।
ਬੀਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਮਾਰਿ ਖਪਾਏ।
ਕਜਾ ਮੁਖ ਲੇ ਕਰਿ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੋ।
ਕਹਿ ਗਿਰਪਤਨਿ ਕਹਾਂ ਜਗ ਸਾਰੋ[1]? ॥੮॥

[1]ਵੱਲ।

[1]ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹੇਗਾ।

ਕਹਾਂ ਬੀਰਤਾ ਰਹੀ ਤੁਮਾਰੀ।
-ਮਿਲਿ ਸਭਿ ਲਰੇ ਸਰੀ ਨਹਿਂ ਕਾਰੀ।
ਏਕ ਗੁਰੂ ਪੁਨ ਦੇਸ਼ ਬਿਹੀਨਾ।
ਚਮੂੰ ਨ, ਕਿਯ ਇਕ ਪੰਥ ਨਵੀਨਾ ॥੯॥
ਭਯੋ ਉਪਾਇ ਨ ਕਿਸ ਤੇ ਕੋਈ।
ਪਚਿਹਾਰੇ ਪਰਬਤ ਪਤਿ ਜੋਈ-।
ਸ਼ਾਹੁ ਆਦਿ ਸਗਰੇ ਇਮ ਕਹੈਂ।
ਕਹਾਂ ਸੁਜਸੁ ਤੁਮਰੋ ਤਬਿ ਰਹੈ ॥੧੦॥
ਇਸ ਤੇ ਆਛੀ ਲਰਤਿ ਨ ਜਬੈ[1]।
ਭਰਮ ਸਮੇਤ ਹੁਤੇ ਹਮ ਸਬੈ[1]।

[1]ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਸੀ ਜੇ ਉਦੋਂ ਹੀ ਨਾ ਲੜਦੇ।

[1]ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਭਰਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਰਾਤਿ ਮੋਰਚਾ ਮਾਰਿ ਖਪਾਯੋ।
ਸੁਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੋ ਨਹਿਂ ਅਟਕਾਯੋ ॥੧੧॥
ਸਭਿ ਭ੍ਰਾਤਨਿ ਕੀ ਮਸਲਤ ਕਰੇਂ।
ਲਸ਼ਕਰ ਘਨੋ ਮੇਲ ਕਰਿ ਲਰੇਂ।
ਅਬਿ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰਨਿ ਸਾਰੇ।
ਕਿਮਿ ਰਹਿ ਆਵੈ ਲਾਜ ਹਮਾਰੇ?' ॥੧੨॥
ਚਮਕਯੋ ਰਿਸਯੋ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ।
'ਕਜਾ ਮਸਲਤ ਹਮ ਕਰਨਿ ਬਿਲੰਦ?
ਪਿਖਹੁ ਕਾਲ ਹੁਇ ਸੰਘਰ ਮੇਰਾ।
ਸਿੰਘਨ ਕਰਹੁੰ ਲਥੇਰ ਪਥੇਰਾ ॥੧੩॥
ਕਹੈਂ ਲੋਹਗੜ ਨਾਮ ਕਠੋਰਾ।
ਕਾਗਤ ਸਿਕਤਾ[1] ਸਮ ਦਿਯੋਂ ਫੋਰਾ।

[1]ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਰੇਤ ਵਾਂਗ।

ਮਸਤ ਮਤੰਗ ਮਹਾਂ ਬਲ ਧਾਮੂ।
ਆਵਹਿ ਪੁਨ ਹਮਰੇ ਕਿਸ ਕਾਮੂ ॥੧੪॥
ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿਨ ਕੋ ਤਜਿ ਕੈ ਘੇਰਾ।
ਸਗਰੀ ਚਮੂੰ ਕਰਹੁ ਸੰਗ ਮੇਰਾ।
ਹੁਇ ਸਨਮੁਖ ਤੋਰਹਿਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ।
ਦੁੰਦਭਿ ਢੋਲਨਿ ਲੇ ਸਭਿ ਬਾਜਾ ॥੧੫॥
ਕਿਤਿਕ ਸਿੰਘ ਹੈਂ ਅਟਕਹਿਂ ਆਗੇ।
ਹੋਹਿਂ ਕਤਲ ਕਰ ਪਿਖਿ ਕੈ ਭਾਗੇਂ[1]।
ਕਜੋਂ ਆਲਸ ਕੋ ਧਰਿ ਥਿਰ ਹੋਏ।
ਜੰਗ ਮੋਰ ਦੇਖਹੁ ਸਭਿ ਕੋਏ' ॥੧੬॥
ਇਮ ਬਾਤੈਂ ਕਰਿ ਭੋਜਨ ਖਾਤੇ।
ਉਠੇ ਬਹੁਰ ਰਿਸ ਤੇ ਦ੍ਰਿਗ ਰਾਤੇ[1]।
ਸਭਾ ਲਗਾਇ ਥਿਰੇ ਸਭਿ ਰਾਜੇ।
ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਨਿ ਆਪਨੋ ਕਾਜੇ ॥੧੭॥
ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਕਹਿ ਗ੍ਰਾਲੇਰੀ।
'ਅਬਿ ਲੌਂ ਲਰੇ ਜੀਤ ਨਹਿਂ ਹੇਰੀ।
ਪੁਰਿ ਕੋ ਘੇਰੋ ਸਿੱਧ ਨ ਹੋਯੋ।
ਆਵਤਿ ਜਾਤੇ ਦਾਵ ਨ ਜੋਯੋ[1] ॥੧੮॥
ਲਰਨ ਸਮਾਜ ਅੰਨ ਬਹੁਤੇਰਾ।
ਲੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭੇ ਕੇਤਿਕ ਬੇਰਾ।'
ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਹੰਡੂਰੀ ਤਬਿ ਕਹੇ।
ਘੇਰਾ ਨਹੀਂ ਨੀਕ ਬਿਧਿ ਰਹੇ ॥੧੯॥
ਇਕਠੇ ਕਰਿ ਭਟ ਸਨਮੁਖ ਚਲੈਂ।
ਮਸਤ ਮਤੰਗ ਦ੍ਵਾਰ ਕੋ ਭਿਲੈ[1]।
ਤੋਮਰ, ਤੁਪਕ, ਤੀਰ ਤਰਵਾਰੈਂ।
ਅਰੈ ਅੱਗ੍ਰ ਤਿਹ ਤਤਛਿਨ ਮਾਰੈਂ ॥੨੦॥
ਪਰਸਹਿ ਨਹੀਂ ਚਮੂੰ ਤਿਸ ਬਾਰੀ।
ਗਮਨਹਿ ਬਾਂਧੇ ਚੁੰਗ[1] ਅਗਾਰੀ।
ਹਤਹੁ ਲੋਹਗੜ ਕਾਰਜ ਭਲੋ।
ਬਹੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿਸ਼ਿ ਸੁਖ ਸੋਂ ਚਲੋ ॥੨੧॥

[1]ਹਥ ਦੇਖ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਣਗੇ।

[1]ਲਾਲ ਅੱਖੀਆਂ ਕਰਕੇ।

[1]ਸਿੰਘ ਆਂਵਦੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ (ਸਾਥੋਂ ਕੋਈ) ਦਾਉ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ।

[1]ਭਿੜੇਗਾ, ਭੰਨੇਗਾ।

[1]ਟੋਲ ਬੰਨ੍ਹਕੇ।

ਭਾਜੈ ਗੁਰੂ ਕਿਧੌਂ ਮਿਲਿ ਪਰੈ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਕਾਰਜ ਸਰੈ।'
ਮੰਡਸਪਤੀ ਸੁਨਤਿ ਸਭਿ ਮਤ ਕੋ।
ਬੋਲਜੋ ਬਾਕ ਦੇਖਿ ਗਰਬਤਿ ਕੋ[1] ॥੨੨॥ [1]ਹੰਕਾਰ ਕਰਦੇ ਨੂੰ।
'ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗਾਦੀ ਬਡ ਭਾਰੀ।
ਮੀਰ ਪੀਰ ਸਭਿ ਨਿਵੈਂ ਅਗਾਰੀ।
ਤੁਮ ਤੇ ਕਿਮ ਹੋਵਹਿ ਸੋ ਹੀਨ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿ ਗੋਵਿੰਦ ਸੰਘਰ ਕੀਨਿ ॥੨੩॥
ਸ਼ਾਹੁ ਚਮੂੰ ਤਉ ਭਿਰ ਕਰਿ ਹਾਰਜੋ।
ਪੁਨ ਮਨ ਤੇ ਰਿਸ ਕਰਿ ਨਿਰਵਾਰਜੋ[1]। [1]ਗੁੱਸਾ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।
ਕਜੋਂ ਨ ਬਿਚਾਰਤਿ ਅਪਨਿ ਲਰਾਈ।
ਲਰਤਿ ਮਰਤਿ, ਜੈ ਭੀ ਕਬਿ ਪਾਈ[1]? [1]ਕਦੇ ਜਿੱਤ ਪਾਈ ਜੇ?।
॥੨੪॥
ਨਾਹਕ ਦ੍ਵੈਸ਼ ਬਧਾਇ ਬਡੇਰਾ।
ਸਭਿ ਇਕਠੇ ਹੁਇ ਪਾਯੋ ਝੇਰਾ।
ਮਿਲਤਿ ਆਪਨੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਤਿ।
ਹੁਇ ਪੂਰਨ, ਗੁਰ ਬਾਕ ਉਚਾਰਤਿ
॥੨੫॥
ਚਮੂੰ ਸਕੇਲਿ ਸਮੂਹ ਲਰਾਵਹੁ।
ਸਭਿ ਬਲ ਲਾਇ ਫਤੇ ਤੁਮ ਪਾਵਹੁ।
ਇਤ ਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਗੁਰ ਕੋ ਨਿਕਸਾਵਹੁ।
ਹੁਇ ਨਚਿੰਤ ਤੁਮ ਗ੍ਰਾਮ ਬਸਾਵਾਹੁ
॥੨੬॥
ਇਹ ਸਭਿ ਝੂਠ ਨ ਲੇਵਹੁ ਕੈਸੇ।
ਅਘਵੰਤਨ ਸੁਰਪਰਿ ਨਹਿਂ ਜੈਸੇ।
ਅਬਿ ਭੀ ਮੇਲ ਕਰੋ ਸੁਖ ਪਾਵੋ।
ਸ਼੍ਰੇਯ ਸਹਤ ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਵੋ'
॥੨੭॥
ਸੁਨਿ ਮੰਡਿਸਪਤਿ ਤੇ ਅਸ ਬਾਨੀ।
ਰਿਸਜੋ ਕੇਸਰੀਚੰਦ ਬਖਾਨੀ।
'ਕਜਾ ਮਤ ਦੇਤਿ ਕਾਤੁਰਨ ਕੇਰੀ।
ਗੁਰ ਪੱਖੀ ਬੁਧਿ ਲਖੀਅਤਿ ਤੇਰੀ

॥੨੮॥
ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਹੇਰਹੁ ਰਣ ਮੇਰਾ।
ਲਿਹੁ ਸਭਿ ਕੋ ਦਲ ਸੰਗ ਘਨੇਰਾ।
[1]ਰਵਿ ਅਸ ਤਨ ਤੇ ਪੂਰਬ ਜਬੈ। — [1]ਹੁਣ ਕਰੜੀਆਂ ਸਹੁਵਾਂ ਖਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ।
ਜੇ ਨਹਿਂ ਲੋਹਗੜ ਤੋੜੌਂ ਤਬੈ ॥੨੯॥
ਤੌ ਨਿਜ ਪਿਤ ਤੇ ਜਨਮਜੋਂ ਨਾਂਹੀ।
ਮੁਖ ਨ ਦਿਖਾਵਹੁਂ ਰਾਜਨਿ ਮਾਂਹੀ।
ਸ਼ਾਲਗਰਾਮ ਅਵੱਗਜਾ ਦੋਸ਼।
ਲਗਹਿ ਮੋਹਿ ਜੇ ਹਟਿ ਹੌਂ ਰੋਸ[1] ॥੩੦॥ — [1]ਅਪਨੇ) ਗੁੱਸੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਂ ਤਾਂ।
ਲਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ ਕਰਹਿ ਜੁ ਧੇਨੁ[1]। — [1]ਭਾਵ ਗਊ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼।
ਬਰਜਹਿ ਬੇਦਨ ਬਿੱਦਜਾਧੈਨ[1]। — [1]ਭਾਵ ਵੇਦ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼।
ਦੇਹਿ ਸਤੀ ਕੋ ਪਤਿੱਬ੍ਰਤ ਟਾਰੇ[1]। — [1]ਕਿਸੇ) ਸਤੀ ਦਾ ਪਤਿਬ੍ਰਤਿ ਭੰਗ ਕਰ ਦੇਵੇ, ਉਹ ਦੋਸ਼।
ਗਨ ਦੇਵਨ ਕੀ ਨਿੰਦ ਉਚਾਰੇ ॥੩੧॥
ਕੰਨਜਾ ਮਾਰਨ, ਦਿਜ ਸੰਘਾਰਨਿ।
ਕਰਨਿ ਸੰਤ ਸੋਂ ਦ੍ਰੋਹ ਅਕਾਰਨ।
ਚਲਤਿ ਲੋਹਗੜ ਤੇ ਮੁਖ ਫੇਰੇ[1]। — [1]ਜੇ ਲੋਹਗੜ ਉਪਰ ਚੱਲਣੋਂ ਮੈਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰਾਂ ਤਾਂ......।
ਏ ਸਭਿ ਪਾਪ ਚਢਹਿਂ ਸਿਰ ਮੇਰੇ ॥੩੨॥
ਕਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਸਿੰਘ ਜੁ ਥੋਰੇ।
ਦੇਖਹੁ ਦਲ ਬਿਲੰਦ ਨਿਜ ਓਰੇ।
ਆਟੇ ਬਿਖੈ ਮੇਲਿਯਤਿ ਲੌਨ।
ਅੰਤਰ ਇਤੋ ਲਖਹਿ ਨਹਿਂ ਕੌਨ[1]? ॥੩੩॥ — [1]ਇਤਨਾ ਹੀ ਫਰਕ ਹੈ ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ।
ਇਕਠੇ ਹੁਇ ਨਹਿਂ ਕਰੀ ਲਰਾਈ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਸਗਰੀ ਪਸਰਾਈ।
ਇਕ ਥਲ ਸਿੰਘ ਮਿਲਹਿਂ ਤਬਿ ਲਰੈਂ।
ਊਪਰ ਆਨਿ ਹੇਲ ਕੋ ਕਰੈਂ ॥੩੪॥
ਫਤੇ ਲੇਤਿ ਪੁਨ ਪੁਰਿ ਬਰਿ ਜਾਵੈਂ।
ਲਾਇ ਘਾਤ ਚੋਰਨਿ ਜਿਮ ਧਾਵੈਂ।'
ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ।
'ਸਾਧ ਸਾਧ ਤੂੰ ਬੀਰ ਬਿਲੰਦ ॥੩੫॥
[1]ਅਬਹਿ ਨਹੀਂ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰੈਂ। — [1]ਤੂੰ (ਕੋਈ) ਹੁਣ ਹੀ ਤਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਲਗਾ ਤੂੰ ਜਦ ਕਦੇ ਲੜਿਆਂ ਹੈਂ ਵੈਰੀ ਮਾਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ।

ਹਤੇ ਰਿਪੁਨਿ ਜਬਿ ਕਬਿ ਤੂੰ ਲਰੈਂ।
ਪੁਰਿ ਘੇਰਾ ਅਬਿ ਦੇਹੁ ਹਟਾਇ।
ਕਰਹੁ ਸਕੇਲਨ ਦਲ ਸਮੁਦਾਇ ॥੩੬॥
ਆਛੀ ਲਾਗਹਿ ਮਸਲਤ ਤੋਰੀ।
ਲੇਹੁ ਕਾਲ[1] ਇਸ ਗੜ ਕੋ ਤੋਰੀ। [1]ਕੱਲ ਨੂੰ।
ਅਬਿ ਹੀ ਤੇ ਦਿਹੁ ਤੇਜ ਮਸਾਲੇ।
ਮਦ ਪਿਲਾਇ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਬਿਸਾਲੇ ॥੩੭॥
ਲੇ ਸਗਰੋ ਦਲ ਹੋਹੁ ਪਿਛਾਰੀ।
ਸੰਘਾਰਹੁ ਜੋ ਆਇ ਅਗਾਰੀ।
ਏਕਤਾਣ[1] ਹੁਇ ਪਹੁੰਚਹੁ ਸਾਰੇ। [1]ਇਕ ਬਲ।
ਇਮ ਲੀਜਹੁ ਗੜ੍ਹ ਤੋੜਿ ਸੁਖਾਰੇ' ॥੩੮॥
ਪ੍ਰੇਰਯੋ ਕਾਲ[1] ਸਮੀਪ ਮਰਣ ਕੋ। [1]ਕਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰੇ ਜਾਕੇ।
ਕੀਨ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਪਰਣ ਕੋ।
ਤਯਾਰੀ ਕਰਨਿ ਲਗਯੋ ਕਹਿਲੂਰੀ।
ਲਖਹਿ ਕਿ -ਹੋਹਿ ਲਾਲਸਾ ਪੂਰੀ- ॥੩੯॥
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਡੇਰਨਿ ਮਹਿਂ ਨਰ ਫੇਰਾ।
'ਇਕਠੇ ਹੋਹਿ ਤਯਾਗ ਦਿਹੁ ਘੇਰਾ।
ਹੇਲਾ ਕਰਹਿਂ ਬਨਹਿਂ ਸੁਖਦਾਈ।
ਲੇਹੁ ਲੋਹਗੜ ਕੋ ਛੁਟਵਾਈ ॥੪੦॥
ਪਾਛੇ ਸਭਿ ਸੁਖੈਨ ਹੁਇ ਜਾਈ।
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇਹੁ ਪਲਾਈ।'
ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਇਹ ਮਸਲਤ।
'ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਲੇਹਿਂ ਦੁਰਗ ਹਤਿ' ॥੪੧॥
ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਗਏ ਸਭਿ ਰਾਜੇ।
ਚਿਤਵਤਿ ਜਾਤਿ ਜੰਗ ਕੇ ਕਾਜੇ।
-ਸੰਘਰ ਅੰਤ[1] ਹੋਇ ਹੈ ਪ੍ਰਾਤੀ। [1]ਅੰਤਲਾ ਜੁੱਧ। (ਅ) ਜੰਗ ਦਾ ਅੰਤ।
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜੈ ਕਿ ਪਰਾਜੈ ਬਾਤੀ[1]- ॥੪੨॥ [1]ਜਿੱਤ ਜਾਂ ਹਾਰ (ਇਕ) ਗਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।
ਡੇਰੇ ਗਯੋ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ।
ਪਿਖਿ ਹਾਥੀ ਕੋ ਗਰਬ ਬਿਲੰਦ।

ਗਿਰ ਕੋ ਸ਼੍ਰਿੰਗ ਮਨੋ ਬਲ ਭਾਰੀ।
ਖਰੋ ਝੁਲਤੋ ਬਲ ਬਹੁ ਧਾਰੀ ॥੪੩॥
ਤਵੇ ਪੁਲਾਦੀ ਢਾਲ ਬਿਸਾਲਾ।
ਲਏ ਸਕੇਲ ਅਨਾਇ ਉਤਾਲਾ।
ਸਾਰ ਬਾਰਨੀ ਬਹੁਤ ਮੰਗਾਈ।
ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਆਨੀ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੪॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਪ੍ਰਣ ਕਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੧॥

੨੨. [ਦੁਨੀਚੰਦ ਨੇ ਡਰ ਜਾਣਾ]

੨੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੩

ਦੋਹਰਾ:

ਲਰਤਿ ਚੁਗਿਰਦੇ ਮੋਰਚੇ[1], ਉਠਨਿ ਲਗੇ ਜਿਸ ਕਾਲ। [1]ਮੋਰਚਿਆਂ ਤੋਂ।
ਜ੍ਵਾਲਾਬਮਣੀ ਖਾਲਸੇ ਕਸਿ, ਕਸਿ ਤਜੀ ਉਤਾਲ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਤਜਿ ਤਜਿ ਮੁਰਚਾ ਭਾਜੇ ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ।
ਕਸਿ ਕਸਿ ਤੁਪਕ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ।
ਲਗਿ ਲਗਿ ਗੁਲਕਾਂ ਘਾਯਲ ਹੋਏ।
ਘਾਵ ਕੁਥਾਇ ਕਿਤਿਕ ਮਰਿ ਸੋਏ ॥੨॥
ਪਹੁੰਚਹਿ ਸਿੰਘ ਲੁਟਹਿ ਹੱਥਯਾਰਹਿ।
ਜਿਯਤਿ ਮਿਲਹਿ ਕਟੀਆ ਕਰਿ ਡਾਰਹਿ।
ਗਈ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਸੁਧਿ ਤਬਿ ਸਾਰੀ।
'ਤਜਿ ਤਜਿ ਮੁਰਚੇ ਜਾਤਿ ਪਹਾਰੀ ॥੩॥
ਬਡੇ ਮੋਰਚੇ ਹੈਂ ਜਿਸ ਥਾਨਾ।
ਤਹਿਂ ਤਹਿਂ ਥਿਰੇ ਬਨੇ ਸਵਧਾਨਾ।
ਘੇਰਾ ਦਯੋ ਪੁਰੀ ਕੋ ਛੋਰਿ।
ਘਾਲ ਲੋਹਗੜ ਓਰਹਿਂ[1] ਜ਼ੋਰ' ॥੪॥ [1]ਤਰਫ।
ਇਤਨੇ ਮਹਿਂ ਗੋਪ ਜੁ ਹਲਕਾਰਾ[1]। [1]ਸੂੰਹੀਆਂ।
ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਇ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਉਚਾਰਾ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਅਹੈ ਵਹਿਰ ਸੁਧਿ ਜੈਸੀ।
ਸੁਨੀ ਪਿਖੀ ਮੈਂ ਕਹਿ ਹੌਂ ਤੈਸੀ ॥੫॥
ਰਾਤਿ ਮੋਰਚਾ ਮਾਰਯੋ ਜਬੈ।
ਭੀਮਚੰਦ ਦੁਖ ਝੁਰਯੋ ਤਬੈ।
ਰਾਜੇ ਸਕਲ ਹਕਾਰਿ ਸਕੇਲੇ।
ਸਮੇਂ ਰਸੋਈ ਕੇ ਜਬਿ ਮੇਲੇ[1] ॥੬॥ [1]ਕਰਨੇ ਹੋਏ।
ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਕਹਯੋ ਮਨੋਰਥ ਆਪਨਿ।
ਲਸ਼ਕਰ ਹੋਇ ਬਿਲੰਦ ਬਿਖਾਪਨ[1]। [1]ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਸਾਡਾ) [ਵਿ+ਖਾਪਨ = ਬਹੁਤ ਖਪਦਾ ਹੈ]।
ਸਰਬ ਸਭਾ ਮਹਿਂ ਗਰਬ ਬਖਾਨਾ।
ਪਰਣ ਕੇਸਰੀ ਇਸ ਬਿਧਿ ਠਾਨਾ ॥੭॥
-ਹੋਤ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਹਾਥੀ ਪੇਲੌਂ।
ਦਲ ਕੇ ਸਕਲ ਸੁਭਟ ਸੰਗ ਮੇਲੌਂ।

ਦ੍ਵਾਰ ਲੋਹਗੜ ਕੋ ਤੁੜਵਾਵੌਂ।
ਨਤੁ ਰਾਜਨ ਮਹਿਂ ਮੁਖ ਨ ਦਿਖਾਵੌਂ ॥੮॥
ਘੇਰਾ ਦੇਹੁ ਛੋਰ ਪੁਰਿ ਕੇਰਾ।
ਪਰਹਿ ਲੋਹਗੜ ਜੰਗ ਬਡੇਰਾ-।
ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਚਾਹਹੁ ਤਿਮ ਕਰਹੁ।
ਕੀਟੀ ਤੇ ਕੁੰਚਰ ਕੋ ਦਰਹੁ ॥੯॥
ਤਊ ਬਿਚਾਰੌਂ ਗਜ ਕੋ ਆਵਨਿ।
ਤਿਸ ਕੋ ਚਹੀਯਤਿ ਜਤਨ ਬਨਾਵਨਿ।
ਨਤੁ ਦ੍ਵਾਰੇ ਕੋ ਮਸਤਕ ਮਾਰਹਿ।
ਗਾਢੇ ਬਡੇ ਕਪਾਟ ਉਖਾਰਹਿ ॥੧੦॥
ਮਹਾਂ ਬਲੀ ਹੈ ਮਸਤ ਸਦਾਈ।
ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਤਰੁ[1] ਟੱਕਰ ਮਾਰਿ ਗਿਰਾਈ।
ਤਿਹ ਸਮ ਗਜ ਬਲਵੰਤ ਨ ਔਰ।
ਸ਼ਾਹੁ ਆਦਿ ਜੇ ਨ੍ਰਿਪਤਨਿ ਠੌਰ[1] ॥੧੧॥
ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਧਯਾ ਅਬਿ ਹੋਈ।
ਕਰਹੁ ਜਤਨ ਨਿਸ ਮਹਿਂ ਅਸ ਕੋਈ।
ਜਿਤ ਤੇ ਦ੍ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਗਜ ਆਵੈ।
ਲਾਖਹੁਂ ਸੁਭਟ ਪਿਛਾਰੀ ਧਾਵੈਂ ॥੧੨॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਘਟਿਕਾ ਲਗਿ ਮੌਨ।
ਜਿਨ ਕੇ ਮਨ ਕਿਸ ਕੋ ਕਬਿ ਭੌ ਨਾ।
ਚਿੰਤਾਮਨ ਸਗਰੇ ਹੁਇ ਗਏ।
ਫੀਲ ਬਲੀ ਬਡ ਜਾਨਤਿ ਭਏ ॥੧੩॥
ਗੁਰ ਕਰੁਨਾ ਬਿਨ ਅਰੈ ਨ ਕੋਈ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਘਾਵ ਜਿਸ ਕੇ ਨਹਿਂ ਹੋਈ।
ਲੋਹੇ ਸੰਗ ਮਢਯੋ ਤਨ ਜੋਇ।
ਕਹਾਂ ਘਾਵ ਕੋ ਜਾਨਹਿ ਸੋਇ ॥੧੪॥
ਥਿਰੇ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਕੇ ਚਹੁੰਫੇਰੇ।
-ਕਹੈਂ ਕਹਾਂ-ਸਗਰੇ ਮੁਖ ਹੇਰੇ[1]।
ਚਿਤਵਹਿਂ ਦੀਰਘ ਏਵ ਉਪਾਇ।
ਜਿਸ ਤੇ ਦੁਰਦ ਨਿਵਾਰਯੋ ਜਾਇ ॥੧੫॥
ਦੁਨੀਚੰਦ ਇਤਨੇ ਮਹਿਂ ਆਯੋ।

[1]ਵੱਡੇ) ਪੱਕੇ ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਨੂੰ।

[1]ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਐਸਾ ਹਾਥੀ)।

[1]ਸਾਰੇ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਤੱਕਦੇ ਹਨ (ਕਿ ਦੇਖੀਏ) ਕੀਹ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਲੰਬੋਦਰ ਤਬਿ ਥੂਲ[1] ਦਿਸਾਯੋ।
ਬਡੇ ਜੁਗਮ ਭੁਜਦੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡੇ।
ਤਿਮ ਛਾਤੀ ਆਯੁਤ ਬਰ ਬੰਡੇ[1] ॥੧੬॥
ਦੀਰਘ ਬਦਨ[†] ਸ਼ਮਸ ਬਡ ਸੇਤ।
ਕਟ ਕਸਿ ਧੋਤੀ ਬਨਜੋ ਸੁਚੇਤ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ 'ਭੋਰ ਹੋਇ ਹੈ ਹੇਲਾ।
ਮਸਤ ਮਤੰਗ ਅੱਗ੍ਰ ਦੇ ਪੇਲਾ[1]' ॥੧੭॥
ਜਤਨ ਬਨਾਵਨਿ ਸੁਨਿਬੇ ਕਾਰਨ[1]।
ਆਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਕਰਜੋ ਨਿਹਾਰਨ।
ਦੋਨਹੁ ਜੰਘ ਦੀਰਘਾ ਭਾਰੀ।
ਗਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਿਸਾਲੀ ਡਾਰੀ ॥੧੮॥
ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿਂ ਨਿਤ ਬਿਚਰੰਤਾ।
ਸਦਾ ਤਿਹਾਵਲ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤੰਤਾ।
ਗਨ ਸਿੱਖਨ ਪਰ ਹੁਕਮ ਕਰੰਤਾ।
ਗੁਰ ਕੀ ਕਾਰ ਲੇਤਿ ਧਨਵੰਤਾ ॥੧੯॥
ਸਾਲ੍ਹੋ ਸੁਤ ਮਸੰਦ ਕੋ ਨੰਦਨ।
ਜਿਨ ਕੋ ਕਰਹਿਂ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਬੰਦਨ।
ਨਿਤ ਭੋਗਤਿ ਸੁਖ ਰਹਜੋ ਘਨੇਰੇ।
ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਾਸ ਬਡੇਰੇ ॥੨੦॥
ਆਵਤਿ ਕੋ ਅਵਿਲੋਕਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।
ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
'ਕਜਾ ਰਾਜਨ ਕੋ ਮਸਤ ਮਤੰਗ।
ਕਹਾਂ ਅਧਿਕ ਤਿਸ ਕੇ ਬਲਿ ਅੰਗ ॥੨੧॥
ਗੁਰ ਘਰ ਦੁਨੀਚੰਦ ਬਡ ਹਾਥੀ।
ਇਸਹਿ ਲਰਾਵਹਿਂਗੇ ਤਿਸ ਸਾਥੀ।
ਮਹਾਂ ਮਸਤ ਇਹ ਗੁਰ ਬਲ ਪਾਇ।
ਅਰਿਬੇ ਦੇਹਿ ਨ, ਲੇਹਿ ਧਕਾਇ[1] ॥੨੨॥
ਦੁਰਦ ਕੇਸਰੀ[1] ਕੀਟੀ ਸਮ ਹੈ।
ਇਹ ਗਜਰਾਜ ਬਨਹਿ ਤਿਸ ਜਮ ਹੈ[1]।

[1]ਵੱਡੇ ਪੇਟ ਤੇ ਮੋਟਾ (ਸਰੀਰ)।
[1]ਚੌੜੀ ਤੇ ਬਲ ਵਾਲੀ।
[†]ਇਹ ਸੂਰਮਾਂ ਸੀ ਕਸਰਤ ਨਾਲ ਮੋਟਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਚਰਬੀ ਵਧਣ ਕਰਕੇ ਪੋਲਮਾਸੀਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਸੀ।
[1]ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਧੱਕਣਾ ਹੈ (ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ)।
[1]ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਧੱਕਣ ਦਾ) ਜਤਨ ਬਣਦਾ ਸੁਣਨ ਲਈ।
[1]ਅੜਨ ਨਹੀਂ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਧੱਕ ਲੈ ਜਾਵੇਗਾ।
[1]ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਦਾ ਹਾਥੀ।
[1]ਤਿਸ ਦੀ ਮੌਤ ਰੂਪ।

ਛਿਨ ਮਹੁਂ ਕਰਹਿ ਸੰਭਾਲਨਿ[1] ਬਲੀ।
ਧਰਹਿ ਸਹਾਇ ਖਾਲਸਾ ਭਲੀ[1]' ॥੨੩॥
ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਮੁਦਾਇ।
ਰਹੇ ਮੋਨ ਨਹਿਂ ਬਾਕ ਅਲਾਇਂ।
ਦੁਨੀਚੰਦ ਕੋ ਬਦਨ ਪਰੇਖਾ।
ਗਤਿ ਉਤਸਾਹ ਸਭਿਹਿ ਤਬਿ ਦੇਖਾ[1] ॥੨੪॥
ਕਲ਼ਗੀਧਰ ਕਹਿ ਕਰਿ ਇਮ ਬਚਨ।
ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਸੁੰਦਰ ਸਦਨ।
ਅਪਰ ਸਰਬ ਉਠਿ ਉਠਿ ਕਰਿ ਗਏ।
ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਥਲ ਥਿਰ ਥਏ ॥੨੫॥
ਦੁਨੀਚੰਦ ਸੁਨਿ ਜਨੁ ਮਰਿ ਗਯੋ।
ਕਹਿਬੇ ਬਾਕ ਸਮਰਥ ਨ ਭਯੋ।
ਹੌਲ ਉਠਜੋ ਦਿਲ ਧੀਰਜ ਹਾਰੀ।
ਗਮਨਜੋਂ ਅਪਨੇ ਸਿਵਰ ਮਝਾਰੀ ॥੨੬॥
ਸ਼ੁਸ਼ਕ ਓਠ ਪਰ ਜਿਹਵਾ ਫੇਰਤਿ।
ਪਿਯਰੀ ਪਰੀ[1] ਨ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਿ ਹੇਰਤਿ।
ਦੀਰਘ ਸ੍ਵਾਸ ਲੇਤਿ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ।
-ਇਹ ਕਜਾ ਗੁਰੂ ਕਰਜੋ ਬਿਰਤੰਤਾ- ॥੨੭॥
ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਸਾਲ ਮਰਨਿ ਕੋ ਭਯੋ।
ਬਿਨ ਹੀ ਮਾਰੇ ਜਨੁ ਮਰਿ ਗਯੋ।
ਚਿਤ ਸੋਚਤਿ ਚਿੰਤਾ ਪਰ ਗਈ।
ਅੰਧੇਰੀ ਨਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ॥੨੮॥
ਚਿਤਵਹਿ ਜਤਨ -ਬਚੌਂ ਕਿਸ ਦਾਇ।
ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਮੁਝ ਦੇਂ ਚਿਰਵਾਇ।
ਜਾਮਨਿ ਬਿਖੈ ਕਛੂ ਬਨਿ ਆਵੈ।
ਜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵੈਂ ॥੨੯॥
ਚਲੌਂ ਪਲਾਇਨ ਹ੍ਵੈ ਨਿਜ ਦੇਸ਼।
ਬਚਿਬੇ ਜਤਨ ਨ ਔਰ ਬਿਸ਼ੇਸ਼।
ਸਰਬ ਸਿੰਘ ਭੀ ਹੈਂ ਦੁਖਵੰਤੇ।
ਕਹੈਂ ਸਭਿਨਿ ਜੇ ਸਾਥ ਚਲੰਤੇ- ॥੩੦॥

[1]ਸੰਭਾਲ ਲਏਗਾ।
[1]ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।
[1]ਉਸ ਦਾ ਉਤਸਾਹ ਤਦੋਂ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਡਿੱਠਾ।
[1]ਪੀਲੱਤਣ ਫਿਰ ਗਈ।

ਪੂਰਬ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਸ।
ਪਹੁੰਚਯੋ ਕਰਯੋ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
'ਕਹਾਂ ਕਰੀ ਗੁਰ ਰਣ ਕੀ ਕਾਰ।
ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਬਹੁ ਗਾਰ[1] ॥੩੧॥
ਸਭਿਨਿ ਸੰਗ ਕਰਿ ਮਹਿਦ ਬਖੇਰਾ।
ਕਾਜ ਬਿਗਾਰਤਿ ਬਡਹੁ ਬਡੇਰਾ।
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਢੋਵਹਿਂ ਹਾਥੀ।
ਲਾਖਹੁ ਸੁਭਟਨਿ ਆਯੁਧ ਸਾਥੀ ॥੩੨॥
ਮੇਰੀ ਬਾਤ ਕਹਾਂ ਜੇ ਮਰਜੋ।
ਕਤਲ ਸਕਲ ਹ੍ਵੈ ਹੈਂ ਇਮ ਡਰਜੋ।
ਅਬਿ ਸਭਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਕੀਜੈ।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਪ੍ਰਾਤਿ ਤੇ ਸੰਧੀ ਕੀਜੈ[1] ॥੩੩॥
ਭੀਮਚੰਦ ਢਿਗ ਦੂਤ ਪਠੀਜੈ।
ਸੰਘਰ ਹੋਤਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਬਰਤੀਜੈ[1]।
ਇਮ ਗੁਰ ਮਾਨਹਿਂ ਤੌ ਢਿਗ ਰਹੀਅਹਿ।
ਨਤੁ ਨਾਹਕ ਕਯੋਂ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਈਅਹਿ' ॥੩੪॥
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਭਰਮਯੋ ਤਿਸ ਜਾਨਯੋਂ।
ਤਿਹ ਧੀਰਜ ਦੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਯੋਂ।
'ਗੁਰ ਸਰਬੱਗਯ ਭਲੀ ਸਭਿ ਕਰੈਂ।
ਹੋਨਹਾਰ ਸੋਈ ਚਿਤ ਧਰੈਂ ॥੩੫॥
ਤਰਕ ਨ ਤਿਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਮਹਿਂ ਬਨੈ।
ਰਹੁ ਅਨੁਸਾਰੀ ਆਨੰਦ ਸਨੈ।
ਹੁਕਮ ਕਰਹਿਂ ਸੋ ਮਾਨਹੁ ਭਲੋ।
ਜਿਮ ਤੋਰਹਿਂ ਮਗ ਤਿਮ ਹੀ ਚਲੋ' ॥੩੬॥
ਇਮ ਸੁਨਿ ਉਠਿ ਅਪਰਨਿ ਢਿਗ ਗਯੋ।
ਇਸ ਬਿਧਿ ਹੀ ਸੋਂ ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ।
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪਾਸੀ।
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਸਮੀਪ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ॥੩੭॥
ਪੰਚਹੁ ਮੁਕਤੇ ਸਿੰਘ ਜੁ ਬੀਰ।

[1]ਬਹੁਤੇ ਗਾਲ ਸੁਟੇ ਨੇ ਭਾਵ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਨੇ।

[1]ਮੇਲ ਕਰ ਲਓ (ਭੀਮ ਦੇ ਨਾਲ)।

[1]ਜੰਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤ ਵਰਤਾਓ।

ਭੇਦ ਕਰਨ[1] ਭਾਖਹਿ ਸਭਿ ਤੀਰ।
'ਆਛੀ ਬਾਤ ਮੇਲ ਕਰਿਵਾਵਹੁ।
ਨਾਂਹਿਤ ਗੁਰ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਪਲਾਵਹੁ ॥੩੮॥

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ) ਪਾੜਨ ਲਈ।

ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਨ ਬਾਚਜੋ ਜਾਇ[1]।
ਅਬਿ ਕਰੀਯਹਿ ਬਨ ਜਾਇ ਉਪਾਇ।
ਲੇਨਿ ਦੇਨਿ ਰਾਜਨ ਸੰਗ ਨਾਂਹੀ।
ਕਜੋਂ ਨਾਹਕ ਮਰੀਅਹਿ ਰਣ ਮਾਂਹੀ' ॥੩੯॥

[1]ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਤੇ ਭਾਵ ਕੱਲ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।

ਪੁਨ ਉਠਿ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਡੇਰੇ।
ਗਮਨਜੋਂ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਰਿਦੇ ਬਡੇਰੇ।
ਚਿੰਤਾ ਅਪਨੀ ਸਕਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ।
'ਕਹਾਂ ਸਹੇਰੀ ਅਪਨਿ ਬਿਨਾਸੀ[1] ॥੪੦॥

[1]ਅਸਾਂ ਆਪਣਾ ਵਿਣਾਸ ਕਿੱਥੋਂ ਸਹੇੜ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅਬਿ ਲੌਂ ਕਰਿ ਕਰਿ ਓਜ ਬਿਸਾਲਾ।
ਬਲ ਬੁਧਿ ਛਲ ਕਰਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਨ ਝਾਲਾ।
ਸਾਧ ਸਾਧ[1] ਤੋ ਕਹੁ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ।
ਅਰਜੋ ਜਹਾਂ ਕਹਿਂ, ਹਤੇ ਅਰਾਤੀ ॥੪੧॥

[1]ਸ਼ਾਬਾਸ਼।

ਆਇ ਭਈ ਤਬਿ ਘਾਤ ਕੁਫੇਰੀ।
ਬਚਹਿਂ ਸਕਲ, ਜੇ ਲਿਹੁ ਮਤਿ ਮੇਰੀ।
ਨਤੁ ਹੁਇ ਭੋਰ, ਪਰੇ ਘਮਸਾਨਾ।
ਢੋਇਂ ਜਬਹਿ ਹਾਥੀ ਮਸਤਾਨਾ ॥੪੨॥
ਮੁਹਿ ਮਾਰੇ ਪੂਰਬ ਬਿਨ ਆਈ[1]।
ਪੁਨ ਤਿਮ ਹੀ ਸਭਿ ਸੀਸ ਬਿਹਾਈ[1]।
ਗਢ ਟੂਟੈ ਪੁਨ ਬਚੈ ਨ ਕੋਈ।
ਲਾਖਹੁਂ ਸੁਭਟ ਖੜਗ ਰਣ ਹੋਈ ॥੪੩॥

[1]ਬਿਨਾਂ ਮੌਤ ਆਈ ਤੋਂ।

[1]ਫਿਰ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਉਤੇ ਗੁਜ਼ਰੇਗੀ।

ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਤੇਰੇ ਢਿਗ ਮਿਲਾ।
ਗੁਰੁ ਸਮੁਝਾਇ ਲੇਹੁ ਅਬਿ ਭਲਾ।
ਕਹਜੋ ਜੁ ਹਮਰੋ ਮਾਨਹਿਂ, ਮਿਲੀਐ।
ਨਤੁ ਤਜਿ ਦੇਸ਼ ਆਪਨੇ ਚਲੀਐ ॥੪੪॥
ਕਹਾਂ ਇਕਾਕੀ ਗੁਰ ਕਰਿ ਲੈਂਗੇ।
ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਬਿਨ ਕਹਾਂ ਲਰੈਂਗੇ।
ਯਾਂ ਤੇ ਮਿਲਿ ਸਗਰੇ ਜੇ ਕਹੋ।

ਸੰਧਿ ਕਰਹੁ ਜੀਵਤਿ ਬਚ ਰਹੋ' ॥੪੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਦੁਨੀਚੰਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦੁਇ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੨॥

੨੩. [ਦੁਨੀਚੰਦ ਨੇ ਨੱਸ ਜਾਣਾ]

੨੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੪

ਦੋਹਰਾ:

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜਾਨਜੋਂ ਭਲੇ-ਕਾਤੁਰ ਭਯੋ ਮਸੰਦ।
ਤ੍ਰਾਸ ਕਰਤਿ ਹੈ ਮਰਨ ਤੇ ਚਹਤਿ ਪਲਾਯੋ ਮੰਦ- ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਧੀਰਜ ਦੇਨਿ ਹੇਤੁ ਸੋ ਬੇਲਾ।
'ਦੁਨੀਚੰਦ ਕਜੋਂ ਉਠਿ ਮਨ ਹੌਲਾ[1]। [1]ਮਨ ਵਿਚ ਹੌਲ ਕਿਉਂ ਉਠਿਆ ਹੈ।
ਪੁਸ਼ਤਨਿ ਚਲੀ ਮਸੰਦੀ ਆਈ।
ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਨਿਜ ਪਰਵ੍ਰਸ਼ ਪਾਈ ॥੨॥
ਸੁਖ ਦੁਖ ਭੋਗਨਿ ਇਨ ਕੇ ਹਾਥ।
ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਉਚਿਤੈ ਧਰਿ ਮਾਥ।
ਸੰਗ ਮਤੰਗ ਜਿ ਤੋਹਿ ਲਰਾਵਹਿਂ।
ਤਉ ਕੇਹਰਿ ਬਲ ਤੋਹਿ ਬਨਾਵਹਿਂ ॥੩॥
[1]ਤੁਝ ਮਰਾਇ ਕਰਿ ਅਪਨਿ ਪਰਾਜੈ। [1]ਤੈਨੂੰ ਮਰਵਾਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਰ (ਕਰਾਵਣੀ ਹੈ, ਇਹ ਗਲ) ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਕੀਕੂੰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਭਰੋਸਾ ਰੱਖ ਲਾਜ ਨਿਬਾਹੁਣਗੇ।
ਕਿਮ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰਹਿਂ ਨਿਬਾਹਹਿਂ ਲਾਜੈ[2]।
ਤੂੰ ਹਾਥੀ ਕੋ ਮਾਰਹਿਂ ਜਬੈ।
ਅਧਿਕ ਬਡਾਈ ਪੈਹਹਿਂ ਤਬੈ ॥੪॥
ਅਪਨੋਂ ਕਾਜ ਬਨਾਵਹਿਂ ਆਪੂ।
ਤੋਹਿ ਬਧਾਵਹਿਂ ਘਨੋ ਪ੍ਰਤਾਪੂ।
ਸਾਹਿਬ ਕਾਮ ਪਰਹਿ ਜਬਿ ਆਇ।
ਇਕ ਸੇਵਕ ਪਰ ਬਿਚ ਸਮੁਦਾਇ[1] ॥੫॥ [1]ਸਾਰੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੇਵਕ ਤੇ।
ਲਾਖਨ ਮਹਿਂ ਜਬਿ ਏਕ ਬੁਲਈਅਹਿ।
ਸਫਲ ਬਡਾਈ ਕੋ ਤਬਿ ਪਈਅਹਿ।
ਜਾਨਹਿਂ ਸੇਵਕ ਨਿਜ ਕੋ ਧੰਨ।
ਤਨ ਮਨ ਤੇ ਪਤਿ[1] ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਸੰਨ' ॥੬॥ [1]ਮਾਲਕ ਨੂੰ।
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਦੁਨੀਚੰਦ ਪੁਨ ਕਹਜੋ।
'ਹਿਤ ਸਭਿ ਕੋ ਤੈਂ ਕਜੋਂਹੁ ਨ ਲਹਜੋ।
ਭਲੀ ਦੇਹਿਂ ਮੋ ਕਉ ਵਡਿਆਈ।
ਦੁਰਦ ਬਲੀ ਜਬਿ ਚੀਰ ਬਗਾਈ ॥੭॥
ਬਿਨ ਆਈ ਮੁਝ ਕਰੈ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।

ਮਰਿ ਹੌਂ ਇਹਾਂ ਭਾਂਗ ਕੈ ਭਾਰੇ[1]।
ਜਸੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਮੇਰੇ ਕਿਸ ਕਾਜਾ।
ਜਬਿ ਮਾਰਹਿ ਦਲ ਮਲ ਗਜਰਾਜਾ[1] ॥੮॥
ਇਨ ਕੋ ਪਿਤਾ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਹੋਵਾ।
ਇਨ ਸਮ ਉੱਗ੍ਰ ਨ ਕੋ ਗੁਰ ਜੋਵਾ।
ਜਬਿ ਨਿਜ ਤਨ ਮੈਂ ਬਲ ਕੁਛ ਲਹ੍ਯੋ।
ਨਿਤ ਉਤਪਾਤਿ ਕਰਤਿ ਹੀ ਰਹ੍ਯੋ ॥੯॥
ਸ਼ਾਰਿਮੌਰ[1] ਕੇ ਦੇਸ਼ ਲਰਾਈ।
ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਸੰਗ ਬਿਗਰ੍ਯੋ ਜਾਈ।
ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਹਤੇ ਮਸੰਦ।
ਪੁਨ ਆਯੋ ਨਿਜ ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ ॥੧੦॥
ਲਰਨਿ ਮਰਨਿ ਮਾਰਨ ਤਿਹ ਕਾਮੂ।
ਧਰਹਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ਚਿਤ ਥਿਰਹਿ ਨ ਧਾਮੂ।
ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਕਰਿ ਚੁਕ੍ਯੋ ਲਰਾਈ।
ਸਭਿ ਤੇ ਕਰਹਿ ਹੀਨ ਬਡਿਆਈ[1]' ॥੧੧॥
ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਸਮੁਝਾਯੋ।
'ਧੀਰਜ ਧਰਨ ਤੋਹਿ ਬਨਿ ਆਯੋ।
ਇਮ ਕਹਿਬੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਜਾਨੇ[1]।
ਉਚਿਤ ਨ ਤੋਕਉ, ਸਮੁਝਹੁ ਸਜਾਨੇ! ॥੧੨॥
ਨਿਪਜ੍ਯੋ ਸਾਲ੍ਹੋ ਬੰਸ ਮਝਾਰੀ।
ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਹੁ ਸਦਾ ਉਰ ਭਾਰੀ।'
ਕਹਿ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ -ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੋਤਾ।
ਦੁਨੀਚੰਦ ਕੈ ਹੌਲ ਉਦੋਤਾ ॥੧੩॥
ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਕੋ ਤਜਿ ਤਤਕਾਲਾ।
ਮੁਝ ਢਿਗ[1] ਆਯਹੁ ਤ੍ਰਸਤਿ ਬਿਸਾਲਾ।
ਬੈਠ੍ਯੋ ਨਿਕਟ ਸੁਨਾਵਨਿ ਲਾਗਾ।
'ਦੇਖਹੁ ਹਮ ਨੇ ਕਿਯ ਗੁਰ ਜਾਗਾ[1] ॥੧੪॥
ਸਗਰੀ ਸੰਗਤਿ ਚਰਨ ਝੁਕਾਈ।

[1]ਭੰਗ ਦੇ ਭਾੜੇ ਭਾਵ ਵਿਅਰਥ।
[1]ਹਾਥੀ।
[1]ਨਾਹਨ ਸਿਰਮੌਰ (ਪਾਉਂਟਾ ਜਿੱਥੇ ਹੈ)।
[1]ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ (ਆਪਣੀ) ਵਡਿਆਈ ਘਟਵਾ ਰਹੇ ਹਨ।
[1]ਇਉਂ ਤੇਰਾ ਸੁਜਾਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ।
[1]ਭਾਵ ਸਾਹਿਬ ਰਾਮ ਕੌਰ (ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ) ਜੀ ਪਾਸ।
[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਅਸਾਂ (ਹੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਨ) ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਸੋ ਅਬਿ ਪੇਸ਼ ਹਮਾਰੇ ਆਈ।
ਮਾਝੇ ਕੇ ਸਿਖ ਗਨ ਮੈਂ ਲਜਾਯੋ।
ਅਬਿ ਚਾਹਤਿ ਗਜ ਤੇ ਤੁੜਵਾਯੋ ॥੧੫॥
ਹਮ ਤੁਮ ਅਹੈਂ ਨਜੀਕੀ ਦੋਊ।
ਦੁਖ ਮਹਿਂ ਦੁਖੀ ਸੁਖੀ ਸੁਖ ਜੋਊ।
ਅਪਦਾ ਪਰੀ ਆਨਿ ਮੁਝ ਭਾਰੀ।
ਸੰਗੀ ਬਨਿ ਕੈ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀ ॥੧੬॥
ਕੈ ਮਿਲਿ ਜੁੱਧ ਹਟਾਵਨ ਕਰੋ।
ਕੈ ਹੁਇ ਸੰਗ ਭਾਜ ਚਲਿ ਪਰੋ।
ਇਸ ਮਹਿਂ[1] ਗੁਰ ਕੇ ਲੱਛਨ ਕੋਇ ਨ।
ਰਹਿ ਸਮੀਪ ਅਵਿਲੋਕੇ ਲੋਇਨ[1] ॥੧੭॥
ਅਬਿ ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ ਚਲਿ ਬਰੈਂ।
ਧੀਰਮੱਲ ਕੋ ਬਡ ਗੁਰ ਕਰੈਂ।
ਸੰਗਤਿ ਸਗਰੀ ਤਹਾਂ ਲਿਜਾਵੈਂ।
ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨ ਕੋ ਅਰਪਾਵੈਂ ॥੧੮॥
ਗੁਰੂ ਕਰਨਿ ਤੌਂ ਹਮਰੇ ਹਾਥਹਿ।
ਜਹਿਂ ਸੰਗਤਿ ਜੁਤਿ ਟੇਕਹਿਂ ਮਾਥਹਿ।
ਤਹਿਂ ਹੀ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਕੇ ਸਿਖ ਆਵੈਂ।
ਗੁਰੂ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈਂ ॥੧੯॥
ਧੀਰਮੱਲ ਆਗੇ ਬਹੁ ਬਾਰੀ।
ਪਠੇ ਸਿੱਖ ਤੁਮ ਸਦਨ ਮਝਾਰੀ।
-ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਬਾਜ ਪਠਿ ਦੀਜੈ।
ਬਡ ਉਪਕਾਰ ਮੋਹਿ ਪਰ ਕੀਜੈ ॥੨੦॥
ਚਾਹਹੁ ਦਰਬ ਮੋਹਿ ਤੇ ਜੇਤਾ।
ਬਿਨਾ ਬਿਲੰਬ ਪਠੌਂ ਅਬਿ ਤੇਤਾ।
ਤੁਮ ਘਰ ਤੇ ਮਮ ਬਡਿ ਬਡਿਆਈ।
ਬਿਦਤਹਿ ਜਗਤ ਆਇ ਸਮੁਦਾਈ- ॥੨੧॥
ਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਤੁਮ ਕੋ ਸੋਈ।
ਨਿਕਸਹੁ ਚਲਹੁ ਮਿਲਹਿਂ ਅਬਿ ਦੋਈ।
ਜੇ ਨ ਕਹਜੋ ਮਾਨਹਿਂ ਅਬਿ ਮੇਰਾ।
ਸੁਨੀਅਹਿ ਜਿਮ ਹੁਇ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰਾ

[1]ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ।
[1]ਅਖੀਂ ਵੇਖ ਲਏ ਹਨ।

॥੨੨॥
ਨਿਸਾ ਬਿਤੇ ਹੋਵਤਿ ਭੁਨਸਾਰਾ।
ਢੋਵਹਿਂ ਮਸਤ ਮਤੰਗ ਉਦਾਰਾ।
ਲਾਖਹੁਂ ਸੁਭਟ ਸੰਗ ਲੈ ਰਾਜੇ।
ਤੋਰਹਿਂ ਤੁਰਤ ਆਨਿ ਦਰਵਾਜੇ ॥੨੩॥
ਜੋ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਸੋ ਕਟਿ ਜੈਹੈ।
ਦੀਨ ਭਏ ਤੇ ਰਿਪੁ ਗਹਿ ਲੈਹੈਂ।
ਕਰਿ ਕੈ ਕੈਦ ਸੁ ਦੇਹਿਂ ਸਜਾਈ।
ਬੰਧਿ ਜੇਲ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁਂਚਾਈ[1] ॥੨੪॥

[1]ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਦਿੱਲੀ ਕੈਦਖਾਨੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਗੇ [ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਜੇਹਲ = ਕੈਦਖਾਨਾ] (ਅ) ਰਸਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਣਗੇ। [ਹਿੰਦੀ, ਜੇਲ = ਰੱਸਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤੇ ਕੈਦੀ ਇਕ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੇ ਜਾਣ (ਕੋਸ਼ ਸ਼ੈਕ: ਪੰਨਾ ੮੩੭)]।

ਜਹਿਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਿਸ ਕੀ ਨਾਂਹੀ।
ਪਰਹੁ ਕੈਦ ਤਹਿਂ ਹੀ ਮਰਿ ਜਾਂਹੀ।
ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਮਮ ਸਾਥ ਗਹੀਜੈ[1]।

[1]ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਫੜੋ।

ਨਿਸਾ ਤਿਮਰ ਗਾਢੋ ਲਖਿ ਲੀਜੈ ॥੨੫॥
ਚਲਹੁ ਪਲਾਇਨ ਹ੍ਵੈ ਇਸ ਬਾਰੇ।
ਸਿਖ ਮਾਝੇ ਕੇ ਸੰਗ ਹਮਾਰੇ।
ਲੇ ਕਰਿ ਦਾਮ ਲਟਕ ਪਿਛਵਾਰੇ[1]।

[1]ਰੱਸਾ ਲੈਕੇ (ਕਿਲੇ ਦੇ) ਪਿਛਵਾੜੇ ਵਲ ਲਟਕਾਕੇ।

ਚਲਹਿਂ ਉਤਰ ਕਰਿ ਬਹੁਰ ਸੁਖਾਰੇ ॥੨੬॥
ਘੇਰਾ ਹਟਜੋ ਨ ਕੋ ਅਟਕਾਵੈ।
ਅਸ ਅਵਸਰ ਪੁਨ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ।'
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਮੈਂ[1] ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਜਾਨੀ।

[1]ਸਾਹਿਬ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ-

-ਗੁਰ ਮਾਇਆ ਹੈ ਮਹਦ ਮਹਾਨੀ[1] ॥੨੭॥

[1]ਗੁਰ ਕੀ ਮਾਇਆ ਬਹੁਤ ਭਾਰੀ ਹੈ।

ਸੁਰ ਨਰ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭਿ ਬਿਰਮਾਏ।
ਏ ਬਪੁਰਾ ਕਜਾ ਤਿਸ ਅਗੁਵਾਏ।
ਕੋ ਮਸੰਦ ਰਹਿਬੇ ਨਹਿਂ ਪਾਵੈ।
ਗਯੋ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਗਵਾਵੈ ॥੨੮॥
ਪੂਜਾ ਕੇ ਗਟਾਕ[1] ਇਨ ਖਾਏ।

[1]ਗੱਫੇ।

ਭਰਮਜੋ ਮੂਰਖ ਚਹਤਿ ਪਲਾਏ।

ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਨਰ ਕਰਿ ਜਾਨੈ।
'ਮਰੌਂ ਨ ਕਜੋਂ' ਛਲ ਬਲ ਕੋ ਠਾਨੈ[1] ॥੨੯॥
ਸਿਖ ਸਾਲ੍ਹੋ ਕਾ ਨਾਮ ਬਿਗਾਰਾ।
ਕਰਹਿ ਕਲੰਕਤਿ ਕੁਲੀ ਉਦਾਰਾ[1]।
ਮੁਝ ਕੋ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਵੈ।
ਆਪ ਗਯੋ ਪੁਨ ਔਰ ਗਵਾਵੈ ॥੩੦॥
ਇਸ ਤੇ ਆਛੀ ਉਪਜਤਿ ਕੰਨਜਾਂ।
ਕਿਸ ਕੋ ਬੰਸ ਵਧਾਵਤਿ ਧੰਨਜਾਂ।
ਗਈ ਮਸੰਦਨ ਕੀ ਜਰ ਜਾਨੀ[1]।
ਕਿਮ ਨਹਿਂ ਸਫਲਹਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਬਾਨੀ[1]- ॥੩੧॥
ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਮੈਂ ਪੁਨ ਸਮੁਝਾਯੋ।
'ਗੁਰ ਕਰਤਾਰ ਰੂਪ ਹ੍ਵੈ ਆਯੋ।
ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਬਲਿ ਭਾਰੀ।
ਸਿਰਜ ਸੰਘਾਰਕ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਾਰੀ ॥੩੨॥
ਏਕ ਬਾਕ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛ ਕਰੈਂ।
ਜਗਤ ਸੁਰਾਸੁਰ ਜਿਸ ਅਨੁਸਰੈ।
ਤੁਝ ਕੋ ਮਰਨ ਦੇਹਿਂ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ।
ਬਨਹਿਂ ਸਹਾਇਕ ਦੁਸ਼ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥੩੩॥
ਦੰਤਨਿ ਬਿਖੈ ਜੀਭ ਬਚ ਰਹੈ।
ਅਪਰ ਪਰਹਿ ਮੁਖ ਚਰਬਨ ਲਹੈ[1]।
ਤਿਮ ਸੇਵਕ ਕੇ ਸਦਾ ਸਹਾਇਕ।
ਰਾਖਹਿਂ ਬਿਚ ਰਿਪੁ ਗਨ ਜੇ ਘਾਯਕ[1] ॥੩੪॥
ਨਿਸ਼ਚਾ ਧਰਹੁ ਜਥਾ ਗਿਰ ਕੂਟੰ[1]।
ਤੂੰ ਸਜਾਨੋ ਕੈਸੇ ਚਿਤ ਛੂਟੰ[1]?
ਅਪਰਨ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਨ ਹਾਰੋ।
ਨਹਿਂ ਡੋਲਹੁ, ਬੋਲਹੁ ਬੁਧਿ ਭਾਰੋ' ॥੩੫॥
ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਮੈਂ ਬਹੁ ਕਹਿ ਰਹਯੋ।
-ਬਨਹਿ ਨ ਸੰਗੀ- ਜਬਿ ਤਿਨ ਲਹਯੋ।

[1]ਕਿਵੇਂ ਮੈਂ ਨਾ ਮਰਾਂ ਇਸੀ ਲਈ ਛਲ ਵਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।
[1]ਉੱਚੀ ਕੁਲ ਨੂੰ।
[1]ਜਾਨ ਲਈ ਹੈ ਮੈਂ) ਕਿ ਮਸੰਦਾਂ ਦੀ ਜੜ ਗਈ।
[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਸਫਲੇਗੀ ਭਾਵ ਸਫਲ ਹੋਵੇਗੀ।
[1]ਹੋਰ ਕੁਛ ਮੁਖ ਵਿਚ ਪਵੇ ਤਾਂ ਚੱਬਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
[1]ਜੋ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਚਾ ਰੱਖਣਗੇ।
[1]ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਵਾਂਙੂ ਭਾਵ ਅਟੱਲ ਨਿਸ਼ਚਾ।
[1]ਕਿਉਂ ਦਿਲ ਛੱਡ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਤੂਸ਼ਨਿ ਹੁਇ ਗਮਨਜੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ।
ਟਿਕਜੋ ਨ ਜੈ ਹੈ ਚਿੰਤ ਘਨੇਰੇ ॥੩੬॥
ਅਪਨੀ ਸੰਗਤਿ ਸਕਲ ਬੁਲਾਈ।
'ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਇਹਾਂ ਦੁਖਦਾਈ।
ਕਜੋਂ ਨਾਹਕ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵੋ।
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਸਭਿ ਬਿਨਸਾਵੋ ॥੩੭॥
ਇਨ ਕੇ ਨਿਕਟ ਕਰੈਂ ਰਹਿ ਕਹਾਂ[1]। — [1]ਰਹਿਕੇ ਕੀ ਕਰਾਂਗੇ।
ਦਿਵਸ ਜਾਮਨੀ ਸੰਕਟ ਮਹਾਂ।
ਜੀਵਤਿ ਚਲਹੁ ਅਪਨਿ ਘਰ ਮਾਂਹੀ।
ਇਹਾਂ ਪ੍ਰਾਨ ਕਜੋਂਹੂੰ ਬਚਿ ਨਾਂਹੀ ॥੩੮॥
ਅਬਿ ਪਲਾਇ ਜੇ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੈਂ।
ਸੁਖ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਹਿਂ ਪਰਿਵਾਰੈਂ।
ਸੋਢੀ ਅਪਰ ਗੁਰੂ ਕਰਿ ਲੈ ਹੈਂ।
ਰਾਮਦਾਸ ਕੀ ਕੁਲ ਕੋ ਪੈ ਹੈਂ[1]' ॥੩੯॥ — [1]ਕੁਲ ਦਾ ਲੱਭਾਂਗੇ।
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਮੂਰਖ ਸਿਖਰਾਏ।
ਭਾਜ ਚਲਨਿ ਕੋ ਬਜੋਂਤ ਬਨਾਏ।
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਤੇ ਲੇ ਦਾਮ ਬਟੋਰ[1]। — [1]ਰੱਸੇ ਕੱਠੇ ਕੀਤੇ।
ਅਰਧ ਰਾਤ੍ਰਿ ਤਮ ਪਸਰਜੋ ਘੋਰ ॥੪੦॥
ਟਿਕੇ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਸਾਰੇ।
ਜਾਗਹਿਂ ਜਿਤ ਕਿਤ ਨਰ ਕੀ ਰਾਰੇ[1]। — [1]ਰਾਖੇ, ਪਹਿਰੇਦਾਰ [ਅ:, ਰਾਈ = ਰਾਖਾ]। (ਅ) ਰਾਰ ਕੇ ਨਰ = ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਪੁਰਖ।
ਟਾਂਵੀ ਤੁਪਕ ਚਲੈ ਕਬਿ ਕਬੈ।
ਦਿਸ਼ਾ ਦੂਸਰੀ ਤੇ ਹਟਿ ਸਬੈ ॥੪੧॥
ਜਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਜਾਨਜੋ ਨਰ ਨਹਿਂ ਰਹੈ।
ਅਵਸਰ ਭਾਗਨਿ ਕੋ ਤਬਿ ਲਹੈ।
ਦ੍ਵਾਰੇ ਕੋ ਨਿਕਸਜੋ ਨਹਿਂ ਜਾਈ।
ਗਹੈਂ[1] ਸਿੰਘ ਇਤ ਉਤ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੨॥ — [1]ਫੜ ਲੈਣਗੇ।
ਛੂਛ ਮੋਰਚਾ ਕਰਜੋ ਪਹਾਰੀ[1]। — [1]ਬਾਹਰੋਂ ਜਿਸ ਪਾਸਿਓਂ) ਪਹਾੜੀਏ ਮੋਰਚਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਗਏ ਸਨ।
ਅੰਤਰ ਜਹਿਂ ਮਝੈਲ ਥਿਰ ਕਾਰੀ[1]। — [1]ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਦੇ) ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਮਝੈਲ ਇਸਥਿਤ ਸਨ।
ਤਹਿਂ ਕੋ ਬਰਤ ਪਾਇ ਲਟਕਾਵਾ[1]। — [1]ਤਿਸ (ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਪਾਸੇ) ਵਲ ਰੱਸਾ ਪਾ ਕੇ ਲਟਕਾਇਆ [ਹਿਂ:, ਬਰਤ = ਰੱਸਾ]।

ਅਰਧਿਕ ਉਤਰਿ ਗਏ ਤਰ ਥਾਵਾ[1] ॥੪੩॥ — [1]ਹੇਠਾਂ ਥਾਂਵ ਨੂੰ।
ਦੁਨੀਚੰਦ ਜਿਸ ਤਨ ਬਹੁ ਪੀਨਾ।
ਉਤਰਨਿ ਹੇਤੁ ਸੁ ਬ੍ਰਤ[1] ਗਹਿ ਲੀਨਾ। — [1]ਰੱਸਾ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਬਿ ਉਤਰਤਿ ਭਯੋ।
ਅਰਧਿਕ ਜਬੈ ਲਟਕਤੋ ਗਯੋ ॥੪੪॥
ਮਹਾਂ ਭਾਰ ਨਹਿਂ ਦਾਮ ਸਹਾਰਾ।
ਟੂਟਿ ਤੜਾਕ[1] ਗਯੋ ਤਿਸ ਬਾਰਾ। — [1]ਤੜੱਕ ਕਰਕੇ।
ਪੁਨ ਕੁਛ ਗਹਯੋ ਗਯੋ ਨਹਿਂ ਕਰ ਤੇ।
ਗਿਰਯੋ ਤੁਰਤ, ਬਹੁ ਰਹੇ ਸੰਭਰਤੇ[1] ॥੪੫॥ — [1]ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਲਦੇ ਰਹੇ।
ਏਕ ਜਾਂਘ ਕੇ ਭਾਰ ਗਿਰਯੋ ਜਬਿ।
ਲਗੀ ਚੋਟ ਸੋ ਟੂਟਿ ਗਈ ਤਬਿ।
ਤ੍ਰਾਸ ਕਰਤਿ ਨਹਿਂ ਬੋਲਯੋ ਊਚੇ।
[1]ਸੁਨਿ ਖਰਕੇ ਜੋ ਸੰਗਿ ਪਹੂਚੇ ॥੪੬॥ — [1]ਸੰਗੀ ਜੋ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਖੜਾਕ ਸੁਣਕੇ ਡਰਦਿਆਂ ਛੇਤੀ ਚੁੱਕ ਲਿਆ।
ਡਰਤਯੋਂ ਤੁਰਤ ਉਠਾਵਨਿ ਕਰਯੋ[1ੳ]।
ਗਮਨਯੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਸੀਸ ਬਹੁ ਧਰਯੋ[1]। — [1]ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚਾਇਆ ਹੋਯਾ।
ਮੰਜੇ ਪਰ ਉਠਾਇ ਲੇ ਗਏ।
ਪਿਛਲੇ ਉਤਰਿ ਮੇਲ ਸਭਿ ਕਿਏ[1] ॥੪੭॥ — [1]ਭਾਵ ਮਿਲ ਪਏ।
ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੰਥ ਪਧਾਰੇ।
ਮਿਲੇ ਮਝੈਲ ਜਾਤਿ[†] ਡਰ ਧਾਰੇ। — [†]ਪਾ:-ਜੈਤ।
ਹੋਤਿ ਪੀਰ ਬਹੁ ਚਲਤਿ ਉਠਾਏ।
ਹਾਇ ਹਾਇ ਬੋਲਤਿ ਦੁਖ ਪਾਏ ॥੪੮॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਦੁਨੀਚੰਦ ਭਾਜਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤੀਨ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੩॥

੨੪. [ਦੁਨੀਚੰਦ ਦੀ ਮੌਤ]

੨੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੫

ਦੋਹਰਾ:
ਭਈ ਭੋਰ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਗਿ ਕੈ, ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਸ਼ਰੀਰ।
ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੋ ਪਹਿਰ ਕਰਿ, ਬੈਠੇ ਗੁਨੀ ਗਹੀਰ ॥੧॥
ਚੌਪਈ:
ਮੰਗਲ ਪ੍ਰਾਤਿਕਾਲ ਕੇ ਭਏ।
ਸੰਖ ਸ਼ਬਦ ਧੁਨਿ ਬਾਜਨਿ ਕਿਏ।
ਆਸਾਵਾਰ ਭੋਗ ਕਹੁ ਪਾਏ।
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨਿ ਸੁਨਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ॥੨॥
ਬਾਜ ਉਠ੍ਯੋ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਜੀਤ ਜਨਾਵਨ ਵਾਰਾ।
ਇਤ ਉਤ ਤੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਗਨ ਸਿੰਘ।
ਦਰਸਹਿਂ ਸਤਿਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ॥੩॥
ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਜਮਧਰ ਸਰ ਤਰਕਸ਼।
ਤੋਮਰ ਤੁਪਕ ਤਬਰ ਕਟ ਕਸਿ ਕਸਿ।
ਬੈਠਹਿਂ ਆਨਿ ਨਿਕਟ ਸਮੁਦਾਈ।
ਸ਼ਮਸ ਸੁਧਾਰਤਿ ਮੂਛ ਉਠਾਈ[1] ॥੪॥
ਉਤ ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਦੁੰਦਭੀ ਵਾਏ।
ਢੋਲ ਸਮੂਹ ਡੰਕ ਢਮਕਾਏ।
ਰਣ ਸਿੰਙੇ ਤੁਰਤੀ ਬਜਵਾਏ।
ਪਟਹਿ ਨਫੀਰੀ ਜੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥੫॥
ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਦਲ ਮਹਿਂ ਹੋਵਾ।
ਉਤਸਾਹਤਿ ਚਾਹਤਿ ਗਜ ਢੋਵਾ।
ਸਭਿ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਈ।
ਨਹਿਂ ਮਝੈਲ ਕੋ ਪਰ੍ਯੋ ਦਿਖਾਈ ॥੬॥
'ਮੱਟੂ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜਿ ਆਦਿ।
ਨਹਿਂ ਆਯੋ ਕਸ਼ਾ ਭਯੋ ਵਿਖਾਦ?'
ਇਤਨੇ ਕਹਤਿ ਸਿੰਘ ਦੁਇ ਆਏ।
ਨਮੋ ਕਰਤਿ ਹੀ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ ॥੭॥
'ਮਹਾਰਾਜ! ਸੰਗ ਲਏ ਮਝੈਲ।
ਦੁਨੀਚੰਦ ਭਾਜ੍ਯੋ, ਨਿਸ ਗੈਲ[1]।
ਚਹ੍ਯੋ ਆਪ ਨੇ ਰਣ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਨਿ।

[1]ਦਾੜ੍ਹਾ ਸੁਧਾਰਦੇ ਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਤਾਉ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਰਾਤੀਂ ਰਾਹ ਪੈ ਕੇ।

ਮਸਤ ਮਤੰਗ ਸੰਗ ਤਿਹਿਂ ਭੇਰਨ ॥ ੮ ॥
ਤਿਸ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਾਰਿ ਭਜਿ ਗਯੋ।
ਅਪਰ ਨ ਕਾਰਨ ਕੁਛ ਲਖਿ ਪਯੋ।
ਮਰਿਬੇ ਕੋ ਡਰ ਧਰਿ ਉਰ ਭਾਗਾ।
ਮੰਦ ਮਸੰਦ ਮਹਿਦ ਦੁਰਭਾਗਾ' ॥ ੯ ॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ।
'ਭਾਗਜੋ ਮੂੜ੍ਹ ਕਾਲ ਡਰ ਧਾਰੇ।
ਤਹਿਂ ਭੀ ਤਿਸ ਕੋ ਕਾਲ ਅਗਾਰੀ।
ਮਾਰਹਿਂ, ਕਹਾਂ ਜਾਹਿ ਡਰ ਧਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥
[1]ਭਾਜ ਗਯੋ ਤਿਸ ਭਾਜਨਿ ਦੇਹੁ।

[1]ਜੋ ਨੱਸ ਗਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਸ ਜਾਣ ਦਿਓ ਉਸ ਨਾਲ ਕੀਹ ਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਇਆ।

ਕਹਾਂ ਕਰਹੁ ਤਿਸ ਸੰਗ ਸਨੇਹੁ[੪]।
ਜੋ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਇਹਠਾਂ ਰਹਜੋ।
ਤਿਸ ਕੋ ਮੇਲ ਲੇਹੁ[1] ਸੁਖ ਲਹਜੋ ॥ ੧੧ ॥

[1]ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਸਨਮੁਖ ਹੋਕੇ ਏਥੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਮੇਲ ਲਓ, ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਓ ਕਿ ਇਹ ਬੀ ਮਝੈਲ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿਓ।

ਸਭਿ[1] ਮਝੈਲ ਰਣ ਕੇ ਡਰ ਭਾਗੇ।

[1]ਪਿਛਲੀ ਤੁਕ ਮੂਜਬ ਇਸ 'ਸਭ' ਦਾ ਅਰਥ 'ਓਹ ਸਾਰੇ ਜੋ ਨੱਸ ਗਏ ਹਨ' ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਇਸ ਕੋ ਫਲ ਲਾਗੇ ਤਿਨ ਆਗੇ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਜੰਗ ਗਰੇ ਤਿਨ ਪਰੇ।
ਰੁਟੀਆ ਹਾਥ ਅਏ ਜਬਿ ਲਰੇ[1] ॥ ੧੨ ॥

[1]ਜਦ ਲੜਨਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਰੋਟੀ ਹੱਥ ਆਵੇਗੀ।

ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਜਿਸ ਦੁਖ ਕਰਿ ਗਏ।
ਸੋ ਦੁਖ ਤਿਨ ਕੇ ਨਿਤ ਗਰ ਪਏ।
ਇਹਾਂ ਧਰਹਿਂ ਜਿਸ ਕੇ ਸਿਰ ਹਾਥਾ।
ਹਾਥੀ ਕਹਾਂ ਲਰਹਿ ਜਮ ਸਾਥਾ[1]' ॥ ੧੩ ॥

[1]ਹਾਥੀ ਕੀ ਸ਼ੈ ਹੈ ਉਹ ਜਮ ਨਾਲ ਲੜੇਗਾ।

ਇਮ ਦੇ ਸ਼੍ਰਾਪ ਗੁਰੂ ਚੁਪ ਰਹੇ।
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਲਹੇ।
ਦੁਨੀਚੰਦ ਕੀ ਸੁਨੀਅਹਿ ਕਥਾ।
ਤਿਹ ਸੰਗ ਬਿਤੀ ਜਾਇ ਕਰਿ ਜਥਾ ॥ ੧੪ ॥
ਮੰਚ ਪਾਇ ਸਿਰ ਲਯੋ ਉਠਾਇ।
ਟੂਟੀ ਟਾਂਗ ਹਾਇ ਬਿਲਲਾਇ।
ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਈ।
ਬਰਜੋ ਸਦਨ ਅਪਨੇ ਉਤਰਾਈ ॥ ੧੫ ॥

ਮਨ ਮਹਿਂ ਕਹੈ -ਮਿਲਿਨਿ ਸਿਖ ਆਵੈਂ।
ਭਾਜਯੋ ਸੁਨਿ ਕੈ ਮੋਹਿ ਲਜਾਵੈਂ[1]-।
ਯਾਂ ਤੇ ਨਿਜ ਸਬੰਧੀਅਨਿ ਕਹਯੋ।
'ਚੋਟ ਲਗੀ ਮੈਂ ਬਹੁ ਦੁਖ ਲਹਯੋ ॥੧੬॥
ਘਰ ਕੇ ਅੰਤਰ ਮੰਚ ਡਸਾਵਹੁ।
ਮੋ ਢਿਗ ਬਹੁਤ ਨ ਆਵਹੁ ਜਾਵਹੁ।
ਭਲਾ ਨ ਭਾਵਹਿ ਮਿਲਨੋ ਮੋਹੀ।
ਅੰਤਰ ਰਹਯੋ ਤੂਸ਼ਨੀ ਹੋਹੀ' ॥੧੭॥
ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਸ ਪੌਤ੍ਰੇ ਦੋਇ।
ਅੰਦਰ ਜਾਇ ਪਵਾਯੋ ਸੋਇ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਕੇ ਬਹੁ ਅਪਵਾਦਾ[1]।
-ਗੁਰ ਤਜਿ ਭਾਗਯੋ ਜਾਨਿ ਬਿਖਾਦਾ ॥੧੮॥
ਪੁਸ਼ਤਨਿ ਲੌਂ ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਪਾਰੇ।
ਭਯੋ ਬ੍ਰਿੱਧ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਡਰ ਧਾਰੇ।
ਸਿਖ ਸਾਲ੍ਹੋ ਕਾ ਨਾਮ ਗਵਾਯੋ।
ਗੁਰ ਆਗੈ ਰਹਿ ਬਹੁ ਸੁਖ ਪਾਯੋ ॥੧੯॥
ਜੀਵਨ ਸਦਾ ਅਪਨਿ ਇਨ ਜਾਨਾ।
ਅਬਿ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਹੁਇ ਗਯੋ ਬਿਰਾਨਾ[1]-।
ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੇ ਸਿਖ ਆਵੈਂ।
ਮਿਲਹਿਨ ਕਿਹ ਸੋਂ ਮੁਖ ਨ ਦਿਖਾਵੈ ॥੨੦॥
ਲਗੀ ਚੋਟ ਕੋ ਲੇਤਿ ਬਹਾਨਾ।
'ਪਰਯੋ ਮੰਚ ਪਰ ਚਿੰਤ ਮਹਾਨਾ।'
ਅਪਰ ਜਿ ਭਾਜੇ ਸੰਗ ਮਝੈਲ।
ਸਭਿ ਕੋ ਹੁਇ ਧਿਕਾਰ ਤਿਸ ਗੈਲ[1] ॥੨੧॥
ਕੇਤਿਕ ਪਸ਼ਚਾਤਪ ਕਰੰਤੇ।
ਨਹਿਂ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿਂ ਮੁਖ ਦਿਖਰੰਤੇ।
'ਹਮ ਤੇ ਬੁਰੀ ਕਾਰ ਹੁਇ ਗਈ।
ਇਤ ਕੀ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਲਘੁ ਭਈ[1]'

[1] (ਜਿਹੜੇ) ਸਿਖ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਨ ਆਉਣਗੇ ਨਠਿਆ ਸੁਣਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਨਗੇ।

[1] ਬਹੁਤੀ ਨਿੰਦਾ ਸੁਣਦੇ ਹਨ:-।

[1] ਬਿਗਾਨਾ।

[1] ਤਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ। (ਅ) ਤਿਸ ਦੇ ਨਾਲ।

[1] ਭਾਵ ਮਾਝੇ ਵਲ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਲਈ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗਲ ਹੋਈ ਹੈ।

॥੨੨॥
ਸਭਿ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਯੋ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ[1]। [1]ਭਾਵ ਦੁਨੀਚੰਦ ਨੂੰ।
ਤਮ ਮਹਿਂ ਪਰ੍ਯੋ ਨ ਬਦਨ ਦਿਖਾਵਤਿ।
ਭਈ ਜਾਮਨੀ ਜਬਹੂੰ ਆਇ।
ਉਠ੍ਯੋ ਤਜਨਿ ਮਲ ਕੋ[1] ਤਿਸ ਥਾਂਇ ॥੨੩॥ [1]ਪਖਾਨੇ ਜਾਣ ਲਈ।
ਮੰਚ ਤਰੈ ਜਬਿ ਪੈਰ ਉਤਾਰਾ।
ਹੁਤੋ ਤਹਾਂ ਪੰਨਗ ਬਡ ਕਾਰਾ।
ਦਬੀ ਪੁੰਛ ਤੇ ਬਹੁ ਫੁੰਕਾਰਾ।
ਡਸ੍ਯੋ ਤਬੈ ਕੋਪ੍ਯੋ ਉਰ ਭਾਰਾ ॥੨੪॥
'ਹਾਇ ਹਾਇ' ਕਰਿ ਨਿਕਸ੍ਯੋ ਤਬੈ।
ਦੇਖਤਿ ਭਏ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੈ।
ਦੌਰੈ ਉਪਚਾਰਨ ਕੌ[1] ਜਿਤ ਕਿਤ। [1]ਇਲਾਜਾਂ ਵਾਸਤੇ।
ਕਹਾਂ ਹੋਤਿ ਤਿਸ ਤੇ, ਤਤਛਿਨ ਹਤਿ[1] ॥੨੫॥ [1]ਹੁਣ ਦੌੜਨ ਭੱਜਣ ਨਾਲ ਕੀਹ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਝਟ ਮਰ ਗਿਆ।
ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਦਾਹ ਕਰਿ ਦੀਨਾ।
ਗੁਰ ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਜੀਵਨ ਹੀਨਾ[1]। [1]ਗੁਰ ਤੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋਕੇ ਮਰਿਆ।
ਬਹੁਰ ਅਧੋਗਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਾ।
ਕਰਹਿਂ ਧਿਕਾਰਨਿ ਜਿਨ ਸਿਖ ਜੋਵਾ ॥੨੬॥
ਤਹਿਂ ਬਚ ਰਹਤਿ ਬਿਜੈ ਕੋ ਪਾਵਤਿ।
ਸਕਲ ਪੰਥ ਦੀਰਘ ਜਸੁ ਗਾਵਤਿ।
ਮਿਰਤ ਨ ਟਰਤਿ ਬਿਮੁਖ ਹ੍ਵੈ ਮਰ੍ਯੋ।
ਬਹੁ ਮਤਿਮੰਦ ਨਰਕ ਮੈਂ ਪਰ੍ਯੋ' ॥੨੭॥
ਦੁਇ ਪੌਤ੍ਰੇ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਅਪਵਾਦਾ।
ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਤਿ ਹੋਤਿ ਬਿਖਾਦਾ।
ਨਾਮ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਇਕ ਕੇਰਾ।
ਦੁਤਿਯ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥੨੮॥
ਕਟ ਕਸਿ ਕੈ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਚਲਿ ਪਰੇ।
ਦੋਸ਼ ਪਿਤਾਮਾ ਕੋ ਬਡ ਧਰੇ।
ਜੋ ਮਝੈਲ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਮਿਲੇ।
ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਅਨੰਦਪੁਰ ਚਲੇ[†] ॥੨੯॥ [†]ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ

ਕਿੰਨਾ ਬਹੁਤਾ ਸੀ।

ਦੁਨੀਚੰਦ ਕੀ ਇਮ ਭੀ ਕਥਾ।
ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਕੀ ਸੁਨਿਅਹਿ ਜਥਾ।
ਛੁਟਹਿਂ ਲੋਹਗੜ ਦਿਸ਼ਾ ਤੁਫੰਗ।
ਢੁਕੇ ਮੋਰਚੇ ਨਿਕਟ ਨਿਸੰਗ ॥੩੦॥
ਅਨੀ ਘਨੀ ਸੈਲਿਦ੍ਰੰਨ ਕੇਰੀ।
ਘਾਲਜੋ ਜ਼ੋਰ ਸਭਿਨਿ ਤਿਸ ਬੇਰੀ।
-ਆਜ ਗੜ੍ਹੀ ਕੋ ਲੇਹੁ ਛੁਟਾਇ।
ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਟਿਕੈ ਨ ਕਾਇ-
॥੩੧॥
ਭੀਮਚੰਦ ਉਤਸਾਹ ਬਿਲੰਦੰ।
ਲਿਯੋ ਹਕਾਰਿ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦੰ।
ਹੰਡੂਰੀ ਤੇ ਆਦਿਕ ਰਾਜੇ।
ਭਏ ਇਕੱਤ੍ਰ ਲਰਨ ਕੇ ਕਾਜੇ ॥੩੨॥
ਬੈਠਿ ਏਕ ਥਲ ਗਜ ਮੰਗਵਾਯੋ।
ਬਲੀ ਬਿਲੰਦ ਝੂਲਤੋ ਆਯੋ।
ਪੁਸ਼ਟ ਬਡੋ ਨਿਤ ਮਸਤ ਰਹੰਤਾ।
ਨਿਕਟ ਪਿਖਹਿ ਨਰ ਤਤਛਿਨ ਹੰਤਾ
॥੩੩॥
ਤੋਮਰ ਦੀਰਘ ਹਾਥ ਰਹੰਤੇ।
ਇਤ ਉਤ ਘੇਰਤਿ ਤਾਂਹਿ ਚਲੰਤੇ।
ਸੰਗਲ ਰਹਹਿ ਪੈਰ ਮੈਂ ਪਾਯੋ।
ਮਾਨਵ ਬ੍ਰਿੰਦਨਿ ਅੱਗ੍ਰ ਚਲਾਯੋ ॥੩੪॥
ਦਏ ਮਸਾਲੇ ਗਰਮ ਘਨੇਰੇ।
ਜਿਨ ਤੇ ਹੋਯੋ ਮਸਤ ਬਡੇਰੇ।
ਆਂਖ ਲਾਲ ਦੀਰਘ ਤੇ ਹੇਰਤਿ।
ਇਤ ਉਤ ਤੋਮਰ ਗਨ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਤਿ[1] [1]ਹੱਕਦੇ ਹਨ।
॥੩੫॥
ਸਭਿ ਗਿਰਪਤਨਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਕੀਨਾ।
ਰਾਤਬ[1] ਦੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ ਸੁ ਲੀਨਾ। [1]ਖਾਣਾ [ਅ:, ਰਾਤਬ]।
ਸਾਰ ਬਾਰਨੀ[1] ਕੋ ਮੰਗਵਾਇ। [1]ਤੇਜ਼ ਸ਼ਰਾਬ।
ਪ੍ਰਥਮ ਸਵਾ ਮਣ ਦਈ ਪਿਲਾਇ ॥੩੬॥

ਤਵੇ ਪੁਲਾਦੀ ਮਸਤਰ ਸਾਰੇ।
ਬੰਧੇ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਬਡ ਭਾਰੇ।
ਕੁਛਕ ਸੁੰਡ ਨੰਗੀ ਰਹਿ ਗਈ।
ਸਰਬ ਲੋਹ ਸੋਂ ਛਾਦਨਿ ਭਈ ॥੩੭॥
ਦੀਰਘ ਲਾਂਬੀ ਸੈਫ[1] ਮੰਗਾਈ।
ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੀਖੀ ਧਾਰ ਲਗਾਈ।
ਸੁੰਡ ਅੰਤ ਸੋਂ ਬੰਧਤਿ ਖਰੀ[1]।
ਖੁਲਹਿ ਨ, ਦਿਢ ਐਸੀ ਬਿਧਿ ਕਰੀ ॥੩੮॥
ਗੋਰੀ ਫੋਰ ਸਕਹਿ ਨਹਿਂ ਜੈਸੇ।
ਲੋਹੇ ਸੰਗ ਅਛਾਦਜੋ ਐਸੇ।
ਨੇਜ਼ਾ ਖੜਗ ਕਟਹਿ ਤਿਸ ਕਹਾਂ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਾਢੋ ਕਰਿ ਮਹਾਂ ॥੩੯॥
ਸੌਂਡਾ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਸੈਫ ਸੁ ਫੇਰਤਿ[1]।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੈਲਿੰਦ੍ਰ ਅਨੰਦਤਿ ਹੇਰਤਿ।
ਫੁੰਕਾਰਤਿ ਚਿੰਘਾਰਤਿ ਭਨਜੋ।
ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ ਤਹਿਂ ਲਗਿ ਸੁਨਜੋ ॥੪੦॥
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨਿ ਤਬਿ ਅਰਜ਼ ਗੁਜਾਰੀ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਕੁੰਚਰ ਕੇਰ ਚਿੰਘਾਰੀ।
ਮੱਤ ਬਾਰਣੀ ਤੇ ਸੋ ਲਹੀਯਤਿ[1]।
ਤਿਸ ਉਪਾਇ ਕਰਿਬੋ ਅਤਿ ਚਹੀਅਤਿ ॥੪੧॥
ਆਜ ਲੋਹਗੜ ਲੋਹਾ ਮਾਚੈ।
ਕਰਦਮ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਰਜਸੋਂ ਰਾਚੈ।
ਪਾਯੋ ਜ਼ੋਰ ਸਭਿਨਿ ਤਹਿਂ ਜਾਈ।
ਇਤ ਤੇ ਗਏ ਹਟਕ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੨॥
ਤੜਭੜ ਛੁਟਹਿ ਤੁਫੰਗ ਘਨੇਰੀ।
ਹੋਤਿ ਮੋਰਚੈ ਨਿਕਟ ਬਡੇਰੀ।
ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਹੋਇ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ।
ਆਜ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਗਨ ਪਠਿ ਜਮ ਧਾਮਾ' ॥੪੩॥

[1]ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਤਲਵਾਰ।

[1]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ।

[1]ਸੁੰਡ ਨੂੰ ਘੁਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਬੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ (ਦੇਖੋ ਅੰਕ ੩ ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਦਾ)। (ਅ) ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਟੋਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰ ਘੁਮਾਉਂਦਾ ਹੈ।

[1]ਸ਼ਰਾਬ ਨਾਲ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁਤੇ 'ਦੁਨੀਚੰਦ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੪॥

੨੫. [ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ]

੨੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੬

ਦੋਹਰਾ:

ਸੁਨਿ ਸਿੰਘਨ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਇ।
ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੀ, ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿਂ ਤਿਸ ਥਾਇਂ ॥੧॥

ਨਿਸਪਾਲਕ ਛੰਦ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਯੰਕ ਨਿਸ ਕੇ ਬਿਚ ਸਦੀਵ ਹੀਂ।
ਹੋਵਹਿਂ ਸੁਚੇਤ ਰਖਵਾਰ ਥਿਤ ਥੀਵ ਹੀਂ।
ਬਿੰਸਤ ਸੁ ਪੰਚ ਗਿਨਤੀ ਤਿਨਹੁਂ ਜਾਨਿਯੇ[1]।
[1]ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਲੰਘ ਪਰ (ਬਿਰਾਜਦੇ ਸਨ ਤਦੋਂ) ਨਿੱਤ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨ ਰਖਵਾਲੇ (ਪਲੰਘ ਪਾਸ) ਇਸਥਿਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ੨੫ ਜਾਣ ਲਓ।
ਜਾਗਤਿ ਰਹੰਤਿ ਗਹਿ ਆਯੁਧ ਸੁ ਪਾਨਿਯੇ[1] ॥੨॥
[1]ਹਥ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਪਕੜ ਕੇ।
ਪਾਸਹਿ ਰਹੰਤਿ ਸਭਿ ਖਾਸ[1] ਹਰਖਾਇ ਕੈ।
[1]ਖਾਸ (ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ)।
ਜਾਮਨਿ ਮਝਾਰ ਕਰਿ ਸੇਵ ਸੁਖ ਪਾਇ ਕੈ।
ਦੇਖਨਿ ਕਰੇ ਸੁ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕ ਸਮ ਬੀਰ ਹੈਂ[1]।
[1]ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਤਨ ਦੇ ਰਾਖੇ ਸੂਰਮਿਆ ਵੱਲ) ਤੱਕਿਆ ਕਿ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਬਹਾਦਰ ਹਨ।
ਜੰਗਨਿ ਨਿਸੰਗ ਭਟ ਸੰਗ ਹਿਤ ਧੀਰ ਹੈਂ[1] ॥੩॥
[1]ਜੰਗ ਵਿਚ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਭੈ ਧੀਰਜ ਵਾਨ ਹਨ।

ਨਰਾਜ ਛੰਦ:

ਤਿਨਹੁਂ ਮਝਾਰ ਏਕ ਹੈ, ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਾ।
ਬਲੀ ਬਿਲੰਦ ਬਾਹੁ ਦੰਡ, ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਤੇ ਗ਼ਰੂਰਮਾ[1]।
[1]ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਪਰ ਭਾਰੀ ਹੈ।
ਸੁ ਰਾਜਪੂਤ ਜਾਤਿ ਤੇ, ਮੁਛੈਲ[1] ਛੈਲ ਜਾਨਿਯੇ।
[1]ਬੜੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲਾ।
ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਢਾਲ ਅੰਗ ਸੰਗ, ਜੰਗ ਮੈਂ ਮਹਾਂਨਿਯੇ ॥੪॥

ਦੋਹਰਾ:

ਪੋਸ਼ਸ਼ ਪਟ ਬਹੁ ਰੂਪ ਕੀ, ਪਹਿਰਤਿ ਅਪਨੇ ਅੰਗ।
ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹਿਂ ਬਹੁਰੂਪੀਆ, ਭਯੋ ਸੁ ਸੰਗਜਾ ਸੰਗ[1] ॥੫॥
[1]ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ (ਬਹੁਰੂਪੀਆ) ਸੰਗਜਾ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਚੰਚਲਾ ਛੰਦ:
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਿਲੋਕ ਕੈ, ਬਿਲੰਦ ਓਜਵਾਨ ਜਾਨਿ।
ਸਾਮਹੇ ਥਿਰਯੋ ਸੁ ਬੀਰ, ਹਾਥ ਧਾਰਿ ਆਯੁਧਾਨ।
ਮਾਨਿ ਹੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁ ਬਾਕ, ਹੈ ਅਨੰਦ ਧੀਰ ਮਾਂਹਿ।
ਬਾਸਤੋ ਹਜ਼ੂਰ ਨੀਤਿ, ਭਾਉ ਦੀਹ ਚੀਤ ਜਾਂਹਿ ॥੬॥
ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ:
ਬਿੱਦਜਾ ਨੇਜੇ ਮਾਰਨਿ ਕੀ ਮਹਿਂ,
ਬੁੱਧਿਵਾਨ ਬਡ ਜਾਨੈ।
ਚਢਿ ਤੁਰੰਗ ਕੈ ਪੈਦਲ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ,
ਅਧਿਕ ਭ੍ਰਮਾਵਨਿ ਠਾਨੈ ॥੭॥
ਨੇਜਾ ਗਹੇ ਖਰੋ ਜੋ ਸਨਮੁਖ,
ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਾ।
'ਆਉ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਬਡ ਜੋਧਾ,
ਤੁਵ ਸਿਰ ਭਾਰ ਉਦਾਰਾ ॥੮॥
ਉਤ ਸੈਲੇਂਦ੍ਰਨਿ ਕੋ ਮਤੰਗ ਬਡ,
ਇਤ ਤੇ ਕੇਹਰਿ ਥੀਜੈ।
ਮਹਾਂ ਦਾੜ ਨੇਜਾ ਖਰ ਦੈ ਹੈਂ,
ਗਜ[1] ਹਤਿਬੇ ਕੋ ਕੀਜੈ ॥੯॥
ਆਯੁਤ ਭਾਲਾ ਭਾਲ ਪ੍ਰਹਾਰਹੁ[1],
ਮੁਰ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਹਾਥੀ।
ਨਹੀਂ ਕਦਾਚਿਤ ਸਨਮੁਖ ਆਵੈ,
ਪੀਛੇ ਮਾਰੈ ਸਾਥੀ ॥੧੦॥
ਧਰਿ ਧੀਰਜ ਦੀਰਘ ਬਲ ਕਰਿ ਕੈ,
ਸ਼ੰਕਾ ਤਜਾਗਿ ਪ੍ਰਹਾਰੋ।
ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਯਾਸ ਧਰਹੁ ਅਸ,
ਜਸੁ ਕੋ ਪਾਇਂ ਸੁਖਾਰੋ' ॥੧੧॥
ਸੁਨਿ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਭਯੋ ਪ੍ਰਫੁੱਲਜਤ,
ਤਬਿ ਦੋਨਹੁਂ ਕਰ ਬੰਦੇ।

[1]ਤਿੱਖੇ ਨੇਜ਼ੇ ਰੂਪੀ (ਸ਼ੇਰ ਦੀ) ਭਾਰੀ ਦਾੜ੍ਹ ਦਿਆਂਗੇ।

[1]ਚੌੜਾ ਨੇਜ਼ਾ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਮਾਰੋ।

'ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਆਇਸੁ ਜੈਸੇ,
ਤਿਮ ਹੀ ਕਰੌਂ ਨਿਕੰਦੇ ॥ ੧੨ ॥
ਮਹਿ ਮਹਿਂ[1] ਇਹ ਹਾਥੀ ਕਜਾ ਬਪੁਰੋ,
ਜੋ ਅਰ ਸਕਹਿ ਅਗਾਰੀ।
ਸੁਨਜੋ ਸੁਰਗ ਮਹਿਂ ਇਕ ਐਰਾਵਤ,
ਤਿਸ ਕੋ ਲੈਹੌਂ ਮਾਰੀ' ॥ ੧੩ ॥
ਅਪਨਿ ਖਜ਼ਾਨੇ ਬਿਚ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ,
ਤਬਿ ਨੇਜ਼ੇ ਮੰਗਵਾਏ।
ਕਿਸੀ ਵਲਾਇਤ ਭਏ ਤਜਾਰ ਸੋ,
ਕੀਮਤ ਅਧਿਕ ਬਨਾਏ ॥ ੧੪ ॥
ਬੇਣ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਕਲੀ ਪੂਰ ਕਰਿ,
ਊਪਰ ਪੈ ਲਪਟਾਏ[1]।
ਦੁਹਰੇ ਹੋਇ ਬਨਹਿਂ ਪੁਨ ਸਰਲੀ,
ਨਹਿਂ ਟੂਟਹਿਂ ਬਲ ਲਾਏ[1] ॥ ੧੫ ॥
ਪਰੇ ਬੰਦ ਬਹੁ ਚਾਮੀਕਰ ਕੇ,
ਨਗ ਤਿਨ ਪਰ ਜਰਵਾਏ।
ਧਨ ਦਸ ਸਪਤ ਸਹੰਸ੍ਰੈ[1] ਲਾਗਜੋ,
ਬਾਸ਼ਕ ਸਮ[1] ਦਰਸਾਏ ॥ ੧੬ ॥
ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਦੋਨਹੁ ਲਏ ਹਾਥ ਮਹਿਂ,
ਪਰਖਹਿਂ ਤੋਲਨ ਕੀਨਾ।
ਕੁੰਚਰ ਕੇ ਮਸਤਕ ਕੋ ਫੋਰਨਿ,
ਇਕ, ਤਿਨ ਮਹਿਂ ਤੇ ਦੀਨਾ ॥ ੧੭ ॥
ਫਲ ਫੁਲਾਦ ਕੀਮਤ ਬਹੁਤੇ ਕੀ[1],
ਲੋਹਾ ਬੀਧਨ ਵਾਰੋ।
ਲੇ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਬੰਦਨ ਕੀਨਸਿ,
ਤਤਛਿਨ ਭਾ ਬਲ ਭਾਰੋ ॥ ੧੮ ॥
ਬਿੱਦਜਾ ਅਧਿਕ ਬਹੁਤ ਸਿਖਰਾਈ,
'ਇਮ ਗਹਿ ਕਰਿ ਗਜ ਮਾਰੋ।'
ਸਕਲ ਭੇਦ ਕੋ ਜਾਨਜੋਂ ਤੂਰਨ,

[1]ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵਿਚ।

[1]ਬਾਂਸ ਵਿਚ ਕਲੀ ਭਰਕੇ ਉਪਰ ਤੰਦੀ ਲਪੇਟੀ ਹੋਈ ਹੈਸੀ [ਫਾ:, ਪੈ = ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਬਦਨ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਪੱਠੇ ਆਦਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਾਨ ਤੇ ਨੇਜ਼ਿਆ ਦੇ ਮੁੱਠਾਂ ਤੇ ਲਪੇਟਦੇ ਹਨ ਪੱਕਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਦੇਖੋ ਗਜਾਸੁ:]।

[1]ਦੂਹਰੇ ਹੋਕੇ ਫਿਰ ਸਿੱਧੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਬਲ ਲਾਇਆਂ ਟੁੱਟਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।

[1]੧੭ ਹਜ਼ਾਰ।

[1]ਬਾਸ਼ਕ ਨਾਗ ਵਰਗੇ।

[1]ਬਹੁਤੇ ਮੁੱਲ ਦੀ।

ਗੁਰ ਕਰੁਨਾ ਉਰ ਧਾਰੋ ॥੧੯॥
ਕਰੀ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਪੁਨ ਬਿਨਤੀ,
'ਹਾਰਿ ਜੀਤ ਨਹਿਂ ਜਾਨੋਂ।
ਜਿਤ ਪ੍ਰੇਰਹੁ ਤਿਤ ਗਮਨਹੁਂ ਸਨਮੁਖ
ਬੁਧਿ ਅਰੁ ਬਲ ਸਭਿ ਠਾਨੌਂ[1] ॥੨੦॥
ਮੋਹਿ ਮਰਨ ਕੀ ਚਿੰਤ ਨ ਕੋਈ
ਤੁਮਹਿਂ ਦਾਸ ਕੀ ਲਾਜਾ।
ਖਰੋ ਹੀਨ ਮਿਸ ਮੇਰੋ ਇਕ ਹੈ
ਆਪ ਕਰਹੁ ਨਿਜ ਕਾਜਾ ॥੨੧॥
ਦਾਸ ਉਚਿਤ ਆਇਸੁ ਕੋ ਮੰਨਨਿ
ਤੁਮ ਪੂਰਨ ਨਿਰਬਾਹੋ।
ਜਗ ਮਹਿਂ ਸੁਜਸੁ ਪ੍ਰਲੋਕ ਮਹਾਂ ਸੁਖ
ਮਨ ਜਾਨਜੋਂ ਇਸ ਮਾਂਹੋ ॥੨੨॥
ਜਿਮ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭੀਮ ਕੋ ਬਲ ਦੇ
ਜਰਾਸੰਧ ਮਰਿਵਾਯੋ।
ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਸੁੱਗ੍ਰੀਵ ਓਜ ਦੇ
ਬਾਲੀ ਕੋ ਹਤਵਾਯੋ ॥੨੩॥
ਤਥਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਮੁਝ ਤੇ ਕਾਰਜ
ਆਪ ਬਨਾਵਨ ਚਾਹੋ।
ਦੀਜਹਿ ਮਾਦਕ ਰਹੁ ਮਤ ਮੁਹਿ ਮਤ,
ਆਪ ਦੁਰਦ ਕੋ ਗਾਹੋ[1]' ॥੨੪॥

ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਹ੍ਵੈ ਕੈ
ਨਿਜ ਅਫੀਮ ਮੰਗਵਾਈ।
ਡੱਬਾ ਚਾਮੀਕਰ ਕੋ ਸੁੰਦਰ
ਜਟੇ ਰਤਨ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੫॥
ਮਾਸੇ ਪੰਚ ਭਖਤਿ ਸੋ ਪੂਰਬ
ਤਿਸ ਤੇ ਦਈ ਸਵਾਈ[†]।

ਦੂਰ ਵਲਾਇਤ ਤੇ ਜੋ ਆਵਤਿ
ਅਤਿ ਮਾਦਕ ਬਡਿਆਈ[1] ॥੨੬॥
ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਦੀਨੀ

[1]ਕਰਾਂਗਾ।

[1]ਅਫੀਮ ਦਿਓ, ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਮਸਤ ਕਰ ਦਿਓ ਤੇ ਆਪ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਮਾਰੋ।

[†]ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਵਿਚ ਅਫੀਮ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੈਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਹੈ। ਪਰ ਨਿਸ਼ਚੈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿੰਘ ਸਜਕੇ ਅਫੀਮੀ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਿ ਨਾ।

[1]ਡਾਢੀ ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀ (ਜਿਸਦੀ) ਮਹਿਮਾਂ ਹੈ।

ਜੁਗ ਹਾਥਨਿ ਪਰ ਲੀਨੀ।
ਸਿਮਰਿ ਨਾਮ ਗੁਰੁ ਕੋ ਤਬਿ ਖਾਈ
ਬਡਿ ਕੀਮਤਿ ਕੀ ਚੀਨੀ ॥੨੭॥
ਪੁਨ ਬਿਜੀਆਂ[1] ਘੁਟਵਾਇ ਮੰਗਾਈ
ਸਿੰਘਨ ਪਾਨ ਕਰਾਈ।
ਪੀਵਤਿ ਚਢ੍ਯੋ ਬਿਸਾਲ ਅਮਲ ਤਬਿ,
ਲਾਲੀ ਲੋਚਨ ਛਾਈ ॥੨੮॥
ਭੌਹੈਂ ਚਢੀ ਕਮਾਨ ਮਨਿੰਦੈ
ਮੁਛਨ ਪਰ ਕਰ ਫੇਰਾ।
ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਤੇ ਕਮਰ ਕਸੀ ਦ੍ਰਿਢ,
ਬਰਛਾ ਕਰ ਮਹਿਂ ਫੇਰਾ ॥੨੯॥
ਬਖਸ਼੍ਯੋ ਬਲ ਬਿਸਾਲ ਕਲ਼ਗੀਧਰ
ਵਧ ਗਯੋ ਮਨ ਉਤਸਾਹੂ।
ਕੁੰਚਰ ਕੋ ਪਪੀਲਕਾ ਜਾਨਤਿ
-ਹਤੌਂ ਤੁਰਤ ਰਣ ਮਾਂਹੂ- ॥੩੦॥
ਵਧ੍ਯੋ ਪ੍ਰਮੋਦ ਭਯੋ ਤਬਿ ਗਦਗਦ
ਪਰ੍ਯੋ ਚਰਨ ਗੁਰ ਆਗੇ।
ਦੇ ਥਾਪੀ ਤਤਕਾਲ ਉਠਾਯੋ
'ਕਰਹੁ ਜੁਧ ਅਨੁਰਾਗੇ' ॥੩੧॥
ਚਤੁਰ ਪ੍ਰਦਛਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇਰੀ
ਸਭਿ ਸੋਂ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ।
ਪਿਖਤਿ ਖਾਲਸਾ[1] ਚਲ੍ਯੋ ਅੱਗ੍ਰ ਕੌ
ਅਸੁ ਪਰ[1] ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਈ ॥੩੨॥
ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਪਗ, ਭਯੋ ਅਰੂਢਨਿ,
ਬਰਛਾ ਹਾਥ ਹੁਲਾਰਾ।
ਦੂਸਰ ਕਰ ਮਹਿਂ ਬਾਗ ਤੁਰੰਗ ਕੀ
ਲੇ ਗੁਰ ਨਾਮ ਪਧਾਰਾ ॥੩੩॥
ਹੁਤੋ ਦਮਦਮਾ ਅਧਿਕ ਉਚੇਰੋ
ਤਿਸ ਪਰ ਗੁਰੂ ਅਰੂੜੇ।
ਪਿਖਿਨਿ ਤਮਾਸ਼ਾ ਜੰਗ ਕਰਨ ਕੋ
ਢੋਵਨ ਗਜ ਕੋ ਕੂੜੇ ॥੩੪॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ

[1]ਸੁੱਖਾ।

[1]ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਵੇਖਦਿਆਂ।

[1]ਘੋੜੇ ਪਰ।

ਸਭਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਢਿਗ ਬੈਸੇ।
ਕਰਹਿਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਿਮ ਬਾਕ ਬਖਾਨੈਂ
ਸਨਮਾਨਤਿ ਹੈਂ ਤੈਸੇ ॥੩੫॥
ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਲੋਹਗੜ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰੀ
ਹੇਰਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਸਮੁਦਾਏ।
ਬਡੇ ਢੋਲ ਦੁੰਦਭਿ ਰਣਸਿੰਙੇ
ਨਾਦ ਬਿਸਾਲ ਉਠਾਏ ॥੩੬॥
ਗਜ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੀਯੋ ਬਹੁ ਗਾਢੋ
ਲੋਹੇ ਸੰਗ ਅਛਾਦਾ।
ਇਤ ਉਤ ਸੌਂਡਾ ਫੇਰਨਿ ਕਰਤੋ,
ਚਮਕ ਸੈਫ ਭੰਟ ਬਾਦਾ[1] ॥੩੭॥

[1]ਇਧਰ ਉਧਰ ਜਦ ਸੁੰਡ ਫੇਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ (ਬੱਧੀ ਹੋਈ) ਤਲਵਾਰ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।

ਏਕ ਲਾਖ ਗਿਨਤੀ ਕੋ ਜੋਧਾ
ਪੁਨ ਸਤਵੰਜ ਹਜ਼ਾਰਾ।
ਸੰਗ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਸੁ ਲੈ ਕੇ
ਹੇਲਾ ਘਾਲਨਿ ਤਜਾਰਾ ॥੩੮॥
ਸੁਥਰੀ, ਧੌਂਸ[1] ਦੀਰਘਾ, ਭੇਰਹਿਂ[2],
ਡਫ ਗਨ ਢੋਲ ਸਮੂਹੰ।
ਪਟਹਿ, ਬਾਂਸੁਰੀ, ਬਜੀ ਨਫੀਰੀ,
ਭਟ ਉਮਡੇ ਹਿਤ[†] ਹੂਹੰ[1] ॥੩੯॥

[1]ਧੌਂਸੇ। [2]ਭੇਰੀਆਂ।

[1]ਹੱਲੇ ਕਰਨ ਲਈ। (ਅ) ਸ਼ੋਰ ਕਰਨ ਲਈ। [†]ਪਾ:-ਨਿੱਤ।

ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਹਿਂ ਰੌਰ ਪਰਜੋ ਬਡ
ਤੋਮਰ ਲਏ ਹਜ਼ਾਰਾ।
ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਲੇ ਫਾਂਦਨ ਕਰਿਤੇ
ਤੜਭੜ ਤੁਪਕ ਉਦਾਰਾ ॥੪੦॥
ਤੁਰੰਗ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਫੰਧਾਯੋ
ਸਭਿ ਤੇ ਆਗੂ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
'ਆਜ ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਤੋੜੌਂ ਭਿੜਿ ਕੈ'
ਸਪਥ[1] ਰਿਦੈ ਸਿਮਰੈ ਕੈ ॥੪੧॥
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਬਿਲੋਕਤਿ ਬੋਲਜੋ
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਇਹ ਜਸਵਾਰੀ।
ਮਹਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਹੰਕਾਰਿ ਬਡੇਰਾ
ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਸਪਥ ਉਚਾਰੀ ॥੪੨॥

[1]ਸੌਂਹ।

ਆਜ ਜੰਗ ਮਹਿਂ ਇਸਹਿ ਸੰਘਾਰਹਿਂ
ਸੈਲੇਂਦ੍ਰਨਿ ਹਤਿ ਧੀਰੰ[1]।
ਕਰਹੁ ਖਾਲਸੇ ਪਰ ਨਿਜ ਕਰੁਨਾ
ਇਤ ਤੇ ਭੇਜਹੁ ਬੀਰੰ ॥੪੩॥
ਅਪਰ ਕਾਰ ਲਰਿ ਮਾਰਨ ਕੇਰੀ
ਸੋ ਨ ਕਰਹਿਂ ਰਣ ਮਾਂਹੀ।
ਹਤਹਿਂ ਕੇਸਰੀ ਕੋ ਕਰਿ ਉੱਦਮ
ਰਿਪੁ ਨਿਰਬਲ ਹੁਇ ਜਾਂਹੀ[1]' ॥੪੪॥
ਸ਼੍ਰੀ ਕਲ਼ਗੀਧਰ ਸੁਨਤਿ ਬਖਾਨੀ
'ਨੀਕੀ ਬਾਤ ਬਤਾਈ।
ਜਿਮ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਗਜ ਪਰ ਗਮਨ੍ਯੋਂ
ਤਿਮ ਕੋ[1] ਇਸ ਪਰ ਜਾਈ ॥੪੫॥
ਸਿਰ ਨਿਕੰਦ ਕਰਿ ਹਮ ਢਿਗ ਆਨਹਿ
ਨ੍ਰਿਭੈ ਖੜਗ ਕੇ ਸਾਥਾ।
ਧਰਿ ਬਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਮਹਤ ਉਤਸਾਹਿਤ
ਕੋ ਟੇਕਹਿ ਪਗ ਮਾਥਾ' ॥੪੬॥
ਤੀਨ ਬਚਨ ਸੁਨਿ ਉਦੇ ਸਿੰਘ
ਤਬਿ ਬੋਲ੍ਯੋ ਜੋਰਤਿ ਹਾਥਾ।
'ਕਰਹੁ ਦਾਸ ਕੋ ਆਇਸੁ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ !
ਮੈਂ ਲਰਿ ਹੌਂ ਰਿਪੁ ਸਾਥਾ ॥੪੭॥
ਜੰਗ ਖੇਤ ਮਹਿਂ ਹਤਨ ਕਹਾਂ ਇਹ,
ਜੇ ਅਵਿਲੋਕ ਪਲਾਵੈ।
ਦੁਰਗ ਸੈਲ ਮੈਂ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੈ
ਤਹਾਂ ਨ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵੈ ॥੪੮॥
ਕਰੌਂ ਪ੍ਰਹਾਰ ਅਪਰ ਪਰ ਮੈਂ ਨਹਿਂ,
ਪਹੁੰਚੌਂ ਤਿਸ ਕੇ ਪਾਸਾ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਕਰਾਚੋਲ ਸੋਂ
ਦੇਵਹੁੰ ਸੀਸ ਬਿਨਾਸਾ ॥੪੯॥
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਅਰਹਿਂ ਲਰਹਿ ਇਹ ਮੂਰਖ
ਰਣ ਕੀ ਬਾਯੁ ਨ ਲਾਗੀ।
ਆਜ ਲੇਹਿ ਫਲ ਸਗਰੇ ਦਿਨ ਕੋ
ਬੇਮੁਖ ਕੂੜ ਕੁਭਾਗੀ' ॥੫੦॥

[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਧੀਰਜ ਨਾਸ਼ ਕਰੀਏ।

[1](ਇਸਦੇ ਮਰਨ ਨਾਲ) ਵੈਰੀ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

[1]ਕੋਈ।

ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਹੋਏ
ਬਲੀ ਤੁਰੰਗ ਤਬੇਲੇ।
ਜ਼ੀਨ ਪਵਾਇ ਅਨਾਯਹੁ ਤੂਰਨ
ਕਹ੍ਯੋ 'ਉਦੇ ਸਿੰਘ ! ਲੇ ਲੇ' ॥੫੧॥
ਦੀਰਘ ਖੜਗ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਦੀਨਸਿ
ਖਰੋ ਪੁਲਾਦ ਕਰਾਰਾ[1]। [1]ਸਖਤ।
ਬਲ ਤੇ ਹਤੇ ਲੋਹ ਕੋ ਕਾਟਹਿ
ਮਾਨੁਖ ਕਹਾਂ ਬਿਚਾਰਾ ॥੫੨॥
ਬਰਛਾ ਦੁਤੀ ਰਹ੍ਯੋ ਸੋ ਬਖਸ਼ਯੋ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੋਂ ਹੇਰਾ।
ਬਲ ਉਤਸਾਹ ਬਿਸਾਲ ਵਧ੍ਯੋ ਤਨ
ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਘਨੇਰਾ ॥੫੩॥
ਕਟ ਸੋਂ ਬੰਧਿ ਖੜਗ, ਬਡ ਢਾਲਾ,
ਤੋਮਰ ਹਾਥ ਮਝਾਰਾ।
ਨਮੋਂ ਪ੍ਰਦੱਛਨ ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਜਬਿ
ਮਾਦਿਕ[1] ਦੀਨਿ ਉਦਾਰਾ ॥੫੪॥ [1]ਭਾਵ ਅਫੀਮ।
ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਹਫੀਮ ਸੋ ਦੀਨੀ
ਬਿਜੀਆ ਕਰਿ ਕੈ ਪਾਨਾ।
ਬੰਕ ਮੁਛਹਿਰੇ[1] ਕਰਿ ਤਬਿ ਗਮਨ੍ਯੋਂ [1]ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਤਾ ਦੇਕੇ।
ਭਾ ਅਸਵਾਰ ਕਿਕਾਨਾ[1] ॥੫੫॥ [1]ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋਯਾ।
ਗਿਰ ਈਸ਼ਨ ਕੀ ਚਮੂੰ ਘਨੀ ਲਖਿ
ਸਿੰਘ ਸਮੂਹ ਉਠਾਏ[1]। [1]ਉਠੇ, ਉਠਕੇ ਆਏ।
ਤੁਪਕ ਤਮਾਚੇ ਚਾਂਪ ਤੀਰ ਖਰ
ਗਹਿ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਿਧਾਏ ॥੫੬॥
'ਆਜ ਭੇੜ ਓੜਕ ਕੋ ਪਰਿ ਹੈ
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਮਾਰੈਂ।
ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਜੋ ਅਨੀ ਘਨੀ ਤਿਨ,
ਲਰਿ ਕਰਿ ਮੂਰਖ ਹਾਰੈ ॥੫੭॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਰਣ ਕਰਨਿ ਪਠਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੫॥

੨੬. [ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਨੇਜ਼ਾ ਮਾਰਨਾ]

੨੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੭

ਦੋਹਰਾ:

ਦੋਨਹੁੰ ਦੀਰਘ ਸੂਰਮੇ, ਅਪਰ ਸਿੰਘ ਸਮੁਦਾਇ।
ਚਲੇ ਲਰਨ ਕੇ ਹੇਤੁ ਕੋ, ਜਹਿਂ ਰਣਖੇਤ ਬਨਾਇ ॥੧॥

ਚੰਪਕਮਾਲਾ ਛੰਦ:

ਦੀਰਘ ਰੌਰਾ ਦ੍ਵੈ ਦਿਸ਼ਿ ਹੋਵਾ।
ਚਾਹਤਿ ਹਾਥੀ ਕੋ ਤਬਿ ਢੋਵਾ।
ਸਿੰਘ ਗਏ ਘੋਰੇ ਅਸਵਾਰਾ।
ਲੋਹਗੜੀ ਕੋ ਦ੍ਵਾਰ ਨਿਹਾਰਾ ॥੨॥
ਨਾਹਰ ਸਿੰਘੰ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਬੀਚ ਥਿਰਯੋ ਲੈ ਸਿੰਘਨਿ ਜਾਲਾ।
ਕਾਸ਼ਟ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟਾ[1] ਹਾਥ ਸੰਭਾਰੇ। [1]ਬੰਦੂਕ।
ਡਾਲਿ ਦੁਗੋਰੀ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਤਯਾਰੇ ॥੩॥
ਛੋਰਤਿ ਬੈਰੀ ਹੇਰਤਿ ਆਏ[1]। [1]ਵੈਰੀ ਆਇਆ ਦੇਖਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।
ਦੈ ਉਤਸਾਹੰ ਬੀਰ ਬਧਾਏ।
'ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਹ੍ਵੈਂ ਰੱਛਯਾ ਕਰਿ ਭਾਰੀ[1]। [1]ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਭਾਰੀ ਰੱਛਯਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ।
ਨਾਮ ਸੁ ਲੀਜੈ ਜੈ ਰਣ ਕਾਰੀ[1]' ॥੪॥ [1]ਰਣ ਵਿਚ ਜੈ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ (ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ) ਲਓ।

ਚੰਚਲਾ ਛੰਦ:

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੂਸਰੋ ਸੁ,
ਜੂਥ ਨਾਥ[1] ਬੀਚ ਬੀਰ। [1]ਜਥੇਦਾਰ, ਸੈਨਾਪਤੀ।
ਤਯਾਰ ਜੰਗ ਖੇਤ ਕੋ, ਸੁ ਲੋਹ ਕੋਟ ਪੌਰ ਤੀਰ[1]। [1]ਲੋਹਗੜ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਪਾਸ ਸੀ।
ਸੈਨ ਸੈਲ ਨਾਥ ਕੀ, ਬਿਸਾਲ ਹੇਲ ਘਾਲਿ ਘਾਲਿ।
'ਮਾਰ ਮਾਰ' ਬੋਲਤੀ, ਪੁਕਾਰ ਭੂਰਿ ਡਾਲਿ[1] ਡਾਲਿ ॥੫॥ [1]ਬਹੁਤੀ ਪੁਕਾਰ ਪਾ ਪਾਕੇ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਿਲੋਕਤੇ, ਉਤੰਗ ਥਾਨ ਪੈ ਥਿਰੰਤਿ।
ਜੰਗ ਮੈਂ ਉਮੰਗ ਕੈ, ਤੁਫੰਗ ਸੰਗ ਭੰਗਯੰਤਿ[1]। [1]ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ)।
ਗੋਰੀਆਂ ਦੁਓਰਿਯਾਂ, ਸੁ ਛੋਰਿਯਾਂ ਸਰੀਰ

ਫੋਰ।
ਗੇਰਿਯਾਂ ਘਨੇਰਿਯਾਂ, ਬਿਖੇਰਿਯਾਂ ਜਿ ਲੋਥ ਘੋਰ[1] ॥੬॥

[1]ਘਨੇਰੀਆਂ ਲੋਥਾਂ ਡੇਗੀਆਂ ਜੋ ਭਿਆਨਕ (ਤਰ੍ਹਾਂ) ਖਿਲਾਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ ਤੂਟਿਗੇ, ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੀ ਘਮੰਡ ਘਾਲਿ[1]।

[1]ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਕਰਕੇ।

ਟੂਟ ਹਾਥ ਪਾਂਇ ਗੇ, ਸੁ ਜੰਘ ਕੰਧ ਸ਼੍ਰੋਣ ਡਾਲ[1]।

[1]ਹੱਥ ਪੈਰ ਟੁਟ ਗਏ ਤੇ ਜੰਘਾਂ ਤੇ ਮੋਢਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਡਿਗਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਹੱਥ, ਪੈਰ, ਜੰਘਾਂ, ਮੋਢੇ, ਕੰਨ ਟੁੱਟਕੇ ਡਿਗੇ ਪਏ ਹਨ।

ਨੈਨ, ਕਾਨ, ਨਾਕ, ਓਠ, ਗ੍ਰੀਵ, ਭਾਲ, ਸੀਸ ਲਾਗਿ।
ਫੋਰਿ ਦੇਤਿ ਗੋਰਿਯਾਂ, ਉਤਾਰ ਦੇਤਿ ਕਾਂਹੁ ਪਾਗ ॥੭॥

ਸ੍ਵੈਯਾ:

ਬਾਨ ਸਟਾਸਟ[1] ਛੂਟ ਚਲੇ ਗਨ
ਬੀਰ ਕਟਾਕਟ ਹੋਨਿ ਲਗੇ।

[1]ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ।

ਨਾਦ ਚਟਾਪਟ ਊਠਤਿ ਦੀਰਘ
ਹੋਤਿ ਹਟਾਹਟ ਸੂਰ ਅਗੇ[1]।

[1]ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ) ਹਟਾ ਕੇ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਸੂਰਮੇ।

ਤੀਖਨ ਭੀਖਨ ਮਾਰ ਮਚੀ
ਰਜ ਸ਼੍ਰੋਣ ਰਚੀ ਭਟ ਚੀਰ ਪਗੇ[1]।

[1]ਕਪੜੇ ਭਿੱਜ ਗਏ (ਲਹੂ ਨਾਲ)।

ਅੰਗਨ ਭੰਗ ਤੁਰੰਗ ਭਏ
ਕਿਹ ਪੇਟ ਫਟੇ ਰਣਖੇਤ ਡਿਗੇ ॥੮॥
ਛੂਛ ਫਿਰੇ ਹਿਹਨਾਵਤਿ ਹੈਂ ਹਯ
ਹਾਕ ਪੁਕਾਰਤਿ ਹੈਂ ਕਹਿ ਕੋਊ।
ਭਾਰਥ[1] ਦੂਸਰ ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਜਨੁ
ਮਾਰਿ ਮਰੇ ਕਿਹ ਠਾਂ ਭਟ ਦੋਊ[1]।

[1]ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਯੁੱਧ।

[1]ਦੋਵੇਂ ਸੂਰਮੇਂ (ਆਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇ)।

ਧੂਲ ਉਡੀ ਅੰਧਕਾਰ ਭਯੋ
ਬਡ ਧੂਮ ਉਠ੍ਯੋ ਜਨੁ ਬਾਰਦ ਹੋਊ।
ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਰੂਦ ਧੁਖੈ
ਤੜਿਤਾ ਸਮਤਾ ਕਹੁ ਪਾਂਵਤਿ ਸੋਊ[1] ॥੯॥

[1]ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਤੁੱਲਤਾ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਬਰੂਦ (ਜਦੋਂ ਚਲਦਾ ਹੈ)।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਦਏ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨੇਜੇ। ਕਲਰੀ ਸੁ ਭੇਜੇ।
'ਮਤੰਗੈ ਪਿਛਾਰੀ। ਕਰੋ ਜਾਇ ਮਾਰੀ

॥ ੧੦ ॥
ਕਿਤੇ ਹੋਇ ਦਾਏ[1]। ਦਿਜੈ ਚੋਕ ਜਾਏ[2]। [1]ਸਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਹੋਕੇ। [2]ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ (ਹਾਥੀ ਨੂੰ) ਚੋਕ (ਹੁੱਜਾਂ) ਮਾਰਦੇ ਜਾਣਾ।
ਕਿਤੇ ਬਾਮ ਪਾਸੇ। ਥਿਰੋ ਜਾਇ ਰਾਸੇ[1] ॥ ੧੧ ॥ [1]ਬਹੁਤੇ।
ਜਹਾਂ ਕੋਟ ਪੌਰਾ। ਚਲੈ ਤਾਂਹਿ ਠੌਰਾ[1]। [1]ਤਿਸ ਥਾਂ ਤੱਕ ਜਾਵੇ (ਹਾਥੀ)।
ਹਟੈ ਨਾਂਹਿ ਜੈਸੇ। ਕਰੋ ਕਾਰ ਤੈਸੇ' ॥ ੧੨ ॥
ਸੁਨੀ ਭੂਪ[1] ਬਾਨੀ। ਕਰੇ ਸਾਵਧਾਨੀ। [1]ਰਾਜੇ ਦੀ।
ਬਡੋ ਫੀਲ ਪ੍ਰੇਰਾ। ਮਹਾਂ ਮੱਤ[1] ਘੇਰਾ ॥ ੧੩ ॥ [1]ਮਸਤ।
ਮਨੋ ਸੈਲ ਸ਼੍ਰਿੰਗੰ[1]। ਚਲ੍ਯੋ ਯੌਂ ਮਤੰਗੰ। [1]ਮਾਨੋਂ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਹੈ।
ਫੁੰਕਾਰੇ ਕਰਾਲਾ। ਮਹਾਂ ਓਜਵਾਲਾ ॥ ੧੪ ॥
ਸੁ ਨੇਜ਼ਾਨ ਪ੍ਰੇਰਾ[1]। ਚਿੰਘਾਰੈ ਬਡੇਰਾ। [1]ਨੇਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੋਇਆ।
ਘਨੀ ਕੈਫ ਪਾਨੀ[1]। ਚਲ੍ਯੋ ਅੱਗ੍ਰ ਥਾਨੀ ॥ ੧੫ ॥ [1]ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਹੋਈ। [ਅ:, ਕੈਫ਼ = ਨਸ਼ਾ। ਨਸ਼ੇ ਵਾਲੀ ਸ਼ੈ]।
ਪਦਾਂਤੀ ਹਜ਼ਾਰੈਂ[1]। ਮਿਲੇ ਹੈਂ ਪਿਛਾਰੈਂ। [1]ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪੈਦਲ ਸੂਰਮੇਂ।
ਤੁਰੰਗੈ ਨਚਾਏ। ਭਏ ਬਾਮ ਦਾਏ[1] ॥ ੧੬ ॥ [1]ਖੱਬੇ ਸੱਜੇ।

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਚਲ੍ਯੋ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਲੀਨੀ ਕਮਾਨਾ।
ਗਹੇ ਬਾਨ ਤੀਖੇ ਗੁਨੰ ਸੰਧਿ ਤਾਨਾ[1]।' [1]ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ ਜੋੜਕੇ ਖਿਚਿਆ।
ਪ੍ਰਹਾਰੈ ਚਲੈ ਸਾਮੁਹੇ ਕੋਟ ਪੌਰਾ।
ਕਰੀ ਹਾਲ ਹੂਲੰ ਪਰ੍ਯੋ ਭੂਰ ਰੌਰਾ ॥ ੧੭ ॥
ਭਯੋ ਭੀਮਚੰਦੰ ਕਿਤੀ ਦੂਰ ਪਾਛੇ।
-ਫਤੇ ਕੋਟ ਕੈ ਹੈਂ[1]-ਇਮੰ ਚੀਤ ਬਾਂਛੇ। [1]ਕਰ ਲਵਾਂਗੇ।
ਕਟੋਚੀ ਹੰਡੂਰੀ ਹੁਤੇ ਔਰ ਰਾਜੇ।
ਭਏ ਬਾਮ ਦਾਏਂ ਚਲੇ ਜੁੱਧ ਕਾਜੇ ॥ ੧੮ ॥
ਦੁਊ ਸਿੰਘ ਜੋਧੇ ਗੁਰੂ ਆਪ ਭੇਜੇ।
ਬਰੇ ਕੋਟ ਮੈਂ ਜਾਇ ਲੀਨੇ ਸੁ ਨੇਜ਼ੇ।
ਜਿਤੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗੀ ਕਰੇ ਜ਼ੋਰ ਆਏ।
ਤੁਫੰਗੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਤੜਾਕੇ ਉਠਾਏ ॥ ੧੯ ॥

ਦੋਹਰਾ:

ਹੁਤੋ ਅਗਮ ਪੁਰ ਮੋਰਚਾ,
ਤਹਾਂ ਪਰਜੋ ਘਮਸਾਨ।
ਥਿਰਹਿਂ[1] ਸਿੰਘ ਛੋਰਹਿ ਨਹੀਂ, — [1]ਮੋਰਚੇ ਤੇ ਸਿੰਘ ਡਟ ਗਏ।
ਪਰੇ ਪਹਾਰੀ ਆਨਿ ॥੨੦॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਬਡੇ ਓਜ ਲਾਏ ਤੁਫੰਗੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰੀ।
ਤਬੈ ਆਨਿ ਢੂਕੇ ਸਮੂਹੰ ਪਹਾਰੀ।
ਚਲੀ ਬ੍ਰਿੰਦ ਗੋਰੀ ਮਰੇ ਬੀਰ ਕੇਤੇ।
ਤਊ ਨਾਂਹਿ ਛੋਰੈਂ ਰੁਪੇ ਸਿੰਘ ਜੇਤੇ ॥੨੧॥
ਕਰਾਚੋਲ ਕਾਢੇ ਭਏ ਹੱਥਵੱਥੰ।
ਮਰੇ ਸਿੰਘ ਮਾਰੇ ਪਹਾਰੀ ਪ੍ਰਮੱਥੰ[1]। — [1]ਸਿੰਘ (ਆਪ ਵੀ) ਮਰੇ ਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਲਕੇ ਮਾਰਿਆ।
ਰਹੇ ਆਨਿ ਥੋਰੇ[1] ਸੁ ਲੀਨੇ ਧਕਾਈ। — [1]ਸਿੰਘ ਥੋੜੇ ਰਹਿ ਗਏ।
ਲਿਯੋ ਮੋਰਚਾ ਮੱਲ ਛੂਛੰ ਤਕਾਈ[1] ॥੨੨॥ — [1](ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ) ਮੋਰਚਾ ਖਾਲੀ ਤੱਕਕੇ ਮੱਲ ਲਿਆ।
ਚਲੇ ਫੇਰ ਆਗੇ ਲਯੋ ਬੀਚ ਹਾਥੀ।
ਸੁ ਸੈਫੰ ਭ੍ਰਮਾਵੈ ਬਧੀ ਸੁੰਡ ਸਾਥੀ।
ਧਕਾਏ ਕਿਤੀ ਦੂਰ ਲੌ ਸਿੰਘ ਆਏ[1]। — [1]ਧਕੀਂਦੇ ਹੋਏ ਸਿੰਘ ਦੂਰ ਤਕ ਆਏ।
ਪਰੇ ਮਾਰ ਗੋਰੀਨ ਕੀ ਬੀਰ ਘਾਏ ॥੨੩॥
ਭਏ ਕੋਟ ਕੇ ਪੌਰ ਕੋ ਸਾਮੁਹਾਈ।
ਚਲੈਂ ਬਾਨ ਗੋਰੀ ਮਹਾਂ ਧੂਮ ਪਾਈ।
ਫਿਰੀ ਜੋਗਨੀ ਆਨਿ ਭੂਤੰ ਸੁ ਪ੍ਰੇਤੰ।
ਭਖੈਂ ਮਾਸਹਾਰੀ ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਖੇਤੰ ॥੨੪॥
ਭ੍ਰਮੈਂ ਗ੍ਰਿੱਧ ਬ੍ਰਿੰਧੰ, ਰੜੈਂ ਕੰਕ ਬੰਕੰ[1]। — [1]ਬੋਲਦੀਆਂ ਹਨ ਚਿੱ: ਚੀਲਾਂ ਟੇਢੀਆਂ (ਚੁੰਝਾਂ ਵਾਲੀਆਂ) [ਰਤਨਾ = ਰਟਨਾ]।
ਅਘਾਵੈਂ ਡਕਾਰੈਂ[1], ਬਜੈਂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਡੰਕੰ[2]। — [1]ਡਕਾਰਦੇ ਹਨ। [2]ਡੰਕੇ ਵਜਦੇ ਹਨ।
ਸਰੰ ਸਾਂਗ ਸੇਲੇ ਸਰੋਹੀ ਦੁਧਾਰੇ।
ਲਗੇ ਅੰਗ ਭੰਗੇ ਪਰੇ ਬੀਰ ਮਾਰੇ ॥੨੫॥
ਚਲਜੋ ਮੱਤ ਹਾਥੀ ਜਬੈ ਪੌਰ ਆਯੋ।
ਧਕੇਲੇ ਸਭੈ ਸਿੰਘ ਯੌਂ ਜ਼ੋਰ ਪਾਯੋ।
ਬਰੇ ਬੀਚ ਕੋਟੰ ਲਿਏ ਓਟ ਠਾਂਢੇ[1]। — [1]ਆਸਰਾ ਲੈਕੇ ਖੜੋ ਗਏ।
ਤੁਫੰਗੈਂ ਤੜਾਕੇ ਪਰੈਂ ਹੋਇ ਗਾਢੇ ॥੨੬॥

ਛੁਟੀ ਸੈਂਕਰੇ ਏਕਬਾਰੀ ਤੁਫੰਗੈਂ।
ਫੁਟੈਂ ਤੁੰਡ ਮੁੰਡੈਂ ਲਿਟੈ ਜਯੋਂ ਮਲੰਗੈਂ।
ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਪਰੇ ਮਾਰ ਗੋਰੀਨ ਹੋਈ।
ਤਊ ਨ ਮਿਟੇ ਹੇਲ ਘਾਲੰਤਿ ਸੋਈ ॥੨੭॥
ਪਹੁਚੇ ਜਬੈ ਪੌਰ ਲੌ ਆਨਿ ਬੈਰੀ।
ਬਡੀ ਮਾਰ ਖੈ ਕੈ ਨਹੀਂ ਤੁੰਡ ਫੇਰੀ।
ਕਰਾਚੋਲ ਕਾਢੇ ਚਹੈਂ ਸੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ।
ਦਿਯੋ ਢੋਇ ਹਾਥੀ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥੨੮॥
ਦੜਾ ਦਾੜ ਗੈਰੈਂ ਤੁਫੰਗੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
ਕਿਲੇ ਮੋਰਚੇ ਮੈਂ ਖਰੇ ਸਿੰਘ ਮਾਰੈਂ।
ਪਰੀ ਲੋਥ ਪੈ ਲੋਥ ਪੌਰੰ ਅਗਾਰੀ।
ਗਏ ਜੂਝ ਕੇਤੇ ਬਕੈਂ 'ਮਾਰ ਮਾਰੀ' ॥੨੯॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ:

ਤਬਿ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਯੋ
-ਇਹ ਅਵਸਰ ਅਬਿ ਮੇਰਾ।
ਹਤੌਂ ਮਤੰਗ ਅੰਗ ਮੈਂ ਬਰਛਾ
ਕਰਿ ਕੈ ਓਜ ਘਨੇਰਾ- ॥੩੦॥
ਹਯ ਅਰੂਢਿ ਕਰਿ ਠਾਂਢੋ ਅੰਤਰ
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਸਾ।
ਮਾਦਕ ਚਢਯੋ ਮਸਤ ਅਤਿ ਹੋਵਾ
ਸਭਿ ਸੋਂ ਬਾਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ॥੩੧॥
'ਖੋਲਿ ਕਪਾਟ ਦੇਹੁ ਮੁਝ ਆਗੈ
ਦੇਖਹੁ ਜੰਗ ਮਤੰਗਾ।
ਅਪਰ ਸਭਿਨਿ ਕੌ ਤੁਮ ਦਿਢ ਝਾਲੋ[1]
ਸ਼ਲਖ ਤੁਫੰਗਨਿ ਸੰਗਾ ॥੩੨॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬਾਂਟੇ ਆਯੋ
ਹਤੇ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦਾ।
ਐਸੀ ਕਰਹੁ ਮਾਰ ਮਿਲਿ ਸਿੰਘਹੁ !
ਧਰ ਪਰ ਧਰ ਹ੍ਵੈਂ ਬ੍ਰਿੰਦਾ[1]' ॥੩੩॥

[1]ਪਕੇ ਹੋਕੇ ਝੱਲੋ।

[1]ਧਰਤੀ ਤੇ ਧੜਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਗ ਜਾਵੇ।

ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕਪਾਟ ਖੁਲਿਵਾਏ
ਹਯ ਕੀ ਬਾਗ ਉਠਾਈ।
ਸਮੁਖ ਮਤੰਗ ਆਵਤੋ ਪਿਖਿ ਕਰਿ
ਗਮਨਜੋਂ ਕੇਹਰਿ ਨਜਾਈ ॥੩੪॥
ਚਰਬਤਿ ਓਠਨ ਲਾਲ ਬਿਲੋਚਨਿ
ਫਰਕਤਿ ਮੂਛ ਉਠਾਈ।
ਭ੍ਰਿਕੁਟੀ ਚਢੀ ਕੁਟਿਲ, ਮੁਖ ਲਾਲੀ,
ਸ਼ਮਸ਼ ਮਹਾਂ ਛਬਿ ਛਾਈ ॥੩੫॥
ਮਨਹੁ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਟਾ ਉਠਿ[1]
ਭੀਖਨ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਵਾ।
ਤੋਮਰ ਧਰਿ ਕੈ ਹਾਥ ਉਭਾਰਜੋ
ਹਾਥੀ ਮਸਤਕ ਜੋਵਾ ॥੩੬॥
ਪਗ ਕੋ ਬਲ ਰਕਾਬ ਪਰ ਕਰਿ ਕੈ
ਉਛਲਜੋ ਆਸਨ ਛੋਰਾ।
ਸਭਿ ਸਰੀਰ ਕੌ ਓਜ ਸੰਭਰਿ ਕੈ
ਹਯ ਫਾਂਦਜੋ ਗਜ ਓਰਾ ॥੩੭॥
ਸੈਫ ਬਚਾਇ ਚਲਾਇ ਸੁ ਬਰਛਾ
ਤਵਾ ਪੁਲਾਦੀ ਫੋਰਾ।
ਬਰਜੋ ਜਾਇ ਗਜ ਮਸਤਕ ਮੈਂ ਜਬਿ
ਪੁਨ ਕਰ ਜੁਗ ਕਰਿ ਜ਼ੋਰਾ[1] ॥੩੮॥
ਕਰਜੋ ਧਸਾਵਨਿ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਜੋ ਐਸੇ
ਉਪਮਾਂ ਕਹੌਂ ਬਨਾਈ।
[1]ਕ੍ਰੌਂਚ ਸੈਲ ਮਹਿਂ ਜਿਮ ਸ਼ਿਵ ਨੰਦਨ
ਬਰਛੀ ਮਾਰਿ ਧਸਾਈ[3] ॥੩੯॥
ਬਾਸ਼ਕ ਕਿਧੌਂ ਬੇਗ ਫਣ ਦੀਰਘ[1]
ਬਿਨਤਾ ਸੁਤ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸਾ[1]।
ਦੇਖਿ ਰੰਧ੍ਰ ਗਿਰ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ[1]
ਨਹਿਂ ਪੁਨ ਬਦਨ ਨਿਕਾਸਾ ॥੪੦॥
ਮਨਹੁ ਇੰਦ੍ਰ ਕਰਿ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਲੰਦੈ

[1]ਮਾਨੋਂ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਅਯਾਲ ਉਠੀ ਹੈ।

[1]ਦੋ ਹਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ।

[1]ਕ੍ਰੌਂਚ ਪਹਾੜ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਾਮ ਕਾਰਤਕ ਨੇ ਬਰਛੀ ਮਾਰਕੇ ਧਸਾਈ ਹੈ [ਕ੍ਰੌਂਚ ਹਿਮਾਲਾ ਦਾ ਪੌਤਾ ਮੈਨਾਕ ਦਾ ਪੁੱਤ ਜੋ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋਕੇ ਕ੍ਰੌਂਚ ਦੀਪ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਗਾ ਸੀ, ਕਿ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਕਾਰਤਕੇਯ ਨੇ ਬਰਛੀ ਮਾਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੱਡ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਿਰ ਕੱਟ ਲਿਆ]।

[1]ਯਾ ਵਡੇ ਫਣ ਵਾਲਾ ਬਾਸ਼ਕ (ਨਾਗ)।

[1]ਗਰੁੜ ਦੇ ਡਰ ਕਰਕੇ.....।

[1]ਪਹਾੜ ਵਿਚ ਖੁਡ ਵੇਖਕੇ ਵੜ ਗਿਆ।

ਲੀਨਿ ਰੁੱਦ੍ਰ ਤੇ ਸੂਲੰ[1]।
ਗਿਰ ਕੋ ਹਤ੍ਯੋ ਬਧਨ ਕੇ ਹਿਤ ਕਰਿ[1]
ਅਸ ਉਪਮਾ ਅਨੁਕੂਲੰ ॥੪੧॥
ਪੁਨ ਤੋਮਰ ਕੌਂ ਦੋਨਹੁਂ ਕਰ ਸੋਂ
ਬਲ ਤੇ ਬਹੁ ਝਕਝੋਰਾ[1]।
ਖੈਂਚਿ ਨਿਕਾਸ੍ਯੋ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਲਿਪਟ੍ਯੋ
ਕੀਨਸਿ ਅਪਨੀ ਓਰਾ[1] ॥੪੨॥
ਬਰਛਾ ਲਗਤਿ ਚਿੰਘਾਰ੍ਯੋ ਦੀਰਘ
ਕੁੰਚਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ।
ਜਨੁ ਗੁਰਸਿੱਖ ਕੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨ੍ਯੋ
'ਮੈਂ ਭੂਲ੍ਯੋ ਇਤ ਆਯੋ' ॥੪੩॥
ਨਿਕਸ੍ਯੋ ਤੋਮਰ ਮਸਤਕ ਤੇ ਜਬਿ
ਹਟਿ ਪਾਛੈ ਮੁਖ ਮੋਰਾ।
ਪੁਨ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਚੋਭਤਿ ਨੇਜ਼ਾ[1]
ਰਿਸ੍ਯੋ ਦੁਰਦ ਤਬਿ ਘੋਰਾ[1] ॥੪੪॥
ਬਹਿਤਿ ਰੁਧਰ ਕੀ ਧਾਰ ਬਡੇਰੀ,
ਝਟਤਿ ਸੁੰਡ ਫਿਰ ਫੇਰੀ।
ਜੇ ਤੋਮਰ ਕੋ ਚੋਕਤਿ ਨੇਰੈ
ਤਿਨ ਕੌਂ ਮਾਰਤਿ ਗੇਰੀ[1] ॥੪੫॥
ਭਯੋ ਬਿਬਸ ਬਹੁ ਮਰੇ ਪਹਾਰੀ
ਸੈਫ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹਾਥੀ।
ਚਿੰਘਾਰਤਿ ਅਰੁ ਫੇਰਤਿ ਬਲ ਤੇ
ਕਤਲ ਕਰੇ ਨਿਜ ਸਾਥੀ ॥੪੬॥
ਭਯੋ ਸਥਾਰ[1] ਸੈਫ ਤੇ ਕਾਟਤਿ
ਪਰ੍ਯੋ ਰੌਰ ਤਬਿ ਭਾਰਾ।
ਸਹਤਿ ਸਿੰਘ ਕੁਛ ਸਤਿਗੁਰ ਹੇਰੇ
ਭਯੋ ਅਨੰਦ ਉਦਾਰਾ ॥੪੭॥
ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਘਨੇ ਮੋਰਿਬੇ[1] ਗਜ ਕੌਂ
ਜਹਿਂ ਦੇਖਤਿ ਨਿਜ ਨੇਰੇ।
ਰਿਸ ਤੇ ਸੁੰਡ ਫੇਰਤੋ ਮਾਰਤਿ
ਸੈਫ ਸਾਥ ਗਨ ਗੇਰੇ ॥੪੮॥

[1]ਤ੍ਰਿਸੂਲ।
[1]ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ।
[1]ਘੁਮ ਘੁਮ ਕੇ ਫੇਰਿਆ।
[1]ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਿਆ।
[1]ਭਾਵ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਨੇਜ਼ਾ ਚੋਭਦਾ ਹੈ।
[1]ਭਿਆਨਕ ਹਾਥੀ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਚੜਿਆ।
[1]ਜੋ ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ ਤੋਮਰ ਚੋਭਦੇ ਸਨ ਪਹਾੜੀਏ ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਡੇਗ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
[1]ਢੇਰ ਲੱਗ ਗਏ, ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਲੋਕ (ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ) ਮਰੇ।
[1]ਮੋੜਨ ਲਈ।

ਰਹਜੋ ਖਾਲਸਾ ਮਾਰਨ ਤੇ ਕਿਤ,
ਇਕ ਮਤੰਗ ਹੀ ਮਾਰੈ[1]।

[1]ਖਾਲਸਾ ਤਾਂ ਮਾਰਨੋ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ ਇਕ ਹਾਥੀ ਹੀ ਬਥੇਰਾ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਦੌਰ ਪਰਤਿ ਹੈ ਕਾਟਤਿ
ਭਾਜਤਿ ਜਾਤਿ ਅਗਾਰੈ ॥੪੯॥
ਪੈਰਨ ਸੋਂ ਦਰਿ ਕਰਿ ਗਨ ਮਾਰੇ[1]

[1]ਦਰੜ ਕੇ ਮਾਰੇ।

ਸੈਫ ਸੰਗ ਬਹੁ ਕਾਟੇ।
ਜਤਨ ਹਟਾਵਨਿ ਕੌ ਕਰਿ ਹਾਰੇ
ਹਟਜੋ ਨ ਕੇਤਿਕ ਡਾਟੇ[1] ॥੫੦॥

[1]ਬਹੁਤਾ ਡਾਂਟਿਆ ਬੀ।

ਤਬਿ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਪੇਲਤਿ[1] ਪਾਛੇ

[1]ਧੱਕਦਾ ਹੈ।

ਤੋਮਰ ਅਨੀ ਪ੍ਰਹਾਰੈ[1]।

[1]ਧੱਕਦਾ ਹੈ (ਹਾਥੀ ਨੂੰ) ਬਰਛੇ ਦੀ ਨੋਕ ਚੋਭਕੇ।

ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ਬੇਗ ਜਾਤਿ ਕਰਿ ਆਗੈ
ਘਨੇ ਪਹਾਰੀ ਮਾਰੈ ॥੫੧॥
ਪਰਜੋ ਅਪੂਠੋ[1] ਘਰ ਕੇ ਮਾਰਤਿ

[1]ਪੁੱਠਾ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ।

ਜਸੁਵਾਰਨ ਕੋ ਹਾਥੀ।
ਅਬਿ ਲੌ ਕਹਿਵਤ ਅਹੈ ਗਿਰਨਿ ਮਹਿਂ
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਬੋਲਤਿ ਸਾਥੀ[1] ॥੫੨॥

[1]'ਜਸਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਾਥੀ' ਇਕ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ, ਜੋ ਵੱਡਾ ਹੋਕੇ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਾਰੇ ਉਸ ਪ੍ਰਥਾਇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 'ਜਸਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਾਥੀ ਮੁੜ ਘਿੜ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰੇ'।

ਹਤੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਗਿਰ ਨਰ ਕੁੰਚਰ[1]

[1]ਪਹਾੜੀ ਆਦਮੀ ਹਾਥੀ ਨੇ ਮਾਰੇ।

ਗੁਰ ਕੀ ਬਿਜੈ ਕਰੰਤਾ।
ਲੋਚਨ ਲਾਲ ਚਿੰਘਾਰ ਪੁਕਾਰੈ
ਸੁੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਭ੍ਰਮੰਤਾ ॥੫੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਕੁੰਚਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੬॥

੨੭. [ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ]

੨੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੮

ਦੋਹਰਾ:

ਜਸੁਵਾਰੀ ਨ੍ਰਿਪ ਕੇਸਰੀ, ਨਿਜ ਕੁੰਚਰ ਅਵਿਲੋਕ।
ਸੈਨ ਖਪਾਵਤਿ ਫਿਰਤਿ ਹੈ, ਰਿਦੈ ਧਾਰਿ ਬਹੁ ਸ਼ੋਕ ॥੧॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

[1]-ਪਦਾਂਤੀ ਖਪਾਏ। ਜਿਤੇ ਸੰਗ ਲਾਏ[2]।
ਰਹੇ ਸ਼ੇਖ ਜੋਈ। ਭਜੇ ਤੀਰ ਸੋਈ[1] ॥੨॥
ਇਕੈ ਓਰ ਹਾਥੀ। ਬਿਨਾਸੇ ਜੁ ਸਾਥੀ[1]।
ਦੁਤੀ ਓਰ ਸਿੰਘੰ। ਜਥਾ ਭੀਮ ਸਿੰਘੰ[1] ॥੩॥
ਚਮੂੰ ਪੁੰਜ ਘਾਈ। ਨਹੀਂ ਧੀਰ ਪਾਈ।
ਰਹਜੋ ਦੁਰਗ ਲੈਬੇ। ਬਨਜੋ ਜੀਵ ਦੈਬੈ[1] ॥੪॥
ਗੁਰੂ ਸੈਨ ਥੋਰੀ। ਬਡੋ ਘਾਲਿ ਜ਼ੋਰੀ[1]।
ਹਮੈ ਸਾਥ ਲੱਛਾ। ਬਿਲੋਕੈਂ ਪ੍ਰਤੱਛਾ[1] ॥੫॥
ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਜਾਨੀ। ਭਈ ਪੁੰਜ ਹਾਨੀ।
ਥਿਰੇ ਨ ਪਦਾਂਤੀ। ਰਿਦੈ ਧੀਰ ਹਾਤੀ ॥੬॥
ਤੁਰੰਗਾਨਿ ਸੈਨਾ। ਅਬੈ ਜੁੱਧ ਐਨਾ[1]।
ਲਰੌਂ ਸੰਗ ਲੈ ਕੇ। ਚਢੌਂ ਕੋਟ ਧੈ ਕੇ[1]- ॥੭॥
ਰਿਦੈ ਯੌਂ ਬਿਚਾਰੀ[1]। ਸਮੂਹੰ ਹਕਾਰੀ[2]।
ਬਧੇ ਟੋਲ ਕੇਤੇ। ਨ੍ਰਿਭੈ ਬੀਰ ਜੇਤੇ ॥੮॥
ਮਿਲੇ ਹੇਲ ਘਾਲਾ। ਛੁਟੀ ਬੌਨਿ ਜ੍ਵਾਲਾ[1]।
ਤੜਾ ਤਾੜ ਮਾਚੀ। ਕਰਾਲੀ ਸੁ ਨਾਚੀ ॥੯॥
ਬਕੈਂ 'ਮਾਰ ਮਾਰੰ।' ਤੁਰੰਗਾਂ ਸਵਾਰੰ।
ਗਜੰ ਘੇਰ ਲੀਨਾ। ਸਬੈ ਅੱਗ੍ਰ ਕੀਨਾ[1] ॥੧੦॥
ਜਸੋਵਾਰਿ ਦੇਖਾ। ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਰੇਖਾ[1]।

[1]ਇਥੋਂ ਕੇਸਰੀ ਦੀ ਸੋਚ ਟੁਰਦੀ ਹੈ। [2]ਜੇਹੜੇ (ਹਾਥੀ ਦੇ) ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ।
[1]ਉਹ ਹਾਥੀ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਭੱਜ ਗਏ।
[1]ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ (ਉਸਦੇ) ਸਾਥੀ ਹਾਥੀ ਨੇ ਮਾਰੇ।
[1]ਭਿਆਨਕ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ।
[1]ਜਿੰਦ ਦੇਣੀ ਬਣ ਗਈ।
[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਥੋੜੀ ਸੈਨਾ ਨੇ ਹੀ ਬੜਾ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਹੈ।
[1]ਇਹ ਗਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਹਨ।
[1]ਅਜੇ ਜੁੱਧ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਹੈ।
[1]ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਕਿਲੇ ਤੇ ਜਾਕੇ ਚੜਾਂ।
[1]ਵਿਚਾਰਿਆ (ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਨੇ)। [2]ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ।
[1]ਜ੍ਵਾਲਾ ਬਮਣੀ = ਬੰਦੂਕ।
[1]ਸਾਰਿਆਂ (ਨੂੰ ਆਪਣੇ) ਅੱਗੇ ਕੀਤਾ।
[1]ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਸਵਾਰੀਏ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ਤੇ (ਅਪਣੀ ਸੁਭ) ਰੇਖਾ ਸਮਝੀ (ਭਾਵ) ਭਾਗ ਜਾਗੇ। ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਪਾਠ ਸੁਧ ਪ੍ਰੇਖਾ (= ਪਰਖਿਆ) ਹੈ।

-ਪਰਜੋ ਕਾਮ ਮੇਰਾ। ਢੁਕਜੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਨੇਰਾ-
॥ ੧੧ ॥
ਖੁਲ੍ਹਜੋ ਕੋਟ ਦ੍ਵਾਰਾ। ਚਮੂੰ ਕੋ ਨਿਹਾਰਾ।
ਭਯੋ ਨੇਰ ਆਈ। ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ
॥ ੧੨ ॥

ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦ:

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਧਾਯੋ, ਬਰਛਾ ਹਾਥ ਲੈ।
ਮੋਰ ਮਨਿੰਦ ਨਚਾਯੋ, ਬਾਗ ਉਠਾਇ ਕਰਿ।
ਲਲਕਾਰਤਿ ਰਣ ਆਯੋ, ਬਾਹਰ ਨਿਕਸਿ ਕੈ।
ਜਥਾ ਸ਼ੇਰ ਗਰਜਾਯੋ, ਦੇਖਿ ਮਤੰਗ ਗਣ
॥ ੧੩ ॥
ਬਿਚਰਤਿ ਗਨ ਮਤਵਾਲਾ ਬਾਰਨ, ਚਢਿ ਰਹੀ[1]।

[1]ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਚੜ੍ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਾਲਾ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਬਹਿਤ ਬਿਸ਼ਾਲਾ, ਘਾਵਨ ਭੇਦਿਓ।
ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਹਿ ਬਿਹਾਲਾ, ਦਰੜਤਿ ਲੋਥ ਗਨ।
ਫੇਰਤਿ ਸੁੰਡ ਕਰਾਲਾ, ਕਾਟਤਿ ਸੁਭਟ ਦਲ
॥ ੧੪ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧੁਨਿ ਛੰਦ:

ਥਲ ਥਲ[1] ਦਲ ਖਲਭਲ[2] ਪਰਜੋ, ਲੋਥ ਉਲੱਥ ਪਲੱਥ।

[1]ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ। [2]ਖਰਬ੍ਰਾਟ, ਘਬਰਾ ਵਾਲਾ ਰੌਲਾ।

ਜਸੁਵਾਰੀ ਕੋ ਫਿਰਤਿ ਹੈ, ਹਾਥੀ ਹੱਥ[1] ਪ੍ਰਮੱਥ[2]।

[1]ਹਾਥੀ ਦੀ ਸੁੰਡ। [ਸੰਸ:, ਹਸ੍ਤ = ਹਾਥੀ ਦੀ ਸੁੰਡ]। [2]ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੱਥਦਾ ਅਰਥਾਤ ਤਬਾਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹੱਥ[†] ਪ੍ਰਮੱਥਥ[1] ਕਿੱਤ ਨ ਪੱਥਥ[2‡] ਮਥਿਤ ਜਹਿਂ ਜੁੱਥਥ[3]।

[1]ਸੁੰਡ ਨਾਲ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। [2]ਨ+ਪੱਥ+ਥ = ਰਾਹ+ਹੱਥ+ਨਹੀਂ, ਭਾਵ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। [3]ਜੁੱਥ+ਥ = ਟੋਲੇ ਖੜੇ ਹੋਣ। [†]ਅਕਸਰ ਥਾਂ ਏਥੇ ਪਾਠ 'ਹਾਥੀ ਹੱਥ' ਹੈ, ਪਰ ਛੰਦਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਮੁਜਬ ਹਾਥੀ ਪਦ ਵਾਧੂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਆਦਿ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯਾਯ ਮੁਜਬ ਲਗੇ ਹੋਏ ਪਦ 'ਹਾਥੀ' ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਏਥੇ ਮੂਲ ਸਮਝਕੇ ਲਿਖ ਦਿਤਾ ਹੈ। [‡]ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਹੈ-ਥਕਤਿ ਨ ਪੱਥਥ = ਦਰੜ ਸਿੱਟਣੋਂ ਨਹੀਂ ਥੱਕਦਾ ਹਾਥੀ (ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਖੜੇ ਹਨ ਟੋਲੇ)।

ਥਲ ਥਲ ਗੁੱਥਥ[1], ਥਿਰਤਿ ਨ ਸੱਥਥ[2] ਮਥਰ ਥਰ ਗੁੱਥਥ[3†]।

[1]ਗੁੰਨ੍ਹਣਾਂ (ਆਟੇ ਵਾਂਗ), ਭਾਵ ਮਲੀ ਦਲੀ ਜਾਣਾ। [2]ਸਥਾਨ। (ਅ) ਸਾਥੀਆਂ ਤੋਂ। ਭਾਵ ਜੋ ਟੋਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬੀ ਨਹੀਂ ਅਟਕੀਂਦਾ। [3]ਗੁੱਛਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [†]ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਹੈ-ਥਰ ਥਰ ਗੁੱਥਥ = ਵਿਚ ਵੜ ਵੜਕੇ ਮਲਦਾ ਦਲਦਾ ਹੈ।

ਥੰਭਤਿ ਨ ਕਿੱਥਥ[1] ਥਿਰ ਥਿਰ ਚਿੱਥਥ[2]ਮ ਬਪੁ ਉਪਲੱਥਥ[3]।

[1]ਠਹਿਰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿਤੇ ਬੀ। [2]ਥਿਰ = ਖੜੋਂਦਾ ਹੈ। ਥਿਰ = ਖੜੋਕੇ। ਚਿੱਥਥ = ਚਿੱਥਦਾ, ਭਾਵ ਚੀਰਦਾ ਹੈ। [3]ਹੇਠਾਂ ਉੱਤੇ ਕਰਨਾ, ਉਲਟਾ ਸੁੱਟਣਾ।

ਬਿਸਲ[1] ਚਲੱਥਥ[2]† ਥੁਰਜ ਨ ਮੱਥਥ[3]‡, ਥਕਤ ਪਰੰ[4] ਥਲਥਲ[5] ॥੧੫॥

[1]ਤਿਲਕ ਕੇ, ਭਾਵ ਮਸਤੀ ਕਰਕੇ ਅਟਪਟੀ ਚਾਲ। [2]ਚਲਦਾ ਹੈ। [3]ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਨਿਉਂਦਾ ਭਾਵ ਨਸ਼ੇ ਹੇਠ ਝੂੰਮਦਾ ਹੈ, ਨਸ਼ਾ ਹੁਣ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ (ਅ) ਥੋੜਿਆਂ ਨਹੀਂ (ਪਰ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ) ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। [4]ਥਕੇ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ। †ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਹੈ- ਬਿਸਲ ਚਲੱਥਥ = ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ‡ਪਾਠਾਂਤ੍ਰ ਹੈ-ਥੁਰਿਯ ਨ ਮੱਥਥ = ਥੋੜੇ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਨਾ:-ਪਾ:-ਥਰਿਯ ਨਮੱਥਥ = ਥਰਕਦਾ ਹੈ, ਝੂੰਮਦਾ ਹੈ। [5]ਇਸਦੇ ਆਮ ਮਿਲਦੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਦੋ ਮਾਤ੍ਰਾਂ ਵਧ ਹਨ:-ਜੋ ਐਉਂ ਹੈ:- "ਥਿਸਲ ਚਲੱਥਥ, ਥੁਰਿਯ ਨ ਮੱਥਥ, ਥਕਤ ਪਰੱਥਥ ਥਲ ਥਲ" ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੇ ਥੱਥਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਮੂਲ ਭੂਖਣ ਸਮਝਕੇ 'ਪਰੰ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਪਰੱਥਥ' ਤੇ 'ਪਰੰਥਲ' ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਛੰਦ ਦੀ ਚਾਲ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਠੀਕ ਇਸੇ ਟਿਕਾਣੇ ਦੇ ਥੱਥੇ ਵਾਧੂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕੱਟਣ ਨਾਲ 'ਪਰੰ ਥਲ ਥਲ' ਪਾਠ ਸਫਾ, ਸ਼ੁੱਧ, ਮਾਤ੍ਰਾ ਮੂਜਬ ਬੀ ਠੀਕ ਤੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਲਾਵੰਨਜਤਾ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ:

(ਪਹਾੜੀ) ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਖਰਬਰਾਟ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਲੋਥਾਂ (ਤੇ ਲੋਥਾਂ) ਉਲਟੀਆਂ ਪੁਲਟੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, (ਕਿਉਂਕਿ) ਜਸੁਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਹਾਥੀ ਸੁੰਡ ਨਾਲ ਤਬਾਹੀ ਕਰਦਾ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

(ਹਾਂ ਹਾਥੀ) ਸੁੰਡ ਨਾਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਬਾਹੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੱਥ ਆਉਂਦਾ ਰਸਤਾ ਜਿੱਥੇ (ਜਾਕੇ) ਟੋਲੇ ਟਿਕ ਕੇ ਖੜੋਣ।

ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਮਲੀ ਦਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਅਟਕਦਾ ਨਹੀਂ, (ਲੋਕੀ) ਥਰ ਥਰ (ਕੰਬਦੇ) ਗੁੱਛਾ ਮੁੱਛਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਥੰਮ੍ਹਿਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, (ਜੋ) ਖੜੋਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖੜੋਕੇ ਚੀਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਤੇ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ) ਉਲਟਾ ਉਲਟਾ ਕੇ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਟਪਟੀ (ਚਾਲੇ) ਚਲਦਾ ਹੈ, ਥੋੜਾ ਥੋੜਾ ਝੂੰਮਦਾ ਹੈ, ਥਾਂ ਥਾਂ (ਸਰੀਰ) ਪਏ ਹਨ, ਮਾਨੋਂ ਥੱਕੇ ਹੋਏ (ਆਰਾਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ)।

ਦੋਹਰਾ:

ਕਹਿੰ ਲਗਿ ਬਰਨੌਂ ਕਰੀ ਨੇ[1], ਕਰੀ ਮਾਰ ਇਕਸਾਰ।

ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਸੂਰਮਾ, ਖੇਤ ਭਯੋ ਬਿਕਰਾਰ ॥੧੬॥

[1]ਹਾਥੀ ਨੇ।

ਲਲਿਤ ਪਦ ਛੰਦ:

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਚਮੂੰ ਚੀਰ ਸਭਿ
ਕੀਨਸਿ ਬੇਗ ਬਿਲੰਦੰ[1]।
ਦਬਟਤਿ ਕਾਟਤਿ ਡਾਟਤਿ ਭਟ ਬਹੁ
ਸਿਮਰਿ ਗੁਰੂ ਸੁਖਕੰਦੰ ॥੧੭॥

[1]ਬੜੀ ਫੁਰਤੀ ਕੀਤੀ।

ਜਹਾਂ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਖਰੋਵਾ
ਬਾਨ ਕਮਾਨ ਸੰਧਾਨੇ[1]।
ਭੌਂਹ ਅਮੈਠਤਿ ਐਂਚਤਿ ਬਲ ਕਰਿ

[1]ਕਮਾਨ ਵਿਚ ਤੀਰ ਜੋੜਕੇ।

ਸਿੰਘਨ ਕੌ ਹਤਿ ਹਾਨੇ[1] ॥੧੮॥
ਤਹਾਂ ਪਹੁੰਚਿ ਲਲਕਾਰ੍ਯੋ 'ਥਿਰ ਰਹੁ
ਸਿੰਘ ਅਨਿਕ ਤੈਂ ਮਾਰੇ।
ਸਭਿ ਕੋ ਪਲਟਾ ਛਿਨ ਮਹੁਂ ਲੈ ਹੌਂ
ਕਹਾਂ ਛੋਭ ਤੂੰ ਧਾਰੇ?' ॥੧੯॥
ਪਿਖ੍ਯੋ ਅਚਾਨਕ ਨਿਕਟ ਆਇਗੋ
ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ ਬਾਨਾ।
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਛੋਰ੍ਯੋ
ਸ਼ੁੰਕ੍ਯੋ ਸਰਪ ਸਮਾਨਾ ॥੨੦॥
ਲਗ੍ਯੋ ਖ੍ਰਗੀਨ ਬਿਖੈ ਨ ਸਰ੍ਯੋ[1] ਕੁਛ,
ਤੇਗ਼ਾ ਤਬਹਿ ਨਿਕਾਰਾ।
ਦੜਬੜਾਇ ਘੋੜੇ ਕਹੁ ਆਯਹੁ
ਨਿਕਟ ਹੋਇ ਕਰਿ ਝਾਰਾ ॥੨੧॥
ਕੁੰਡਲ ਸਹਿਤ ਸ਼ੁਭਤਿ ਮੁਖ ਮੰਡਲ
ਸਿਰ ਕੋ ਕਾਟਿ ਉਤਾਰਾ।
ਧਰਿ ਪਰ ਧਰ[1] ਤਤਕਾਲ ਪਰ੍ਯੋ ਗਿਰ,
ਮਹਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਕੋ ਮਾਰਾ ॥੨੨॥
ਸਿਮਰਿ ਬਾਕ ਗੁਰ ਕੋ ਉਰ ਤਿਸ ਛਿਨ
ਨੇਜ਼ੇ ਸੀਸ ਪਰੋਵਾ।
ਲੇ ਹਟਿ ਚਲ੍ਯੋ ਗਯੋ ਗੜ੍ਹਿ ਅੰਤਰ
ਹਾਹਾਕਰ ਸੁ ਹੋਵਾ ॥੨੩॥
ਮਨਹੁਂ ਅੰਧ ਭੇ ਸਕਲ ਪਹਾਰੀ
ਪੀਛੇ ਮਰ੍ਯੋ ਬਿਲੋਕਾ।
ਬਾਨ ਕਮਾਨ ਸਹਿਤ ਧਰ ਪਰ ਧਰ,
ਵਧ੍ਯੋ ਸਭਿਨਿ ਮੈਂ ਸ਼ੋਕਾ ॥੨੪॥
ਨਿਕਸਿ ਖਾਲਸਾ ਲੋਹਗੜੀ ਤੇ
ਹੇਲਾ ਮਾਰਿ ਉਤਾਰਾ[1]।
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਪਹੂਚ੍ਯੋ ਛਿਨ ਮਹਿਂ
ਖੜਗ ਦੁਰਦ ਕੈ ਝਾਰਾ[1] ॥੨੫॥
ਕਟੀ ਸੁੰਡ ਬਾਵਰ ਹੁਇ ਭਾਗ੍ਯੋ
ਓਰ ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਜਾਈ।
ਹਟੇ ਪਹਾਰੀ ਹਾਰੀ ਧੀਰਜ,

[1]ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ।

[1]ਕੰਮ) ਨਾ ਸਰਿਆ।

[1]ਧਰਤੀ ਤੇ ਧੜ।

[1]ਹੱਲਾ ਮਾਰਕੇ (ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ) ਉਤਾਰਿਆ।

[1]ਹਾਥੀ ਉੱਤੇ ਝਾੜਿਆ।

ਸਿੰਘਨਿ ਮਾਰ ਮਚਾਈ ॥੨੬॥
ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ,
ਅਰੇ ਜੁ ਕਾਟੇ ਜੋਧਾ[1]।
ਮਨਹੁੰ ਸ਼ੇਰ ਨਿਰਭੈ ਬਿਚਰੰਤੇ
ਰਕਤ ਨੇਤ੍ਰ ਕਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੨੭॥
ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੁਗ
ਤਰਵਾਰੈਂ ਚਮਕਾਈ।
ਚਲਹਿਂ ਤੁਫੰਗ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਰਿਪੁ ਕੀ
ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਸਹਾਈ ॥੨੮॥
ਨ੍ਰਿਭੈ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ੱਤ੍ਰਨਿ ਦਲ ਮਹਿਂ
ਘਾਯਲ ਲੇਤਿ ਉਠਾਈ।
ਵਧਹਿਂ ਅੱਗ੍ਰ ਰੁਧ ਕਰਹਿਂ ਪਹਾਰੀ[1],
ਫਤੇ ਜੰਗ ਤੇ ਪਾਈ ॥੨੯॥
ਭਯੋ ਖੇਤ ਦਾਰੁਣ ਬਹਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤ
ਜਹਿਂ ਲੋਥੈਂ ਸਮੁਦਾਈ।
ਕਾਕ ਗ੍ਰਿੱਝ ਆਮਿਖ ਭਖਿ ਕੰਕਨ
ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੋਗਨੀ ਆਈ ॥੩੦॥
ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਬਿਕਸਤਿ ਕਹਿਂ ਬਾਤਨਿ
ਬੈਠਹਿਂ ਪਿਖਹਿਂ ਤਮਾਸ਼ਾ।
-ਗਜ ਸੋਂ ਭਿੜਨਿ, ਕੇਸਰੀ ਮਾਰਨਿ
ਇਹ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਆਸ਼ਾ[1] ॥੩੧॥
ਕਹਕਹ ਕਸੀ ਕਾਲਕਾ ਕੜਕੀ
ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਪਾਨ[1] ਕਰਾਲੀ।
ਲਾਖਹੁੰ ਛੁਟੇ ਤੁਫੰਗ ਤੜਾਕੇ
ਸੂਰਨਿ ਕੇ ਮੁਖ ਲਾਲੀ ॥੩੨॥
ਘਾਯਲ ਭਏ ਰੁਧਰ ਪਟ ਲਪਟੇ,
ਫੂਲੇ ਮਨਹੁੰ ਪਲਾਸਾ[1]।
ਇਕ ਘੂੰਮਤਿ ਜਨੁ ਮਾਦਿਕ ਖਾਇਓ,
ਭਏ ਸਮੂਹ ਬਿਨਾਸਾ ॥੩੩॥
ਟੂਟੇ ਚਰਨ, ਫੁਟੀ ਕਿਸ ਛਾਤੀ,
ਕੋ ਕਟ ਤੇ ਕਟਿ ਡਾਰਾ।

[1]ਜੋ ਜੋਧਾ ਅੜਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੱਟਦੇ ਹਨ।

[1]ਜਿਹੜੇ) ਪਹਾੜੀਏ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ (ਸਿੰਘ) ਰੋਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਇਹੋ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮੁਰਾਦ ਸੀ (ਸੋ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ)।

[1]ਲਹੂ ਪੀਂਦੀ ਹੈ।

[1]ਛਿੱਛਰੇ।

ਕਾਨ ਕਟੇ, ਕਿਹ ਪਾਨ ਕਟੇ,
ਕਿਹ ਪੇਟ ਫਟੇ, ਕਟ[1†] ਫਾਰਾ ॥੩੪॥
[1]ਲੋਕ। †ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ 'ਪਟ' ਹੋਣਾ ਹੈ।
ਨੈਨ ਫੂਟਿ ਕੋ ਅੰਧ ਭਯੋ ਭਟ,
ਜੰਘ ਕਾਂਹੁ ਕੀ ਫੂਟੀ।
ਕੇਚਿਤ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਨਿਚੁਰਤਿ ਬਿਚਰਤਿ
ਕਿਸ ਕੀ ਮੁੰਡੀਆ ਟੂਟੀ[†] ॥੩੫॥
†ਪਾ:-ਫੂਟੀ।
ਪਰੇ ਕਰੇ 'ਹੈ' ਕੋ[1] ਜਲ ਜਾਚਤਿ,
[1]ਹੈ ਹੈ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਏ ਕੋਈ।
ਕੋ ਕਾਤੁਰ ਡਰ ਭਾਗਾ।
ਚੀਰ ਫਟੇ, ਕਿਹ ਬਾਂਹੁ ਫਟੀ,
ਕਿਹ ਸਿਰ ਨਾਂਗੇ ਬਿਨ ਪਾਗਾ[1] ॥੩੬॥
[1]ਪਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਪਟਹੇ, ਦੁੰਦਭਿ, ਢੋਲ ਪਟੇ[†] ਗਨ
†ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ 'ਫਟੇ' ਚਾਹੀਏ।
ਗੁਲਕਾਂ ਲਗਿ ਲਗਿ ਫੂਟੇ।
ਗਿਰੇ ਤੁਰੰਗਮ, ਭੰਗ ਭਏ ਗਨ,
ਕੋ ਸਊਰ ਮਹਿਂ ਛੂਟੇ[1] ॥੩੭॥
[1]ਕੋਈ (ਘੋੜੇ) ਸਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛੁੱਟੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਸਵਾਰ ਧਰਤੀ ਤੇ (ਡਿੱਗੇ ਹਨ ਤੇ ਘੋੜੇ) ਛੁਟੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

ਗਿਰੀ ਤੁਫੰਗੈਂ ਖੜਗ ਪਰੇ ਗਨ
ਸੇਲੇਬਾਨ ਕਮਾਨਾ।
ਕਾਤੁਰ ਨਰ ਉਰ ਬਿਦਰਤਿ[1] ਹੇਰਤਿ,
[1]ਹਿਰਦਾ ਫਟਦਾ ਹੈ।
ਅਸ ਮਾਚਾ ਘਮਸਾਨਾ ॥੩੮॥
ਬੀਰਨ ਕੇ ਮਨ ਹੌਸ[1] ਰਹੀ ਨਹਿਂ
[1]ਹਵਸ, ਅਰਮਾਨ।
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
ਬਾਗੇ ਲਾਲ ਫਾਗ ਜਨੁ ਖੇਲਤਿ
ਗਾਇਂ ਮਨਹੁਂ 'ਕਿਯ ਮਾਰੇ[1†]' ॥੩੯॥
[1]ਕਿਯ ਮਾਰੇ = ਮਾਰ ਕਰੋ। ਭਾਵ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਮਾਰੋ ਮਾਰੋ ਇਹ ਹੋਲੀ ਦਾ ਗੀਤ ਹੈ। †ਪਾ:-ਕਿਹ ਮਾਰੇ। ਪਰ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ ਚਾਹੀਏ:-ਕਹਿ 'ਮਾਰੇ'।

ਹਾਥ ਤੁਫੰਗ ਗਹੀ ਪਿਚਕਾਰੀ,
ਮੂਠ ਗੁਲਾਲਨ ਸੇਲੇ।
ਨਿਕਸੀ ਮਿੰਝ ਅੰਬੀਰ ਪਰਯੋ ਜਨੁ,
ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੇ ਬਹੁ ਮੇਲੇ[1] ॥੪੦॥
[1]ਜੋ ਆਪੋ ਵਿਚ ਬਹੁ ਮੇਲੇ =) ਬਹੁਤੇ ਟਾਕਰੇ ਹੋਏ ਹਨ ਸੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤੇ ਨੇ।

ਥਕਤ ਭਏ ਭਟ ਪੌਢੇ ਕੇਤਿਕ
ਲੋਥਪੋਥ ਪਰ ਕੋਏ।
ਭੂਮ ਨਿਹਾਲੀ ਲਾਲ ਡਸੀ ਜਨੁ

ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ਕਰਿ ਸੋਇ[1] ॥੪੧॥

[1]ਜ਼ਮੀਨ ਰੂਪੀ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਨਿਹਾਲੀ ਵਿਛੀ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਕਰਕੇ ਸੁੱਤੇ ਹਨ।

ਔਂਧੇ, ਤ੍ਰਿਯਕ[1] ਪਰੇ ਕੋ ਸੂਧੇ
ਭਰੇ ਧੂਲ ਅਰੁ ਲੋਹੂ।
ਕੂਕਰ ਜੰਬੁਕ ਬੋਲਤਿ ਡੋਲਤਿ
ਖਾਇ ਅਘਾਵਨ ਹੋਹੂ ॥੪੨॥

[1]ਮੂਧੇ, ਵਿੰਗੇ [ਸੰਸ:, ਤਿਰ੍ਯਕ]।

ਸੁਰਨਿ ਪਰਖਤਿ ਹੂਰਨਿ ਬਿਚਰਤਿ
ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਬਰਹਿਂ ਉਤਾਲਾ[1]।

[1]ਵਰਦੀਆਂ ਹਨ (ਹੂਰਾਂ) ਛੇਤੀ।

ਖੰਜਨ ਲੋਚਨ ਅੰਜਨ ਅੰਜਤਿ[1]
ਕਰਹਿਂ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਿਸਾਲਾ ॥੪੩॥

[1]ਮਮੋਲੇ ਵਰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਮਾਂ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ।

ਮੰਜਤ ਮੁਖ ਰੰਜਤ ਨਿਜ ਬਰ ਕੋ[1]
ਹਾਸ ਬਿਲਾਸਨ ਸੰਗਾ।

[1]ਆਪਣੇ) ਸੁਹਣੇ ਮੁਖਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਆਪਣੇ ਵਰਾਂ ਨੂੰ।

ਮਹਿਂਦੀ ਕਰਨਿ ਅਰੁਨ ਕਰਿ ਚਰਨਨ,
ਤਰੁਨਿ ਹਰਨ ਮਨ ਅੰਗਾ[1] ॥੪੪॥

[1]ਮਹਿਂਦੀ ਨਾਲ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲ ਕੀਤਾ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਹਰਨ ਲਈ। (ਅ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗ ਮਨ ਹਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਸੁੰਦਰ ਛਬਿ ਮੰਦਰ ਸਸਿ ਬਦਨੀ,
ਕੰਚਨ ਗੌਰੀ ਰੰਗਾ।
ਤੁਰਤ ਬਿਮਾਨ ਚਢਾਵਹਿਂ ਬੀਰਨਿ
ਕਰਹਿਂ ਸਪਰਸ਼ਨ ਅੰਗਾ ॥੪੫॥
ਦਾਰੁਨ ਕਰਜੋ ਨਿਹਾਰਨ ਰਨ ਕੋ
ਭੀਮ ਚੰਦ ਮਤਿ ਮੰਦੇ।
ਸਾਤੋਂ ਸੁਧਾਂ ਭੁਲ ਗੀ ਤਤਛਿਨ
ਬਾਜਜੋ ਲੋਹ ਬਿਲੰਦੇ ॥੪੬॥
ਪਿਖਿ ਹੰਡੂਰੀਆ ਸਹਿ ਨ ਸਕੈ ਬਲ
ਬਾਨ ਕਮਾਨ ਚਢਾਈ।
ਸਨਮੁਖ ਭਯੋ ਜੰਗ ਕੇ ਆਵਤਿ
ਛੋਰੇ ਸਰ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੭॥
ਕੰਚਨ ਜ਼ੀਨ ਕੀਨਿ ਤਹਿਂ ਪਰਖਨਿ
ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸੁ ਜੋਧਾ[1]।

[1]ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੋਧੇ ਨੇ ਪਛਾਣੀ।

ਤੁਰਾ ਧਵਾਇ ਤੁਪਕ ਤਕਿ ਮਾਰੀ
ਹੇਰਤਿ ਰਿਪੁ ਕੋ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੪੮॥

ਹੁਇ ਘਾਇਲ ਤਤਕਾਲ ਗਯੋ ਹਟਿ
ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਬਿਨਾਸ਼ਾ।
ਪਿਖਿ ਗੁਲੇਰੀਏ ਤਜਾਗੀ ਧੀਰਜ
ਹ੍ਵੈ ਨ ਪ੍ਰਾਨ ਕੀ ਆਸਾ ॥੪੯॥
ਰਹਜੋ ਕਟੋਚੀ ਬਹੁ ਪਛੁਤਾਵਤਿ,
ਮੰਡਸਪਤਿ ਕਰ ਮੌਨੰ[1]।
ਜੰਮੂਪਤਿ ਆਦਿਕ ਬਿਸਮਾਏ
-ਭਯੋ ਕਾਜ ਇਹ ਕੌਨੰ! ॥੫੦॥
ਸੈਨਾ ਜਿਤ ਕਿਤ ਮਰੀ ਪਰੀ ਗਨ,
ਜੀਵਤਿ ਭਈ ਬਿਹਾਲਾ।
ਕਹਾਂ ਭਯੋ, ਇਹ ਕਿਨਹਿ ਸੰਘਾਰੇ,
ਲੋਥ ਲੋਥ ਪਰ ਜਾਲਾ ॥੫੧॥
ਘਾਇਲ ਹੋਏ ਹੋਇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ
ਪਰੇ ਸਿਵਰ ਮਹਿਂ ਜਾਈ।
ਮਾਰਨ ਦੁਰਗ ਭਰੋਸਾ ਧਰਿ ਕੈ
ਪ੍ਰਾਨ ਦਏ ਰਨ ਆਈ ॥੫੨॥
ਮੀਏਂ ਰਾਵ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੇ ਰਾਣੇ
ਸਿੰਘਨ ਘਨੇ ਖਪਾਏ।
ਲਰਤਿ ਬਿਤਜੋ ਦਿਨ, ਹਟਿ ਪੁਰਿ ਗਮਨੇ
ਜਬਿ ਸੂਰਜ ਅਸਤਾਏ ॥੫੩॥
ਜਾਇ ਸਿਵਰ ਮਹਿਂ ਕਰੀ ਸੰਭਾਰਨ,
ਸੂੰਨ ਭਯੋ ਜਨੁ ਜਾਨਾ[1]।
ਕਿਤਿਕ ਸੰਬੰਧੀ ਦਾਸ ਮੁਸਾਹਿਬ
ਜਮ ਘਰ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ ॥੫੪॥
ਸਾਗਰ ਸ਼ੋਕ ਪਰੇ ਤਬਿ ਸਗਰੇ
ਬਾਇਸ ਧਾਰਨਿ ਕੇਰੇ[1]।
ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੁਨ ਬਹੁ ਪਛੁਤਾਏ
ਲੋਚਨ ਅਸੂੰਅਨਿ ਗੇਰੇ ॥੫੫॥

[1]ਵੀ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

[1]ਮਾਨੋਂ ਸੁੰਞਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਣਿਆਂ।

[1]ਬਾਈ ਧਾਰਾਂ ਦੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਗਜ ਔ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਬੱਧ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੭॥

੨੮. [ਭੀਮ ਚੰਦ ਸ਼ੋਕ]

੨੭<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੯

ਦੋਹਰਾ:

ਸਿੰਘ ਸੰਭਾਰੇ ਖਾਲਸੇ, ਮਰੇ ਸੁ ਦੀਨੇ ਦਾਹ।
ਘਾਇਲ ਕੀ ਸੇਵਾ ਬਿਖੈ, ਲਾਗੇ ਤਬਹਿ ਜਰਾਹੁ[1] ॥੧॥ [1]ਜ਼ਖਮਾਂ ਦਾ ਵੈਦ [ਫਾ:, ਜਰਾਹ]।

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ:

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਬਡ ਬੀਰ ਬਹਾਦੁਰ
ਸੀਸ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦੰ।
ਨੇਜ਼ੇ ਮਹਿਂ ਪਰੋਇ ਲੇ ਗਮਨਜੋ
ਰਿਦੈ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦੰ ॥੨॥
ਤਜਜੋ ਦਮਦਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਉਤਰੇ
ਦੇਖਜੋ ਜੁੱਧ ਤਮਾਸ਼ਾ।
ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਆਨ ਥਿਰੇ ਤਬਿ
ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਚਹੁੰ ਪਾਸਾ ॥੩॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਇਤਨੇ ਮਹਿਂ ਪਹੁੰਚਜੋ
ਸਤਿਗੁਰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ।
ਪਲੰਘ ਪਾਸ ਰਿਪੁ ਕੋ ਸਿਰ ਗੇਰਜੋ
ਹੇਰਤਿ ਭੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪॥
ਕਾਕ ਪੰਖ ਅਰ ਕਾਨਨ ਕੁੰਡਲ
ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੇ ਮੋਤੀ[1]। [1]ਪਟੇ (ਖਿੱਲਰੇ ਹੋਏ) ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਮੁੱਲੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਕੁੰਡਲ (ਲਟਕ ਰਹੇ)।
ਭਾਲ ਬਿਸਾਲ, ਬਿਲੋਚਨ ਮੁੰਦ੍ਰਿਤ,
ਮੁਛ ਸ਼ਮਸ਼ ਦੁਤਿ ਹੋਤੀ ॥੫॥
[1]ਪਨਹੀ ਸਹਿਤ ਚਰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ [1]ਜੋੜੇ ਦੇ ਸਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਆਪਣੇ ਚਰਨ ਧਰਤੀ ਤੇ ਟਿਕਾਕੇ ਸੁਹਣੇ ਪਲੰਘ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਜੰਘਾਂ ਲਟਕਾਈ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਸਨ।
ਰਾਖੇ ਧਰਨ ਟਿਕਾਈ।
ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਪ੍ਰਯੰਕ ਰੁਚਿਰ ਪਰ
ਜੁਗਮ ਜੰਘ ਲਟਕਾਈ ॥੬॥
ਪਰਜੋ ਪਿਖਜੋ ਸਿਰ[1], ਪਨਹੀ ਜੁਤਿ ਪਗ [1]ਸਿਰ (ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ) ਪਿਆ ਡਿੱਠਾ।
ਠੁਕਰਾਯਹੁ, ਬਚ ਭਾਖਾ।
'ਮਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਇਹੁ ਸਿੰਘਨਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ
ਭਲੇ ਜੁੱਧਿ ਮਹਿਂ ਰਾਖਾ[1] ॥੭॥ [1]ਭਾਵ ਮਾਰ ਲਿਆ (ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ)।
ਉਚਿਤ ਮਾਰਿਬੇ ਮਾਰਜੋ ਅਰਿ ਕੋ

ਇਮ ਸਭ ਦੁਸ਼ਟ ਨਿਬੇਰੋ।'
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ
'ਆਪ ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਚੇਰੋ' ॥ ੮ ॥
ਇਤਨੇ ਮਹਿਂ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚਯੋ
ਗੁਰ ਪਦ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।
ਫਤੇ ਬੁਲਾਇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ
ਹੁਤੇ ਜਿ ਸਿੱਖ ਤਿਸ ਥਾਨੀ ॥ ੯ ॥
ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਆਯੋ
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨਾ।
ਇਨ ਤੇ ਆਦਿ ਆਇ ਕਿਯ ਦਰਸ਼ਨ
ਕਰਿ ਉਰ ਅਨੰਦ ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੦ ॥
ਗਜ ਕੀ ਬਾਤ ਕਹੀ ਤਬਿ ਸਗਰੀ
'ਇਮ ਦਲ ਰਿਪੁਨਿ ਖਪਾਯੋ।
ਦੁਤੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਹਤੈ ਖਾਲਸਾ
ਗਜ਼ਬ ਤਿਨਹੁਂ ਪਰ ਆਯੋ ॥ ੧੧ ॥
ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਸੁਨਹੁਂ ਗਿਰੀਸ਼ਨਿ ਸੈਨਾ
ਜਿਤ ਕਿਤ ਪਰੀ ਸਥਾਰਾ।
ਮਨਹੁਂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਖਾਤੀ ਮਿਲਿ ਇਕ ਥਲ
ਕਾਨਨ ਕੋ ਕਟ ਡਾਰਾ ॥ ੧੨ ॥
ਵਧਯੋ ਤ੍ਰਾਸ ਕਾਤੁਰ ਬਹੁ ਭਾਜੇ,
ਅਰਯੋ ਮਾਰ ਕਰਿ ਦੀਨਾ[1]।
ਗਿਰਪਤਿ ਉਰ ਉਤਸਾਹ ਹਾਰ ਕਰਿ
ਜਨੁ ਦੰਤਨਿ ਤ੍ਰਿਣ ਲੀਨਾ[1]' ॥ ੧੩ ॥
ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਵਤਿ
ਆਨੰਦ ਕੋ ਉਪਜੰਤੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਕੋ ਦੇਖੇ ਸਤਿਗੁਰ
ਸਭਿ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੰਤੇ ॥ ੧੪ ॥
ਜਿਨ ਜਿਨ ਕੇ ਤਨ ਘਾਇ ਲਗਯੋ ਤਬਿ
ਸਾਲ ਪੱਤ੍ਰ ਤਿਨ[†] ਦੀਨਾ।
ਸਭਿ ਕੇ ਤਨ ਕੀ ਪੀਰ ਹਰੀ ਪ੍ਰਭੁ
ਸ਼੍ਰਮ ਤੇ ਭਏ ਬਿਹੀਨਾ ॥ ੧੫ ॥
ਦੁਰਗ ਬਿਖੈ ਜੋ ਹੁਤੇ ਘਾਵ ਜੁਤਿ

[1]ਜੋ ਅੜਿਆ ਸੋ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।
[1]ਮਾਨੋ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਘਾ ਲਿਆ ਹੈ।
[†]ਪਾ:-ਤਬ।

ਸਭਿ ਕੇ ਪਾਸ ਪਠਾਯੋ।
ਗੁਰ ਕਰੁਨਾ ਤੇ ਸੰਕਟ ਨਾਸ਼ਜੋ
ਸਭਿ ਕੈ ਸੁਖ ਉਪਜਾਯੋ ॥੧੬॥
ਪ੍ਰਾਤਿ ਹੋਤਿ ਲੌ ਘਾਵ ਮਿਲੇ ਸਭਿ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪਨੀ[1] ਕੀਨੀ।
ਜੋ ਰਣ ਬਿਖੈ ਮਰੇ ਤਬਿ ਲਰਿ ਕੈ
ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਦੀਨੀ ॥੧੭॥
ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਕੋ ਮੁਕਤ ਦਈ ਤਬਿ
ਬੰਧਨ ਸਕਲ ਬਿਨਾਸ਼ੇ।
ਸਹਿ ਕਾਮੀ ਕੋ ਸੁਰਗ ਭੋਗ ਦੇ
ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਸੁਖਰਾਸੇ ॥੧੮॥
ਉਤ ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਸੁਨਹੁ ਜਿਮ ਬੀਤੀ,
ਸਿਵਰ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ।
ਪਾਇ ਪਰਾਜੈ ਮਰਜੋ ਕੇਸਰੀ, ਉਪਜਜੋ ਸ਼ੋਕ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥੧੯॥
ਭੀਮਚੰਦ ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਬੈਠਜੋ
ਮਹਾਂ ਬਿਸੂਰਤ ਮਾਨੀ।
-ਲਰੇ ਮਹਾਂ, ਕੁਛ ਕਾਜ ਸਰਜੋ ਨਹਿਂ,
ਭ੍ਰਾਤ ਸੈਨ ਗਨ ਹਾਨੀ ॥੨੦॥
ਬਾਈਧਾਰਨ ਕੇ ਨਰ ਆਏ
ਪ੍ਰਜਾ ਸਹਤ ਗਨ ਜੋਧਾ।
ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਉ ਲਰਿ ਲਰਿ ਕਰਿ
ਮਰਜੋ ਜੁੱਧ ਮਹਿਂ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੨੧॥
ਆਜ ਗਿਰੀਸ਼ਨਿ ਸਭਿ ਕੀ ਮਸਲਤ[1]
ਮਰਜੋ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦਂ।
ਗਿਰਪਤਿ ਮਹਿਂ ਨਹਿਂ ਤਿਸ ਕੇ ਸਮਸਰ
ਜੋਧਾ ਜੁੱਧ ਬਿਲੰਦਂ ॥੨੨॥
ਘਾਇਲ ਭਯੋ ਹੰਡੂਰੀ ਆਯੋ
ਮਰਿਬੇ ਠਾਕੁਰ ਰਾਖਾ[1]।
ਅਬਿ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸੰਗ ਲਰਿ ਕੈ
ਕਹਾਂ ਬਿਜੈ ਅਭਿਲਾਖਾ- ॥੨੩॥
ਇਮ ਬਿਸੂਰਤੋ ਸ਼ੋਕਤਿ ਬੈਠਜੋ

[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ।

[1]ਸਭ ਦਾ ਸਲਾਹਕਾਰ। (ਅ)…. ਸਲਾਹ ਨਾਲ (ਲੜਨ ਗਿਆ) ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

[1]ਮਰਨੋਂ (ਮਸਾਂ) ਠਾਕਰ ਨੇ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਆਯੋ ਨਿਕਟ ਕਟੋਚੀ।
ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਸਿਪਰ ਖਗ ਕਟ ਸੋਂ
ਦੇਖ੍ਯੋ ਭੂਪਤਿ ਸੋਚੀ[1] ॥੨੪॥

[1]ਸੋਚੀਂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ।

ਜੰਮੂਪਤਿ, ਮੰਡਸਪਤਿ ਬੋਲਤਿ
ਅਰੁ ਗੁਲੇਰੀਆ ਆਯੋ।
ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਰਾਜੇ ਅਰੁ ਰਾਣੇ
ਮੇਲ ਭਯੋ ਸਮੁਦਾਯੋ ॥੨੫॥
ਕੈਂਠਲ ਕੁਲੂ, ਭੁਟੰਤੀ ਸਗਰੇ
ਮਿਲਿ ਕੈ ਸ਼ੋਕ ਉਪਾਯੋ।
'ਅੱਗ੍ਰਣੀਯ'[1] ਜਸੁਵਾਰੀ ਹਤਿ ਭਾ,

[1]ਮੁਖੀ।

ਲਰ੍ਯੋ ਮਹਾਂ ਬਲ ਲਾਯੋ[1] ॥੨੬॥

[1]ਬੜਾ ਬਲ ਲਾਕੇ ਲੜਿਆ ਹੈ।

ਸਮੁਖ ਬਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਇਕ ਆਵਤਿ
ਖਪਰਾ ਅਰਿ ਤਕ ਮਾਰਾ[1]।

[1]ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖਕੇ ਤੱਕਕੇ ਮਾਰਿਆ (ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਨੇ) ਇਕ ਤੀਰ।

ਲਗ੍ਯੋ ਨ ਤਿਸ ਕੇ ਖੜਗ ਚਲਾਯੋ
ਸਿਰ ਤਤਕਾਲ ਉਤਾਰਾ ॥੨੭॥
ਰਹੇ ਬਿਲੋਕਤਿ ਸਗਰੇ ਜੋਧਾ
ਕਛੂ ਜਤਨ ਨਹਿਂ ਹੋਵਾ।
ਸਿਰ ਪਰੋਇ ਨੇਜ਼ੇ ਮਹਿਂ ਗਮਨ੍ਯੋਂ,
ਧਰ ਧਰ ਧਰਿ ਪਰ ਸੋਵਾ[1]- ॥੨੮॥

[1]ਧੜ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿਗਕੇ ਸੌਂ ਰਿਹਾ।

ਭੀਮਚੰਦ ਦ੍ਰਿਗ ਤੇ ਜਲ ਚਾਲਾ
ਸੁਨਤਿ ਹਿਤੂ ਕੋ ਹਾਲਾ।
ਹੇਰਿ ਅਪਰ ਸਭਿ ਅਸੂਆਂ ਗੇਰਤਿ
ਬਰਧ੍ਯੋ ਸ਼ੋਕ ਬਿਸਾਲਾ ॥੨੯॥
ਨੀਚੇ ਮੁਖ ਕਰਿ ਸੋਚਤਿ ਹੈਂ ਚਿਤ,
ਲਾਜ ਸਭਿਨਿ ਪਰ ਛਾਈ।
ਮੌਨ ਰਹੇ ਕਰਿ ਮਰੇ ਸੰਬੰਧੀ
ਬਹੁਰ ਪਰਾਜੈ ਪਾਈ[1] ॥੩੦॥

[1]ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੇ, (ਇਕ ਤਾਂ) ਸਬੰਧੀ ਮਰ ਗਿਆ (ਫਿਰ) ਹਾਰ ਪਾਈ।

ਸਭਿ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਅਵਿਲੋਕਿ ਕਟੋਚੀ
ਉਰ ਹੰਕਾਰਤਿ ਭਾਖਾ।
ਰਣ ਕੀ ਗਤਿ ਦ੍ਵੈ ਬਿਜੈ ਪਰਾਜੈ
ਬਿਦਤ ਅਹੈ ਸਭਿ ਲਾਖਾ[1] ॥੩੧॥

[1]ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਮਰੇ ਸੁਭਟ ਕੋ ਸ਼ੋਕ ਜਿ ਕਰਨੋ
ਤੌ ਕਯੋਂ ਕਰਹੁ ਚਢਾਈ।
ਕਯੋਂ ਰਣ ਘਾਲੋ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੋਂ
ਜਿਸ ਕੀ ਧਾਂਕ ਮਹਾਂਈ ॥੩੨॥
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਦੇਖਹੁ ਸੰਘਰ
ਮੈਂ ਕਰਿਹੌਂ ਸਭਿ ਆਗੇ।
ਤਜੌਂ ਨ ਸਿੰਘਨਿ ਕੋ ਮੈਂ ਜਾਵਤਿ,
ਜੇ ਨਹਿ ਜੈ ਹੈਂ ਭਾਗੇ ॥੩੩॥
ਮਾਰਨ ਮਰਣ ਕਾਜ ਰਣ ਮਾਂਹੀ,
ਸ਼ੋਕ ਨ ਹੋਤਿ ਸੁਹਾਈ।
ਜੋ ਉਤਸਾਹ ਧਰਹਿ ਸੋ ਜੀਤਹਿ,
ਭੀਰੁ[1] ਡਰ ਭਜਿ ਜਾਈ ॥੩੪॥

[1]ਕਾਇਰ।

ਉਚਿਤ ਨ ਤੁਮ ਕੋ ਸ਼ੋਕ ਕਰਨਿ ਅਬਿ
ਬੈਰੀ ਸਿਰ ਪਰ ਠਾਂਢੇ।
ਬਚੇ ਜੁ ਮਰਿਹੌ ਰੋਦਤਿ ਕਰਤੇ,
ਜੈ ਉਤਸਾਹ ਕਿ ਬਾਢੇ" ॥੩੫॥

[1]ਜੋ ਬਚ ਗਏ ਹੋ ਰੋਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਓਗੇ, ਪਰ ਉਤਸਾਹ ਦੇ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਜੈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਭੀਮਚੰਦ ਧੀਰਜ ਕੁਛ ਕੀਨੀ
'ਸੁਜਸੁ ਸਭਿਨਿ ਕੌ ਹਾਨਾ[1]।
ਮਰੇ ਕੇਸਰੀ ਤੇ ਹਟਿ ਜੈ ਹੈਂ[1],
ਇਹ ਭੀ ਨੀਕ ਨ ਮਾਨਾ ॥੩੬॥

[1]ਜਸ ਤਾਂ ਸਭ ਦਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

[1]ਜੇ ਹਟ ਜਾਈਏ।

ਜੰਗ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਜਹਾਜ ਚੜ੍ਹੇ ਹਮ
ਤੂੰ ਕੇਵਟ ਕਰਿ ਪਾਰੀ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਬੀਚ ਡੂਬਤੇ ਲਖੀਅਤਿ
ਬਨ ਸਹਾਇ ਬਲ ਭਾਰੀ ॥੩੭॥
ਮੀਏਂ ਅਰੁ ਰਾਣੇ ਬਹੁ ਮਾਰੇ
ਅਧਿਕ ਬਹਾਦਰ ਜੇਈ।
ਕਿਸ ਭਰੋਸ ਮੈਂ ਉਰ ਉਤਸਾਹੂੰ
ਤੁਝ ਬਿਨ ਅਪਰ ਨ ਕੋਈ ॥੩੮॥
ਬਾਈ ਧਾਰ ਸ਼ੋਕ ਹੁਇ ਬਾਸਾ,
ਨਹਿੰ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਛੂਟਾ।
ਨਿਫਲ ਭਯੋ ਉੱਦਮ ਸਭਿ ਕੇਰਾ

ਹਿਰਦੈ ਧੀਰਜ ਟੂਟਾ ॥੩੯॥
ਕੌਨ ਬਦਨ ਲੇ ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਜੈ ਹੈਂ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਰਹ੍ਯੋ ਮਵਾਸਾ।
ਧਨ ਬਿਨਸ੍ਯੋ, ਸੰਬੰਧੀ ਮ੍ਰਿਤੁ ਭੇ,
ਰਹੀ ਨ ਕਾਰਜ ਆਸਾ[1] ॥੪੦॥

[1]ਭਾਵ ਜਿੱਤ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਆਸ।

ਬਿਦਤਹਿ ਸਗਰੇ ਦੋਸ਼ ਬ੍ਰਿਤੰਤਾ
ਜੰਗ ਪਰਾਜੈ ਪਾਈ।
ਯਾਂ ਤੇ ਲਰਨ ਮਰਨ ਹੀ ਆਛੋ
ਅਪਰ ਨ ਬਨਹਿ ਉਪਾਈ' ॥੪੧॥
ਮੰਡਸਪਤਿ ਮਨ ਬਿਖੈ ਬਿਚਾਰੇ
-ਸਮਝਹਿ ਨਹਿਂ ਅੱਗਜਾਨੀ।
ਜੇ ਅਬਿ ਕਹੌਂ, ਸ਼ੋਕ ਤੇ ਰਿਸਿ ਹੈ
ਭਲੀ ਨ ਮਾਨਹਿਂ ਮਾਨੀਂ ॥੪੨॥
ਮਿਲੇ ਰਹੈਂ[1] ਅਰ ਹੇਰੈਂ ਕ੍ਰਿਤ ਇਨ,

[1]ਜੇ ਹੁਣ ਕਹਾਂ (ਕਿ ਜੰਗ ਨਾ ਕਰੋ) ਸ਼ੋਕ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਨਗੇ ਮੰਨਣਗੇ ਨਹੀਂ (ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ) ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਰਹਾਂ।

ਕਿਮ ਹਾਰੇ ਗੁਰ ਪੂਰਾ।
ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਸੋ ਜਿਨਹੁ ਪਿਤਾਮਾ
ਲਰਤਿ ਰਹ੍ਯੋ ਬਡ ਸੂਰਾ ॥੪੩॥
ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਨਵ ਖੰਡਨ ਮਾਂਹੀ
ਸਿਖ ਕਰਿ ਜਸੁ ਵਿਸਤਾਰਾ।
ਤਿਨ ਗਾਦੀ ਪਰ ਬਿਦਤ ਥਿਰ੍ਯੋ ਇਹੁ
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਭਾਰਾ ॥੪੪॥
ਰਣ ਪ੍ਰਿਯ, ਰਣ ਕੋ ਭੈਰਵ ਕਰਤਾ[1],

[1]ਭਿਆਨਕ ਰਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਅਰਿ ਮਾਰੇ।
ਅਬਿ ਲੌ ਇਨ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ
ਨਹਿਂ ਖਰ ਤੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ[1]- ॥੪੫॥

[1]ਭਾਵ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ (ਆਪ) ਤ੍ਰਿੱਖੇ ਤੀਰ ਨਹੀਂ ਚਲਾਏ।

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਚਿਤ ਸਮੁਝਿ ਮੌਨ ਕਰਿ
ਬੈਠਿ ਰਹ੍ਯੋ ਬਿਚ ਭ੍ਰਾਤਾ।
ਅਪਰ ਸਕਲ ਰਣ ਕਰ੍ਯੋ ਨ ਚਾਹਹਿਂ
ਭਯੋ ਸਮੂਹਨ ਘਾਤਾ ॥੪੬॥
ਇਕ ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਬੀਰ ਕਟੋਚੀ

ਰਹੀ ਹੌਂਸ[1] ਰਣ ਕੇਰੀ।
ਭੀਮਚੰਦ ਉਰ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਕਰਿ[1]
ਉਠੇ ਸਰਬ ਤਿਸੁ ਬੇਰੀ ॥੪੭॥
ਡੇਰੇ ਮਹਿਂ ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਗਨ ਘਾਇਲ
ਪਰੇ ਪੀਰ ਕੋ ਪਾਵੈਂ।
ਕੇਤਿਕ ਰੁਦਤਿ ਸੰਬੰਧੀ ਮਰਿਗੇ
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਸੋਕ ਉਪਾਵੈਂ ॥੪੮॥
ਗਈ ਗਿਰਨਿ ਮਹਿਂ ਸੁਧ 'ਗਨ ਮਰਿਗੇ'
ਪਰਜੋ ਪੀਟਨਾ ਭਾਰੀ।
ਕੇਸ਼ ਉਖਾਰਤਿ ਰੁਦਤਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿਂ
ਊਚੀ ਧੁਨਿ ਤੇ ਨਾਰੀ ॥੪੯॥
ਜਸੁਵਾਰੀ ਕੇ ਸੁਧਿ ਜਬਿ ਪਹੁੰਚੀ
ਗਨ ਰਾਨੀ ਮਿਲਿ ਰੋਵੈਂ।
ਹਾਹਾਕਾਰ ਜਹਾਂ ਕਹਿਂ ਉਚਰੈਂ
ਦ੍ਰਿਗ ਜਲ ਤੇ ਪਟ ਧੋਵੈਂ ॥੫੦॥
ਕਹਿਂ ਲੌ ਕਹੌਂ ਸ਼ੋਕ ਵਧਿ ਗਿਰ ਗਨ
ਰੋਦਤਿ ਬਾਇਸ ਧਾਰਾ।
ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਕਹੈਂ ਮੰਦਮਤਿ
ਦੇਤਿ ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਗਾਰਾ ॥੫੧॥
ਇਮ ਮਸਲਤ ਕਰਿ 'ਲਰੈਂ ਪ੍ਰਾਤਿ ਪੁਨ
ਕਰਿ ਘਮੰਡਚੰਦ ਆਗੇ।'
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੁਛ ਕਰਿ ਕੈ ਸੁਪਤੇ
ਸ਼੍ਰਮ ਤੇ ਨਾਹਿਨ ਜਾਗੇ ॥੫੨॥
ਪਹੁੰਚੀ ਸੁਧਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਕਟ ਇਹੁ
ਕਰੇ ਸਿੰਘ ਸਵਧਾਨਾ।
'ਵਹਿਰ ਲੋਹਗੜ ਤੇ ਕਰਿ ਮੁਰਚੇ
ਹਤਹੁ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ' ॥੫੩॥
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਬਡ ਜੋਧਾ
ਕਰੀ ਅਧਿਕ ਤਕਰਾਈ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਕਰਿ ਮੁਰਚੇ ਬੰਦੀ
ਜਹਿਂ ਬੈਠੇਂ ਸਮੁਦਾਈ[1] ॥੫੪॥
ਸਾਲਪੱਤ੍ਰ ਤੇ ਘਾਇਲ ਸੁਖ ਲਹਿਂ

[1]ਹਵਸ, ਅਰਮਾਨ।
[1]ਧੀਰਜ ਧਾਰਕੇ।
[1]ਬਹੁਤੇ ਬੈਠ ਸਕਣ।

ਮਿਲੇ ਘਾਵ ਤਤਕਾਲਾ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਸਿਮਰਨਿ ਕਰਿਤੇ
ਜੋ ਨਿਤ ਰਖਹਿ ਸੁਖਾਲਾ ॥੫੫॥
ਇਮ ਦੁਇ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ
ਜਾਮਨਿ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਈ।
ਕੁਛਕ ਗਰਬ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਉਪਜਯੋ
ਹਤੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫੬॥
ਸੋ ਨ ਸਹਯੋ ਗੁਰ ਅਵਗੁਨ ਮਨ ਕੋ, ਜਾਗੇ
ਦੁਹਿਂ ਦਿਸ਼ਿ ਜੋਧਾ।
ਸੰਖ ਨਗਾਰੇ ਬਜੇ ਘਨੇ ਤਬਿ, ਲਰਨ ਹੇਤ
ਵਧਿ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੫੭॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਭੀਮਚੰਦ ਸ਼ੋਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੮॥

੨੯. [ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਾ ਜੰਗ]

੨੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੦

ਦੋਹਰਾ:

ਸੰਘਰ ਕੋ ਉਤਸਾਹ ਉਰ, ਜੋਧਾ ਬਨੇ ਸੁਚੇਤ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨੇ ਸਕਲ ਤਨ, ਤਯਾਰੀ ਬਨ ਰਨ ਹੇਤੁ ॥੧॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ:

ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਭੇਜੇ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਆਦਾ।
ਬਜੇ ਦੁੰਦਭੀ ਧੌਂਸ ਤੇ ਦੀਹ ਨਾਦਾ।
ਕਰੀ ਕੋਟ ਕੇ ਅੱਗ੍ਰ ਮੈਂ ਓਟ ਗਾਢੀ।
ਪਦਾਂਤੀ ਸਬੈ ਸਿੰਘ ਹ੍ਵੈ ਚੌਂਪ ਬਾਢੀ ॥੨॥
ਉਤੈ ਜ਼ੀਨ ਪਾਏ ਪਹਾਰੀਨ ਸੈਨਾ।
ਭਏ ਤ੍ਯਾਰ ਸਾਰੇ ਚਲੇ ਜੁੱਧ ਐਨਾ।
ਕਟੋਚੀ ਬਡੋ ਓਤਸਾਹੰ ਧਰੰਤਾ।
ਕਰਾਚੋਲ ਪਾਯੋ ਗਰੇ ਓਜਵੰਤਾ ॥੩॥
ਕਸੀ ਢਾਲ ਕੰਧੇ ਬਡੀ ਮੋਲ ਕੇਰੀ।
ਭਰੇ ਤੀਰ ਭਾਥਾ ਪਿਖੇ ਤਾਂਹਿ ਬੇਰੀ[1]।
ਲਿਯੋ ਚਾਂਪ ਭਾਰੀ ਬਡੋ ਡੀਲ ਜਾਂਹੀ।
ਬਲੀ ਦੀਹ ਵਾਰੋ ਚਲ੍ਯੋ ਜੰਗ ਮਾਂਹੀ ॥੪॥
ਮਿਲ੍ਯੋ ਭੀਮ ਚੰਦੰ ਦਈ ਧੀਰ ਬੋਲਾ।
'ਪਿਖੋ ਜੁੱਧ ਮੇਰੋ ਕਰੌ ਨਾਂਹਿ ਹੌਲਾ[1]।
ਰਹੋ ਪੀਹ ਪੈ ਡੀਠ ਹ੍ਵੈ ਸੈਨ ਪ੍ਰੇਰੋ[1]।
ਪਲਾਵੈ ਨਹੀਂ ਜਯੋਂ ਤਥਾ ਘੇਰ ਫੇਰੋ' ॥੫॥
ਇਮੰ ਭਾਖਿ ਕੈ ਚਾਂਪ ਆਪੰ[1] ਟੰਕਾਰਾ।
ਸਰੰ ਸੰਧਿਕੈ ਚੌਂਪ ਸੰਗੈ ਪ੍ਰਹਾਰਾ।
ਲਏ ਟੋਲ ਜੋਧਾਨ ਕੇ ਬੋਲਿ ਐਸੇ।
'ਕਰੌਂ ਆਜ ਕਾਜੰ ਜਸੰ ਪਾਇ ਜੈਸੇ ॥੬॥
ਪਰਾਜੈ ਭਈ, ਮੈਲ ਲਾਗੀ ਮਹਾਨੀਂ।
ਪਖਾਰੌਂ ਭਲੇ ਬੀਰ ਕੈ ਓਜ ਪਾਨੀ[1]।
ਹਟੌਂ ਨ ਪਿਛਾਰੀ, ਚਲੌਂ ਸਾਮੁਹਾਈ।
ਰਹੈ ਜੌਨ ਆਗੇ ਮਹਾਂ ਦੂੱਬ ਪਾਈ ॥੭॥
ਮਰੈ ਜੰਗ ਮੈਂ ਦੇਵ ਲੋਕੈਂ ਪਧਾਰੈ।

[1]ਤਦੋਂ ਵੇਖਕੇ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਭੱਥਾ ਭਰਿਆ।

[1]ਤੁਸੀਂ ਹੌਲ ਨਾ ਕਰੋ।

[1](ਮੇਰੀ) ਪਿੱਠ ਤੇ ਰਹੋ ਸੈਨਾ ਨੂੰ ਨਿਗਾਹ ਵਿਚ ਰੱਖਕੇ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਰਹੋ।

[1]ਆਪਣਾ।

[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਬਲ ਰੂਪੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋਵਾਂਗਾ। (ਅ) ਬਲ ਰੂਪੀ ਪਾਣੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲਾਕੇ ਧੋਵਾਂਗਾ।

ਰਹੈ, ਕੀਰਤੀ ਲੇ ਭਲੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਮਾਰੈ[1]।'

[1]ਜੇ ਬਚ ਰਹੇ ਤਾਂ ਭਲੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕੀਰਤੀ ਲਏਗਾ।

ਕਰੇ ਤਜਾਰ ਤੋੜੇ ਸਮੂਹੰ ਧੁਖਾਏ।
ਬਰੂਦੰ ਸੁ ਗੋਰੀ ਪਲੀਤੇ ਮਿਲਾਏ ॥੮॥
ਗਜੰ ਸੰਗ ਠੋਕੀ ਧਰੀ ਕੰਧ ਚਾਲੇ।
ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੜ੍ਹੀ ਕੋ ਗਏ ਆਲਬਾਲੇ[1]।

[1]ਘੇਰਾ ਪਾਏ ਹੋਏ।

ਪਦਾਂਤੀ ਸਊਰੰ ਮਿਲੇ ਸੰਗ ਜੋਧਾ।
ਪਰਾਜੈ ਭਈ ਤੇ ਰਿਦੈ ਧਾਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੯॥
ਇਤੇ ਸਿੰਘ ਸਾਰੇ ਬਰੇ ਮੋਰਚਾ ਮੈਂ।
ਤੁਫੰਗੈਂ ਕਸੀ ਡਾਰਿ ਗੋਰੀ ਸੁ ਤਾਂ ਮੈਂ।
ਧੁਖੇ ਪੁੰਜ ਤੋੜੇ ਕਲੀ ਆਛ ਹੋਈ[1]।

[1]ਤੋੜੇ ਧੁਖਦਿਆਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚੰਗਾ ਗੁਲ ਆ ਗਿਆ। [ਕਲੀ = ਤੋੜਾ ਧੁਖਕੇ ਜੋ ਨਾਲ ਗੁਲ ਬੱਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ]।

ਜੜੇ ਹੈਂ ਕਲਾ ਪੈ ਲਿਯੋ ਮੋੜ ਸੋਈ ॥੧੦॥
ਪਲੀਤੇ ਜਮਾਏ ਸਿਰੰਪੋਸ਼ ਖੋਲੇ।
ਰਵਾਂਦਸਤ ਕੀਨੀ ਤਜੇ ਅੱਗ੍ਰ ਓਲੇ[1]।

[1]ਭਾਵ, ਜੋ ਅੱਗੇ ਉਹਲੇ ਸਨ ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਬੰਦੂਕ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਥਾਵਾਂ ਅਗੇ ਆ ਗਏ।

ਕਰੀ ਸ਼ਿਸਤ ਆਗੇ ਜਹਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਆਵੈਂ।
ਡੰਡੇ ਤਾਤਕਾਲੰ ਤੜਾਕੇ ਉਠਾਵੈਂ ॥੧੧॥
ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲੀ ਆਵਤੇ ਸਾਮੁਹਾਈ।
ਕਰੇ ਬੇਗ ਗੋਰੀ ਮਹਾਂ ਸ਼ੂੰਕ ਪਾਈ।
ਅਜਾਨੰ ਸੁਜਾਨੰ ਤਜੈ ਜੌਨ ਕੌਨਾ[1]।

[1]ਜੇਹੜਾ ਕੇਹੜਾ ਬੀ।

ਲਗੀ ਏਕ ਚਾਹੈ ਹਤੈ ਪ੍ਰਾਨ ਤੌਨਾ[1] ॥੧੨॥

[1]ਇਕ ਗੋਲੀ ਲੱਗਣੀ ਚਾਹੀਏ (ਬੱਸ ਫੇਰ) ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਉਸਦੇ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੱਗੇ)।

ਹਲਾਹਾਲ ਬੋਲੇ ਕਰਜੋ ਹੇਲ ਧਾਈ।
ਮਨੋ ਸੈਲ ਹੂੰ ਪੈ ਘਟਾ ਢੂਕਿ ਆਈ।
ਪਲੀਤੇ ਛਟਾ ਜ੍ਵਾਲਮਾਲਾ ਉਠਾਲੇ[1]।

[1]ਪਲੀਤਿਆਂ ਰੂਪੀ ਅਗਨੀ ਦੀ ਮਾਲਾ ਬਿਜਲੀ ਵਤ (ਦੂਰੋਂ) ਉਠਦੀ (ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ)।

ਚਲੇ ਪੁੰਜ ਗੋਰੀ ਕਿ ਓਰੇ[1] ਕਰਾਲੇ ॥੧੩॥

[1]ਮਾਨੋਂ ਗੜੇ।

ਉਠੀ ਧੂਮ ਧਾਰਾ ਚਮੂੰ ਓਰ ਹੋਈ।
ਭਯੋ ਅੰਧ ਧੁੰਧੰ ਡਰੇ ਭਾਜ ਕੋਈ।
ਤੜਾਕੇ ਮਨਹੁ ਗਾਜ ਹ੍ਵੈ ਬਾਰ ਬਾਰੀ[1]।

[1]ਵਾਰ ਵਾਰ ਤੜਾਕੇ (ਜੋ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ) ਮਾਨੋਂ ਬਿਜਲੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਗਿਰੈਂ ਬ੍ਰਿੱਛ[1] ਜੋਧਾ ਮਚੀ ਮਾਰ ਭਾਰੀ ॥੧੪॥

[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਰੂਪੀ ਬ੍ਰਿੱਛ।

ਉਭੈ ਓਰ ਤੇ ਜ੍ਵਾਲ ਬੌਨਾ[1] ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ।
ਸ਼ਿਤਾਬੀ ਕਸੈਂ, ਹਾਥ ਪੈ ਟੇਕਿ ਮਾਰੈਂ।
ਲਗੈ ਅੰਗ ਮੈਂ ਤੋੜ ਫੋੜੈ ਬਿਹੰਡੈ।
ਗਿੜੈ ਦਾੜ[1] ਭੂ ਮੈਂ ਫੁਟੇ ਤੁੰਡ ਮੁੰਡੈ ॥੧੫॥

[1]ਬੰਦੂਕਾਂ ਨੂੰ।

[1]ਧੜੈਂ ਕਰਕੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਤੇ ਮੋਰਚੇ ਅੱਗ੍ਰ ਬੰਧੇ ਜਿਥਾਂਈ[1]।
ਘਨੋ ਲੋਹ ਬਾਜਯੋ ਤਹਾਂ ਧੂੰਮ ਪਾਈ।
ਭਯੋ ਢੋਇ ਭਾਰੋ, ਜੁਟੇ ਬੀਰ ਬੰਕੇ।
ਲਗੇ ਢੋਲ ਧੌਸਾਨਿ ਪੈ ਬ੍ਰਿੰਦ ਡੰਕੇ ॥੧੬॥

[1]ਜਿੱਥੇ।

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ:

ਲਲਕਾਰੇ ਭਟ ਪੁੰਜ ਕਟੋਚੀ[1]
'ਕਿਤ ਕਾਤੁਰ ਹੁਇ ਤ੍ਰਾਸੇ।
ਕਹਾਂ ਸਿੰਘ ਥੋਰੇ ਅਬਿ ਰਹਿ ਗੇ
ਪਹਿਲੇ ਜੰਗ ਬਿਨਾਸੇ ॥੧੭॥
ਹੇਲ ਘਾਲਿ ਅਬਿ ਲੇਹੁ ਮੋਰਚਾ
ਦਿਹੁ ਨਿਕਾਲ ਬਲ ਪਾਯੋ।
ਦੁਗਨ ਦਰਬ ਕੋ ਮਨਸਬ ਕਰਿਹੈਂ
ਬਨਹੁ ਸੂਰ ਜਸੁ ਛਾਯੋ' ॥੧੮॥
ਕਹਯੋ ਘਮੰਡਚੰਦ ਭਟ ਗਨ ਸੋਂ
ਅੱਗ੍ਰ ਆਪ ਹੀ ਚਾਲਾ।
ਖਪਰਾ ਤੀਖਨ ਭੀਖਨ ਲੀਨਸਿ
ਚਾਂਪ ਕਠੋਰ ਬਿਸਾਲਾ ॥੧੯॥
ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਸਨਮੁਖ
ਛੋਰਹਿ ਬਾਨ ਮਹਾਂਨੇ।
ਸੁਭਟ ਬਲੀ ਕੇ ਕਰ ਤੇ ਚਲਿ ਚਲਿ
ਬੀਧਤਿ ਪਾਰ ਪਰਾਨੇ ॥੨੦॥
ਲਗੇ ਕਿਤਿਕ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਜਬਿ ਹੂੰ
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਬਿਲੋਕੇ।
–ਹੇਲਾਘਾਲ[1] ਧਕੇਲਤਿ ਬਲ ਤੇ
ਰਹੇ ਨ ਕਯੋਂਹੂੰ ਰੋਕੇ ॥੨੧॥

[1]ਕਟੋਚੀ (ਰਾਜਾ) ਨੇ ਸਾਰੇ (ਆਪਣੇ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ।

[1]ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਿੱਠਾ (ਕਿ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਹੱਲਾ) ਕਰਕੇ।

ਜ਼ੋਰ ਮੋਰਚੇ ਪਰ ਬਹੁ ਦੈ ਕੈ
ਸਿੰਘ ਨਿਕਾਸਨਿ ਕੀਨੇ।
ਕੋ ਮਰਿ ਗਏ, ਭਏ ਕੋ ਘਾਇਲ,
ਕਿਨਹੁੰ ਓਟ ਗਢ ਲੀਨੇ ॥੨੨॥
ਸਹਿ ਨ ਸਕ੍ਯੋ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ
ਕਸਿ ਬੰਦੂਕ ਸੰਭਾਰੀ।
ਚੰਚਲ ਤੁਰਾ[1] ਨਚਾਵਨਿ ਗਵਨ੍ਯੋਂ
ਤਕਹਿ ਦਾਵ ਮਤਿ ਭਾਰੀ ॥੨੩॥
ਇਤ ਉਤ ਹਯ ਕੋ ਫੇਰਿ ਨੇਰ ਕਿਯ
ਪਿਖਿ ਕਟੋਚ[1] ਲਲਕਾਰਾ।
'ਮੂਢ ਖਰੋ ਰਹੁ ਲੇਹੁ ਅਬੈ ਫਲ,
ਤੈਂ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਮਾਰਾ' ॥੨੪॥
ਕਰਤਿ ਕੁਵਾਇਦ[1] ਫੇਰ੍ਯੋ ਘੋੜਾ
ਤਕਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਤਨ ਮਾਰੀ।
ਧੁਖਤਿ ਪਲੀਤਾ ਉਠ੍ਯੋ ਤੜਾਕਾ
ਗੋਰੀ ਸ਼ੂੰਕਿ ਸਿਧਾਰੀ ॥੨੫॥
ਲਖਿ ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਤੁਪਕ ਤਕੀ ਮੁਹਿ
ਚੰਚਲ ਕੀਨ ਤੁਰੰਗਾ।
ਬਚ੍ਯੋ ਆਪ ਜਮ ਮੁਖ ਤੇ ਮਾਨੋ
ਗੁਲਕਾ ਲਗੀ ਨ ਅੰਗਾ ॥੨੬॥
ਹਯ ਕੀ ਗ੍ਰੀਵ ਲਗੀ ਦੜ ਗਿਰ ਗਾ
ਉਤਰਿ ਕਟੋਚਿ ਸੰਭਾਰਾ।
ਭਯੋ ਪਦਾਂਤੀ ਤਊ ਚਾਂਪ ਗਹਿ
ਧਰਿ ਧਨੁ ਮਹਿਂ ਸਰ ਮਾਰਾ ॥੨੭॥
ਭੀਮਚੰਦ ਅਵਿਲੋਕ੍ਯੋ ਹਯ ਮ੍ਰਿਤੁ
ਭਯੋ ਆਪ ਕੁਛ ਆਗੇ।
ਸਭਿ ਬੀਰਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਨਿ ਕੀਨਾ
'ਪਹੁੰਚ੍ਯੋ ਦੇਰ ਨ ਲਾਗੇ ॥੨੮॥
ਅਰ੍ਯੋ ਨਰਿੰਦ ਘਮੰਡਚੰਦ ਰਣ
ਹੁਜਹਿ ਸਕਲ ਸਹਾਈ।'
ਕਿਸਹੁ ਦਿਲਾਸਾ ਕਿਸਹੂੰ ਰਿਸ ਕਰਿ
ਆਗੇ ਧਰਿ ਸਮੁਦਾਈ[1] ॥੨੯॥

[1]ਘੋੜਾ।

[1]ਕਟੋਚੀਏ ਨੂੰ।

[1]ਸਿੱਖੀ ਹੋਈ) ਕਵਾਇਦ (ਦੇ ਦਾਉ ਫੇਰ) ਕਰਕੇ।

[1]ਸਾਰੇ ਅੱਗੇ ਕੀਤੇ।

ਇਤ ਤੇ ਉਮਡਿ ਖਾਲਸਾ ਸਨਮੁਖ
ਤਜੇ ਤੀਰ ਅਰੁ ਗੋਰੀ।
ਹੇਲੇ ਪਰ ਹੇਲਾ ਬਡ ਘਾਲਯੋ
ਰੁਪੇ ਕੋਪ ਦੁਇ ਓਰੀ ॥੩੦॥
ਪਰਯੋ ਜੋਰ ਪੁਨ ਸਿੰਘਨ ਕੇਰਾ
ਲਾਗੇ ਫਿਰਨ ਪਹਾਰੀ।
ਤਬਿ ਲਲਕਾਰ ਕਟੋਚੀ ਬੈਠਯੋ
ਲੇ ਕੁਛ ਓਟ ਅਗਾਰੀ ॥੩੧॥
ਤਰਕਸ਼ ਤੇ ਸਰ ਕਾਢਿ ਬਖੇਰੇ[1],
'ਉਠੋਂ ਨ ਹਟ ਹੌਂ ਪਾਛੇ।'
ਤਬਿ ਗੁਲੇਰੀਆ ਆਦਿ ਸੈਲਪਤਿ
ਅਰਯੋ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਆਛੇ ॥੩੨॥
ਲੈ ਲੈ ਸੁਭਟ ਪਰੇ ਸਿੰਘਨ ਪਰ
ਮਾਰ ਮਚੀ ਇਕਸਾਰਾ।
ਗਿਰਹਿਂ ਮਰਹਿਂ ਦੜ[1] ਪਰਹਿਂ ਧਰਾ ਪਰ,
ਘਾਇਲ ਕਰਤਿ ਪੁਕਾਰਾ ॥੩੩॥
ਦੀਰਘ ਬਲ ਘਾਲਯੋ ਸਿੰਘਨ ਪਰ
ਠਹਿਰ ਨ ਸਕਹਿਂ ਜੁਝਾਰੇ।
ਤਜਯੋ ਮੋਰਚਾ ਬਰੇ[1] ਲੋਹਗੜ,
ਕੋ ਥਿਰ ਦ੍ਵਾਰ ਅਗਾਰੇ ॥੩੪॥
ਬਹੁਰ ਨਿਕਟ ਕਰਿ ਹੇਲਾ ਘਾਲਣ[1],
ਰੁਪਯੋ ਘਮੰਡੈ ਚੰਦੰ।
ਬਾਨ ਸੜਾਸੜ ਛੋਰਤਿ ਸਨਮੁਖ
ਢੁਕੇ ਆਨਿ ਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦੰ ॥੩੫॥
ਸਰਬ ਗਿਰੀਸ਼੍ਵਰ ਭੀਮਚੰਦ ਜੁਤਿ
ਓਰੜਿ ਗੜ੍ਹ ਪਰ ਆਏ।
ਸੇਲੇ, ਤੋਮਰ, ਤੀਰਨ, ਤੁਪਕਾਂ
ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਬਰਖਾਏ ॥੩੬॥
ਕਰੇ ਸਿੰਘ ਘਾਇਲ ਬਹੁ ਤਬਿ ਹੀ
ਥਿਰੇ ਲੋਹਗੜ ਮਾਂਹੀ।
ਨਿਕਸਨ ਦੇਤਿ ਨ ਵਹਿਰ ਕਟੋਚੀ
ਸੁਭਟ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਪਾਹੀ ॥੩੭॥

[1]ਭੱਥੇ ਦੇ ਬਾਨ ਕੱਢਕੇ (ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ) ਖਿੰਡਾ ਦਿੱਤੇ।
[1]ਧੜੈਂ ਕਰਕੇ।
[1]ਵੜੇ, ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਏ।
[1]ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ ਹੱਲਾ ਕਰਨ ਲਈ।

ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਮਰੇ ਪਰੇ ਨਹਿਂ ਦੀਖਹਿਂ
ਕੂਕਰ ਜੰਬੁਕ ਖਾਏ।
ਹੜ ਹੜ ਹਸੈਂ ਮਸਾਨ ਜੁੱਧ ਥਲ[1]
ਧੁਖਿ ਧੁਖਿ ਉਠਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥ ੩੮ ॥

[1]ਜੁਧ ਭੂਮੀ ਵਿਚ।

ਕਹੌਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਬਡ ਘਮਸਾਨਾ
ਭਯੋ ਜੁੱਧ ਤਬਿ ਘੋਰਾ।
ਘਾਲਿ ਘਮੰਡ[1] ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਬਹੁ,
ਲਜਤਿ ਮੁਖਿ ਨਹਿਂ ਮੋਰਾ[1] ॥ ੩੯ ॥

[1]ਭਾਵ ਜੁੱਧ ਕੀਤਾ।
[1]ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਤੋਂ (ਡਰਦੇ ਨੇ) ਮੂੰਹ ਨਾ ਮੋੜਿਆ।

ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਨਾਚਤਿ ਅਰੁ ਗਾਵਤਿ
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਰਨ ਹੇਰਾ।
ਕਾਕ ਕੰਕ ਕੀ ਕੂਕੈਂ ਕੂਕੀ
ਸੁਨੀਅਤਿ ਭੀਮ ਬਡੇਰਾ[1] ॥ ੪੦ ॥

[1]ਬਹੁਤ ਭਯਾਨਕ ਕੂਕਾਂ ਕਾਂਵਾਂ ਤੇ ਕੰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੂਕੀਂਦੀਆਂ ਸੁਣੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਗ੍ਰਿੱਧ ਬ੍ਰਿੱਧ ਮੰਡਰਾਵਤਿ ਪੁੰਜੈ
ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਬਹਿ ਬਹੁ ਚਾਲਾ।
ਫਟੇ ਨਿਸ਼ਾਨਨ ਕੇ ਪਟ ਫਰਰੇ
ਰਹਿ ਗਏ ਬਾਂਸ ਬਿਸਾਲਾ ॥ ੪੧ ॥
ਤ੍ਰਿਪਤ ਭਏ ਜੋਧਾ ਤਬਿ ਲਰਿ ਲਰਿ
ਕਰਿ ਕਰਿ ਓਜ ਬਡੇਰਾ।
ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਘਾਇਲ ਹ੍ਵੈ ਕੈ,
ਥਕ੍ਯੋ ਬੋਲ ਬਹੁ ਟੇਰਾ[1] ॥ ੪੨ ॥

[1]ਬਹੁਤਾ ਬੋਲਦਿਆਂ ਵੀ ਥਕ ਗਏ।

ਪਰੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗਨ ਬਿਖਰੇ ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ
ਤੋਮਰ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਾ।
ਖੜਗ, ਸਿਪਰ, ਜਮਧਰ ਬਹੁ ਖੰਜਰ
ਕਿਤਿਕ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤਨ ਸੰਗਾ ॥ ੪੩ ॥
ਮਰੇ ਤੁਰੰਗ ਪਰੇ ਜੁਤਿ ਜ਼ੀਨਨਿ
ਤਰ ਊਪਰ[1] ਗਨ ਲੋਥਾਂ।
ਕਿਤਿਕ ਸਊਰ ਮਰੇ ਅਸੁ ਛੂਛੇ
ਦੌਰਤਿ ਪਗ ਤੇ ਪੋਥਾ[1] ॥ ੪੪ ॥

[1]ਹੇਠ ਉਤੇ।
[1]ਲਿਟੀਆਂ ਪਈਆਂ (ਲੋਥਾਂ ਦੇ ਉੱਤੋਂ ਦੀ) [ਪੰ:, ਪੋਥਾ = ਪੁਸਤਕ, ਢੇਰ, ਸਮੂਹ, ਸਥਾਰ ਯਾ ਲਿਟੀ ਪਈ ਸ਼ੈ]।

ਸਗਰੇ ਬਾਸੁਰ ਮਚੀ ਲਰਾਈ
ਭਾ ਤਬਿ ਸੰਧ੍ਯਾ ਕਾਲਾ।
ਉਠਨ ਲਗ੍ਯੋ ਜਬਿ ਨ੍ਰਿਪਤ ਕਟੋਚੀ

ਛੁਟੀ ਤੁਫੰਗ ਕਰਾਲਾ ॥੪੫॥
ਬਚਜੋ ਮਰਣ ਤੇ ਘਾਇਲ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ
ਪੁਨ ਤਤਕਾਲ ਪਲਾਯੋ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਬਿ ਹਟੇ ਪਹਾਰੀ
ਥਕਤਿ ਲੋਹ ਬਰਖਾਯੋ ॥੪੬॥
ਭੀਮਚੰਦ ਮੁਰਝਾਵਤਿ ਮੂਰਖ
ਹਟਿ ਪਹੁੰਚਜੋ ਨਿਜ ਡੇਰੇ।
ਸੰਗ ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਲੇ ਘਾਇਲ
ਚਿੰਤਾ ਧਰਤਿ ਘਨੇਰੇ ॥੪੭॥
ਸਗਲ ਚਮੂੰ ਜੀਵਤਿ ਜੋ ਬਚ ਰਹਿ
ਥਕਤ ਹੋਇ ਕਰਿ ਆਏ।
ਘਾਯਲ ਕੇਤਿਕ ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ
ਪਹੁੰਚੇ ਦੁਖ ਬਿਕੁਲਾਏ ॥੪੮॥
ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਸੰਗ ਰੰਗ ਮਹਿਂ ਰੰਗੇ
ਤਨ ਪਰ ਜਮਜੋ ਬਿਸਾਲਾ।
ਪਰੇ ਕਰਾਹੈਂ ਮਾਰ ਮਚੀ ਬਹੁ
ਕਰਿ ਪਗ ਟੁਟੇ ਕਰਾਲਾ ॥੪੯॥
ਇਤ ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕਰੇ ਸੰਭਾਲਨਿ
ਘਾਇਲ ਮੰਚਨ ਪਾਏ।
ਮਰੇ ਜਿਤਿਕ ਸੁਰ ਲੋਕ ਪਧਾਰੇ
ਦਾਹ ਕਰੇ ਇਕ ਥਾਏਂ ॥੫੦॥
ਪੌਰ ਲੌਹਗੜ ਬਜਹਿ ਨਗਾਰਾ
ਸਤਿਗੁਰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਵੈਂ।
ਜਿਨ ਕੇ ਮੋਹ ਨ ਸ਼ੋਕ ਕਹਾਂ ਹੁਇ,
ਸਿੱਖੀ ਸਦਾ ਕਮਾਵੈਂ ॥੫੧॥
ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਕੇ ਢਿਗ ਗਮਨੇ
ਕੇਤਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਨਾ।
ਅਪਰ ਲੋਹਗੜ ਮਹਿਂ ਦਿਢ ਬਾਸਹਿਂ
ਗੁਰ ਪਗ ਮਹਿਂ ਚਿਤ ਦੀਨਾ ॥੫੨॥
ਜੁੱਧ ਬਾਰਤਾ ਸਰਬ ਸੁਨਾਈ
'ਆਜ ਕਟੋਚੀ ਰੋਹਾ[1]।
ਪੁੰਜ ਹੇਲ ਘਾਲਜੋ ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ

[1]ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋਇਆ।

ਬਜਯੋ ਲੋਹ ਸੋਂ ਲੋਹਾ ॥੫੩॥
ਰਹਯੋ ਪ੍ਰਬਲ[1] ਜਬਿ ਉਠਨਿ ਲਗਯੋ[2] ਤਹਿਂ
ਗੁਲਕਾ ਲਗੀ ਕਿਥਾਈਂ।
ਜੋਧਾ ਪੁੰਜ ਸੰਗ ਲੇ ਗਮਨਯੋਂ
ਗਏ ਮੂਢ ਪਛੁਤਾਈ ॥੫੪॥
ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਘਾਇਲ ਸਿੰਘ ਭਏ ਬਹੁ,
ਸਾਲਪੱਤ੍ਰ ਪਠਵਾਵੌਂ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਤਨ ਪੀਰਾ ਹਰੀਅਹਿ
ਹੋਇ ਸਹਾਇ ਬਚਾਵੌਂ' ॥੫੫॥
ਜਥਾ ਜੋਗ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇ ਧੀਰਜ
ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਏ।
ਹਿਤ ਘਾਇਲ ਅਰੁ ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਹਿਤ
ਵਸਤੁ ਸਮੂਹ ਪਠਾਏ ॥੫੬॥

[1]ਭਾਵ ਕਟੋਚੀ ਅਜ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਬਲ ਰਿਹਾ। [2]ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਹਟਣ ਲਗਾ (ਜੁੱਧ ਵਿਚੋਂ)।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਊਨਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੯॥

੩੦. [ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਜਿੱਤ]

੨੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੧

ਦੋਹਰਾ:

ਨਿਸ ਮਹਿਂ ਮਿਲੇ ਗਿਰੀਸ਼ ਸਭਿ, ਜਹਿਂ ਕਟੋਚ ਮਹਿਪਾਲ।
ਭੀਮਚੰਦ ਭੀ ਤਹਿਂ ਗਯੋ, ਰਾਜੇ ਰਾਣੇ ਜਾਲ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਪੰਮਾ ਆਦਿ ਵਜ਼ੀਰ ਅਨੇਕ।
ਮਿਲੇ ਸਿਆਣੇ ਸੁਮਤਿ ਵਿਵੇਕ।
ਸਭਾ ਬਿਸਾਲ ਸਮੂਹ ਲਗਾਈ।
ਝਾਰ ਮਸਾਲਾਂ ਬਹੁ ਜ੍ਵਲਤਾਈ ॥੨॥
ਭੀਮ ਚੰਦ ਮਤਿਮੰਦ ਗੁਮਾਨੀ।
ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਗਿਰਾ ਬਖਾਨੀ।
'ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨ ਤੇ ਲਰ ਰਹੇ।
ਨਹੀਂ ਮਨੋਰਥ ਕਯੋਂ ਹੂੰ ਲਹੇ ॥੩॥
ਦਿਵਸ ਮਾਸ ਤੇ ਅਧਿਕ ਬਿਤਾਏ।
ਲਰਤਿ ਰਹੇ ਗਨ ਸੁਭਟ ਖਪਾਏ।
ਰਾਜਨੀਤਿ ਕੇ ਚਤੁਰ ਉਪਾਇ[1]।
ਸਕਲ ਬਿਚਾਰਹੁ ਚਿਤ ਕੋ ਲਾਇ ॥੪॥
ਬਡੋ ਬਹਾਦਰ ਕੇਸਰਿ ਚੰਦ।
ਭਾਊ ਜਮਤੁੱਲਾ ਸੁ ਬਿਲੰਦ।
ਦੋਨਹੁਂ ਜੋਧਾ ਮਰੇ ਜੁਝਾਰੇ।
ਮੀਏਂ ਅਰੁ ਰਾਣੇ ਗਨ ਮਾਰੇ ॥੫॥
ਕਹਿਂ ਲੌ ਗਿਨੀਅਹਿ ਸਭਿ ਤੁਮ ਜਾਨੋਂ।
ਸਰਜੋ ਨ ਕਾਰਜ ਮਰੇ ਮਹਾਨੇ।
ਸ਼ਾਮ, ਦਾਮ, ਅਰੁ ਭੇਦ ਨ ਭਯੋ।
ਦੰਡ ਉਪਾਇ ਚਤੁਰਥੋ ਕਿਯੋ ॥੬॥
ਇਹ ਤ੍ਰੈ ਤੇ ਪਾਛੇ ਬਨਿ ਆਵਤਿ।
ਸੋ ਹਮ ਪ੍ਰਥਮ ਕੀਨਿ ਮਨ ਭਾਵਤਿ[1]।
ਕੁਛ ਥੋਰੇ ਨਹਿਂ ਭਯੋ ਬਿਚਾਰੋ।
ਪਸਰਜੋ ਸ਼ੋਕ ਦੇਸ਼ ਗਿਰ ਸਾਰੋ ॥੭॥
ਪ੍ਰਥਮ ਕਰਨਿ ਜੋ ਚਹੀਯਤਿ ਤੀਨ[1]।
ਸੋ ਅਬਿ ਕਰਹੁ ਬਿਚਾਰ ਪ੍ਰਬੀਨ।

[1]ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਉਪਾਵ।

[1]ਭਾਵ ਦੰਡ ਜੋ ਅਸਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਾਮ, ਦਾਮ, ਭੇਦ, ਤਿੰਨਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

[1]ਭਾਵ ਸ਼ਾਮ, ਦਾਮ ਤੇ ਭੇਦ।

ਦੰਡ ਉਪਾਇ ਤਜਾਗ ਕਰਿ ਅਬੈ।
ਸ਼ਾਮ ਆਦਿ ਕੋ ਕਰੀਅਹਿ ਸਬੈ ॥ ੮ ॥
ਇਤ ਜੁੱਧ ਕਰਿ ਕ੍ਰੁਧ ਵਿਰੁੱਧੇ[1]। [1]ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ ਵਿਰੋਧ ਪਾ ਲਿਆ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਰੁੱਧੇ[1]। [1]ਰੋਕਿਆ ਹੈ।
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਹਿਂ ਚਿੰਤਾ।
ਆਨਿ ਮਿਲਹਿਂ ਸਿਖ ਬਹੁਰ ਬਿਅੰਤਾ ॥ ੯ ॥
ਨਹਿਨ ਚਮੂ ਕੀ ਚਾਹਿ ਬਿਸਾਲਾ।
ਬਿਨਾ ਹਕਾਰੇ ਆਵਤਿ ਜਾਲਾ।
ਬਹੁਤ ਦਰਬ ਕੀ ਕਮੀ ਨ ਕਬਿਹੂੰ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਆਨਹਿਂ ਸਿਖ ਸਭ ਹੂੰ ॥ ੧੦ ॥
ਰਹੀ ਲਰਾਈ ਲਖਹੁ ਘਨੇਰੀ।
ਨਹਿਂ ਕਾਯਲ[1] ਹੋਯਸਿ ਕਿਸ ਬੇਰੀ। [1]ਦੁਖੀ, ਤੰਗ, [ਅ਼:, ਕਾਇਲ = ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ। ਪੰਜਾਬੀ, ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ, ਹਾਰਿਆ, ਵਜਾਕੁਲ, ਤੰਗ]।
ਨਿਤ ਉਤਸਾਹ ਅਧਿਕ ਬਿਰਧਾਵਾ।
ਕਿਮ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਚਹੌਂ ਛੁਟਾਵਾ ॥ ੧੧ ॥
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਕੀ ਲਾਖਹੁਂ ਅਨੀ।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਮਿਲਿ ਆਵਹਿ ਘਨੀ।
ਭੀਮ ਬਿਸਾਲ ਤੋਪ ਸੰਬੂਹਾ।
ਘੇਰਿ ਚਹੂੰਦਿਸ਼ਿ ਘਾਲਹਿਂ ਹੂਹਾ[1] ॥ ੧੨ ॥ [1]ਹੱਲਾ।
ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਭਿ ਲਰਤਿ ਨ ਹਾਰੈ।
ਅਨਿਕ ਸਿੰਘ ਰਣ ਕਰਿ ਮਰਿ ਮਾਰੈ।
ਅੰਨ ਆਦਿ ਜੇ ਹ੍ਵੈ ਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ।
ਦਿਢ ਘੇਰਾ ਘਾਲਹਿਂ ਅਵਿਸ਼ੇਸ਼ਨ[1] ॥ ੧੩ ॥ [1]ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ।
ਕਈ ਮਾਸ ਮਹਿਂ ਕਾਇਲ ਹੋਇ[1]। [1]ਤੰਗ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।
ਤੌ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਤਜਾਗੈ ਸੋਇ।
ਬਿਨਾ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀ ਸੈਨ ਘਨੇਰੀ।
ਨਹਿਂ ਸਰਿ ਹੋਇ, ਭਲੇ ਮੈਂ ਹੇਰੀ ॥ ੧੪ ॥
ਅਬਿ ਤੌ ਹਟਨਿ ਜੰਗ ਤੇ ਜੋਗ।
ਮਰੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੀ ਘਾਯਲ ਲੋਗ।

ਸ਼੍ਰਮਤ ਸਪੂਰਨ ਸੈਨ ਬਿਸਾਲਾ।
ਲਰਤਜੋ ਬੀਤ ਗਏ ਚਿਰ ਕਾਲਾ ॥੧੫॥
ਹੰਡੂਰੀ ਅਰੁ ਚੰਦੁ ਘਮੰਡ।
ਘਾਇਲ ਪਰੇ ਬੀਰ ਬਰਬੰਡ[1]। — [1]ਬਲਵਾਨ।
ਕੌਨ ਅੱਗ੍ਰਣੀ[1] ਹੁਇ ਅਬਿ ਲਰੈ। — [1]ਅੱਗੇ ਹੋਕੇ। ਆਗੂ ਹੋਕੇ [ਸੰਸ:, ਅਗ੍ਰਣੀ = ਪਹਿਲਾ, ਮੁਖੀ]।
ਤਊ ਲਖੋ, ਕਾਰਜ ਨਹਿਂ ਸਰੈ' ॥੧੬॥
ਗ੍ਵਾਲੇਰੀ ਅਰੁ ਮੰਡਸਪਤੀ।
ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ਬੋਲੇ ਬਡ ਮਤੀ।
'ਨਾਹਕ ਜੋਧਾ ਲਰਿ ਮਰਵਾਏ।
ਖਰਚਜੋ ਦਰਬ ਨ੍ਰਿਪਨ ਸਮੁਦਾਏ ॥੧੭॥
ਭਯੋ ਬਜਰਥ ਕੋ ਕਾਜ ਨ ਸਰਜੋ।
ਤੈਸੇ ਚੰਦ ਕੇਸਰੀ ਮਰਜੋ।
ਹਟਨੋ ਉਚਿਤ ਬਿਚਾਰੀ ਨੀਕੇ।
ਇਸ ਮੈਂ ਭਲੋ ਅਹੈ ਸਭਿ ਹੀ ਕੇ ॥੧੮॥
ਬਿਨਾਂ ਲਰਨ ਤੇ ਅਪਰ ਉਪਾਇ।
ਕਰੈਂ ਸਰਬ, ਲੇਂ ਪੁਰੀ ਛੁਟਾਇ।'
ਪਾਪੀ ਪੰਮੇ ਤਬਹਿ ਉਚਾਰੀ।
'ਕਰਹੁ ਨ ਚਿੰਤਾ ਰਿਦੈ ਮਝਾਰੀ ॥੧੯॥
ਏਕ ਜਤਨ ਮੈਂ ਕਰਿਹੌਂ ਐਸੇ।
ਛੋਰਿਂ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜੈਸੇ।
ਅਬਿ ਸਭਿ ਗਮਨਹੁ ਨਿਜ ਨਿਜ ਦੇਸ਼।
ਕਰਿ ਅਰਾਮ ਕੋ ਤਜਹੁ ਕਲੇਸ਼ ॥੨੦॥
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਕਰੀਅਹੁ ਕੂਚ।
ਸਭਿਨਿ ਸੰਭਾਲਹੁ ਜਾਇ ਪਹੂਚਿ।'
ਇਮ ਹੀ ਮਤਿ[1] ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਮਾਨਾ। — [1]ਸਲਾਹ।
ਚਢਿ ਝੰਪਾਨ[1] ਸੁ ਤਬਹਿ ਪਯਾਨਾ ॥੨੧॥ — [1]ਪਾਲਕੀ ਉੱਤੇ।
ਘਾਇਲ ਅਪਰ ਸਕਲ ਨਿਸ ਮਾਂਹੀ।
ਆਦਿ ਹੰਡੂਰੀ ਟਿਕਹਿਂ ਸੁ ਨਾਂਹੀ।
ਲੇ ਲੇ ਨਿਜ ਸਮਾਜ ਕੋ ਚਲੇ।
ਧਰੀ ਮੌਨ ਮੁਖ ਤੇ, ਨਹਿਂ ਮਿਲੇ ॥੨੨॥

ਜਾਮਨਿ ਮਹਿਂ ਗਮਨੇ ਦੁਖ ਲਹੇ।
ਬਿਖਮ ਪੰਥ ਗਿਰ ਗਨ ਕੇ ਅਹੇ।
ਸਾਵਧਾਨ ਜੇ ਹੁਤੀ ਪਦਾਂਤੀ।
ਅਰੁ ਅਸਵਾਰ ਜਿ ਹੁਏ ਨ ਹਾਤੀ[1] [1]ਜੋ ਮਰੇ ਨਹੀਂ ਸੇ।
॥੨੩॥
ਸੋ ਸਭਿ ਭੀਮਚੰਦ ਨੇ ਰਾਖੇ।
'ਚਲੌਂ ਪ੍ਰਾਤਿ ਮੈਂ' ਇਮ ਅਭਿਲਾਖੇ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੇਤਿਕ ਸੋਏ।
ਕੋ ਥਿਰ ਰਹੇ ਸੁਚੇਤੀ ਹੋਏ ॥੨੪॥
ਤਿਮ ਹੀ ਸਿੰਘ ਲੋਹਗੜ ਮਾਂਹੀ।
ਕੇਤਿਕ ਸੁਪਤੇ ਕੇਤਿਕ ਨਾਂਹੀ।
ਜ੍ਵਾਲਾਬਮਣੀ ਰਹੇ ਚਲਾਵਤਿ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੌ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਤਕਾਵਤਿ ॥੨੫॥
ਜਬਿਹੁੰ ਦੋਇ ਘਰੀ ਨਿਸ ਰਹੀ।
ਕੂਚ ਕਰਨ ਕੀ ਚਿਤਮਹਿਂ ਚਹੀ।
ਜ਼ੀਨ ਤੁਰੰਗਮ ਪਰ ਤਬਿ ਡਾਲੇ।
ਜੇ ਕੁੰਚਰ ਤਿਨ ਹੌਦਾ ਘਾਲੇ ॥੨੬॥
ਤੂਸ਼ਨ ਹੀ ਸਭਿ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ।
ਤੰਬੂ ਸਹਤਿ ਕਨਾਤ ਉਖਾਰੀ।
ਲਾਦ ਦਿਯੇ, ਸੋ ਪ੍ਰਥਮ ਪਯਾਨੇ।
ਆਪ ਤਜਾਰ ਹੁਇ ਥਿਰਯੋ ਸਥਾਨੇ
॥੨੭॥
ਤ੍ਰਸਤਿ ਤੁਫੰਗੈਂ ਸਭਿ ਕਸਵਾਈ।
ਖਰੋ ਰਹਯੋ ਅਰਣੋਦੈਂ ਤਾਈਂ।
ਸਗਰੀ ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਲਿ ਚਲਾਈ।
ਆਪ ਚਢਯੋ ਧੌਂਸਾ ਵਜਵਾਈ ॥੨੮॥
ਤਬਿ ਸੁਧਿ ਭਈ ਲੋਹਗੜ ਆਇ।
'ਚਲੇ ਪਹਾੜੀ ਲਾਜ ਗਵਾਇ।'
ਤਤਛਿਨ ਜ਼ੀਨ ਹਯਨਿ ਪਰ ਡਾਲੇ।
ਭਏ ਅਰੂਢਨਿ ਤੁਪਕ ਸੰਭਾਲੇ ॥੨੯॥
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਦਿਕ ਜੋਧਾ।
ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰੋਧਾ।

ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਧਵਾਯੋ ਘੋਰਾ।
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਚਲ੍ਯੋ ਰਿਪੁ ਓਰਾ ॥੩੦॥
ਪ੍ਰਥਮ ਸੈਂਕਰੇ ਹੀ ਮਿਲਿ ਗਏ।
ਜ੍ਵਾਲਾਬਮਣੀ ਦਾਗਤਿ ਭਏ।
ਬਹੁਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਹ੍ਵੈ ਗੇ ਸਿੰਘ।
ਜਨੁ ਗਜ ਦਲ ਪਰ ਦੌਰੇ ਸਿੰਘ[1] ॥੩੧॥ [1]ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗ।
ਮਿਲਤ੍ਯੋਂ ਐਸੀ ਮਾਰਿ ਮਚਾਈ।
ਚਲਨਿ ਦੁਹੇਲਾ ਭਯੋ ਤਿਥਾਂਈ।
ਭੀਮਚੰਦ ਪਰ ਘਾਲੀ ਭੀਰ[1]। [1]ਭੀੜਾ ਪਾ ਦਿਤੀ।
ਛੂਟੀ ਗੁਲਕਾਂ ਤੋਮਰ ਤੀਰ ॥੩੨॥
ਢਾਹ ਲੀਏ ਕੇਤਿਕ ਤਬਿ ਘੋਰੇ।
ਤਜਹਿਂ ਤਿਸਹਿ ਜੋ ਦ੍ਵੈ ਕਰ ਜੋਰੇ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ ਲਾਗੇ।
ਮਚ੍ਯੋ ਜੁੱਧ ਭੇ ਆਰੁਨ ਬਾਗੇ[1] ॥੩੩॥ [1]ਕਪੜੇ ਲਾਲ ਹੋ ਗਏ।
ਸ਼੍ਰੀ ਕਲ਼ਗੀਧਰ ਸੁਨਿ ਸੁਧਿ ਸਾਰੀ।
'ਹਤੈਂ ਸਿੰਘ ਭਜ ਚਲੇ ਪਹਾਰੀ।'
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਪਤੇ ਪਠਾਏ।
'ਭਾਜੇ ਪੀਠ ਨ ਪਰੀਅਹਿ ਧਾਏ[1]' ॥੩੪॥ [1]ਭੱਜਦੇ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੌੜਕੇ ਨਾ ਪਓ।
ਆਛੇ ਆਛੇ ਸਿੱਖ ਪਠਾਏ।
ਜਾਇ ਤਿਨਹੁਂ ਸਗਰੇ ਸਮੁਝਾਏ।
'ਕ੍ਯੋਂ ਨਾਹਕ ਘਾਲਹੁ ਘਮਸਾਨਾ।
ਹਟਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਅਸ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ ॥੩੫॥
ਨਾਂਹਿ ਤ ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਘਰ ਲੌਂ।
ਲੂਟਨਿ ਮਾਰਨਿ ਬਨਹਿ ਸੁ ਦਰ ਲੌਂ[1]। [1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤਕ।
ਅਬਿ ਆਗੇ ਜਾਨੋਂ ਨਹਿਂ ਬਨੈ।
ਭਾਗ ਕੋ ਨਾਹਿਨ ਰਿਪੁ ਹਨੈ' ॥੩੬॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿਂ ਫਤੇ।
ਗਰਜੇ ਧੁਨਿ ਊਚੀ ਤੇ ਅਤੇ।
ਕਿਤਿਕ ਤੁਰੰਗ ਲੂਟ ਕਰਿ ਲ੍ਯਾਏ।
ਆਯੁਧ ਛੀਨੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਪਲਾਏ ॥੩੭॥
ਹਟਿ ਆਏ ਬਡ ਬਜਤਿ ਨਗਾਰੇ।
ਪੁਨ ਸੁਖੇਨ ਹੀ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਸਿਧਾਰੇ।

ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮਨ ਮਹਿਂ ਰੌਰਾ।
ਪੀਟਨ ਰੁਦਨ ਹੋਤਿ ਸਭਿ ਠੌਰਾ ॥੩੮॥
ਭੀਮ ਚੰਦ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਪਛੁਤਾਵਤਿ।
ਚਿਤਵਤਿ ਚਿੰਤਾ ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ।
ਪਹੁਚੰਜੋ ਤਬਿ ਅਪਨੀ ਰਜਧਾਨੀ।
ਹੌਰਾ ਭਯੋ ਬਹੁਤ ਅਭਿਮਾਨੀ ॥੩੯॥
ਇਤ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਖਾਲਸਾ ਆਯੋ।
ਫਤੇ ਪਾਇ ਕਰਿ ਬਹੁ ਹਰਖਾਯੋ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਸਹਿਤ ਸੁ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਾ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਗੁਰ ਕਰੀ ਵਿਸ਼ੇਖਾ ॥੪੦॥
ਪਦ ਅਰਿਬੰਦਨ ਪਰ ਸਿਰ ਧਰਿ ਧਰਿ।
ਥਿਰਜੋ ਖਾਲਸਾ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕਰਿ।
ਸਭਿ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਉਚਾਰਾ।
'ਜਬਿ ਜਾਨਹਿ ਰਿਪੁ ਕੋ ਭਜ ਹਾਰਾ ॥੪੧॥
ਤਬਿ ਤਿਨ ਗੈਲ ਨ ਪਰੈ ਕਦਾਈ।
ਇਹੀ ਨੀਤਿ ਸ਼ੁਭ ਨਰਨ ਬਤਾਈ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗਹੇ ਰਿਪੁ ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ।
ਤਿਸ ਕੋ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇਯ ਨ ਕੋਇ[1] ॥੪੨॥
ਧਰਮ ਜੁੱਧ ਕੋ ਨਿਤ ਅਨੁਰਾਗੋ।
ਭਲੇ ਨਰਨਿ ਕੇ ਮਗ ਕੋ ਲਾਗੋ।
ਸਿੱਖੀ ਧਰਹੁ ਸਿਦਕ ਨਹਿਂ ਹਾਰਹੁ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਜਪ ਜਨਮ ਸੁਧਾਰਹੁ ॥੪੩॥
ਕਰਿਹੈ ਰਾਜ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰਾ।
ਸਭਿਹਿਨ ਪਰ ਹ੍ਵੈ ਬਲ ਬਡੇਰਾ।
ਸ਼੍ਰੀ ਅਸਿਕੇਤ ਕਾਲਕਾ ਮਾਈ।
ਹੁਇ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਸਦਾ ਸਹਾਈ' ॥੪੪॥
ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਸ਼ੁਭ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸਾ।
ਫਤੇ ਲਈ ਕਰਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਬਿਨਾਸ਼ਾ।
ਘਾਇਲ ਸਭਿ ਹੋਏ ਸਵਧਾਨਾ।
ਸਾਲਪੱਤ੍ਰ ਦੇ ਸੁਖ ਕੌ ਠਾਨਾ ॥੪੫॥

[1]ਕੋਈ ਪਿੱਠ ਨਾ ਦੇਵੇ।

ਜੁੱਧ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਇਹ ਪਢੈ।
ਕਿਧੌਂ ਸੁਨਾਇ ਸੁਨੇ ਸੁਖ ਬਢੈ।
ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਦਕ ਰਿਦੈ ਮਹਿਂ ਪਾਵੈ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ ਕੁਮਤਿ ਮਿਟਾਵੈ ॥੪੬॥

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:

ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਸਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ।
ਤਿਨ ਸੁਜਸੁ ਪਢਹਿ ਕੈ ਸੁਨਹਿਂ ਸਿੰਘ।
ਬਿਨਤੀ ਭਨੰਤਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ।
ਮ੍ਰਿਗ ਪਾਪ ਹਨਨ ਕੋ ਮਨਹੁਂ ਸਿੰਘ[1] ॥੪੭॥

[1]ਮਾਨੋਂ ਸਿੰਘ ਹੈ (ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਸ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ) ਪਾਪਾਂ ਰੂਪੀ ਮਿਰਗਾਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਨੂੰ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਖਾਲਸਾ ਜੀਤ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੦॥

੩੧. [ਭਾਈ ਆਸਾ ਸਿੰਘ]

੩੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੨

ਦੋਹਰਾ:

ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਦਿਸ਼ਿ ਪਸਰਜੋ ਸੁਜਸੁ, ਸਿੰਧ ਮੇਖਲਾ ਭੂਮ[1]। [1]ਭਾਵ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ।
'ਭਯੋ ਪੰਥ ਸ਼ੁਭ ਖਾਲਸਾ, ਘਾਲੀ ਸੈਲਨਿ ਧੂਮ ॥੧॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ:

ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਰਾਜੇ ਬਾਈ ਧਾਰਨ
ਪ੍ਰਜਾ ਸਹਿਤ ਸਭਿ ਜੋਧਾ।
ਤੀਨ ਲਾਖ ਗਿਨਤੀ ਮਹਿਂ ਇਕ ਥਲ
ਸਤਿਗੁਰ ਪਰ ਕਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੨॥
ਕਰੀ ਢੂਕ ਅਰੁ ਕਰੀ ਢੋਇ ਕਰਿ
ਹੇਲਾ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਘਾਲਾ[1]। [1]ਢੁੱਕਣਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹਾਥੀ ਢੋਕੇ ਤੇ ਮਿਲ ਮਿਲਕੇ ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ।
ਅਲਪ ਖਾਲਸਾ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਮਹਿਂ
ਝਾਲ ਝਾਲ ਦਰ† ਠਾਲਾ[1] ॥੩॥ [1]ਠੱਲਿਆ (ਹਾਥੀ ਨੂੰ) ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ। (ਅ) (ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਝਾਲ) ਝੱਲਕੇ ਦਲ ਨੂੰ ਠੱਲਿਆ। †ਪਾ:-ਦਲ।
ਮਰਦ ਗਰਦ ਮਹਿਂ ਮਿਲੇ ਜ਼ਰਦ ਮੁਖ
ਹਰਦ ਰੰਗ ਹ੍ਵੈ ਭਾਗੇ[1]। [1]ਪੀਲੇ ਮੁਖ ਹਰਦੀ ਵਰਗੇ ਰੰਗ ਹੋਕੇ ਭੱਜ ਗਏ।
ਦੁਰਦ ਦਰੇ ਤਨ[1] ਘਾਵ ਦਰਦ ਭਾ [1]ਹਾਥੀ ਨੇ ਦਰੜ ਦਿੱਤੇ ਸਰੀਰ।
ਥਿਰੇ ਨ ਸਿੰਘਨ ਆਗੇ' ॥੪॥
ਜਿਤ ਕਿਤ ਕਹਤਿ 'ਮੰਦ ਗਿਰਪਤਿ ਅਤਿ
ਮਤ ਹਤਿ ਚਿਤ ਕੀ ਹੋਈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕਰਿ ਮੂਰਖ
ਕਯੋਂ ਨ ਬਿਸੂਰਹਿ ਸੋਈ ॥੫॥
ਇਕ ਤੌਂ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੀ ਗਾਦੀ
ਖੰਡ ਦੀਪ ਜਿਨ ਜੀਤੇ।
ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਜਗ ਬਿਦਤੇ
ਪੀਰ ਮੀਰ ਧਰਿ ਭੀਤੇ[1] ॥੬॥ [1]ਡਰਦੇ ਹਨ।
ਦੁਤੀਏ ਬਿਦਤ ਕਾਲਕਾ ਦਰਸ਼ਨ
ਪੰਥ ਰਚਨ ਬਰ ਪਾਯੋ।
ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਜਗ ਰਾਖਨ ਕਾਰਨਿ
ਪ੍ਰਭੁ ਅਵਤਾਰ ਸੁਹਾਯੋ ॥੭॥
ਕਰਹਿਂ ਬਾਕ[1] ਜਗ ਰਚਨ ਸੰਘਾਰਨਿ [1]ਜੇ ਬਾਕ ਕਰਨ ਤਾਂ।

ਇਮ ਸਮਰਥ ਜਿਨ ਕੇਰੀ।
ਬਰਤਹਿਂ ਤਊ ਮਾਨਵੀ ਲੀਲ੍ਹਾ
ਮੂਰਖ ਲਖਹਿਂ ਕੁਫੇਰੀ ॥੮॥
ਤੁਰਕਨ ਸੰਗ ਬਿਰੋਧ ਜਿਨਹੁਂ ਕਹੁ
ਨਹਿਂ ਸਮਝੈਂ ਮਤਿ ਮੰਦੇ।
ਸ਼ਰਨ ਗਹਤਿ ਸੁਖ ਲਹਤਿ ਚਹਤਿ ਚਿਤ
ਦੇਂ ਦ੍ਵੈ ਲੋਕ ਅਨੰਦੇ[1] ॥੯॥

[1]ਜੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਸੁਖ ਲੈਣ ਦੀ ਚਾਹੁਨਾ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਰਨ ਪਕੜਦੇ (ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਦੋ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੁਖ ਦੇ ਦੇਂਦੇ।

ਕਹਾਂ ਕਰਹਿਂ ਜੇ ਭਾਲ ਭਾਗ ਨਹਿਂ
ਜੁਗ ਲੋਕਨ ਦੁਖ ਪਾਵੈਂ।
ਇਹਾਂ ਰਾਜ ਮਹਿਂ ਦੁੰਦ ਪਰਹਿ ਨਿਤ
ਮਰਿ ਕਰਿ ਨਰਕ ਸਿਧਾਵੈਂ ॥੧੦॥
ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਚਹੁਂ ਬਰਨ ਰੰਕ ਜੇ
ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਿਯ ਜੋਧੇ।
ਜਗਤ ਬਿਖੈ ਜਸੁ ਜੁਤਿ ਸੁਖ ਭੋਗੈਂ
ਹਿਤ ਪ੍ਰਲੋਕ ਉਰ ਬੋਧੇ[1]' ॥੧੧॥

[1]ਹਿਰਦੇ ਗਯਾਨਵਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਭੀਮਚੰਦ ਦੁਖ ਪਾਇ ਬਡੇਰਾ
ਨਿਜ ਪਰਧਾਨ ਪਠਾਏ।
ਹਯ ਗਜ ਬਹੁਤ ਮੋਲ ਕੋ ਲੈ ਕਰਿ
ਤੁਰਕਨ ਹਿਤ ਸਮੁਦਾਏ ॥੧੨॥
ਕੰਚਨ ਰਜਤ ਘਰੇ ਜਿਨ ਹੌਦਾ
ਤਿਮ ਹੀ ਜ਼ੀਨ ਬਨਾਏ।
ਵਸਤੁ ਅਨੂਠੀ ਅਪਰ ਸਕੇਲੀ
ਧਨ ਗਨ ਸੰਗ ਪਠਾਏ ॥੧੩॥
ਸੀਰੰਦ[1] ਕੋ ਸੂਬਾ ਬਲ ਭਾਰੀ
ਖਾਂ ਵਜ਼ੀਰ ਜਿਸ ਨਾਮੂ।

[1]ਸਰਹਿੰਦ।

ਤਿਸ ਢਿਗ ਰਿਸ਼ਵਤ[1] ਪਠੀ ਬਿਨੈ ਕਰਿ
'ਹਮ ਕੌ ਲਖਹੁ ਗ਼ੁਲਾਮੂ ॥੧੪॥

[1]ਵੱਢੀ।

ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਲੀ ਭਯੋ ਬਹੁ
ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਸਿੰਘ ਵਧਾਏ।
ਤੁੰ ਨਜੀਕ ਸੋ ਲਰੈ ਏਕ ਦਿਨ
ਜਬਿ ਹਮ ਲੇਹਿ ਹਰਾਏ[1] ॥੧੫॥

[1]ਸਾਨੂੰ ਹਰਾਕੇ (ਫਿਰ) ਇਕ ਦਿਨ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜੇਗਾ।

ਅਬਿ ਤੌਂ ਸੁਗਮ ਜਤਨ ਇਹ ਜਾਨਹੁ
ਹਮ ਸੰਗ ਹੋਇ ਲਰੀਜੈ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਰੋਕਹਿਂ ਬਲ ਦੇ ਕਰਿ
ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਛੁਟਵੀਜੈ ॥੧੬॥
ਆਗੈ ਸ਼ਾਹੁ ਚਮੂੰ ਕੁਛ ਆਈ
ਦ੍ਵੈ ਉਮਰਾਵ ਪਠਾਏ।
ਪੈਂਡਖਾਨ ਕੋ ਘਾਤਿ ਕੀਨਿ ਰਣ,
ਦੀਨਾਬੇਗ ਪਲਾਏ ॥੧੭॥
ਉੱਦਮ ਕਰਹੁ ਹਮਹੁ ਲਖਿ ਅਪਨੇ
ਅਬਿ ਜੇ ਬਨਹੁ ਸਹਾਈ।
ਦਲ ਗਨ ਕੋ ਸਕੇਲ ਚਲਿ ਆਵਹੁ
ਕਰਹਿਂ ਕਾਜ ਸਹਿਸਾਈ ॥੧੮॥
ਇਕ ਤੌਂ ਹਮ ਪਰ ਹੁਇ ਉਪਕਾਰਾ
ਦੁਤੀਏ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਤੁਮਾਰਾ।
ਕਯੋਂ ਨਿਚਿੰਤ ਤੁਮ, ਜਾਨਹੁ ਨਾਹਿਨ
ਬਿਗਰਹਿ ਕਾਰਜ ਭਾਰਾ' ॥੧੯॥
ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਕਹਿ ਪਠਯੋ ਸਿਰੰਦ ਕੋ
ਦਿੱਲੀ ਤਥਾ ਪਠਾਏ।
ਬਡ ਪਰਧਾਨ ਪਠਯੋ ਦਿਸ਼ਿ ਦੱਛਨ
ਅਵਰੰਗਾ ਜਿਸ ਥਾਂਏ ॥੨੦॥
ਦੀਨ ਹੋਇ ਬਹੁ ਬਿਨਤੀ ਭਨਿ ਭਨਿ
ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਆਪ ਗੁਲਾਮੂ[1]।
ਗੁਰ ਤੇ ਬੇਮੁਖ[1] ਭਈ ਦਸ਼ਾ ਅਸ
ਬਿਗਰੇ ਜਿਤ ਕਿਤ ਕਾਮੂ ॥੨੧॥
ਦੀਨ ਬਨੇ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਚੇਰਾ
ਦੇਤਿ ਸੁਤਾ ਕੇ ਡੋਰੇ।
ਧਰਮ ਖੋਇ ਅਪਜਸੁ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਮਰਹਿਂ ਨਰਕ ਪਰਿ ਘੋਰੇ ॥੨੨॥
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਗਏ ਵਕੀਲ ਸੁਨਾਵਤਿ
ਜਨੁ ਲੂਟੇ ਕਿਨ ਮਾਰੇ।
ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਆਗੇ
'ਹਮ ਕੋ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਹਾਰੇ' ॥੨੩॥

[1]ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਲਿਖ ਲਿਖਕੇ।

[1]ਬੇਮੁਖ ਹੋਣ ਤੇ।

ਬਡੀ ਮਜਲ ਕੋ ਕਰਤਿ ਗਏ ਤਬਿ
ਸ਼ਾਹ ਸਮੀਪ ਪੁਕਾਰੇ।
'ਘਾਲੀ ਧੂਮ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੈਲਨਿ
ਵਸਦੇ ਰਾਜ ਉਜਾਰੇ' ॥੨੪॥
ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਸੂਬੇ ਲਿਖਿ ਭੇਜਾ
'ਇਤ ਗੁਰ ਕਰਤਿ ਲਰਾਈ।'
ਅਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨਿਜ ਨਰ ਪਠਿ ਕਰਿ
ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ ਸੁਨਾਈ ॥੨੫॥
ਬਹੁਤ ਲਿਖੇ ਅਵਿਰੰਗ ਸੁਨੇ ਜਬਿ,
ਰਿਸ ਕਰਿ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।
'ਸੀਰੰਦ ਤੇ[1] ਗਨ ਸੈਨਾ ਲੇ ਕਰਿ
ਉਤ ਕੋ ਕਰਹਿਂ ਪਯਾਨਾ ॥੨੬॥
ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਛੁਟਵਾਇ ਗੁਰੂ ਤੇ
ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਦੀਜੈ।
ਆਗੇ ਬਹੁਰ ਜੰਗ ਨਹਿਂ ਕਰਿ ਹੈ
ਬਲ ਤੇ ਬਰਜਨਿ ਕੀਜੈ' ॥੨੭॥
ਉਤ ਤੌਂ ਭਏ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਇਸੀ ਬਿਧਿ
ਕਥਾ ਸੁਨਹੁ ਗੁਰ ਕੇਰੀ।
ਸੁਜਸੁ ਕਵਿੱਤ ਕਰਤਿ ਬਹੁ ਕਵਿ ਗਨ
ਬਖਸ਼ਤਿ ਮੌਜ ਬਡੇਰੀ ॥੨੮॥
ਕੌਤਕ ਹੋਤਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਸੁੰਦਰ
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ ਆਵੈ।
ਦਰਬ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਅਰਪਹਿਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ
ਮਨੋਕਾਮਨਾ ਪਾਵੈਂ ॥੨੯॥
ਲਰਤਿ ਜੁ ਬਿਗਰਜੋ ਸਰਬ ਸੁਧਾਰਜੋ
ਬਾਗ ਤੜਾਗ ਨਵੀਨੇ।
ਚਾਮੀਕਰ ਕੇ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ
ਅੰਤਰ ਬਾਹਰ ਕੀਨੇ ॥੩੦॥
ਬਸਹਿਂ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਤਿਨਹੁਂ ਮਹਿਂ
ਨਿਸ ਦਿਨ ਆਨੰਦ ਪਾਵੈਂ।
ਕੰਚਨ ਥੰਭ ਚਿੱਤ੍ਰ ਜਿਹ ਨਾਨਾ
ਤਨੇ ਬਿਤਾਨ ਸੁਹਾਵੈਂ ॥੩੧॥

[1]ਸਿਰਹੰਦ ਤੋਂ।

ਬਗਰ[1] ਬਜਾਰਨਿ ਦੀਰਘ ਸ਼ੋਭਾ
ਮੋਰ ਸ਼ੋਰ ਸਮੁਦਾਯਾ।
ਪਾਵਸ[1] ਆਨ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਨਭ ਛਿਤ
ਘਨ ਕੀ ਘਟ ਘੁਮਡਾਯਾ ॥੩੨॥
ਰਾਇਬੇਲ ਚੰਬੇਲੀ ਚੰਪਾ
ਚੰਚਰੀਕ[1] ਰੁਚਿ ਚਾਰੂ।
ਗੁਨੀ ਪੁਰਖ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਸੁ ਗੁਰ ਕੇ
ਆਇ ਰਹੇ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੂ ॥੩੩॥
ਹੁਕਮ ਕਰਜੋ 'ਆਯੁਧ ਗਨ ਹੋਵੈਂ
ਦੈ ਧਨ ਗਨ ਘਰਵਾਓ।
ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਜੰਬੂਰ ਰਹਿਕਲੇ
ਬਹੁ ਜੰਜੈਲ ਬਨਾਓ ॥੩੪॥
ਬੁਗਦੇ[1], ਖੰਜਰ, ਸੈਫ ਦੁਧਾਰੇ,
ਤੋਮਰ, ਚੱਕ੍ਰ, ਖਤੰਗਾ।
ਚਾਂਪ, ਤਮਾਚੇ, ਸਾਂਗ, ਸੁ ਬਰਛੀ,
ਕਰਾਚੋਲ ਖਰ ਅੰਗਾ' ॥੩੫॥
ਲਗੇ ਅਨਿਕ ਕਾਰੀਗਰ ਘਰਨੇ
ਪ੍ਰਥਮ ਤੋਪ ਇਕ ਢਾਰੀ[1]†।
ਜਨੁ ਜਮ ਕੋ ਮੁਖ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਕੀ[1]
ਛੋਡੇ ਗਰਜਨ ਭਾਰੀ ॥੩੬॥
ਪ੍ਰਭੁ ਹਿਤ ਬਾਨ ਬਿਲੰਦ ਬਨੇ ਬਹੁ
ਬਰ ਬੀਰਨ ਕੇ ਘਾਤੀ।
ਏਕ ਮੁਹਰ ਕੋ ਹੇਮ ਲਗਹਿ ਤਿਸ
ਮੁਖੀ ਪੁਲਾਦਿ ਸੰਗਾਤੀ ॥੩੭॥
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਆਯੁਧ ਨਿਤ ਬਨਤੇ
ਪਰਖਤਿ ਗੁਰੂ ਰਖਾਵੈਂ।
ਕੇਤਿਕ ਬਖਸ਼ਤਿ ਹੈਂ ਕਰਿ ਸਿੰਘਨ
ਸਦਾ ਜੰਗ ਮਨ ਭਾਵੈ ॥੩੮॥

[1]ਵੇਹੜੇ।

[1]ਬਰਖਾ ਰੁਤ।

[1]ਭੌਰੇ।

[1]ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਛੁਰਾ, ਕਟਾਰ [ਅ਼:, ਬੁਗ਼ਦਾ] ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬੁਗਦਾ ਬੁਗਦਰ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਵਡੇ ਭਾਰੇ ਮੋਟੇ ਗੁਰਜ ਨੂੰ ਬੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੁੰਗਲੀਆਂ ਫੇਰਨ ਵਾਲੇ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

[1]ਢਾਲੀ। †ਆਖਰੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਸਿਰਹੰਦੀ ਸੂਬਾ ਲੁੱਟਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦੋ ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਆਨੰਦਪੁਰੋਂ ਨਿਕਲੀਆਂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਅਜਾਇਬ ਘਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਹਨ।

[1]ਸ਼ਤ੍ਰੂਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

ਕਥਾ ਸੁਨਹੁ ਇਕ ਹੁਤੋ ਮੁਸੱਦੀ[1]
ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਸੁ ਨਾਮੂ।
ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਬਹੁ ਕਾਰ ਚਲਾਵੈ
ਟੋਂਬੂ ਲਿਖਹਿ ਤਮਾਮੂ ॥੩੯॥
ਤਿਸ ਢਿਗ ਰੰਕ ਸਿੱਖ ਇਕ ਜਾਚਤਿ
'ਕੰਨਜਾ ਬਜਾਹਨਿ ਜੋਗਾ।
ਦਰਬ ਪੰਚ ਸੈ ਤੇ ਹੁਇ ਕਾਰਜ
ਮੁਝ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਰੋਗਾ ॥੪੦॥
ਤੁਝ ਤੇ ਹੁਇ ਉਪਕਾਰ ਕਰਹੁ ਇਹੁ'
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਅਰੁ ਲਖਿ ਦੀਨਾ।
ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਦਯਾ ਉਰ ਕਰਿ ਕੈ
ਤਿਹ ਟੋਂਬੂ ਲਿਖ ਦੀਨਾ ॥੪੧॥
ਸੋ ਲੇ ਗਯੋ ਜਹਾਂ ਪਰ ਭੇਜਾ
ਲਏ ਪੰਚ ਸੈ ਜਾਈ।
ਹੁਤੋ ਰੰਕ ਤਿਨ ਬਜਾਹ ਕਰਜੋ ਤਬਿ
ਕੰਨਜਾ ਸਦਨ ਉਠਾਈ ॥੪੨॥
ਬਿਤੇ ਮਾਸ ਖਟ ਸੋ ਸਿਖ ਆਯੋ
ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਕੀਨਾ।
ਟੋਂਬੂ ਧਰਜੋ 'ਆਪ ਨੇ ਭੇਜਜੋ,
ਮੈਂ ਪੰਜ ਸੈ ਤਿਨ ਦੀਨਾ' ॥੪੩॥
ਪ੍ਰਭੁ ਤਬਿ ਕਹਜੋ 'ਨ ਹਮ ਨੇ ਭੇਜਾ
ਕਿਨ ਇਹ ਲਿਖਜੋ ਪਠਾਯੋ?'
'ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਕੇ ਹਾਥ ਮੁਹਰ ਹੈ'
ਜਬਿ ਐਸੇ ਲਖਿ ਪਾਯੋ ॥੪੪॥
ਕੁਛ ਰਿਸ ਧਰਿ ਗੁਰ ਕਹਜੋ 'ਕਹੇ ਬਿਨ
ਇਹ ਕਯੋਂ ਲਿਖਜੋ ਪਠਾਯੋ।
ਦਿਯੋ ਆਪ ਹੀ ਦਰਬ ਪੰਚ ਸੈ
ਕੈਸੇ ਖੋਟ ਕਮਾਯੋ' ॥੪੫॥
ਇਮ ਗੁਰ ਤੇ ਸੁਨਿ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਢਿਗ
ਕਿਹ ਸਿਖ ਖਬਰ ਬਤਾਈ।
ਡਰਤਿ ਮਾਰ ਤੇ ਭਾਜ ਗਯੋ ਤਬਿ
ਨਿਜ ਘਰ ਬਿਖੈ ਤਦਾਈ ॥੪੬॥

[1]ਮੁਣਸ਼ੀ।

ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿਂ ਤਿਨ ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖਿ
ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟ ਪਠਾਈ।
ਲਿਖੇ ਦੋਹਿਰੇ ਬਿਚ ਬਨਾਇ ਕਹਿ
ਸੋ ਮੈਂ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ ॥੪੭॥
ਕਲਮੋਵਾਚ[1] ॥

[1]ਕਲਮ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਦੋਹਰਾ:
ਮੁਖ ਕਾਰਾ ਮੇਰੋ ਕਰੈਂ,
ਕਰਤਿ ਨ ਪਰਉਪਕਾਰ[1]।

[1]ਜੋ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਤਿਸ ਕੌ ਮੈਂ ਫਿਰ ਕਰੌਂਗੀ,
ਪਲਟਾ ਇਹੁ ਦਰਬਾਰ[1] ॥੪੮॥

[1]ਭਾਵ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬੀ ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਾਂਗੀ।

ਫਟ ਛਾਤੀ ਦੋ ਟੂਕ ਭਈ,
ਰੁਦਨ ਕਰਤਿ ਲਿਖਿ ਜਾਤਿ[1]।

[1]ਰੋਂਦੀ ਹੋਈ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਕਸਮ, ਵਸਤਾ।

ਪਰਸ੍ਵਾਰਥ ਉਪਕਾਰ ਬਿਨ,
ਮੋਹਿ ਨ ਉਪਜਤਿ ਸ਼ਾਂਤਿ ॥੪੯॥
ਚੌਪਈ:
ਐਸੇ ਕਲਮ ਕਹਤਿ ਸਭਿ ਸਾਥਿ।
ਸੋ ਪਕਰਾਈ ਗੁਰ ਮੁਹਿ ਹਾਥ।
ਗੁਰ ਕੀ ਆਨ ਜਬਹਿ ਸਿਖ ਕੀਨੀ।
ਸਹੀ ਨ ਮੈਂ, ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਿ ਦੀਨੀ ॥੫੦॥
ਸਰਬ ਲੱਛਮੀ ਜਗਤ ਤੁਮਾਰੀ।
ਭੁੰਚਤਿ ਹੈ ਇਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਾਰੀ।'
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਬਿਨੈ ਪਠਾਈ।
ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਗੋਸਾਈਂ ॥੫੧॥
ਤਿਹ ਬੁਲਾਇ ਪੁਨ ਪਾਗ ਬੰਧਾਈ।
ਦਈ ਪ੍ਰਥਮ ਸਮ ਕਾਰ ਤਦਾਈ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਹੁਤੋ ਲਿਖਾਰੀ।
'ਸੈਣਾ' ਜਿਸ ਕੋ ਨਾਮ ਉਚਾਰੀ ॥੫੨॥
ਕੁਛਕ ਖ਼ਤਾ ਤਿਸ ਤੇ ਜਬਿ ਹੋਈ।
ਭਾਜ ਗਯੋ ਪੁਨ ਆਇ ਨ ਸੋਈ।
ਸੁੰਦਰ ਬਰਨ ਲਿਖੈ ਚਿਤ ਆਯੋ[1]।

[1]ਸੁਹਣੇ ਅੱਖਰ ਲਿਖਦਾ ਸੀ ਇਹ ਚੇਤਾ ਆਇਆ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਿਸ ਕੋ ਬੋਲਿ ਪਠਾਯੋ ॥੫੩॥
ਨਿਜ ਸੰਬੰਧੀਅਨਿ ਕੋ ਮਿਲਿ ਗਯੋ।
ਆਯੋ ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਉਰ ਭਯੋ।
ਨਹਿਂ ਆਵਨ ਕੇ ਹੇਤੁ ਬਹਾਨਾ।
ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਦੋਹਾ ਪਠਜੋ ਬਖਾਨਾ ॥੫੪॥

ਦੋਹਰਾ:
'ਜਬਿ ਤੇ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਬੀਛੁਰੇ ਕੀਯੋ ਕ੍ਰਿਸ਼ਿ[1] ਕੋ ਠਾਟ।
ਬ੍ਰਿਖਭਨਿ ਸੰਗਤਿ ਹਮ ਕਰੀ ਭਏ ਜਾਟ ਕੇ ਜਾਟ' ॥੫੫॥

[1]ਖੇਤੀ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਸਿੱਖਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੧॥

੩੨. [ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਂਜਣੇ। ਦੁਸਹਿਰਾ]

੩੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੩

ਦੋਹਰਾ:

ਪਾਵਸ ਬੀਤੀ ਅਨੰਦ ਸੋਂ, ਸਰਦ ਪ੍ਰਬਿਰਤੀ ਆਇ।
ਪਿਤਰਨਿ ਪਛ ਤੇ ਨੌਰਤੇ, ਚੰਡੀ ਜਗਤ ਮਨਾਇ[1] ॥੧॥

[1]ਸ਼ਰਾਧਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ (ਪਿਛੋਂ) ਨੁਰਾਤੇ ਆਏ ਤੇ ਜਗਤ ਨੇ ਦੇਵੀ ਪੂਜੀ।

ਲਲਿਤਪਦੁ ਛੰਦ:

ਹੁਕਮ ਕੀਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੇ
'ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਿਕਾਸੋ ਸਾਰੇ।
ਮੈਲ ਨਿਵਿਰਤਹਿਂ ਮਾਰਵਾਰਿਯੇ[1]

[1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਮਾਂਜਣ ਵਾਲੇ ਮੈਲ ਦੂਰ ਕਰਨ। [ਮਾਰਵਾੜੀਏ, ਭਾਵ ਮਾਰਵਾੜ ਤੋਂ ਆਏ ਸਿਕਲੀਗਰ]।

ਪੂਜਹਿਂ ਬਹੁਰ ਸੁਧਾਰੇ[1]' ॥੨॥

[1]ਫਿਰ ਸੁਧਾਰਕੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪੂਜਾਂਗੇ।

ਖਾਸ ਖਜਾਨੇ ਲਗੇ ਨਿਕਾਸਨ
ਜਾਤੀ ਖੜਗਨਿ ਨਾਨਾ।
ਤੇਗੇ ਆਯੁਤ, ਖੜਗ ਦੁਧਾਰੇ,
ਤੋਮਰ, ਸੈਫ, ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ ॥੩॥
ਦੁਬਿਧਿ ਸਰੋਹੀ[1], ਨੀਮਸੀਖਚੇ[2],

[1]ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ। [2]ਨੀਮਚਹ = ਛੋਟੀ ਤਲਵਾਰ, ਸੀਖ ਵਾਂਙੂ ਸਿੱਧੀ ਤੇ ਪਤਲੀ ਤਲਵਾਰ।

ਮਿਸਰੀ ਦ੍ਵੈ ਗੁਜਰਾਤੀ[1]।

[1]ਮਿਸਰ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤੀ, ਦੋਵੇਂ ਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ।

ਇਲਮਾਨੀ[1] ਰੁ ਹਲੱਬੀ[2] ਮਗ਼ਰਬਿ[3]

[1]ਯਮਾਨੀ ਤਲਵਾਰ [ਇਲਮਾਨੀ। ਅਰਬੀ ਰੂਪ ਹੈ 'ਅਲ ਯਮਾਨੀ' ਯਮਨ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ (ਤਲਵਾਰ) ਯਮਨ ਅਰਬ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੱਛੋਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ]। [2]ਅਤੇ ਹਲਬ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਤਲਵਾਰ, (ਹਲਬ ਟਰਕੀ ਵਿਚ ਹੈ)। [3]ਫਾਰਸ ਦੀ ਬਣੀ ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਕਿਰਚ[1] ਜੁਨੱਬੀ ਜਾਤੀ[2] ॥੪॥

[1]ਬਿਨਾਂ ਖ਼ਮ ਦੇ ਤਲਵਾਰ। [2]ਆਰਮੀਨੀਆ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜੁਨੱਬ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਤਲਵਾਰ।

ਜਮਧਰ ਲਘੁ ਬਿਸਾਲ ਪਉਲਾਦੀ[1],

[1]ਫੁਲਾਦੀ।

ਖੰਜਰ ਚੱਕ੍ਰ ਮਹਾਂਨਾ।
ਬਿਛੂਏ ਬਾਂਕ[1] ਛੁਰੇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੇ,

[1]ਟੇਢੇ ਬਿਛੂਏ। (ਅ) ਬਾਂਕ ਨਾਮ ਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜੋ ਨਹੁੰਦ ਵਾਂਗੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੇਸ਼ ਕਬਜ਼ ਸ਼ੁਭ ਨਾਨਾ ॥੫॥
ਤੀਰ ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ ਖਪਰੇ[1] ਸੇਲੇ[2]

[1]ਚੌੜੇ ਫਲ ਵਾਲਾ ਤੀਰ। [2]ਨੇਜ਼ੇ ਮੂੰਹਾਂ ਤੀਰ।

ਗਨ ਬਦਾਂਮਚੇ[1] ਤੁੱਕੇ[2]।

[1]ਬਦਾਮ ਮੂੰਹੇਂ ਤੀਰ। [2]ਕਿੱਕਰ ਦੇ ਤੁੱਕੇ ਵਰਗੀ ਦੰਦੇਦਾਰ ਮੁਖੀ ਵਾਲਾ ਤੀਰ।

ਸੇਲ ਨਰਾਂਚ[1] ਸੁ ਨਾਵਕ[2] ਤੀਖਨ

[1]ਸਾਰਾ ਲੋਹੇ ਦਾ ਤੀਰ ਜਿਸ ਦੇ ਪੰਜ ਖੰਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਸੇਲ' ਪਾਠ ਅਸ਼ੁਧ ਹੈ, ਇਥੇ 'ਸਰ' ਪਾਠ ਚਾਹੀਏ 'ਸ਼ਰ' ਚਾਰ ਮੁਖੇ ਤੀਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। [2]ਇਕ ਛੋਟਾ ਤੀਰ ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਖੀ

ਦੰਦੇਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਵਕ ਨਾਮ ਥੋਥੀ ਨਲੀ ਦਾ ਬੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਛੋਟਾ ਤੀਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ [ਫਾ:, ਨਾਵਕ, ਥੋਥੀ ਨਲੀ। ਤੀਰ]।

ਕਰਦਹਿਂ ਤਨ ਰਿਪੁ ਢੂਕੇ[1] ॥੬॥

[1]ਵੈਰੀ ਦੇ ਤਨ ਵਿਚ ਖੁਭ ਜਾਣ।

ਤੁਪਕ ਤਮਾਂਚੇ ਗਨ ਬਿਲਾਇਤੀ
ਸਾਂਗੈਂ ਸ਼ਕਤਿ[1] ਨਿਕਾਸੇ।

[1]ਭਾਵ ਈਰਾਨ ਤੂਰਾਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਸਾਂਗਾਂ ਤੇ ਬਰਛੀਆਂ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਖਜ਼ਾਨੇ
ਕਹਿਂ ਲੌ ਕਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ॥੭॥
ਮਾਰਵਾਰਿਯੇ ਮਾਵਨਿ ਲਾਗੇ
ਚਰਨ ਦਾਬ ਕਰ ਫੇਰੇ[1]।

[1]ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਦੱਬਕੇ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰ ਕੇ।

ਇਤਨੇ ਮਹਿਂ ਪ੍ਰਭੁ ਬਾਹਿਰ ਨਿਕਸੇ
ਸਭਿ ਆਯੁਧ ਦਿਸ਼ਿ ਹੇਰੇ ॥੮॥
ਕਹੵੋ 'ਬਿਅਦਬੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਕੇਰੀ
ਤੈਂ ਕ੍ਯੋਂ ਚਰਨ ਲਗਾਯੋ।
ਅਤਿ ਪ੍ਰਿਯ ਖੜਗ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਕੋ
ਨਿਜ ਧੁਜ ਬਿਖੈ ਸੁਹਾਯੋ ॥੯॥
ਆਦਿ ਸ਼ਕਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਚੰਡੀ ਰੂਪ ਇਹ
ਪੂਜਨ ਜੋਗ ਸਦੀਵਾ।
ਸਰਬ ਸੁਰਾਸੁਰ ਨਰ ਕ੍ਯਾ ਬਪੁਰੋ
ਜਿਸ ਕੇ ਬਸਿ ਮਹਿਂ ਥੀਵਾ ॥੧੦॥
ਸਾਦਰ ਸੇਵ ਮਾਵਿਬੇ ਕਰੀਯਹਿ'
ਇਹ ਕਹਿ ਅੱਗ੍ਰ ਸਿਧਾਏ।
ਬੈਠੇ ਬਹੁਰ ਖਾਲਸਾ ਆਯੋ
ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ॥੧੧॥
ਕੇਤਿਕ ਚਿਰ ਮਹਿਂ ਇਕ ਸਿਖ ਬੋਲੵੋ
'ਮਾਰਵਾਰਿਯਾ ਜੋਈ।
ਪੁੰਜ ਖੜਗ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਬੈਠੵੋ
ਕਾਰ ਨ ਕਰਤਾ ਸੋਈ' ॥੧੨॥
ਸੁਨਿ ਬਿਕਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਗਏ ਬਿਲੋਕਨਿ
ਦੇਖੵੋ ਤਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰਾ।
'ਇਹ ਕ੍ਯਾ ਕਰੵੋ ਨ ਸੇਵਾ ਠਾਨਤਿ
ਬੈਠੇ ਸਮਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ' ॥੧੩॥

'ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਵਰ ਕੀ ਆਇਸੁ
ਅਦਬ ਕਰਨਿ ਇਮ ਹੋਵੈ।
ਸੇਵਾ ਮਾਂਵਨ ਕੀ ਹੁਇ ਤੈਸੇ
ਜਥਾ ਪ੍ਰਥਮ ਮਲ ਖੋਵੈਂ' ॥੧੪॥
ਬਿਗਸਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹਿ 'ਤੁਮ ਕੌ ਬਖਸ਼ਜੋ,
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਕੇ ਨਿਤ ਦਾਸਾ।
ਕਰਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸੇਵਾ ਆਯੁਧ,
ਤੌ ਸਭਿ ਸੁਖ ਹੁਇ ਪਾਸਾ' ॥੧੫॥
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤਿਹ ਨਾਮ ਹੁਤੋ ਸੁਨਿ
ਗੁਰ ਕੋ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।
ਮਾਂਵਨ ਕਰਨਿ ਲਗਜੋ ਸੁਧ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ,
ਪੁਨ ਸੁਖ ਲਹਜੋ ਮਹਾਂਨੀ ॥੧੬॥
ਊਚੇ ਥਲ ਟਿਕਾਇ ਸਭਿ ਆਯੁਧ
ਪੂਜਾ ਸੌਜ ਮੰਗਾਈ।
ਲਗੇ ਨੁਰਾਤੇ ਸਗਰੇ ਪੂਜਨ
ਚੰਡਿ ਕਾਲਕਾ ਮਾਈ ॥੧੭॥
ਚੰਡਿ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਪਾਠ ਨਿਤ ਹੋਵੈ
ਸਹਿਸਕ੍ਰਿਤ ਅਰੁ ਭਾਖਾ।
ਧੂਪ ਦੀਪ ਚੰਦਨ ਕੌ ਚਰਚਤਿ
ਫੂਲ ਮਾਲ ਬਹੁ ਰਾਖਾ ॥੧੮॥
ਚਮਰ ਫੇਰਿ ਕੇਤਿਕ ਚਿਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ
ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਕਰੰਤੇ।
ਕਰਹਿ ਸਤੁਤਿ ਜਿਹ[1] ਜੋਤਿ ਬਿਦਤਿ ਜਗ,
ਨਾਮ ਅਧਿਕ ਸਿਮਰੰਤੇ[†] ॥੧੯॥

[1]ਜਿਸ (ਦੇਵੀ) ਦੀ।

[†]ਦੇਵੀ ਪੂਜਨ ਪਰਿਥਾਇ ਦੇਖੋ ਪਿਛੇ ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੧੨ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਟੂਕ।

ਅਨੰਗ ਸ਼ੇਖਰ ਛੰਦੁ:

'ਨਮੋ ਅਨੰਤ ਕਾਰਣੀ[1],
[1]ਪ੍ਰਪੋਖਣੀ, ਸੰਘਾਰਣੀ,
ਭਵਾ, ਬਿਸਾਲ, ਤਾਰਣੀ[8],
ਭਯੰਹਰੀ, ਅਖੰਡਕਾ[1†]।
ਸਬੁੱਧਿ ਜੁੱਧ ਕ੍ਰੁੱਧਤਾ[1]

[1]ਅਨੰਤ (ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ)।

[1]ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ, ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ, ਕਲਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਅਤਿ ਵੱਡੀ ਤੇ ਤਾਰਨ ਹਾਰੀ।

[1]ਭੈ ਨਾਸ਼ਕ ਤੇ ਖੰਡਣ ਤੇ ਰਹਿਤ। [†]ਪਾ:-ਭਵਾ ਬਿਸਾਲ ਕਾਰਣੀ ਬਿਸਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡਕਾ।

[1]ਸਹਿਤ ਬੁੱਧ ਦੇ ਤੇ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

ਬਿਰੁੱਧ ਬੱਧ ਉੱਧਤਾ[1],	[1]ਜੁੱਧ ਵਿਚ) ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ।
ਅਰੁੱਧ ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਦਿ ਦਾ[1],	[1]ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਦੇਣ ਵਿਚ ਰੁਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਪ੍ਰਬੁੱਧ ਸ਼ੁੱਧ ਮੰਡਕਾ[1]†।	[1]ਸ਼ੁਧ ਗਿਆਨ ਦੇ ਮੰਡਣ ਵਾਲੀ। †ਏਹ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹਨ। ਕੇਵਲ ਲਿੰਗ ਏਥੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਵਜਕਤੀ ਸਬੰਧੀ ਹੁਣ ਅਗੇ ਬੀਰ ਰਸੀ ਤੇ ਰੌਦ੍ਰ ਰਸੀ ਸਗੁਣ ਉਪਮਾਂ ਦੇ ਵਾਕ ਆਉਣਗੇ।
ਸਜੋਰ ਘੋਰ ਲੋਚਨਾ[1],	[1]ਜ਼ੋਰ ਵਾਲੇ ਭਜਾਨਕ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਵਾਲੀ।
ਜਪੰਤਿ ਸੋਚ ਮੋਚਨਾ[1],	[1]ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਨਾਸ਼ਕ।
ਸੁਚੇਤ ਚਿਤ ਰੋਚਨਾ[1],	[1]ਇੰਦ੍ਰ ਵਰਗੇ) ਸੁਚੇਤ ਚਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਰਿਪੂਨਿ ਕੋ ਘਮੰਡਕਾ[1]।	[1]ਵੈਰੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬਲਵਾਨ ਹੋਕੇ ਪੈਣ ਵਾਲੀ।
ਨਿਸੁੰਭ ਸੁੰਭ ਖੰਡਕਾ[1],	[1]ਸੁੰਭਨਿਸੁੰਭ ਨਾਮੇ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦੀ ਨਾਸ਼ਕ।
ਅਸੁਰ ਦਲ ਦੰਡਕਾ,	
ਬਿਹੰਡ ਚੰਡ ਮੁੰਡਕਾ[1],	[1]ਚੰਡ ਮੁੰਡ ਦੈਂਤ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ।
ਪ੍ਰਚੰਡ ਤੁੰਡ ਚੰਡਿਕਾ ! ॥੨੦॥	
ਦ੍ਰਿੜੰਤਿ ਦੀਹ ਦਾੜਕਾ[1],	[1]ਵਡੀਆਂ ਤਕੜੀਆਂ ਦਾੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲੀ।
ਬਿਲੰਦ ਦੈਤ ਦਾਹਕਾ,	
ਨਿਕੰਦ ਕੈਟਭਾਨਕੀ[1],	[1]ਕੈਟਭ ਆਦਿ (ਰਾਖਸ਼ਾਂ) ਦੀ ਨਾਸ਼ ਕਰਤਾ।
ਅਮੰਦ ਤੇਜ ਜ੍ਵਾਲਕਾ[1]।	[1]ਅਗਨੀ ਦਾ ਤੇਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। (ਅ) (ਕਦੇ) ਨਾ ਮੰਦ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਅਗਨੀ ਤੇਜ ਵਾਲੀ।
ਪ੍ਰਾਪਣ ਸ਼੍ਰੋਣ ਬੀਰਜਾ[1],	[1]ਰਕਤ) ਬੀਜ ਆਦਿ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਣ ਵਾਲੀ।
ਬਿਸਾਲ ਬਾਹੁ ਬੀਰਜਾ[1],	[1]ਬਲ ਵਾਲੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲੀ।
ਮਝਾਰ ਜੰਗ ਧੀਰਜਾ[1],	[1]ਜੰਗ ਵਿਚ ਧੀਰਜ ਵਾਲੀ।
ਬਿਸ੍ਵੰਭਰੀ[1] ਕਪਾਲਕਾ[2]।	[1]ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੀ। [2]ਕਪਾਲਾਂ (ਖੋਪਰੀਆਂ) ਦੀ (ਮਾਲਾ) ਧਾਰਨ ਵਾਲੀ।
[1]ਨਖਾਨ ਪੁੰਜ ਤੀਖਨਾ,	[1]ਸਾਰੇ ਤਿੱਖੇ ਨਹੁਵਾਂ ਵਾਲੀ, ਕ੍ਰੋਧ ਨਾਲ ਲਾਲ ਅੱਖੀਆਂ ਵਾਲੀ, (ਐਸਾ) ਭਜਾਨਕ ਰੂਪ ਦਿਖਾਕੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਆਂ ਦੇ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਭੱਛਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।
ਸਕ੍ਰੋਧ ਲਾਲ ਈਛਨਾ,	
ਦਿਖਾਇ ਰੂਪ ਭੀਛਨਾ	
ਸੁ ਭੱਛ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਬਾਲਕਾ[1]†।	[1]ਐਸੀ) ਕਾਲਕਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਹੈ। †ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਕਈ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।
ਸੁਦਾਸ ਪ੍ਰੀਤ ਪਾਲਕਾ,	
ਸਬੇਗ ਦੈਤ ਘਾਲਕਾ,	
ਗਰੇ ਮੈਂ ਮੁੰਡ ਮਾਲ ਕਾ,	

ਪ੍ਰਣਾਮ ਪਾਦ ਕਾਲਕਾ ॥੨੧॥

ਦੋਹਰਾ:

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਜੇ ਨਾਮ ਹੈਂ,
ਸਪਤ ਸਹੰਸ੍ਰੈ ਲੱਖ[1]।
ਸਿਮਰਤਿ ਉਚਰਤਿ ਖਾਲਸਾ,
ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੱਛ[1] ॥੨੨॥

[1]ਇਕ ਲੱਖ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ।

[1]ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।

ਅਨੰਗ ਸ਼ੇਖਰ ਛੰਦ:

ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨੌਰਤੇ[1] ਪ੍ਰਪੂਜਤੇ ਸੁ ਆਯੁਧਾਨ[2]
ਚੰਦਨਾਦਿ ਫੂਲਮਾਲ ਧੂਪ ਕੋ ਜਗਾਵਤੇ†।
ਉਤੰਗ ਸੰਖ ਪੂਰਤੇ ਸੁ ਮੰਗਲੰ ਅਰੰਭਤੇ,
ਬਿਸ਼ਾਲ ਸੌਂਜ ਹੋਮ ਤੇ, ਸੋ ਧੂਮ ਕੋ ਉਠਾਵਤੇ।
ਨਮੋ ਨਮੋ ਭਨੰਤਿ ਹੈਂ, ਸੁ ਬ੍ਰਹਮ ਕੌਚ[1] ਪਾਠ ਕੋ
ਪਠੰਤ ਹੈ ਸੁਨੰਤ ਕੋਈ[1], ਜੈ ਬਿਜੈ ਸੁ ਗਾਵਤੇ।
ਉਛਾਹ ਮੋਦ ਕੀਨਿਓ, ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬੰਟ ਦੀਨਿਓ,
ਸਮੂਹ ਪਾਨ ਲੀਨਿਓ[1], ਸੁ ਖਾਇ ਚੀਤ ਭਾਵਤੇ ॥੨੩॥
ਦੁਸੈਹਿਰਾ ਕੇ ਦਯੋਸ ਮੈਂ ਤਿਹਾਵਲਾ ਬਿਸਾਲ ਕੀਨਿ
ਨੌਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਕੇ ਸਥਾਨ ਅੱਗ੍ਰ ਜਾਇ ਕੈ।
ਬਿਨੈ ਬਖਾਨਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੰਦਨਾ ਸੁ ਕੀਨਿਓ
ਪ੍ਰਦੱਛਨਾ ਸੁ ਦੀਨਿ ਪਰਸਾਦਿ ਕੋ ਬ੍ਰਤਾਇ ਕੈ।

[1]ਨੁਰਾਤੇ। [2]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪੂਜਦੇ ਹਨ।

†ਨਉਰਾਤਿਆਂ ਦਾ ਪੂਜਨ ਆਦਿ ਦੇਵੀ ਪੂਜਨ ਵਾਂਙੂ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਗਲ ਨਹੀਂ।

[1]ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਮੂਜਬ ਦੇਵੀ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੰਤ੍ਰ ਜਿਸ ਦੇ ਜਪ ਤੋਂ ਸਰੀਰ ਰੱਖਯਾ ਦੇ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਕਵਚ:-'ਸਿਰ ਮਸ੍ਤਕ ਰਖ੍ਯਾ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੰ' ਵਾਲੇ ਸਲੋਕ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ ਤੇ ਰੱਖਯਾ ਦੀ ਯਾਚਨਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਕਵਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਯਥਾ:-'ਰਾਮ ਕਵਚੁ ਦਾਸ ਕਾ ਸੰਨਾਹੁ ॥ ਦੂਤ ਦੁਸਟ ਤਿਸੁ ਪੋਹਤ ਨਾਹਿ' ॥

[1]ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਸੁਣਦਾ ਹੈ।

[1]ਹੱਥੀਂ ਲੈਕੇ।

ਨਿਕੇਤ ਫੇਰ ਆਇ ਕੈ, ਤੁਰੰਗ ਕੋ ਮੰਗਾਇ ਕੈ,
ਮਤੰਗ ਸੰਗ ਪੂਜਿ ਪੂਜਿ[1], ਮੋਦ ਕੋ ਵਧਾਇ ਕੈ।
ਅਹਾਰ ਫੇਰ ਖਾਇ ਕੈ ਅਰਾਮ ਥੋਰ ਪਾਇ ਕੈ
ਅਫੀਮ ਸੋਂ ਮਿਲਾਇ ਕੈ ਸੁ ਦਾਸ ਭੰਗ ਲਜਾਇ ਕੈ ॥੨੪॥

[1]ਹਾਥੀਆਂ ਸਹਤ ਘੋੜੇ ਪੂਜਨ ਕੀਤੇ।

ਸ਼ਨਾਨ ਕੀਨ ਸੌਚ ਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕੇਸ ਪਾਸ ਕੋ[1]
ਸਜਾਇ ਸੀਸ ਪਾਗ ਕੋ ਉਤੰਗ ਜ਼ੇਬ ਜਾਰ ਕੇ[1]।

[1]ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਜੂੜੇ ਨੂੰ [ਪਾਸ = ਜੂੜਾ]। (ਅ) ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਲਾਂਭੋਂ। (ੲ) ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਫਾਸ ਰੂਪ ਕਹਿਣਾ ਬੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਸ਼ੋਭਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ।

ਜਰਾਵ ਜ਼ੇਵਰਾਨਿ ਕੋ ਸਰੀਰ ਚੀਰ ਸੋਹਤੇ,
ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਾਇ ਗਾਤਰੇ ਨਿਖੰਗ ਅੰਗ ਧਾਰਿ ਕੇ।
ਕਮਾਨ ਬਾਨ ਪਾਨ ਮੈਂ ਦਿਵਾਨ ਮੈਂ ਕਛੂਕ ਬੈਠਿ,
ਬਾਹਰੇ ਚਲੰਨਿ ਕੋ ਤੁਰੰਗ ਸੋ ਹਕਾਰਿ ਕੇ।
ਅਰੂਢਿ ਕੇ ਗਵੰਨ ਕੀਨਿ, ਦੁੰਦਭਾਨਿ ਚੋਬ ਦੀਨਿ,
ਬੋਲਤੇ ਨਕੀਬ ਭਾਟ ਕੀਰਤਿ ਉਚਾਰਿ ਕੇ ॥੨੫॥
[1]ਬਿਲੋਕਿ ਬੈਨਤੇਯ ਕੇ ਕੁਵਾਇਦਾਂ ਤੁਫੰਗ ਕੀ,

[1]ਦੇਖਣ ਲਗੇ:-ਵੈਨਤੇਯ ਯਾ ਗਰੁੜ ਵ੍ਯੂਹ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਬੰਦੂਕ ਦੀ (ਚਾਂਦਮਾਰੀ), ਘੋੜੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਤੇ ਤੀਰ ਕਮਾਨ (ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਬਾਜੀ ਆਦਿਕਾਂ ਦੀ) ਕਵਾਇਦ। [ਵੈਨਤੇਜ = ਸਨਾਤਨ ਕਵਾਇਦ ਵਿਚ ਸੈਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਖਾਸ ਸੂਰਤਾਂ ਦੇਕੇ ਵੰਡਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵ੍ਯੂਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਸੈਨਾਪਤਿ ਵਿਚਕਾਰੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵ੍ਯੂਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਇਹ ਹਨ:-ਦੰਡ, ਵਰਾਹ, ਸ਼ਕਟ, ਮਕਰ, ਸੂਚੀ, ਚੱਕ੍ਰ, ਪਦਮ, ਬੱਜ੍ਰ, ਸ਼ਯੇਨ, ਮੰਡਲ, ਧੰਨੁ, ਬੈਨਤੇਯ (ਗਰੁੜ), ਸਰਵਤੋ ਭੱਦ੍ਰ। ਗਰੜ ਵ੍ਯੂਹ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਗੋਂ ਨੋਕਦਾਰ ਵਿਚੋਂ ਚੌੜੀ ਤੇ ਪਿਛਲਾ ਹਿੱਸਾ ਫੇਰ ਪਤਲਾ]।

ਤੁਰੰਗ ਪੈ ਕਰੰਤਿ ਕੋ ਕਮਾਨ ਬਾਨ

ਮਾਰਿਤੇ੨।

ਧਵਾਇ ਕੈ ਭ੍ਰਮਾਇ ਸੇਲ ਮੇਲਤੇ ਬਗਲ[1] ਕੋਇ,

[1]ਵਗਲਨਾ = ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਆਕੇ ਗਿਰਦ ਫਿਰਕੇ ਅਗਾਹਾਂ ਲੰਘ ਜਾਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਟਕ ਜਾਵੇ। (ਅ) ਬਗ਼ਲ (ਕੱਛ) ਵੱਲ ਨੂੰ।

ਏਵ ਆਯੁਧਾਨ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰਿ ਕੈ ਦਿਖਾਰਿਤੇ।

ਕਿਦਾਰ ਜੇ ਫਲਾਨ ਕੇ[1] ਲੁਟਾਇ ਦੀਨ ਕੇਤਨੇ[2],

[1]ਖੇਤੀਆਂ ਫਲਾਂ ਦੀਆਂ। [2]ਕਿਤਨਿਆਂ ਦੀਆਂ।

ਬਹੋਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਾਹੁਰੇ ਅਨੰਦ ਭੂਰ ਧਾਰਤੇ[1]।

[1]ਫਲ ਲੁਟਣ ਤੋਂ) ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਮੁੜੇ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੋਕੇ।

ਗੁਰੂ ਫਤੇ ਉਚਾਰਿਤੇ, ਸੁ ਰੂਪ ਕੋ ਨਿਹਾਰਤੇ,

ਸੁਭਾਗ ਕੋ ਬਿਚਾਰਤੇ[1] ਬਿਲੰਦ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰਤੇ ॥੨੬॥

[1]ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ) ਸੁਭਾਗ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ।

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ:

ਸਕਟਨਾਲਕਾ[1] ਸ਼ੁਤਰਨਾਲਕਾ[2],

[1]ਗਡਿਆਂ ਪੁਰ ਲਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ। [2]ਊਠਾਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਤੋਪਾਂ।

ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਘੁੜਨਾਲੈਂ[1]।

[1]ਘੋੜਿਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਤੋਪਾਂ।

ਤੋਪ, ਜੰਮੂਰ, ਜੰਜੈਲਨ, ਲਮਛੜ[1]

[1]ਬੰਦੂਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

ਲਏ ਤੁਫੰਗਨ ਜਾਲੇ।

ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਲੇ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮਹਿਂ

ਜੇ ਪਦਾਂਤਿ ਅਸਵਾਰਾ।

ਸ਼ਲਖ[1] ਛੋਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀ ਤਬਿ

[1]ਇਕ ਵਾਰਗੀ ਬੰਦੂਕ ਆਦਿ ਦਾ ਛੋਡਨਾ।

ਭਯੋ ਅੰਧ ਧੁੰਧਕਾਰਾ ॥੨੭॥

ਮਨਹੁਂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੀ ਗਾਜ ਗਾਜ ਕਰਿ

ਗਿਰ ਪਰ ਗਿਰ ਗਨ ਜਾਨੀ[1]।

[1]ਬਿਜਲੀਆਂ ਗੱਜਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਉਪਰ ਗਿਰੀਆਂ ਸਭ ਨੇ ਜਾਣੀਆਂ।

ਧੁਖੇ ਪਲੀਤੇ ਸ਼ਬਦ ਉਠਯੋ ਬਡ

ਸੁਨੀਅਹਿ ਕਛੂ ਨ ਕਾਨੀ।

ਕੇਤਿਕ ਚਿਰ ਲੌ ਸਤਿਗੁਰ ਠਹਿਰੇ

ਸ਼ਲਖ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕਰਿਵਾਈ।

ਪੁਨ ਪੁਰਿ ਗਮਨੇ ਰਮਨੀ ਬੀਥਨਿ

ਦਰਸੈਂ ਲੋਗ ਲੁਗਾਈ[1] ॥੨੮॥

[1]ਨਰ ਨਾਰੀਆਂ।

ਉਤਰੇ ਆਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਘਰਿ ਸੁੰਦਰ

ਚਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਹੇਮੂ[1]।

[1]ਭਾਵ ਸੁਨਹਿਰੀ।

ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸਹਿ ਮਨ ਮੁਦਤਹਿਂ

ਪਾਇ ਜੋਗ ਅਰੁ ਛੇਮੂ।
ਨੌਬਤ, ਦੁੰਦਭਿ, ਸੰਖ, ਨਫੀਰੀ,
ਪਟਹਿ, ਢੋਲ, ਕਰਨਾਈ।
ਬਜਹਿ ਮ੍ਰਿਦੰਗ, ਰਬਾਬ ਸਤਾਰਨਿ,
ਗਾਵਹਿਂ ਪਾਇ ਵਧਾਈ ॥੨੯॥
ਗੁਨੀ ਕਵੀ ਕਰਿ ਸੁਜਸੁ ਕਵਿੱਤਨ
ਆਨਿ ਅਨੇਕ ਸੁਨਾਵੈਂ।
ਰੀਝੈਂ ਮੌਜ ਦੇਤਿ ਮਨ ਭਾਵਤਿ
ਲੇ ਕਰਿ ਉਰ ਹਰਖਾਵੈਂ।
ਉਤਸਵ ਭਯੋ ਸਭਿਨਿ ਸੁਖਦਾਇਕ
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੋਏ।
'ਜੁਗ ਲਗਿ ਰਾਜ ਥਿਰਹੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ'
ਕਹਿ ਅਸੀਸ ਸਭਿ ਕੋਏ ॥੩੦॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਦੁਸੈਹਰਾ ਉਤਸਵ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦੁਇ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੨॥

੩੩. [ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸੰਤ ਦਰਸ਼ਨ]

੩੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੪

ਦੋਹਰਾ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਲੀ ਤਰੁਨ ਤਨ ਬੈਸ।
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬ੍ਰਿੱਧਤਿ ਖਾਲਸਾ, ਦੂਜ ਚੰਦ ਨਭ ਜੈਸ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਗੁਰ ਮਾਤਾ।
ਪ੍ਰਾਤ ਭਈ ਜਲ ਬਿਮਲ ਸਨਾਤਾ[1]। [1]ਜਲ ਨਾਲ ਅਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ।
ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਠ ਕਰਿ ਜਪੁਜੀ ਕੇਰਾ।
ਅਪਰ ਪਢੀ ਗੁਰਬਾਨੀ ਫੇਰਾ ॥੨॥
ਪੁਨ ਸੁਖਮਨੀ ਪਾਠ ਕੋ ਕਰਿਤੇ।
ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਫਿਰਤੇ।
ਸਾਦਰ ਤਬਿ ਹੀ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਏ।
ਆਪ ਪਠਤਿ ਬਾਨੀ ਚਿਤ ਲਾਏ ॥੩॥
ਚਹਤਿ ਸ਼੍ਰੇਯ ਵੈਰਾਗ ਉਪਾਈ[1]। [1]ਭਾਵ ਵੈਰਾਗਵਾਨ ਹੋਕੇ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।
ਪਠਤਿ ਪਠਤਿ ਇਹ ਤੁਕ ਮੁਖ ਆਈ:-

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ:
ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ ॥
ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ ॥੪॥

ਇਸ ਕੋ ਅਰਥ ਬਿਚਾਰਯੋ ਮਾਈ।
ਪੁਨਹਿ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੰਗ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ।
'ਹੇ ਸੁਤ ਸਭਿ ਥਲ ਗਯਾਤਾਵਾਨ!
ਹਾਥ ਬੱਦ੍ਰ ਸਮ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨ[1] ॥੫॥ [1]ਹੱਥ ਤੇ ਧਰੇ ਬੇਰ ਵਾਂਙੂ ਸਾਰਾ ਜਹਾਨ ਆਪ ਪਰ ਰੌਸ਼ਨ ਹੈ।
ਊਚ ਰੁ ਨੀਚ ਰੰਕ ਕੈ ਰਾਜਾ।
ਸਾਧ ਅਸਾਧ ਲਖਹੁ ਸਭਿ ਪਾਜਾ[1]। [1]ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪਾਜ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ।
ਇਨ ਤੁਕਹਨ ਮੈਂ ਜੋ ਭਿੱਪ੍ਰਾਯ[1]। [1]ਤਾਤਪਰਯ।
ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਰਹਿਨੋ ਇਕ ਭਾਇ ॥੬॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋ ਸੰਤ ਬਿਸਾਲਾ।
ਮੋ ਕਉ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਕਿਸ ਕਾਲਾ।
ਦੁੰਦਨ[1] ਮਹਿਂ ਜਿਸ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਮਾਨ। [1]ਦੁਖ ਸੁਖ, ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ, ਮਾਨ ਅਪਮਾਨ ਆਦਿ ਜੋੜੇ।
ਮਾਨ ਅਮਾਨ, ਅਸੁਖ ਸੁਖ ਜਾਨ ॥੭॥
ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਨਹਿਂ ਕਬਿ ਉਪਜੰਤਾ।

ਸਦਾ ਏਕਰਸ ਕੋ ਨਿਬਹੰਤਾ[1]।
ਜਿਸ ਕੀ ਐਸ ਅਵਸਥਾ ਹੋਇ।
ਬਡੇ ਸਾਹਿਬਨ ਬਰਨੀ ਜੋਇ[1]' ॥ ੮ ॥
ਉੱਜਲ ਅਰੁ ਬਡਭਾਗਾ ਮਾਤਾ।
ਕਹਜੋ 'ਦਿਖਾਵਹੁ ਤਿਸ ਸੱਖਜਾਤਾ।'
ਰੁਚਿਰ ਮਨੋਰਥ ਜਨਨੀ ਕੇਰਾ।
ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥ ੯ ॥
'ਅਸ ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਸੰਤ ਸੁਚਾਲੀ[1]।
ਪਿਖਹੁ ਨਿਸੰਸੈ ਹੋਵਤਿ ਕਾਲੀ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਕੈ ਅਚਹੁ ਅਹਾਰਾ।
ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਭਾਵ ਉਦਾਰਾ[1] ॥ ੧੦ ॥
ਐਸਨਿ ਕਹੁ ਰਚਿ ਕਰਿ ਕਰਤਾਰਾ।
ਲਖਹਿ ਸਫਲ ਸਿਰਜਨ ਜਗ ਸਾਰਾ।
ਸ਼ੇਖ, ਸਾਰਦਾ, ਬੇਦ, ਬਿਰੰਚ[1]।
ਕਰਿ ਨਸਕਹਿਂ ਜਿਹ ਮਹਿਮਾ ਰੰਚ[1] ॥ ੧੧ ॥
ਸਮਦਰਸੀ ਇਕ ਰਸ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤਿ।
ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਪੂਰਨ ਅਵਿਦਾਤਿ।
ਮਨਹੁਂ ਕਾਮਨਾ ਪੂਰਨ ਹੋਵਹੁ।
ਨਿਹਸੰਸੈ ਦਰਸ਼ਨ ਕੌ ਜੋਵਹੁ' ॥ ੧੨ ॥
ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਹਿਰ ਆਏ।
ਜੇ ਸਭਿ ਸਿੱਖਨ ਕੌ ਸੁਖਦਾਏ।
ਮਾਤਾ ਭਈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਹਾਨਾ।
-ਦੇਖਹੁ ਸੰਤ ਸੁ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਮਾਨਾ- ॥ ੧੩ ॥
ਉਤਕੰਠਾ[1] ਜਿਸ ਕੇ ਉਰ ਏਵੀ।
ਜਗਤਈਸ਼ ਕੀ ਜਨਨੀ ਦੇਵੀ।
ਪ੍ਰਥਮ ਮਿਲਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੰਗ।
ਭਾਈ ਬੁੱਢਾ ਸੁਮਤਿ ਉਤੰਗ ॥ ੧੪ ॥
ਗਜਾਨ ਅਵਸਥਾ ਬਿਖੈ ਅਰੂਢਾ।
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਯੋ ਪਰਮ ਪਦ ਗੂਢਾ।
ਖਟ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਲਗਿ ਜਗ ਰਹਜੋ।
ਸਤਿਗੁਰੁ ਚਲਿਤ ਬ੍ਰਿੰਦ ਕੋ ਲਹਜੋ

[1]ਭਾਵ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਇਕਰਸ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ।
[1]ਵਡੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ।
[1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਰਹਿਣੀ ਵਾਲਾ।
[1]ਉਦਾਰ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਉਡੀਕੋ।
[1]ਸ਼ੇਸ਼ ਨਾਗ, ਸਰਸ੍ਵਤੀ ਵੇਦ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ......।
[1]ਥੋੜੀ ਬੀ।
[1]ਇੱਛਾ।

॥੧੫॥
ਜਿਸ ਕੇ ਬਾਕ ਮਿਟੈਂ ਨਹਿਂ ਕਿਸ ਤੇ।
ਉੱਤਮ ਅਪਰ ਕਹੋ ਕੋ ਤਿਸ ਤੇ।
ਤਿਸ ਕੀ ਕੁਲ ਕੋ ਭੂਖਨ ਭਯੋ।
ਨਾਮ ਸੁ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਜੋ ਥਿਯੋ ॥੧੬॥
ਜਨੁ ਦੀਪਕ ਤੇ ਦੀਪ ਜਗਾਯੋ।
ਗਜਾਨ ਅਵਸਥਾ ਮਹਿਂ ਦਿਪਤਾਯੋ।
ਸਿੱਖਨ ਮੁੱਖਜ ਸਤਿਗੁਰ ਘਰ ਕੇਰੇ।
ਜਿਨ ਕੀ ਸਮਤਾ ਅਪਰ ਨ ਹੇਰੇ ॥੧੭॥
ਹੁਤੋ ਸਮੈ ਤਿਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ।
ਲਖਜੋ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਸਰਬ ਗੁਰ ਘਰ ਜੀ।
ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਨ ਕੇਰਾ।
-ਮਾਤਾ ਹਿਤ ਸੁ ਮਨੋਰਥ ਮੇਰਾ ॥੧੮॥
ਦਰਸ ਅਵੱਸ਼ਜ ਕਰਨਿ ਕਹੁ ਕਾਲੀ।
ਉਰ ਮਹਿਂ ਇੱਛਾ ਕੀਨਿ ਬਿਸਾਲੀ-।
ਗਈ ਨਿਸਾ ਪਰਿ ਕਰਿਤੇ ਤਜਾਰੀ[1]।
ਨਿਜ ਸੰਗਤਿ ਸੋਂ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ ॥੧੯॥
'ਭਏ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਜਾਨਾ।
ਮੁਝ ਪਸ਼ਚਾਤੀ ਕਰਹੁ ਪਯਾਨਾ।
ਮੈਂ ਏਕਾਂਕੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਸਿਧਾਊਂ।
ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਪਾਊਂ ॥੨੦॥
[1]ਤੁਮ ਤੇ ਪਹੁੰਚਜੋ ਜਾਇ ਸੁ ਜਾਵਤਿ।
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਸਿਧਾਵਹੁ ਆਵਹੁ ਤਾਵਤ।'
ਇਮ ਕਹਿ ਰੈਨ ਬਿਖੈ ਪਰਿ ਸੋਏ।
ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਜਾਗਿਬੋ ਹੋਏ ॥੨੧॥
ਕਰਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪਾਠ ਜਪ ਕੀਨਾ।
ਪੁਨ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੌ ਮਨ ਦੀਨਾ।
ਭਯੋ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਆਰੂਢ।
ਚਲਜੋ ਬੇਗ ਜਿਸ ਆਸ਼ੈ ਗੂਢ ॥੨੨॥
ਕਹਜੋ ਸਭਿਨਿ ਸੋਂ 'ਆਵਹੁ ਮਿਲੇ।
ਮੁਖ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਿਸ਼ਿ ਕਰਿ ਚਲੇ।'
ਤੂਰਨ ਤੋਰਿ ਤੁਰੰਗਨਿ ਤਬੈ।

[1]ਤਿਆਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ।

[1]ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਤੁਹਾਥੋਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਵੇ ਉਤਨੀ ਛੇਤੀ ਤੁਰ ਪਓ ਤੇ ਆ ਜਾਵੋ।

ਗਮਨੇ ਮਾਰਗ ਤਜਿ ਕਰਿ ਸਬੈ[1] ॥੨੩॥
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਸਾਥ ਮਗ ਚਲਤੇ ਚਲਤੇ।
ਭਾ ਮੱਧਜਾਨ ਭਾਨੁ ਕੁਛ ਢਲਤੇ।
ਕੋਸ ਪਚੀਸਕ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ।
ਪੈਂਡੇ ਦੂਰ ਰਹਜੋ ਪੁਰਿ ਥਾਂਇ ॥੨੪॥
ਇਤ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਪੁੰਨ ਮਹਾਨੀ।
ਉਠੀ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕਰਿ ਮੱਜਨ ਪਾਨੀ।
ਜਪੁਜੀ ਆਦਿ ਪਾਠ ਕਰਿ ਬਾਨੀ।
ਬੈਠੀ ਪੁਨ ਪ੍ਰਤੀਖਨਾ ਠਾਨੀ ॥੨੫॥
ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਾਕ ਪਰ ਨਿਸ਼ਚਾ ਲੀਏ।
ਭੋਜਨ ਜਲ ਅਚਿਬੋ ਨਹਿਂ ਕੀਏ।
ਉਤਕੰਠਤਿ[1] ਬੈਠੀ ਬਡਭਾਗਨ।
ਪੂਰਬ[1] ਸੰਤ ਪਿਖਿਨਿ ਅਨੁਰਾਗਨ ॥੨੬॥
ਬੀਤੇ ਜਬਹਿ ਜਾਮ ਜੁਗ ਬੈਸੇ।
ਸੁਤ ਢਿਗ ਪਠਜੋ ਦਾਸ ਕੋ ਐਸੇ।
'ਕਰਜੋ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਕਹੇ ਤੁਹਾਰੇ।
ਨਹਿਂ ਆਯੋ ਨਹਿਂ ਅਚਜੋ ਅਹਾਰੇ ॥੨੭॥
ਅਬਿ ਮੱਧਜਾਨ ਕਾਲ ਭੀ ਬੀਤਾ।
ਰਹਿ ਗਜੋ ਮੋਰ ਮਨੋਰਥ ਰੀਤਾ।
ਆਇ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਆਜ ਕਿ ਨਾਂਹੀ।
ਨਿਪੁਨ ਜਿ ਸੰਤ ਗਜਾਨ ਕੇ ਮਾਂਹੀ ॥੨੮॥
ਅਬਿ ਜਿਮ ਕਹਹੁ ਕਰਹਿਂ ਤਿਸ ਰੀਤਿ।'
ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਦ ਚੀਤਿ।
'ਧੰਨ ਮਨੋਰਥ ਅਹੈ ਤੁਮਾਰਾ।
ਕਰੀ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਧੰਨ ਉਦਾਰਾ ॥੨੯॥
ਉਪਜਾਵਹੁ[1] ਅਹਾਰ ਰਸਵਾਰੇ।
ਮਧੁਰ ਸਲਵਣ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।
ਕਰਿਵਾਵਹੁ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੀ ਤਜਾਰੀ।
ਸਰਲ ਪਰੋਸਹੁ ਥਾਲ ਮਝਾਰੀ ॥੩੦॥
ਜਬਿ ਸਭਿਹੂੰ ਬਿਧਿ ਇਹ ਕਰਿ ਲੈਹੋ।

[1]ਸਾਰੇ (ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ) ਛੱਡਕੇ ਰਸਤੇ ਪਏ।

[1]ਉਡੀਕਵਾਨ।

[1]ਅੰਨ ਛਕਣ ਤੋਂ) ਪਹਿਲੋਂ।

[1]ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਤਾਤਕਾਲ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਪੈਹੋ।
ਨਹੀਂ ਬਿਲਮ ਅਬਿ ਆਵਨਿ ਮਾਂਹਿ।
ਤਜਾਰੀ ਕਰਹੁ ਭਾਵ ਧਰਿ ਤਾਂਹਿ' ॥੩੧॥
ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਫੁਰਮਾਯੋ।
ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਨੇ ਜਾਇ ਸੁਨਾਯੋ।
ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਜਨਨਿ ਮਨ ਭਯੋ।
ਕਰਿਓ ਤਜਾਰ ਸੁ ਆਇਸੁ ਦਯੋ ॥੩੨॥
ਬਹੁ ਤੂਰਨ ਕਰਿ ਬਹੁ ਨਰ ਲਾਏ।
ਬਿੰਜਨ ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਕਰਾਏ।
ਖਟਰਸ ਜੁਗਤ ਸ੍ਵਾਦ ਮਨ ਭਾਵਾ।
ਅਪਨ ਹਜ਼ੂਰ ਥਾਲ ਮਹਿਂ ਪਾਵਾ ॥੩੩॥
ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਕਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰੀ।
ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਭਾਉ ਸੁ ਭਾਰੀ।
ਜਬਿ ਮੱਧਜਾਨ ਚਲਜੋ ਮਗ ਆਵਤਿ।
ਬੜਵਾ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਤਿ ਉਤਲਾਵਤ ॥੩੪॥
ਇਤ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਬਿਰਤਾਂਤ।
ਜਾਨਜੋਂ ਰਾਮਕੁਇਰ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤਿ।
-ਪਹੁੰਚਜੋ ਜਾਇ ਨ ਅਜ਼ਮਤ ਬਿਨਾ।
ਬਿਨ ਪਹੁੰਚੇ ਮਿਥਜਾ ਹੁਇ ਜਨਾ[1] ॥੩੫॥
ਤਜੋਂ ਹੀ ਕਰਨਿ ਸਭਿਨਿ ਬਨ ਆਇ।
ਜਜੋਂ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਹੋਇ ਰਜਾਇ-।
ਅਸ ਮਨ ਜਾਨਿ ਛਿਨਕ ਮਹਿਂ ਆਵਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਾ ॥੩੬॥
ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕਰਿਹੀ।
ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਰੂਪ ਨਿਹਰਿਹੀ।
ਕੁਸ਼ਲ ਬੂਝਿ ਗੁਰ ਸਾਦਰ ਭਾਖਾ।
'ਅਚਹੁ ਅਹਾਰ ਮਹਿਤ ਅਭਿਲਾਖਾ' ॥੩੭॥
ਦਾਸ ਏਕ ਕਰਿ ਦੀਨੋ ਸੰਗ।
ਗਏ ਮਾਤ ਕੇ ਮਹਿਲ ਉਤੰਗ।
ਕਰਜੋ ਹੁਤੋ ਤਬਿ ਥਾਲ ਸੁ ਤਜਾਰੀ।

[1]ਭਾਵ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਅੱਪੜੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਣਾ ਬ੍ਰਿਥਾ ਹੋ ਜਾਊ।

ਰਾਮਕੁਇਰ ਪਹੁੰਚਯੋ ਸਿਖ ਭਾਰੀ ॥੩੮॥
ਮਾਤਾ ਕੇ ਪਾਇਨ ਪਰ ਪਰਯੋ।
ਪੂਰਨ ਜਾਂਹਿ[1] ਮਨੋਰਥ ਕਰਯੋ।
ਸੁੰਦਰ ਆਸਨ ਤਹਾਂ ਡਸਾਵਾ।
ਤਿਸ ਪਰ ਸਾਦਰ ਭਾਖਿ ਬਿਠਾਵਾ ॥੩੯॥
ਆਗੈ ਥਾਰ ਮਾਤ ਧਰਿ ਦੀਨਸਿ।
ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਬੀਜਨਾ ਲੀਨਸਿ।
ਮੰਦ ਮੰਦ ਕਰਿ ਪੰਖ ਝੁਲਾਵਾ।
ਧਰੇ ਭਾਵ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਵਾ ॥੪੦॥
ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਪੂਰਨ ਮਨ ਜਾਨੇ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਤਿ ਭਾਉ ਰਿਦ ਠਾਨੇ।
ਬੂਝਤਿ ਲਗੀ ਮਾਤ ਸਤਿ ਭਾਏ।
'ਆਜ ਕਹਾਂ ਤੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਏ?' ॥੧੪॥
ਰਾਮਕੁਇਰ ਅਚਿ ਭੋਜਨ ਸੋਈ।
ਬੋਲਯੋ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਦੋਈ।
'ਤਹਾਂ ਰਖੇ ਰਾਖੇ ਗੁਰ ਜਹਾਂ।
ਜਹਾਂ ਪਠਾਵਹਿ ਜਾਵਹਿਂ ਤਹਾਂ ॥੪੨॥
ਪੁਤਲੀ ਕੇ ਅਧੀਨ ਕਜਾ ਅਹੈ।
ਨਰ ਕੇ ਬਸ ਬਰਤੀ ਨਿਤ ਰਹੈ[1]।
ਜਥਾ ਕਰਾਇ ਤਥਾ ਸੋ ਕਰਿਹੀ।
ਤਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਹਮ ਅਨੁਸਰ ਹੀ ॥੪੩॥
ਹਮ ਸੁਛੰਦ ਕੁਛ ਕਰਿ ਸਕਿ ਨਾਂਹੀ।
ਸਦਾ ਚਲਹਿਂ ਗੁਰ ਆਗਜਾ ਮਾਂਹੀ[†]।'
ਇਮ ਕਹਿ ਨਮਹਿ ਮਾਤ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ।
ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ ਉਰ ਮੁਦ ਧਰਿ ਕੈ

[1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ।

[1]ਪੁਤਲੀ ਖਿਲਾਵਨਹਾਰ) ਨਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

[†]ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰੱਤ੍ਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਗਜਾਤ ਗੇਯ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਤੋਂ ਬੀ ਉੱਚਾ ਹੈ, ਇਹ ਗਲ ਭਾਈ ਰਾਮਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਇਥੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਖਾਈ ਹੈ।

॥੪੪॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਕੁਇਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤੇਤੀਸਮੋਂ ਅੰਸੂ ॥੩੩॥

੩੪. [ਕੜਾਹ ਦੀ ਲੁੱਟ। ਭਾਈ ਰਾਮਕੁਇਰ ਜੀ]

੩੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੫

ਦੋਹਰਾ:

ਬੈਠਜੋ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟ, ਰਾਮਕੁਇਰ ਸ਼ੁਭ ਸੰਤ।
ਸਿੱਖੀ ਕੀ ਲਛਮੀ ਮਹਾਂ, ਜਿਨ ਕੇ ਦਿਪਤ ਅਨੰਤ[1] ॥੧॥ [1]ਬਿਅੰਤ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ।

ਚੌਪਈ:

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਸਾਰੇ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਬਹੁ ਸਤਿਕਾਰੇ।
'ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਕੇ ਤੁਮ ਆਧਾਰੇ।
ਪਾਇ ਸੁਮਗ ਨਰ ਅਧਿਕ ਉਧਾਰੇ ॥੨॥
ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਸਾਗਰ ਬਿਨੁ ਪਾਰੀ[1]†। [1]ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ ਬਿਨਾ ਪਾਰ ਤੋਂ ਭਾਵ ਅਪਾਰ। †ਪਾ:-ਗੁਰਮੁਖ ਸਿਖੀ ਸਿੰਧੁ ਅਪਾਰੀ।
ਸ਼ਰਧਾ ਕੋ ਨਿਸ਼ਚਾ ਬਰ ਬਾਰੀ[1]। [1]ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਜਲ।
ਸੱਤਜਨਾਮ ਸਿਮਰਨੋ ਨਿਰੰਤਰ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਉਠਹਿਂ ਤਰੰਗ ਸੁ ਅੰਤਰ[1] ॥੩॥ [1]ਉਸ ਸਮੁੰਦਰ) ਵਿਚ ਨਿਸਦਿਨ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਮਾਨੋਂ ਤ੍ਰੰਗ ਉੱਠਣੇ ਹਨ।
ਹਉਮੈ ਸੁਰਤ ਬਿਸਾਰਨ ਕਰਨੀ[1]। [1]ਹੰਗਤਾ ਦੀ ਸੁਰਤ ਦਾ ਭੁਲਾਵਣਾ।
ਇਹ ਪਾਵਨਤਾ[1] ਜਿਸ ਮਹਿਂ ਬਰਨੀ। [1]ਭਾਵ ਇਹ ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਹੈ।
ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੋ ਕ੍ਰਿਤ ਭਲ ਭਾਵੈ[1]। [1]ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਤ ਭਲੀ ਭਾਵਣੀ ਭਾਵ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ।
ਸਦਾ ਅਗਾਧਪਨੋ ਦਰਸਾਵੈ ॥੪॥
ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਅਰ ਦਸਮ ਸਰੂਪ।
ਦਿਢ ਬੇਲਾ[1] ਦ੍ਵੈ ਲਖਹੁ ਅਨੂਪ। [1]ਕਿਨਾਰੇ। (ਅ) ਨਦੀ ਦੇ ਦੋਹਾਂ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜੰਗਲ।
ਸਮ ਦਮ ਦਯਾ ਧਰਮ ਸੁਚ ਸ਼ਾਂਤੀ।
ਰਹਤਿ ਰਾਖਣੀ ਗੁਰਮਤਿ ਭਾਤੀ[1] ॥੫॥ [1]ਗੁਰਮਤਿ ਅਨਕੂਲ ਰਹਿਤ ਰੱਖਣੀ।
ਛਿਮਾ, ਸੌਚਤਾ, ਮੁਦਿਤਾ, ਪ੍ਰੀਤ।
ਇਹ ਨਦ ਨਦੀ ਮਿਲਹਿਂ ਜਿਸ ਨੀਤ।
ਸਿੱਖ ਸੰਤ ਜਲਜੰਤੁ ਅਪਾਰਾ।
ਮੀਨ ਆਦਿ ਜੇ ਅਹੈਂ ਉਦਾਰਾ ॥੬॥
ਨਰਕ ਤਪਤ ਜਿਨ ਕਉ ਕਬਿ ਨਾਂਹੀ।
ਦੁਖ ਸੁਖ ਮਹਿਂ ਜੋ ਤਜਿ ਨ ਸਕਾਹੀਂ।
ਅਸ ਗੁਰ ਸਿੱਖੀ ਜਲਧ ਸਕਾਸਾ[1]। [1]ਐਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ (ਰੂਪੀ) ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਪਾਸ... [ਸੰਸ:, ਸਕਾਸ਼ = ਪਾਸ, ਕੋਲ]।
ਬੰਸ ਤੁਮਾਰੋ ਚੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ ॥੭॥

ਦੋਹਰਾ:
ਬੁੱਢਾ ਭਯੋ ਮਹਾਤਮਾ, ਛੁਯੋ ਬਿਕਾਰ ਨ ਲੇਸ਼।
ਸਦਾ ਏਕ ਰਸ ਮਹਿਂ ਰਹਜੋ, ਅਪਰਨ ਹਤੇ ਕਲੇਸ਼[1]†' ॥੮॥

[1]ਹੋਰਨਾਂ (ਸਿੱਖਾਂ) ਦੇ ਕਲੇਸ਼ ਦੂਰ ਕੀਤੇ। †ਪਾ:-ਸਦਾ ਰਹਿਤ ਗੁਰ ਚਰਨ ਲਗਿ ਤਜਾਗੇ ਸਕਲ ਕਲੇਸ਼।

ਚੌਪਈ:
ਰਾਮਕੁਇਰ ਸੁਨਿ ਬੰਸ ਬਡਾਈ।
ਮਸਤਕ ਟੇਕਜੋ ਗ੍ਰੀਵ ਨਿਵਾਈ।
ਮਨਹੁਂ ਲਾਜ ਕੋ ਭਾਰ ਉਦਾਰਾ[1]।
ਸਹਜੋ ਨ ਜਾਇ, ਥਿਰਜੋ ਬਲ ਭਾਰਾ[1] ॥੯॥

[1]ਬਹੁਤ।

[1]ਰਾਮਕੁਇਰ ਨੇ ਗਿੱਚੀ ਨਿਵਾਈ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਰੂਪਕ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨੋਂ ਆਪਣੀ ਕੁਲ ਦੀ ਉਸਤਤ ਸੁਣਨੀ ਇਕ ਲੱਜਿਆ ਦਾ ਭਾਰੀ ਬੋਝ ਸੀ ਜੋ ਸਹਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਭਾਰ ਨੇ ਧੌਣ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਵਿਚ ਨਿਵਾ ਦਿੱਤੀ।

ਇਮ ਕਰਿ ਕੈ ਸਨਮਾਨ ਘਨੇਰਾ।
ਦੀਨਸਿ ਸ਼ੁਭ ਮੰਦਿਰ ਮਹਿਂ ਡੇਰਾ।
ਦਿਵਸ ਚਾਰ ਮਹਿ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ।
ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਹੁਇ ਭਾਰੀ ॥੧੦॥
ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸਹਿਂ ਧਰਹਿਂ ਉਪਾਇਨ।
ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹਿਂ ਕੋਮਲ ਪਾਇਨ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਦੀਨਸਿ।
ਸ਼੍ਰਮ ਮਾਰਗ ਨਿਰਬਿਰਤੀ ਕੀਨਸਿ ॥੧੧॥
ਰੈਨ ਸੈਨ ਕਰਿ ਚੈਨ[1] ਸਮੇਤੇ।
ਜਾਗੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮੈਂ ਭਏ ਤੇ।
ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਸੁੰਦਰ ਸੀਤਲ ਨੀਰ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨਹਿਂ ਸਰਬ ਸਰੀਰ ॥੧੨॥
ਜਪੁਜੀ ਆਦਿ ਪਠਤਿ ਗੁਰਬਾਨੀ।
ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਹਿਂ ਅਘ ਹਾਨੀ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿਂ ਆਏ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁਹਾਏ ॥੧੩॥
ਤਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਿ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ।

[1]ਆਰਾਮ।

ਆਇ ਬਿਰਾਜੇ ਸਭਾ ਸਥਾਨ।
ਸਕਲ ਸਿੱਖ ਤੈਸੇ ਚਲਿ ਆਏ।
ਦਰਸਹਿਂ ਸਤਿਗੁਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ॥੧੪॥
ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਲੇ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ।
ਜਾਇ ਨਮੋ ਗੁਰ ਚਰਨ ਅਗਾਰੀ।
ਜਥਾ ਕ੍ਰਮ ਸੁ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਪਾਸ।
ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਸਹਿਂ ਮੋਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿ ॥੧੫॥
ਤਬਿ ਅਰਦਾਸੀ ਓਰ ਨਿਹਾਰਯੋ।
ਮਹਾਂਰਾਜ ਗੁਰ ਬਾਕ ਉਚਾਰਯੋ।
'ਆਗਯਾ ਕੋਸ਼ਪ ਨਿਕਟ ਪਠਾਵਹੁ।
ਏਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰਜਤਪਣ ਲਯਾਵਹੁ ॥੧੬॥
ਸਭਿ ਕੋ ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ ਕਰਿਵਾਇ।
ਹੁਇ ਤਯਾਰ ਆਨਹੁ ਸਹਿਸਾਇ।'
ਸੁਨਿ ਕੈ ਗਯੋ ਕ੍ਰਿੱਤ ਸਭਿ ਕਰਿ ਕੈ[1]।
ਲਯਾਵਤਿ ਭਯੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਰਿ ਕੈ ॥੧੭॥
ਪੁਨਹਿਂ ਸਿੱਖ ਸਗਰੇ ਬੁਲਵਾਏ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਨਿ ਮਿਲਹਿਂ ਇਕ ਥਾਏਂ।
ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਕਰਿ ਬੰਦਨ।
ਬੈਠੈਂ ਦਰਸਤਿ ਹ੍ਵੈ ਅਭਿਨੰਦਨ[1] ॥੧੮॥
ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਸੰਗਤਿ ਜੁਤਿ ਤਹਾਂ।
ਪੂਰਨ ਸਭਾ ਭਈ ਸੁਖ ਮਹਾਂ।
ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰ ਸੋਹੈਂ।
ਬਿਗਸਾਵਤਿ ਮੁਖ ਕਮਲ ਮਨੋ ਹੈਂ ॥੧੯॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਨੇ ਬਰ ਬੋਲਤਿ ਬੋਲ।
[1]ਕੁੰਡਲ ਡੋਲ ਕਪੋਲਨਿ ਲੋਲ।
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਸਿਖ ਜੀਵਤਿ ਮਾਨੋਂ[2]।
ਮਿਟਹਿਂ ਪਾਪ ਦੁਖ ਦੋਖ ਮਹਾਂਨੋ ॥੨੦॥
ਪਿਖਯੋ ਤਿਹਾਵਲ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਫੇਰ।
ਆਗਯਾ ਦੇਤਿ ਭਏ ਤਿਸ ਬੇਰ।
'ਲੂਟ ਲੇਹੁ ਸਭਿ ਕਰਹੁ ਅਹਾਰਾ।'

[1]ਸਾਰਾ (ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦਾ) ਕੰਮ ਕਰਕੇ।

[1]ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਹੋਕੇ।

[1]ਸੁੰਦਰ ਗੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੁੰਡਲਾਂ ਦੀ ਡੋਲ ਵੇਖ ਵੇਖਕੇ ਸਿਖ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ ਮਾਨੋਂ।

ਕਹਤਿ ਉਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਬਾਰਾ ॥੨੧॥
ਮਹਿਲਨਿ ਬਿਖੈ ਬਿਰਾਜੇ ਜਾਇ।
ਪਾਛੇ ਉਠੇ ਸਿੰਘ ਸਹਿਸਾਇ।
ਕਰਹਿਂ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਲੂਟ ਮਚਾਈ।
ਲੇ ਲੇ ਜਾਹਿਂ ਤਹਾਂ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੨॥
ਜਿਤੋ ਜਿਤੋ ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੇ ਲੀਨਸਿ।
ਡੇਰੇ ਜਾਇ ਸੁ ਖੈਬੋ ਕੀਨਸਿ।
ਦੁਇ ਤ੍ਰੈ ਚਹੁਂ ਕੋ ਜਿਤਿਕ ਅਹਾਰੇ।
ਇਕ ਇਕ ਲੇ ਗਮਨਜੋਂ ਬਲ ਭਾਰੇ
॥੨੩॥
ਲੂਟਤਿ ਅਧਿਕੈਂ ਰੌਰ ਮਚਾਵਾ।
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੌਂ ਬਹੁ ਸੁਨਿ ਪਾਵਾ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਪਿਖਿ ਕੈ ਗੁਰ ਤੌਰ[1]। — [1]ਸੁਭਾਉ ਨੂੰ।
ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਭਯੋ ਜਿਸ ਠੌਰ ॥੨੪॥
ਬ੍ਰਿਤੀ ਸੰਕੋਚੀ ਕੂਰਮ ਨਜਾਈ[1]। — [1]ਕਛੂ ਵਾਂਗੂ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਹੱਥ ਪੈਰ ਸੰਕੋਚ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
ਬੈਠਜੋ ਅਚਲ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਈ।
ਨਹਿਂ ਲੂਟਨ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਹਾਰਜੋ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਕੁਛ ਖਜਾਲ ਬਿਚਾਰਯੋ
॥੨੫॥
ਰਾਮਕੁਇਰ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਜੋਇ।
ਅਪਨੇ ਗੁਰ ਕੀ ਗਤਿ ਕੋ ਜੋਇ।
ਰੋਕਿ ਰਿਖੀਕਨਿ ਬੈਠੇ ਰਹੇ।
ਉਠੇ ਨ ਹਾਲੇ[1], ਬਾਕ ਨ ਕਹੇ ॥੨੬॥ — [1]ਨਾ ਉੱਠੇ ਨਾ ਹਿੱਲੇ।
ਜਜੋਂ ਕੇ ਤਜੋਂ ਟਿਕ ਰਹੇ ਬਿਚਾਰੇ।
ਅਪਰ ਸਿੱਖ ਲੇ ਗਮਨੇ ਸਾਰੇ।
ਬੀਤ ਗਯੋ ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ।
ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਤਨ ਭਈ ਸੰਭਾਲ ॥੨੭॥
ਖੋਲਿ ਬਿਲੋਚਨ ਨਿਜ ਸਿਖ ਹੇਰੇ।
ਉਠਿ ਗਮਨਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਾ ਡੇਰੇ।
ਪ੍ਰਚੁਰਿ[1] ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਕਲ ਮਹਿਂ ਭਯੋ। — [1]ਖਿਲਰ ਗਿਆ।
'ਨਹੀਂ ਤਿਹਾਵਲ ਲੂਟਨ ਕਿਯੋ ॥੨੮॥
ਸੰਗਤਿ ਸਹਿਤ ਧੀਰ ਕੋ ਧਾਰੇ।

ਰਹੇ ਸਥਿਤ ਨਹਿਂ ਹਾਥ ਨਿਕਾਰੇ।'
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੋਣ ਮਝਾਰੀ।
-ਦੁਖ ਸੁਖ ਮਹਿਂ ਸਮ ਬ੍ਰਿਤੀ ਬਿਚਾਰੀ ॥੨੯॥
-ਕੰਚਨ ਮਾਟੀ ਸਮ ਹੈ ਜਿਨ ਕੇ।
ਅਲਪ ਬਾਤਿ ਇਹ ਕਜਾ ਹੈ ਤਿਨ ਕੇ-।
'ਧੰਨਜ ਧੰਨਜ' ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹੈਂ।
-ਇਹ ਬ੍ਰਿਤਿ ਬਡ ਭਾਗਨ ਤੇ ਲਹੈਂ ॥੩੦॥
ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੀ ਮੂਰਤਿ ਸੋਈ।
ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਬਿਨਸੇ ਜਿਨ ਦੋਈ-।
ਮਹਿਮਾ ਮਹਾਂ ਮਾਨਿ ਮਨ ਮਾਂਹੀ।
ਅਪਨ ਸਮੀਪਨਿ ਸਾਥ ਸਰਾਹੀਂ[1] ॥੩੧॥

[1]ਮਾਤਾ ਜੀ) ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ (ਬੀਬੀਆਂ) ਪਾਸ ਸਲਾਹੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ)।

ਬੀਤ ਗਯੋ ਦਿਨ ਨਿਸ ਇਸ ਭਾਂਤੀ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨਹਿਂ ਪੁਨਹਿਂ ਪ੍ਰਭਾਤੀ।
ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ।
ਬੰਦਹਿਂ ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਿਖ ਆਨਿ ॥੩੨॥
ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਸਹਿ ਸੰਗਤਿ ਆਵਾ।
ਕਰਿ ਪਗ ਨਮੋ ਬੈਠਿ ਹਰਖਾਵਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਨੇ।
ਦਿਵਸ ਜਾਮਨੀ ਜਿਨ ਕੋ ਧਜਾਨੇ ॥੩੩॥
ਸਭਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੀ ਗਜਾਤਾਵਾਰੇ।
ਪਿਖਿ ਸੰਗਤਿ ਕੌ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ।
'ਕਜੋਂ ਕਰਾਹੁ ਤੁਮ ਲੀਨਹੁਂ ਨਾਂਹੀ?
ਰਹੀ ਰਿਦੇ ਮਹਿਂ ਸ੍ਵਾਦਨ ਚਾਹੀ[1] ॥੩੪॥

[1]ਤੁਹਾਡੇ ਰਿਦੇ ਵਿੱਚ ਸਵਾਦਾਂ ਦੀ ਚਾਹ ਰਹੀ (ਜੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ)।

ਸਮ ਚਿਤ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖਿ।
ਤੁਮ ਕਜੋਂ ਕੀਨਸਿ ਦੰਭ ਵਿਸ਼ੇਖ?
ਇਕ ਤੌਂ ਹਮਰੀ ਆਗਜਾ ਭਈ।
ਦੁਤੀਏ ਬਾਂਛਤਿ ਬਿਧਿ ਨਿਰਮਈ[1] ॥੩੫॥

[1]ਦੂਜੇ ਵਿਧੀ ਮਨ ਅਨਕੂਲ ਸੀ ਭਾਵ ਕੜਾਹ ਖਾਣਾ ਪਸਿੰਦ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਕੋਈ ਦੁਖ ਤਸੀਹੇ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਤਊ ਤੁਮਹੁੰ ਨੇ ਦੰਭ ਕਮਾਵਾ।
ਜਿਸ ਤੇ ਮਨ ਕੋ ਨਹਿਂ ਨ ਥਿਰਾਵਾ[1]।
ਯਾਂ ਤੇ ਤੁਮਰੇ ਮੇਲ ਮਝਾਰੀ।
ਹੁਇ ਪਖੰਡ ਕੋ ਬਾਸਾ ਭਾਰੀ ॥੩੬॥
ਜਿਸ ਕਲਜੁਗ ਤੇ ਡਰ ਉਰ ਚੀਨ।
ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਨਹਿਂ ਲੂਟਨਿ ਕੀਨਿ।
ਸਭਿ ਲੋਕਨ ਕੋ ਜੋ ਕਲਿਕਾਲ।
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿ ਪੌਰਨ ਮਾਰਗਿ ਚਾਲ[1] ॥੩੭॥
ਸੋ ਇਨ ਕੈ ਪਹੁੰਚੈ ਇਸ ਭਾਇ।
ਫਾਂਧਹਿ ਕੋਟਨ ਕੋ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਾਇ[1]।
ਕਿਮ ਬਚਾਉ ਨਹਿਂ ਬਨਹਿਂ ਤੁਮਾਰੇ।
ਕਲਜੁਗ ਬਰਤੈ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰੇ' ॥੩੮॥
ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਬਾਨੀ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ।
-ਹਮਰੇ ਘਰ ਕਲਿ ਕਾਲ ਪ੍ਰਤਾਪੂ।
ਹੁਇ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਨ- ਇਹੁ[1] ਬਖਸ਼ਹੁ ਆਪੂ ॥੩੯॥
ਪਰਾਲਬਧ ਕੋ ਓਰਕ ਹੋਹੀ[1]।
ਤਨ ਕੋ ਤਜਾਗਨ ਹ੍ਵੈ ਜਬਿ ਮੋਹੀ।
ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਤਿਸ ਕੇ ਪਸ਼ਚਾਤੀ।
ਸਭਿ ਜਗ ਮਹਿਂ ਬਿਥਰਹਿ ਬੱਖਜਾਤੀ ॥੪੦॥
ਮਮ ਸੁਤ ਕੇ ਜਬਿ ਸੁਤ ਉਪਜਾਇ।
ਤਬਿ ਤੁਮ ਵਾਕ ਫੁਰਹੁ ਸਤਿ ਭਾਇ।'
'ਏਵ ਮਸਤ' ਪੁਨ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨੀ।
ਨਿਜ ਸਿਖ ਕੀ ਬਾਨੀ ਕਹੁ ਮਾਨੀ ॥੪੧॥
ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਕੇ ਭਾ ਜਬਿ ਪੋਤਾ।
ਤਬਿ ਇਨ ਕੇ ਘਰ ਕਲੀ ਉਦੋਤਾ।
ਕਰੇ ਕੁਕਰਮ ਜਗਤ ਮਹਿਂ ਜਾਨਿਯ।
ਬਹੁਰ ਬੰਸ ਬਿਨਸਜੋ ਪਹਿਚਾਨਿਯ ॥੪੨॥

[1]ਜਿਸ (ਦੰਭ) ਕਰਕੇ ਮਨ ਭੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕਿਆ।

[1]ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਥਾਣੀ ਚੱਲਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

[1]ਕਿਲਿਆਂ ਤੋਂ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

[1]ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਇਹ (ਵਾਕ)।

[1]ਮੇਰੀ) ਪਰਾਲਬਧ ਦਾ ਅੰਤ ਜਦ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਛੁਟੇਗਾ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਰੂਹਾਨੀ ਰਮਜ਼ ਜ਼ਰਾ ਡੂੰਘੇਰੀ ਸ਼ੈ ਹੈ। ਸਾਹਿਬ ਰਾਮਕੌਰ ਜੀ ਨੇ ਜੋ ਕੜਾਹ ਨਹੀਂ ਲੁਟਿਆ ਇਸ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਹੈ ਕਮਾਲ ਦਾ, ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਅਚਾਹਤਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਤਿਆਗ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਕਮਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਹਾਇਕ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਤੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਤਿਆਗ ਬੀ ਜਾਕੇ ਸਿੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਉਹ ਤਿਆਗ ਦਾ ਤਿਆਗ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੁਣ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਸਤੂ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਤਿਆਗ ਲੋੜਵੰਦ ਸੀ। ਰਾਮਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਕੜਾਹ ਲੈਣਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਬ੍ਰਿਤੀ ਕਦੇ ਨਾ ਬਣਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਤਿਆਗ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਭੂਤ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਹੁਕਮ ਹੋਏ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਤਿਆਗ ਦਾ ਸਾਵਧਾਨ ਰੱਖਣਾ ਇਕ ਲੇਸ਼ਾਵਿਦਜਾ ਯਾ ਸੂਖਮ ਹਉਂ ਦੀ ਹੀ ਸੂਰਤ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਜੋ ਰਜ਼ਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਰੁਕਾਵਟ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਤਜਾਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਤਜਾਗ ਬ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਹਉਂ ਨੂੰ ਤਜਾਗਣਾ ਤਜਾਗ ਦਾ ਤਜਾਗ ਹੈ। ਇਸ ਪਰਮ ਸੂਖਮ ਹਉਂ ਨੂੰ ਬੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੂਰੇ ਨੇ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਮਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੁੱਟ ਪਾਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਸੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਖੋਹਲਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚਿਤ ਤਾਂ ਰਸਾਂ ਕਸਾਂ ਤੇ ਫਤਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਚੁਕਾ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਰੀਸ ਕਰਕੇ ਰੁਕੇ ਰਹੇ। ਸੰਗਤ ਦੀ ਆਪੇ ਤੇ ਕਾਬੂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਤਾਂ ਇਸ ਰਵਸ਼ ਵਿਚ ਉਪਮਾਂ ਜੋਗ ਹੈ ਪਰ ਹੁਕਮ ਹੋਣ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰੁਕਣਾ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜੀ ਕਰਨਾ ਇਕ ਬਨਾਵਟ ਜੇਹੀ ਸੀ। ਸਾਹਿਬ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਰੁਕਣ ਵਿਚ ਕੁਛ 'ਲੋਕ ਭੈ' ਭੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ੍ਵਰਨ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਤੁਲ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਤਿਆਗੀ ਕਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕੜਾਹ ਦਾ ਲਾਲਚ ਕਰਾਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਬੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਦੰਭ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਾਲਕ ਦੀ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕੜਾਹ ਖਾਓ ਤਾਂ ਤਿਆਗੀ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ, ਗਿਆਨਵਾਨ ਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਚੰਬੜਦਾ, ਸਗੋਂ ਰਜ਼ਾ ਪਰ ਟੁਰਦੀ ਸੁਰਤ ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਇਕਸ੍ਵਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਰਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਮੇਲਣਾ, ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਾ ਗ਼ਰਕ ਕਰ ਦੇਣਾ ਇਹੀ ਤਾਂ ਰੂਹਾਨੀ ਪਰਮਪਦ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਮਾਲ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਾਜ਼ ਤੇ ਲਗੀ 'ਤਰਬ', ਜਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਬਾਜ਼' ਦੀ ਤਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਨਿਤਾਣੀ ਤੇ ਤਬਾਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਇਕਸ੍ਵੱਰ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਤਾਣ ਵਾਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਸੁਰ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤਰਬ ਬਿਨਾਂ ਛੇੜੇ ਬਿਨਾਂ ਤਾਣ ਲਾਏ ਉਸ ਨਾਲ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਜੇ ਕਦੇ ਤਰਬ ਨੂੰ ਛੇੜੋ ਤਾਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਉਸ ਸ੍ਵਰ ਪਰ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਤਾਰ ਵਿੱਚ ਬੀ ਥ੍ਰਰਾਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਥਰਕਦੀ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ। ਸੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਐਉਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਬਾਂ ਨੂੰ ਐਨ ਠੀਕ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੇ ਲੇਸ਼ ਜਿੰਨਾ ਬੀ ਲੋਕ ਲਾਜ ਆਦਿ ਦਾ ਗ਼ੈਰੀਅਤ ਦੀ ਬੂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਖਿਆਲ ਆਪਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਡੇ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰਮੁਖ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੂਰਾ ਗੁਰੂ ਸਾਂਈਂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਵਿਚ ਇਕ ਸ੍ਵਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਹਿਬ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰੂਪ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਦੇਖੋ ਅੰਸੂ ੩੫ ਅੰਕ ੧੯, ੨੦।

ਬਾਕੀ ਰਿਹਾ ਸਰਾਪ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ। ਇਹ ਸੰਸਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਤਕ ਠੀਕ ਗਲ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ ਸਗੋਂ ਪਿਛੋਂ ਵਧੀ ਹੋਈ ਗਲ ਅੱਪੜੀ ਹੈ। ਹਰ ਹਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਇਹ ਖੋਜ ਤਲਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸਰਾਪ ਠੀਕ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ? ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਸੁਭਾਵ ਮੂਜਬ ਇਹ ਗਲ ਓਪਰੀ ਜਿਹੀ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਹਿਬ ਰਾਮਕੌਰ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤਿ ਪਿਆਰੇ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰਦੇ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਫੇਰ ਸ੍ਰਾਪ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਵੰਸ਼ ਹੀ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਹੈ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਚੰਦ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਆਪ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਦੇਕੇ ਹਟੇ ਹਨ, ਫੇਰ ਉਹ ਚੰਦ ਨੂੰ ਸਦਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦਾ, ਸਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਦਾ, ਤੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਹੱਥ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਸਰਾਪ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਰਾਮਕੌਰ ਜੀ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਦੇਖੋ ਅੰਸੂ ੩੫, ਅੰਕ ੪੪, ੪੫, ੪੬ ਤੇ ੪੭। ਬਾਕੀ ਵੰਸ਼ ਕੀਕੂੰ ਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੋ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਖੇਲ ਹਨ ਤੇ ਆਖਰੀ ਬੁੱਢੇ ਦੇ ਬਾਲਪਣੇ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਨੇ ਦਾ ਕਾਰਨ

ਪਰਉਪਕਾਰ ਪਿਛੇ ਜਾਨ ਦੇਣਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕੁਕਰਮ ਵਿਚ। ਦੇਖੋ ਜੀਵਨ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ।

ਨਹਿਂ ਤਬਿ ਰਾਮਕੁਇਰ ਨੇ ਕਹਜੋ।
ਨਹਿਂ ਗੁਰ ਤੇ ਬਖਸ਼ਾਵਨਿ ਚਹਜੋ।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਹਿਂ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।
ਜਿਨ ਕੀ ਮਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਅਨੁਸਾਰੀ
॥੪੩॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁ ਬਿਲਾਸ।
ਕਰਤਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰੇ ਸੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਵਹਿਂ ਸਿੱਖ ਅਨੇਕ।
ਸੇਵਹਿਂ ਦਰਸਹਿਂ ਲਹੈਂ ਬਿਬੇਕ ॥੪੪॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਕੁਇਰ ਸਾਖੀ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚੌਤੀਸਮੋ ਅੰਸੂ ॥੩੪॥

੩੫. [ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਜੀ]

੩੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੬

ਦੋਹਰਾ:

ਅਪਰ ਬਾਰਤਾ ਕੁਛ ਕਹੌਂ, ਰਾਮਕੁਇਰ ਕੀ ਫੇਰ।
ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਕਥਾ ਕਹੁ, ਜਾਨਤਿ ਜਿਮ ਚਖਿ ਹੇਰ[1] ॥੧॥

[1]ਜਿਵੇਂ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਕੇ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਕਥਾ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਸੀ।

ਚੌਪਈ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨਾ।
ਜਗ ਤਾਰਨ ਸਿੱਖਜਨ ਅਘ ਹਾਨਾ।
ਤਿਨ ਕੇ ਨਿਕਟ ਰਹੇ ਸੁਖ ਮਾਨੀ[1]। [1]ਸੁਖ ਮੰਨਕੇ।
ਦਰਸ਼ਨ ਦਰਸਹਿਂ ਸੁਭ ਮਤਿ ਗਜਾਨੀ
॥੨॥
ਗੁਰ ਭਾਣਾ ਜਿਨ ਕੇ ਮਨ ਭਾਵੈ।
ਆਠਹੁੰ ਜਾਮ ਏਕ ਲਿਵ ਲਾਵੈਂ।
ਗੁਰ ਪਗ ਪੰਕਜ ਪ੍ਰੇਮ ਅਪਾਰਾ।
ਰਿਦੈ ਨਿਰੰਤਰਿ ਰਹਿ ਇਕਸਾਰਾ ॥੩॥
ਤਊ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਿ ਨਿਜ ਮਾਇਆ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਕਹੁ ਮਨ ਭਰਮਾਇਆ।
ਇਸ ਮਹਿਂ ਕੁਛ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹਿਂ ਕੀਜੈ।
ਪੂਰਬ ਕੇਤਿਕ ਭੇ ਲਖਿ ਲੀਜੈ ॥੪॥
ਮਾਯਾ ਪ੍ਰਬਲ ਭ੍ਰਮਾਵਨ ਕਰੈ।
ਅਸ ਨਹਿਂ ਕੋ, ਤਿਸ ਛਿਨ ਰਹਿ ਥਿਰੈ[1]। [1]ਟਿਕਿਆ ਰਹੇ।
ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਨਿਜ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈਂ।
ਸੋ ਉਬਰੈ ਮਨ ਨਹੀਂ ਡੁਲਾਵੈ ॥੫॥
ਕਾਗ ਭਸੁੰਡ[1] ਖਗੇਸ਼[2] ਜੁ ਅਹੈਂ। [1]ਕਾਕਭਸੁੰਡ। [2]ਗਰੁੜ।
ਪ੍ਰਭੁ ਸਮੀਪੀ ਜੋ ਨਿਤ ਰਹੈਂ।
ਬਹੁਰ ਬਸ਼ਿਸ਼ਟਾਦਿਕ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ[1]। [1]ਬਸ਼ਿਸ਼ਟ ਵਰਗੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ।
ਇਨ ਕੈ ਭਯੋ ਮੋਹ ਜਗ ਜਾਨੀ ॥੬॥
ਤਊ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ।
ਜਿਨ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੇਸ਼ ਅੱਗਜਾਨਾ।
ਤਿਮ ਇਨ ਕੇ ਮਨ ਮੋਹ ਉਪਾਵਾ।
ਸੁਨਹੁ ਕਥਾ ਸੋ ਅਘ ਬਨ ਦਾਵਾ ॥੭॥
ਇਮ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਕੁਇਰ ਗੁਰ ਸਿੱਖਜ।

ਤਿਸ ਕੀ ਕਹੌਂ ਕਥਾ ਕੁਛ ਲਿੱਖਜ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰੁ ਬਰ ਦਸਮ।
ਜਿਨ ਕੇ ਦਿਪਤ ਤੇਜ ਕੀ ਰਿਸ਼ਮ[1] ॥ ੮ ॥ [1]ਕਿਰਨਾਂ।
ਕਠਨ ਕੁਦੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਗਾਰੀ।
ਧਰਜੋ ਹੁਤੋ ਆਗੇ ਇਕ ਬਾਰੀ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਨੇ ਦੇਖਨਿ ਕੀਨਸਿ।
ਸਤਿਗੁਰ ਬਲ ਤੇ ਅਧਿਕੈ ਚੀਨਸ[1] ॥ ੯ ॥ [1]ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ (ਭਾਰੀ) ਜਾਣਿਆਂ।
-ਅਤਿ ਬਲਵਾਨ ਸਰੀਰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਪੁਨਹ ਧਨੁਖ ਕੀ ਬਿੱਦਜਾ ਵਾਲਾ।
ਤਿਸ ਤੇ ਭੀ ਨਹਿਂ ਐਂਚਜੋ ਜਾਈ।
ਇਨ ਕੋ ਤਨ ਨਹਿਂ ਡੀਲ ਬਡਾਈ[1] ॥ ੧੦ ॥ [1]ਵਡੇ ਡੀਲ ਵਾਲਾ।
ਅਪਨਿ ਓਜ ਐਂਚਨ ਕੇ ਲਾਇਕ।
ਚਹੀਯਹਿ ਅਸ ਧਨੁ ਤੇ ਤਜਿ ਸਾਯਕ[1]। [1]ਤੀਰ ਛੱਡਣੇ।
ਅਰਜਨ ਆਦਿ ਪ੍ਰਥਮ ਜੇ ਭਏ।
ਤਿਨ ਕੇ ਧਨੁ ਐਸੇ ਸੁਨਿ ਲਏ ॥ ੧੧ ॥
ਧਰਜੋ ਕੁਦੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਅਗਾਰੀ।
ਕਜਾ ਕਾਰਨ-? ਇਮ ਕਰਤਿ ਬਿਚਾਰੀ।
ਤਿਸ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨੀ।
ਚਹਿਤ ਦਾਸ ਕੋ ਸੰਸੈ ਹਾਨੀ ॥ ੧੨ ॥
ਕਹਜੋ ਕਿ 'ਤਜਾਰੀ ਵਹਿਰ ਕਰਾਵਹੁ।
ਗਜ ਬਾਜੀ ਚਢਿਬੇ ਸਜਵਾਵਹੁ[1]।' [1]ਸਜਵਾਓ।
ਇਮ ਕਹਿ ਰਾਮਕੁਇਰ ਸੰਗ ਲੀਨਸਿ।
ਸਾਯਕ ਧਨੁਖ ਲੀਨ ਸੋ ਪੀਨਸ[1] ॥ ੧੩ ॥ [1]ਭਾਰੀ।
ਮੰਦ ਮੰਦ ਪਗ ਪੰਕਜ ਸਾਥ।
ਆਇ ਵਹਿਰ ਠਾਢੇ ਗੁਰ ਨਾਥ।
ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਗਜ ਸਜ ਆਵਹਿ।
ਕਹਜੋ ਕਿ 'ਤਬਿ ਲੌਂ ਤੀਰ ਚਲਾਵਹਿਂ' ॥ ੧੪ ॥
ਤਿਸੀ ਧਨੁਸ਼ ਕੋ ਲੇ ਜਗਨਾਇਕ।
ਸੰਧਜੋ ਪਨਚ ਬਿਖੈ ਖਰ ਸਾਯਕ।
ਮੁਸ਼ਟ ਹਾਥ ਸੋਂ ਗਹਿ ਬਹੁ ਗਾਢੀ।

ਬੂਟੀ ਹਰੀ ਦੂਰ ਇਕ ਠਾਂਢੀ ॥੧੫॥
ਤਿਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਿ ਐਂਚਨ ਕੀਨਸਿ[1]। [1]ਤਿਸਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬੰਨ੍ਹਕੇ (ਧਨੁਖ) ਖਿੱਚਿਆ।
ਸਰ ਭਲਕਾ ਲਗਿ ਪੂਰ ਸੁ ਲੀਨਸਿ[1]। [1]ਤੀਰ ਮੁਖੀ ਤਕ (ਖਿੱਚਕੇ) ਧਨੁਖ ਵਿਚ ਪੂਰ ਲਿਆ।
ਐਂਚੇ ਮਹਾਂ ਚਾਪ ਚਿਰਰਾਨੋ[1]। [1]ਚਿਰੜਾਯਾ।
ਤਜੇ ਤੀਰ ਉਠਿ ਸ਼ਬਦ ਭਯਾਨੋ ॥੧੬॥
ਹਤਜੋ ਨਿਸ਼ਾਨੌਂ ਗਯੋ ਅਗਾਰੀ।
ਧਰਨੀ ਧਸਜੋ ਸੁ ਪੰਖ ਨਿਹਾਰੀ[1]। [1]ਖੰਭ ਦਿੱਸਦੇ ਰਹੇ।
ਬਹੁਰ ਬਾਣ ਲੇ ਅਪਰ ਚਲਾਇਵ।
ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇਕ ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਇਵ ॥੧੭॥
ਗਜ ਤਯਾਰ ਹ੍ਵੈ ਅਯੋ ਨ ਜਾਵਦ।
ਤੀਰ ਚਲਾਇ ਦਿਖਾਵਤਿ ਤਾਵਦ।
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਬਿਸਮੈ ਹੁਇ ਰਹੇ।
-ਬਪੁ ਅਲਪ[1], ਬਲ ਕਿਮ ਇਨ ਲਹੇ- ॥੧੮॥ [1]ਸਰੀਰ ਸੁਬਕ ਹੈ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਨੇ ਜਾਨੀ ਬਾਤਿ।
ਰਿਦੈ ਬਿਸੂਰਤਿ ਭਾ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ।
ਬਿਸ੍ਵ[1] ਰਚਨ ਪਾਲਨ ਸੰਹਾਰ। [1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ।
ਅਤਿ ਸ਼ਕਤੀ ਧਰਿ ਗੁਰੂ ਉਦਾਰ ॥੧੯॥
ਜਿਹ ਸਮ ਜਗ ਮਹਿਂ ਅਪਰ ਨ ਬੀਆ।
ਤਿਸ ਮਹਿਂ ਕਿਮ ਸ਼ੰਕਾ ਕਰਨੀਆ[1]। [1]ਉਸ ਵਿਚ ਸ਼ੰਕਾ ਕਿਉਂ ਕਰਨੀ ਹੋਈ?
ਇੰਦ੍ਰ ਆਦਿ ਜਿਸ ਆਇਸੁ ਮਾਂਹੀ।
ਚਹੈਂ ਸੁ ਕਰੈਂ, ਮੁਰੈ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ[1]- ॥੨੦॥ [1]ਕਿਵੇਂ (ਆਗਜਾ) ਮੋੜਦੇ ਨਹੀਂ।
ਇਤਨੇ ਮਹਿਂ ਹਾਥੀ ਸ਼ੁਭ ਆਇਵ।
ਚਲਜੋ ਅਚਲ[1] ਤਿਮ ਸ਼ੋਭ ਸੁਹਾਇਵ। [1]ਪਹਾੜ (ਜਿਵੇਂ)।
ਝਾਲਰ ਦਾਰ ਝੂਲ ਝਮਕੰਤਾ।
ਜ਼ਰੀ ਸਡੋਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੰਤਾ ॥੨੧॥
ਘੰਟਨ ਕੋ ਠਨਕਾਰ ਉਠੰਤਾ।
ਗਜਗਾਹਨ ਸੋਂ ਅਧਿਕ ਸ਼ੁਭੰਤਾ।
ਸਿਰ ਪਰ ਸਿਰੀ[1] ਸੁ ਚਾਮੀਕਰ ਕੀ। [1]ਕਲਗ਼ੀ [ਸੰਸ:, ਸ਼੍ਰੀ = ਭੂਸ਼ਨ]।
ਮਨਹੁਂ ਕਾਮ ਕਾਰੀਗਰ ਕਰ ਕੀ[1] ॥੨੨॥ [1]ਕਾਮਦੇਵ ਰੂਪ ਕਾਰੀਗਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਦੁਤਿ ਕੀ ਹੱਦ ਹੌਦਾ ਬਨ ਰਹਯੋ।
ਆਯੋ ਨਿਕਟ ਗੁਰੂ ਨੇ ਲਹਯੋ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਕੀ ਗਹਿ ਕਰਿ ਬਾਹੂੰ।
ਭੇ ਅਤਿ ਪਾਸ ਚਢਨਿ ਕਹੁ ਤਾਹੂੰ ॥੨੩॥
ਤਬਹਿ ਮਹਾਵਤ ਗਜ ਬੈਠਾਇਵ।
ਚਢਨ ਹੇਤੁ ਗੁਰ ਚਰਨ ਉਠਾਇਵ।
ਕਰਿ ਧਰਿ ਰਾਮਕੁਇਰ ਕੇ ਕੰਧ।
ਦੀਨਸਿ ਭਾਰ ਦੀਨਿ ਗਨ ਬੰਧੁ[1] ॥੨੪॥ [1]ਸਾਰੇ ਦੀਨਾਂ ਦੇ ਬੰਧੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਰ ਪਾਇਆ।
ਲਾਖਹੁਂ ਮਣ ਕੋ ਧਰਿ ਕਰਿ ਭਾਰੇ।
ਬੁੱਢੇ ਅੰਸ ਬਿਨਾ ਕੋ ਧਾਰੇ[1]। [1]ਕੌਣ ਸਹਾਰੇ (ਉਸ ਭਾਰ ਨੂੰ)।
ਅਪਰ ਜਿ ਹੋਤਿ ਜਾਤਿ ਮਿਲਿ ਮਾਟੀ।
ਉਰ ਸੰਦੇਹ ਤਿਸ ਕੀਨਸਿ ਕਾਟੀ ॥੨੫॥
ਥਿਬੈ[1]† ਪੈਰ ਚਲਿਬੇ ਜਬਿ ਲਾਗਾ। [1]ਥਿੜਕਵੇਂ ਪੈਰ ਨਾਲ ਜਦ ਅੱਗੇ ਚੱਲਣ ਲਗੇ (ਰਾਮਕੁਇਰ ਜੀ)। †ਪਾ:-ਬਿਬੈ।
ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਜਾਇ ਤਬਿ ਆਗਾ।
ਕਹਯੋ ਕਿ 'ਆਉ ਖਵਾਸੀ ਮਾਂਹਿ[1]। [1]ਹੌਦੇ ਵਿਚ।
ਚਢਹੁ ਸੰਗ' ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਯੋ ਤਾਂਹਿ ॥੨੬॥
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬਿਨਤੀ ਤਬਿ ਠਾਨੀ।
'ਜਗਤ ਚਰਾਚਰ ਕੋ ਤੁਮ ਸ੍ਵਾਮੀ†। †ਪਾ:-ਖਾਨੀ।
ਸਮ ਬੈਠਬਿ ਕੇ ਉਚਿਤ ਨ ਮੋਹੀ।
ਮਹਾਂ ਅਵੱਗਜਾ ਮੁਝ ਤੇ ਹੋਹੀ' ॥੨੭॥
ਸੁਨਿ ਮੁਸਕਾਨੇ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
'ਆਉ ਆਉ ਬੈਠਹੁ ਇਸ ਥਾਨਾ।'
ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਾਰਿ ਅਰੂਢਨਿ ਕੀਨਾ।
ਚਲੇ ਪੰਥ ਗੁਰ ਕਹਤਿ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ॥੨੮॥
'ਸਿੱਖੀ ਕੇ ਸਥੰਭ ਗਿਰ ਜੈਸੇ।
ਮਾਯਾ ਬਾਯੁ ਪਾਯ ਕਰਿ ਐਸੇ।
ਸ਼ਰਧਾ ਥਿਰਤਾ ਤੇ ਚਲਿ ਪਰੈਂ[1]। [1]ਸ਼ਰਧਾ ਰੂਪੀ ਇਸਥਤੀ ਤੋਂ (ਆਪ) ਹਿੱਲ ਪੈਣ।
ਤਊ ਅਪਰ[1] ਕਜਾ ਗਿਨਤੀ ਕਰੈਂ' ॥੨੯॥ [1]ਹੋਰਨਾਂ ਦੀ।

ਲਾਜ ਭਾਰ ਤੇ ਨੰਮ੍ਰੀ ਹੋਵਾ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਨਹਿਂ ਊਚੋ ਜੋਵਾ।
'ਸੁਨਹੁ ਨਾਥ ! ਤਵ ਪਰਬਲ ਮਾਯਾ।
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਜਿਸ ਨੇ ਭਰਮਾਇਆ ॥ ੩੦ ॥
ਭਏ ਗੁਪਾਲ[1] ਆਪ ਜਬਿ ਆਛੇ।
ਹਰਿ ਲੇ ਗਯੋ ਗੋਪ ਸਿਸੁ ਪਾਛੇ[1]।
ਅਪਰ ਲਿਏ ਰਚਿ, ਨਾਹਿਨ ਜਾਨੇ[1]।
ਤਬਿ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪ ਹਰਿ ਮਾਨੇ[1] ॥ ੩੧ ॥
ਅਸ ਮਾਯਾ ਤੇ ਆਪ ਬਚਾਵਹੁ।
ਰਾਖਹੁ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਹੀਂ ਡੁਲਾਵਹੁ।
ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਭਰਮੇ ਜਬਿ ਐਸੇ।
ਹਮ ਜੈਸਨਿ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕੈਸੇ ॥ ੩੨ ॥
ਰਾਵਰ ਨੇ ਨਿਜ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਾ।
ਉਰ ਬਿਕਾਰ ਮਮ ਦੂਰ ਬਿਦਾਰਾ।'
ਭਈ ਜਥਾ ਭਾਖੀ ਇਹੁ ਤਥਾ।
ਅੱਗ੍ਰ ਕਹੌਂ ਕਿਛ ਇਨ ਕੀ ਕਥਾ ॥ ੩੩ ॥
ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਸੁਜਾਨ।
ਚਹੁਂਦਿਸ਼ਿ ਥਿਰਯੋ ਖਾਲਸਾ ਤਬੈ।
ਦਰਸ਼ਨ ਲੇਤਿ ਅਨੰਦਤਿ ਸਬੈ ॥ ੩੪ ॥
-ਬ੍ਰਿੱਧ ਬੰਸ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਾਂਨੀ।
ਕਰਹਿਂ ਸਦਾ ਗੁਰ- ਸਭਿ ਮਨ ਜਾਨੀ।
ਜਬਿ ਕਬਿ ਸੰਗਤਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਵੈ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਅਕੋਰ ਅਰਪਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥
ਤਬਿ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਦੇਂ ਉਪਦੇਸ਼।
'ਪਹਿਰਤੁ ਕਾਛ ਰਖਹੁ ਸਿਰ ਕੇਸ਼।
ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਅਬਿ ਲੀਜੈ।
ਰਹਿਤ ਸਹਤ ਹੁਇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰਖੀਜੈ' ॥ ੩੬ ॥

[1]ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੂਪ।
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ) ਵੱਛਿਆਂ ਸਹਿਤ ਗੁਆਲਿਆਂ ਦੇ ਲੜਕੇ ਹਰਿ ਲੈ ਗਿਆ।
[1]ਪ੍ਰਬਲ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ) ਤਦ ਆਪ ਹੋਰ ਰਚ ਲਏ ਪਛਾਣੇ ਨਾ ਜਾਣ।
[1]ਹਰੀ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਨਿਆ।

ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਬਿਚਾਰਤਿ ਰਹੈਂ।
-ਬ੍ਰਿੱਧ ਬੰਸ ਕੋ ਗੁਰ ਨਹਿਂ ਕਹੈਂ।
ਸਿਰ ਪਰ ਕੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਖਵਾਏ।
ਪਹਿਰਹਿਂ ਚੀਰਾ, ਨਹੀਂ ਹਟਾਏ- ॥੩੭॥
ਬੂਝਨਿ ਸਮੋਂ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਤਬੈ।
ਬੋਲੇ ਸਿੰਘ ਬੰਦਿ ਕਰ ਸਬੈ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਪਰਧਾਨ।
ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਮਹਿਮਾ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨ ॥੩੮॥
ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲ ਆਪ ਕੀ ਹੋਵੈ।
ਇਹ ਭੀ ਸਰਬ ਰੀਤਿ ਕੋ ਜੋਵੈਂ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਜੀ ਸਿੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।
ਕਯੋਂ ਨਹਿਂ ਧਾਰਤਿ ਹੈਂ ਸਿਰ ਕੇਸ਼ ॥੩੯॥
ਇਹ ਸਭਿ ਕੇ ਮਨ ਸੰਸੈ ਰਹੈ।
ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਉੱਤਰ ਚਹੈ।'
ਦਯਾਸਿੰਧੁ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਬੈਨ।
ਰਾਮਕੁਇਰ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਕਰਿ ਨੈਨ ॥੪੦॥
ਬਿਕਸਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਬਖਾਨੇ।
'ਉਚਿਤ ਕੇਸ਼ ਰਖਿਬੇ ਸਿਖ ਜਾਨੇ[1]।

[1]ਸਿਖ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਕੇਸ ਰੱਖਣ ਦੇ ਲਾਇਕ ਠੀਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਭੀ ਬਡ ਕੇਸ।
ਨਿਤ ਅੰਤਰ ਕੋ ਵਧਹਿਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ॥੪੧॥
ਅਪਰਨਿ ਕੇ ਸਿਰ ਊਪਰ ਬਾਹਿਰ।
ਸਭਿ ਕੇ ਸਕਲ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜ਼ਾਹਰ।
ਇਸ ਕੇ ਅੰਤਰ ਵਧਹਿਂ ਹਮੇਸ਼।
ਜਾਹਿਂ ਤਰੇ ਕੋ ਦੀਰਘ ਕੇਸ਼[†] ॥੪੨॥

[†]ਸਾਹਿਬ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜੇ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਰਖਿਆ। ਦੇਖੋ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾ:੧੦-'ਰਾਮਕੁਇਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਿ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕਰ ਲੀਨ। ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਅਡੋਲ ਮਤ ਸੁਨ ਤਿਹ ਕਥਾ ਨਵੀਨ'। ਪੁਨਾ:-ਦੇਖੋ ਜੀਵਨ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਸਫਾ ੪੨੯:-
ਰਾਮ ਕੌਰ ਕਰ ਜੋਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯਾ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ। 'ਮਿਹਰ ਕਰੋ ਮਮ ਓਰ ਸੁਧਾ ਛਕਾਵੋ ਦਾਸ ਨੂੰ'। ਮੰਨ ਲਈ ਗੁਰਦੇਵ ਅਰਜ ਕਰੀ ਜੋ ਤਾਸ ਨੇ। ਰਾਮ ਕੁਵਰ ਨਿਸਚੇਵ ਲੱਗਾ ਹੋਨ ਤਿਆਰ ਜੇ। ਤਯਾਰੀ ਕਰੀ ਵਿਚਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠਕੇ। ਧਾਰੇ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਸਣ ਕੇਸੀਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ। ਕੀਤਾ ਠੀਕ ਤਿਆਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ। ਆਪ ਅਤੀ ਹਿਤ

ਧਾਰ ਚੌਜੀ ਗੁਰਾਂ ਛਕਾਇਆ। ਧਰਿਆ ਤਿਸਦਾ ਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਾਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਿਸਦਾ ਨਾਮ ਰਾਮ ਕੌਰ ਸੀ ਜਾਨ ਲੌ।
ਕਵੀ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਵੀ ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੌਰ ਜੀ ਦਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮ "ਭਾਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ" ਇਸ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਈਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਦੇਖੋ ਰਾਸ ੧ ਅੰਸੂ ੨ ਅੰਕ ੨੯ ਵਿਚ ਐਉਂ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਕੇ ਪਾਸ। ਸਭਿ ਸਿੰਘਨਿ ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ।

ਕਿਮ ਬਿਨ ਕੇਸ ਰਹਹਿ ਇਹ ਸਿੱਖ।
ਕਬਹੁੰਕ ਰੱਖਹਿ ਸਿੰਘ ਭਵਿੱਖਜ[1]।
ਭਰਮਜੋ ਜਬਿ ਤੇ ਲੱਜਤਿ ਰਹੈ।
ਤਿਸ ਕੇ ਉਰ ਕੀ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਲਹੈਂ ॥੪੩॥
ਤਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਭੁਜ ਗਹਿ ਪਾਨੀ।
ਸਭਿਨਿ ਬਿਖੈ ਮੁਖ ਮਧੁਰ ਬਖਾਨੀ।
'ਮੋਹਿ ਸਰੂਪ ਅਹੈ ਸੋ ਤੇਰੋ।
ਤੇਰੋ ਅਹੈ ਸੁ ਜਾਨੋ ਮੇਰੋ ॥੪੪॥
ਤੋਹਿ ਮੋਹਿ ਮਹਿਂ ਭੇਦ ਨ ਕੋਊ।
ਏਕ ਰੂਪ ਤੇ ਤਨ ਹੈਂ ਦੋਊ।
ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਨ ਦ੍ਵੈ ਇਕ ਹੈਂ ਜੈਸੇ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੁਰਸਿਖ ਲਖੀਅਹਿ ਤੈਸੇ ॥੪੫॥
ਭੇਦ ਲਖਤਿ ਹੈਂ ਜੇ ਇਨ ਮਾਂਹੀ।
ਪਰਮ ਰਹੱਸ[1] ਸੁ ਜਾਨੈਂ ਨਾਂਹੀ।
ਤੁਮ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਹਹੁ ਸਿਰਮੌਰ।
ਸਮਤਾ ਪਹੁੰਚਿ ਨ ਸਕਿ ਹੈ ਔਰ ॥੪੬॥
ਸਦਾ ਏਕਰਸ ਗਜਾਨਾਨੰਦ।
ਤੁਰੀਆ ਮਹਿਂ ਥਿਰਤਾ ਜਗਬੰਦ।'
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਬਹੁ ਬਡਿਆਈ।
ਸਕਲ ਖਾਲਸੇ ਬਿਖੈ ਸੁਨਾਈ ॥੪੭॥

[1]ਕਦੇਕ ਰੱਖੇਗਾ ਭਵਿੱਖਤ ਵਿਚ (ਤੇ) ਸਿੰਘ (ਸਜੇਗਾ)।

[1]ਪਰਮ ਤਾਤਪਰਯ ਨੂੰ, ਗੂੜ੍ਹੇ ਭੇਤ ਨੂੰ?

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਮਕੁਇਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੈਂਤੀਸਮੋ ਅੰਸੂ ॥੩੫॥

੩੬. [ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ]

੩੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੭

ਦੋਹਰਾ:

ਰਾਮਕੁਇਰ ਕੀ ਕਥਾ ਮੈਂ, ਬਰਨੀ ਕੁਛਕ ਬਨਾਇ[1]। [1]ਭਾਵ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਬਣਾਕੇ।
ਅਪਰ ਗੁਰੂ ਇਤਿਹਾਸ ਕੋ, ਸਭਿ ਸ਼੍ਰੋਤਾਨਿ ਸੁਨਾਇ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਇਕ ਸਿਖ ਕੀ ਸਾਖੀ ਸੁਨਿ ਲੇਹੁ।
ਜਥਾ ਸਿਦਕ ਮਹਿਂ ਤਾਂਹਿ ਸਨੇਹੁ।
ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਹੁਤੋ ਤਿਸ ਨਾਮੂ।
ਰਹੈ ਕਿਤਿਕ ਚਿਰ ਸਤਿਗੁਰ ਧਾਮੂ ॥੨॥
ਦੇਸ਼ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਤਨ ਕੀ ਵਾਸੀ।
ਸੇਵਾ ਕਰਹਿ ਬਹੁਤ ਗੁਰ ਪਾਸੀ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਹਿ ਸਿਦਕ ਕੋ ਠਾਨਹਿ।
ਪ੍ਰਭੁ ਰਿਝਾਵਨਿ ਕਰਹਿ ਮਹਾਨਹਿ ॥੩॥
ਕੇਤਿਕ ਵਰਖ ਬੀਤ ਜਬਿ ਗਏ।
ਤਿਸ ਕੇ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਤਹਿਂ ਆਏ।
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਕੈ ਅਰਪਿ ਅਕੋਰ।
ਬੋਲੇ ਜੁਗਲ ਹਾਥ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ॥੪॥
'ਮਹਾਂਰਾਜ ! ਇਸ ਕੋ ਅਬਿ ਬਜਾਹੂ।
ਰਹਜੋ ਸਮੈਂ ਬਹੁ ਰਾਵਰਿ ਪਾਹੂ।
ਆਇਸੁ ਦੇਹੁ ਬਜਾਹ ਕਰਿਵਾਵੈ।
ਬਸਹਿ ਧਾਮ ਕੁਛ, ਪੁਨ ਇਤ ਆਵੈ?'
॥੫॥
ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਿਖ ਸਨ ਭਾਖਾ।
'ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਕਹਾਂ ਅਭਿਲਾਖਾ?'
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਿਨ ਤਬਹਿ ਉਚਾਰੀ।
'ਮੋ ਪ੍ਰਣ ਰਾਵਰ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥੬॥
ਜਿਮ ਆਇਸੁ ਦਿਹੁ ਮੈਂ ਤਿਮ ਕਰਿਹੌਂ।
ਅਪਰ ਨ ਕਾਨ ਕਿਸੂ ਕੀ ਧਰਿਹੌਂ।'
ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਉਚਾਰੀ।
'ਅਬਿ ਤੂੰ ਜਾਹੁ ਨਿਕੇਤ ਮਝਾਰੀ ॥੭॥
ਅਪਨੋ ਵਜਾਹੁ ਕਰਾਵਨਿ ਕਰੌ।
ਪਹੁੰਚਹੁ ਹਮ ਆਗਜਾ ਸਿਰ ਧਰੌ।'

ਮਾਨ ਵਾਕ ਤਿਨ ਸੰਗ ਸਿਧਾਰਾ।
ਤਰੁਨੀ ਤਰੁਨ ਹੁਤੀ ਤਿਸ ਬਾਰਾ ॥ ੮ ॥
ਰਚਯੋ ਬਯਾਹ ਤਿਸ ਕੋ ਤਤਕਾਲਾ।
-ਮਿਲੌਂ ਰੈਨ ਮਹਿਂ- ਚਹੈ ਬਿਸਾਲਾ।
ਮਹਿਦ ਮਦਨ ਤੇ ਪੀੜਤਿ ਹੋਵਾ।
ਜਾਇ ਸਸੁਰ ਘਰ ਕੀਨਸਿ ਢੋਵਾ[1] ॥ ੯ ॥ [1]ਢੁਕਾ ਕੀਤਾ।
ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਇਕ ਨਰ ਤਾਂਹਿ ਪਿਛਾਰੀ।
ਭੇਜਯੋ ਐਸੇ ਬਾਕ ਉਚਾਰੀ।
ਇਕ ਦੋ ਫੇਰੇ ਤਿਯ ਸੋਂ ਫਿਰੇ।
ਤਬਿ ਮਮ ਹੁਕਮ ਦੇਹੁ ਤਿਸ ਕਰੇ[1] ॥ ੧੦ ॥ [1]ਤਿਸਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ।
ਸੋ ਭੀ ਸੰਗ ਤਹਾਂ ਚਲਿ ਗਯੋ।
ਸਮਾ ਜਾਮਨੀ ਕੋ ਤਬਿ ਭਯੋ।
ਤਿਯ ਸੋਂ ਫੇਰਾ ਜਬਿ ਇਕ ਫਿਰਯੋ।
ਗੁਰ ਕੋ ਹੁਕਮ ਦਿਖਾਵਨਿ ਕਰਯੋ ॥ ੧੧ ॥
'ਪੈਰ ਉਠਾਵਹੁ ਪਠਿ ਕਰ ਇਸੈ।'
ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਲਿਖਯੋ ਏਵ ਤਿਸ ਬਿਖੈ।
'ਜਬਿ ਤੂੰ ਹੇਰਹਿਂ ਹੁਕਮ ਹਮਾਰੋ।
ਦਿਨ ਕੈ ਨਿਸ ਹੁਇ ਇਤਹਿ ਪਧਾਰੋ[1] ॥ ੧੨ ॥ [1]ਇਧਨ ਨੂੰ ਟੁਰ ਪਓ।
ਅਪਰ ਕਾਜ ਕੋ ਪਗ ਨ ਉਠਾਵਹੁ।
ਦੇਖਤਿ ਸਭਿ ਤਜਿ ਇਤ ਕੋ ਆਵਹੁ।'
ਪਢਤਿ ਅਚੰਭੈ ਅਤਿ, ਛਿਨ ਭਯੋ।
ਨਹਿਂ ਫੇਰੇ ਹਿਤ ਪਗ ਅਗ[1] ਦਯੋ ॥ ੧੩ ॥ [1]ਅੱਗੇ।
ਸਭਿ ਲੋਗਨ ਅਰੁ ਪਿਤ ਕੇ ਸਾਥ।
ਕਰੀ ਜਨਾਵਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਗਾਥ।
'ਮੋ ਤੇ ਹੁਕਮ ਨ ਮੇਟਯੋ ਜਾਈ।
ਨਹਿਂ ਫੇਰੇ ਮੈਂ ਫਿਰੌਂ ਕਦਾਈ' ॥ ੧੪ ॥
ਪਿਤਾ ਆਦਿ ਸਭਿਹਿਨ ਸਮੁਝਾਯੋ।
'ਕਾਰਜ ਕਰਿ ਪੁਨ ਗਮਨਹੁ ਧਾਯੋ।
ਐਸੀ ਬਾਤਿ ਨ ਜਗ ਮਹਿਂ ਭਈ।
ਫੇਰੇ ਫਿਰਤਿ ਬਹੁਰ ਅਟਕਈ ॥ ੧੫ ॥

ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਹੋਵਹਿ ਹਾਸ ਹਮਾਰਾ।
ਤੋਹਿ ਨ ਲਗਹਿ ਇਹਾਂ ਕੁਛ ਬਾਰਾ[1]।'
[1]ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਲਗਣੀ।
[1] 'ਸਿਖ ਅਰੁ ਸਤੀ ਸਮਾਨ ਪਛਾਨੋ।
[1]ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਬੋਲਿਆ।
ਨੈਕ ਮੁਰੇ ਮਨ ਧਰਮ ਸੁ ਹਾਨੋ[1] ॥੧੬॥
[1]ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ (ਮਨ) ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਧਰਮ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਇਹੁ ਪਟਕਾ ਲਿਹੁ ਫੇਰੇ ਦੇਹੁ।
ਮੁਝ ਸੋਂ ਬਾਕ ਨ ਕਛੂ ਕਰੇਹੁ।'
ਇਮ ਕਹਿ ਕਰ ਗੁਰ ਦਿਸ਼ ਪਗ ਡਾਲਾ।
ਪੀੜਤਿ ਮਨ ਕੋ ਮਦਨ ਬਿਸਾਲਾ ॥੧੭॥
ਤਊ ਨ ਸਿੱਖ ਸਿਦਕ ਕੋ ਹਾਰਾ।
ਤਾਤਕਾਲ ਪ੍ਰਭੁ ਓਰ ਪਧਾਰਾ।
ਪੰਥ ਉਲੰਘਤਿ ਦ੍ਵਾਬੇ ਦੇਸ਼ਾ।
ਉਤਲਾਵਤਿ ਹੀ ਆਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ ॥੧੮॥
ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਹੋਇ ਕੁਛ ਆਵਾ।
-ਬਡ ਉੱਤਮ ਮੈਂ ਕਰਮ ਕਮਾਵਾ।
ਅਪਰ ਕੌਨ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਸਕੈ।
ਪ੍ਰਥਮ ਮਿਲਿਨਿ ਤ੍ਰਿਯ ਤਜਿ ਗੁਰ ਤਕੈ[1]- ॥੧੯॥
[1]ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਤ੍ਰਿਯਾ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਤਜਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲ ਤੱਕੇ।
ਹੁਤੋ ਸੁੱਧ ਉਰ ਭਯੋ ਵਿਕਾਰਾ[1]।
[1]ਹੰਕਾਰ ਦਾ) ਵਿਕਾਰ।
ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋ ਨਹਿਂ ਸਕੇ ਸਹਾਰਾ।
ਨਿਜ ਮਾਯਾ ਤਬਿ ਪ੍ਰੇਰਨ ਕਰੀ।
ਜਿਸ ਤੇ ਸਿਖ ਕੀ ਸ਼ੁਭ ਮਤਿ ਹਰੀ ॥੨੦॥
ਦੇਸ਼ ਦੁਆਬੇ ਪੁਰਿ ਹੁਸ਼ੀਆਰ।
ਰਹਜੋ ਜਾਮਨੀ ਡੇਰੋ ਡਾਰਿ।
ਜਹਿਂ ਸੰਧਜਾ ਕੋ ਬੈਠਜੋ ਸੋਇ।
ਸਨਮੁਖ ਬੇਸਜਾ ਤਹਾਂ ਖੜੋਇ ॥੨੧॥
ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਚਢੀ ਤਿਨ ਦੇਖੀ।
ਮਦਨ ਬ੍ਰਿਤੀ[1] ਉਰ ਬਢੀ ਵਿਸ਼ੇਖੀ।
[1]ਕਾਮ ਬ੍ਰਿਤੀ।
ਖੋੜਸ ਬਰਸਨਿ ਕੀ ਤਨ ਰੂਰਾ।
ਸੁੰਦਰ ਬਨਦ ਚੰਦੁ ਜਨੁ ਪੂਰਾ[1] ॥੨੨॥
[1]ਪੂਰਨ ਚੰਦ ੧੬ ਕਲਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ੧੬ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰਾ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਕਟਾਖਜ ਰਖਜਾ ਹੈ ਕਵਿ ਜੀ ਨੇ।
ਦ੍ਰਿਗ ਮ੍ਰਿਗ ਸੇ, ਸ਼੍ਰਿੰਗ ਗਰ ਮਹਿਂ[1] ਸੋਹਤਿ।
[1]ਮਾਲਾ ਗਲ ਵਿਚ।

ਅਤਰ ਲਗਯੋ, ਬੋਲਤਿ ਮਨ ਮੋਹਤਿ।
ਬੇਨੀ[1] ਸਰਪਨ ਸੀ ਸਟਕਾਰੀ[2]।
ਚੰਪਕ ਬਰਨੀ, ਚੰਚਲ ਪਜਾਰੀ ॥੨੩॥
ਕਹੌਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਸੁੰਦਰਤਾਈ।
ਸਿੰਘ ਪਿਖਤਿ ਮਨ ਰਹਯੋ ਲੁਭਾਈ।
-ਮਿਲੌਂ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿਂ ਇਹ ਸੰਗ।
ਕਰੌਂ ਕੇਲ ਮਦ ਹਰੌਂ ਅਨੰਗ[1]- ॥੨੪॥
ਪਰੀ ਰਾਤਿ ਬੀਤੀ ਇਕ ਜਾਮ।
ਨੀਠ ਨੀਠ ਤਨ ਪੀੜਤਿ ਕਾਮ।
ਭਯੋ ਤਯਾਰ ਲੇ ਧਨ ਕੋ ਚਲਯੋ।
ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ ਅਤਿ ਤਿਹ ਸੋਂ ਮਿਲਯੋ ॥੨੫॥
ਸਿਖ ਕੀ ਦਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਜਾਨੀ।
-ਭਰਮਯੋ ਕਰੈ ਧਰਮ ਕੀ ਹਾਨੀ।
ਜੇ ਅਬਿ ਹਮ ਨ ਬਚਾਵਹਿਂ ਜਾਇ।
ਅਪਰ ਆਨਿ ਕੋ ਕਰੈ ਸਹਾਇ ॥੨੬॥
ਧਰਮ ਨਸੇ, ਸਿੱਖੀ ਨਹਿਂ ਰਹੈ।
ਸਿੱਖੀ ਬਿਨਾ ਨਰਕ ਕੋ ਲਹੈ।
ਔਚਕ ਜਬਿ ਬਿਕਾਰ ਕੋ ਹੋਇ।
ਉਚਿਤ ਬਚਾਵਨਿ ਗੁਰ ਕੋ ਸੋਇ- ॥੨੭॥
ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਸ਼੍ਰੀ ਜਗਨਾਥਾ।
ਕੰਚਨ ਆਸਾ[1] ਗਹਿ ਕਰਿ ਹਾਥਾ।
ਜਾਮਾ ਬਹੁ ਪਾਲਨ ਕੋ ਪਾਇ।
ਬੇਸਵਾਦ੍ਵਾਰ ਖੜੋਏ ਜਾਇ[1] ॥੨੮॥

ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇਖਿ ਹਟਿ ਰਹਯੋ।
ਨ੍ਰਿਪ ਕੋ ਚੋਬਦਾਰ ਉਰ ਲਹਯੋ।
-ਇਸ ਕੋ ਸ੍ਵਾਮੀ ਅੰਤਰ ਹੋਇ।
ਮੋ ਸੰਗ ਮਿਲਹਿ ਨਹੀਂ ਕਿਮ ਸੋਇ ॥੨੯॥
ਚਲਯੋ ਜਾਇ ਜਬਿ ਇਹ ਨਿਜ ਡੇਰੇ।

[1]ਗੁਤ। [2]ਲਮਕਦੀ ਹੈ।
[1]ਕਾਮ ਦਾ ਮਦ ਦੂਰ ਕਰਾਂਗਾ।
[1]ਸੋਟਾ।
[1]ਪੰਜ ਭੌਤਕ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਖਲੋਤੇ ਪਰ ਆਪਣੀ ਆਤਮ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਐਸਾ ਸਰੂਪ ਓਥੇ ਖੜਾ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ।

ਮਿਲੌਂ ਆਇ ਬੇਸ੍ਵਾ ਸੋਂ ਫੇਰੇ-।
ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਨਿਜ ਹਯ ਕੇ ਪਾਸ।
ਥਿਰਯੋ ਜਾਇ ਤ੍ਰਿਯ ਮਿਲਿਬੇ ਆਸ
॥੩੦॥
ਪੀੜਤਿ ਮਦਨ ਨ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਆਵੈ।
ਤ੍ਰਿਯਾ ਮਿਲਿਨਿ ਸੰਕਲਪ ਉਠਾਵੈ।
ਬੀਤੇ ਜਾਮ ਬਹੁਰ ਚਲਿ ਗਯੋ।
ਚੋਬਦਾਰ ਸੋ ਹੇਰਤਿ ਭਯੋ ॥੩੧॥
ਮਨ ਮੁਰਝਾਇ ਦੁਖੀ ਹੁਇ ਮੁਰਯੋ।
-ਅਬਿ ਲੌ ਨਹਿਂ ਮਹਿਪਾਲ ਨਿਕਰਯੋ-।
ਗਯੋ ਬਿਸੂਰਤਿ ਹਯ ਕੇ ਤੀਰ।
ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਲਗਹਿਂ ਕਾਮ ਕੇ ਤੀਰ ॥੩੨॥
-ਇਹ ਨਿਕਸੈ ਜਬਿ ਭੂਪ ਬਿਲੰਦ।
ਮਿਲੌਂ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸੋਂ, ਦਹੇ ਅਨੰਗ।
ਆਜ ਰਾਤਿ ਮੈਂ ਕੇਲ ਮਚਾਵੌਂ।
ਮਨਭਾਵਤਿ ਕੈ ਹਿਯ ਲਪਟਾਵੌਂ-
॥੩੩॥
ਏਕ ਜਾਮ ਜਬਿ ਰਾਤਿ ਰਹੀ ਹੈ[1]।
ਜਾਗਤਿ ਬੈਠੇ ਘਾਤਿ ਲਹੀ ਹੈ।
ਧਨ ਲੇ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਯ ਦ੍ਵਾਰੇ ਗਯੋ।
ਚੋਬਦਾਰ ਥਿਰ ਹੇਰਤਿ ਭਯੋ ॥੩੪॥
ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਇ ਹਟਯੋ ਮੁਰਝਾਯੋ।
-ਕੋ ਨ੍ਰਿਪ ਇਸ ਪਰ ਬਹੁ ਬਿਰਮਾਯੋ।
ਨਹਿਂ ਨਿਕਸਯੋ ਤ੍ਰੈ ਪਹਿਰ ਬਿਤਾਏ।
ਅਬਿ ਇਹ ਚਾਰ ਘਰੀ ਠਹਿਰਾਏ[1]
॥੩੫॥
ਨਿਕਸ ਜਾਇਗੋ ਅਪਨੇ ਸਦਨ।
ਤਬਿ ਮੈਂ ਮਿਲੌਂ ਹਰੌਂ ਮਨ ਮਦਨ[1]-।
ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਪੁਨ ਬੈਠਯੋ ਜਾਇ।
ਰਹੀ ਰਾਤਿ ਜਬਿ ਗਈ ਬਿਹਾਇ[1]
॥੩੬॥
ਅਰਣੋਦੈ ਕੋ ਸਮੋ ਪਹੂਚਾ।

[1]ਦਾਉ ਤਕਦਿਆਂ ਜਾਗਦਾ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ।

[1]ਹੁਣ ਇਹ ਚਾਰ ਘੜੀ ਠਹਿਰੇਗਾ।

[1]ਕਾਮ ਦਾ ਮਦ।

[1]ਬਾਕੀ) ਰਹਿੰਦੀ ਰਾਤ ਜਦੋਂ ਬੀਤ ਗਈ।

ਬਹੁ ਮਨਮਥ[1] ਤੇ ਮਿਲਿਬੋ ਰੁਚਾ[2]।
ਤਬਿ ਭੋ ਚੋਬਦਾਰ ਸੋ ਖਰਜੋ।
ਹਟਿ ਕਰਿ ਆਇ ਤਿਮਰ ਤਬਿ ਟਰਜੋ ॥੩੭॥

[1]ਕਾਮ। [2]ਚਾਹਿਆ।

ਤਮ ਸਮੇਤ[1] ਸਿਖ ਕੋ ਅੱਗਜਾਨਾ।
ਨਾਸਜੋ, ਭਯੋ ਪ੍ਰਗਾਸ ਸੁ ਗਜਾਨਾ।
ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਮਨ ਅਧਿਕ ਧਿਕਾਰਾ।
-ਬੀਤਜੋ ਹੁਤੋ ਗ਼ਜ਼ਬ ਇਹ ਭਾਰਾ ॥੩੮॥

[1]ਅੰਧੇਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ।

ਜੇਕਰਿ ਚੋਬਦਾਰ ਨਹਿਂ ਹੋਤਾ।
ਇਸ ਮਿਸ ਖਾਤ ਨਰਕ ਮਹਿਂ ਗੋਤਾ।
ਮੈਂ ਸਿੱਖੀ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਕਮਾਈ।
ਗੁਰ ਢਿਗ ਸੇਵਤਿ ਰਹਜੋ ਸਦਾਈ ॥੩੯॥
ਆਇਸੁ ਲੇਇ ਬਜਾਹੁ ਕੋ ਗਯੋ।
ਤਹਿਂ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਯੋ।
ਖੋੜਸ ਬਰਖਨਿ ਕੀ ਬਰ ਬਾਲਾ।
ਬੇਦ ਲੋਕ ਮਤ ਧਰਮ ਬਿਸਾਲਾ ॥੪੦॥
ਅਸ ਤ੍ਰਿਯ ਸੰਗ ਪ੍ਰਥਮ ਕੋ ਮੇਲ।
ਜੋ ਨਿਸ਼ਪਾਪ ਮਦਨ ਕੋ ਕੇਲ।
ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਰਾਖਿਬੇ ਹੇਤੁ।
ਚਲਜੋ ਤੁਰਤ ਸਭਿ ਤਜਜੋ ਨਿਕੇਤ[1]- ॥੪੧॥

[1]ਭਾਵ ੬ ਬਰਸਾਂ ਦੀ ਜਵਾਨ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋ ਲੋਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਤੇ ਧਰਮ ਮੂਜਬ ਮੈਨੂੰ ਵਿਹਤ ਸੀ, ਐਸੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾ ਮਿਲਾਪ ਜੋ ਕਿ ਨਿਸ਼ਪਾਪ ਭੋਗ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਰੱਖਣੇ ਦੀ ਖਾਤਰ ਘਰ ਛਡਕੇ ਟੁਰ ਆਇਆ ਹਾਂ (ਤੇ ਇਥੇ ਕਿਸ ਗਲ ਤੇ ਮੈਂ ਧਰਮ ਹਾਰਨ ਲੱਗਾ ਸਾਂ)।

ਇਮ ਪਛਤਾਇ ਜ਼ੀਨ ਹਯ ਪਾਇ।
ਚਢਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਧਾਇ।
ਮਾਰਗ ਲੰਘਿ ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਤਰਜੋ।
ਆਨਿ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪੁਰਿ ਮਹਿਂ ਬਰਜੋ ॥੪੨॥
ਹਯ ਲੰਘਾਇ ਕਰਿ ਤੂਰਨ ਗਯੋ।
ਜਗਤਨਾਥ ਤਬਿ ਦੇਖਤਿ ਭਯੋ।
ਸਮੁਖ ਹੋਇ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।

ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਖ ਕੌ ਪਿਖਿ ਕਹਿ ਬਾਨੀ
॥ ੪੩ ॥
'ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਸਦਨ ਤੇ ਆਯੋ।
ਪਿਖਹੁ ਮਹਾਂ ਉਰ ਸਿਦਕ ਕਮਾਯੋ।'
ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਿਗਸੇ ਮੰਦ ਮੰਦ।
ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਪੁਨ ਭਨੈਂ ਮੁਕੰਦ ॥ ੪੪ ॥
ਹਸਤ ਬਹੁਤ ਅਰੁ ਕਹੈਂ ਸੁ ਬੈਨ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਸੀਲੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨੈਨ।
ਹਸਹਿਂ ਬਿਲਾਸ ਕਰਹਿਂ ਬਹੁਤੇਰੇ।
ਨਿਕਟ ਸਿੰਘ ਗਨ ਗੁਰ ਕੇ ਹੇਰੇ ॥ ੪੫ ॥
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ[1]।
'ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਰਾਵਰ ਕੇਰ ਬਿਲਾਸ।
ਜਾਨਹੁ ਆਪ ਨ ਹਮ ਕੁਛ ਜਾਨਾ।
ਹਸਨ ਹੇਤੁ ਕਜਾ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨਾ' ॥ ੪੬ ॥
ਤਬਿ ਗੁਰ ਕਹਜੋ 'ਬੂਝ ਲਿਹੁ ਇਸ ਕੋ।
ਬ੍ਰਿਥਾ ਆਪਨੀ ਕਹਿ ਸਭਿ ਕਿਸ ਕੋ[1]।
ਜਿਮ ਬੀਤੀ ਗਤਿ ਇਸ ਕੇ ਸਾਥ।
ਜਿਮ ਰਾਖਜੋ ਪ੍ਰਭੁ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥ' ॥ ੪੭ ॥
ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਲਖੀ ਗਤਿ ਸੋਏ।
-ਮਮ ਹਿਤ ਚੋਬਦਾਰ ਗੁਰ ਹੋਏ-।
ਸਮੁਝਿ ਬਾਰਤਾ ਚਰਨੀ ਪਰਜੋ।
'ਧੰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹਾਥ ਉਬਰਜੋ ॥ ੪੮ ॥
ਆਪ ਸਮਾਨ ਨ ਅਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।
ਸਦਾ ਦਾਸ ਕੇ ਬਨਿ ਰਖਵਾਲਾ।
ਤਜਹੁ ਜਿਠਾਈ ਸਿਖ ਕੇ ਕਾਰਨ[1]।
ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਕਰਿਹੌ ਦਾਸ ਉਧਾਰਨਿ
॥ ੪੯ ॥
ਨਈ ਨ ਕਰਹੁ ਸਦਾ ਬਨਿ ਆਯਾ।
ਨਾਮਦੇਵ ਕੋ ਛਾਪਰ ਛਾਯਾ।
ਧੰਨੇ ਕੇ ਬਛੁਰੇ ਗਨ ਚਾਰੇ।
ਹਿਤ ਕਬੀਰ ਕੇ ਬਨ ਬਨਜਾਰੇ[1] ॥ ੫੦ ॥
ਤਿਮ ਹੀ ਮਮ ਹਿਤ ਭੇ ਚੁਬਦਾਰਾ।

[1]ਭਾਵ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ।

[1]ਸਭ ਕਿਸੇ ਨੂੰ।

[1]ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਬੀ ਛੱਡਦੇ ਹੋ ਤੇ।

[1]ਵਣਜਾਰੇ ਬਣੇ ਸਾਓ।

ਸੇਵਕ ਰਾਖਯੋ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਾ।
ਮੇਰੋ ਕਹਯੋ[1] ਕਹਾਂ ਛਬਿ ਦੈ ਹੈ।
ਆਪ ਸੁਨਾਵਹੁ ਸਭਿ ਸੁਨਿ ਲੈ ਹੈਂ'
॥ ੫੧ ॥
ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਕਹੈ ਖਾਲਸਾ 'ਕਹੋ ਮੁਕੰਦ।'
ਤਬਿ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ।
'ਤਜਿ ਫੇਰੇ ਮਮ ਆਇਸੁ ਪਾਈ[1] ॥ ੫੨ ॥
ਪੁਰਿ ਹੁਸ਼ੀਆਰ ਆਇ ਕਰਿ ਡੇਰਾ।
ਬਿਰਮਯੋ ਬਾਰਬਧੂ ਪੁਨ ਹੇਰਾ[1]।
ਜੇ ਮੈਂ ਨਹੀ ਬਚਾਵੌਂ ਤਹਾਂ।
ਆਗਯਾਕਾਰੀ ਗੁਰ ਸਿਖ ਮਹਾਂ ॥ ੫੩ ॥
ਬਿਗਰੈ ਧਰਮ, ਨਰਕ ਮਹਿਂ ਜੈ ਹੈ।
ਮੁਝ ਗੁਰ ਕਰੇ ਕਹਾਂ ਫਲ ਪੈ ਹੈ।
ਯਾ ਸਮ ਸਿਖ ਆਇਸੁ ਅਨੁਸਾਰੀ।
ਜੇ ਕਰਿ ਭੂਲ ਜਾਇ ਇਕ ਬਾਰੀ ॥ ੫੪ ॥
ਤੌ ਗੁਰ ਤਿਸ ਕੌ ਲੇਤਿ ਬਚਾਇ।
ਕਿਸੂ ਬਿਪਦ ਮਹਿਂ ਜੇ ਪਰ ਜਾਇ।
ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਸਿਖ, ਗੁਰ ਸਮ ਮੋਹਿ।
ਕਯੋਂ ਨ ਊਚ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਹਿ' ॥ ੫੫ ॥
ਇਮ ਕਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਹੇਰਾ।
ਗਯਾਨਵਾਨ ਸਿਖ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
ਘਰ ਕੋ ਪਠਯੋ, ਗਯੋ ਤਤਕਾਲਾ।
'ਕਰਹੁ ਗ੍ਰਿਹਸਤ ਕੀ ਰੀਤਿ ਬਿਸਾਲਾ'
॥ ੫੬ ॥
ਕਿਤਿਕ ਸਮੈਂ ਬਸਿ ਆਯੋ ਫੇਰ।
ਰਹਯੋ ਸਮੀਪੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੇਰਿ।
ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਊਚੋ ਪਦਿ ਪਾਯੋ।
ਚਰਨ ਕਮਲ ਗੁਰ ਕੇਰ ਸਮਾਯੋ ॥ ੫੭ ॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਸਿਖ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੩੬ ॥

[1]ਮੇਰੇ (ਬਚਨ) ਕਹਿਆਂ।
[1]ਸਾਡਾ ਹੁਕਮ ਪਾਕੇ ਲਾਵਾਂ ਛਡੀਆਂ।
[1]ਵੇਸ਼ਵਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ।

੩੭. [ਗਊ ਦੀ ਆਣ ਤੇ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਛੱਡਣਾ]

੩੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੮

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਕੇਤਿਕ ਦਯੋਸ ਬਿਤਾਇ।
ਕਰੇ ਪਰਾਜੈ ਗਿਰਪਤੀ, ਬਿਜੈ ਸੁਜਸੁ ਬਹੁ ਪਾਇ ॥੧॥

ਕਬਿੱਤ:

ਦੇਸ਼ਨ ਬਿਦੇਸ਼ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਸੁ ਫੈਲ ਰਹਯੋ,
'ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਨਿੰਦ ਨਹੀਂ ਸੂਰਮਾ ਜਹਾਨ ਮੈਂ।
ਸੈਲਨ ਕੋ ਬਲ ਸਾਰੋ, ਤੀਨ ਲੱਛ ਸੈਨ ਜੋਰਿ,
ਘਾਲਯੋ ਜ਼ੋਰ ਘੋਰ, ਨਹਿਂ ਆਵਤਿ ਬਖਾਨ ਮੈਂ[1]।

[1]ਕਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਕੇਤੇ ਮਾਰਿ ਲੀਨਿ ਭਟ, ਘਾਇਲ ਬਿਸਾਲ ਕੀਨਿ,
ਹਾਰੇ ਹੀਨ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਗਏ[1] ਆਪਨੇ ਸਥਾਨ ਮੈਂ।

[1](ਪਹਾੜੀਏ) ਗਏ।

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦੀਵਾਨ ਮੈਂ, ਕਮਾਨ ਬਾਨ ਪਾਨ ਮੈਂ,
ਬਿਰਾਜੈਂ ਗੁਨ ਗਜਾਨ ਮੈਂ ਕਿ ਦਾਨ ਸਨਮਾਨ ਮੈਂ' ॥੨॥
ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਫੈਲਯੋ ਜਸੁ ਚਾਂਦਨੀ ਬਿਤਾਨ ਮਾਨੋ[1],

[1]ਚਾਂਦਨੀ ਦੇ ਚੰਦੋਏ ਵਾਂਗ।

ਸਭਿ ਪਰ ਛਾਯੋ ਜੈਸੇ ਛੱਤ੍ਰ ਸੇਤ[1] ਸੀਸ ਪਰ[2]।

[1]ਚਿਟਾ ਛੱਤਰ। [2](ਉਹ ਜਸ) ਹੀਰੇ ਵਾਂਗ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸ਼ਿਵ ਜੀ (ਉਸ ਜਸ ਨੂੰ) ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਾਂਙੂ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਪਰ ਝੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਚੌਰ ਵਾਂਙੂ। [ਹੀਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਸ਼ਿਵ, ਚੌਰ ਸਾਰੇ ਚਿੱਟੇ ਹਨ ਤੇ ਜਸ ਨਾਲ ਉਪਮਾਂ ਦੇਈਦੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ]।

ਹੀਰਾ ਸੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਹਯੋ, ਸੁਧਾ ਸਮ ਚਾਹੈ, ਸ਼ੰਭੁ,
ਚੌਰ ਸਮ ਝੂਲੈ ਸਮੁਦਾਇ ਅਵਨੀਸ਼ ਪਰ।
ਬੀਚ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਕੇ ਹੰਸਨ ਕੀ ਪੰਗਤ ਜਯੋਂ
ਫੂਲ ਰਹੀ ਮਾਲਤੀ ਸੁ ਦੇਸ਼ ਬੀਚ ਘਰ ਘਰ।
ਸਿੰਘ ਜਹਿਂ ਸੁਨਹਿਂ, ਬਿਰਮਾਇ ਰਹੈਂ ਮਨ[1]

[1]ਲੁਭਿਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਮਨ। †ਪਾ:-ਜਬੈ।

ਸਬੈ†
ਜੈਸੇ ਹ੍ਵੈ ਚਕੋਰ ਗਨ, ਲੋਭੈਂ ਰਜਨੀਸ਼ ਪਰ[1] [1]ਚੰਦ ਤੇ।
॥ ੩ ॥
ਸੁਨਤਿ ਗਿਰੀਸ਼ ਕੈ ਗਿਰੀਸ਼ਨ ਕੇ ਨਰ ਗਨ[1] [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਯਾ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਲੋਗ ਸੁਣਕੇ।
ਸਹਿ ਨ ਸਕਤਿ ਮਨ ਮੂਢ ਜਰ ਬਰ ਜਾਤਿ।
ਸ਼ੋਕ ਫੈਲਯੋ ਸੈਲਨ ਮਹਿਂ ਸੂਰਮੇ ਮਰੇ ਹੈਂ ਬਹੁ,
ਸੰਕਟ ਪਰਯੋ ਹੈ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ ਭੇ ਬਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਾਤ[1]। [1]ਨਾਸ਼ ਹੋਏ।
ਭੀਮਚੰਦ ਮੰਦ[1] ਦੁਖ ਪਾਇ ਕੈ ਪਠਾਏ ਨਰ [1]ਨੀਚ।
ਜੇਤਿਕ ਨਰਿੰਦ ਪਰਬਤ ਕੇ ਬਿਲੰਦ ਪਾਤਿ[1]। [1]ਜਿਤਨੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਵਡੇ ਰਾਜੇ ਸਨ (ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ) ਪੱਤ੍ਰ ਦੇਕੇ।
ਘਾਯਲਨ ਘਾਵ ਮਿਲੇ ਘੋਰ ਜੇ ਘਮੰਡਚੰਦ[1], [1]ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਵਰਗੇ ਘੋਰ ਘਾਇਲਾਂ ਦੇ ਘਾਉ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ।
ਆਯੋ ਸੋ ਹੰਡੂਰੀਆ ਹੰਕਾਰ ਰਜਪੂਤ ਜਾਤਿ[1] ॥ ੪ ॥ [1]ਉਹ ਹੰਡੂਰੀਆ (ਘ: ਚੰਦ) ਰਜਪੂਤ ਜਾਤ ਦਾ ਹੰਕਾਰੀ ਆਇਆ।
ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦੁ:
ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਸਪਾਲੀ ਆਨੁਜ[1] [1]ਜਸਪਾਲੀਏ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ। [ਸੰਸ:, ਅਨੁਜ = ਛੋਟਾ ਭਿਰਾਉ]। (ਅ) ਆਨੁਜ = ਆਏ।
ਪੁਨ ਮੰਡਸਪਤਿ ਆਯੋ।
ਸਿਵਰ ਕਰੇ[1] ਕਹਿਲੂਰ ਦੂਨ ਮਹਿਂ [1]ਡੇਰਾ ਕੀਤਾ।
ਬਹੁ ਸਨਮਾਨ ਕਰਾਯੋ ॥ ੫ ॥
ਅਗਲੇ ਦਯੋਸ ਸਭਾ ਕਰਿ ਇਕਠੇ
ਲੈ ਲੈ ਨਿਜ ਪਰਧਾਨਾ।
ਖੜਗ, ਸਿਪਰ, ਤਰਕਸ਼, ਧਨੁ ਧਰਿ ਕਰਿ
ਚਮੂੰ ਸੁਭਟ ਸੰਗ ਬਾਨਾ[1] ॥ ੬ ॥ [1]ਤੀਰ। (ਅ) ਬਾਣੇ, ਵਰਦੀਆਂ।
ਫਰਸ਼ ਬਿਸਾਲਹਿ ਗਿਲਮ ਗਲੀਚੇ
ਹੇਮ ਛਰੀਧਰ ਆਗੇ।
ਬੈਠਯੋ ਭੀਮਚੰਦ ਸਨਮਾਨਤਿ
ਕਹੈਂ ਮਧੁਰਤਾ ਪਾਗੇ ॥ ੭ ॥
'ਰਹਯੋ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਸੱਲਜ ਸੁ ਛਾਤੀ

ਕਰਕਤਿ ਬਹੁ ਦੁਖ ਦਾਨੀ।
ਨਹੀਂ ਜਾਮਨੀ ਲੋਚਨ ਨਿੰਦ੍ਰਾ
ਰੁਚੈ ਨ ਭੋਜਨ ਪਾਨੀ ॥੮॥
ਮਰੇ ਸੰਬੰਧੀ ਕਾਜ ਸਰਯੋ ਨਹਿਂ
ਧਨ ਬਹੁ ਖਰਚ ਹੰਗਾਮੇ[1]।
ਚਮੂੰ ਹਤੀ ਆਧੀ ਨਹਿਂ ਰਹਿ ਗਈ
ਸਭਿ ਪਹੁੰਚੇ ਜਮਧਾਮੇਂ ॥੯॥
ਬੋਲਯੋ ਤਬਿ ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਸਭਿ ਮੈਂ
'ਪੰਮਾ ਤੋਹਿ ਪ੍ਰਧਾਨਾ।
ਚਲਨਿ ਲਗੇ ਜਬਿ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਤੇ
ਤਿਨ ਤਬਿ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨਾ ॥੧੦॥
-ਜਤਨ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਛੁਟਵਾਵਨਿ
ਮੈਂ ਜਾਨਤਿ ਹੌਂ ਆਛੇ-।
ਅਬਿ ਕਯੋਂ ਮੋਨ ਸਭਾ ਮਹਿਂ ਬੈਠਯੋ
ਕਰਹਿ ਕਹਾਂ ਮਤਿ ਪਾਛੇ[1] ॥੧੧॥
ਕਹਹਿ ਮੰਤ੍ਰ[1] ਸਭਿ ਸੁਨਹੁ ਬਿਚਾਰਹੁ
ਉਚਿਤ ਹੋਇ ਕਰਿ ਲੀਜੈ।
ਜਯੋਂ ਕਯੋਂ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਕਾਰਹੁ
ਸਭਿ ਕੀ ਆਸ ਪੁਰੀਜੈ ॥੧੨॥
ਬਿਨਾ ਲਰਨ ਤੇ ਨਿਕਸੈ ਜੈਸੇ
ਸੋ ਉਪਾਇ ਹੈ ਨੀਕਾ।
ਜੰਗ ਕਰੈ ਤੇ ਸਰੈ ਨ ਕਾਰਜ
ਪਰੈ ਸੁਜਸੁ ਨਿਤ ਫੀਕਾ ॥੧੩॥
ਜਿਤੀ ਚਮੂੰ ਤੁਮ ਅੱਗ੍ਰ ਬਟੋਰੀ
ਤਿਤੀ ਨ ਅਬਿ ਕਿਮ ਹੋਵੈ।
ਕਾਤਰ ਭਏ ਨ ਮੁਖ ਉਤ ਕਰਤੇ
ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਸੋਵੈਂ ॥੧੪॥
ਸੁਨਿ ਪੰਮੇ ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਬਖਾਨੀ
'ਗੁਰੂ ਧਰਮ ਦਿਢ ਧਾਰੀ।
ਹਿੰਦੁਨਿ ਬਿਖੈ ਧੇਨੁ ਕੈ ਦਿਜਬਰ
ਇਸ ਤੇ ਪਰੈ ਨ ਭਾਰੀ[1] ॥੧੫॥
ਦੇਹਿਂ ਗਊ ਕੀ ਆਨ[1] ਅਨੰਦਪੁਰਿ

[1]ਜੰਗ ਵਿਚ।

[1]ਇਸ ਦੀ ਅਕਲ ਪਿਛੋਂ ਕੀ ਕਰੇਗੀ।

[1]ਜੋ) ਇਹ ਸਲਾਹ ਦੱਸੇ।

[1]ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੈ ਭਾਰੀ ਨਹੀਂ।

[1]ਸੌਂਹ।

ਤਜਾਗਹੁ ਇਤ ਕੋ ਬਾਸਾ।
ਅਪਰ ਥਾਨ ਮਹਿਂ ਥਿਰ ਹ੍ਵੈ ਰਹੀਐ
ਮਿਟੇ ਬਾਦ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸਾ[1]' ॥੧੬॥
ਕੇਤਿਕ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਹੈਂ 'ਨ ਨੀਕੀ,
ਮਹਾਂ ਦੀਨਤਾ ਧਾਰੀ।
ਰਾਜੇ ਹੋਇ ਰੰਕਤਾ ਠਾਨਹੁ
ਨਿਰਬਲ ਨਿਰਧਨ ਕਾਰੀ[1] ॥੧੭॥
ਆਗੇ ਜਸੁ ਕੋ ਚੰਦ ਚੜ੍ਹਾਯਹੁ[1]
ਮਾਰ ਖਾਇ ਹਟਿ ਆਏ।
ਅਬਿ ਪੰਮੇ ਕੀ ਮਤਿ ਕੋ ਲੈ ਕੇ
ਲੇਹੁ ਪਰਮਪਦ ਪਾਏ' ॥੧੮॥
ਕੇਤਿਕ ਕਹੈਂ 'ਭਲੀ ਇਹ ਠਾਨਹੁ
ਮਿਟੇ ਮਰਨ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸਾ।
ਹਟਹਿ ਜੰਗ ਨਿਤ ਪਰਤਿ ਬਖੇਰਾ
ਸੁਭਟਨਿ ਕੇਰ ਬਿਨਾਸ਼ਾ ॥੧੯॥
ਹੀਨ ਭਏ ਤੇ ਕਜਾ ਘਟਿ ਜੈ ਹੈ
ਮਿਟੈ ਉਪਾਧਿ ਸਦਾ ਕੀ।
ਪੰਮੇ ਸ਼ੁਭ ਮਤਿ ਕਰੀ ਬਿਚਾਰਨ
ਰਹੈ ਨ ਕਾਰਜ ਬਾਕੀ' ॥੨੦॥
ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਗਿਰੇਸ਼੍ਵਰ ਕਹਜੋ
'ਆਜ ਨਿਸ ਮਾਂਹੀ।
ਕਰਿ ਹੇਰਹੁ ਜੇ ਸਿਧ ਹੁਇ ਕਾਰਜ
ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਛੁਟ ਜਾਂਹੀ ॥੨੧॥
ਸਭਿ ਜਹਾਨ ਜਾਨਹਿਂ ਜਸੁ ਕਰਿ ਹੈ
ਪੁਰਿ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਿਕਾਸਾ।
ਧੇਨ ਆਨਿ ਕੋ ਕੋ ਕੋ ਜਾਨਹਿਂ
ਲਖਹਿਂ ਕਿ ਪਾਯੋ ਤ੍ਰਾਸਾ[1]' ॥੨੨॥

ਇਮ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਉਠੇ ਸਕਲ ਹੀ
ਪੰਮੇ ਉੱਦਮ ਲੀਨਾ।
ਸੁੰਦਰ ਰਚੀ ਚੂਨ ਕੀ ਧੇਨੁ[1],
ਚਾਰ ਚਰਨ ਤਿਹ ਕੀਨਾ ॥੨੩॥

[1]ਜੰਗ ਦਾ ਡਰ।

[1]ਨਿਰਧਨਾਂ ਵਾਂਙ ਕਾਰ (ਕਰਦੇ ਹੋ)।

[1]ਭਾਵ ਕਲੰਕ ਲਾਇਆ ਨੇ।

[1]ਗਊ ਦੀ ਆਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕੋਈ ਹੀ ਸਮਝੂ (ਸਾਰੇ) ਇਹ ਸਮਝਣਗੇ ਕਿ (ਗੁਰੂ) ਡਰ ਗਿਆ ਹੈ।

[1]ਆਟੇ ਦੀ ਗਊ ਬਣਾਈ।

ਕਾਨ, ਬਿਖਾਨ[1], ਪੂੰਛ ਔ ਪ੍ਰਿਸ਼ਟੀ
ਸਗਰੇ ਅੰਗ ਬਨਾਏ।
ਤਿਮਰ ਸਮੇਤ ਰਾਤਿ ਜਬਿ ਹੋਈ
ਸੀਸ ਉਠਾਇ ਸਿਧਾਏ ॥੨੪॥
ਆਨਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਦ੍ਵਾਰ ਹੁਤੋ ਜਹਿਂ
ਗੋਮੈ ਲਿੰਪ ਸਥਾਨਾ[1]।
ਖਰੀ ਕਰੀ[1] ਬਿਧਿ ਖਰੀ ਤਹਾਂ ਤਬਿ
ਡੋਰੀ ਗਰ ਬੰਧਾਨਾ ॥੨੫॥
ਪੂਰਯੋ ਚੌਂਕ ਧਰੇ ਕੁੱਛ ਅੱਛਤ[1]
ਕੇਸਰ ਚੰਦਨ ਮਾਲਾ।
ਅਰਚਨ[1] ਚਰਚਨ ਕਰਿ ਕੈ[2] ਸਭਿ ਬਿਧਿ
ਪੰਮਾ ਕੂਰ ਕੁਚਾਲਾ ॥੨੬॥
ਲਿਖਯੋ ਪੱਤ੍ਰ ਪਰ 'ਆਨ ਗਊ ਕੀ
ਤਯਾਗ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਜਾਵਹੁ।
ਰਾਜਨ ਕੋ ਅਰਮਾਨ† ਰਹੈ ਜਗ
ਨਿਕਟ ਬਸਹੁ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ[1] ॥੨੭॥

ਏਕ ਬਾਰ ਤਜਿ ਕਿਤਿਕ ਸਮੋ ਮਹਿਂ
ਬਹੁਰ ਬਸਹੁ ਪੁਰਿ ਆਈ।'
ਇਮ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਕਾਗਦ ਢਿਗ ਰਖਿ ਕਰਿ
ਬਨਿ ਤਸਕਰ ਡਰਪਾਈ[1] ॥੨੮॥
ਗਏ ਅਪਨਿ ਘਰ ਰਾਤਿ ਅੰਧੇਰੀ,
ਹੇਰਯੋ ਕਿਨਹੁ ਨ ਜਾਨਾ।
ਸੁਪਤਿ ਰਹੇ ਨਰ ਘਰ ਘਰ ਅਪਨੇ
ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਤਮ ਹਾਨਾ ॥੨੯॥
ਗਏ ਦ੍ਵਾਰ ਜਬਿ ਕਰਯੋ ਬਿਲੋਕਨਿ
'ਇਹ ਕਜਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਨਾ?'
ਇਕ ਦੋਇ ਤ੍ਰੈ ਚੌਥੇ ਪਿਖਿ ਪੰਚਮ
ਬਿਕਸੇ ਕਛੂ ਨ ਚੀਨਾ ॥੩੦॥
ਸ੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਨਿਕਟ ਗਏ ਤਬਿ
ਦੌਰਤਿ ਜਾਇ ਬਤਾਈ।

[1]ਸਿੰਗ।

[1]ਗੋਹੇ ਨਾਲ ਥਾਉਂ ਲਿੰਬ ਕੇ ਪੋਚਕੇ।

[1]ਖੜੀ ਕੀਤੀ।

[1]ਚਾਵਲ।

[1]ਪੂਜਨ। [2]ਛਿੜਕਨਾ ਕਰਕੇ।

†ਪਾ:-ਅਰਮਾਨ।

[1]ਤੁਸੀਂ ਸੁਖ ਪਾਉਂਦੇ ਕੋਲੇ ਵਸਦੇ ਹੋ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਗਤ ਵਿਚ ਅਰਮਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

[1]ਕਾਗਦ ਕੋਲ ਰੱਖਕੇ ਚੋਰ ਬਣਕੇ ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ....।

'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਪੁਰਿ ਕੇ ਪੌਰ ਅੱਗ੍ਰ ਕੀ
ਕਿੰਨ ਇਹ ਬਨਤ ਬਨਾਈ ॥ ੩੧ ॥
ਕਾਗਦ ਧਰਜੋ ਨ ਹਮ ਕਰ ਛੂਵਜੋ,
ਚਹਹੁ ਜਿ ਲਿਹੁ ਮੰਗਵਾਈ।
ਧੇਨੁ ਚੂਨ ਕੀ ਲਿੰਪ ਧਰੀ ਧਰਿ
ਕਛੁ ਨ ਜਾਨਜੋਂ ਜਾਈ' ॥ ੩੨ ॥
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਦਾਸ ਪਠਜੋ ਪੁਰਿ ਪੌਰਹਿ
ਜਾਇ ਤਬਹਿ ਲੇ ਆਵਾ।
ਕਾਗਦ ਤਬਹਿ ਪੜ੍ਹਾਵਨਿ ਕੀਨਾ
ਜਬਿ ਲਿਖਿਓ ਸੁਨਿ ਪਾਵਾ ॥ ੩੩ ॥
ਆਨ ਗਊ ਕੀ ਸਹਿ ਨ ਸਕਹਿਂ ਪ੍ਰਭੁ
ਤਤਛਿਨ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ।
ਕੂਚ ਕਰਨ ਕੋ ਬਜਜੋ ਦਮਾਮਾ
ਸਭਿ ਕੇ ਸ਼੍ਰੁਤ[1] ਧੁਨਿ ਡਾਰੀ ॥ ੩੪ ॥
ਗਜ ਬਾਜਨਿ ਪਰ ਜ਼ੀਨ ਪਵਾਏ
ਕਰਜੋ ਤਜਾਰ ਸਰਬੰਸਾ।
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਆਦਿ ਦਯਾ ਸਿੰਘ
ਮਿਲੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਜਿਮ ਹੰਸਾ ॥ ੩੫ ॥
ਚਰਨ ਸਰੋਜਨ ਪਰ ਕਰਿ ਬੰਦਨ
ਹਾਥ ਬੰਦ ਕਰਿ ਭਾਖਾ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਕਿਮ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ
ਤਹਾਂ ਚਲਨ ਅਭਿਲਾਖਾ? ॥ ੩੬ ॥
ਕਾਚੀ ਮਤਿ ਕੇ ਕੁਮਤ ਪਹਾਰੀ
ਤਿਨਹੁੰ ਪ੍ਰਪੰਚ ਪਸਾਰਾ।
ਅਪਜਸ ਜਗ ਮੈਂ ਲੱਜਿਤਿ ਖਿਝਿਐ
ਤੁਮ ਕੋ ਚਹਤਿ ਨਿਕਾਰਾ ॥ ੩੭ ॥
ਪਾਪ ਪੁੰਨ, ਦੁਖ ਸੁਖ ਇਹੁ ਦੁੰਦ ਜੁ,
ਹਰਖ ਸੋਗ ਨਹਿਂ ਦੋਊ।
ਗੁਰੂ ਪੁਰਖ ਕੋ ਤਿਹ ਥਲ ਬਾਸਾ
ਜਹਾਂ ਨ ਪਹੁੰਚੈ ਕੋਊ ॥ ੩੮ ॥
ਇਮ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਕੀ ਸਪਥ ਦਏ ਤੇ
ਉਚਿਤ ਨ ਕਿਤਹੂੰ ਜਾਨਾ।

[1]ਕੰਨੀਂ।

ਦੋਖੀ ਤੁਮਰੇ ਪਾਪ ਮਤੀ ਨਿਤ
ਪੈ ਹੈਂ ਫਲ ਹੁਇਂ ਹਾਨਾ ॥੩੯॥
ਸਪਥ ਦੋਸ਼[1] ਤੁਮ ਲਗਹਿ ਨ ਕੋਊ
ਨਹਿਂ ਤਜੀਅਹਿ ਪੁਰਿ ਧਾਮਾ।
ਪੀਛੈ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਇ ਰਿਪੁ ਪਰਿ ਕੈ
ਲਾਖਹੁਂ ਸੰਘਰ ਕਾਮਾ[1]' ॥੪੦॥
ਸੁਨਿ ਕਲ਼ਗੀਧਰ ਸਭਿ ਸਨ ਭਾਖਯੋ
'ਕਹੋ ਜਥਾਰਥ ਬਾਤੀ।
ਤਊ ਬਿਚਾਰਹੁ ਲਾਖਹੁਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ
ਹਾਰਿ ਪਰੇ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ ॥੪੧॥
ਤਜੈਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਖਗ ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਸਰ
ਭਏ ਦੀਨ ਘਿਘਿਆਏ।
ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਬਨਯੋਂ ਨਹਿਂ ਕੋਊ
ਬਲ ਕੋ ਤਜਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥੪੨॥
ਹੋਇ ਰੰਕ ਸਮ ਦਈ ਸਪਥ ਗੋ,
ਹੈਫ਼[1] ਜੁ ਰਾਜ ਸਮਾਜਾ।
ਮਮ ਜੈਸੇ ਛੱਤ੍ਰੀ[1] ਨਾ ਮਾਨਹਿਂ
ਤੌਂ ਭੀ ਨੀਕ ਨ ਕਾਜਾ ॥੪੩॥
ਬਲ ਤੇ ਚਹਯੋ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਲੈਬੇ
ਚਲ੍ਯੋ ਨ ਬਸ ਕਿਸਿ ਭਾਂਤੀ।
ਅਬਿ ਨਿਰਬਲਤਾ ਧਰਿ ਅਭਿਲਾਖੇ
ਸਭਿ ਸੈਲਪ ਬਲਿ ਸ਼ਾਂਤੀ[1] ॥੪੪॥
ਜੇ ਹਮ ਧੇਨੁ ਸਪਥ ਨਹਿਂ ਮਾਨੈ
ਆਨ ਕੌਨ ਤਬਿ ਮਾਨੇ।
ਦਯਾਸਿੰਘ! ਚਿਤ ਸਮੁਝਿ ਬਿਚਾਰਹੁ
ਰਿਪੁ ਜੀਵਤਿ ਹਤਿ ਜਾਨੇ[1] ॥੪੫॥
ਰਾਜਨ ਕੋ ਜੀਵਨ ਅਬਿ ਧ੍ਰਿਗ ਹੈ
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗਹਿਨ ਧ੍ਰਿਗ ਹੋਈ।
ਹਮਰੋ ਤੋ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਘਰ ਹੈ
ਇਸ ਮਹਿਂ ਅਪਰ ਨ ਕੋਈ[1] ॥੪੬॥
ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਨ ਧਰਮ ਧਰਹੁ ਨਿਜ,

[1]ਸਹੁੰ ਦਾ ਦੋਸ਼।

[1]ਲੱਖਾਂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਔਣਗੇ।

[1]ਅਫਸੋਸ ਹੈ।

[1]ਮੁਰਾਦ ਬੀਰ ਰਸੀਆ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੈ ਜਾਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਜਾਤ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੁੰਡ ਵਿਚ ਸਭ ਇਕ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ। (ਅ) ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ।

[1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਬਲ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

[1]ਜੀਵੰਦੇ ਹੀ ਮਰੇ ਜਾਣੋਂ ਵੈਰੀ।

[1]ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (ਵਸੇਗਾ)।

ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਤੁਮਰੇ ਹਾਥਾ।
ਜਗ ਮਹਿਂ ਅਪਜਸੁ ਰਾਜਨ ਕੇਰਾ,
ਮਰੇ ਨਰਕ ਦੁਖ ਸਾਥਾ' ॥੪੭॥
ਕਹਿ ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਏ
ਬਹੁਰ ਨ ਸਿੰਘਨ ਭਾਖਾ।
'ਕਾਰਣ ਕਰਣ ਸਰਬ ਮਹਿਂ ਸਮਰਥ
ਕਰਹੁ ਜਥਾ ਅਭਿਲਾਖਾ' ॥੪੮॥
ਸਕਲ ਸਮਾਜ ਸਾਥ ਲੇ ਸਤਿਗੁਰ
ਸੈਨਾ ਸਿੰਘਨ ਕੇਰੀ।
ਭਏ ਤਯਾਰ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਛੋਰਨਿ
ਹਯ ਅਰੂੜਿ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥੪੯॥
ਨਿਕਸਿ ਚਲੇ, ਜਬਿ ਬਜਯੋ ਦਮਾਮਾ
ਆਗੇ ਭਏ ਗੁਸਾਈਂ।
ਅਪਰ ਕਿਸੂ ਕੇ ਨਹਿਂ ਮਨ ਭਾਵੈ
ਘਰ ਤਯਾਗਨਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫੦॥
[1] 'ਇਤਨੇ ਲਰੇ ਮਰੇ ਸੰਗ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ,
ਬਲ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਕੋ ਰਾਖਾ।
ਅਬਿ ਸੁਖੇਨ ਹੀ ਤਜਿ ਕਰਿ ਗਮਨੇ
ਕਹਾਂ ਗੁਰੂ ਅਭਿਲਾਖਾ— ॥੫੧॥

[1]ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ:-

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ 'ਅਨੰਦਪੁਰ ਤਜਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੭॥

੩੮. [ਆਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਣ ਪਿੱਛੋਂ ਜੰਗ]

੩੭<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੯

ਦੋਹਰਾ:

ਕਰਯੋ ਕੂਚ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੇ ਸੰਗ ਖਾਲਸਾ ਬੀਰ।
ਬਿਜੈ ਨਾਦ ਰਣਜੀਤ ਕੋ ਸੁਨਤਿ ਅਧੀਰਜ ਭੀਰੁ[1] ॥੧॥ [1]ਕਾਇਰ ਧੀਰਜ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ:

ਤਬਿ ਕਹ੍ਯੋ ਖਾਲਸੇ ਜੋਰਿ ਹਾਥ।
'ਨ੍ਰਿਪ ਦਈ ਆਨ[1] ਪੁਰਿ ਤਜਾਗ ਨਾਥ। [1]ਸਹੁੰ।
ਪਲਟਾ ਸੁ ਲੇਹੁ ਅਪਨਾ ਜ਼ਰੂਰ।
ਲੁਟ ਗ੍ਰਾਮ ਪਾਇੰ ਉਜਰੈ ਕਹਿਲੂਰ ॥੨॥
ਸੁਖ ਸੰਗ ਅਬੈ ਕਿਮ ਬਸਨ ਦੇਹਿਂ।
ਕਰਿਹੈਂ ਉਜਾਰ ਗ੍ਰਾਮਾਨਿ ਥੇਹ।'
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸੁ ਬਾਕ ਸਤਿਗੁਰ ਬਖਾਨ।
'ਲਿਹੁ ਮਾਰ ਲੂਟ ਕਰੀਅਹਿ ਨਿਦਾਨ[1]† [1]ਅੰਤ।
॥੩॥

†ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੈਰੀ ਨੇ ਫਰੇਬ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਰੜੇ ਕਢਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦਗ਼ੇ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਅਗੋਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਤ ਜਾਕੇ ਇਹ ਗਲ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੰਸੂ ੪੨ ਦੇ ਅੰਕ ਨੌ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਤੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਹੋ ਗਲ ਸਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜੋ ਲਰਨ ਆਇ ਹਨੀਐ ਤੁਫੰਗ।'
ਤਬਿ ਗਯੋ ਖਾਲਸਾ ਕਰਨਿ ਜੰਗ।
ਨਿਰਮੋਹ ਨਾਮ ਜਿਹਠਾਂ ਸਥਾਨ।
ਉਤਰੇ ਸੁ ਪ੍ਰਿਥੀ ਪਰ[1] ਗੁਰ ਸੁਜਾਨ ॥੪॥ [1]ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਤੇ, ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਓਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਜਬਿ ਲੁਟ੍ਯੋ ਦੇਸ਼ ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਕੇਰ।
ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਨਿ ਸੈਨ ਪਹੁੰਚੀ ਬਡੇਰ।
ਭੇਜੇ ਸਮੂਹ ਨ੍ਰਿਪ ਭੀਮਚੰਦ।
ਜਿਹ ਸੰਗ ਹੰਡੂਰੀ ਭੂਪਚੰਦ[1] ॥੫॥ [1]ਨਾਮ ਹੈ।
ਸਗਰੇ ਗਿਰੀਸ਼ ਮਨ ਅਧਿਕ ਚਾਵ।
'ਨਹਿਂ ਦੁਰਗ ਕੋਟ ਮਾਵਾਸ ਥਾਵ[1]। [1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ) ਕਿਲਾ ਕੋਟ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।
ਇਹੁ ਭਈ ਬਹੁਤ ਆਛੀ ਲਖੇਹ।
ਗੁਰ ਅਨੰਦਪੁਰਾ ਤਜਿ ਦੀਨਿ ਗ੍ਰੇਹ ॥੬॥
ਨਹਿਂ ਪਰਤਿ ਜ਼ੋਰ, ਹ੍ਵੈ ਜਤਨ ਨਾਂਹਿ।
ਲਰਿ ਕਰਿ ਸੁ ਮਰੈਂ ਭਟ ਅਨਿਕ ਤਾਂਹਿ।'
ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਗਰੀਸ਼ ਇਮ ਅਨੰਦ ਪਾਇ।

ਪੈਦਲ ਤੁਰੰਗ ਦੀਨਸਿ ਪਠਾਇ ॥੭॥
ਜੇਤੀਕ ਸੈਨ ਬਾਈਸ ਧਾਰ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਾਇ ਹੱਥਜਾਰ ਧਾਰਿ।
ਚਲਿ ਮਨੋ ਓਰੜੀ ਗੰਗ ਧਾਰ।
ਅਨਗਨ ਤੁਫੰਗ ਖਰ ਖੜਗ ਧਾਰਿ ॥੮॥
ਗਨ ਬਜੇ ਢੋਲ ਪਟਹੇ ਨਿਸ਼ਾਨ।
ਭੇਰਿਨਿ[1] ਭੁੰਕਾਰ ਤੁਰਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ। [1]ਭੇਰੀਆਂ ਦੀ।
ਉਤ ਪਾਇ ਖਾਲਸੇ ਲੂਟ ਮਾਰ।
ਸਭਿ ਲਏ ਪਦਾਰਥ ਕਰਿ ਉਜਾਰ ॥੯॥
ਕਹਿਲੂਰ ਦੂਣ ਮਹਿਂ ਧੂਮ ਧਾਮ।
ਇਮ ਪਰੀ ਮਾਰ ਭਜਿ ਤਜਤਿ ਧਾਮ।
ਜੋ ਅਰਹਿ ਬੇਗ ਹੀ ਮਾਰ ਲੇਤਿ।
ਛੂਟੈ ਤੁਫੰਗ ਬਡ ਜੰਗ ਖੇਤ ॥੧੦॥
ਘੋਰਨਿ ਨਚਾਇ ਮੋਰਨਿ ਮਨਿੰਦ।
ਕੋਰਨਿ ਬਨਾਇ[1] ਸੂਰਨਿ ਬਿਲੰਦ। [1]ਵਡੇ ਸੂਰਮੇ ਕਤਾਰਾਂ (ਆਪਣੀਆਂ) ਬਣਾਕੇ ਤੋੜਦੇ ਹਨ (ਕਤਾਰਾਂ) ਵੈਰੀ ਦੀਆਂ।
ਤੋਰਨ ਰਿਪੂਨ[੧] ਫੋਰਨ ਸੁ ਅੰਗ।
ਓਰਨ ਉਭੈ[1] ਸੁ ਛੋਰਨਿ ਤੁਫੰਗ ॥੧੧॥ [1]ਦੁਵੱਲੀਓਂ।
ਤਬਿ ਹੁਇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਲ ਦੁਊਨ।
ਪ੍ਰੇਰੇ ਸਮੀਰ ਜਿਮ ਜਲਦ ਊਨ[1]। [1]ਬੱਦਲ ਓਰੜਕੇ।
ਕਰਕਾ ਸਮੂਹ ਗੋਰੀ ਗਿਰੰਤਿ।
ਬਾਰੂਦ ਅਗਨਿ ਤੜਿਤਾ ਦਿਪੰਤਿ[1] ॥੧੨॥ [1]ਬਿਜਲੀ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਹੈ।
ਇਕ ਬਾਰਿ ਛੁਟੀ ਸ਼ਲਖਾਂ ਕਰਾਲ।
ਭੜਭੜ ਸੁ ਨਾਦ ਸੁਨਤੇ ਬਿਸਾਲ।
ਦਿਸ਼ਿ ਦੁਹਨ ਮਾਰ ਮਾਚੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।
ਛਣਕੰਤਿ ਗਜਨ ਰਣ ਕੈ ਅਸ਼ੇਸ਼ ॥੧੩॥
ਭਰਿ ਮੁਸ਼ਟ ਬਰੂਦ ਡਾਲਤਿ ਉਤਾਲ।
ਗੁਲਕਾਂ ਸੁ ਡਾਲ ਠੋਕਤਿ ਬਿਸਾਲ।
ਭਰਿ ਤੁਰਤ ਪਲੀਤੇ ਪਰ ਜਮਾਇ।
ਤੋੜਾ ਉਭਾਰਿ ਕਲ ਪੈ ਟਿਕਾਇ ॥੧੪॥
ਕਰਿ ਦਸਤਰਵਾਂ ਰਿਪੁ ਤਨ ਤਕਾਇ।

ਡਾਂਭੈਂ ਸ਼ਿਤਾਬ ਨਹਿਂ ਕਰ ਭੁਲਾਇ।
ਜਬਿ ਲਗਹਿ ਜਾਇ ਨਹਿਂ ਦੇਰ ਕੋਇ।
ਗਿਰ ਪਰਹਿ ਭੂਮ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨ ਖੋਇ ॥੧੫॥
ਅਸਵਾਰ ਧਵਾਇ ਹਯ ਕੋ ਸ਼ਿਤਾਬ।
ਛੋਰਤਿ ਤੁਫੰਗ ਕਰ ਕਰਤਿ ਦਾਬ[1]।
ਰਿਪੁ ਕੋ ਗਿਰਾਇ ਕਸਿ ਲੇਤਿ ਫੇਰ।
ਪੁਨ ਕਰਤਿ ਨੇਰ ਤਤਕਾਲ ਗੇਰਿ ॥੧੬॥

[1]ਹੱਥ ਨਾਲ (ਘੋੜਾ) ਦਬਾਕੇ।

ਰੁਣਝੁਣਾ ਛੰਦ:
ਚਲਹਿਂ ਤੁਫੰਗਾ। ਗੁਲਕਨ ਸੰਗਾ।
ਲਗਿ ਲਗਿ ਅੰਗਾ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਭੰਗਾ ॥੧੭॥
ਮੁਰਛਤਿ ਹੋਏ। ਧਰ ਪਰ ਸੋਏ।
ਮਨਹੁਂ ਨਿਹਾਲੀ। ਬਰਨ ਸੁ ਲਾਲੀ[1] ॥੧੮॥

[1]ਧਰਤੀ) ਮਾਨੋਂ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਨਿਹਾਲੀ।

ਗਿਰ[1] ਬਹੁ ਲੋਹੂ। ਬਹੁਬਲ ਹੋਹੂ[2]।
ਮੁਖ ਮੁਰਝਾਨੇ। ਹਤਿ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਨੇ ॥੧੯॥

[1]ਡਿਗਿਆ। [2]ਕਮਜ਼ੋਰ। 'ਬਿਹਬਲ' ਪਾਠ ਏਥੇ ਚਾਹੀਏ। ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਉਕਾਈ ਨਾਲ ਬਹੁਬਲ ਪਾਠ ਹੋ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ।

ਰੁਪਿ ਰੁਪਿ ਆਗੇ। ਨਹਿਂ ਡਰਿ ਭਾਗੇ।
ਚਰਨ ਜਮਾਏ। ਨਹਿਂਨ ਹਿਲਾਏ ॥੨੦॥
ਤਕਿ ਤਕਿ ਗੋਰੀ। ਅਰਿ ਦਿਸ਼ਿ ਛੋਰੀ।
ਉਰ ਸਿਰ ਫੋਰੀ। ਕਰ ਪਗ ਤੋਰੀ ॥੨੧॥
ਥਲ ਥਲ ਰੋਕੇ। ਦਲ ਖਲ ਢੋਕੇ[1]।
ਖਲ ਭਲ[1] ਹੋਵਾ। ਅਤਿ ਭੈ ਜੋਵਾ ॥੨੨॥

[1]ਵੈਰੀ ਦੇ ਦਲ ਢੁੱਕੇ

[1]ਖਰਬਰਾਟ।

ਰਨ ਮਹਿਂ ਮਾਰੇ। ਸੁਭਟ ਕਰਾਰੇ।
ਬਡ ਬਰਿਆਰੇ[1]। ਟਰਤਿ ਨ ਟਾਰੇ ॥੨੩॥

[1]ਬਲਵਾਨ।

ਝਟਪਟ ਜੁੱਟੇ। ਕਟ ਕਟਿ ਕੁੱਟੇ[1]।

[1]ਕਮਰ ਤੇ ਕਟ ਕੱਟ ਦਿਤੇ।

ਲਪ ਪਟ ਹੁੱਟੇ[1]। ਮੁਖ ਲਗਿ ਟੁੱਟੇ ॥੨੪॥

[1]ਗੁੱਥਮਗੁੱਥਾ ਹੋਏ। (ਅ) ਚਾਹੋ ਹੁੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ ਫੇਰ ਬੀ ਗੁੱਥਮਗੁੱਥਾ ਹੋ ਗਏ।

ਸਟਪਟ ਧਾਏ। ਰਕਤ ਭਿਗਾਏ।
ਖੜਗ ਨਚਾਏ। ਤਨ ਰਿਪੁ ਲਾਏ ॥੨੫॥

ਸਾਬਾਸ ਛੰਦ:
ਗਹਤਿ ਕਮਾਨਹਿਂ। ਧਨੁ ਖਰ ਬਾਨਹਿ।
ਕਰਿ ਬਲ ਤਾਨਹਿਂ। ਤਕਤ ਨਿਸ਼ਾਨਹਿਂ ॥੨੬॥
ਰਿਪੁ ਗਨ ਹਾਨਹਿਂ। ਲਗਤਿ ਕਿਕਾਨਹਿ।
ਤਜਹਿ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨਹਿ। ਤਜਤਿ ਨ ਥਾਨਹਿ ॥੨੭॥
ਹੁਇ ਹਥ ਵੱਥਹਿ। ਖਿਲਤਿ ਪਲੱਥਹਿ[1]।
ਗਹਿ ਗਹਿ ਮੱਥਹਿ[1]। ਬਹੁ ਬਲ ਸੱਥਹਿ[2] ॥੨੮॥
ਮਿਲਿ ਲਲਕਾਰਤਿ। ਸਿਪਰ ਸੰਭਾਰਤਿ।
ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ। ਕਟਿ ਕਟਿ ਡਾਰਤਿ ॥੨੯॥
ਤੁਪਕ ਕੜਾਕਹਿਂ। ਹਤਹਿਂ ਸੁ ਤਾਕਹਿ[1]।
ਮਿਲਿ ਭਟ ਪ੍ਰੇਰਤਿ। ਕਿਤ ਕਿਤ ਟੇਰਤਿ ॥੩੦॥
ਹਯ ਬਰ ਫੇਰਤਿ। ਰਿਪੁ ਹਤਿ ਗੇਰਤਿ।
ਸੁਭਟ ਨਿਬੇਰਤਿ। ਰਿਸ ਦ੍ਰਿਗ ਹੇਰਤਿ[1] ॥੩੧॥

[1]ਭਾਵ ਹੱਥ ਪਲੱਥੇ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਖੇਲਦੇ ਹਨ।
[1]ਮਲ ਸੁਟਦੇ ਹਨ। [2]ਬਹੁਤੇ ਬਲ ਨਾਲ।
[1]ਤੱਕਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
[1]ਕ੍ਰੋਧ ਭਰੇ ਨੈਣਾਂ ਨਾਲ ਤੱਕਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਅਧਿਕ ਬ੍ਰਿਧਿ ਕੋ ਕ੍ਰੁੱਧ ਕਰਿ[1], ਜੁੱਧ ਮੱਧ ਬਹੁ ਰੁੱਧਿ[2]।
ਜਨੁ ਦੂਜੋ ਭਾਰਥ[1] ਭਯੋ, ਲਰਤਿ ਬੀਰ ਬੁਧਿ ਸੁਧ[2] ॥੩੨॥

[1]ਅਤਿ ਬਹੁਤਾ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ। [2]ਰੁਕ ਗਏ।
[1]ਮਹਾਂ ਭਾਰਥ ਜੁੱਧ। [2]ਸੁਧ ਬੁਧ (ਭੁਲਾਕੇ)। (ਅ) ਸੁਧ ਬੁੱਧੀ ਨਾਲ ਭਾਵ ਛਲ ਵਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਨਿਰੋਲ ਬੀਰਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਨਾਲ।

ਲਲਿਤਪਦਛੰਦ:
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਭਟ
ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਸੰਭਾਰੇ।
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਟੇਕ ਸਿੰਘ ਮਿਲਿ ਕੈ
ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ॥੩੩॥
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਤਜਹਿ ਸਰ ਖਰ ਗਨ
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਤੀਰੰ।
ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਬੀਰ ਰਸ ਮਾਤਾ

ਗਿਨੈ ਨ ਰਿਪੁ ਕੋ ਬੀਰੰ[1] ॥੩੪॥
ਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦ੍ਵੈ
ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਅਸੁ ਫੇਰਾ।
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਭਨੈ ਕੋ[1]
ਕ੍ਰੁੱਧਤਿ ਰਿਦੈ ਘਨੇਰਾ ॥੩੫॥
ਉਤ ਤੇ ਭੂਪਚੰਦ ਹੰਡੂਰੀ
ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਸਪਾਲੀ।
ਭੀਮਚੰਦ ਪ੍ਰੇਰੇ ਸਭਿ ਰਾਜੇ
ਦੇ ਦੇ ਧੀਰ ਬਿਸਾਲੀ ॥੩੬॥
ਰਾਣੇ ਗਨ ਮੀਏਂ ਜਿਨ ਸੰਗਜਾ
ਮਿਲੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਆਏ।
ਸੈਨਾ ਸਕਲ ਗਿਰੀਸ਼ਨਿ ਕੇਰੀ
ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਜਾ ਸਮੁਦਾਏ ॥੩੭॥
ਕੋਪ ਕਟੋਚੀ ਅਰੁ ਚੰਬਜਾਲੀ
ਕੁੱਲੂ ਕੈਂਠਲ ਵਾਲੇ।
ਮਿਲ ਗੁਲੇਰੀਆ ਗੂਜਰ ਰੰਘੜ
ਜਿਤ ਕਿਤ ਆਇ ਬਿਸਾਲੇ ॥੩੮॥
ਗਿਨੌਂ ਗਿਰੀਸ਼ਨ ਕੇਤਿਕ ਸੰਗਜਾ
ਬਾਇਸ ਧਾਰਨ ਆਏ।
ਬਾਜਤਿ ਢੋਲ ਬੋਲਿ ਲਲਕਾਰੇ
ਟੋਲ ਟੋਲ ਹੁਇ ਧਾਏ ॥੩੯॥
ਜੁਦੀ ਜੁਦੀ ਨਿਜ ਮਿਸਲ ਬੰਧਿ ਕਰਿ
ਸਮੁਖ ਖਾਲਸੇ ਹੋਏ।
ਬਜਯੋ ਲੋਹ ਸੋਂ ਲੋਹ ਕਰਾਰਾ
ਕੇਤਿਕ ਧਰ ਮਰਿ ਸੋਏ[1] ॥੪੦॥
ਲੋਥਨ ਤੇ ਪੂਰਨ ਥਲ ਹੋਵਾ
ਕੇਤਿਕ ਪਰੇ ਕਰਾਹੈਂ[1]।
ਕੇਤਿਕ ਜਲ ਜਾਚਤਿ ਦੁਖ ਆਰਤਿ
ਬਜੀ ਬੰਦੂਕ ਮਹਾਂ ਹੈ ॥੪੧॥
ਕ੍ਰੁੱਧਤਿ ਭਯੋ ਖਾਲਸਾ ਅਤਿਸ਼ੈ
ਆਨ ਦਈ[1] ਨਿਕਸਾਏ।

[1]ਵੈਰ ਦੇ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਣਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

[1]ਇਤਿਜਾਦਿਕ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਗਿਣਤੀ ਕੌਣ ਕਰੇ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। (ਅ) (ਇਸ ਪਾਸੇ ਦੇ) ਵਰਣਨ ਕੀਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ....।

[1]ਮਰਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸੁੱਤੇ।

[1]ਕਰਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਏ ਹੋਏ।

[1]ਕਸਮ ਦੇਕੇ।

ਕਪਟੀ, ਦੁਸ਼ਟ, ਅਨਿਸ਼ਟੀ[1], ਕੰਟਕ[2]
[1]ਅਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। (ਅ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਟ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। [2]ਦੁਖਦਾਈ।

ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਉਥਲਾਏ ॥੪੨॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਧੁ ਕਾਲੀ ਤਬਿ ਕੜਕੀ
ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਪਾਨ ਕਰੰਤੀ।
ਹੜ ਹੜ ਹਸਤਿ ਦੰਤ ਤੇ ਚਰਬਤਿ
ਹਾਡਨਿ ਮਾਸ ਭਖੰਤੀ ॥੪੩॥
ਫਿਰੀ ਜੋਗਨੀ ਵਾਲ ਖਿਲਾਰਤਿ
ਪੀ ਪੀ ਰਕਤ ਡਕਾਰੇ।
ਨਾਚਤਿ ਮਿਲਿ ਧਮਾਲ ਕੌ ਘਾਲਤਿ[1]
[1]ਲੁਡੀ ਪਾਉਣਾ।

ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੈ ਪਰਵਾਰੇ[1] ॥੪੪॥
[1]ਆਪਣੇ) ਪਰਵਾਰ (ਸਮੇਤ ਜੋਗਣੀਆਂ)।

ਧੁਖਿ ਧੁਖਿ ਉਠੇ ਮਸਾਣ ਪੁਕਾਰੇ,
ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਆਨੰਦੇ।
ਤਾਲੀ ਬਜਹਿ ਭਵਾਲੀ ਲੇਤੇ
ਕਾਲੀ ਮਾਲ ਬਨੰਦੇ[1] ॥੪੫॥
[1]ਐਉਂ) ਭਵਾਲੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ (ਮਾਨੋਂ) ਕਾਲੀ (ਦੇ ਉਦਾਲੇ) ਮਾਲਾ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗ੍ਰਿੱਧ ਬ੍ਰਿੱਧ ਡਾਕਨ ਡਕਰਾਈ
ਕਾਕ ਕੰਕ ਕੀ ਕੂਕੈਂ[1]।
[1]ਕਾਵਾਂ ਤੇ ਕੰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਸਜ਼ਾਲ ਪੁਕਾਰਹਿਂ, ਸ੍ਵਾਨ ਖਾਤਿ ਪਲ[1]
[1]ਮਾਸ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੁਇ ਢੂਕੈਂ ॥੪੬॥
ਕਿਤਿਕ ਕਟੇ ਕਰ ਸਹਿਤ ਖੜਗ ਕੇ
ਕਰੇ ਰੁੰਡ ਸਿਰ ਕਾਟੇ।
ਪਗ ਜਾਨੂ ਤੇ ਕਾਟ ਕਾਟ ਕਰਿ
ਸੁਭਟ ਗਿਰਨਿ ਕੇ ਡਾਂਟੇ ॥੪੭॥
ਫੂਟੇ ਮੂੰਡ ਲਗੀ ਗਨ ਗੁਲਕਾ
ਜਯੋਂ ਹਾਂਡੀ ਪਟਕੰਤੀ।
ਤੁੰਡ ਵਢੇ, ਕਿਹ ਫੂਟੇ ਲੋਚਨ,
ਪੁੰਜ ਪੁਕਾਰ ਕਰੰਤੀ ॥੪੮॥
ਤੋਮਰ, ਸੇਲ[1], ਸੈਹਥੀ, ਸਾਂਗਨ
[1]ਸੇਲੇ।

ਖੈਂਚੇ ਖੜਗ ਮਯਾਨੋਂ।
ਅਧਿਕ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ ਪਗਨ ਫਿਰੈਂ ਇਕ[1]
[1]ਇਕ ਪੈਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ ਭਾਵ ਜੰਮਕੇ ਲੜਦੇ ਹਨ।

ਕਟਿ ਕਟਿ ਪਰੈਂ ਨਿਦਾਨੋਂ ॥੪੯॥
ਭਯੋ ਭਯੰਕਰ ਸੰਘਰ ਭਾਰੋ

ਛੂਛੇ ਤੁਰੰਗ ਫਿਰੰਤੇ।
ਆਯੁਧ ਤੇ ਸੰਕੀਰਨੁ ਬਨੁ ਭਾ[1]
ਲੋਥਨ ਪੋਥ ਕਰੰਤੇ ॥੫੦॥
ਕਹੌਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਜੁਟੇ ਝਟਾਪਟ
ਸਟਪਟ ਭਟ ਕਟ ਡਾਟੇ।
ਲਟਪਟ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਮਿਟੇ ਨ ਅਟਕੇ[1],
ਨਹਿਂ ਸਟਕੈਂ ਤਨ ਫਾਟੇ[1] ॥੫੧॥
ਲਰਤਿ ਲਰਤਿ ਰਵਿ ਅਸਤ ਗਯੋ ਜਬਿ
ਹਟੇ ਪਹਾਰੀ ਕਾਚੇ।
ਲੋਥ ਸੰਭਾਰ ਮਿਲ੍ਯੋ ਦਲ ਸਿੰਘਨਿ
ਆਇ ਪਿਖੇ ਗੁਰ ਸਾਚੇ ॥੫੨॥
ਆਯੁਧ ਛੀਨ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਆਨੇ
ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਗਨ ਲੂਟੇ।
ਮਾਰਿ ਉਜਾਰੇ ਗ੍ਰਾਮ ਦੂਣ ਕੇ
ਅਰੇ ਅੱਗ੍ਰ ਸੋ ਕੂਟੇ ॥੫੩॥
ਲੇ ਕਰਿ ਫਤੇ ਖਾਲਸਾ ਆਯੋ
ਡੇਰੇ ਬਿਥਰਿ[1] ਲਗਾਏ।
ਮਨਹੁ ਕੇਹਰੀ ਮਿਲੇ ਦੂਣ ਮਹਿਂ
ਸਤਿਗੁਰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਏ ॥੫੪॥
ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਭਏ ਪਹਾਰੀ ਦੀਰਘ
ਦੂਰ ਜਾਇ ਥਲ ਹੇਰਾ।
ਪਰਮ ਦੁਖੀ ਹੁਇ ਸ਼੍ਰਮ ਅਤਿ ਲਰਤੇ
ਘਾਲਿ ਦੀਨਿ ਤਬਿ ਡੇਰਾ ॥੫੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਤ੍ਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੮॥

[1]ਬਨ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਢਕਿਆ ਗਿਆ, ਭਾਵ ਥਾਓਂ ਥਾਈਂ ਸ਼ਸ਼ਤ੍ਰ ਖਿੱਲਰੇ ਪਏ ਸਨ।

[1]ਅਟਕ ਕੇ ਹਟੇ ਨਾ।

[1]ਪਿਛੇ ਨਾ) ਹਟੇ ਚਾਹੋ ਤਨ ਫੁਟ ਗਏ।

[1]ਖਿੱਲਰਕੇ।

੩੯. [ਬਾਹਰ ਡੇਰਾ ਕਰਨਾ]

੩੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੦

ਦੋਹਰਾ:
ਊਚੇ ਥਲ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਡੇਰਾ ਦਿਯੋ ਲਗਾਇ।
ਥਿਰਯੋ ਖਾਲਸਾ ਜਾਇ ਕਰਿ, ਫਤੇ ਜੰਗ ਤੇ ਪਾਇ ॥੧॥
ਚੌਪਈ:
ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਕੇ ਪਗ ਸਿਰ ਧਰਿ ਧਰਿ।
ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਕਰਿ।
ਥਿਰਯੋ ਖਾਲਸਾ ਸ਼੍ਰਮ ਪਰਹਰਯੋ।
ਕਿਨਹੁ ਸ਼ਨਾਨ ਸੁਚੇਤਾ ਕਰਯੋ ॥੨॥
ਘਾਇਲ ਸਾਲਪੱਤ੍ਰ ਕੋ ਪਾਇ।
ਨਿਜ ਘਾਵਨ ਪਰ ਤਤਛਿਨ ਲਾਇ।
ਮਿਟੀ ਪੀਰ ਮਿਲਿ ਮਾਸ ਗਯੋ ਹੈ।
ਲਰਿਬੇ ਕੋ ਸਵਧਾਨ ਭਯੋ ਹੈ ॥੩॥
ਜੋ ਮਰਿ ਗਏ ਸੁ ਦੀਨੇ ਦਾਗ਼।
ਬਸੇ ਸ੍ਵਰਗ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਬਡਭਾਗ।
ਬਰਤੀ ਦੇਗ ਸਰਬ ਕੋ ਜਬੈ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤੇ ਤਬੈ ॥੪॥
ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਅਗਾਊ ਹ੍ਵੈ ਕੈ।
ਜਾਗਤਿ ਰਹੇ ਸੁਚੇਤਾ ਕੈ ਕੈ[1]।
ਨਮਸਕਾਰਨੀ[1] ਤਜਾਗਤਿ ਰਹੈਂ[2]।
ਜਿਨ ਕੋ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨ੍ਰਿਪ ਡਰ ਲਹੈਂ ॥੫॥
ਉਤ ਰਾਜਨ ਬਹੁ ਸੰਕਟ ਪਾਏ।
ਮਰੇ ਸਬੰਧੀ ਜਿਨ ਸਮੁਦਾਏ।
ਕਿਤਕ ਰੁਦਤਿ ਹੈਂ ਡੇਰੇ ਮਾਂਹਿ।
ਭ੍ਰਾਤ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪਿਤ ਮਰਿਗੇ ਜਾਂਹਿ ॥੬॥
ਕਿਨ ਭੋਜਨ ਖਾਏ ਨਹਿਂ ਖਾਏ।
ਅਧਿਕ ਸ਼ੋਕ ਜਿਨ ਬਿਖੈ ਸਮਾਏ।
ਪ੍ਰਜਾ ਕਿ ਸੈਨਾ ਜਿਤ ਕਿਤ ਰੋਵੈ।
ਜਿਨ ਕੇ ਸਨਬੰਧੀ ਰਣ ਸੋਵੈਂ ॥੭॥
ਨਿਸਾ ਭਯੰਕਰ ਤਿਨ ਕੋ ਹੋਈ।
ਤੜਫਹਿਂ ਰਣ ਥਲ ਘਾਇਲ ਕੋਈ।

[1]ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਕੇ।
[1]ਬੰਦੂਕਾਂ। [2]ਚਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਨਹਿਂ ਉਠਾਵਨੇ ਪਾਏ ਸੋਇ।
ਲਰਤਿ ਭਯੋ ਤਮ, ਮਿਟਿਗੇ ਦੋਇ[1] ॥੮॥
ਪਰੇ ਬਿਸੂਰਤਿ ਹੈਂ ਬਿਚ ਡੇਰੇ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੇ ਜਾਹਿਂ ਨ ਨੇਰੇ।
ਕੇਤਿਕ ਕਰਹਿਂ ਪ੍ਰਬੋਧਨ ਕਾਹੂੰ[1]।
-ਯਹੀ ਰੀਤਿ ਹੋਵਹਿ ਰਣ ਮਾਂਹੂੰ- ॥੯॥
ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਗਾਰਿ ਨਿਕਾਰਹਿਂ।
'ਇਹ ਗਿਰਰਾਜਨ ਜਰਾਂ ਉਖਾਰਹਿ।
ਗੁਰ ਸਨ ਰਚਿ ਬਿਰੋਧ ਮਰਿਵਾਏ।
ਅਚਲਨਿ ਕੋ ਨਰ[1] ਰਹਿਨ ਨ ਪਾਏ ॥੧੦॥
ਸਰਬ ਲਰਾਇ ਆਪ ਰਹਿ ਪਾਛੇ।
ਬਿਧਵਾ ਗਿਰ ਤ੍ਰੀਯਨਿ ਕੋ ਬਾਂਛੇ[1]।
ਗੁਰ ਕੈ ਕਮਤੀ ਹੋਇ ਨ ਕੋਈ।
ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਗਨ ਸਿਖ ਹੁਇੰ ਸੋਈ ॥੧੧॥
ਲੈ ਲੈ ਪਾਹੁਲ ਜੰਗ ਮਚਾਵੈਂ।
ਨਹਿਂ ਦਰਮਾਂਹਾ[1] ਗੁਰ ਤੇ ਪਾਵੈਂ।
ਕਹਾਂ ਰੀਸ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਇਹ ਕਰੈ।
ਨਾਹਕ ਕਰਿ ਬਿਰੋਧ ਲਰਿ ਪਰੈ ॥੧੨॥
ਪ੍ਰਜਾ ਸੈਨ ਕੋ ਕਿਯਸਿ ਬਿਨਾਸਾ।
ਉਪਜ੍ਯੋ ਬੰਸ[†] ਬੰਸ ਮਹਿਂ ਬਾਂਸਾ[1]।'
ਇਮ ਰੋਵਤਿ ਅਰੁ ਕਰਤਿ ਬ੍ਰਿਲਾਪਾ।
ਜਾਗਤਿ ਰਹੇ ਧਰੇ ਡਰ ਆਪਾ ॥੧੩॥
ਕੋ ਕੋ ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੋਵਾ।
ਅਪਰ ਸਕਲ ਹੂੰ ਸੰਕਟ ਜੋਵਾ।
ਰਜਨੀ ਕਰੀ ਬਿਤੀਤ ਦੁਖਾਰੇ।
ਬੈਠੇ ਜਾਗਤਿ ਭਈ ਸਕਾਰੇ ॥੧੪॥
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਖਾਲਸੇ ਠਾਨੀ।
ਉਚੀ ਧੁਨਿ ਤੇ ਪਠਿ ਗੁਰਬਾਨੀ।
ਜਥਾ ਬਿਪਨ ਮਹਿਂ ਮੁਨਿ ਸਮੁਦਾਯਾ।

[1]ਹਟ ਗਏ ਦੋਵੇਂ (ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਪਹਾੜੀਏ)।

[1]ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ....।

[1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਮੀ.

[1]ਪਹਾੜੀ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਿਧਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

[1]ਤਨਖਾਹ।

[1]ਆਪਣੀ) ਵੰਸ਼ ਵਿਚ ਉਪਜਿਆ ਹੈ, (ਜਿਵੇਂ) ਵਾਸਾਂ ਵਿਚ (ਖਹਿਣੇ ਵਾਲਾ) ਵਾਂਸ। [†]ਪਾ:-ਬੰਧ।

ਬੇਦ ਘੋਖ ਕੋ ਪਠਤਿ ਉਠਾਯਾ[1] ॥੧੫॥
ਆਸਾਵਾਰ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵੈਂ।
ਮਧੁਰ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਰਬਾਬ ਬਜਾਵੈਂ।
ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਸੁੰਦਰ ਨਾਨਾ।
ਸੁਰ ਸਰ ਬਿਖਮ ਊਚ ਲਘੁ ਜਾਨਾ[1] ॥੧੬॥
ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੀ ਸਿਫਤ ਬਿਸਾਲਾ।
ਸੁਖਦ ਲੋਕ ਦ੍ਵੈ ਸੁਨਹਿਂ ਰਸਾਲਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਠਾਨੀ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨਾ।
ਬੈਠੇ ਇਕ ਆਸਨ ਕਰਿ ਧ੍ਯਾਨਾ ॥੧੭॥
ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਖਾਲਸਾ ਆਇ।
ਬੈਠਿ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਂਨ ਲਗਾਇ।
ਬ੍ਰਿਤੀ ਟਿਕਾਇ ਰੰਗ ਇਕ ਰਾਤੇ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਿਂ ਮਾਤੇ ॥੧੮॥
ਦਿਵਸ ਚਢ੍ਯੋ ਗੁਰ ਨਯਨ ਉਘਾਰੇ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੁ ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨਿ ਧਾਰੇ।
ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਸਿੰਘਨ ਤਨ ਲਾਏ।
ਗਹੇ ਤੁਪਕ ਕਟ ਕਸੀ ਸੁਹਾਏ ॥੧੯॥
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਆਇਸੁ ਦੇਹੁ ਚਢਨਿ ਕੀ।
ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੋ ਕਰਿ ਮਾਰ ਕਢਨਿ ਕੀ।
ਮਾਰੇ ਕਾਲ[1] ਬਿਹੋਸ਼ੀ ਧਰੇ।
ਲੋਥੈਂ ਪਰੇ ਘਨੇ ਰਣ ਮਰੇ ॥੨੦॥
ਆਜ ਨਿਬੇਰਹਿਂਗੇ ਭਲਿ ਭਾਂਤੀ।
ਭਾਜਹਿਂ ਫੂਟਤਿ ਸਿਰ ਅਰੁ ਛਾਤੀ।
ਬਡ ਘਮਸਾਨ ਖਾਲਸੇ ਘਾਲਾ।
ਦੁਰਜਨ ਕੋ ਦਿਨ ਬਿਤ੍ਯੋ ਦੁਖਾਲਾ' ॥੨੧॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਬਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ।
'ਸੰਘਰ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਥਮ ਜੋ ਕੀਨਿ।
ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਹੋਹਿਂ ਭਟ ਸਕਲ ਤੁਰੰਗ।
ਆਜ ਅਸੂਦੇ[1] ਬਨਿ ਕੇ ਅੰਗ ॥੨੨॥
ਬਹੁਰ ਜੰਗ ਕੀ ਕੀਜਹਿ ਤ੍ਯਾਰੀ।

[1]ਵੇਦ ਪਾਠ ਕਰਦਿਆਂ ਧੁਨਿ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ।

[1]ਉੱਚੀਆ, ਨੀਵੀਆਂ, ਸਰਲ ਤੇ ਵਿਖਮ ਸਾਰੇ ਭੇਦ ਜਾਣਦੇ ਹਨ [ਸਰ=ਸਰਲ]।

[1]ਜੋ ਕੱਲ ਮਾਰੇ ਸੀ।

[1]ਸੁਖੀ; ਭਾਵ ਅਜ ਅਰਾਮ ਕਰੋ।

ਮਰਦਹੁ ਫੇਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਨ੍ਰਿਪ ਭਾਰੀ।'
ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਟਿਕਾਏ।
ਡੇਰੇ ਥਿਰੇ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਪਾਏ ॥੨੩॥
ਭੀਮਚੰਦ ਉਤ ਜਾਗਤਿ ਭਯੋ।
ਅਪਨਿ ਨ੍ਰਿਪਨ ਕੋ ਦਲ ਪਿਖਿ ਲਯੋ।
ਸਹਿਮ ਬਿਸਾਲ ਹੋਇ ਸਭਿ ਰਹੇ।
ਲਰਤਿ ਸਕਲ ਦਿਨ ਸੰਕਟ ਲਹੇ ॥੨੪॥
ਜੇ ਉਬਰੇ ਸੋ ਦੁਖੀ ਬਿਸਾਲੇ।
ਮਰੇ ਜੰਗ ਨਹਿਂ ਲੋਥ ਉਠਾਲੇ।
ਘਾਇਲ ਪਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਐਸੇ।
ਕੇਤਿਕ ਬਚੇ, ਮਰਣ ਹੁਇ ਜੈਸੇ[1] ॥੨੫॥ [1]ਬਚੇ ਵੀ ਮੋਇਆਂ ਵਰਗੇ।
ਕਰੇ ਸੰਭਾਰਨਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨੇ।
ਕੇਤਿਕ ਕੋ ਧਨ ਬਖਸ਼ਨਿ ਕੀਨੇ।
ਸਿਰੇਪਾਉ ਕੇਤਿਕ ਪਹਿਰਾਏ।
ਬੈਠਯੋ ਮਹਾਂ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਏ ॥੨੬॥
ਪਠਿ ਨਰ ਸਗਰੇ ਨ੍ਰਿਪਤ ਹਕਾਰੇ।
ਉਠਿ ਉਠਿ ਕਰਿ ਆਗੇ ਸਤਿਕਾਰੇ।
ਮਿਲਿ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਕਸ਼ਟ ਸੁਨਾਏ।
'ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਤਜਿ ਗੁਰੁ ਆਏ ॥੨੭॥
ਹੁਤੇ ਵਹਿਰ ਭੀ ਸਿੰਘ ਸੁ ਥੋਰੇ।
ਭਯੋ ਜੰਗ ਸੁਭਟਨਿ ਕਿਯ ਜ਼ੋਰੇ।
ਦਲ ਬਿਸਾਲ ਹਮ ਸਗਰੋ ਢੋਵਾ।
ਤਊ ਖਾਲਸਾ ਰੁਪਯੋ ਖਲੋਵਾ ॥੨੮॥
ਮਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਘਾਇਲ ਹੋਹਿ।
ਨਹੀਂ ਪਲਾਇਨ, ਲਰਹਿਂ ਸੁ ਕ੍ਰੋਹਿ[1]। [1]ਦੌੜੇ ਨਹੀਂ, ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ ਲੜਦੇ ਰਹੇ।
ਭਈ ਬਿਹਾਲ ਬਾਹਨੀ ਸਾਰੀ।
ਲੂਟਿ ਕੂਟਿ ਕਰਿ ਦੂਣ ਉਜਾਰੀ ॥੨੯॥
ਟਰਹਿਂ ਜੁੱਧ ਤੇ ਨਾਂਹਿਨ ਲਖੀਅਤਿ।
ਆਜ ਨ ਚਢੇ ਕਹਾਂ ਬਿਧਿ ਪਿਖੀਅਤਿ।
ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟਿ ਪਰਧਾਨ ਪਠਾਯੋ।
ਤਿਸ ਕੋ ਲਿਖਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਇਮ ਆਯੋ

॥ ੩੦ ॥
-ਸੀਰੰਦ ਕੋ[1] ਸੂਬਾ ਚਢਿ ਆਵੈ। [1]ਸਿਰਹਿੰਦ ਦਾ।
ਹਮਰੀ ਕਰੈ ਸਹਾਇ ਸੁ ਧਾਵੈ[1]-। [1]ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਵਾ ਕਰੇਗਾ।
ਹੁਕਮ ਸ਼ਾਹ ਕੋ ਤਬਿ ਹੁਇ ਗਯੋ।
ਅਬਿ ਲੌਂ ਆਵਨ ਸੋ ਨਹਿਂ ਭਯੋ ॥ ੩੧ ॥
ਪਠਹਿਂ[1] ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਜ ਕੋ ਔਰ। [1]ਭੇਜੀਏ।
ਮਿਲਹਿ ਜਾਇ ਸੀਰੰਦ ਕੀ ਠੌਰ।
ਜੈਸੀ ਕੈਸੀ ਸੁਧਿ ਲੇ ਆਵੈ।
ਕੈ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਜਾਇ ਚਢਾਵੈ' ॥ ੩੨ ॥
ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕਾਨ।
ਭੂਪ ਚੰਦ ਤਬਿ ਕੀਨ ਬਖਾਨ।
'ਬਿਨਾ ਸ਼ਾਹੁ ਕੀ ਸੈਨ ਘਨੇਰੀ[1]। [1]ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸੈਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।
ਗੁਰੂ ਨ ਹਾਰੈ, ਮੈਂ ਭਲ ਹੇਰੀ ॥ ੩੩ ॥
ਵਹਿਰ ਦੁਰਗ ਤੇ ਨਾਂਹਿ ਨ ਓਟਾ।
ਭਯੋ ਨ ਸੰਘਰ ਕਲ ਕੁਛ ਖੋਟਾ।
ਦਲ ਪਰ ਕਰੀ ਘਨੀ ਫਰਵਾਹਿ[1]। [1]ਮਾਰ, ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰ।
ਮਰੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਗਨ ਪਰੇ ਕਰਾਹਿਂ ॥ ੩੪ ॥
ਤੁਮ ਪ੍ਰਥਮੈ ਨਹਿਂ ਜੰਗ ਮਚਾਵਹੁ।
ਪਰੇ ਰਹੋ ਸਨਮੁਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵਹੁ[1]। [1]ਦੇਖਦੇ ਰਹੋ।
ਸੂਬਾ ਜਬਿ ਸਿਰੰਦ ਕੋ ਆਵੈ।
ਤਿਹ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਪੁਨ ਗੁਰੂ ਹਰਾਵੈਂ ॥ ੩੫ ॥
ਨਾਹਕ ਸੁਭਟ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਮਰੇ।
ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੁਛ ਕਾਜ ਨ ਸਰੇ।'
ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਇਮ ਗਿਰਪਤਿ ਸਾਰੇ।
ਸਚਿਵ ਪਠਾਯੋ ਬਿਨਾ ਅਵਾਰੇ ॥ ੩੬ ॥
'ਕਿਮ ਬਿਲੰਬ ਆਵਨ ਮਹਿਂ ਹੋਈ।
ਫਿਰੇ ਨ ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਕਮ ਕਿਯ ਜੋਈ।
ਸਭਿ ਲੇ ਭੇਦ ਪਠਾਵਹੁ ਸੁਧਿ ਕੋ।
ਆਨਹੁਂ ਚਮੂੰ ਕਰੋ ਬਡ ਬੁਧਿ ਕੋ' ॥ ੩੭ ॥
ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਭੇਟ ਪਠਾਈ।
ਮੰਤ੍ਰੀ ਗਯੋ ਬਿਲੰਬ ਬਿਹਾਈ।

ਨਿਜ ਸੁਭਟਨਿ ਕੋ ਕਮਰ ਕਸਾਇ।
ਠਾਂਢੇ ਕਰੇ ਅੱਗ੍ਰ ਸਮੁਦਾਇ ॥੩੮॥
ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਰਿਦੈ ਨ ਧੀਰਜ ਧਰੈਂ।
-ਔਚਕ ਆਇ ਸਿੰਘ ਨਹਿੰ ਪਰੈਂ-।
ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੈਂ ਤਕਰਾਈ।
ਰਖੇ ਤੁਰੰਗਨ ਜ਼ੀਨ ਪਵਾਈ ॥੩੯॥
ਸਨਮੁਖ ਡੇਰੇ ਦੋਇ ਦਲੋਂ ਕੇ।
ਪਿਖਹਿਂ ਪਰਸਪਰ ਊਚ ਥਲੋਂ ਕੇ।
ਤੰਬੂ ਸ਼ਮਿਯਾਨੇ ਗਨ ਤਾਨੇ।
ਖਰੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੀਰ ਫਹਿਰਾਨੇ ॥੪੦॥
ਦੁੰਦਭਿ ਢੋਲਨਿ ਪਟਹਿ ਬਜਾਵੈਂ।
ਨੌਬਤ ਆਪਸ ਬਿਖੈ ਸੁਨਾਵੈਂ।
ਵਧਜੋ ਵਿਰੋਧ ਅਧਿਕ ਦਲ ਦੋਊ।
ਚਹਤਿ ਜੁੱਧ ਕ੍ਰੁੱਧਤਿ ਚਿਤ ਸੋਊ ॥੪੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਡੇਰਾ ਕਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਊਨ ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੯॥

੪੦. [ਤੋਪ ਦੇ ਗੋਲੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉ]

੩੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੧

ਦੋਹਰਾ:

ਢਰਜੋ ਦੁਪਹਿਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਕਰਿ ਕੈ ਉਠੇ ਅਰਾਮ।
ਬਿਜੀਆ ਮਰਚ ਇਲਾਇਚੀ, ਸਰਦਾਈ ਸੁ ਬਦਾਮ† ॥੧॥ †ਪਾ:-ਸੁਖਧਾਮ।

ਚੌਪਈ: [1]ਅਫੀਮ ਦੀ ਗੋਲੀ।

ਛੱਤ੍ਰ ਧਾਰ ਮਾਵਾ[1] ਵਡ ਕਰਜੋ।
ਲਯੋ ਦਾਸ ਤੇ ਨਿਜ ਕਰ ਧਰਜੋ।
ਬਹੁ ਮਾਦਿਕ[1] ਜੁਤਿ ਬਿਜੀਆ[2] ਪੀਆ। [1]ਅਫੀਮ। [2]ਸੁੱਖਾ।
ਦੁਤਿਯ ਕਟੋਰਾ ਪੁਨ ਭਰਿ ਲੀਆ ॥੨॥
ਮਾਵੇ ਸੰਗ ਪਾਨ ਕਰਿ ਲਿਯੋ†। †ਦੇਖੋ ਰਾਸਿ ੪ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੧੧ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ।
ਸੌਚ ਹੇਤ ਪੁਨ ਉਠਿਬੋ ਕਿਯੋ।
ਪੁਨ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ।
ਪਹਿਰੇ ਸੁੰਦਰ ਚੀਰ ਸਰੀਰ ॥੩॥
ਊਚੇ ਥਲ ਸੁਭ ਫਰਸ਼ ਕਰਾਯੋ।
ਰੁਚਿਰ ਬਿਸਾਲ ਪ੍ਰਯੰਕ ਡਸਾਯੋ।
ਤਿਸ ਪਰ ਥਿਰੇ ਜਾਇ ਗੋਸਾਈਂ।
ਊਪਰ ਸ਼ਮਿਯਾਨਾ ਦੁਤਿ ਪਾਈ ॥੪॥
ਮੇਚਕ ਕੇਸ ਪਾਸ[1] ਤਿਸ ਕਾਲਾ। [1]ਭਾਵ ਕੇਸਾਂ ਦਾ ਜੂੜਾ (ਖੋਹਲ ਕੇ)।
ਕੰਘਾ ਕਰਿਬੇ ਲਗੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।
ਸੁਠ ਸੁੰਦਰ ਬੰਧੀ ਦਸਤਾਰੂ।
ਊਪਰ ਜਿਗਾ ਦਿਪਤਿ ਦੁਤਿ ਚਾਰੂ ॥ ॥
੫॥
ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ ਜਾਗਤਿ ਜੋਤੀ।
ਕਲਗ਼ੀ ਤੁੰਗ ਅਧਿਕ ਛਬਿ ਹੋਤੀ।
ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ[1] ਲੀਏ ਕਰ ਖਰਜੋ। [1]ਪੱਖਾ।
ਊਪਰ ਚਮਰ ਚਲਾਚਲ[1] ਢੁਰਜੋ ॥੬॥ [1]ਚੰਚਲ।
ਥਲ ਥਲ ਬਿਖੈ ਸੁਚੇਤਾ ਕਰਿ ਕੈ।
ਕੇਸਨ ਕੋ ਜੁਤਿ ਅਦਬ ਸੁਧਰਿ ਕੈ।
ਬੰਧਿ ਬੰਧਿ ਕਰਿ ਸਿਰ ਪਰ ਪਾਗ।
ਆਏ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸ਼ੁਭ ਲਾਗ ॥੭॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿਰ ਤੇ ਨਮੈਂ।

ਥਿਰਜੋ ਖਾਲਸਾ ਸਭਿ ਤਿਹ ਸਮੈਂ।
ਤਾਉ ਦੇਤਿ ਮੂਛਨਿ ਪਰ ਦੋਈ[1]।
ਕਰ ਤੇ ਸ਼ਮਸ ਸੁਧਾਰਤਿ ਕੋਈ ॥ ੮ ॥
ਭੀਮਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਪਹਾਰੀ।
ਗੁਰੂ ਸਭਾ ਸਭਿ ਤਿਨਹੁੰ ਨਿਹਾਰੀ।
ਦੂਰਬੀਨ ਕੋ ਲਾਇ ਸੁ ਤਬੈ[†]।
ਗੁਰ ਜੁਤਿ ਪਿਖਜੋ ਖਾਲਸਾ ਸਬੈ ॥ ੯ ॥
ਏਕ ਤੁਰਕ ਤਿਨ ਕੇ ਢਿਗ ਖਰਜੋ।
ਜਮਾਦਾਰ ਬਹੁ ਨਰ ਕੋ ਕਰਜੋ।
ਸਭਿ ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਸਾਥ ਤਿਨ ਕਹਜੋ।
'ਗੁਰ ਕੋ ਹਤਨਿ ਸੁਗਮ ਹਮ ਲਹਜੋ ॥ ੧੦ ॥
ਇਸ ਥਲ ਤੇ ਮੈਂ ਤੋਪ ਚਲਾਵਹੁ।
ਬੈਠੇ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਯੰਕ ਉਡਾਵਹੁ।
ਇਲਮ[1] ਮੋਹਿ ਕੋ ਅਹੈ ਬਿਸਾਲਾ।
ਤਕ ਮਾਰੋਂ ਇਤ ਖਰੋ ਸੁਖਾਲਾ ॥ ੧੧ ॥
ਬਧੌਂ ਸ਼ਿਸਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਓਰਾ।
ਭਰਜੋ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚਹਿ ਗੋਰਾ।
ਨਿਤ ਕੀ ਕਲਹਾ ਸਕਲ ਮਿਟਾਵੌਂ।
ਸਭਿ ਰਾਜਨਿ ਕੋ ਸੁਖ ਉਪਜਾਵੌਂ ॥ ੧੨ ॥
ਪਾਵੌਂ ਦਰਬ ਇਨਾਮ ਘਨੇਰੋ।
ਇਲਮ ਬਿਲੋਕਿ ਲੇਹਿਂ ਸਭਿ ਮੇਰੋ।
ਗੁਰ ਬਿਨ ਬਹੁਰ ਲਰਹਿ ਕੋ ਨਾਹੀ।
ਆਪ ਆਪ ਕੋ ਸਭਿ ਮਿਟ ਜਾਹੀਂ[1]' ॥ ੧੩ ॥
ਸਭਿ ਗਿਰਪਤੀ ਸੁਨਤਿ ਹਰਖਾਏ।
'ਇਹ ਤੌਂ ਕਾਰਜ ਸੁਗਮ ਬਨਾਏ।'
ਭੀਮਚੰਦ ਤਿਹ ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ।
'ਮੁਝ ਤੇ ਧਨ ਲਿਹੁ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰਾ ॥ ੧੪ ॥
ਏਕ ਗ੍ਰਾਮ ਪੁਨ ਦੇਹੁੰ ਇਨਾਮ।
ਨਿਤ ਗੁਜ਼ਰਾਨ ਹੋਹਿ ਤੁਝ ਧਾਮ।'

[1]ਦੋਹਾਂ ਮੁੱਛਾਂ ਤੇ (ਖਾਲਸਾ)।

[†]ਦੂਰਬੀਨ ੧੬੫੭ ਬਿ: ਦੇ ਲਗਪਗ ਈਜਾਦ ਹੋਈ ਤੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਚੋਖਾ ਪਾ ਗਈ ਸੀ, ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਮਤ ੧੭੫੭ ਲਗ ਪਗ ਹੈ।

[1]ਗੋਲੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਵਿੱਦਯਾ।)

[1]ਫੇਰ) ਸਾਰੇ ਆਪੋ ਆਪ ਹੋਕੇ ਹਟ ਜਾਣਗੇ। ਭਾਵ ਸਿੱਖ ਸੈਨਾ ਖਿੰਡ ਫੁਟ ਜਾਏਗੀ।

ਭੂਪਚੰਦ ਹੰਡੂਰੀ ਕਹੈ।
'ਗੁਰੂ ਹਤੇ ਸਗਰੇ ਸੁਖ ਲਹੈਂ ॥੧੫॥
ਸਭ ਗਿਰਪਤਿ ਦੈ ਹੈਂ ਸਿਰੁਪਾਉ।
ਹੋਤਿ ਤਰੀਫ ਜਗਤ ਸਭਿ ਥਾਂਉਂ।
ਅਬਿ ਤੋ ਭਈ ਅਬੇਰ ਬਿਤਜੋ ਦਿਨ।
ਆਨਹੁ ਤੋਪ ਕਰਹੁ ਥਿਰ ਥਲ ਮਨ[1] ॥੧੬॥

[1]ਜਿਸ) ਥਾਵੇਂ ਮਨ (ਚਾਹੇ) ਤੋਪ ਖੜੀ ਕਰ ਲਓ। (ਅ) ਥੜੇ ਦਾ ਥਾਉਂ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਓ [ਮੱਣ=ਥੜਾ। ਥਲ=ਥਾਉਂ। ਥਿਰ=ਪੱਕਾ]।

ਇਸੀ ਸਮੈਂ ਬੈਠੇਂਗੇ ਕਾਲੀ।
ਤੁੰਗ ਸਥੰਡਲ ਪਰ ਮੁਦ ਨਾਲੀ।
ਰਾਖਹੁ ਤੋਪ ਤਜਾਰ ਥਿਰ ਕਰਿ ਕੈ।
ਗੋਰਾ ਅਰੁ ਬਰੂਦ ਸੰਗ ਭਰਿ ਕੈ ॥੧੭॥
ਪ੍ਰਥਮ ਅਵਾਜ਼ ਕਰਹੁ ਨਹਿਂ ਕੋਈ।
ਸੁਨਿ ਕੈ[1] ਸਨਮੁਖ ਥਿਰੈ ਨ ਕੋਈ।

[1]ਮਤਾਂ) ਸੁਣਕੇ........[1]

ਰਾਖਹੁ ਜੋਰਿ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਸੰਗ[1]।

[1]ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ ਰੱਖੋ।

ਔਚਕ ਛੋਰਿ[1] ਕਰਹੁ ਗੁਰ ਭੰਗ ॥੧੮॥

[1]ਚਲਾਕੇ ਤੋਪ।

ਫਤੇ ਸੁਗਮ ਪੈ ਹੈਂ ਗਿਰ ਰਾਜੇ।
ਪੂਰਨ ਹੋਹਿਂ ਸਰਬ ਕੇ ਕਾਜੇ।'
ਇਮ ਗਿਨਤਜੋ ਸੰਧਜਾ ਹੁਇ ਗਈ।
ਸਰਬ ਸਭਾ ਉਠਿ ਨਿਜ ਥਲ ਗਈ ॥੧੯॥
ਨਿਸ ਮਹਿਂ ਜਤਨ ਕਰਤਿ ਖਲ ਰਹੇ।
ਆਨੀ ਤੋਪ ਬਿਸਾਲ ਜੁ ਅਹੇ।
ਖਰੀ ਕਰੀ ਬਿਧਿ ਖਰੀ ਸਥਾਨ[1]।

[1]ਉਸ ਥਾਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਰਨ ਮਿਲਿ ਕੈ ਕਰਿ ਤਾਨ[1] ॥੨੦॥

[1]ਜੋਰ ਕਰਕੇ।

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਤਿਸ ਥਲ ਥਿਰ ਕੈ।
ਚੌਂਕੀ ਸੋਦਰ ਕੀ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕੈ।
ਉਠਿ ਕੈ ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਵਰ ਕੋ ਆਏ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੀਨੇ ਮਨ ਭਾਏ ॥੨੧॥
ਸਰਬ ਖਾਲਸੇ ਅਚਜੋ ਅਹਾਰਾ।
ਨਿਸਾ ਪਰੀ ਤੇ ਸੁਪਤਿ ਸੁਖਾਰਾ।
ਸੁਪਨੇ ਭੀ ਨਹਿਂ ਕੇਹਰਿ ਤ੍ਰਾਸਾ[1]।

[1]ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਡਰ।

ਤਥਾ ਨ੍ਰਿਭੈ, ਰਿਪੁ ਚਹਤਿ ਬਿਨਾਸ਼ਾ
॥੨੨॥
ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਤੇ ਗੁਰਬਾਨੀ।
ਇਕ ਮਨ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਬਦਨ ਬਖਾਨੀ।
ਜਥਾ ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਰ ਬੇਦ ਪਠੰਤੇ।
ਹਿਤ ਪਰਲੋਕ ਹੋਨਿ ਸੁਖਵੰਤੇ ॥੨੩॥
ਕਰਹਿਂ ਸ਼ਨਾਨ ਨੀਰ ਨਿਰਮਲ ਮੈਂ।
ਹੋਤਿ ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਧੁਨਿ ਸਭਿ ਦਲ ਮੈਂ।
ਗਾਇਂ ਰਬਾਬੀ ਆਸਾਵਾਰ।
ਜਿਸ ਥਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਬਾਰ
॥੨੪॥
ਕਰਹਿ ਅਵਾਜ਼ ਨਕੀਬ ਉਚਾਰਨ।
ਭਾਟ ਕਬਿੱਤ ਪਢਹਿਂ ਜਸੁ ਕਾਰਨ।
ਬਜਹਿਂ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਰਬਾਬ ਸਤਾਰ।
ਰਾਗ ਰਾਗਨੀ ਮੰਗਲ ਚਾਰੁ ॥੨੫॥
ਭਯੋ ਤਿਹਾਵਲ ਤਬਿ ਸਮੁਦਾਇ।
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਦੀਨਸਿ ਬਰਤਾਇ।
ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗੁਰ ਧਾਰਨ ਕਰੇ।
ਆਨਿ ਖਾਲਸਾ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਥਿਰੇ ॥੨੬॥
ਹੋਤਿ ਬਾਰਤਾਲਾਪ ਅਨੇਕ।
ਸੁਨਹਿਂ ਕਹਹਿਂ ਪ੍ਰਭੁ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ।
ਤਜਾਰ ਸਿੰਘ ਭੇ ਚਢਿਬੇ ਹੇਤੁ।
ਗਹੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਨ ਭਲੇ ਸੁਚੇਤ ॥੨੭॥
ਪਿਖਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਬਰਜਨ ਕਰੇ।
'ਸੁਨਹੁ ਖਾਲਸਾ ! ਧੀਰਜ ਧਰੇ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਾਰਨ ਇਨ ਬਨੇ।
ਜਗ ਮਹਿਂ ਦੋਖੀ ਤੁਮਰੇ ਘਨੇ ॥੨੮॥
ਥਿਰੇ ਰਹੋ ਅਬਿ ਅਪਨੇ ਡੇਰੇ।
ਦੁਸ਼ਟਨ ਕਾਲ ਹੋਨਿ ਦਿਹੁ ਨੇਰੇ।'
ਤਿਸ ਦਿਨ ਭੀ ਗੁਰ ਸਿੰਘ ਟਿਕਾਏ।
ਨਹੀਂ ਲਰਨ ਕੇ ਹੇਤੁ ਪਠਾਏ ॥੨੯॥
ਦੇਗ਼ ਦਈ ਬਰਤਾਇ ਸਭਿਨਿ ਕੋ।

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਏ ਤਬਿ ਖਾਇ ਅਸਨ ਕੋ।
ਕਰਯੋ ਦੁਪਹਿਰੇ ਬਿਖੈ ਅਰਾਮ।
ਪੌਢੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਯੰਕ ਅਭਿਰਾਮ ॥੩੦॥
ਤ੍ਰਿਤੀ ਪਹਿਰ ਮਹਿਂ ਜਾਗਤਿ ਭਏ।
ਤਿਮ ਹੀ ਦੋਨਹੁं ਮਾਦਿਕ ਲਏ।
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨਿ ਬਿਧਿ ਸੰਗਿ।
ਗਮਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਥਾਨ ਉਤੰਗ ॥੩੧॥
ਤਹਾਂ ਫਰਸ਼ ਪਰਯੰਕ ਡਸਾਏ।
ਬੈਠੇ ਜਾਇ ਭਯੋ ਮਨ ਭਾਏ[1]।
ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਤਛਿਨ ਇਕ ਆਯੋ[1]।
ਸਕਲ ਭੇਵ ਤਿਨ ਭਾਖਿ ਸੁਨਾਯੋ ॥੩੨॥
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਇਹਾਂ ਨ ਬੈਠਨ ਕਰੀਐ।
ਤੂਰਨ ਹੀ ਥਲ ਅਨਤ ਸਿਧਰੀਐ।
ਏਕ ਦੁਸ਼ਟ ਲੇ ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ।
ਤੋਪ ਬਿਸਾਲ ਰਖੀ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ॥੩੩॥
ਸ਼ਿਸਤ ਬਨਾਵਤਿ ਦਿਨ ਮਹਿਂ ਰਹਯੋ।
ਰਾਵਰਿ ਹਤਨ ਹੇਤੁ ਚਿਤ ਚਹਯੋ।
ਦਗਾ ਸਭਿਨਿ ਇਮ ਰਚਯੋ ਬਨਾਇ।
ਔਚਕ ਗੋਰਾ ਹਤੈਂ ਟਿਕਾਇ' ॥੩੪॥
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹਯੋ 'ਤ੍ਰਾਸ ਅਬਿ ਧਰਿਹੈਂ।
ਤਜਾਗਹਿਂ ਨਿਜ ਥਲ ਕੋ ਚਲਿ ਪਰ ਹੈਂ।
ਉਚਿਤ ਨ ਹਮ ਕੋ ਐਸੀ ਬਾਤਿ।
ਦੁਸ਼ਮਨ ਸੋਂ ਰਣ ਹੈ[1] ਦਿਨ ਰਾਤ ॥੩੫॥
ਕਹਾਂ ਕਹਾਂ ਹਮ ਦੁਰਤੇ ਫਿਰਹਿਂ।
ਦੇਖਹਿਂ ਦੁਰਜਨ ਆਨੰਦ ਧਰਹਿਂ।
ਬੈਠਿ ਲਖਹੁ ਕਰਤਾਰ ਤਮਾਸੇ।
ਹੁਇ ਹੈ ਦੋਖੀ ਕੇਰ ਬਿਨਾਸ਼ੇ' ॥੩੬॥
ਕੰਘਾ ਕਰਨਿ ਲਗੇ ਗੁਰ ਥਿਰੇ।
ਪੁਨ ਦਸਤਾਰ ਬੰਧਬੋ ਕਰੇ।
ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਸੁਧਾਰਿ ਬਨਾਏ।
ਸਿਰ ਪਰ ਸੇਵਕ ਚਮਰ ਢੁਲਾਏ ॥੩੭॥
ਦੁਸ਼ਟ ਪਲੀਤਾ ਤੋਪਹਿਂ ਦਾਗੇ।

[1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ) ਮਨ ਭਾਂਵਦੀ (ਗਲ) ਹੋਈ।
[1]ਵੈਰੀ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਸੁੰਹੀਆਂ) ਆਇਆ।
[1]ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੈ।

ਇਕ ਸਿਖ ਖਰੋ ਹੁਤੋ ਗੁਰ ਆਗੇ।
ਤਿਸ ਕੇ ਲਗ੍ਯੋ ਆਨਿ ਕਰਿ ਗੋਰਾ।
ਬਡੇ ਬੇਗ ਤੇ ਸ਼ੂੰਕਤਿ ਘੋਰਾ ॥੩੮॥
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਿ ਗਯੋ[1]।
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਕਰ ਧਨੁ ਲਯੋ।
ਤਰਗਸ ਤੇ ਕਾਢ੍ਯੋ ਸਰ ਤੀਛਨ।
ਖਪੁਰਾ ਆਯੁਤ[1] ਸੰਧ੍ਯੋ ਭੀਛਨ ॥੩੯॥
ਖੈਂਚਿ ਕਾਨ ਲੌ ਤੁਰਤ ਚਲਾਯੋ।
ਅਹਿ ਸਮ ਸ਼ੂੰਕਤਿ ਬੇਗ ਸਿਧਾਯੋ।
ਦੁਤੀ ਹਤਨ ਕੋ ਤੋਪ ਕਸੰਤਾ।
ਸ਼ਿਸਤ ਬਾਂਧ ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਤਕੰਤਾ ॥੪੦॥
ਤਬਿ ਹੀ ਲਗ੍ਯੋ ਭਾਲ ਮਹਿਂ ਜਾਈ।
ਗਿਰ੍ਯੋ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿਂ ਗਿਰਦੀ ਖਾਈ[1]।
ਦੂਸਰ ਖਪਰਾ ਔਰ ਨਿਕਾਰਾ।
ਧਨੁ ਮੈਂ ਜੋਰ੍ਯੋ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰਹਾਰਾ ॥੪੧॥
ਭ੍ਰਾਤਾ ਹੁਤੋ ਤੁਰਕ ਕੋ ਔਰ।
ਲਗ੍ਯੋ ਰਿਦੈ ਗਿਰਿਗਾ ਤਿਸ ਠੌਰ।
ਜਬਿ ਦੋਨਹੁਂ ਤੁਰਨ ਮਰਿ ਗਏ।
ਦੇਖਤਿ ਲੋਕ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਿ ਧਏ[1] ॥੪੨॥
ਸੂਨੀ ਤੋਪ ਖਰੀ ਇਕ ਰਹੀ।
ਅਪਰ ਸਮੀਪ ਰਹ੍ਯੋ ਕੋ ਨਹੀਂ।
ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਢਿਗ ਸਭਿ ਰਾਜੇ।
ਕਰਹਿਂ ਬਾਤ 'ਇਹੁ ਬਨ੍ਯੋਂ ਸੁ ਕਾਜੇ[1]!
॥੪੩॥
ਲਗੈ ਤੋਪ ਕੋ ਗੋਰਾ ਜਬੈ।
ਮਰੈ ਗੁਰੂ ਭਾਜਹਿਂ ਸਿਖ ਸਭੈ।'
ਇਤਨੇ ਮਹਿਂ ਨਰ ਧਾਵਤਿ ਭਏ।
'ਸਰ ਲਗਿ ਤੁਰਕ ਮਰੇ' ਕਹਿ ਦਏ
॥੪੪॥
'ਇਕ ਗੋਰਾ ਇਨ ਪ੍ਰਥਮ ਚਲਾਯੋ।
ਤਬਿ ਹੀ ਬਾਨ ਆਨਿ ਲਗਿ[1] ਘਾਯੋ।
ਦੁਤਿਯੋ ਲਗ੍ਯੋ ਭ੍ਰਾਤ ਤਿਸ ਮਰ੍ਯੋ।

[1]ਓਹ ਸਿੱਖ।
[1]ਚੌੜੇ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ ਤੀਰ।
[1]ਭਵਾਟੜੀ ਖਾਕੇ।
[1]ਦੌੜ ਗਏ।
[1]ਚੰਗੀ ਗਲ ਹੋਈ ਹੈ।
[1]ਆ ਲੱਗਾ।

ਪਿਖਿ ਭਾਜੇ ਸਭਿ ਉਰ ਡਰ ਧਰਜੋ'
॥ ੪੫ ॥
ਕਿਤਿਕ ਸਮੋਂ ਗਿਰ ਈਸ਼ਨ ਟਾਰੇ[1]। [1]ਸਮਾ ਬਿਤਾਕੇ।
ਬਹੁਰ ਤੋਪ ਢਿਗ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰੇ।
ਬਿਸਮੇ ਮਤਿ ਹਾਰੀ ਸਭਿਹੂੰਨਿ।
ਪਰਖੇ ਬਾਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤੂਨ[1] ॥ ੪੬ ॥ [1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭੱਥੇ ਦੇ ਬਾਣ ਪਰਖ ਲਏ।
ਆਇ ਕੋਸ ਲਗਿ[1] ਬੇਗ ਸੁ ਬਾਨਾ। [1]ਕੋਹ ਤਕ।
ਹਤਜੋ ਬਹੁਰ ਨਰ ਭਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ[1]। [1]ਮੱਥੇ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਰਕੇ।
ਤਬਿ ਦੋਨਹੁਂ ਕੀ ਕਬਰ ਖਟਾਈ।
ਤਿਸ ਹੀ ਥਲ ਸੋ ਦੀਏ ਦਬਾਈ ॥ ੪੭ ॥
'ਸਜਾਹੀ ਟਿੱਬੀ' ਨਾਮ ਸੁ ਥਾਨ।
ਚਿੰਨ੍ਹ ਤਹਾਂ ਅਬਿ ਲਗਿ ਹੈ ਜਾਨ।
ਦੋਨਹੁਂ ਕਬਰਾਂ ਪਰੀ ਦਿਖਾਵਤਿ।
ਜਿਨ ਦੇਖੇ ਸੋ ਆਨਿ ਬਤਾਵਤਿ[1] ॥ ੪੮ ॥ [1]ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਆਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ (ਮੈਨੂੰ)।
ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੋ ਸਿਖ ਸਿਸਕਾਰਾ।
ਸੋ ਭੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਅਬਿ ਲਗੋਂ ਨਿਹਾਰਾ।
ਜਹਿਂ ਪ੍ਰਭੁ ਬੈਠੇ ਸੋ ਭੀ ਥਾਨ।
ਬਿਦਤਿ ਅਹੈ ਸਿਖ ਪਿਖਹੁ ਸੁਜਾਨ
॥ ੪੯ ॥
ਦੋਹਰਾ:
ਨਿਸਾ ਭਈ ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਵਰ ਮਹਿਂ, ਆਨਿ
ਬਿਰਾਜੇ ਥਾਨ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਕੈ ਭਲੇ, ਪੌਢੇ ਗੁਰ
ਭਗਵਾਨ ॥ ੫੦ ॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਤੋਪ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਾਲੀਸਮੋ ਅੰਸੂ
॥ ੪੦ ॥

੪੧. [ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ]

੪੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੨

ਦੋਹਰਾ:

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ, ਬਸੇ ਬਸਤਿ ਨਿਰਮੋਹ[1]। [1]ਨਿਰਮੋਹ ਬਸਤੀ ਵਿਚ।
ਕਬਿ ਕਬਿ ਚਢਿ ਕੈ ਖਾਲਸਾ, ਰਿਪੁ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਹਿ[1] ॥੧॥ [1]ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਚੌਪਈ:

ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਕਮ ਸੀਰੰਦ ਮੈਂ ਆਯੋ।
ਤਬਿ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਸਭਿ ਸੁਨਿ ਪਾਯੋ।
'ਗਿਰਨ ਬਿਖੈ ਗੁਰ ਧੂਮ ਉਠਾਰੀ।
ਤਹਿਂ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਲੇਹੁ ਦਲ ਭਾਰੀ ॥੨॥
ਮਿਲਹਿ ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਮੇਲਨਿ ਕਰੋ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਸਨਮੁਖ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਲਰੋ।'
ਸੁਨਿ ਸਿਰੰਦ ਕੋ ਸੂਬਾ ਤਬੈ।
ਤਯਾਰੀ ਕਰੀ ਚਢਨਿ ਕੀ ਸਬੈ ॥੩॥
ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੇ ਚਮੂੰ ਸਕੇਲਿ।
ਗਜ ਬਾਜਨਿ ਪਰ ਜ਼ੀਨਨਿ ਮੇਲਿ।
ਲਾਖਹੁਂ ਸੁਭਟ ਜੋਰ ਕਰਿ[1] ਚਢ੍ਯੋ। [1]ਜੋੜ ਕੇ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜ੍ਯੋ ਬੀਰ ਰਸ ਬਢ੍ਯੋ ॥੪॥
ਚਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੈਂਕਰੇ ਆਗੇ।
ਬਾਦਤ[1] ਬਜਨ ਸੈਂਕਰੇ ਲਾਗੇ। [1]ਵਾਜੇ।
ਮਨਹੁਂ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਉਮਡ ਕਰਿ ਚਾਲਾ।
ਪੈਦਲ ਪਸਰੇ ਜਹਿਂ ਜਲ ਜਾਲਾ[1] ॥੫॥ [1]ਜਿੱਥੇ ਪੈਦਲ ਸੈਨਾ ਹੈ ਉਹ ਮਾਨੋ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਜਲ ਪਸਾਰਿਆ ਹੈ।
ਨੱਕ੍ਰ ਮਤੰਗ, ਮੱਛ ਬਡ ਘੋਰੇ[1]। [1]ਹਾਥੀ ਮਾਨੋ ਤੰਦੂਏ ਹਨ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਰੂਪੀ ਵਡੇ ਮੱਛ ਹਨ।
ਬੜਵਾ ਅਗਨਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਹੁਂ ਓਰੇ।
ਤੁਮਲ ਬਡੇ ਤਰੰਗ ਉਠੰਤੇ[1]। [1]ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਮਾਨੋ ਬੜੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ।
ਬਾਦ ਨਾਦ ਬਡ ਜਯੋਂ ਗਰਜੰਤੇ[1] ॥੬॥ [1]ਵਾਜਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਜ ਮਾਨੋਂ (ਸਮੁੰਦਰ) ਗੱਜਦਾ ਹੈ।
ਕਰਤਿ ਮਜਲ ਪਰ ਮਜਲ ਸਿਧਾਏ।
ਰੋਪੜ ਬਿਖੈ ਤਬਹਿ ਚਲਿ ਆਏ।
ਖਬਰ ਗਈ ਗਿਰਪਤਿ ਕੇ ਪਾਸੀ।
ਕਲਗੀਧਰ ਭੀ ਸੁਨਿ ਦਲ ਰਾਸੀ[1] ॥੭॥ [1]ਸਾਰੇ ਦਲਾਂ ਦੀ (ਖਬਰ) ਸੁਣ ਲਈ।
ਰਣ ਬਡ ਕੀ ਤਯਾਰੀ ਬਹੁ ਕੀਨਿ।

ਗੁਲਕਾ ਅਰੁ ਬਰੂਦ ਸੋ ਲੀਨਿ।
ਉਤ ਤੇ ਸਕਲ ਗਿਰੀਸ਼ੁਰ[1] ਆਏ। [1]ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ।
ਇਤ ਤੇ ਤੁਰਕ ਅਗਨ ਰਿਪੁ ਧਾਏ ॥੮॥
ਭਯੋ ਭੇੜ ਗਾੜ੍ਹੋ ਸੰਗ੍ਰਾਮੂ।
ਕੇਤਿਕ ਗਿਨੀਅਹਿਂ ਬੀਰਨ ਨਾਮੂ।
ਭੀਮਚੰਦ ਸੁਨਿ ਸੈਨ ਬਿਲੰਦ।
ਭੂਪ ਚੰਦ ਹੰਡੂਰਿ ਅਨੰਦ ॥੯॥
'ਅਬਿ ਗੁਰ ਕਹਾਂ ਜਾਇ ਥਿਰ ਰਹੈ।
ਦੁਰਗ ਨ ਕੋਟ ਮਵਾਸਾ ਲਹੈ[1]। [1](ਜਿੱਥੇ) ਆਕੀ ਹੋ ਰਹਿਣਗੇ।
ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਘੇਰਹਿਂ ਗਹਿ ਲੈਹੈਂ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਬੀਚ ਕਟਾ ਕਰਿ ਦੈ ਹੈਂ ॥੧੦॥
ਦੀਰਘ ਲਸ਼ਕਰ ਤੁਰਕਨਿ ਕੇਰਾ।
ਚਹਹਿਂ ਹਕਾਰਹਿਂ ਅਪਰ ਘਨੇਰਾ[1]। [1]ਜਿੰਨਾ ਹੋਰ ਚਾਹੀਏ ਬਹੁਤਾ ਬੁਲਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।
ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਓਰੜਿ ਹਮ ਪਰੈਂ।
ਉਤ ਤੇ ਸ਼ਾਹੁ ਚਮੂੰ ਬਡ ਲਰੈ' ॥੧੧॥
ਇਤ ਸ਼ਤ[1] ਭਟ ਦੇ ਕਰਿ ਤਿਸ ਨਾਲ[2]। [1]ਇਕ ਸੌ। [2]ਭਾਵ ਮੰਤ੍ਰੀ ਨਾਲ।
ਅਪਰ ਸਚਿਵ ਭੇਜਯੋ ਤਤਕਾਲ।
'ਆਛੇ ਮਗ ਕੋ ਲਸ਼ਕਰ ਲਜਾਵਹੁ।
ਸੂਬੇ ਸਾਥ ਸਲਾਮ ਅਲਾਵਹੁ' ॥੧੨॥
ਸਕਲ ਬਾਰਤਾ ਦਿਹੁ ਸਮੁਝਾਇ।
'ਪੁਰਿ ਤੇ ਵਹਿਰ ਗੁਰੂ ਇਕ ਥਾਂਇ।
ਗਹਿਨ ਸੁਖੇਨ ਤਾਂਹਿ ਕੋ ਜਾਨਹੁਂ।
ਲਰਿਬੇ ਜਤਨ ਬਡੋ ਨਹਿਂ ਠਾਨਹੁ ॥੧੩॥
ਇਤ ਤੇ ਹਮ ਆਵਹਿਂ ਦਲ ਮੇਲਿ[1]। [1]ਜੋੜ ਕੇ, ਕੱਠਾ ਕਰਕੇ।
ਉਤ ਤੇ ਆਪ ਘਾਲੀਅਹਿ ਹੇਲ।'
ਦੇ ਜ਼ਾਫਤ[1] ਕੋ ਦਰਬ ਪਠਾਯੋ। [1]ਭਾਵ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਲਈ।
ਤੂਰਨ ਸਚਿਵ ਤੁਰਕ ਪਹਿ ਆਯੋ ॥੧੪॥
ਘਾਤ ਅਨੇਕ ਬਤਾਵਤਿ ਲਜਾਇ।
ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾ ਸਮੁਦਾਇ।
ਇਕ ਦਿਸ਼ਿ ਤੁਰਕ ਘਾਲਿ ਘਮਸਾਨਾ।
ਦਿਸ਼ਿ ਦੂਸਰ ਦਲ ਅਚਲ[1] ਮਹਾਨਾ ॥੧੫॥ [1]ਪਹਾੜੀਆਂ ਦਾ।

ਬਾਜਨਿ ਲਗੀ ਬੰਦੂਕ ਬਡੇਰੀ।
ਰੁਪਯੋ ਖਾਲਸਾ ਕਰੇ ਦਿਲੇਰੀ।
ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਲਸ਼ਕਰ ਬਡ ਆਯੋ।
ਤਊ ਨ ਤ੍ਰਾਸ ਕਛੁ ਮਨ ਭਾਯੋ ॥੧੬॥
ਮ੍ਰਿਗ ਝੁੰਡਨ ਮਹਿਂ ਕੇਹਰ ਮੱਤੇ[1]।
ਨ੍ਰਿਭੈ ਤਥਾ ਰਸ ਬੀਰ ਸੁ ਰੱਤੇ।
ਸੰਗਤਿ ਦੀਪਮਾਲ ਕੇ ਮੇਲੇ।
ਹਿਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਭਈ ਸਕੇਲੇ ॥੧੭॥
ਤਿਨ ਮਹੁਂ ਹੁਤੇ ਜੁ ਆਯੁਧਧਾਰੀ।
ਸੁਨਿ 'ਗੁਰ ਸੰਗ ਹੋਹਿ ਰਣ ਭਾਰੀ।'
ਦਰਸ਼ਨ ਪਰਸਤਿ ਪਾਵਨ ਹੋਏ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸੋ ਅੱਗ੍ਰ ਖਰੋਏ ॥੧੮॥
'ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਕੈ ਸੰਗ੍ਰਾਮੂ।
ਗਮਨੈਂ ਬਹੁਰ ਆਪਨੇ ਧਾਮੂ[1]।
ਤੁਰਕਨ ਲਸ਼ਕਰ ਆਵਤਿ ਸੁਨਯੋਂ।'
ਕਲ਼ਗੀਧਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹ੍ਵੈ ਭਨਯੋ ॥੧੯॥
'ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਨ ਕੋ ਧਰਮ ਇਹੀ ਹੈ।
ਰਿਪੁਨਿ ਹਤਨਿ ਤਿਨ ਔਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛ ਵਰ ਪਾਵਹੁ।
ਜਸੁ ਜੀਵਤਿ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਜਾਵਹੁ ॥੨੦॥
ਮੈਂ ਵਾਲੀ ਦੁਹੁ ਲੋਕਨ ਮਾਂਹੀ।
ਹਨਹੁ ਰਿਪੁਨਿ ਕੌਂ ਮਿਟੀਅਹਿ ਨਾਂਹੀ।'
ਸੋ ਭਟ ਅਰਹਿਂ ਅਗਾਰੀ ਹੋਇ।
ਕਰੀ ਮੋਰਚੇ ਬੰਦੀ ਸੋਇ[1] ॥੨੧॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ ਅੱਗ੍ਰ ਨਹਿਂ ਜਾਵਹੁ।
ਜ੍ਵਾਲਾਬਮਣੀ ਥਿਰੇ ਚਲਾਵਹੁ।
ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਨ ਹੁਇ ਸਕਹੀ[1]।
ਅੱਗ੍ਰ ਵਧਹਿ ਹਤਿ ਤੁਪਕਨ ਤਕਿਹੀ[1]' ॥੨੨॥
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਸਭਿ ਚਹੂੰ ਓਰੇ।

[1]ਮਸਤੇ।

[1]ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਫੇਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।

[1]ਪਹਿਲੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੋਰਚੇ ਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸੀ ਓਹ ਸੂਰਮੇਂ ਅਗੇ ਹੋਕੇ ਅੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, (ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ)।

[1]ਟਿਕ ਨਹੀਂ ਸਕਣਗੇ।

[1]ਜੇ ਅਗੇ ਵਧਣ ਤਾਂ ਤੱਕ ਕੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਮਾਰੋ।

ਕਰੇ ਮੋਰਚ ਸੰਘਰ ਘੋਰੇ[1]। — [1]ਭਜਾਨਕ ਜੰਗ ਲਈ।
ਭਰਿ ਭਰਿ ਰਾਬੇ[1] ਮਾਰਤਿ ਐਸੇ। — [1]ਕੱਠੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੀ ਬੁਛਾੜ।
ਬਾਛੜ ਕਰਿਕਾ ਪਰਤੀ ਜੈਸੇ[1] ॥੨੩॥ — [1]ਜਿਵੇਂ ਗੜਿਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।
ਗਿਰਹਿਂ ਤੁਰੰਗਮ ਅਰੁ ਅਸਵਾਰ।
ਰੁਪੇ ਸੂਰਮੇ ਪਰੇ ਸੁਮਾਰ[1]। — [1]ਸੂਰਮੇਂ ਜੰਮੇ ਖੜੇ ਹਨ ਚਾਹੋ ਮਾਰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। (ਅ) (ਜੀਉਂਦੇ) ਸੂਰਮੇਂ ਅੜੇ ਖੜੇ ਹਨ (ਜੋ) ਜ਼ਖਮੀ (ਹੋਏ ਹਨ ਸੋ) ਡਿਗ ਪਏ ਹਨ। (ੲ) ਸੂਰਮੇ ਅੜ ਰਹੇ ਹਨ (ਚਾਹੋ) ਚੰਗੀ ਮਾਰ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ।
ਦੋਨਹੁਂ ਦਿਸ਼ਾ ਓਰੜੇ ਆਵੈਂ।
ਜਨੁ ਘਨ ਘਟਾ ਚੜੀ ਗਰਜਾਵੈਂ ॥੨੪॥
ਪੜਹਿਂ ਤੁਫੰਗਨ ਕੇ ਕੜਕਾਰ।
ਹੇਲ ਘਾਲਿ ਅਰਿ ਪਰੇ ਜੁਝਾਰ[1]। — [1]ਸੂਰਮੇ ਵੈਰੀ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਆ ਪਏ।
ਨ੍ਰਿਭੈ ਹੋਇ ਢਿਗ ਢੁਕੈਂ ਜਜੋਂ ਜਜੋਂ।
ਗੁਲਕਾ ਕੇ ਪ੍ਰਹਾਰ ਹੁਇਂ ਤਜੋਂ ਤਜੋਂ ॥੨੫॥
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਾਂਪ ਕਠੋਰ ਸੰਭਾਰੇ।
ਖਪਰੇ ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ ਮਾਰੇ।
ਬੀਂਧਤਿ ਸੁਭਟ ਪਵੰਗਮ ਗਾਤ[1]। — [1]ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ।
ਇਕ ਦ੍ਵੈ ਤ੍ਰੈ ਚਤੁਰਥ ਪਰ ਜਾਤਿ ॥੨੬॥
ਦੜਿ ਦੜਿ ਪੜਤਿ ਪਰੇ ਤੜਫੜਤ।
ਲੜਿ ਲੜਿ ਭਿੜਤਿ ਕੜਾਕੜ ਛੜਤਿ[1]। — [1]ਕੜਾਕਾੜ ਛੱਡਦੇ ਹਨ (ਗੋਲੀਆਂ)।
ਸੜਸੜ[1] ਗੁਲਕਾਂ ਚਲਿ ਚਲਿ ਫੋੜਤਿ। — [1]ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ।
ਲਗਿ ਲਗਿ ਭਟ ਗਨ ਕਰ ਪਗ ਤੋੜਤਿ ॥੨੭॥
ਤੁਰਕਨਿ ਕੇ ਲਸ਼ਕਰ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ।
ਸਰਿ ਪਰਹਾਰਤਿ ਬੀਧਤਿ ਅਰਿ ਉਰ[1]। — [1]ਵੈਰੀ ਦੇ ਕਲੇਜੇ।
ਗਿਰਹਿਂ ਇਕੱਤ੍ਰ ਲਗਹਿਂ ਇਕ ਬਾਨ।
ਪਰਹਿਂ ਪਾਰ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਹਾਨਿ ॥੨੮॥
ਜਥਾ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਕੌ ਪਰਵਾਰਾ।
ਜਥਾ ਖੇਤ ਕੇ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਬਾਰਾ।
ਜਿਮ ਕਰ ਕੇ ਕੰਕਨ ਚਹੁੰ ਫੇਰੇ[1]। — [1]ਜਿਵੇਂ ਕੰਗਨ ਹੱਥ ਦੇ ਚੁਫੇਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
ਤਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਪਾਯੋ ਘੇਰੇ ॥੨੯॥

ਥਿਰੇ ਮੋਰਚੇ ਸਿੰਘ ਸੁ ਗਾਢੇ।
ਸ਼ਲਖੈਂ ਛੋਰਤਿ ਹੁਇ ਹੁਇ ਠਾਂਢੇ।
ਮਾਰਿ ਮਾਰ ਕਰਿ ਮੋਰਹਿਂ ਅਰੀ।
ਨੇਰ ਨ ਹੋਨਿ ਦੇਤਿ, ਬ੍ਰਤ ਧਰੀ[1] ॥੩੦॥ — [1]ਐਸਾ) ਨੇਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ)।
ਜਿਨ ਕੇ ਮਨ ਜਮ ਕੌ ਭਿ ਨ ਤ੍ਰਾਸਾ।
ਰੁਪਜੋ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਬਿਨਾਸ਼ਾ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਦੂਰ।
ਰਾਖੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜੇ ਬਡ ਕ੍ਰੂਰ[1] ॥੩੧॥ — [1]ਕਰੜੇ।

ਨਰਾਜਛੰਦ:

ਗੁਰੂ ਸਪੂਤ ਪੂਤ[1] ਚੀਤ, ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ। — [1]ਪਵਿੱਤ੍ਰ।
ਕੁਦੰਡ ਲੇ ਪ੍ਰਚੰਡ, ਛੰਡਿ ਬਾਨ[1] ਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ[2]। — [1]ਤੀਰ ਛੱਡੇ। [2]ਸ਼ੇਰ ਵਤ ਧੀਰਜ ਧਾਰਕੇ।
ਸੜਾਸੜੀ ਪ੍ਰਹਾਰਿ ਕੈ, ਬਿਹੰਡ ਤੁੰਡ ਫੋੜਿ ਕੈ।
ਕਰੇ ਜੁ ਹੇਲ ਆਵਤੇ, ਸ਼ਿਤਾਬ ਦੀਨਿ ਮੋੜਿ ਕੈ ॥੩੨॥
ਨਿਖੰਗ ਤੇ ਖਤੰਗ ਏਕ, ਸੰਗ ਹੀ ਨਿਕਾਰਿ ਕੈ[1]। — [1]ਇਕੋ ਵੇਰ ਹੀ ਕੱਢ ਕੇ।
ਧਰਾ ਧਰੇ ਸਮੂਹ, ਫੇਰ ਲੇਤਿ ਹੈਂ ਸੰਭਾਰਿ ਕੈ[1]। — [1]ਧਰਤੀ ਤੇ ਧਰ ਕੇ ਸਾਰੇ ਫੇਰ ਸੰਭਾਲਕੇ (ਚਲਾਉਣ ਲਈ) ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਸੁ ਬੈਠਿ ਬੀਰ ਆਸਨੰ, ਸਰਾਸਨੰ[1] ਸੁ ਧਾਰਿ ਕੈ। — [1]ਧਨੁਖ।
ਸੁ ਤਾਨਿ ਬਾਨ ਕਾਨ ਲੌ, ਅਨੇਕ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਮਾਰਿ ਕੈ ॥੩੩॥
ਉਡੰਤਿ ਜਾਤਿ ਬੇਗ ਤੇ, ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹ੍ਵੈ ਲਰੰਤਿ ਹੀ[1]। — [1]ਵੇਗ ਨਾਲ ਉਡਦੇ ਜਾਂਦੇ (ਤੀਰ) ਲਗਦਿਆ ਹੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਠ 'ਲਰੰਤ ਹੀ' ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਉਕਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ; ਪਾਠ 'ਲਗੰਤ ਹੀ'ਚਾਹਜੇ।
ਤੁਰੰਗ† ਅੰਗ ਭੰਗਿ ਕੈ, ਸੁ ਪਾਰ ਕੋ ਪਰੰਤ ਹੀ[1]। — [1]ਪਾਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। †ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ 'ਤੁਰੰਤ' ਜਾਪਦਾ ਹੈ।
ਸਰੀਰ ਬੀਧ ਬੀਰ ਕੇ, ਨ ਨੀਰ ਫੇਰ ਜਾਚਿਤੇ।
ਅਤੰਕ ਤੇ ਸਸ਼ੰਕ ਕੈ, ਨਿਸੰਗ ਜੰਗ ਮਾਚਤੇ[1] — [1]ਜੋ ਨਿਸ਼ੰਗ ਹੋਕੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਚ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੈ

॥ ੩੪ ॥	ਨਾਲ ਸ਼ੰਕਾ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿਤਾ।
ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ ਸੈਨ ਕੋ, ਦਲੇਰ ਹ੍ਵੈ ਪਰੇਰਤੋ।	
'ਕਹਾਂ ਥਿਰੰਤਿ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ, ਸਮੂਹ ਕਜਾ ਨਿਬੇਰਤੋ[1] ?	[1]ਕੀਹ) ਸਾਰੇ ਨਿਬੇੜ ਦਿਤੇ ਹਨ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ)।
ਮਰੇ ਜੁ ਹੇਲ ਘਾਲਤੇ, ਬਚੇ ਸਮੀਪ ਢੁਕਿਯੇ[1]।	[1]ਹੱਲਾ ਕਰਦੇ ਜੋ ਮਰੇ (ਸੋ ਮਰ ਗਏ) ਜੋ ਬਚੇ ਸੋ ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ ਢੁਕੇ ਭਾਵ ਅਗੇ ਵਧੋ।
ਗੁਰੂ ਗਹੰਨ ਕੀਜਿਯੈ, ਉਠੇ ਨ ਕਯੋਂ ਹੂੰ ਰੁਕਿਯੇ[1] ॥ ੩੫ ॥	[1]ਉਠੋ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਨਾ ਰੁਕੋ। (ਅ) ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕੋ ਕਿ ਫੇਰ ਉਠ ਨਾ ਸਕੇ। (ੲ) ਜੇ ਗੁਰੂ ਉਠ ਬੈਠਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ।
ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੈਂਚਿ ਮਜਾਨ ਤੇ, ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਬੀਚ ਹੂਜਿਯੇ।	
ਪ੍ਰਹਾਰ ਸਾਂਗ ਸੈਹਥੀਨ, ਨੇਜ ਚੋਕ ਦੀਜਿਯੇ[1]।	[1]ਨੇਜ਼ੇ ਦੀ ਚੋਭ ਦਿਓ।
ਤੁਫੰਗ ਏਕ ਸੰਗ ਤਜਾਗਿ[1] ਸਿੰਘ ਮਾਰ ਲੀਜਿਯੇ।	[1]ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਚਲਾਕੇ।
ਅਕੇਲ ਫੇਰ ਕਜਾ ਕਰੈ[1], ਨ ਤ੍ਰਾਸ ਚਿੱਤ ਕੀਜਿਯੇ' ॥ ੩੬ ॥	[1]ਅਕੱਲਾ (ਗੁਰੂ) ਫਿਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।
ਸੁਨੇ ਵਜੀਦਖਾਨ† ਤੇ, ਸੁ ਏਕ ਤਾਨ ਹੋਇ ਕੈ।	†ਕਵੀ ਜੀ ਬਹੁਤੀ ਥਾਈਂ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਵਜੀਦ ਖਾਨ ਬੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ। ਠੀਕ ਨਾਮ-ਵਜ਼ੀਰਖਾਨ-ਹੈ।
ਅਗਾਇ ਪਾਇ ਰੋਪਤੇ ਸੁ ਕੋਪ ਤ੍ਰਾਸ ਖੋਇ ਕੈ[1]।	[1]ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ ਤੇ ਡਰ ਗਵਾਕੇ ਅੱਗੇ ਪੈਰ ਜਮਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਬਿਸਾਲ ਹਲ ਘਾਲਿਓ ਚਲਾਇ ਆਯੁਧਾਨ ਕੋ।	
ਪੁਕਾਰ 'ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ', ਹਾਥ ਧਾਰਿ ਕੈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੋ ॥ ੩੭ ॥	
ਛੁਟੀ ਤੁਫੰਗ ਏਕ ਸੰਗ, ਚਾਰਿ ਓਰ ਓਰੜੇ।	
ਸਮੀਪ ਢੂਕ ਢੂਕਤੇ, ਨ ਧੀਰ ਧਾਰਿ ਥੋਰੜੇ।	
ਪਦਾਂਤਿ ਕੈ ਸਊਰ ਹਾਲ ਹੂਲ ਭੂਰ ਭੇਲਤੇ[1]।	[1]ਪਿਆਦੇ ਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੁਲਕੇ ਹੱਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਰੇ।
ਧਕੇਲ ਸੇਲ ਠੇਲਤੇ, ਸਕੇਲਿ ਗੇਲ ਪੇਲਤੇ[1] ॥ ੩੮ ॥	[1]ਸੇਲਿਆਂ ਦੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ (ਅੱਗੇ ਆਇਆਂ) ਨੂੰ ਠੇਲਦੇ (ਰੇੜਦੇ ਤੇ) ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਦਬਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰਜੋ ਸੁ ਜੋਰ ਖਾਲਸੇ[1], ਗੁਰੂ ਸੰਭਾਲਿ ਬਾਨ ਕੌ।
ਚਲਾਇ ਦੀਨਿ ਸੈਂਕਰੇ, ਕਰੇ ਸੁ ਬੀਰ ਹਾਨ ਕੋ।
ਧਵਾਇ ਅੱਗ੍ਰ ਆਵਤੇ, ਨਿਸ਼ੰਕ ਤੀਰ ਖਾਵਤੇ।
ਗਿਰੇ ਸੁ ਜੰਗ ਖੇਤ ਮੈਂ, ਕਹੂੰ ਨ ਜਾਨ ਪਾਵਤੇ ॥੩੯॥

[1]ਖਾਲਸੇ ਉਤੇ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਿਲੰਦ ਕੋਪ ਧਾਰਿਓ।
ਪ੍ਰਹਾਰ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਾਨ ਕੋ, ਸਮੂਹ ਬੀਰ ਮਾਰਿਓ।
ਪਰੇ ਤੁਰੰਗ ਸੈਂਕਰੇ, ਸਊਰ ਹੇਠ ਊਪਰੇ।
ਬਿਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਣ ਚਾਲਿਓ, ਬਹਜੋ ਪ੍ਰਵਾਹ ਭੂ ਪਰੇ ॥੪੦॥

ਭਈ ਸੁ ਲੋਥ ਪੋਥਨਾ, ਬੰਦੂਕ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਾਜਿਆ[1]।
ਸੁ ਹੇਲ ਝਾਲਿ ਖਾਲਸਾ[1], ਨ ਏਕ ਪੈਰ ਭਾਜਿਆ।
ਹਜ਼ਾਰਹੁ ਪ੍ਰਹਾਰ ਕੈ, ਥਿਰੇ ਸੁ ਮੋਰਚਾਨ ਮੈਂ।
ਪ੍ਰਹਾਰਿਯੇ ਪ੍ਰਬੁੱਧ ਹਾਰਿ, ਨਾ ਰਹੇ ਗੁਮਾਨ ਮੈਂ[1] ॥੪੧॥

[1]ਵੱਜੀਆਂ ਭਾਵ ਚਲੀਆਂ।

[1]ਹੱਲੇ ਨੂੰ ਝੱਲਿਆ ਖਾਲਸੇ ਨੇ।

[1]ਜਦੋਂ ਮਾਰ ਪਈ ਬੁੱਧੀ ਹਾਰ ਗਈ ਗੁਮਾਨ ਜ਼ਰਾ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ 'ਪਹਾਰੀਏ' ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾੜੀਏ ਹਾਰ ਸਮਝਕੇ ਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੇ।

ਮਚਜੋ ਘਮੰਡ[1] ਦਾਰੁਣਾ, ਕਹਾਂ ਲਗੇ ਸੁਨਾਈਯੇ।
ਰਹੇ ਲਗਾਇ ਓਜ ਮੂਢ, ਨਾ ਕਛੂ ਬਸਾਈਯੇ[1]।
ਪ੍ਰਬਾਜ ਸਾਰ ਸਾਰ ਸੰਗ, ਡੇਢ ਜਾਮ ਬੀਤਿਯੋ[1]।
ਹਜ਼ਾਰਹੂੰ ਖਪਾਇ ਬੀਰ, ਭਾ ਹੰਕਾਰ ਰੀਤਿਯੋ[1] ॥੪੨॥

[1]ਜੰਗ।

[1]ਵੱਸ ਨਾ ਚਲਿਆ।

[1]ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਜਦਿਆਂ ਡੇਢ ਪਹਿਰ ਬੀਤ ਗਿਆ। [ਪ੍ਰ=ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਰਸਪਰ। ਬਾਜ=ਵੱਜਿਆ]।

[1]ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਏ (ਵੈਰੀ)।

ਅਥਯੋ ਸਿਧਾਇ ਮਾਰਤੰਡ, ਬਾਰਨੀ ਦਿਸ਼ਾਨ ਕੋ[1]।
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਦ ਹੋਤਿ ਭਾ, ਅੰਧੇਰ ਮੋਂ ਭਯਾਨ ਕੋ[1]।
ਮਿਟੇ ਸੁ ਆਪ ਆਪ ਕੋ, ਹਟੇ ਪ੍ਰਬੀਰ ਹੂਟਿ ਕੈ[1]।
ਗੁਰੂ ਬਿਸਾਲ ਸੂਰਮਾ, ਰਹਯੋ ਮਵਾਸ ਜੂਟਿਕ[1] ॥੪੩॥

[1]ਪਸ਼ਚਮ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ। [ਸੰਸ:, ਵਾਰੁਣੀ]।

[1]ਭਯਾਨਕ ਅੰਧੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ।

[1]ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਸੂਰਮੇਂ ਥੱਕ ਕੇ ਹਟ ਗਏ। [ਸੰਸ:, ਪ੍ਰਵੀਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੂਰਮੇਂ]।

[1]ਜੁੱਟਕੇ।

ਦੋਹਰਾ:
ਡੇਰਾ ਕੀਨਸਿ ਦਲ ਸਕਲ, ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਅੰਗ ਲਰਿ ਜੰਗ[1]।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕੇ ਕਰਨ ਹਿਤ, ਉਤਰੇ ਬੀਰ ਸੁਸੰਗ[1] ॥੪੪॥

[1]ਲੜਦਿਆਂ ਜੰਗ ਵਿਚ।

[1]ਸੰਗੀਆਂ ਸਣੇ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਵਜੀਦਖਾਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੧॥

੪੨. [ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ। ਰਾਇ ਬਿਸਾਲੀ ਮੇਲ]

੪੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੩

ਦੋਹਰਾ:

ਭਯੋ ਖੇਤ ਦਾਰੁਨ ਮਹਾਂ, ਲੋਥ ਸੰਕੀਰਣ ਜਾਲ[1]।
ਕੂਕੈਂ ਜੰਬੁਕ ਆਨਿ ਕੈ, ਕੂਕਰ ਕੂਕਿ ਬਿਸਾਲ ॥੧॥

[1]ਸਾਰੀਆਂ (ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ) ਲੋਥਾਂ ਰਲੀਆਂ ਮਿਲੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਚੌਪਈ:

ਨਿਜਗਣ ਕੇ ਗਣ[1] ਲੈ ਕਰਿ ਸੰਗ।
[1]ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ।

ਬਿਚਰੇ ਰੁੱਦ੍ਰ ਰੁੱਦ੍ਰ ਕਰਿ ਅੰਗ[1]।
[1]ਰੁੱਦ੍ਰ ਸਰੀਰਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾਨਕ ਬਨਾਕੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਜੋਗਨੀ ਪੀਵਤਿ ਸ਼੍ਰੋਣ।
ਬੋਲ ਭਯੰਕਰ ਸੁਨਿਯਤਿ ਸ਼੍ਰੋਣ ॥੨॥
ਪਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਹਯ ਹਥਜਾਰ।
ਨਹਿਂ ਘਾਯਲ ਕੀ ਕਰੀ ਸੰਭਾਰ।
ਤਿਸ ਛਿਨ ਜੀਵਤਿ ਭੀ ਮਰਿ ਗਏ।
ਬਨ ਕੇ ਜੀਵ ਮਾਸ ਭਖਿ ਲਏ ॥੩॥
ਪਰੀ ਮਾਰ ਤੁਰਕਨਿ ਪਰ ਗਾਢੀ।
ਮਹਾਂ ਸੋਗ ਜੁਤਿ ਪੀਰਾ ਬਾਢੀ।
ਰਹਜੋ ਵਜੀਦਖਾਨ ਚਿਤ ਚਿਤਵਤਿ।
-ਇਹ ਮਮ ਲਸ਼ਕਰ ਪਰ ਕਜਾ ਬਿਤਵਤਿ[1] ॥੪॥
[1]ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੈ?

ਜਾਨੀ ਗਈ ਨ ਕੁਛ ਬੁਧਿ ਮਨ ਤੇ-।
ਝੁਰਜੋ ਪਾਇ ਪਰਾਜੈ ਰਨ ਤੇ।
-ਸਿੰਘ ਅਲਪ ਹੀ ਹਤੇ ਨ ਗਏ।
ਰਹੇ ਮਵਾਸੀ ਬਡ ਬਲ ਕਿਯੇ ॥੫॥
ਕੋਟ ਦੁਰਗ ਕੀ ਓਟ ਨ ਕੋਈ।
ਬੀਚ ਮਦਾਨ ਮੋਰਚੇ ਹੋਈ।
ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਬੀਰ ਤੁਰੰਗ।
ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਰਹਿਂ ਘਾਇਲ ਜੰਗ[1]- ॥੬॥
[1]ਜੰਗ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ।

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਰਹਜੋ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਹਿਂ ਮੂਰਖ ਲਹਜੋ।
ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀ ਗਯੋ।
ਭੂਪਚੰਦ ਹੰਡੂਰੀ ਲਹਜੋ ॥੭॥

ਮਿਲੇ ਜਾਇ ਝੁਕਿ ਕਰੀ ਸਲਾਮੂ।
ਭਾਖਜੋ ਗੁਰ ਅਹਿਵਾਲ ਤਮਾਮੂ।
'ਮਹਾਂ ਸੂਰਮਾ ਅਤਿ ਧਨੁ ਧਾਰੀ।
ਹਮ ਨਿਤ ਕਰਤਿ ਰਹੇ ਰਣ ਭਾਰੀ ॥ ੮ ॥
ਕਾਢਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਬਾਹਰ ਲਜਾਏ†।

†ਹੁਣ ਗਊ ਦੀ ਸਹੁੰ ਦੇਕੇ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਫ੍ਰੇਬ ਤੇ ਮਨੋਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੱਲਾ ਰਾਜਿਆਂ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੇਓਟੇ ਹੋ ਗਏ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਮਾਰ ਲਵਾਂਗੇ, ਇਹ ਗਲ ਬੀ ਸਾਫ ਹੋ ਗਈ।

ਅਬਿ ਗਹਿ ਲੈ ਹੈਂ ਜਾਨਿ ਨ ਪਾਏ।
ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਸਮੀਪ ਪਹੁੰਚਾਵੈ।
ਤਬਿ ਨਚਿੰਤ ਹ੍ਵੈ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਵੈਂ' ॥ ੯ ॥
ਕਹਜੋ ਵਜੀਦ ਖਾਨ ਨ੍ਰਿਪ ਸੰਗ।
'ਭਯੋ ਆਜ ਭੀ ਦੀਰਘ ਜੰਗ।
ਤੁਮ ਤਨ ਦੇ ਕਰਿ ਲਰਹਿ ਨ ਕੋਈ।
ਅਪਨਿ ਚਮੂੰ ਮੈਂ ਸਗਰੀ ਢੋਈ ॥ ੧੦ ॥
ਮਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਸੁਭਟ ਤੁਰੰਗ।
ਪਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਘਾਯਲ ਅੰਗ।
ਬੈਠਿ ਮੋਰਚਨਿ ਮਾਰ ਮਚਾਈ।
ਹਮ ਮਦਾਨ ਸਨਮੁਖ ਬਹੁ ਘਾਈ[1] ॥ ੧੧ ॥

[1]ਬਹੁਤੇ ਮਾਰੇ।

ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਪਾਵਹਿਂ ਜੰਗ।
ਸੰਭਾਰਹਿਂ ਮ੍ਰਿਤੁ ਘਾਯਲ ਅੰਗ।
ਪਰਸੌਂ ਦੇਹਿਂ ਜੋਰ ਬਹੁ ਲਰੈਂ।
ਘੇਰਿ ਚੁਗਿਰਦੇ ਗਹਿਬੋ ਕਰੈਂ' ॥ ੧੨ ॥
ਬੋਲਜੋ ਭੂਮਚੰਦ ਹੰਡੂਰੀ।
'ਰਾਵਰਿ ਕਹੀ ਬਾਰਤਾ ਰੂਰੀ।
ਤੁਮ ਮਾਲਿਕ ਹਮਰੇ ਅਬਿ ਆਏ।
ਸਰਬ ਸੁਧਾਰਹੁ ਕਾਜ ਸੁਹਾਏ' ॥ ੧੩ ॥
ਪੁਨ ਵਜੀਦ ਖਾਂ ਬੂਝਨਿ ਕਰੇ।
'ਗੁਰ ਬਿਰੋਧ ਕਿਹ ਕਾਰਨ ਪਰੇ।
ਬਹੁਰ ਨ ਮੇਲ ਤੁਮਾਰੋ ਹੋਵਾ।
ਚਿਰ ਤੇ ਲਰਹਿਂ ਅਬਹਿ ਲਗਿ ਜੋਵਾ' ॥ ੧੪ ॥

ਸੁਨਿ ਕੈ ਭੀਮਚੰਦ ਬਚ ਭਾਖਾ।
'ਕਹਹਿਂ ਕਹਾਂ, ਹਮ ਗੁਰ ਅਭਿਲਾਖਾ[1]।
ਸਭਿ ਇਕ ਸਮੈਂ ਮਿਲੇ ਤਿਨ ਜਾਈ[1]।
ਪਿਖਨਿ ਕਹਤਿ ਦੇਵੀ ਬਿਦਤਾਈ ॥੧੫॥
ਥਿਰੇ ਸਮੀਪ ਜਬਹਿ ਸਮੁਦਾਯਾ।
ਦੇਖਤਿ ਹਮ ਕੋ ਏਵ ਅਲਾਯਾ।
-ਸਿੱਖ ਬਨਹੁ ਲੇ ਪਾਹੁਲ ਮੇਰੀ।
ਕੇਸ ਕਾਛ ਰਖਿ ਰਹਤਿ ਬਡੇਰੀ ॥੧੬॥
ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਸੰਗ ਮੋਰ ਬਿਰੁੱਧਾ।
ਇਕਠੇ ਹੋਇ ਕਰੈਂ ਬਹੁ ਜੁੱਧਾ।
ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰਾ।
ਚਵਗੱਤੇ ਨਾਹਕ ਗਹਿ ਮਾਰਾ ॥੧੭॥
ਸੋ ਪਲਟਾ ਤਿਸ ਤੇ ਹਮ ਲੇਨੋ[†]।
ਦੇਸ਼ਨਿ ਲੂਟਿ ਉਜਾਰ ਸੁ ਦੇਨੋ।
ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਪੂਰਬ ਲਰਿ ਲੈਹੈਂ।
ਸੋ ਸਭਿ ਰਾਜ ਤੁਮਹਿਂ ਕੋ ਦੈਹੈਂ*- ॥੧੮॥
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਹਮ ਕੋ ਬਹੁ ਕਹ੍ਯੋ।
ਸੁਨਿ ਕੈ ਇਹੁ ਕੁਸੂਤ ਚਿਤ ਲਹ੍ਯੋ।
ਖ਼ੈਰ ਖ਼੍ਵਾਹ ਹਮ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇਰੇ।
ਇਹ ਤਿਨ ਸੋਚਹਿ[1] ਜੰਗ ਬਡੇਰੇ ॥੧੯॥
ਕਹਿ ਬਹੁ ਰਹ੍ਯੋ ਨ ਤਬਿ ਹਮ ਮਾਨੀ।
ਚਲਿ ਆਏ ਅਪਨੀ ਰਜਧਾਨੀ।
ਇਹੁ ਕਾਰਨ ਹੈ ਲਰਿਬੇ ਕੇਰਾ।
ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਝੇਰਾ ॥੨੦॥
ਅਬਿ ਆਏ ਤੁਮ ਭਲੀ ਸੁ ਹੋਈ।
ਜਿਮ ਉਚਰਹੁ ਹਮ ਕਰਿਹੈਂ ਸੋਈ।
ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹਮ ਜਾਨੋ।
ਕਰਨਿ ਬਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹਮ ਮਾਨੋ ॥੨੧॥
ਅਬਿ ਕੇ ਲਰਹੁ ਲਾਇ ਬਲ ਸਾਰੋ।
ਚਹੁੰ ਓਰ ਤੇ ਕਰਹਿਂ ਪ੍ਰਹਾਰੋ।

[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ।

[1]ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਮਿਲੇ ਸਾਂ।

[†]ਇਹ ਰਾਜੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਾਂ ਬਣਾ ਬਣਾਕੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਨਵਾਬ ਨੂੰ ਚਿਪ ਚੜੇ।

[1]ਤਿਸ (ਨੁਰੰਗੇ) ਨਾਲ।

ਫਤੇ ਕਰਹਿੰਗੇ ਗਨ ਕੋ ਗਹਿ ਕੈ।
ਹੁਇ ਹੈ ਸੁਜਸੁ, ਕਹੈ ਜਗ ਲਹਿ ਕੈ[1]'[†] ॥੨੨॥

[1]ਦੇਖਕੇ ਜਗਤ ਕਰੇਗਾ। [†]ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਗੁਫਤਗੂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਿਰਾਉ ਦਾ ਕਮਾਲ, ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਹੀਣੀ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਖਾਨਾ ਜੰਗੀ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਆਪੇ ਸਫੁੱਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਏਵ ਪਰਸਪਰ ਮਸਲਤ ਧਰਿ ਕੈ।
ਉਠੇ ਸਲਾਮ ਤੁਰਕ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ।
ਡੇਰੇ ਜਾਇ ਸੁ ਸੁਪਤੇ ਰਾਤਿ।
ਉਠੇ ਬਹੁਰ ਜਬਿ ਹੋਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ॥੨੩॥
ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਪਾਰ ਸੁ ਪੁਰੀ ਬਿਸਾਲੀ[1]।

[1]ਨਾਮ ਪੁਰੀ ਦਾ।

ਤਹਾਂ ਰਾਵ ਇਕ ਸੁਮਤਿ ਬਿਸਾਲੀ[1]।

[1]ਬੜੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਸੰਗ ਅਧਿਕ ਬਖੇਰਾ।
'ਭੀਮਚੰਦ ਬਡ ਠਾਨਜੋ ਬੈਰਾ ॥੨੪॥
ਪ੍ਰਥਮ ਲਰਜੋ ਹਾਰਜੋ ਮਤਿਮੰਦ।
ਦਿਯੋ ਮਰਾਇ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ।
ਜਮਤੁੱਲਾ ਭਾਊ ਮਰਿਵਾਯੋ।
ਅਪਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਭਟ ਗਿਰਵਾਯੋ[1] ॥੨੫॥

[1]ਮਰਵਾਏ।

ਮੂਰਖ ਕੋ ਬਸਿ ਚਲਜੋ ਨ ਕੋਈ।
ਬਹੁਰੋ ਕਰੀ ਕੁਮਤਿ ਬਡ ਜੋਈ।
ਸ਼ਸਤਰ ਧਰਨ ਧਰਮ ਕੋ ਤਜਾਗਾ।
ਨਿਰਬਲ ਦੀਨ ਰੰਕ ਮਗ ਲਾਗਾ[1] ॥੨੬॥

[1]ਨਿਤਾਣੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਤੇ ਕੰਗਾਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। (ਆਟੇ ਦੀ ਗਊ ਵਾਲੀ ਗਲ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ)।

ਰਾਜਾ ਅਪਰ ਕੌਨ ਇਮ ਕਰੈ।
ਧਰਮ ਛੋਰਿ ਲੱਜਾ ਪਰਹਰੈ।
ਤਸਕਰ ਸਮਸਰ ਪਠਿ ਕਰਿ ਪੰਮਾ।
ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਕੇ ਦ੍ਵਾਰ ਕੁਕੰਮਾ[1] ॥੨੭॥

[1]ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਕੁਕਾਜ ਕੀਤਾ।

ਆਨ ਧੇਨੁ ਕੀ ਦੀਨੀ ਜਾਇ।
ਨਹਿਂ ਰਾਜਨਿ ਤੇ ਲੱਜਜਾ ਪਾਇ।
ਗੁਰੂ ਬੀਚ ਬਰ ਲੀਨਿ ਸੁ ਮਾਨ।
ਤਜਜੋ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਧੀਰ ਨਿਧਾਨ ॥੨੮॥
ਧਰਮ ਧੁਰੰਧਰ ਜਿਮ ਕਰਿ ਗਏ।
ਅਪਰ ਕੌਨ ਮਾਨਹਿਂ ਇਮ ਦਏ[1]।

[1]ਸਹੁੰਆਂ) ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਬਹੁਰ ਨ ਟਰਯੋ ਮੂਢ ਮਤਿਮੰਦਾ।
ਕਰੇ ਅਵਾਹਨ ਤੁਰਕ ਬਿਲੰਦਾ ॥੨੯॥
ਬੈਠੇ ਵਹਿਰ ਦੁਰਗ ਨਹਿਂ ਕੋਟ।
ਹਿਤ ਲਰਿਬੇ ਕੁਛ ਕਰੀ ਨ ਓਟ।'
ਨਿਜ ਪਰਧਾਨ ਸੰਗ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ।
'ਹਮ ਚਢਿ ਆਨਹਿਂ ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਸਤਿਗੁਰ
॥੩੦॥
ਸਾਹਿਬ ਕਰਾਮਾਤ ਸੰਗ ਬੈਰ।
ਇਨ ਕੇ ਬੰਸ ਹੋਇ ਨਹਿਂ ਖ਼ੈਰ।
ਦੁਖ ਪਾਵਹਿਂਗੇ ਪਰਿ ਹੈਂ ਨਰਕ।
ਕਰਹਿਂ ਕੁਕਰਮ ਹੋਇ ਹੈਂ ਗ਼ਰਕ' ॥੩੧॥
ਤਯਾਰੀ ਕਰਤਿ ਅਰੂਢਯੋ ਰਾਵ।
ਦਰਸ਼ਨ ਪਰਸਨ ਕੋ ਉਰ ਚਾਵ।
ਜਿਤਿਕ ਸੈਨ ਅਪਨੀ ਲੇ ਸਾਥ।
ਆਨਿ ਮਿਲਯੋ ਜਹਿਂ ਬੈਠੇ ਨਾਥ ॥੩੨॥
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਨ ਪਰ ਸਿਰ ਧਰਯੋ।
ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਬਿਨਤੀ ਬਾਕ ਉਚਰਯੋ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਚਲਹੁ ਸੰਗ ਅਬਿ ਮੇਰੇ।
ਰਿਦੈ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਅਪਨੇ ਚੇਰੇ ॥੩੩॥
ਨਿਜ ਪਾਵਨ ਕਰਿ ਕਰੀਅਹਿ ਪਾਵਨ।
ਜਿਨ ਤੇ ਹੋਇ ਸਦਨ ਮਮ ਪਾਵਨ।
ਨਗਰ ਬਿਸਾਲੀ ਅਪਨੋ ਜਾਨਹੁ।
ਰਹਹੁ ਨਿਕੇਤਿ ਬਾਸ ਕੋ ਠਾਨਹੁ ॥੩੪॥
ਸਿੰਧ ਮੇਖਲਾ ਅਵਨੀ ਸਾਰੀ।
ਮਹਾਰਾਜ ! ਪ੍ਰਭੁ ਅਹੈ ਤੁਮਾਰੀ।
ਭੀਮਚੰਦ ਆਦਿਕ ਗਨ ਰਾਜੇ।
ਮੂਢਮਤੀ ਸਭਿ ਕਰਹਿਂ ਕੁਕਾਜੇ ॥੩੫॥
ਇਨ ਕੇ ਹੋਇ ਗਏ ਮੁਖ ਕਾਰੇ।
ਉਤਰੇ ਨਹੀਂ ਕਲੰਕ, ਪਖਾਰੇ[1]।
ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਅਧਿਕ ਸਯਾਮਤਾ ਲਾਗੈ।
ਸਕਲ ਕਲੰਕਤਿ ਕੁਲ ਕਿਯ ਆਗੈ
॥੩੬॥

[1]ਧੋਤਿਆਂ ਕਲੰਕ ਨਹੀਂ ਉਤਰੇਗਾ।

ਅਨਿਕ ਉਪਾਵਨਿ ਤੇ ਨਹਿਂ ਜੈ ਹੈ।
ਇਸ ਦਿਨ ਕੋ ਨਿਤ ਹੀ ਪਛੁਤੈ ਹੈਂ।
ਜਮਨਾ, ਗੰਗਾ, ਗਯਾ, ਬਨਾਰਸ।
ਤਹਾਂ ਨ ਮਿਟਹਿ ਇਨਹੁਂ ਮੁਖ ਕਾਰਸ ॥੩੭॥
ਜਾਇਂ ਹਿਮਾਚਲ ਬਦਰੀਨਾਥ।
ਤਹਿਂ ਭੀ ਮਿਟਹਿ ਨ, ਰਹਿ ਮੁਖ ਸਾਥ।
ਤੀਰਥ ਜਿਤਿਕ ਸਮੁੰਦ੍ਰਾਦਿਕ ਹੈਂ।
ਬਿਮਲ ਨ ਕਹੂੰ, ਸਦਾ ਇਨ ਧਿਕ ਹੈਂ[1] ॥੩੮॥

[1]ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ) ਕਿਤੇ ਬੀ ਉੱਜਲਾ ਨਹੀਂ (ਹੋਵੇਗਾ) ਸਦਾ ਧਿਕਾਰ ਰਹੇਗੀ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰ)।

ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੀ ਧੁਜਾ ਭਏ ਹੋ।
ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਥਿਏ ਹੋ।
ਸਰਬ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਦੀਪਕ ਦੀਪ[1]।

[1]ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼। (ਅ) ਸਰਬ ਸ਼ਿਰੋਮਣ ਦੀਪ (=ਜੰਬੂ ਦੀਪ) ਦੇ ਆਪ ਦੀਪਕ ਹੋ।

ਤੁਮਰੀ ਸਮਸਰ ਕੋ ਅਵਨੀਪ? ॥੩੯॥
ਰਾਮਚੰਦ ਜੈਸੇ ਤੁਮ ਬਾਨਾ।
ਹੋ ਅਤਿਰਥੀ ਸੁ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਮਾਨਾ।
ਜਿਮ ਗਿਰਵਰ ਪਰ ਜੁਤਿ ਪਰਵਾਰਾ[1]।
ਜਰਾਸੰਧ ਦਲ ਲੇ ਪਰਵਾਰਾ[1] ॥੪੦॥

[1]ਪਹਾੜ ਪਰ ਪਰਵਾਰ ਸਹਿਤ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਨੂੰ).....।

[1]ਘੇਰ ਲਿਆ।

ਲਖਨਿ ਬਿਖੈ ਆਵਤਿ ਬਿਧਿ ਸੋਏ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਚੰਦ ਕੇ ਤਨ ਤੁਮ ਹੋਏ।
ਨਰ ਲੀਲਾ ਕੇ ਬਨਿ ਅਨੁਸਾਰੀ।
ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਉਪਕਾਰੀ ॥੪੧॥
ਨਾਂਹਿ ਤ ਲਾਖਹੁਂ ਦਲ ਬਹੁ ਭਾਰੇ।
ਮਰਹਿਂ ਛਿਨਕ ਮਹਿਂ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ।
ਨਹਿਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਹ ਲਖਹਿਂ ਤੁਹਾਰੋ।
ਪਰਹਿਂ ਨਰਕ ਮਹਿਂ ਲਹਿਂ ਦੁਖ ਭਾਰੋ ॥੪੨॥
ਅਪਨੋ ਨਗਰ ਜਾਨ ਕਰਿ ਧਾਮੂ।
ਰਚਨ ਜੰਗ ਤੇ ਕਰਹੁ ਅਰਾਮੂ।'
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬੈਨ।
ਕਰਜੋ ਬਿਲੋਕਨ ਕਰੁਨਾ ਨੈਨ ॥੪੩॥

'ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਤਪਯੋ ਤਪ ਜਬੈ।
ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਭੀ ਕੀਨਸਿ ਤਬੈ।
ਤਿਸ ਕੋ ਫਲ ਤੋ ਕਹੁ ਹੁਇ ਆਯੋ।
ਚਾਹਤਿ ਬੰਧਨ ਅਪਨਿ ਗਵਾਯੋ ॥੪੪॥
ਉਪਜੀ ਸੁਮਤਿ ਆਨ ਇਸ ਸਮੈਂ।
ਨ੍ਰਿਭੈ ਹੋਇ ਗੁਰ ਘਰ ਕੋ ਨਿਮੈਂ[1]।
ਸਭਿ ਕੇ ਸੰਗ ਹਮਾਰ ਬਖੇਰਾ।
ਬਿਨ ਬਿਚਾਰ ਆਯੋ[1] ਇਸ ਬੇਰਾ ॥੪੫॥
ਹੈ ਜੇ ਕਰਿ ਇਮ ਭਾਉ ਤੁਮਾਰੇ।
ਗਮਨਹਿਂ ਨਗਰ ਬਿਸਾਲਿ ਮਝਾਰੇ।
ਤੂੰ ਚਲਿ ਪ੍ਰਥਮ ਅਪਨਿ ਘਰਿ ਮਾਂਹੀ।
ਹਤਿਬੇ ਰਿਪੁ ਹਮ ਮਿਟਹਿਂ ਸੁ ਨਾਂਹੀ ॥੪੬॥
ਕਰਹਿਂ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਕੇਰਿ ਸੰਘਾਰਨਿ।
ਆਵਹਿਂਗੇ ਰਚਿ ਕੇ ਰਣ ਦਾਰੁਨ।
ਤੁਰਕਨਿ ਅਰੁ ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਗੁਮਾਨ।
ਕਰੌਂ ਹਾਨ ਘਾਲਉਂ ਘਮਸਾਨ ॥੪੭॥
ਰਾਜ ਤੇਜ ਇਨ ਕੁਲ ਤੇ ਖੋਵੌਂ।
ਕੁਮਤਿ ਕੁਕਰਮੀ ਪਾਪੀ ਜੋਵੌਂ।
ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਹਮ ਰਚਿ ਦੀਨ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਲੈ ਹੈ ਛੀਨ ॥੪੮॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਾਲਕਾ ਕੀ ਬਹੁ ਅਹੈ।
ਅਵਲੋਕਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਕੋ ਦਹੈ।
ਚਢਹੁ ਰਾਵ, ਹਮ ਆਇਂ ਪਿਛੇਰੇ।
ਘਾਲਹਿਂ ਤੋਹਿ ਨਗਰ ਮਹਿਂ ਡੇਰੇ' ॥੪੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਬਿਸਾਲੀ ਰਾਵ ਮਿਲਨਿ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦੋਇ ਚੱਤ੍ਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੨॥

[1]ਨਿਵਿਆਂ ਹੈਂ।

[1]ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਪਨੇ ਲਈ ਫਲ) ਬਿਚਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਆਏ ਹੋ।

੪੩. [ਜੰਗ]

੪੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੪

ਦੋਹਰਾ:

ਬਹੁਰ ਬਿਸਾਲੀ ਰਾਵ† ਕਹਿ, 'ਰਣ ਤੁਮ ਕਰੇ ਬਿਸਾਲ।
ਬਿਨਾ ਲਰੇ ਹੀ ਚਢਿ ਚਲਹੁ, ਅਪਨਿ ਸਮਾਜ ਸੰਭਾਲਿ ॥੧॥

†ਸਾਨੂੰ ਖੋਜ ਕਰਨ ਤੇ ਪਤਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸਲਾਹੀ ਚੰਦ ਸੀ। ਤਵਾ: ਖਾ: ਨੇ ਨਾਮ ਧਰਮਪਾਲ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਰਾਜਾ ਧਰਮੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਅੱਲ ਹੋਸੀ। ਇਸ ਰਾਜੇ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਭ ਰਾਜੇ ਕੇਸ਼ਾਧਾਰੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਸਥਾਨ ਉੱਥੇ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਰਾਉ ਹੁਣ ਤਕ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਚੜ੍ਹਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਲਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਟਿਕੇ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਟਿਕਾਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਦੇ ਟਿਕਾ ਰਾਮ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੀ ਸਾਖ ਭਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਨਵੀਨ ਅਕਾਲੀ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੈ ਭੀਤ ਕਰ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਚਰਜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹੁਣ ਬੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ।

ਚੌਪਈ:

ਭੀਮ ਚੰਦ ਆਦਿਕ ਗਨ ਰਾਜੇ।
ਇਨਹੁਂ ਕਰੇ ਬਡ ਪਾਪਨਿ ਕਾਜੇ[1]। — [1]ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਕੰਮ।
ਤਿਸੀ ਪਾਪ ਤੇ ਇਹ ਖਪਿ ਜੈ ਹੈਂ।
ਨਹੀਂ ਕੁਸ਼ਲ ਕੇ ਸਹਿਤ ਥਿਰੈ ਹੈਂ ॥੨॥
ਤੁਰਕ ਆਪ ਹੀ ਗਮਨਹਿਂ ਪਾਛੇ[1]। — [1]ਪਿਛੇ ਮੁੜ ਜਾਣਗੇ।
ਕਜੋਂ ਪ੍ਰਭੁ ਜੰਗ ਆਪ ਅਬਿ ਬਾਂਛੇ।'
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਧੀਰ।
ਕਹਜੋ 'ਚਲਹੁ ਲੇ ਸੰਗ ਬਹੀਰ[1] ॥੩॥ — [1]ਇਥੇ ਵਹੀਰ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਜਨਤਾ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਾਸੀ, ਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕ।
ਹਮ ਇਸ ਤੁਰਕ ਸੰਗ ਕਰਿ ਜੰਗ।
ਭੂਪ ਗੁਮਾਨ ਕਰਹਿਂ ਸਭਿ ਭੰਗ।
ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਰਨ ਬਿਖੈ ਬਿਖੇਰੌਂ।
ਤੋਲ ਲਰਾਈ[1] ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹੇਰੌਂ ॥੪॥ — [1]ਲੜਾਈ ਦਾ ਤੋਲ।
ਨਾਂਹਿਤ ਬਾਦੀ ਤੁਰਕ ਮਹਾਨੈ।
-ਬਿਨਾ ਲਰੇ ਮਿਟਿਗੇ- ਮਨ ਜਾਨੈਂ।'
ਕਹਿ ਬਹੁ ਰਹਜੋ ਰਾਵ ਤਿਸ ਬਾਰੀ।
ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਕਹੀ ਬਾਤ ਉਰ ਧਾਰੀ ॥੫॥
ਲਏ ਬਿਹੀਰ ਸੰਗ ਕੋ ਚਾਲਾ।
ਨਗਰ ਬਿਸਾਲੀ ਧੀਰ ਬਿਸਾਲਾ।
ਲੈ ਪਹੁੰਚਜੋ ਜਬਿ ਤਟ ਦਰੀਆਉ।
ਕੁਛ ਬਿਹੀਰ ਕੋ ਪਾਰ ਲੰਘਾਉ ॥੬॥
ਬਜਵਾਯਹੁ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।

ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਹੋਯਸਿ ਤਜਾਰਾ।
ਪਾਇ ਦੁਗੁਲਕਾ ਜ੍ਵਾਲਾਬਮਣੀ।
ਕਰੀ ਤਜਾਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰਨਿ ਮਦ ਸ਼ਮਣੀ[1]† ॥੭॥ — [1]ਵੈਰੀ ਦਾ ਮਦ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ। †ਪਾ:-ਦਮਣੀ।
ਸਤਿਗੁਰ ਖੱਚਰ ਤੀਰਨਿ ਕੇਰੀ।
ਰਖੀ ਸੰਗ ਸੋ ਲਾਇ ਘਨੇਰੀ।
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਬੀਰ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਧੀਰ ॥੮॥
ਇਨ ਕੇ ਜੁਤਿ ਅਸਵਾਰ ਹਜ਼ਾਰ।
ਕਰੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੇ ਲਾਰ।
ਸਹਿਬਚੰਦ ਮਹਾਂ ਬਲਿ ਜੋਧਾ।
ਰਿਪੁ ਮਾਰਨਿ ਕੋ ਬਰਧਸਿ[1] ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੯॥ — [1]ਵਧਿਆ।
ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੇ ਹੈਂ।
ਨਮਸਕਾਰਨੀ ਹਾਥ ਧਰੇ ਹੈਂ।
[1] 'ਰਹੈ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਮ ਆਗੇ[2]। — [1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ:-। [2]ਸਾਡੇ ਅੱਗੇ ਰਹਿਣ।
ਦੁਸ਼ਮਨ ਗੰਜਹਿ ਜੰਗ ਸੁ ਜਾਗੇ[1] ॥੧੦॥ — [1]ਭਾਵ ਜੰਗ ਹੋ ਪਿਆਂ ਤੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰੇ। (ਅ) ਜੰਗ ਵਿਚ ਸੁਚੇਤ ਹੋਕੇ।
ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਪਿਛਾਰੀ ਰਹੈ।
ਹਤਹਿ ਦੁਸ਼ਟ ਜਬਿ ਆਵਤਿ ਲਹੈ।
ਅਪਰ ਖਾਲਸਾ ਸੰਗ ਹਮਾਰੇ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨਹਿਂ ਪਰਵਾਰੇ[1]' ॥੧੧॥ — [1]ਘੇਰਾ ਪਾ ਕੇ।
ਇਮ ਜਬਿ ਕੂਚ ਗੁਰੂ ਕੋ ਜਾਨਾ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਉਮਡੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਮਹਾਨਾ।
ਭੂਮ ਅਕਾਸ਼ ਏਕ ਹੁਇ ਗਯੋ।
ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਇਕ ਸਮ ਤਬਿ ਭਯੋ ॥੧੨॥
ਉਡੀ ਧੂਲ ਸੂਰਜ ਤਬਿ ਛਾਯੋ।
ਉਮਡੇ ਚਲਿ ਕੈ ਜਲ ਨਿਧਿ ਧਾਯੋ[1]। — [1]ਮਾਨੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਧਾਇਆ ਹੈ।
ਦੁੰਦਭਿ ਢੋਲ ਪਟਹਿ ਸ਼ਰਨਾਈ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਬਾਜ ਉਠੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੩॥
ਇਕ ਹੀ ਬਾਰ ਤੜਾਭੜ ਹੋਈ।
ਭੁਰਜੇ ਧਾਨ ਭਾਠ ਜਿਮ ਕੋਈ।
ਇਕ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਲਸੇ ਕੀਨਿ।

ਦੁਇ ਦੁਇ ਕਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਤੇ ਹੀਨ ॥੧੪॥
ਲਗਹਿ ਦੁਗਾੜਾ[1] ਫੋੜ ਸਰੀਰ। [1]ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਕੱਠੀਆਂ।
ਦੜਦੜ ਪੜਹਿਂ ਧਰਾਪਰ ਬੀਰ।
ਤੋੜਾ ਮੋੜਿ ਕਲਾ ਪਰ ਜੜੈਂ।
ਡੰਭੈਂ ਪਲੀਤੇ ਤਬਿ ਛੁਟਿ ਪੜੈਂ ॥੧੫॥
ਘਾਲਜੋ ਘੇਰਾ ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ।
ਬਾਮ ਦਾਹਿਨੇ ਅੱਗ੍ਰ ਪਿਛਾਰੀ।
ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੇ ਬਾਨਾ।
ਹਤਹਿਂ ਰਿਪੁਨਿ ਤਨੁ ਕਰਿ ਕਰਿ ਤਾਨਾ[1] ॥੧੬॥ [1]ਪੂਰਾ) ਤਾਣ ਲਾਕੇ ਬਾਣ ਸੰਧਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵੈਰੀ ਦੇ ਤਨ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਦਿਕ ਸਿੰਘ।
ਬਿਚਰੇ ਰਣ ਜਿਮ ਮ੍ਰਿਗ ਪਰ ਸਿੰਘ।
ਆਗੈ ਲਰਤਿ ਭਯੋ ਕਰਿ ਜੋਰ।
ਘਾਲਿ ਘਨੋ ਘਮਸਾਨੈਂ ਘੋਰ ॥੧੭॥
ਰਿਪੁਨਿ ਧਕਾਵਤਿ ਚਲਤਿ ਅਗਾਰੀ।
ਦਰੜਤਿ ਜਾਤੇ ਗਿਰੇ ਸੁਮਾਰੀ[1]। [1]ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ (ਐਸਿਆਂ ਨੂੰ) ਦਰੜਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਅ) (ਧਕਾਂਵਦਿਆਂ) ਜੋ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਸੋ ਦਰੜੀਕੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਬਾਮ ਦਾਹਿਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪ।
ਦੁਸ਼ਟਨ ਹਨਹਿਂ ਐਂਚਿ ਦ੍ਰਿੜ ਚਾਂਪ ॥੧੮॥
ਬਾਮ ਹਾਥ ਤੇ ਕਬਹੂੰ ਚਲਾਵੈਂ।
ਕਬਹੂੰ ਦਹਿਨੇ ਰਿਪੁਨਿ ਤਕਾਵੈਂ।
ਜਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਦੇਖੈਂ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਜੋਰ।
ਤਿਸ ਕਰ ਗਹਿ ਕੈ[1] ਛੋਰਹਿਂ ਘੋਰ ॥੧੯॥ [1]ਉਸੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਕੇ।
ਸ਼ੂੰਕੈਂ ਖਪਰੇ ਸਰਪ ਸਮਾਨਾ।
ਇਕ ਦੁਇ ਤ੍ਰੈ ਚਹੁ ਬੇਧਤਿ ਬਾਨਾ।
ਸੂਕੇ ਨਿਕਸਹਿਂ[1] ਪਾਰ ਪਰੰਤਾ। [1]ਤੀਰ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਦੀ ਉਪਮਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।
ਹਯ ਭਟ ਬ੍ਰਿੰਦਨ ਕੋ ਉਥਲੰਤਾ ॥੨੦॥
ਪਾਛੇ ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਜੁਝਾਰਾ।
ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਕਰਹਿ ਸੁਮਾਰਾ[1]। [1]ਮਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਜਿਸ ਕੇ ਲਗਹਿ ਜਾਚਹਿ ਪਾਨੀ।
ਗਿਰੈ ਤੁਰੰਗ[1] ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਹਾਨੀ [1]ਘੋੜੇ ਤੋਂ।

॥੨੧॥
ਪਿਖਿ ਸਿਰੰਦ ਸੂਬਾ ਅਭਿਮਾਨੀ।
ਬਿਸਮਜੋ ਖਾਂ ਵਜੀਦ ਮਤਿ ਹਾਨੀ।
-ਜੰਗ ਭਯੰਕੁਰ ਬਡ ਘਮਸਾਨਾ।
ਪ੍ਰਥਮ ਨ ਦੇਖਜੋ ਅਸ ਕਿਸ ਥਾਨਾ-
॥੨੨॥
ਸਗਰੋ ਲਸ਼ਕਰ ਪ੍ਰੇਰਨ ਕਰਜੋ।
'ਲਰਹੁ ਅੱਗ੍ਰ ਹ੍ਵੈ ਕਜੋਂ ਮਨ ਡਰਜੋ।
ਦਗੀ ਤੋਪ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਦਲ ਤੇ।
ਮਾਰਤਿ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਦਲਮਲਤੇ ॥੨੩॥
ਢੂਕਹਿਂ ਹੇਲ ਘਾਲ ਜੁਤਿ ਜ਼ੋਰ।
ਗੁਲਕਾ ਲਗਤਿ ਦੇਤਿ ਮੁਖ ਤੋਰਿ।
ਗੂਜਰ ਰੰਘਰ ਆਦਿ ਗਵਾਰੇ।
ਪੈਦਲ ਢੂਕੀ ਆਨਿ ਹਜ਼ਾਰੇ ॥੨੪॥
ਭੀਮਚੰਦ ਪ੍ਰੇਰੀ ਨਿਜ ਸੈਨਾ।
ਮਰਿ ਮਰਿ ਗਿਰਹਿਂ ਨਿਹਾਰਨਿ ਨੈਨਾ।
ਭੂਪਚੰਦ ਹੰਡੂਰੀ ਕ੍ਰੋਧਾ।
ਲੈ ਲੈ ਸਾਥ ਆਪਨੇ ਜੋਧਾ ॥੨੫॥
ਵਧਿਕੇ ਚਹਿਂ ਪਹੁਂਚਜੋ ਦਲ ਨੇਰੇ।
ਗੁਲਕਾ ਬਾਨ ਖਾਇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ।
ਠਟਕ ਰਹਹਿ ਨਹਿਂ ਚਰਨ ਉਠਾਵਹਿ।
ਤਹਿਂ ਥਿਰ ਹੋਇ ਰੌਰ ਕੋ ਪਾਵਹਿ ॥੨੬॥
ਜਥਾ ਸ਼ੇਰ ਕੇ ਤੀਰ ਨ ਹੋਵੈ।
ਤਥਾ ਭਯੰਕੁਰ ਸਿੰਘਨ ਜੋਵੈ।
ਰਣ ਕੇ ਪਿਖਤਿ ਬੀਰਤਾ ਹਾਲੀ।
ਨਹਿਂ ਪਿਖੀਅਤਿ ਕਿਸ ਧੀਰ ਬਿਸਾਲੀ
॥੨੭॥
ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ ਗੁਰ ਜਾਵੈਂ।
ਅਰਹਿ ਜੁ ਅੱਗ੍ਰ ਧਕੇਲਤਿ ਧਾਵੈਂ।
ਚਹੂੰ ਓਰ ਰੌਰਾ ਬਹੁ ਮਾਚੇ।
ਨਿਕਟ ਨ ਹੋਹਿ ਸਕਹਿਂ ਗੁਰ ਸਾਚੇ[1] [1]ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।
॥੨੮॥

ਗੁਲਕਾ ਸਰ ਬਰਖਹਿਂ ਇਕਸਾਰ।
ਅਸ ਕੋ ਬੀਰ ਰਹੈ ਧ੍ਰਿਤ ਧਾਰਿ।
ਘੇਰਜੋ ਜਾਇ ਗੁਰੂ[1] ਚਹੁੰ ਓਰੇ। — [1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ।
ਅਸ ਉਪਮਾ ਹੋਵਤਿ ਤਿਸ ਠੌਰੇ ॥੨੯॥
[1]ਗੁਰ ਦਲ ਚੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿਲੰਦੇ। — [1]ਗੁਰੂ ਕਾ ਦਲ ਚੰਦ ਵਾਂਙੂ ਵਡੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਰੂਪੀ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਚੋਂ ਟੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਉਪਮਾਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ:-।
ਚਲੇ ਜਾਹਿਂ ਰਿਪੁ ਤਾਰਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦੇ।
ਸਿੰਘਨ ਦਲ ਜਿਮ ਮੰਦਰ ਪਰਬਤ[1]। — [1]ਮੰਦ੍ਰਾਚਲ ਪਰਬਤ ਵਤ।
ਮਥਨ ਸਮੈਂ ਸੁਰਅਸੁਰ ਸੁ ਜਿਤ ਕਿਤ[1] ॥੩੦॥ — [1]ਰਿੜਕਣ ਵੇਲੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੈਤਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ (ਹਨ ਪਹਾੜੀਏ ਤੇ ਤੁਰਕ)।
ਰੋਕ ਰਹੇ ਸੁ ਰੁਕਤਿ ਨ ਕੈਸੇ।
ਬਿਚ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੀ ਪਤਿ[1] ਜੈਸੇ। — [1]ਵਿਸ਼ਨੂੰ।
ਹਤਿ ਰਾਵਨ[1] ਜਿਮ ਲੰਕਾ ਨਗਰੀ। — [1]ਰਾਵਣ ਦੇ ਮਾਰਨ ਵੇਲੇ......।
ਤਿਮ ਸੈਨਾ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਸਗਰੀ ॥੩੧॥
ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਲ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਕੋ ਘੇਰਾ।
ਸੋ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਹੈ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਫੇਰਾ।
ਰਾਮਚੰਦ ਸਮ ਸਤਿਗੁਰ ਸ਼ੋਭਾ।
ਲਛਮਨ ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੋਭਾ ॥੩੨॥
ਜਰਾਸੰਧ ਕੀ ਸੈਨ ਚੁਫੇਰੇ।
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਹਲੀ[1] ਜਿਮ ਲੀਨਸਿ ਘੇਰੇ। — [1]ਬਲਭੱਦ੍ਰ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ।
ਜਾਦਵ ਦਲ ਜੁਤਿ ਜਿਮ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤਿਮ ਛਬਿ ਪਾਵੈਂ ॥੩੩॥
ਤੁਰਕਨਿ ਲਸ਼ਕਰ ਗਿਰਪਤਿ ਕੇਰਾ।
ਜਨੁ ਉਮਡੇ ਘਨ ਪਾਯਹੁ ਘੇਰਾ।
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੂਰਜ ਕੋ ਰੋਕੈਂ[1]। — [1]ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰੂਪੀ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।
ਕਿਰਨੈ ਬਾਨ ਧਸੈਂ ਜੁਤਿ ਫੋਕੈਂ[1] ॥੩੪॥ — [1]ਬਾਗੜ ਸਣੇ ਤੀਰਾਂ ਰੂਪੀਂ ਕਿਰਨਾਂ ਧਸਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ (ਵੈਰੀ ਰੂਪ ਬਦਲਾਂ ਵਿਚ) [ਫੋਕ=ਬਾਗੜ]।
ਚੰਦ ਸਹਾਇਕ ਜਿਮ ਚਲਿ ਆਵੈ।
ਤਿਮ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਮਾ ਪਾਵੈ।
ਉਡਗਨਿ ਕੇ ਸਮ ਸਿੰਘ ਘਨੇਰੇ।

ਨਭ ਮਹਿਂ ਚਲੇ ਜਾਹਿਂ ਤਿਮ ਹੇਰੇ ॥੩੫॥
ਸਿਮਟੀ ਤੜਿਤਾ[1] ਜਨੁ ਇਕ ਥਾਇਂ। [1]ਬਿਜਲੀ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮੇਘ ਘਿਰੇ ਸਮੁਦਾਇ[1]। [1]ਸਮੂਹ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਘੇਰੀ ਹੋਈ ਬਿਜਲੀ।
ਨਭ ਮਹਿਂ ਚਲਹਿ ਜਾਹਿਂ ਤਿਸ ਬੇਰੇ।
ਤਿਮ ਘੇਰੇ ਮਹਿਂ ਗੁਰੂ ਸੁ ਹੇਰੇ ॥੩੬॥
ਦੇਖ੍ਯੋ ਸੰਘਰ ਅਤਿਸ਼ੈ ਮਾਚੇ।
ਉਰ ਅਨੰਦ ਰਾਚੇ ਗੁਰ ਸਾਚੇ।
ਸੂਰਨਿ ਕੇ ਮੁਖ ਉਘਰਤਿ ਲਾਲੀ।
ਹਤਹਿਂ ਰਿਪੁਨ ਧਰਿ ਧੀਰ ਬਿਸਾਲੀ ॥੩੭॥
ਜੋਗਨਿ ਗਨ ਮਾਰਤਿ ਕਿਲਕਾਰੀ।
ਨਾਚਤਿ ਪ੍ਰੇਤ ਬਜਾਵਤਿ ਤਾਰੀ।
ਭਰਿ ਭਰਿ ਖੱਪਰ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕੇਰੇ।
ਪੀ ਪੀ ਲੇਤਿ ਡਕਾਰ ਬਡੇਰੇ ॥੩੮॥
ਗ੍ਰਿੱਧ ਬ੍ਰਿੱਧ ਆਮਿਖ ਕਉ ਖਾਇ।
ਜੰਬੁਕ ਮਨ ਮਹਿਂ ਰਹੈਂ ਅਘਾਇ।
ਦਾਰੁਣ ਕੇਤ ਬਿਦਾਰਣ ਜੋਏ[1]। [1]ਜੋ ਭਿਆਨਕ ਰਣ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਨਾਸ ਹੋਏ (ਉਹ)।
ਗਮਨੇ ਸੁਰਗ ਬਿਦਾ ਰਣ ਹੋਏ[1] ॥੩੯॥ [1]ਰਣ ਤੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਕੇ ਸ੍ਵਰਗ ਨੂੰ ਗਏ।
ਸੂਰ ਬਰੇ ਹੂਰਨ ਮੁਖ ਰੂਰੇ।
ਤਊ ਨਾ ਜਾਤਿ ਮਹਾਂ ਰਿਸ ਪੂਰੇ[1]। [1]ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਭਰੇ ਸੂਰਮਿਆਂ (ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੋ) ਹੂਰਾਂ ਵਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਤਦ ਬੀ ਸ੍ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਭਾਵ ਲੜਨ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਦੇਹ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਬੀ ਮੱਠਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।
ਲੋਥ ਸੰਕੀਰਣ ਬਣ ਸਭਿ ਹੋਵਾ[1]। [1]ਸਾਰਾ ਬਨ ਲੋਥਾਂ ਨਾਲ ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਬਿਥਰਯੋ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਹੋਵਾ ॥੪੦॥
ਕਹੌਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਰਣ ਘਮਸਾਨਾ।
ਪਰੇ ਦੁਸ਼ਟ ਲਾਯਹੁ ਬਡ ਤਾਨਾ।
ਕੁਛ ਬਸਿ ਚਲ੍ਯੋ ਨ ਦੁਸ਼ਮਨ ਹਾਰੇ।
ਪਹੁੰਚੇ ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਕੇਰ ਕਿਨਾਰੇ ॥੪੧॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤਰਥ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤੀਨ ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੩॥

੪੪. [ਘਮਸਾਨ। ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ]

੪੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੫

ਦੋਹਰਾ:

ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਸਲਿਤਾ ਕੇ ਨਿਕਟ, ਪਰਜੋ ਜੰਗ ਕੋ ਜੋਰ।
ਬਰਖਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨ ਕੀ ਪਰੈ, ਗੋਰਾ ਗੋਰੀ ਘੋਰ ॥੧॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਰਿਸੇ ਬੀਰ ਜੁਟੇ। ਰਿਦੇ ਸੀਸ ਫੁਟੇ।
ਤੁਫੰਗੈਂ ਤੜਾਕੈਂ। ਸੁ ਗੋਰੀ ਸੜਾਕੈਂ ॥੨॥
ਚਲੈਂ ਤੀਰ ਤੀਖੇ। ਬਿਖੀਚੈ ਸਰੀਖੇ[1]।
[1]ਸੱਪਾਂ ਵਰਗੇ।
ਕਰੇ ਪੁੰਜਾ ਹੇਲਾ। ਮਹਾਂ ਰੌਰ ਮੇਲਾ ॥੩॥
ਹਲਾ ਹੱਲ ਮਾਚੀ। ਲਹੂ ਧੂਲ ਰਾਚੀ।
ਭਈ ਲੋਥ ਪੋਥੇ। ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਾਨ ਥੋਥੇ ॥੪॥
ਸੁ ਨੈਨਾ ਉਘਾਰੇ। ਪਰੇ ਸੂਰ ਮਾਰੇ।
ਤਬੈ ਭੀਮਚੰਦੰ। ਬਿਲੋਕੈਂ ਸੁ ਬ੍ਰਿੰਦੰ ॥੫॥
-[1]ਬਡੀ ਸੈਨ- ਜਾਨੀ। -ਨਹੀ ਨੀਯਰਾਨੀ।
[1]ਪਹਾੜੀਆਂ) ਜਾਣਿਆਂ (ਕਿ ਸਾਡੀ) ਵੱਡੀ ਸੈਨਾ ਬੀ (ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ) ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਢੁੱਕ ਸਕੀ।
ਹਿਲੇ ਸਿੰਘ ਨਾਂਹੀ। ਰਹੇ ਧੀਰ ਮਾਂਹੀ- ॥੬॥
ਬੁਲਜੋ ਭੂਪਚੰਦੰ। 'ਸੁਨੋ ਹੋਸ਼ਵੰਦੰ!
ਚਮੂੰ ਸ਼ਾਹ ਭਾਰੀ। ਹਮੋ ਨੇ ਹਕਾਰੀ ॥੭॥
ਦੁਰੇ ਕੋਟ ਨਾਂਹੀ[1]। ਮਦਾਨੰ ਕਿ ਮਾਂਹੀ।
[1]ਜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੀ ਤਕੜਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾ ਹਾਰਿਆ ਤਾਂ.....।
ਰਹੈ ਗੋ ਕਰਾਰਾ। ਗੁਰੂ ਜੇ ਨ ਹਾਰਾ ॥੮॥
ਕਹੌਂ ਫੇਰ ਕੈਸੇ। ਤਜੈ ਧੀਰ, ਵੈਸੇ[1]।
[1]ਫਿਰ ਕਹੋ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੀਰਜ ਛੱਡੇਗਾ, ਵੈਸੇ (ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਲੇ ਕੋਟ ਮੱਲ ਬੈਠਾ)।
ਅਬੈ ਜੇ ਨ ਮਾਰਾ। ਗਹਜੋ ਕੈ ਨ ਭਾਰਾ[1] ॥੯॥
[1]ਭਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ ਨਾ ਫੜੇ ਗਏ। (ਅ) (ਜੇ) ਭਾਰੇ (ਗੁਰੂ ਨੂੰ) ਨਾ ਫੜ ਲਿਆ।
ਪੁਨੰ ਕੌਨ ਮਾਰੈ। ਕਿਸੂ ਤੇ ਨ ਹਾਰੈ।
ਮਹਾਂ ਧੀਰ ਧਾਰੈ। ਹਮੂ ਕੋ ਪ੍ਰਹਾਰੈ ॥੧੦॥

ਦੋਹਰਾ:

ਗਮਨੌਂ ਸੂਬੇ ਨਿਕਟ ਅਬਿ,
ਕਰੇ ਚਮੂੰ ਕੋ ਜ਼ੋਰ।
ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਘੇਰਿਯੇ, ਗਹਿ ਲੀਜੈ

ਇਸ ਠੌਰ ॥੧੧॥
ਲਲਿਤਪਦਛੰਦ:
ਬਹੁਰੋ ਘਾਤਿ ਹਾਥ ਨਹਿਂ ਆਵੈ
ਹੁਇ ਮਵਾਸ ਕਿਸ ਥਾਨਾ।
ਸ਼ਾਹੁ ਹੁਕਮ ਭੀ ਪਕਰਨਿ ਕੇਰਾ
ਨਾਂਹਿ ਤ ਕਰਿ ਦਿਹੁ ਹਾਨਾ ॥੧੨॥
ਹੋਇ ਨ ਐਸੀ ਪਾਰ ਉਤਰ ਕਰਿ
ਘਨੀ ਮਚਾਵੈ ਮਾਰਾ।
ਆਗਾ ਘੇਰਿ ਹੇਲ ਕੋ ਘਾਲਹੁ
ਪਕਰ ਲੇਹੁ ਇਸ ਬਾਰਾ' ॥੧੩॥
ਗਮਨਜੋਂ ਤਬਿ ਵਜੀਦ ਖਾਂ ਪਾਸੀ
ਸਗਰੀ ਬਾਤ ਸੁਨਾਈ।
ਕਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰਨ[1] ਚਮੂੰ ਘਨੀ ਤਬਿ
ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਉਮਡਾਈ ॥੧੪॥
ਆਪ ਵਜੀਦ ਖਾਨ ਭੀ ਸਰਕਜੋ[1],
ਢੁਕੇ ਨਰੇਸ਼ ਪਹਾਰੀ।
ਗੂਜਰ ਰੰਘਰ ਤੁਰਕ ਗਿਨਹਿ ਕੋ,
ਕਰਹਿਂ ਧਕੇਲ ਅਗਾਰੀ ॥੧੫॥
ਮਹਾਂ ਧੂਮ ਮਾਚੀ ਤਿਸ ਥਲ ਮਹਿਂ
ਢੁਕੇ ਆਨਿ ਤਬਿ ਨੇਰੇ।
ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਜੁਥਪਤਿ[1] ਗੁਰ ਕੋ,
ਕ੍ਰੁੱਧਤਿ ਜੁੱਧ ਬਡੇਰੇ ॥੧੬॥
ਸਿਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਖੈਂਚਿ ਕਰਿ ਮਜਾਨੋ
ਅਰਜੋ ਅੱਗ੍ਰ ਬਡ ਜੋਧਾ।
ਸੰਗ ਸੈਂਕਰੇ ਔਰ ਸੂਰਮਾ
ਆਵਤਿ ਦਲ ਕੋ ਰੋਧਾ[1] ॥੧੭॥
ਧਸਜੋ ਕਟਕ[1] ਮਹਿਂ, ਝਟਕ ਕਾਟਤੋ
ਚਲੇ ਖੜਗ ਭਟ ਅੰਗੰ[1]।
ਖੰਡ ਖੰਡ ਕਰਿ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਗਨ
ਤੁੰਡ ਪੰਡੁ ਭੇ ਰੰਗ[1] ॥੧੮॥
ਭਯੋ ਪ੍ਰਚੰਡ ਘਮੰਡ ਘਨੇਰਾ
ਪਰੇ ਕੇਤਿਕ ਕਰ ਕਾਟੇ[1]।

[1]ਵੰਗਾਰੀ।

[1]ਟੁਰਿਆ।

[1]ਸੈਨਾਪਤੀ।

[1]ਰੋਕਿਆ।

[1]ਸੈਨਾ।

[1]ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ......।

[1]ਮੂੰਹ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੋ ਗਏ।

[1]ਹੱਥ ਕੱਟੇ ਹੋਏ।

ਖੰਡਨ ਕਰਿ ਭੁਜਦੰਡ ਕਿਨਹੁਂ ਕੇ
ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਸਾਟੇ[1] ॥੧੯॥ [1]ਸੁੱਟੇ।
ਝਟਪਟ ਕਟੇ, ਨ ਸਟਕੇ[1] ਸਟਪਟ [1]ਨਹੀਂ ਹਰੇ।
ਕਟ ਤੇ ਕਟਿ ਕਟਿ ਗੇਰੇ।
ਪਗ ਕਾਟੇ, ਕਿਹ ਜੰਘ ਕਟੀ, ਜੁਗ
ਜਾਨੂ[1] ਕਾਟਿ ਨਿਬੇਰੇ ॥੨੦॥ [1]ਦੋਵੇਂ ਗੋਡੇ।
ਉਰੂ[1] ਕਟੇ, ਫਾਟੀ ਕਿਸ ਛਾਤੀ, [1]ਪੱਟ।
ਪ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਖੜਗ ਕਿਨ ਖਾਏ[1]। [1]ਪਿੱਠ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਕਿਸੇ ਖਾਧੀ।
ਰਿਪੁ ਕੋ ਵਾਰ ਸਿਪਰ ਪਰ ਲੈ ਕੈ
ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਉਥਲਾਏ ॥੨੧॥
ਕਰਾਚੋਲ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਸੋਂ ਲਿਪਟੇ
ਚਮਕਤਿ ਹ੍ਵੈ ਹੈ ਲਾਲੰ।
ਲਹਿਲਹਾਤਿ ਜਨੁ ਜਮ ਕੀ ਜੀਹਾ
ਚਰਿਬੇ ਪਾਨ ਗੁਲਾਲੰ[1] ॥੨੨॥ [1]ਲਾਲ ਪਾਨ ਚੱਬਕੇ।
ਪਰੇ ਕਰਾਹੈਂ ਘਾਵ ਮਹਾਂ ਹੈਂ
ਦਰੜੇ ਉਠਿ ਨ ਸਕੰਤੇ।
ਯੌਂ ਬੀਰਨ ਘਾਲਯੋ ਘਮਸਾਨਾ
ਘੂਮਤਿ ਘਾਵ ਲਗੰਤੇ ॥੨੩॥
ਰਕਤ ਬਹਯੋ, ਪਟ ਰੰਗ ਚਢਯੋ ਸਭਿ,
ਧਰੇ ਲਾਲ ਜਨੁ ਬਾਗੇ[1]। [1]ਪੁਸ਼ਾਕੇ।
ਮਨਹੁਂ ਅਧੂਮ ਅਗਨਿ ਹੈ ਦੀਖਤਿ
ਗਿਰੇ ਲਰਤਿ ਹੁਇ ਆਗੇ ॥੨੪॥
ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਅਧਿਕ ਉਤਸਾਹਾ
ਰਿਪੁ ਦਲ ਆਵਤਿ ਦੇਖਾ।
ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ ਖੜਗ ਪਰਹਾਰਹਿਂ
ਤੁਰਕ ਬਿਲੋਕਿ ਬਿਸੇਖਾ ॥੨੫॥
ਪੁਨ ਪਹਾੜੀਏ ਓਰੜ ਆਏ
ਘਿਰਯੋ ਬੀਰ ਬਰ ਜੋਧਾ।
ਖਾਇ ਘਾਵ ਤਨ ਰੁਪਯੋ ਮਹਾਂ ਭਟ
ਪਲ ਪਲ ਬਾਢਯੋ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੨੬॥
ਬਹੁਤਨਿ ਘੇਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰੇ,
ਕਟੇ ਅੰਗ ਭੀ ਮਾਰੈ[1]। [1]ਭਾਵੇਂ ਅੰਗ ਕਟੀਜ ਰਹੇ ਹਨ ਫੇਰ ਬੀ ਮਾਰਦਾ ਹੈ

(ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ)।

ਜਬਿ ਲੌ ਗਿਰਜੋ ਨ ਅਵਨੀ ਊਪਰ
ਤਬਿ ਲੌ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰੈ ॥੨੭॥
ਰੁਪਜੋ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਕਹਿਂ ਲਗ ਕਾਟਹਿ
ਬਹੁ ਬੀਰਨ ਮਿਲਿ ਮਾਰਜੋ।
ਚੰਦ ਮੁਖੀ ਹੂਰਨ ਲੈ ਤਤਛਿਨ
ਬਰ ਬਿਮਾਨ ਮਹਿਂ ਡਾਰਜੋ ॥੨੮॥
ਦੌਰਿ ਸੁਭਟ ਇਕ ਗੁਰ ਤਟ ਪਹੁੰਚਜੋ
ਸੁਧ ਸੁਨਾਇ ਤਿਨਿ ਸਾਰੀ।
'ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਘਿਰਜੋ ਅਰਿ ਗਨ ਮਹਿਂ
ਬਹੁ ਕਰਵਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ॥੨੯॥
ਜੀਵਤਿ ਰਹਜੋ ਤ ਜਾਇ ਨਿਕਸਾਹੁ
ਮਰਜੋ ਲੋਥ ਤਿਹ ਲੀਜੈ।
ਨਹੀਂ ਚਲਜੋ ਬਸ ਸਿੰਘਨ ਕੇਰਾ
ਸੈਨਾ ਬਡੀ ਲਖੀਜੈ' ॥੩੦॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਰ ਸੋਂ ਕਹਿ ਭੇਜਾ
'ਕਹੁ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਂਈ।
ਸਲਿਤਾ ਤਟ ਲਗਿ ਤਕਰੇ ਰਹੀਅਹਿ
ਰਿਪੁ ਰਖਿ ਦੂਰ ਹਟਾਈ ॥੩੧॥
ਹਮ ਕਰਿ ਜੋਰ ਲੋਥ ਕਹੁ ਆਨਹਿਂ,
ਸੰਸੈ ਕਰੋ ਨ ਕੋਈ।
ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਭਟ ਸਗਰੇ
ਹਤਹੁ ਤੁਰਕ ਰਿਪੁ ਜੋਈ' ॥੩੨॥
ਇਮ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਕਹਿ ਉਰ ਕ੍ਰੋਧੇ
ਲੇ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸੰਗਾ।
ਅਪਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਗਮਨੇ ਗੁਰ ਸਿਉਂ
ਕਸੀ ਦੁਗੁਲਕ ਤੁਫੰਗਾ[1] ॥੩੩॥
ਲੋਥ ਪਰੀ ਗਨ ਤੁਰਕਨ ਦਲ ਮਹਿਂ
ਢਿਗ ਹੁਇ ਬਾਨ ਚਲਾਏ।
ਤੁਪਕਨਿ ਸ਼ਲਖ ਛੁਟੀ ਇਕਬਾਰੀ
ਹਤੇ ਗਿਰੇ ਸਮੁਦਾਏ ॥੩੪॥
ਘਾਲਜੋ ਹੇਲ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਸ ਥਲ ਪਰਿ

[1]ਦੁਨਾਲੀ ਬੰਦੂਕਾਂ।

ਲਸ਼ਕਰ ਭੈ ਬਿਰਧਾਯੋ।
ਜਥਾ ਕੇਹਰੀ ਸਨਮੁਖ ਆਵਹਿ
ਤਿਮ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਦਰਸਾਯੋ ॥੩੫॥
ਤੀਰਨਿ[1] ਬੀਧੇ ਬਹੁ ਬਹੁ ਬੀਰਨ
ਧੀਰਜ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਤੋਰਾ।
ਖਰੇ ਰਹਨਿ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਹੋਈ
ਤਤਛਿਨ ਹੀ ਮੁਖ ਮੋਰਾ ॥੩੬॥
ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਸਿੰਘ ਪੁਕਾਰੇ
ਬ੍ਰਿੰਦ ਤੁਰਕ ਸੰਘਾਰੇ।
ਜੀਵਤਿ ਜੇ ਪਿਖਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਘਨੇਰੇ
ਭਾਗਨਿ ਕੋ ਪਗ ਧਾਰੇ ॥੩੭॥
ਓਰੜ ਪਰਜੋ ਖਾਲਸਾ ਤਿਤ ਕੋ
ਗੁਰ ਕਹਿ ਤਿਨਹਿ ਹਟਾਏ।
ਚਮਕੇ ਖੜਗ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੀ ਹਾਥਨਿ
ਪਹੁੰਚਤਿ ਨਿਕਟ ਚਲਾਏ ॥੩੮॥
ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ ਭਏ ਪਲਾਇਨ
ਪਹੁੰਚੇ ਤਹਿਂ ਲਗਿ ਜਾਈ।
ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਮਰਜੋ ਜਹਿਂ ਮਾਰਤਿ
ਤਤਛਿਨ ਲੋਥ ਉਠਾਈ ॥੩੯॥
ਪਿਖਿ ਵਜੀਦਖਾਂ ਭਾਜਜੋ ਲਸ਼ਕਰ
ਗਾਰ ਨਿਕਾਰਤਿ ਫੇਰੇ।
'ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਥਿਰ ਰਹਜੋ ਨ ਕੈਸੇ
ਕਜੋਂ ਨ ਅਲਪ ਰਿਪ ਹੇਰੇ' ॥੪੦॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ:

ਲਈ ਲੋਥ ਚਾਲੇ। ਨਦੀ ਤੀਰ ਜਾਲੇ।
ਮਚਜੋ ਜੁਧ ਭਾਰੀ। ਮਿਲੇ ਹੈਂ ਪਹਾਰੀ ॥੪੧॥
ਵਜੀਦੰ ਪਠਾਨਾ। ਦਲੰ ਫੇਰਿ ਆਨਾ।
ਸਬੈ ਆਇ ਰਾਜੇ। ਬਡੀ ਲਾਜ ਲਾਜੇ[1] ॥੪੨॥
ਨਹੀਂ ਲੋਥ ਰਾਖੀ। 'ਧਿਕੰ' ਆਪ ਭਾਖੀ।
ਚਪੈ[1] ਚੌਪ ਹੀਨਾ। ਨਹੀਂ ਧੀਰ ਲੀਨਾ

[1]ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ।

[1]ਲੱਜਾ ਨਾਲ ਲਜਾਇਮਾਨ ਹੋਏ।

[1]ਖਿੱਝਿਆ।

॥੪੩॥
ਖਰੇ ਸਿੰਘ ਹੇਰੈਂ। ਸੁ ਗੋਰੀਨਿ ਗੇਰੈਂ।
ਮਨੋ ਮੇਘ ਵੁੱਠੇ[1]। ਸੁ ਓਰਾਨ ਵੁੱਠੇ[2] ॥੪੪॥

[1]ਮਾਨੋਂ ਬਦਲ ਵਰਖਦੇ ਹਨ। [2]ਗੜੇ ਵਰਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਕ੍ਰਿਖੀ ਸੇ ਪਹਾਰੀ। ਗਿਰੰਤੇ ਅਗਾਰੀ।
ਮਹਾਂ ਸਾਰ ਬਾਜਾ। ਤਬੈ ਕ੍ਵੈ ਨ ਭਾਜਾ ॥੪੫॥
ਹਥਾਵੱਥ ਹੋਏ। ਲਰੈਂ ਬੀਰ ਦੋਏ।
ਫਿਰੈਂ ਛੂਛ ਘੋਰੇ। ਜ਼ਰੀ ਜ਼ੀਨ ਬੋਰੇ ॥੪੬॥
ਕਹੂੰ ਬਾਜ[1] ਮਾਰੇ। ਕਹੂੰ ਸ੍ਵਾਰ ਡਾਰੇ।
ਕਹੂੰ ਘਾਇ ਘਾਲੇ। ਭਜੰਤੇ ਬਿਹਾਲੇ ॥੪੭॥

[1]ਘੋੜੇ।

ਕਹੂੰ ਮਾਰਿ ਨੇਜੇ। ਜਮੰਧਾਮ ਭੇਜੇ।
ਕਿਨੈ ਸਾਂਗ ਮਾਰੀ। ਭਈ ਫੋਰਿ ਪਾਰੀ ॥੪੮॥
ਕਰਾਚੋਲ ਕੋਈ। ਹਤੇ ਕੀਨਿ ਦੋਈ[1]।
ਕਿਸੂ ਕੇ ਤਮਾਚੇ। ਹਤੇ ਧੂਲ ਰਾਚੇ ॥੪੯॥

[1]ਮਾਰਕੇ ਦੋ ਕਰ ਦਿੱਤੇ (ਟੋਟੇ)।

ਗੁਰੂ ਕੇਰ ਤੀਰੰ। ਬਿਧੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਬੀਰੰ।
ਪਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਖੋਏ। ਬਡੀ ਨੀਂਦ ਸੋਏ ॥੫੦॥
ਚਲੀ ਪੁੰਜ ਗੋਰੀ।
ਮਰੇ ਦੌਨ ਓਰੀ।
ਕਟਾਰੰ ਪ੍ਰਹਾਰਾ। ਕਿਨੂ ਪੇਟ ਫਾਰਾ ॥੫੧॥
ਬਜੈ ਰਾਗ ਮਾਰੂ। ਲਰੰਤੇ ਜੁਝਾਰੂ।
ਮਹਾਂ ਫਾਗ[1] ਖੇਲੈਂ। ਮਿਲੈਂ ਪੈ ਧਕੇਲੈਂ ॥੫੨॥

[1]ਹੋਲੀ।

ਸਿਰਖੰਡੀਛੰਦ:
ਕਹਿ ਕਹਿ ਕੜਕਤਿ ਕਾਲੀ, ਆਮਿਖ ਭੱਖਣਾ।
ਧੂੜ ਉਤੰਗ ਬਿਸਾਲੀ, ਸੂਰਜ ਛਪਿ ਗਯੋ।

ਚਮੂੰ ਭਈ ਬਿਕਰਾਲੀ, ਮੁਖ ਪਰ ਖੇਹ ਤੇ।
ਲੋਹੂ ਕਪਟ ਕਰਾਲੀ, ਆਂਤ੍ਰੈ ਗਿਰ ਪਰੀ ॥ ੫੩ ॥
ਕੂਕਾਂ ਜੰਬੁਕ ਕੂਕੀ, ਸ੍ਵਾਨ ਪੁਕਾਰਤੇ।
ਗ੍ਰਿੱਝਾਂ ਉਡ ਉਡਿ ਢੂਕੀ, ਕਾਕਨਿ, ਕੰਕ ਸੋ[1]।
ਗੁਲਕਾਂ ਚਲਿ ਚਲਿ ਸ਼ੂੰਕੀ, ਉਰ ਸਿਰ ਫੋੜਤੀ।
ਜੀਵਣ ਆਸ਼ਾ ਚੂਕੀ, ਭੜਥੂ ਘੱਤਣਾ ॥ ੫੪ ॥
ਜਿਰਹਿੰ ਸੰਜੋਵਾਂ ਟੂਟੀ, ਗਰ ਤੇ ਗਿਰ ਪਰੀ।
ਲਰਤਜੋਂ ਚਮੂੰ ਨਿਖੁਟੀ, ਹੁਟੀ ਓਜ ਤੇ।
ਛਾਤੀ ਅਖੀਆਂ ਫੂਟੀ, ਲਗਿ ਲਗਿ ਗੋਰੀਆਂ।
ਬਹੁਤੀ ਬਾਛੜ ਸੁਟੀ[1], ਕਸਿ ਕਸ ਤੁਪਕ ਕੋ ॥ ੫੫ ॥
ਕਹਿੰ ਲਗਿ ਕਥੌਂ ਲਰਾਈ, ਭਾਰਥ ਜਨੁ ਭਯੋ।
ਮਿਟੇ ਨ ਭਟ, ਬਰਿਆਈ[1], ਕਟਿ ਕਟਿ ਕਾਟਿਤੇ।
ਲੋਥਨਿ ਅਵਿਨੀ ਛਾਈ, ਜੋ ਰਛ ਖੇਤ ਕੀ[1]।
ਘਾਇਲ ਹ੍ਵੈ ਸਮੁਦਾਈ, ਭਾਗੇ ਕੇਤਿਨੇ ॥ ੫੬ ॥

[1]ਕਾਉਂ ਤੇ ਚਿੱਟੀਆਂ ਚੀਲਾਂ।

[1]ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਸੁੱਟੀ।

[1]ਜ਼ੋਰੋ ਜ਼ੋਰੀ।

[1]ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ 'ਰਣ ਖੇਤ ਕੀ' ਜਪਦਾ ਹੈ; ਅਰਥ-ਰਣ ਭੂਮਕਾ ਦੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਲੋਥਾਂ ਨਾਲ ਛਾ ਗਈ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਸਾਹਿਬਚੰਦ ਬੱਧ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਾਰਚੱਤ੍ਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ ੪੪ ॥

੪੫. [ਵਿਜੈ ਲੈਕੇ ਬਿਸਾਲੀ ਪਹੁੰਚਣਾ]

੪੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੬

ਦੋਹਰਾ:

ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਬਹੁ ਧੂਮ[1] ਤੇ, ਚਢੀ ਧੂਲ ਅਸਮਾਨ। [1]ਧੂੰਏਂ ਨਾਲ।
ਧੂਮ ਪਰੀ[1] ਬਹੁ ਬੀਰ ਕੀ, ਮਾਨੀ ਸਭਿ ਨੇ ਆਨਿ ॥੧॥ [1]ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਹੋਈ।

ਨਵਨਾਮਕਛੰਦ:

ਤੜਭੜ ਤੁਪਕਨ। ਤਜਿ ਤਜਿ ਅਰਿ ਹਨਿ।
ਖੜਗਨਿ ਹਤਿ ਹਤਿ। ਮਰਤਿ ਸੁ ਜਿਤ ਕਿਤ ॥੨॥
ਸਤੁਦ੍ਰਵ ਤਟ ਪਰ। ਅਟਿਕ ਸੁਭਟ ਬਰ[1]। [1]ਅਟਕੇ (ਸਾਰੇ) ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਸੂਰਮੇਂ।
ਰੁਪਿ ਰੁਪਿ ਲਰਿ ਕਰਿ। ਮਿਟਤਿ ਨ ਪ੍ਰਣ ਧਰਿ[1] ॥੩॥ [1]ਭਾਵ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪ੍ਰਾਣ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਹਟਦੇ ਨਹੀਂ।
ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਰ ਖਰ[1]। ਕਰਖਤਿ[2] ਧਨੁ ਧਰਿ[3]। [1]ਤਿੱਖੇ ਤੀਰ। [2]ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ [ਆਕਰਖਤ]। [3]ਧਨੁਖ ਫੜਕੇ।
ਬਲ ਬਡ ਭਰਿ ਭਰਿ। ਤਜਤਿ ਤੁਰਤ ਧਰਿ[1] ॥੪॥ [1]ਤੁਰਤ ਕਰਕੇ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ।
ਸਰਪਨ ਸਮਸਰ। ਫੁੰਕਰਤਿ ਅਰਿ ਪਰ[1]। [1]ਵੈਰੀ ਉਤੇ ਫੁੰਕਾਰਕੇ ਜਾ ਲਗਦੇ ਹਨ।
ਬਿਧਿ ਬਿਧਿ ਗਿਰ ਧਰ। ਰਕਤ ਸੁ ਭਰਿ ਭਰਿ[1] ॥੫॥ [1]ਵਿੰਨ੍ਹ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਲਹੂ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ।
ਭਟ ਪਰਿ ਮਹਿ ਮਹਿ[1]। ਪੁਨ ਸਰ ਗਹਿ ਗਹਿ। [1](ਇਉਂ) ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸੂਰਮੇ ਪੈਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਰਿਪੁ ਤਨ ਲਹਿ ਲਹਿ। 'ਥਿਤ ਰਹੁ' ਕਹਿ ਕਹਿ ॥੬॥
ਰਿਸ ਉਰ ਕਰਿ ਕਰਿ।
ਧਰ ਧਰਿ ਧਰ ਧਰਿ[1]। [1]ਧਰਤੀ (ਉਤੇ) ਧੜ (ਹੀ) ਧੜ ਧਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਅਰਿ ਅਰਿ ਅਰਿ ਹਰਿ[1]। ਸ਼ੂੰਕਤਿ ਸਰ ਖਰ ॥੭॥ [1]ਅੜਨੇ ਵਾਲੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅੜਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਚੰਚਲਾ ਛੰਦ:

ਸ੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਅਨੰਦ ਮੈਂ ਬਿਲੰਦ ਹੋਇ।
ਸਿੰਘ ਪੁੰਜ ਸੰਗ, ਬਾਕ ਬੋਲਤੇ ਪ੍ਰਕੋਪ

ਜੋਇ।
'ਮਾਰੀਏ ਤੁਫੰਗ ਕੋ, ਜੁ ਅੱਗ੍ਰ ਆਨਿ ਕੀਨਿ ਢੋਇ।
ਪੰਥ ਕੋ ਛੁਟਾਇ ਲੇਹੁ, ਮੋਰ ਲੇਹੁ ਮਾਰ ਸੋਇ[1] ॥੮॥
ਰਾਖਿਯੇ ਨਦੀ ਉਰਾਰਿ, ਸੂਰ ਸ਼ੱਤ੍ਰ ਜੇ ਸਮੂਹ।
ਪਾਰਿ ਹੈ ਉਲੰਘਨੋਂ, ਹਟਾਇ ਬੈਰਿਯਾਨਿ ਹੂਹ[1]।
ਪਾਛ ਰਾਖਿ ਆਪਨੇ, ਨਿਵਾਰਿਯੇ ਤੁਫੰਗ ਮਾਰਿ।'
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰਿ, ਸ਼੍ਰੋਨ ਸ੍ਰੂਯ ਸਿੰਘ ਕੋਪ ਧਾਰਿ[1] ॥੯॥
ਆਦਿ ਜੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਆਯੁਧਾਨ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ।
ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ ਪਹੂਚਿ ਕੈ, ਗਏ ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਹੇਲ ਡਾਰ[1]।
'ਜਾਨ ਨਾਂਹਿ ਦੀਜੀਏ, ਹਨੀਜੀਏ' ਉਚਾਰਿ ਉਚ।
'ਬਾਨ ਮਾਰਿ ਤੀਛਨਾ, ਜਿ ਭੀਛਨਾ ਲਗੰਤਿ ਮੂਚ[1]' ॥੧੦॥

[1]ਮੋੜਕੇ ਮਾਰ ਲਓ।
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ।
[1]ਕੰਨੀ ਸੁਣਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਕੇ।
[1]ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ।
[1]ਜੋ ਲਗਦਿਆਂ ਡਿੱਗ ਪੈਣ [ਮੁਚ=ਤਿਆਗਣਾ। ਡਿਗਣਾਂ]।

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ:
ਪਿਖਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਮਨੇ ਆਗੇ
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਰਿਸ ਧਾਰੀ।
ਆਲਮਸਿੰਘ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚਜੋ
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਅਗਾਰੀ ॥੧੧॥
ਬਖ਼ਸ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੁਗ
ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਸੁ ਕ੍ਰੋਧਾ।
ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਉਮਡਜੋ
ਬਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ ॥੧੨॥
ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਗਰਜਾ ਸਿੰਘ ਗਰਜਜੋ
ਅਜਬ ਸਿੰਘ ਤਤਕਾਲਾ।

ਗਯੋ ਅਜਾਇਬ ਸਿੰਘ ਤਹਾਂ ਕੋ
ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਰਿਪੁ ਕਾਲਾ ॥੧੩॥
ਅਨਿਕ ਸਿੰਘ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਤਹਿਂ
ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹਯ ਪ੍ਰੇਰਾ।
ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਧਾਏ
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਰਸ ਹੇਰਾ ॥੧੪॥
ਕਹਿਂ ਲਗਿ ਗਿਨੌਂ ਸੁਭਟ ਬਰ ਗੁਰ ਕੇ
ਗਏ ਹਟਾਵਨਿ ਆਗੇ।
ਚਮੂੰ ਮਲੇਛਨ ਰੋਕਤਿ ਉਤ ਤੇ
ਸਿੰਘ ਸੁ ਬਰਜਨ ਲਾਗੇ ॥੧੫॥
ਦੋਨਹੁਂ ਕੇ ਭਟ ਭੇੜ[1] ਭਯੰਕਰ — [1]ਮੁਕਾਬਲਾ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਪੁੰਜ ਬਰਖਾਏ।
ਹਥਾਵੱਥ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਗੁਥ ਜੁੱਥੇ[1] — [1]ਗੁੱਥਮਗੁੱਥਾ।
ਮਥਹਿਂ[1] ਮਾਰਿ ਉਲਟਾਏ ॥੧੬॥ — [1]ਮਲ ਸਿੱਟਦੇ ਹਨ।
ਹਲੀ ਚਮੂੰ ਅਵਲੋਕਿ[1] ਵਜੀਦੇ — [1]ਆਪਣੀ) ਸੈਨਾ ਹੱਲ ਖੜੋਤੀ ਵੇਖਕੇ।
ਜਥੇਦਾਰ ਪਠਿ ਔਰੰ।
ਤਿਤ ਕੋ ਜਾਇ[1] ਤੁਰੰਗਮ ਪ੍ਰੇਰਤਿ — [1]ਉਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਜਾਇਕੇ (ਜਥੇਦਾਰ ਨੇ)।
ਰੋਕ ਲਿਏ ਤਿਸ ਠੌਰੰ ॥੧੭॥
ਖਪਰੇ ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ ਸਤਿਗੁਰ
ਐਂਚਿ ਐਂਚਿ ਗਨ ਮਾਰੇ।
ਹਯ ਸਮੇਤ ਰਣ ਖੇਤ ਰਹਯੋ ਸੋ
ਸੰਗੀ ਕਿਤਿਕ ਸੰਘਾਰੇ ॥੧੮॥
ਉਤ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੋਰੇ
ਆਗਾ ਬਿਨ ਰਿਪੁ ਕੀਨੋ।
ਜੋ ਪਹੁੰਚਹਿ ਰੋਕਨ ਤਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਕੋ,
ਹੋਇ ਸੁ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਹੀਨੋ ॥੧੯॥
ਲੂਝ ਰਹੇ ਬਹੁ ਜੂਝ ਪਰੇ[1] ਗਨ, — [1]ਲੜ ਕੇ ਬਹੁਤੇ ਮਰ ਗਏ।
ਤਹਾਂ ਨ ਠਹਿਰਨ ਦੀਨੋ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਲਿਤਾ ਜਲ ਪਾਰਹਿ
ਲਰਤਿ ਪਯਾਨੋ ਕੀਨੋ ॥੨੦॥
ਰਿਸ ਕੋ ਧਰਿ ਧਰਿ ਬਲ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿ
ਰੋਕਨਿ ਫਿਰ ਫਿਰ ਚਾਹੈਂ[1]। — [1]ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਪਹਾੜੀਏ)।

ਪਹੁੰਚੇ ਨਹੀਂ ਅਨੇਕ ਜਤਨ ਤੇ
ਮਰਿ ਮਰਿ ਗਿਰੇ ਤਹਾਂ ਹੈਂ ॥੨੧॥
ਠਹਿਰ ਨ ਦੇਤਿ ਸਰਨਿ ਕੀ ਬਰਖਾ
ਤੀਨ ਚਾਰ ਬਿਧ ਜਾਈਂ[1]। [1]ਵਿੰਨ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਬਿਨ ਮਾਰੇ ਕੋ ਛੂਛ ਨ ਚਾਲਹਿ[1] [1]ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਚਲਦਾ (ਬਾਨ)।
ਹਯ ਭਟ ਮਰਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੨॥
ਆਗੈ ਗੁਰ ਸੁਤ, ਮੱਧ ਗੁਰੂ ਥਿਤ,
ਪਾਛੈ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰੇ।
ਕਰੇ ਕਦਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਅਨਗਨ ਹੀ
ਲੋਥ ਲੋਥ ਪਰ ਡਾਰੇ ॥੨੩॥
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਬਲ ਤੇ ਦੂਰ ਰਖੇ ਰਿਪੁ
ਸਲਿਤਾ ਤਰੀ ਸੁਖੈਨਾ।
ਪਾਰ ਗੁਰੂ ਜੁਤਿ ਸਿੰਘਨਿ ਸਭਿ ਦਲ,
ਉਰੇ ਮਲੇਛੀ ਸੈਨਾ ॥੨੪॥
ਸਲਿਤਾ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਚਾਹਤਿ
ਪਰੈ ਤੀਰ ਅਰੁ ਗੋਰੀ।
ਮਰੇ ਕਿਤਿਕ ਬਹਿ ਗਏ ਬੀਚ ਹੀ
ਥਿਰਹਿਂ ਉਰਾਰਹਿਂ ਓਰੀ ॥੨੫॥
ਰਿਸ ਕੋ ਕਰਤਿ ਦੰਤ ਕੋ ਚਰਬਤਿ
ਬਸ ਨਹਿਂ ਕਛੁ ਬਸਾਵੈ।
ਗਰਜਹਿ ਤੋਪ ਟੋਲ ਕਹੁ ਮਾਰਹਿਂ
ਖਰੇ ਹੋਨਿ ਨਹਿਂ ਪਾਵੈਂ ॥੨੬॥
ਭੀਮਚੰਦ ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਰਾਜੇ
ਮਿਲੇ ਵਜੀਦ ਪਠਾਨਾ।
'ਅਬਿ ਤੌਂ ਪਾਰ ਪਰੇ ਦਿਢ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ,
ਹਤਹਿਂ ਤੁਪਕ ਅਰੁ ਬਾਨਾ ॥੨੭॥
ਨਾਹਕ ਸੈਨ ਨਹੀਂ ਹਨਵਾਵਹੁ[1] [1]ਮਰਵਾਓ।
ਗੁਰੂ ਸੂਰਮਾ ਭਾਰੀ।
ਹਮ ਕੋ ਕਹਤਿ ਹੁਤੇ ਕਜਾ ਹੋਯੋ
ਅਬਿ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ ॥੨੮॥
ਚਮੂੰ ਅਲਪ ਹੈ ਚਾਕਰ, ਨਾਂਹਿਨ,
ਲਾਖਹੁਂ ਸੰਗ ਲੜੰਤਾ[1]। [1]ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ (ਗੁਰੂ) ਲੜਦਾ ਹੈ।

ਗਹਿਬੇ ਮਹਿਂ ਤੜਿਤਾ ਨਹਿਂ ਆਵਹਿ[1],
ਤਿਮ ਗੁਰ ਬੀਰ ਦਿਖੰਤਾ ॥੨੯॥
ਕਰਹੁ ਸੰਭਾਲਨ ਘਾਇਲ ਮ੍ਰਿੱਤਕ
ਘਾਲਯੋ ਦੂਰ ਸੁ ਡੇਰਾ।
ਹਮਰੇ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਗੁਰ ਥਿਰ ਅਬਿ
ਨਦੀ ਤੀਰ ਪਰ ਹੇਰਾ' ॥੩੦॥
ਬਿਸਮਯੋ ਤਬਿ ਵਜੀਦ ਖਾਂ ਬੋਲਯੋ
'ਅਚਰਜ ਕੀਨ ਗਯੋ ਹੈ[1]।
ਜਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਸਮ ਰੁਕਯੋ ਨ ਕਿਮਹੂੰ
ਮਾਰਤਿ ਪਾਰ ਭਯੋ ਹੈ ॥੩੧॥
ਪੁੰਜ ਸੁਭਟ ਕੋ ਖੇਤ ਪਰਯੋ ਪਿਖਿ
ਪੁਰੀ ਨ ਚਿਤ ਕੀ ਬਾਂਛੇ।
ਪਕਰਯੋ ਗਯੋ ਨ ਭਯੋ ਸੰਘਾਰਨਿ,
ਬਿਜੈ ਲੇਤਿ ਗੁਰ ਗਾਛੇ[1]' ॥੩੨॥
ਰਿਦੈ ਬਿਸੂਰਤਿ ਮੂਰਖ ਮਿਲਿ ਕੈ
ਮਹਿੰਮਾ ਤੇ ਅਨਜਾਨੇ।
ਤਜਿ ਸਲਿਤਾ ਤਟ ਦੂਰ ਪਿਛੇ ਹਟ
ਡੇਰਾ ਪਾਇ ਸਥਾਨੇ ॥੩੩॥
-ਗੁਰ ਕੀ ਤੋਪ ਨ ਗੋਰਾ ਪਹੁੰਚਹਿ[1]-
ਕੋਸਕ ਤਜਿ ਕਰਿ ਆਏ।
ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਕੀ
ਥਿਰ ਸੁਚੇਤਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥੩੪॥
ਜਾਗ੍ਰਤ ਰਹੇ -ਨ ਆਇ ਪਰੈ ਗੁਰ-
ਕਸਿ ਤੁਫੰਗ ਧਰਿ ਹਾਥੈਂ।
ਮਰਹਿਂ ਅਨਿਕ ਕੋ ਕਰਹਿ ਸੰਭਾਰਨ[1]?
ਪਰੇ ਮਿਲੇ ਰਜ ਸਾਥੈਂ ॥੩੫॥
ਭੀਮਚੰਦ ਕਰ ਬੰਦਿ ਬਿਨੈ ਕਹਿ
ਦੇ ਬਹੁ ਦਰਬ ਉਤੰਗਾ।
ਅਪਰ ਅਜਾਇਬ ਵਸਤੂ ਦੇ ਕਰਿ
ਇਕ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਮਤੰਗਾ ॥੩੬॥
'ਆਨਿ ਬਚਾਯਹੁ ਭਏ ਸਹਾਇਕ
ਨਤੁ ਗੁਰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਰੈ[1]।

[1]ਜਿਵੇਂ) ਬਿਜਲੀ ਫੜੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।
[1]ਕਰ ਗਏ ਹਨ।
[1]ਸਗੋਂ ਜੋ ਲੈਕੇ (ਪਾਰ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਲੇ ਗਏ।
[1]ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਤੋਪ ਦਾ ਗੋਲਾ ਨਾ ਆ ਪੁਜੇ।
[1]ਕੌਣ ਸੰਭਾਲੇ।
[1]ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਦੇਸੋਂ ਕੱਢ ਦੇਣਾ ਸੀ।

ਅਬਿ ਬਸਿਬੋ ਹੁਇ ਸੈਲ ਬਿਖੈ ਹਮ
ਗੁਰੂ ਭਯੋ ਜਬਿ ਪਾਰੈ' ॥੩੭॥
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਰੁਖ਼ਸਦ ਕੀਨਸਿ
'ਪੁਰਿ ਸਿਰੰਦ ਅਬਿ ਜਾਵੌਂ।
ਹਮ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਨਿਤ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੈਂ
ਭੀਰ ਪਰੇ ਤਬਿ ਆਵੌਂ ॥੩੮॥
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਹਮ ਨਿਜ ਘਰ ਮਹਿਂ
ਜੈ ਹੈਂ, ਮਿਟੀ ਲਰਾਈ।'
ਸਕਲ ਸੈਲਪਤਿ ਸੂਬੇ ਸਨ ਮਿਲਿ
ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਂਈ ॥੩੯॥
ਰੁਦਨ ਪੀਟਬੋ ਸ਼ੋਕ ਮਹਾਨਾ
ਗਿਰ ਗਨ ਘਰ ਘਰ ਹੋਵਾ।
ਕਿਸ ਕੋ ਸੁਤ, ਪਿਤ, ਭ੍ਰਾਤਾ, ਪਤਿ ਹਤਿ
ਅਪਨਿ ਸੰਬੰਧਨਿ ਜੋਵਾ ॥੪੦॥
ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਗਾਰਿ ਨਿਕਾਰਹਿਂ
ਪ੍ਰਜਾ ਸੁਭਟ ਮਰਿਵਾਏ।
ਸਾਹਿਬ ਕਰਾਮਾਤਿ ਸੰਗ ਭਿਰਿ ਕੈ
ਕਜਾ ਲੀਨਸਿ ਦੁਖ ਪਾਏ' ॥੪੧॥
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਹਾਰਾਜ ਤਟ ਪਰਲੇ
ਸੁਖ ਸੋਂ ਕਰਿ ਬਿਸਰਾਮਾ।
ਘਾਇਲ ਸਕਲ ਸੰਭਾਰਨਿ ਕੀਨੇ
ਅਰੇ ਕੀਨਿ ਰਣ ਕਾਮਾ ॥੪੨॥
ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿੰਘ ਸਭਿ ਦਾਹ ਕਰਾਏ
ਪਹੁੰਚਾਏ ਸੁਰਲੋਕਾ।
ਸਾਲਪੱਤ੍ਰ ਘਾਯਲ ਪਰ ਲਾਏ
ਪੀਰ ਮਿਟੀ, ਨਹਿਂ ਸ਼ੋਕਾ ॥੪੩॥
ਡੇਰਾ ਕਰਿ ਅਰਾਮ ਭਟ ਸਗਰੇ
ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭਿ ਕੀਨਾ।
ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਰਾਤਿ ਬਿਤਾਈ
ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਤਮ ਛੀਨਾ ॥੪੪॥
ਰਾਵ ਬਿਸਾਲੀ ਕੋ ਤਬਿ ਆਯਹੁ
ਚਰਨ ਸਰੋਜਨ ਬੰਦੇ।

ਕਰਹਿ ਬਾਰਤਾ ਸੰਘਰ ਕੇਰੀ
ਹੋਵਤਿ ਰਿਦੈ ਅਨੰਦੇ ॥੪੫॥
'ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਭੁ ! ਕਰਤਾ
ਸਮਸਰ ਆਨ ਨ ਕੋਈ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਹੰਕਾਰ ਨਿਕੰਦਾ
ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਪਤ ਖੋਈ ॥੪੬॥
ਪਾਰ ਸਥਾਨ ਖੇਤ ਰਣ ਮਾਂਹੀ
ਸੰਕੀਰਨ[1] ਨਰ ਘੋਰਾ[2]।
ਜਿਤ ਕਿਤ ਮਰੇ ਪਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈਂ
ਕੂਕੈਂ ਜੰਬੁਕ ਘੋਰਾ[1] ॥੪੭॥
ਗ੍ਰਿੱਧ ਫਿਰੈਂ ਤਹਿਂ ਭਈ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ,
ਸ੍ਵਾਨ ਪੁਕਾਰਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦਾ।
ਕਈ ਦਿਵਸ ਲੌ ਖਾਇ ਅਘਾਵਹਿਂ
ਖੁਰਜੋ ਨ ਪਰਜੋ ਬਿਲੰਦਾ[1] ॥੪੮॥
ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨ ਆਪਨੋ ਚੇਰਾ,
ਨਗਰ ਚਲਹੁ ਦ੍ਰਿਗ ਹੇਰੋ।
ਚਰਨ ਸੋਰਜਨ ਪਾਇ ਨਿਕੇਤਹਿਂ
ਪਾਵਨ ਕੀਜਹਿ ਮੇਰੋ ॥੪੯॥
ਵਸਤੁ ਦਾਸ ਕੀ ਘਰ ਤੇ ਆਦਿਕ
ਸਭਿ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰਭ ਜਾਨੋ।
ਚਹਹੁ ਸੁ ਬਰਤਹੁ ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ ਕੈ
ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਸੁਖ ਠਾਨੋ' ॥੫੦॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਪੇਖਿ ਕਰਿ
ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।
ਜ਼ੀਨ ਪਵਾਇ ਕਰਾਯੋ ਦੁੰਦਭਿ
ਦੀਰਘ ਨਾਦ ਉਠਾਲਾ ॥੫੧॥
ਕਰਜੋ ਕੂਚ ਪ੍ਰਭੁ ਰਾਵ ਸੰਗ ਲੇ
ਬਾਤਹਿਂ ਕਰਤਿ ਪਯਾਨੇ।
ਦੇਖਿ ਸਰੂਪ ਤ੍ਰਿਪਤ ਨਹਿਂ ਹੋਵਤਿ,
ਰਹੇ ਬਿਰਾਜ ਮਹਾਨੇ[1] ॥੫੨॥

ਆਨਿ ਉਤਾਰੇ ਅਨਿਕ ਭਾਉ ਕਰਿ

[1]ਖਿੰਡੇ ਪਏ। [2]ਆਦਮੀ ਤੇ ਘੋੜੇ।

[1]ਭਿਆਨਕ।

[1]ਬੜਾ ਪਿਆ ਹੈ ਥੁੜੇਗਾ ਨਹੀਂ (ਮੁਰਦਿਆਂ ਦਾ ਮਾਸ)।

[1]ਭਾਵ (ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ) ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। [ਵਿਰਾਜਨਾ=ਬਹੁਤ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਣਾ]।

ਸੇਵਾ ਮਹਿਂ ਮਨ ਲਾਯੋ।
ਬਾਂਛਤਿ ਵਸਤੁ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਦੇ ਕਰਿ
ਰਿਦੈ ਅਧਿਕ ਹਰਖਾਯੋ ॥੫੩॥
ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ
ਰਾਵ ਭਾਵ ਕੋ ਹੇਰੇ।
ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਨਿਕਟ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸ਼ਾ ਠਾਨਤਿ
'ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਾਗ ਬਡੇਰੇ' ॥੫੪॥
ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਸਭਿਹੂੰ ਸੁਖ ਭਾ
ਬਾਂਛਤਿ ਵਸਤੁ ਪੁਚਾਈ।
ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਅਨੰਦੇ
ਗੁਰ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਾਈ ॥੫੫॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਬਿਸਾਲੀ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚ ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੫॥

੪੬. [ਬਿਸਾਲੀ ਡੇਰਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨਾਲ ਜੰਗ]

੪੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੭

ਦੋਹਰਾ:

ਬਸੇ ਬਿਸਾਲੀ ਨਗਰ ਮਹਿਂ, ਗੁਰੂ ਗ਼ਰੀਬ ਨਿਵਾਜ।
ਆਇ ਰਾਵ ਬੰਦਨ ਕਰੈ, ਸੇਵੈ ਜਿਤਿਕ ਸਮਾਜ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਬੈਠੇ ਨਿਕਟ ਬਾਕ ਗੁਰੁ[1] ਸੁਨੇ।
ਭਾਗ ਆਪਨੇ ਦੀਰਘ ਗੁਨੇ।
ਸਗਲ ਖਾਲਸੇ ਲਗਹਿ ਦਿਵਾਨ।
ਸ਼੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿਤ ਹੁਇਂ ਆਨਿ ॥੨॥
ਬੋਲਤੋ ਰਾਵ 'ਸੈਲਪਤਿ ਅੰਧੇ।
ਰਾਵਰਿ ਸਾਥ ਬੈਰ ਬਡ ਬੰਧੇ।
ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਖੋਇ ਜਿਨ ਲੀਨੋ।
ਮਹਾਂ ਕੁਕਾਜ ਆਪਨੋ ਕੀਨੋ ॥੩॥
ਅਪਜਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਬਹੁ ਬਿਸਤਾਰਾ।
ਬਾਰਿ ਅਨੇਕ ਲਰਤਿ ਰਣ ਹਾਰਾ।
ਸੁਨਹਿ ਸ਼੍ਰੋਣ ਮਨ ਜੋ ਕਰਤੂਤ।
ਕਹੈ ਗਿਰੇਸ਼ੁਨਿ ਬਿਖੈ ਕੁਪੂਤ ॥੪॥
ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਤੁਰਕਾਨਿ ਅਗਾਰੀ।
ਨਿੰਮ੍ਰੀ ਹੋਤਿ ਦੇਤਿ ਧਨ ਭਾਰੀ।
ਹਾਰਤੋ ਧਰਮ ਹਿੰਦੂਅਨਿ ਕੇਰਾ।
ਬਨਹਿ ਦੀਨ ਬੋਲਤਿ -ਮੈਂ ਚੇਰਾ- ॥੫॥
ਆਨ ਕਾਨਿ ਜੇ ਰਾਖਤਿ ਰਾਜਾ[1]।
ਕੋ ਇਮ ਕਰਹਿ ਜੁ ਕੀਨਿ ਕੁਕਾਜਾ।
ਧਿਕ ਧਿਕ ਬਾਰ ਬਾਰਿ ਇਸ ਕਹੈਂ।
ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ ਬਿਰੋਧੀ ਲਹੈਂ ॥੬॥
ਰਾਜ ਤੇਜ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਬਲ ਤਜਾਗਾ।
ਮਹਾਂ ਰੰਕਤਾ ਕੇ ਮਗ ਲਾਗਾ।
ਤਸਕਰ ਸਮਸਰ ਕਰਿ ਕੈ ਪੰਮਾਂ।
ਚੁਨ ਧੇਨੁ ਲੇ ਗਯੋ ਕੁਕੰਮਾ[1] ॥੭॥
ਕਰੀ ਕੁੱਕ੍ਰਿਤ ਆਨ[1] ਕੋ ਦੀਨ।

[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ।

[1]ਆਨ ਤੇ ਕਾਣ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਜੇ ਰਾਜਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ।

[1]ਕੁਕਰਮੀ।

[1]ਕਸਮ।

ਬੰਚਕ[1] ਬਨਿ ਪ੍ਰਪੰਚ[2] ਅਸ ਕੀਨ।
ਮਹਾਂ ਪਰਾਜਯ[1] ਕੋ ਇਹ ਲੱਛਣ।
ਹਸਹਿਂ ਧਿਕਾਰਹਿਂ ਸਕਲ ਬਿਚੱਛਨ ॥੯॥
ਤੁਮ ਕੋ ਧੰਨਜ ਸੁਜਸੁ ਬਿਸਤਾਰਾ।
ਮਾਨ ਆਨ[1] ਬਡ ਧਰਮ ਦਿਖਾਰਾ।
ਰਾਵਰਿ ਬਿਨਾ ਕੌਨ ਅਬਿ ਕਰੈ।
ਰਿਪੁ ਕੇ ਰਹੇ ਆਨ ਕੋ ਧਰੈ[1] ॥੧੦॥
ਅਪਨੋ ਨਗਰ ਬਿਸਾਲ ਬਸੰਤਾ[1]।
ਨਿਕਸੇ ਸਭਿ ਕਿਛੁ ਤਜਾਗਿ ਤੁਰੰਤਾ।'
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਕਹਜੋ।
'ਕਰਜੋ ਕੁਕਰਮ ਸਭਿਨਿ ਹੂੰ ਲਹਜੋ ॥੧੯॥
ਬਡੇ ਪੁਰਖ ਕੂਰੇ ਕਰਿ ਮਾਰਤਿ।
ਤਾਵਤ ਅਧਿਕ ਛਿਮਾ ਕਰਿ ਡਾਰਤਿ।
ਮਹਾਂ ਦੁਸ਼ਟ ਸੁਖ ਸੋਂ ਨਹਿਂ ਬਸੈ।
ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਸਰਿ ਪਰ ਲਸੈ[1] ॥੧੧॥
ਜੇਕਰਿ ਸ਼ਰਣ ਪਰਤਿ ਸੋ ਆਇ।
ਰਾਜ ਤੇਜ ਪਰਤਾਪ ਅਧਿਕਾਇ।
ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਖੀ ਨਿਤ ਰਹਤਿ।
ਸਕਲ ਜਗਤ ਮਹਿਂ ਜਸੁ ਕੋ ਲਹਤਿ' ॥੧੨॥
ਬੋਲੇ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਮੁਸਕਾਵਿਤ।
'ਇਹ ਨਿਰਭਾਗ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਪਾਵਤਿ।
ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਹਮ ਉਪਜਾਯੋ।
ਰਾਜ ਤੇਜ ਨਿਤ ਵਧਹਿ ਸਵਾਯੋ ॥੧੩॥
ਸਕਲ ਸੈਲਪਤਿ ਕੋ ਦੁਖਦਾਈ।
ਤ੍ਰਸਤਿ ਹੋਇ ਪਰਿ ਹੈਂ ਸ਼ਰਨਾਈ[1]।
ਛੀਨਹਿ ਦੇਸ਼ ਕਿ ਲੈ ਹੈ ਦੰਡ।
ਜੇ ਕਰਿ ਲਰਹਿਂ ਹੋਇਂ ਖੰਡ ਖੰਡ ॥੧੪॥
ਕੇਤਿਕ ਬਰਖਨ ਮਹਿਂ ਇਕ ਸਿੱਖਜ[1]।
ਪਰਹਿ ਸਭਿਨਿ ਪਰ, ਕਥਾ ਭਵਿੱਖਜ।

[1]ਠੱਗ। [2]ਫਰੇਬ।
[1]ਹਾਰ।
[1]ਸੁਗੰਦ।
[1]ਵੈਰੀ ਦੇ ਕਹਿਆਂ ਸਹੁੰ ਨੂੰ ਕੌਣ ਮੰਨਦਾ ਹੈ।
[1]ਭਾਰੀ ਵਸਦਾ ਸੀ।
[1]ਚਮਕੇਗਾ।
[1]ਡਰਕੇ ਸ਼ਰਣੀ ਪੈਣਗੇ।
[1]ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ।

ਤੁਰਕਨ ਸਹਿਤ ਸੈਲਪਤਿ ਸਾਰੇ।
ਕੋ ਕੋ ਬਚਹਿ, ਜਾਹਿਂ ਤਬਿ ਮਾਰੇ ॥੧੫॥
ਦੇਸ਼ ਉਜਾਰਹਿ ਧੂਮ ਉਠਾਵਹਿ।
ਲੂਟ ਕੂਟ ਕਰਿ ਸਭਿਨਿ ਤ੍ਰਸਾਵਹਿ।
ਅਬਿ ਤੋਂ ਹਮ ਨੇ ਖੇਲ ਪਸਾਰੀ।
ਸੀਖਹਿ ਪੰਥ ਕਰਣ ਰਣ ਭਾਰੀ[1] ॥੧੬॥
[1]ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਕਰਨਾ।
ਸ਼ਰਣ ਪਰਹਿ ਨਿਤ ਹੋਹਿ ਉਬਾਰਣ[1]।
[1]ਸ਼ਰਨ ਪਏ ਬਚਣਗੇ।
ਨਾਂਹਿ ਤ ਸਹਿਤ ਬੰਸ ਹੁਇ ਮਾਰਣ।
ਏਕ ਸੰਹਸ੍ਰ[1] ਕੋਸ ਜਿਨ[2] ਰਾਜ।
[1]ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ। [2]ਭਾਵ ਨੁਰੰਗੇ ਦਾ।
ਚੱਕ੍ਰਵਰਤਿ ਕੋ ਸਿਰ ਪਰ ਤਾਜ ॥੧੭॥
ਹਮ ਤਿਸ ਕੀ ਜਰ ਕਰਹਿਂ ਉਖਾਰਣ।
ਰਾਜ ਤੇਜ ਬਿਨਸੈ ਬਡ ਦਾਰੁਨ।
ਸੈਲਪਤੀ ਗਿਨਤੀ ਕਿਸ ਬਿਖੈ।
ਅਬਿ ਤੋਂ ਪੰਥ ਲਰਨ ਹੀ ਸਿਖੈ' ॥੧੮॥
ਇਮ ਸੁਨਿ ਰਾਵ ਹਰਖ ਚਿਤ ਭਯੋ।
ਬੈਠਿ ਕਿਤਿਕ ਚਿਰ ਘਰ ਉਠਿ ਗਯੋ।
ਰਿਦੈ ਸਰਾਹਤਿ -ਗੁਰ ਬਡ ਤੇਜ।
ਕੋ ਇਨ ਕੇ ਸਮ ਮਹਾਂ ਮਜੇਜ[1]- ॥੧੯॥
[1]ਉਚੇ ਸੁਭਾਵ ਵਾਲਾ, ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਾਲਾ। (ਅ) ਮਿਜ਼ਾਜ=ਖੁ, ਸੁਭਾਵ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ 'ਮਿਜ਼ਾਜ' ਕਦੇ ਹੰਕਾਰੀ ਤੇ ਕਦੇ ਉੱਚ ਸੁਰਤੇ ਲਈ ਬੀ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
ਚਾਵਰ ਚੂਨ ਪਹਿਤ ਘ੍ਰਿਤ ਆਛੇ।
ਪਹੁੰਚਾਵਤਿ ਜੇਤਿਕ ਹੁਇ ਬਾਂਛੇ।
ਤ੍ਰਿਣ ਕਾਸ਼ਟ ਕੀ ਸਗਰੀ ਸੇਵਾ।
ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੇਤੁ ਗੁਰਦੇਵਾ ॥੨੦॥
ਦੁਇ ਤ੍ਰੈ ਬਾਸੁਰ ਜਬਹਿ ਬਿਤਾਏ।
ਪੁਨ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਵਾਏ[1]।
[1]ਵਜਾਇਆ।
ਕਰਿ ਅਖੇਰ ਕੋ ਵਹਿਰ ਬਹਾਨਾ।
ਭਏ ਅਰੂਢਨਿ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨਾ ॥੨੧॥
ਉਤਰ ਉਰਾਰ ਨਦੀ ਤੇ ਆਏ।
ਬਿਚਰਤਿ ਬਨ ਕੇਤਿਕ ਮ੍ਰਿਗ ਘਾਏ।
ਤੁਰਕ ਪਰਾਜੈ ਪਾਇ ਬਿਸਾਲਾ।
ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਤਿ ਪੁਰਿ ਚਾਲਾ[1] ॥੨੨॥
[1]ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ।

-ਸੁਭਟ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਕਰਿ ਮਰਿਵਾਵਨ[1]।
ਨਹਿਂ ਗੁਰ ਗਹ੍ਯੋ ਗਯੋ ਕੋ ਘਾਵ ਨ[1]।
ਚਮੂੰ ਮਾਰਿ[1] ਨਦ ਪਾਰਿ ਉਤਰਿਗਾ।
ਏਕ ਸੰਬੰਧੀ ਤੁਰਕ ਸੁ ਮਰਿਗਾ- ॥੨੩॥
ਇਮ ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਗਯੋ ਸਿਰੰਦ।
ਪਾਇ ਨਮੋਸ਼ੀ ਸ਼ੋਕ ਬਿਲੰਦ।
ਭੀਮਚੰਦ ਕੇ ਭਟ ਸਮੁਦਾਈ।
ਉਤਰੇ ਕਿਤ ਕਿਤ ਹਿਤ ਤਕਰਾਈ ॥੨੪॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਬਜਤਿ ਨਗਾਰਾ।
ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਤੁਰਤ ਕਰਤਿ ਭੇ ਤਜਾਰਾ।
ਗਯੋ ਖਾਲਸਾ ਜਿਤ ਸੋ ਜੋਏ[1]।
ਦੋਨਹੁਂ ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ ॥੨੫॥
ਚਲੀ ਤੁਫੰਗੈਂ ਗੁਲਕਾ ਸੰਗ।
ਕਰੇ ਪਹਾਰੀ ਅੰਗਨ ਭੰਗ।
ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਨਹਿਂ ਤਿਸ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਗਏ।
ਕਿਤਿਕ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ ਰਨ ਭਏ ॥੨੬॥
ਹਯ ਧਵਾਇ ਕਰਿ ਤਾਕਤਿ ਮਾਰੈਂ।
ਦੜ ਗਿਰ ਪਰਹਿਂ ਨ ਬਹੁਰ ਸੰਭਾਰੈਂ।
ਕੇਤਿਕ ਚਿਰ ਲੌ ਅਰੇ ਪਹਾਰੀ।
ਉਮਡੇ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਬਲਿ ਭਾਰੀ ॥੨੭॥
ਹੇਲਾ ਘਾਲਿ ਪਰੇ ਇਕ ਬਾਰੇ।
ਊਚ ਪੁਕਾਰਤਿ 'ਮਾਰਹੁ ਮਾਰੇ।'
ਬੀਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਤਿਨ ਕੇ ਜਾਇ।
ਦੀਰਘ ਤੋਮਰ ਹਤੇ ਰਿਸਾਇ ॥੨੮॥
ਖੜਕ ਨਿਕਾਸਿ ਬਿਨਾਸ਼ਨਿ ਕਰੇ।
ਭਜੇ ਗਿਰਨਿ ਨਰ ਡਰ ਉਰ ਧਰੇ।
ਤਿਨ ਮਹੁਂ ਕੇਤਿਕ ਮਾਰਿ ਗਿਰਾਏ।
ਅਪਰ ਪ੍ਰਾਨ ਪ੍ਰਿਯ ਕਰਤਿ[1] ਪਲਾਏ ॥੨੯॥
ਲੂਟ ਕੂਟ ਲੀਨਸਿ ਤਿਨ ਡੇਰਾ।
ਹਯ ਆਯੁਧ ਆਦਿਕ ਜੋ ਹੇਰਾ।

[1]ਭਾਵ, ਮੈਂ ਮਰਵਾ ਲਏ।
[1]ਮਾਰਨਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ ਗੁਰੂ ਫੜਿਆ ਬੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।
[1]ਸਾਡੀ) ਫੌਜ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ।
[1]ਜਿਧਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਉਹ ਵੇਖੇ ਉਧਰ ਨੂੰ ਗਏ।
[1]ਪ੍ਰਾਣ ਪਿਆਰੇ ਕਰਕੇ।

ਕੇਤਿਕ ਗ੍ਰਾਮ ਮਾਰ ਕਰਿ ਫਿਰੇ।
ਆਇ ਮਿਲੇ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ॥੩੦॥
ਮਿਲਜੋ ਖਾਲਸਾ ਬਹੁ ਗਰਜਾਵੈ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤੇ ਬੁਲਾਵੈ।
ਕਰਤਿ ਅਖੇਰ ਪ੍ਰਭੂ ਹਟਿ ਆਏ।
ਸਲਿਤਾ ਉਤਰਿ ਸਿਵਰ ਦਰਸਾਏ ॥੩੧॥
ਤਜੇ ਤੁਰੰਗਮ ਕਿਯ ਬਿਸਰਾਮੂ।
ਡਰੇ ਸਕਲ ਹੀ ਗਿਰ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮੂ।
ਲੇ ਲੇ ਭਾਜਰ[1] ਦੂਰ ਸਿਧਾਏ।
ਬਸੇ ਅਨਤ ਥਲ ਬਾਮ ਕਿ ਦਾਏ[1] ॥੩੨॥
ਬਿਗਜੋ ਦਰਬ ਮਾਮਲਾ[1] ਜਬੈ।
ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਚਿਤ ਦੁਖਿ ਤਬੈ।
ਬਸ ਨ ਬਸਾਇ ਬਿਸੂਰਤਿ ਭਾਰੀ।
ਗੁਰ ਬਿਰੋਧ ਤੇ ਅਧਿਕ ਬਿਗਾਰੀ ॥੩੩॥
ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਤ ਕਰਿਤ ਬਿਲਾਸਾ।
ਚਢੇ ਅਖੇਰ ਨਿਹਾਰਿ ਤਮਾਸ਼ਾ[1]।
ਸੰਗਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਤਹਿਂ ਜਾਵੈ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਆਵੈਂ ॥੩੪॥
ਦਰਬ ਵਸਤੁ ਗਨ ਹਯ ਹੱਥਜਾਰ।
ਲਗਹਿਂ ਅਕੋਰਨਿ ਕੋ ਅੰਬਾਰ।
ਅਧਿਕ ਤਿਹਾਵਲ ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਹੋਵੈ।
ਬ੍ਰਿੰਦ ਇਕੱਤ੍ਰ ਦਰਸ ਕੋ ਜੋਵੈਂ ॥੩੫॥
ਚਢਹਿਂ ਪ੍ਰਭੂ ਹਯ ਵਹਿਰ ਸਿਧਾਵਹਿਂ।
ਹਿਤ ਅਖੇਰ ਸਲਿਤਾ ਲੰਘ ਆਵਹਿਂ।
ਬਾਜਤਿ ਬਡ ਰਣਜੀਤ ਦਮਾਮਾ।
ਸੁਨਿ ਖਲਭਲ ਹੁਇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਧਾਮਾ ॥੩੬॥
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਜਾਹਿਂ ਅਖੇਰ।
ਸੁਨਿ ਕੋ ਆਇ ਸਕੈ ਨ ਅਗੇਰ।

[1]ਭਾਵ ਭਾਜੜ ਪੈ ਗਈ ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ।
[1]ਸੱਜੇ ਕਿ ਖੱਬੇ।
[1]ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਰੁਪੱਯਾ।
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਤਮਾਸ਼ੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

ਇਤ ਉਤ ਤੁਰਤ ਕਹੂੰ ਰਿਪੁ ਦੁਰੈਂ।
ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਡੇਰੇ ਕਹੁ ਮੁਰੈਂ ॥੩੭॥
ਤਬਿ ਨਿਚਿੰਤ ਹੁਇ ਥਿਰ ਨਿਜ ਥਾਨ।
ਦੇਸ਼ ਸੈਲ ਕੇ[1] ਤ੍ਰਾਸ ਮਹਾਨ।
-ਔਚਕ ਸਿੰਘ ਆਇ ਨਹਿਂ ਪਰੈਂ।
ਲੂਟ ਕੂਟ ਹਤਿ ਕਰਿ ਫਿਰ ਫਿਰੈਂ- ॥੩੮॥
ਯਾਂ ਤੇ ਨਿਸਦਿਨ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ।
ਕਸ਼ਟ ਪ੍ਰਜਾ ਰਾਜਾ ਬਹੁ ਮਾਨਿ।
ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਮੂਰਖ ਮਤਿਮੰਦ।
ਚਹਤਿ ਰਿਦੈ ਹੁਇ ਸੰਧਿ ਅਨੰਦ ॥੩੯॥
-ਗੁਰ ਕੋ ਬਿਗਰਜੋ ਕਾਜ ਨ ਰਾਈ।
ਬਨਹਿਂ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼ਨਿ ਸਮੁਦਾਈ।
ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਭੇਟ ਸੰਗਤਾਂ ਲ੍ਯਾਵੈਂ।
ਆਦਿ ਵਿਲਾਇਤ ਕੇ ਨਰ ਆਵੈਂ ॥੪੦॥
ਹਮਰੀ ਚਮੂੰ ਖਪੀ ਲਰਿ ਸਾਰੀ।
ਖਰਚ ਹੰਗਾਮੇ ਪਰ[1] ਧਨ ਭਾਰੀ।
ਆਦਿ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਅਛੇਰੇ।
ਸਚਿਵ ਸੰਬੰਧੀ ਮਰੇ ਘਨੇਰੇ ॥੪੧॥
ਅਪਜਸੁ ਜਗ ਮਹਿਂ ਭਯੋ ਬਿਸਾਲਾ-।
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਝੂਰਹਿਂ ਗਿਰਪਾਲਾ।
ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਉੱਦਯੋਗ[1] ਨ ਕਰੈਂ।
ਰਣ ਕੋ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਡਰਿ ਧਰੈਂ ॥੪੨॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਅਖੇਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟ ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੬॥

[1]ਪਹਾੜੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ।
[1]ਜੰਗ ਉਤੇ।
[1]ਉਦਮ।

੪੭. [ਬਿਭੌਰ ਦੇ ਰਾਣੇ ਨਾਲ ਮੇਲ]

੪੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੮

ਦੋਹਰਾ:

ਵਾਰ ਪਾਰ ਦਰੀਆਉ ਕੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਕਰੈਂ ਅਖੇਰ।
ਚਢੈਂ ਜਬੈ ਛਿਤ ਬਿਚਰਤੇ, ਊਚ ਨੀਚ ਥਲ ਹੇਰਿ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਏਕ ਦਿਵਸ ਚਢਿ ਗੁਰੂ ਪਯਾਨੇ।
ਪੁਰਿ ਭੰਭੌਰ† ਬਸਹਿ ਜਿਸ ਥਾਨੇ।
ਸੰਗ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਦਲ ਭਾਰੀ।
ਬਜਤਿ ਜਾਤਿ ਰਣਜੀਤ ਅਗਾਰੀ ॥੨॥
ਤਹਿਂ ਕੇ ਰਾਵ ਸੁਨੀ ਧੁਨਿ ਜਬੈ।
ਹਰਖਤਿ ਹੋਇ ਅਰੂਢਯੋ ਤਬੈ।
ਨਿਜ ਪਰਧਾਨ ਲਏ ਕੁਛ ਸੰਗ।
ਦੇਨਿ ਹੇਤੁ ਕਰਿ ਤਯਾਰ ਤੁਰੰਗ ॥੩॥
ਨਿਕਸਿ ਨਗਰ ਤੇ ਬਾਹਿਰ ਆਯੋ।
ਜਿਤ ਧੁਨਿ ਸੁਨੀ ਤਿਤੈ ਕੋ ਧਾਯੋ।
ਪ੍ਰਥਮ ਸਚਿਵ ਕੋ ਨਿਕਟ ਪਠਾਇ।
ਆਪ ਗਯੋ ਤੂਰਨ ਤਬਿ ਧਾਇ ॥੪॥
ਦੇਖਤਿ ਉਤਰਿ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਆਯੋ।
ਚਰਨ ਸਰੋਜਨ ਕੋ ਲਪਟਾਯੋ।
'ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ! ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਇਤ ਆਏ।
ਮੋਹਿ ਆਪਨੋ ਲੀਨ ਬਨਾਏ ॥੫॥
ਮੈਂ ਅਤਿ ਮੰਦ ਨ ਮਹਿਮਾ ਜਾਨੀ।
ਨਹੀਂ ਸ਼ਰਨ ਪਕਰੀ ਸੁਖ ਖਾਨੀ।
ਚਲਹੁ ਨਗਰ ਕਰਿ ਪਾਵਨ ਪਾਵਨ[1]।
ਸਗਰੇ ਮੰਦਿਰ ਕਰੀਅਹਿ ਪਾਵਨ' ॥੬॥
ਇੱਤਯਾਦਿਕ ਜਬਿ ਕੀਨਿ ਬਿਨੰਤੀ।
ਢਰੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਜਿ ਔਰੇ ਗਿਨਤੀ।
'ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਵ ਉਰ ਭਾਉ ਬਿਸਾਲੇ।
ਚਲਹੁਂ ਬਿਲੋਕਹਿਂਗੇ ਗ੍ਰਿਹ ਚਾਲੇ' ॥੭॥
ਦੇ ਕਰਿ ਭੇਟ ਅਗਾਰੀ ਹੋਵਾ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਮਾਰਗ ਜੋਵਾ।

†ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-ਭੰਭੌਰ, ਬਿਭੌਰ।

[1]ਚਾਣਨ ਪਾਕੇ।

ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਮਹਿਂ ਪ੍ਰਭੁ ਆਨਿ ਉਤਾਰੇ।
ਸੇਵਾ ਕੀਨੀ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ ॥੮॥
ਭੱਖਜ, ਭੋਜ, ਲੇਹਜ ਅਰੁ ਚੋਸਾ।
ਕਰਿ ਤਯਾਰ ਬਡਿ ਥਾਰ ਪਰੋਸਾ।
ਚੌਕੀ ਚਾਰੁ ਬਿਸਾਲ ਡਸਾਇ।
ਤਿਸ ਪਰ ਸੁਜਨੀ ਬਿਸਦ ਬਿਛਾਇ[1] ॥੯॥

[1]ਚਿਟੀ ਸੋਜ਼ਨੀ ਵਿਛਾਈ।

ਤਾ ਪਰ ਬਿਨਤੀ ਭਾਖਿ ਬਿਠਾਏ।
ਦੂਸਰ ਚੌਂਕੀ ਅੱਗ੍ਰ ਟਿਕਾਏ।
ਤਿਸ ਪਰ ਥਾਰ ਪਰੋਸਿ ਧਰਯੋ ਹੈ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਢਿਗ ਆਪ ਖਰਯੋ ਹੈ ॥੧੦॥
ਦਾਸ ਅਨੇਕ ਸੇਵ ਪਰ ਲਾਏ।
ਲੇ ਕਰਿ ਬਿਜਨਾ ਆਪ ਝੁਲਾਏ।
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕੌ ਪੁਨ ਬਰਤਾਯੋ।
ਸ੍ਵਾਦਲ ਭੋਜਨ ਕਰਹਿ ਅਚਾਯੋ ॥੧੧॥
ਸੀਤਲ ਪਾਨੀ ਪਾਨ ਕਰਾਇ।
ਗੁਰ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਬਹੁ ਭਾਇ।
ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਸੌਧ[1] ਉਚੇਰਾ।

[1]ਚੂਨੇਗਚ [ਸੰਸ:, ਸੌਧ=ਮਹਲ। ਚਿੱਟੇ ਚੂਨੇ ਦਾ ਬਣਿਆ]।

ਤਹਾਂ ਪ੍ਰਯੰਗ ਡਸਾਇ ਬਡੇਰਾ ॥੧੨॥
[1]ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਿਸਦ ਬਰ ਛਾਦਿ ਬਿਛੌਨਾ।

[1]ਕੂਲੇ ਚਿੱਟੇ ਤੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਿਛੌਣੇ ਨਾਲ (ਪਲੰਘ) ਢੱਕਿਆ ਭਾਵ ਵਿਛਾਇਆ ਤੇ ਸੇਜਬੰਦ ਬੰਨ੍ਹੇ।

ਸੇਜਬੰਦ ਬੰਧੇ[4], ਬਿਚ ਭੌਨਾ।
ਹਿਤ ਅਰਾਮ ਗੁਰ ਕੋ ਲੇ ਗਯੋ[1]।

[1]ਅਤੇ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਅਰਾਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ।

ਪੌਢਿ ਰਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਖ ਕੋ ਲਹਯੋ ॥੧੩॥
ਸਕਲ ਹਯਨਿ ਕੋ ਤ੍ਰਿਣ ਅਰੁ ਦਾਨਾ।
ਕਰਯੋ ਤ੍ਰਿਪਤ ਜੁਤਿ ਸੇਵ ਮਹਾਂਨਾ।
ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਰਾਤਿ ਬਿਤਾਈ।
ਜਾਗੇ ਪ੍ਰਭੁ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਹੁਇ ਆਈ ॥੧੪॥
ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਆਛੇ।
ਬਹੁਰ ਅਰੂਢਨਿ ਕੋ ਚਿਤ ਬਾਂਛੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬੋਲਯੋ ਰਾਊ।

'ਇਤ ਹੀ ਰਹੀਅਹਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਊ ॥੧੫॥
ਅਪਨੋ ਨਗਰ ਸਗਰ ਹੀ ਜਾਨਹੁ।
ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਿਰ ਮਹਿਂ ਸੁਖ ਠਾਨਹੁ।
ਡੇਰਾ ਜੇਤਿਕ ਰਹ੍ਯੋ ਪਿਛਾਰੀ।
ਬਸਨ ਹੇਤਿ ਇਤ ਲੇਹੁ ਹਕਾਰੀ ॥੧੬॥
ਥਿਰਹੁ ਇਹਾਂ ਮੁਝ ਕਰਹੁ ਨਿਹਾਲ।
ਬਨ੍ਯੋ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਅਸ ਕਾਲ।'
ਇੱਤ੍ਯਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਿਨਤੀ ਕਰਿ ਕਰਿ।
ਭਾਉ ਰਿਦੇ ਮਹਿ ਦੀਰਘ ਧਰਿ ਧਰਿ ॥੧੭॥
ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਮਹਿਂ ਗੁਰ ਲਏ ਟਿਕਾਇ।
ਸੇਵਾ ਕਰਤਿ ਧਰਤਿ ਚਿਤ ਚਾਇ।
ਦ੍ਵੈ ਅਸਵਾਰ ਚਢਾਇ ਪਠਾਏ।
ਜਾਇ ਬਿਸਾਲੀ ਰਾਵ ਸੁਨਾਏ ॥੧੮॥
'ਤਿਸ ਪੁਰ ਡੇਰਾ ਰਾਵ ਰਖਾਯੋ।
ਨਿਜ ਬਿਹੀਰ ਭੀ ਤਹਾਂ ਬੁਲਾਯੋ।
ਬਹੁਤ ਬਿਨੈ ਕਰਿ ਕਹਿ ਗੁਰ ਰਾਖੇ।
ਆਵਨ ਦੀਏ ਨ, ਆਵਨ ਕਾਂਖੇ[1]' ॥੧੯॥

[1]ਆਵਨ ਦੀ ਚਾਹ ਸੀ (ਪਰ ਰਾਜੇ ਨੇ) ਆਉਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ।

ਰਾਵ ਬਿਸਾਲੀ ਕੋ ਸੁਨਿ ਤਬੈ।
ਸੰਗ ਬਿਹੀਰ ਲੀਨਿ ਜੋ ਸਬੈ।
ਚਢਿ ਕਰਿ ਆਪ ਸਾਥ ਹੀ ਗਯੋ।
ਪੁਰੀ ਬਿਭੌਰ ਸੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਯੋ ॥੨੦॥
ਭਯੋ ਇਕੱਤ੍ਰ ਸਕਲ ਗੁਰ ਡੇਰਾ।
ਮਿਲ੍ਯੋ ਜਾਇ ਚਰਣਾਂਬੁਜ ਹੇਰਾ।
ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ।
'ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਮਰੀ ਰਜਧਾਨੀ ॥੨੧॥
ਨਹੀਂ ਬਿਸਾਲੀ ਮਹਿਂ ਕਿਮ ਰਹੇ।
ਮੋ ਮਹਿਂ ਦੋਸ਼ ਕਿ ਰਾਵਰ ਲਹੇ[1]?
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਤਿ ਨ ਮੈਂ ਤ੍ਰਿਪਤਾਯੋ।
ਸੇਵ ਕਰਨ ਤੇ ਮਨ ਨ ਹਟਾਯੋ ॥੨੨॥
ਕਿਸ ਕਾਰਨ ਤੇ ਇਤ ਥਿਰ ਰਹੇ?'

[1]ਕੀ ਦੋਸ਼ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ?

ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਕਹੇ।
'ਔਚਕ ਰਾਵ ਮਿਲ੍ਯੋ ਬਨ ਬਿਚਰਤਿ।
ਬਿਨਤੀ ਕਰਤਿ ਭਯੋ ਧਰਿ ਹਿਤ ਚਿਤ ॥੨੩॥
ਆਨਿ ਆਪਨੇ ਸਦਨ ਉਤਾਰੇ।
ਬਹੁਰ ਚਢਨ ਹਿਤ ਕੀਨਸਿ ਤਯਾਰੇ।
ਅਧਿਕ ਭਾਉ ਤੇ ਰਾਖਿ ਟਿਕਾਏ।
ਤੋ ਪਰ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਅਹੈ ਅਧਿਕਾਏ ॥੨੪॥
ਸੁਖ ਸੋਂ ਭੋਗਹੁ ਰਾਜ ਸਮਾਜਾ।
ਕਰਹੁ ਤਿਹਾਵਲ ਅਰਹਿ ਜੁ ਕਾਜਾ।
ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਧਰਹੁ ਮਮ ਧਯਾਨਾ।
ਹੋਹਿ ਮਨੋਰਥ ਪੂਰ ਮਹਾਨਾ ॥੨੫॥
ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਜ਼ੋਰ ਜੇ ਤੁਮ ਪਰ ਕਰੈ।
ਹੇਤੁ ਸਹਾਇ ਖਾਲਸਾ ਚਰੈ।
ਕਰਿ ਦੀਜਹਿ ਸੁਧਿ ਸੁਨ ਤਿਹ ਧਾਵੈ।
ਅਨਿਕ ਰਿਪੁਨਿ[1] ਦੇ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈ' ॥੨੬॥
ਇਮ ਧੀਰਜ ਦੇ ਰਾਵ ਪਠਾਯਹੁ।
ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਨ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯਹੁ।
ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ।
ਗਯੋ ਆਪਨੇ ਘਰ ਹਰਖਾਈ ॥੨੭॥
ਸਤਿਗੁਰ ਤਹਾਂ ਬਸੇ ਸੁਖ ਪਾਏ।
ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਠੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਏ।
ਊਚੇ ਥਲ ਪਰ ਥਿਰੇ ਨਿਹਾਰੇ।
ਦੇਸ਼ ਮਹਾਂ ਰਮਨੀਕ ਬਿਚਾਰੇ ॥੨੮॥
ਨਿਕਟ ਖਾਲਸਾ ਗਨ ਪੁਰਿ[†] ਰਾਊ[1]।
ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਬੋਲੇ ਚਿਤ ਚਾਊ।
'ਸੁੰਦਰ ਸੈਲ[1] ਸੈਲ[2] ਕੇ ਲਾਯਕ।
ਮਨਹੁ ਹਿਮਾਲੇ ਕੀ ਦੁਤਿ ਦਾਯਕ ॥੨੯॥
ਕਿਧੌਂ ਕੈਲਾਸ਼ ਰੁੱਦ੍ਰ[1] ਕੋ ਥਾਨਾ।
ਉਪਜਾਵਤਿ ਉਰ ਅਨੰਦ ਮਹਾਨਾ।

[1]ਵੈਰੀਆਂ ਤੋਂ।

[1]ਸਾਰਾ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਪੁਰੀ ਦਾ ਰਾਜਾ। [†]ਪਾ:-ਪੁਨ।

[1]ਪਹਾੜ। [2]ਸੈਰ।

[1]ਸ਼ਿਵ।

ਪੰਡਪੁੱਤ੍ਰ[1] ਇਤ ਫਿਰ ਕਰਿ ਬਨ ਮੈਂ।
ਤਪਤ ਸਥਲ ਕੋ ਲਖਿ ਕਰਿ ਮਨ ਮੈਂ ॥੩੦॥
ਕਿਤਿਕ ਸਮਾ ਬਸਿ ਇਹਾਂ ਬਿਤਾਏ।
ਗਿਰ ਤਰੁਵਰੁ ਪਿਖਿ ਕੈ ਹਰਖਾਏ।
ਪੂਰਬ ਸਤਿਜੁਗ ਮਹਿਂ ਬਿਧਿ[1] ਆਯੋ।
ਥਿਰਯੋ ਇਹਾਂ ਦੀਰਘ ਤਪਤਾਯੋ ॥੩੧॥
ਨਾਮ ਕਲੇਸਰ[1] ਬ੍ਰਹਮੇ ਧਰਯੋ।
ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ ਆਨੰਦ ਕਰਯੋ।
ਯਾਂ ਤੇ ਪਾਵਨ ਇਹ ਅਸਥਾਨਾ।
ਪਰਮ ਮੁਨੀ ਤਪ ਤਪੇ ਮਹਾਨਾ ॥੩੨॥
ਫਲ ਮੂਲਨਿ ਤੇ ਸੁਖ ਕੋ ਪਾਏ।
ਗਿਰਵਰ ਸ਼ੋਭਾ ਪਿਖਿ ਬਿਰਮਾਏ।
ਅਧਿਕ ਤਪੇ ਤਪ ਮਨ ਕੋ ਰੋਕਿ।
ਮਰਿ ਪਹੁੰਚੇ ਕਮਲਾਸਨ[1] ਲੋਕ' ॥੩੩॥
ਇੱਤ੍ਯਾਦਿਕ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਬਚਨਾ।
ਕਰਹਿਂ ਨਿਹਾਰਨਿ ਗਿਰਵਰ ਰਚਨਾ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਉਚਰਤਿ ਹੋ ਤੁਮ ਜੈਸੇ।
ਪਿਖੀਯਤਿ ਤਰੁਵਰੁ ਗਿਰਵਰ ਤੈਸੇ ॥੩੪॥
ਮਨ ਕੋ ਮੋਦ ਉਪਾਵਨ ਹਾਰੇ।
ਕਯੋਂ ਨਹਿਂ ਬਿਰਮਹਿ ਆਇ ਨਿਹਾਰੇ[1]।'
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਸੈਲ ਸਰਾਹਾ।
ਬਸੇ ਤਹਾਂ ਮਨ ਆਨੰਦ ਪਾਹਾ ॥੩੫॥
ਮ੍ਰਿਗੀਆ[1] ਕਰਤੇ ਬਿਚਰੈਂ ਕਬੈ।
ਸਿੰਘ ਅਰੂਢਹਿਂ ਸੰਗੀ ਸਬੈ।
ਕਬਹੂੰ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਚਢਿ ਜਾਵੈਂ।
ਸੈਲ ਕਰਹਿਂ ਜੇਤਿਕ ਮਨ ਭਾਵੈ ॥੩੬॥
ਉਚ ਨੀਚ ਥਲ ਬਿਖਮ ਕਿ ਸਮ ਹੈਂ।
ਬਹੁ ਰਮਣੀਕ ਸੁਗਮ ਦੁਰਗਮ ਹੈਂ।
ਚਲਤਿ ਬੇਗ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਵਾਹੈ[1]।

[1]ਯੁਧਿਸ਼ਟਰ।
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ।
[1]ਭਬੋਰ ਦੇ ਇਕ ਪਹਾੜ ਦਾ ਨਾਮ।
[1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਪੁਰੀ।
[1]ਜੋ ਆਕੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਨਾਂ ਲਲਚੇ।
[1]ਸ਼ਿਕਾਰ।
[1]ਨਿਰਮਲ ਨਾਲੇ ਤ੍ਰਿੱਖੇ ਚਲਦੇ ਹਨ [ਵਾਹਾ=ਨਾਲਾ]। (ਅ) ਨਿਰਮਲ ਹਵਾ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਵਗਦੀ ਹੈ। [ਵਾ=ਵਾਯੂ]।

ਬਿਨਾ ਧੂਲ ਬਨ ਮਗ ਅਵਗਾਹੈ[1] ॥੩੭॥
ਕੁਸਮਤ ਬਨ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾ ਬਿਲੋਕੈਂ।
ਸਘਨੇ ਅਧਿਕ ਸੁਗੰਧੀ ਰੋਕੈਂ।
ਜਹਿਂ ਲਗਿ ਇੱਛਹਿਂ ਬਿਚਰਤਿ ਆਵੈਂ[1]।
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਿਸ ਦਜੋਸ ਬਿਤਾਵੈਂ ॥੩੮॥
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਬਿਦਤ ਮਹਾਨ।
ਸਤਿਗੁਰ ਬਸੇ ਜਾਇ ਤਿਸ ਥਾਨ।
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਾਰੀ।
ਆਵਹਿ ਦਰਸ਼ਨ ਇੱਛਾਧਾਰੀ ॥੩੯॥
ਪੂਰਬ ਦੱਛਨ ਪਸ਼ਚਮ ਕੇਰੇ।
ਲੈ ਲੈ ਕਰਿ ਉਪਹਾਰ ਘਨੇਰੇ।
ਪਰੇ ਬਿਹੀਰ ਚਲੇ ਬਹੁ ਆਵੈਂ।
ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਠਿ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਧਜਾਵੈਂ ॥੪੦॥
ਕੇਤਿਕ ਸੰਗਤਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਧਾਰੀ।
ਬਨ ਸੁਚੇਤ ਆਵਤਿ ਬਲ ਭਾਰੀ।
ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੋ ਦਬਾਇੰ ਜੇ ਅਰੈਂ।
ਬਲੀ ਪਿਖੈਂ ਕੋ ਨੇਰ ਨ ਕਰੈ ॥੪੧॥
ਕੇਤਿਕ ਬਿਨ ਆਯੁਧ ਗਨ ਮਿਲੈਂ।
ਗੁਰੂ ਆਸਰੇ ਬਲ ਕਰਿ ਚਲੈਂ।
ਕਾਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਇਕਠੀ ਧਰੈਂ।
ਆਵਹਿਂ ਆਪ ਤ ਲਜਾਵਨ ਕਰੈਂ ॥੪੨॥
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਸਰਾਮੇ[†]।
ਅਚਲ ਸਥਾਨ[1] ਸੈਲ ਅਭਿਰਾਮੇ।
ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਸੁਖ ਕੋ ਪਾਇ।
ਰਣ ਕੋ ਸਿਮਰਹਿ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਇ ॥੪੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਗੁਰ ਬਿਸ੍ਰਾਮ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤ ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੭॥

[1]ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

[1]ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ।

[†]ਜਿੱਥੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕਦੇ ਕਦੇ ਏਕਾਂਤ ਜਾ ਬੈਠਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜਿਸ ਟਿਕਾਣੇ ਬੈਠਕੇ ਚੌਪਈ ਰਚੀ ਸੋ ਥਾਂ ਭਬੌਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ।

[1]ਪਹਾੜੀ ਥਾਉਂ।

੪੮. [ਕਲਮੋਟ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ]

੪੭<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੯

ਦੋਹਰਾ:

ਕਹੈ ਖਾਲਸਾ 'ਗੁਰੂ ਜੀ ! ਬਿਨ ਰਣ ਦਿਵਸ ਬਿਤੀਤਿ।
ਸੁਖ ਸੋਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਸੁਪਤਿ ਹੁਇ, ਆਛੀ ਲਗਹਿ ਨ ਰੀਤਿ' ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਬਿਕਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਯੋ।
'ਘਨੋ ਜੰਗ ਤੁਮਰੇ ਗਰ ਪਾਯੋ।
ਅਵਨੀ ਪੂਰਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਤੁਮਾਰੇ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਹਨਿ ਬਨਹੁ ਸੁਖਾਰੇ ॥੨॥
ਜੋ ਇੱਛਹੁ ਅਬਿ[1] ਭੀ ਹੁਇ ਰਹੈ[2]?
ਕੰਟਕ ਦੁਸ਼ਟ ਹਤਨ ਨਿਰਬਹੈ[1]।'
ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ੁਭ ਥਾਨ।
ਤਬਿ ਲੌ ਸੰਗਤਿ ਪਹੁੰਚੀ ਆਨਿ ॥੩॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਮੋ ਦਰਸ ਅਵਿਲੋਕਾ।
ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ 'ਹਮੈ ਬਹੁ ਸ਼ੋਕਾ।
ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਰਾਵਰਿ ਹੇਤੁ।
ਕਰੀ ਬਟੋਰਨਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਿਕੇਤ ॥੪॥
ਆਵਤਿ ਲੀਏ ਗ੍ਰਾਮ ਕਲਮੋਟਾ[1]।
ਬਸੈਂ ਗਵਾਰ ਕਰਮ ਜਿਨ ਖੋਟਾ।
ਰਾਵਰ ਕੀ ਬਹੁ ਦਈ ਦੁਹਾਈ।
ਨਹਿੰ ਮਾਨੇ ਛੀਨੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫॥
ਗੁਜਰ ਰੰਘਰ ਪੁੰਜ ਮਿਲੇ ਹੈਂ।
ਆਵਤਿ ਮਾਰਗ ਰੋਕ ਖਲੇ ਹੈਂ।
ਵਸਤੁ ਆਪ ਕੀ ਲਾਯਕ ਜੇਈ।
ਲਈ ਖਸੋਟ, ਬਰੇ ਗਢ ਤੇਈ' ॥੬॥
ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਕੋਪ ਬਿਸਾਲਾ।
ਫਰਕੇ ਅਧਰ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਲਾ।
ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਧੀਰਜ ਤਬਿ ਦੀਨ।
'ਤੁਮਰੀ ਅਰਪੀ ਹਮ ਨੇ ਲੀਨਿ ॥੭॥
ਚਿੰਤਾ ਕਰਹੁ ਨ ਉਰ ਪਛੁਤਾਵਹੁ।
ਬੈਠਹੁ ਮਨਹੁ ਕਾਮਨਾ ਪਾਵਹੁ।'

[1]ਹੁਣ। [2]ਸੋ ਹੁਣ ਭੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਰਹੇਗਾ।
[1]ਵੈਰੀਆਂ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਮਾਰਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬੀਤੇਗੀ।
[1]ਨਾਮ ਹੈ ਪਿੰਡ ਦਾ।

ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਜੋਰਿ ਕਰ ਕਹਾ।
'ਕੰਟਕ ਦੁਸ਼ਟ ਤਹਾਂ ਕੇ ਮਹਾਂ ॥ ੮ ॥
ਤਜਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਜਬਿ ਚਲਿ ਆਏ।
ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਉਤੈ ਕੋ ਧਾਏ।
ਰੋਕਯੋ ਚਹਤਿ ਰੁਕੇ ਨਹਿਂ ਕੋਇ।
ਛਲ ਕਰਿ ਘੇਰਿ ਲਿਯੇ ਬਿਚ ਦੋਇ ॥ ੯ ॥
ਤਿਨ ਕੇ ਸੀਸ ਕਾਟ ਕਰਿ ਗੇਰੇ।
ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਮਾਨਹਿਂ ਕਿਸ ਕੇਰੇ।
ਅਸ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਕੌ ਹ੍ਵੈ ਨ ਸਜ਼ਾਇ।
ਕਰਹਿਂ ਬਿਗਾਰ ਰਹੈਂ ਗਰਬਾਇ ॥ ੧੦ ॥
ਗੁਰ ਘਰ ਸੋਂ ਬਹੁ ਰਚਯੋ ਬਿਰੁੱਧਾ।
ਚਹਿਯਤਿ ਹਤੇ ਕ੍ਰੁੱਧ ਕਰਿ ਜੁੱਧਾ।'
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਰਿਸ ਭਈ ਘਨੇਰੀ।
ਜਲਤ ਅਗਨਿ ਅਹੁਤੀ ਜਨੁ ਗੇਰੀ ॥ ੧੧ ॥
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸੰਗ ਉਚਾਰੀ।
'ਚਹਤਿ ਖਾਲਸਾ ਕਰਿਯਹਿ ਤਯਾਰੀ।'
ਜੰਗ ਸਮਾਜ ਤਬਹਿ ਬਰਤਾਯੋ।
ਜਾਮਨਿ[1] ਬਿਤੀ ਭੋਰ ਹੁਇ ਆਯੋ ॥ ੧੨ ॥ [1]ਰਾਤ।
ਹੁਕਮ ਕਰਯੋ ਪ੍ਰਭੁ 'ਬਜਹਿ ਨਗਾਰਾ।
ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਚਢਹਿ ਸ਼ਿਕਾਰਾ।'
ਪਰੇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਬਰ ਜ਼ੀਨ।
ਪੂਰਬ ਪ੍ਰਭੂ ਅਰੂਢਨਿ ਕੀਨ ॥ ੧੩ ॥
ਪਰੀ ਦੁਚੋਬ ਖਾਲਸਾ ਚਢਯੋ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਸਹਿਤ ਬੀਰ ਰਸ ਬਢਯੋ।
ਕ੍ਰੁੱਧਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰਯੋ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ।
ਥਰਹਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਕੰਪ[1] ਮਹਾਨਾ ॥ ੧੪ ॥ [1]ਕੰਬੀ।
ਸ੍ਵੈਯਾ:
ਬਾਯੁ ਸਮਾਨ ਸੁ ਬੇਗ ਕੋ ਧਾਰਿ
ਚਲੇ ਗੁਰ ਮਾਰਗ ਮੈਂ ਸਹਿਸਾਈ।
ਦੁੰਦਭਿ ਨਾਦ ਸੁਨਯੋ ਜਹਿਂ ਲੌ
ਸਭਿ ਕੰਪ ਉਠੀ ਗਨ ਲੋਕ ਲੁਕਾਈ।

-ਕੌਨ ਪੈ ਕੋਪ ਕਰਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਧਾਵਤਿ,
ਕੌਨ ਕੀ ਮ੍ਰਿਤੁ ਅਬੈ ਨਿਯਰਾਈ?
ਕੋ ਨਹਿਂ ਚਾਹਤਿ ਆਪ ਕੋ ਜੀਵਨ[1]
ਕੀਨਿ ਬਿਗਾਰ ਨਹੀਂ ਸੁਧ ਪਾਈ? -
॥੧੫॥
ਜਾਤਿ ਸੁ ਮਾਰਗ ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗਨ
ਧਾਂਕ ਪਰੀ ਗਿਰ ਦੇਸ਼ ਮਝਾਰੀ।
'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੁਪਯੋ,
ਮਤਿ ਹੀਨ[1]! ਕਹੋ ਕਿਨ ਕੀਨ ਬਿਗਾਰੀ।'
ਭਾਜਤਿ ਏਕ ਮਹਾਂ ਉਰ ਤ੍ਰਾਸਤਿ
ਏਕ ਦੁਰੈਂ ਨਹਿਂ ਦੇਹਿਂ ਦਿਖਾਰੀ।
ਤੇਜ ਧਰੈਂ ਬਲ ਭੂਰ ਭਰੈਂ ਇਮ
ਜਾਤਿ ਭਲੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ ॥੧੬॥
ਬਾਜਤਿ ਦੀਹ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਯਾਨਤਿ
ਛੋਰਿ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕੋ ਚੀਰ ਦਯੋ[1]।
ਯੌਂ ਫਰਰੇ ਫਹਿਰਾਵਤਿ ਹੈਂ
ਜਨੁ ਪੌਨ ਲਗੇ ਘਨ ਜਾਤਿ ਧਯੋ।
ਤੂਰਨ ਆਇ ਉਲੰਘਿ ਨਦੀ ਕਹੁ
ਪੈਂਡ ਬਡੋ ਕਲਮੋਟ ਲਯੋ[1]।
ਔਚਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਨ ਪੈ,
ਗਿਰ ਪੈ ਚਢਿ ਦੇਖਨਿ ਦੁਰਗ ਕਿਯੋ
॥੧੭॥
ਯੌਂ ਉਮਡਯੋ ਦਲ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ
ਵਾਰ ਨ ਪਾਰ ਸੁ ਮਾਰਨ ਧਾਯੋ।
ਆਇਸੁ ਦੀਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਰਿਸ ਕੀਨਿ
'ਲਿਜੈ ਸਭਿ ਛੀਨ ਵਥੂ ਸਮੁਦਾਯੋ।'
ਸ਼੍ਰੌਨ ਬਿਖੈ ਸੁਨਿ ਸਿੰਘ ਰਿਸੇ ਮਨ
ਧਾਇ ਪਰੇ ਗਨ ਰੌਰ ਉਠਾਯੋ।
ਘੇਰ ਲੀਓ ਕਲਮੋਟ ਕੋ ਕੋਟ,
ਚਲੀ ਬਹੁ ਚੋਟਨਿ ਓਟ ਕੋ ਪਾਯੋ[1]
॥੧੮॥
ਧਾਮਨਿ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭਏ,

[1]ਆਪਣੇ ਜੀਵਨੇ ਨੂੰ।

[1]ਹੇ ਬਾਵਰਿਓ!

[1]ਝੰਡੇ ਦਾ ਫਰੈਰਾ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ।

[1]ਬੜ ਪੈਂਡਾ ਕਲਮੋਟ ਦਾ (ਮੁਕਾ) ਲਿਆ।

[1]ਭਾਵ ਚੋਟਾਂ ਪਈਆਂ (ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਵੱਜੇ) ਤਾਂ ਓਹਲੇ ਹੋ ਗਏ। (ਅ) ਚੰਗੀ ਮਾਰ ਪਈ ਓਟ ਪਾਕੇ ਘਰੀਂ ਜਾ ਵੜੇ।

ਬਹੁ ਤ੍ਰਾਸ ਦਏ ਖਲ ਭਾਜ ਗਏ।
ਕੇਤਿਕ ਹਾਥ ਤੁਫੰਗਨਿ ਲੈ
ਕਸਿ ਮਾਰਤਿ ਸਿੰਘਨ ਤਾਕਿ ਲਏ।
ਉਚ ਅਵਾਸਨ ਹੋਇ ਮਵਾਸ
ਚਲਾਇ ਬੰਦੂਕਨਿ ਘਾਇ ਘਏ।
ਤੌ ਅਵਿਲੋਕਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨਨ ਖੈਂਚਿ ਕੇ
ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਗਵਾਰ ਸੁ ਮਾਰਿ ਦਿਏ ॥੧੯॥
ਹੋਨਿ ਲਗੇ ਕਟੀਆ ਪੁਰਿ ਮੈਂ
ਠਹਿਰਹਿਂ ਨਹਿਂ ਪੈਰ ਮਹਾਂ ਡਰਪਾਏ।
ਕੇਤਿਕ ਸਾਮੁਹਿ ਹੋਇ ਮਰੇ ਰਣ,
ਕੇਤਿਕ ਕਾਤੁਰ ਹੋਇ ਪਲਾਏ।
ਮਾਰ ਪਰੀ ਦੁਰਜਾਨ ਕੇ ਊਪਰ
ਘਾਇਲ ਹ੍ਵੈ ਧਰਿ ਪੈ ਤਰਫਾਏ।
ਕੋ ਕਰ ਜੋਰਿ ਨਿਹੋਰਤਿ ਹੈਂ,
ਮੁਖ ਮੋਰਤਿ ਹੈਂ ਨ ਘਨੇ ਰਿਪੁ ਘਾਏ[1] ॥੨੦॥

[1]ਕੋਈ ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ ਮਿੰਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, (ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ) ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ (ਐਉਂ ਦੇ) ਬਹੁਤੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨਹੀਂ ਮਾਰੇ ਭਾਵ ਸ਼ਰਨ ਮੰਨਕੇ ਬਹੁਤੇ ਬਚ ਗਏ।

ਕੇਤਿਕ ਮਾਰਿ ਤੁਫੰਗਨਿ ਅੰਗਨ
ਰੰਗ ਸੁਰੰਗ ਕਰੇ ਤਤਕਾਲਾ।
ਕੇਚਿਤ ਕੇ ਤਨ ਮਾਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨਨਿ
ਗੇਰ ਲਿਯੇ ਕਰਿ ਘਾਵ ਕਰਾਲਾ।
ਧਾਮ ਉਤੰਗਨ ਕੋ ਤਜਿ ਕੈ
ਭਜਿ ਕੈ ਸਭਿ ਕੋਟ ਕੋ ਓਟ ਸੰਭਾਲਾ।
ਬਾਹਰ ਜੇਤਿਕ ਜ਼ਾਹਰ ਥੇ
ਸਭਿ ਮਾਰ ਲਿਯੇ ਬਡਿ ਆਹਰ ਨਾਲਾ[1] ॥੨੧॥

[1]ਉੱਦਮ ਨਾਲ।

ਲੂਟ ਲੀਏ, ਅਰੁ ਕੂਟ ਦਿਏ,
ਅਰਿ ਫੂਟ ਗਏ ਸਿਰ, ਛੂਟਸਿ ਪ੍ਰਾਨਾ।
ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਧਾਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰੇ,
ਤਿਨ ਤ੍ਰੀਯਨਿ ਦੇ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਮਹਾਨਾ।
ਬਾਹਰ ਦੂਰ ਨਿਕਾਰ ਦਬੀ
ਸਿਰ ਪੀਟਤਿ ਹੈਂ ਕਿਸ ਜਾਇਂ ਸਥਾਨਾ[†]।

†ਜਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਘਮਸਾਣ ਵਿੱਚ ਏਹ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵਿੱਚ ਪਏ ਪਿਸਨਗੇ। ਤ੍ਰਾਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਵੇਂ ਘਰ ਛਡਕੇ ਕੌਣ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਸੋ ਇਹ ਤ੍ਰਾਸ ਦੇਕੇ ਕੱਢਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸੀ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਲਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਬੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਬੱਚੇ ਤੇ ਭੁੱਲਕੇ ਬੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨਾ ਚੱਲ ਜਾਵੇ।

ਦਯੋਸ ਬਿਤਯੋ ਦਿਨਨਾਥ ਅਥਯੋ
ਤਮ ਪੁੰਜ ਭਯੋ ਭਯ ਦਾਯਕ ਨਾਨਾ
॥੨੨॥
ਘੋਰ ਉਲੂਕ ਸੁ ਬੋਲਿ ਉਠੇ
ਗਨ ਜੰਬੁਕ ਆਨਿ ਪੁਕਾਰ ਕਰੀ।
ਕੂਕਰ ਕੂਕਤਿ ਮਾਸ ਅਘਾਵਤਿ
ਰੌਰ ਪਰਯੋ ਬਹੁ ਤਾਂਹਿ ਘਰੀ।
ਦੁਰਗ ਮਵਾਸ ਗਵਾਰਨਿ ਕੀਨਿ
ਤੁਫੰਗਨ ਕੀ ਤਿਨ ਮਾਰ ਧਰੀ।
ਸਿੰਘ ਬਰੇ ਬਿਚ ਧਾਮਨ ਕੇ
ਚਹਿਂ ਨੇਰ ਕਰਯੋ ਹਤਿ ਲੇਹਿਂ ਅਰੀ
॥੨੩॥
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਥਿਰੇ ਜਹਿਂ,
ਸਿੰਘ ਗਏ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨੈਂ।
'ਆਇਸੁ ਆਪ ਉਚਾਰਹੁ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ !
ਹੇਲ ਕੋ ਘਾਲਿ ਅਬੈ ਰਿਪੁ ਹਾਨੈਂ।
ਕੋਟ ਮਹਿਂ ਕੂਦ ਕਰਹਿਂ ਕਟਿਯਾ
ਨਹਿਂ ਛੋਰਹਿਂਗੇ ਇਕ ਭੀ ਜੁਤਿ ਪ੍ਰਾਨਹਿਂ।
ਸਿੰਘ ਰਹੇ ਰੁਪ, ਢੁਕ ਚਲੇ ਢਿਗ[1]
ਆਪ ਕੇ ਬਾਕ ਕੀ ਦੇਰ ਪਛਾਨੈ ॥੨੪॥
ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਧੀਰਜ ਦੀਨ ਪ੍ਰਬੀਨ
'ਕਰੇ ਰਿਪੁ ਦੀਨ ਬਰੇ ਗਢ ਜਾਈ[1]।
ਰਾਤਿ ਮੈਂ ਕੋਪ ਨ ਬਾਦ ਕਰੋ[1]
ਥਿਰਤਾ ਗਹਿ ਬੈਠਿ ਰਹੋ ਸਮੁਦਾਈ।
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਫਤੇ ਕਰਿਯੋ
ਸਭਿ ਹੂੰ ਦਿਹੁ ਨਾਸਿ, ਨ ਜਾਹਿਂ ਪਲਾਈ।
ਮੂਢਨਿ ਸੰਗਤਿ ਛੀਨ ਲਈ
ਤਿਸ ਕੋ ਪਲਟਾ ਹਮ ਲੇਂ ਅਬਿ ਪਾਈ'

[1]ਨੇੜੇ ਢੁੱਕ ਚੱਲੇ ਹਨ।

[1]ਵੈਰੀ ਦੀਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਓਹ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਵੜੇ ਹਨ।

[1]ਬਿਅਰਥ ਕ੍ਰੋਧ ਨਾ ਕਰੋ।

॥੨੫॥
ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ
ਫੇਰ ਕਹ੍ਯੋ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਂ ਕਰ ਜੋਰੇ।
'ਰਾਤ ਹੀ ਮਹਿਂ ਰਿਪੁ ਘਾਤਨਿ ਦੇਹੁ[1] — [1]ਮਾਰਨ ਦਿਓ।
ਨਿਪਾਤ ਕਰੈਂ ਛਿਨ ਮੈਂ ਸਭਿ ਟੋਰੇ[1]। — [1]ਲੱਭਕੇ।
ਭਾਜ ਨ ਜਾਹਿਂ, ਕਿ ਆਇ ਸਹਾਇਕ,
ਕੋ ਕਰਿ ਘਾਤਿ ਨ ਜਾਵਹਿਂ ਛੋਰੇ[1]। — [1]ਕੋਈ ਦਾਉ ਕਰਕੇ (ਕਿਲਾ) ਛੱਡ ਨਾ ਜਾਣ।
ਹ੍ਵੈ ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਿਘਨ ਘਨੇ ਅਬਿ
ਹੇਲ ਕੋ ਘਾਲਨਿ ਦੇਹੁ ਸੁ ਜ਼ੋਰੇ[1]' ॥੨੬॥ — [1]ਜੋਰ ਨਾਲ।
ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਗ਼ੀਧਰ ਸਿੰਘਨਿ ਕੋ ਕਹਿਂ
'ਧੀਰਜ, ਨਾਂਹਿ ਕਰੋ ਸਹਿਸਾਈ[1]। — [1]ਧੀਰਜ ਕਰੋ, ਕਾਹਲੀ ਨਾ ਕਰੋ।
ਚਾਰਹੁਂ ਓਰਨਿ ਘੇਰਨ ਘੇਰਿ
ਸਜੋਰਹਿ ਰਾਖਹੁ ਕੀ ਤਕਰਾਈ[1]। — [1]ਜੋਰ ਨਾਲ ਤਕੜਾਈ ਕਰਕੇ ਰੱਖੋ।
ਕਾਲ ਪੁਜ੍ਯੋ ਇਨ, ਜਾਤਿ ਨਹੀਂ ਕਿਤ,
ਕੋ ਇਕ ਘਾਤਿ ਸੁ ਹਾਥ ਨ ਆਈ[1]। — [1]ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਉ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।
ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕਰੌਂ ਸਭਿ ਘਾਤਿ,
ਰਹੌਂ ਸਵਧਾਨ ਇਹੀ ਭਲਿਆਈ'
॥੨੭॥
ਆਇਸੁ ਮਾਨਿ ਸੁਜਾਨ ਗੁਰੂ
ਭਟ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਧਾਮ ਅਰਾਮ ਕਰ੍ਯੋ।
ਚਾਰ ਹੂੰ ਓਰਨਿ ਘੇਰ ਰਖ੍ਯੋ
ਗਢ ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨ ਹਾਥ ਧਰ੍ਯੋ।
ਅੰਤਰ ਤੇ ਗੁਲਕਾਂ ਗਨ ਮਾਰਤਿ
ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਬਾਦ ਨ ਕੋਇ ਮਰ੍ਯੋ।
ਰਾਖਤਿ ਦੇ ਕਰ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ
ਬਿਨ ਘਾਵ ਸਬੈ ਦਲ ਪੁੰਜ ਥਿਰ੍ਯੋ
॥੨੮॥
ਕੰਟਕ[1] ਸੰਕਟ ਪਾਇ ਘਨੋ — [1]ਵੈਰੀ।
ਗਢ ਬੀਚ ਘਿਰੇ ਡਰਪਾਵਤਿ ਹੈਂ।
ਜੀਵਨ ਕੀ ਨਹਿਂ ਆਸ ਧਰੈਂ,
ਲੁਟ ਧਾਮ ਗਏ ਪਛੁਤਾਵਤਿ ਹੈਂ।
ਕੀਨ ਕੁਕਾਜ ਮਹਾਂ ਗੁਰ ਕੋ

ਤਿਸ ਕੋ ਫਲ ਸੋ ਦਿਖਰਾਵਤਿ ਹੈਂ।
ਤੀਰ ਚਲਾਵਤਿ ਬਾਦ ਸੁ ਜਾਵਤਿ
ਤਜੋਂ ਗੁਲਕਾ ਬਰ ਖਾਵਤਿ ਹੈਂ ॥੨੯॥
ਮੰਚ ਬਿਛਾਇ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਯ ਪੌਢਨਿ
ਏਕ ਤਰੋਵਰ[†] ਕੇ ਤਰ ਹੋਏ।
ਸਿੰਘ ਪਚੀਸਕ ਪਾਸ ਥਿਰੇ
ਗਹਿ ਆਯੁਧ ਕੌ ਸਵਧਾਨ ਖਰੋਏ।
ਔਰ ਸਭੇ ਭਟ ਘੇਰ ਰਹੇ ਗਢ,
ਏਕ ਸੁਚੇਤ ਖਰੇ, ਇਕ ਸੋਏ।
ਯਾ ਬਿਧਿ ਜਾਮਨਿ ਕੀਨ ਬਿਤਾਵਨਿ
ਚਾਰ ਘਟੀ ਅਰਣੋਦਯ ਜੋਏ ॥੩੦॥
ਸੰਖਨ ਮਹਿਂ ਭਰਿ ਫੂਕ ਬਜਾਵਤਿ
ਬਾਜ ਉਠਜੋ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਸੁ ਫਤੇ ਕਹਿਂ
ਹੋਤਿ ਭਯੋ ਉਤਸਾਹ ਉਦਾਰਾ।
ਪੁੰਜ ਤੁਫੰਗਨਿ ਕੇਰ ਤੜਾਕਨ
ਅੰਤਰ ਛੋਰਤਿ ਹੈਂ ਡਰ ਧਾਰਾ।
ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ਸ਼ਨਾਨ ਕਰੈਂ
ਕਿਨ ਕੇਸ ਸੁਧਾਰ ਬੰਧੀ ਦਸਤਾਰਾ
॥੩੧॥
ਤਮ ਮੋਹਿ ਕਿ ਪੂਖਣ ਪੂਖਣ ਪੇਖਿ
ਕਹਜੋ ਭਵ ਭੂਖਣ[1] 'ਹ੍ਵੈ ਸਵਧਾਨਾ।
ਗਢਿ ਪੈ ਅਬਿ ਹੇਲ ਕਰੌ ਮਿਲਿ ਕੈ
ਚਢਿ ਊਪਰ ਬੀਰ ਬਰੋ[1] ਰਿਪੁ ਹਾਨਾ।
ਕਰਿ ਕਾਰਜ ਲੇਹੁ ਸਬੇਰ ਅਬੇਰ[1]
ਨਿਬੇਰਹੁ ਜੰਗ ਪਰੈ ਘਮਸਾਨਾ।'
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਫਿਰੇ ਚਹੁੰ ਓਰਨਿ
ਘਾਲਨਿ ਜ਼ੋਰ ਸੁ ਸ਼ੋਰ ਮਹਾਨਾ ॥੩੨॥
ਢੋਇ ਕਰੀ ਢਿਗ ਢੂਕ ਗਏ
ਚਹੁੰ ਓਰਨਿ ਤੇ ਲਲਕਾਰ ਪਰੇ।
ਪਾਸ ਗਏ, ਨਹਿਂ ਤ੍ਰਾਸ ਭਏ,

[†]ਇਹ ਬ੍ਰਿਛ (ਪਿੱਪਲ) ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

[1]ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭੂਖਣ ਤੇ ਮੋਹ (ਰੂਪੀ) ਅੰਧੇਰੇ ਦੇ ਸੂਰਜ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਨੇ ਸੂਰਜ ਵੇਖਕੇ ਕਹਿਆ।

[1]ਵਡੇ।

[1]ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਵੇਰੇ ਹੀ ਕਾਰਜ ਕਰ ਲੌ [ਅ+ਬੇਰ=ਦੇਰੀ ਬਿਨਾਂ]।

ਗਢ ਭੀਤਨ ਲੌਂ[1] ਅਬਿ ਜਾਇ ਅਰੇ। [1]ਕੰਧਾਂ ਤੱਕ।
ਹਾਥ ਕਹੀ ਗਹਿ ਢਾਹਨਿ ਲਾਗਜੋ,
ਰੌਰ ਕੋ ਸ਼ੋਰ ਬਿਸਾਲ ਕਰੇ।
ਫੇਰ ਫਿਰੇ ਅਲਬਾਲ ਪਰੇ
ਬਲ ਭੂਰ ਧਰੇ ਚਹਿਂ ਭੀਤ ਚਰੇ[1] ॥੩੩॥ [1]ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ।
ਯੌਂ ਚਹੂੰ ਓਰ ਪਰੀ ਜਬਿ ਧੂੰਮ
ਮਿਲੇ ਗਢ ਭੀਤ ਕੇ ਸੰਗ ਸੁ ਜਾਈ।
ਅੰਤਰ ਜ਼ੋਰ ਨਿਰੰਤਰ ਕੋ ਕਰਿ,
ਹਾਰ ਪਰੇ ਤੁਪਕਾਨ ਚਲਾਈ।
ਜਾਨਤਿ ਭੇ -ਚਢਿ ਹੈਂ ਗਢ ਪੈ
ਨਹਿਂ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚੈਂ, ਕਤਲਾਮ ਕਰਾਈ-।
ਹੋਇ ਅਧੀਰਜ ਬੀਰਜ[1] ਕੋ ਤਜਿ [1]ਬਲ।
ਤ੍ਰਾਸ ਧਰੇ ਸੋ ਪਰੇ ਘਿਘਿਆਈ ॥੩੪॥
ਚੀਰ ਗਵਾਰਨਿ ਫੇਰਨਿ ਕੀਨਿ[1'] [1]ਹਾਰ ਦਾ) ਪੱਲੂ ਫੇਰਿਆ।
ਭਨੈਂ ਬਿਨਤੀ ਗੁਰ ਕੀ ਸੁ ਦੁਹਾਈ।
'ਪ੍ਰਾਨ ਬਚੈਂ, ਇਹ ਦਾਨ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭੁ !
ਆਨ ਨ ਬਾਂਛਤਿ ਹੈਂ ਵਥੁ ਕਾਈ।
ਭੂਲ ਗਏ ਬਖਸ਼ੋ ਹਮ ਕੋ
ਨਹਿਂ ਜੀਵਤਿ ਫੇਰ ਕਰੈਂ ਖੁਟਿਆਈ।
ਆਪ ਦਇਆ ਨਿਧਿ ਸੂਰ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ
ਕੌਨ ਚਹੈ ਤੁਮਰੀ ਸਮਤਾਈ' ॥੩੫॥
ਦੀਨ ਭਏ ਬਿਨਤੀ ਜਬਿ ਕੀਨਿ
ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸੁਨੀ ਕਰੁਨਾ ਹੁਇ ਆਈ।
ਜੀਵਤਿ ਤਜਾਗ ਨਿਕਾਰ ਲਏ ਸਭਿ
ਆਯੁਧ ਛੀਨ, ਕਹੀ ਪਕਰਾਈ।
ਧਾਮ ਸਭੈ ਗਢ ਭੀਤ ਤਬੈ
ਢਹਿਵਾਇ ਦਿਯੇ ਤਿਨ ਤੇ ਬਲ ਲਾਈ।
ਥਾਨ ਸਮਾਨ ਮਦਾਨ ਕਿਯੋ ਤਹਿਂ,
ਮਾਨਹੁ ਨਾਂਹਿ ਬਸੇ ਇਸ ਥਾਂਈ[1] ॥੩੬॥ [1]ਮਾਨੋ ਇਸ ਥਾਵੇਂ (ਕਦੇ) ਵੱਸੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਦੋਹਰਾ:
ਲੂਟ ਕੂਟ ਕਲਮੋਟ ਕੋ, ਪਲਟਾ ਤਿਨ ਤੇ
ਲੀਨ।

ਸੂਰ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਦਸਮ ਗੁਰ, ਸਭਿ ਜਗ
ਮਹਿਂ ਜਸੁ ਕੀਨ ॥੩੭॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਕਲਮੋਟ ਮਾਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਚਤਵਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੮॥

੪੯. [ਵਾਪਸ ਆਨੰਦ ਪੁਰ ਆਏ]

੪੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੫੦

ਦੋਹਰਾ:

ਕਰਜੋ ਥੇਹ ਕਲਮੋਟ ਕੋ, ਦਈ ਸਜ਼ਾਇ ਬਿਸਾਲ।
ਤਿਸ ਦਿਨ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਸਦਾ, ਸੁਖੀ ਰਹੀ ਸਭ ਕਾਲ ॥੧॥

ਚੌਪਈ:

ਕਿਤ ਤੇ ਆਇ ਕਿਸੁ ਮਗ ਜਾਵੈਂ।
ਬਾਕ ਕਠੋਰ ਭਿ ਨਹੀਂ ਅਲਾਵੈਂ।
ਗੁਰ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਹਿਂ ਉਰ ਭਾਰੀ।
ਦੇਖਿ ਲੇਹੁ ਕਲਮੋਟ ਉਜਾਰੀ† ॥੨॥

†ਪਿੰਡ ਜੋ ਮੁੜਕੇ ਵੱਸਿਆ 'ਖੇੜਾ ਕਲਮੋਟ' ਅਜੇ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੀ ਹੈ।

ਰਾਜੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਮਹਿਂ ਥਿਰੇ।
ਕੁਛ ਵਿਰੋਧ ਕੋ ਜ਼ਿਕਰ ਨ ਕਰੇ।
ਦਰਬ ਖਰਚ ਹੋਯਸਿ ਬਹੁਤੇਰਾ।
ਦਯੋ ਤੁਰਕ ਅਰ ਭਟਨਿ ਘਨੇਰਾ ॥੩॥
ਜੰਗ ਸਮਾਜ ਅਪਰ ਜੇ ਨਾਨਾ।
ਤਿਨ ਪਰ ਹੋਯਹੁ ਖਰਚ ਮਹਾਨਾ।
ਸਨਬੰਧੀ ਅਰੁ ਸੁਭਟ ਸੰਘਾਰੇ।
ਉਜਰਜੋ ਦੇਸ਼ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਭਾਰੇ ॥੪॥
ਸਭਿ ਹੀ ਰੀਤਿ ਭਯੋ ਨੁਕਸਾਨ।
ਬਧਜੋ ਸ਼ੋਕ ਅਰੁ ਦੁਖੀ ਮਹਾਨ।
ਆਪ ਆਪਨੇ ਪੁਰਿ ਥਿਰ ਰਹੇ।
ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਕੈਸੇ ਕਹੇਂ ॥੫॥
ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਰੀ ਕਲਮੋਟ।
ਕਿਸਹੁੰ ਨ ਚਿਤਵਜੋ ਗੁਰ ਸੰਗ ਖੋਟ।
ਇਕ ਮੁਕਾਮ ਕੀਨਸਿ ਤਿਸ ਥਾਨ।
ਬੈਠੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਲਾਇ ਦਿਵਾਨ ॥੬॥
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਢਿਗ ਥਿਰੇ।
ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਬਿਨਤੀ ਕਰੇ।
'ਨਿਕਸੇ ਜਬਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਛੋਰਿ।
ਗਮਨੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਪਰ ਕੀ ਓਰ[1] ॥੭॥

[1]ਜਦੋਂ (ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੱਡਕੇ) ਪਰਾਈ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਵੱਲ ਟੁਰੇ ਸੀ ਭਾਵ ਦੂਸਰੇ ਇਲਾਕੇ ਗਏ ਸਾਓ।

ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਕ ਏਵ ਫੁਰਮਾਯੋ[1]।

[1]ਫੁਰਮਾਇਆ ਸੀ।

ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਸ਼੍ਰੋਨ ਸੁਨਾਯੋ।
-ਹਮਰੋ ਸਦਨ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ।
ਇਸ ਕੋ ਕਿਮ ਛੋਰਹਿਂ ਕਬਿ ਨਾਹੀਂ-
॥ ੮ ॥
ਸੋ ਅਬਿ ਬਾਕ ਸੰਭਾਲਨਿ ਕਰੋ।
ਚਲਨ ਚਾਹਿ ਉਰ ਪੁਰਿ ਨਿਜ ਧਰੋ।
ਸਰਬ ਗਿਰੇਸ਼ੁਰ ਲਰਿ ਪਚ ਹਾਰੇ।
ਆਪ ਆਪਨੇ ਨਗਰ ਸਿਧਾਰੇ ॥ ੯ ॥
ਰਣ ਉੱਦਯੋਗ ਤਜਾਗ ਸਭਿ ਦੀਨਾ।
ਜਨੁ ਉਤਸਾਹ ਛੀਨ ਕਿਨ ਲੀਨਾ।
ਅਬਿ ਹਟਿ ਕਹਾਂ ਬਿਭੌਰ† ਸਿਧਾਰੋ। †ਪਾ:-ਕਿ ਭੋਰ।
ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਅਪਨਿ ਸੰਭਾਰੋ' ॥ ੧੦ ॥
ਸਕਲ ਖਾਲਸੇ ਤੇ ਸੁਨਿ ਬਾਨੀ।
ਜਾਨੀ ਮਨ ਕੀ ਚਾਹਿ ਮਹਾਨੀ।
ਦੇਨਿ ਅਨੰਦ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੇਰਾ।
ਮਾਨੀ ਬਾਤ ਪ੍ਰਭੁ[1] ਇਸ ਬੇਰਾ ॥ ੧੧ ॥ [1]ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ।
ਪਾਛਲ ਡੇਰਾ ਕਹਿ ਅਨਵਾਯੋ।
ਸੁਨਿ ਸੁਧਿ ਸ਼੍ਰੌਨ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ ਆਯੋ।
ਸਕਲ ਬਿਹੀਰ ਮਿਲਜੋ ਇਕ ਥਾਂਏ।
ਸੁਪਤ ਜਥਾ ਸੁਖ ਰਾਤਿ ਬਿਤਾਏ ॥ ੧੨ ॥
ਦਿਵਸ ਆਗਲੇ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ।
ਭਯੋ ਦਮਾਮਾ ਜਿਸ ਧੁਨਿ ਭਾਰੀ।
ਜ਼ੀਨ ਪਵੰਗਮ ਪਰ[1] ਸਭਿ ਪਾਏ। [1]ਘੋੜਿਆਂ ਉਤੇ।
ਆਯੁਧ ਆਦਿ ਤੁਫੰਗ ਉਠਾਏ ॥ ੧੩ ॥
ਕਮਰ ਕਸਾ ਕਰਿ ਹੁਇ ਸਵਧਾਨਾ।
ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਬੀਰ ਮਹਾਨਾ।
ਖੜਗ ਨਿਖੰਗ ਅੰਗ ਸੰਗ ਲਾਇ।
ਚਾਂਪ ਆਪ ਪ੍ਰਭੁ ਹਾਥ ਉਠਾਇ ॥ ੧੪ ॥
ਦਲ ਬਿਦਾਰ[1] ਸੁੰਦਰ ਬਡ ਘੋਰਾ। [1]ਦਲ ਨਾਸ਼ਕ (ਅ) ਨਾਮ ਘੋੜੇ ਦਾ।
ਚੰਚਲ ਮਹਾਂ ਭਰਜੋ ਤਨ ਜ਼ੋਰਾ।
ਹੁਇ ਅਰੂਢਿ ਮਾਰਗ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ।
ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਤੇ ਸ਼ਬਦ ਮਹਾਨੇ ॥ ੧੫ ॥

ਚਲ੍ਯੋ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਭੁ ਪਿਛਾਰੀ[1]।
ਮਿਲਹਿਂ ਭੇਟ ਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਅਗਾਰੀ[1]।
ਬਿਨੈ ਕਰੈਂ 'ਹਮ ਪ੍ਰਜਾ ਤੁਮਾਰੀ।
ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ ਕਰਹੁ ਰਖਵਾਰੀ' ॥੧੬॥
ਤਿਨ ਕੋ ਦੇ ਧੀਰਜ ਚਲਿ ਪਰੈਂ।
ਕੇਤਿਕ ਦੌਰ ਦੌਰ ਨਰ ਦੁਰੈਂ।
ਸਕੈਂ ਨ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਡਰ ਲਾਜੈਂ।
ਕੇਤਿਕ ਦੁਸ਼ਟ ਸੁਨਤਿ ਧੁਨਿ ਭਾਜੈਂ ॥੧੭॥
ਜੇ ਬੇਮੁਖ ਹ੍ਵੈ ਗ੍ਰਾਮ ਪਛਾਨੈਂ[1]।
ਲੂਟੈਂ ਕੂਟਹਿ ਅੱਗ੍ਰ ਪਯਾਨੈਂ[1]।
ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਚਲਿ ਆਏ।
ਪਿਤਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਥਮ ਦਰਸਾਏ ॥੧੮॥
ਉਤਰਿ ਜੋਰਿ ਕਰ ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ।
ਬਹੁਰ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਫਿਰ ਕਰਿ ਦੀਨਿ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਇ।
ਮਧੁਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਬਹੁਤ ਬਰਤਾਇ ॥੧੯॥
ਬਹੁਰੋ ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਗਏ।
ਪੁਰਿ ਮਹਿਂ ਨਾਨਾ ਮੰਗਲ ਭਏ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਨ ਖਾਲਸਾ ਥਿਰ੍ਯੋ।
ਹਯਨਿ ਲਗਾਵਨਿ ਗਨ ਕੋ ਕਰ੍ਯੋ ॥੨੦॥
ਪ੍ਰਥਮ ਬਸੇ ਨਰ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ।
ਧਰਿ ਉਪਹਾਰ ਪਗਨਿ ਲਪਟਾਏ।
ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ।
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਧੀਰਜ ਦਈ ਮਹਾਨੀ ॥੨੧॥
ਪ੍ਰਥਕ ਪ੍ਰਥਕ ਕੀ ਕੁਸ਼ਲ ਪੂਛਿ ਤਬਿ।
ਹਰਖਤਿ ਕਰੇ ਨਗਰ ਕੇ ਜਨ ਸਬਿ।
ਹੁਕਮ ਕਰ੍ਯੋ 'ਪੁਰਿ ਕੈ ਨਰ ਜੇਈ।
ਉਜਰਿ ਗਏ ਆਨਹੁ ਸਭਿ ਤੇਈ ॥੨੨॥
ਅਪਰ ਬਾਨੀਏਂ ਆਦਿ ਜਿ ਆਵਹਿਂ।
ਬਸਹਿਂ ਸਦਨ ਤਿਨ ਕੇ ਬਨਵਾਵਹਿਂ।

[1]ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ।
[1]ਅੱਗੋਂ ਭੇਟ ਦੇਕੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।
[1]ਜੋ ਬੇਮੁਖ ਹੋਏ (ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਪਿੰਡ ਪਛਾਣਦੇ ਹਨ।
[1]ਚਲਦੇ ਹਨ (ਸਿੰਘ)।

ਬਾਂਛਤਿ ਵਸਤੂ ਲੇਂ ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ।
ਬਸਹਿ ਆਨਿ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਅਬਿ ਨਰ ਤੇ' ॥੨੩॥
ਇਮ ਕਹਿ ਸਕਲ ਹਕਾਰਨਿ ਕਰੇ।
ਅਧਿਕ ਬਸਾਵਨ ਬਾਂਛਾ ਧਰੇ।
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਤੇ ਕਹਿ ਜਨ ਅਨਵਾਏ।
ਸਨਮਾਨਹਿਂ ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਬਸਾਏ ॥੨੪॥
ਆਵਨਿ ਲਗੇ ਸੈਂਕਰੇ ਲੋਕ।
ਪ੍ਰਭੁ ਦੇ ਧਨ ਬਨਵਾਏ ਓਕ[1]।
ਦੁਇ ਛਾਤਨ ਕੇ ਕਿਸ ਕੀ ਤੀਨ।
ਸੁੰਦਰ ਸਦਨ ਸੁਹਾਵਨ ਕੀਨਿ ॥੨੫॥
ਲਗੇ ਅਨਿਕ ਕਾਰੀਗਰ ਆਨਿ।
ਰਚਹਿਂ ਹਵੇਲੀ ਪੌਰ ਮਹਾਂਨ।
ਨਾਨਾ ਰੀਤਿ ਨਿਕੇਤਨਿ ਪੰਗਤਿ।
ਹਰਖਤਿ ਆਨਿ ਬਸੀ ਗਨ ਸੰਗਤਿ ॥੨੬॥
ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਸੇ ਖਟ ਕਰਮੀ ਆਇ।
ਬਿਦਜਾਧੈਨ ਅਧਿਕ ਧਰ੍ਮਰਾਇ[1]।
ਸੀਲ ਸੰਤੋਖੀ ਦਯਾ ਸੁਭਾਊ।
ਗੁਰ ਕੇ ਨਗਰ ਬਸੇ ਸਮੁਦਾਊ ॥੨੭॥
ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੇਤਿਕ ਆਨਿ ਰਹੇ ਹੈਂ।
ਜਿਨ ਗੁਰ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਉ ਲਹੇ ਹੈਂ।
ਬੈਸ਼ ਬਨਜ ਕੇ ਕਰਤਾ ਆਏ।
ਕਰੀ ਦੁਕਾਨ ਬਜ਼ਾਰ ਸੁਹਾਏ ॥੨੮॥
ਹੋਨਿ ਲਗਜੋ ਬਿਵਹਾਰ ਬਡੇਰੇ।
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਲਜਾਇਂ ਘਨੇਰੇ।
ਮਿਹਨਤਿ[1] ਅਧਿਕ ਨਗਰ ਮਹਿਂ ਪਾਏਂ।
ਕ੍ਰਿਤ ਕੇ ਕਰਨਹਾਰ ਗਨ ਆਏ ॥੨੯॥
ਸਕਲ ਜਾਤਿ ਸ਼ੂਦਰ ਕੀ ਰਹੀ।
ਕਰਹਿ ਮਜੂਰੀ ਧਨ ਗਨ ਲਹੀ।
ਗੁਨੀ ਪੁਰਖ ਆਛੀ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰੀ[1]।

[1]ਘਰ।

[1]ਵਿੱਦਜਾ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤੇ ਧਰਮੀ। [ਸੰਸ:, ਵਿਦਜਾ+ਅਧਜਯਨ=ਪੜ੍ਹਨਾ]।

[1]ਮਜੂਰੀ।

[1]ਚੰਗੇ ਕਾਰੀਗਰ।

ਕਦਰ ਸ਼ਿਨਾਸ ਜਾਨਿ ਗੁਰ ਭਰੀ[1] ॥੩੦॥

[1]ਭਲੀ ਕਦਰ ਸ਼ਿਨਾਸੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਣਕੇ (ਅ) ਕਦਰ ਸ਼ਿਨਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ (ਕਦਰਯੋਗ) ਜਾਣਕੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲ) ਭਰੀ।

ਪੁਰਿ ਮਹਿਂ ਬਸੇ ਚਲੀ ਸਭਿ ਕਾਰ।
ਕੋ ਕਰਿ[1] ਲੇ ਪਹੁੰਚਤਿ ਦਰਬਾਰ।

[1]ਕੋਈ (ਬਾਹਰੋਂ ਹੀ) ਕਰਕੇ (ਭਾਵ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਚੀਜ਼ਾਂ) ਲੈਕੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ।

ਧਨ ਇਨਾਮ ਕੋ ਪਾਵਨ ਕਰੈਂ।
ਆਛੀ ਕਰਨ ਚਾਤੁਰੀ ਧਰੈਂ ॥੩੧॥
ਕਾਰੀਗਰ ਸੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਉਚਾਰਾ।
'ਰੁਚਿਰ ਦੁਕਾਨ ਬਨਾਇ ਬਜ਼ਾਰਾ।
ਚਾਰੁ ਪ੍ਰਤੋਲੀ[1] ਰਚੀਐ ਜਿਤ ਕਿਤ।

[1]ਚੌੜੀ ਸੜਕ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਦੀ ਹੋਕੇ ਲੰਘੇ [ਸੰਸ:, ਪ੍ਰਤੋਲੀ]।

ਬਸਹਿਂ ਸੁਖੀ ਨਰ ਗਨ ਧਰਿ ਹਿਤ ਚਿਤ' ॥੩੨॥
ਸੁਨਿ ਕੈ ਹੁਕਮ ਰਚਜੋ ਸਭਿ ਸੁੰਦਰ।
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਰੁਚਿਰ ਪੌਰ ਕੇ ਮੰਦਿਰ।
ਜਨੁ ਬਿਸ਼ਕਰਮਾ ਆਨਿ ਬਨਾਏ।
ਪੰਕਤਿ ਸਦਨ ਬਜ਼ਾਰ ਸੁਹਾਏ ॥੩੩॥
ਸੁੰਦਰ ਗਰੀ ਕਰੀ ਇਕਸਾਰੀ[1]।

[1]ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ।

ਬਿਚਰਤਿ ਹਰਖਤਿ ਚਿਤ ਨਰ ਨਾਰੀ।
ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿਂ ਉਪਬਨ ਲਗਵਾਏ।
ਤਰੁਵਰੁ ਸਰਬ ਜਾਤਿ ਕੇ ਲਾਏ ॥੩੪॥
ਨਾਨਾ ਬਰਨ ਲਗੀ ਫੁਲਵਾਰੀ।
ਬਿਕਸਤਿ ਪ੍ਰਿਥਕ ਪ੍ਰਿਥਕ ਰਚਿ ਕਜਾਰੀ।
ਬੀਚ ਸਥੰਡਲ ਕਰੇ ਚੁਕੌਨ।
ਨਿਕਟ ਨਿਕਟ ਤਰੁਵਰੁ ਬਡ ਜੌਨ[1] ॥੩੫॥

[1]ਜੇਹੜੇ।

ਆੜੂ, ਦਾੜਮ[1], ਕਦਲੀ[2] ਖਰੇ।
ਸੇਉ[1], ਰਸਾਲ[2], ਜਿ ਸ੍ਵਾਦਿਲ ਖਰੇ।

[1]ਅਨਾਰ। [2]ਕੇਲੇ।
[1]ਸੇਬ। [2]ਅੰਬ।

ਤੁਰਸ਼ ਮਧੁਰ ਫਲ ਜਿਨ ਕੋ ਬ੍ਰਿੰਦ।
ਇਕ ਲਘੁ ਹ੍ਵੈ ਇਕ ਹੋਤਿ ਬਿਲੰਦ ॥੩੬॥
ਆਦਿ ਅੰਗੂਰ ਲਤਾ[1] ਲਗਵਾਈ।
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਪੰਕਤਿ ਖਰੀ ਸੁਹਾਈ।

[1]ਵੇਲਾਂ।

ਬੋਲਤਿ ਗਨ ਬਿਹੰਗ ਬਹੁ ਜਾਤੀ।
ਕੋਕਿਲ[1] ਕੀਰ[2] ਮੋਰ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥੩੭॥
ਪਾਰਾਵਤ[1] ਚਕਵਨ[2] ਕੇ ਨਾਦਿ।
ਜਿਨ ਕੇ ਸੁਨੇ ਹੋਇ ਅਹਿਲਾਦਿ।
ਥੋਰੇ ਦਿਵਸਨਿ ਰਚਨਾ ਘਨੀ।
ਪ੍ਰਭੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬਨੀ ॥੩੮॥
ਪੁੰਜ ਕਵੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਪੁਨ ਆਏ।
ਕਰਹਿਂ ਕਬਿੱਤਨਿ ਅਧਿਕ ਰਿਝਾਏ।
ਮੌਜ ਦਰਬ ਕੀ ਪਾਇ ਬਡੇਰੀ।
ਕੀਰਤਿ ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਬਿਥਰਿ ਘਨੇਰੀ ॥੩੯॥
ਜੇ ਜੇ ਬਸੇ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਆਇ।
ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਤੇ ਸੁਖ ਬਹੁ ਪਾਇ।
ਪੁੰਜ ਖਾਲਸਾ ਉਤਰਯੋ ਰਹੈ।
ਸੇਵਹਿ ਗੁਰੂ ਸੁ ਰਸ ਕੋ ਲਹੈ ॥੪੦॥
ਗੁਰਮਤਿ ਧਰਿ ਧਰਿ ਹੁਇਂ ਉਰ ਗਜਾਨੀ।
ਰਾਖਹਿਂ ਰਹਤਿ ਪਠਹਿਂ ਗੁਰਬਾਨੀ।
ਪਾਹੁਲ ਆਨਿ ਪੁੰਜ ਸਿਖ ਲੇਵੈਂ।
ਰੀਤਿ ਜਗਤ ਦੁਰਮਤਿ ਤਜਿ ਦੇਵੈਂ[1] ॥੪੧॥
ਲਗਹਿ ਦਿਵਾਨ ਬਿਰਾਜੈਂ ਬੀਚ।
ਦਰਸਹਿਂ ਆਨਿ ਊਚ ਅਰੁ ਨੀਚ।
ਅਰਪਹਿਂ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨਿ ਲਜਾਇ।
ਹਯ ਹੱਥਜਾਰ ਦਰਬ ਸਮੁਦਾਇ ॥੪੨॥
ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਭੂਖਨਿ ਬਹੁ ਮੁਲ ਕੇਰੇ।
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਕੇ ਨਰ ਹੇਰੇ।
ਆਨਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕਰਿ ਬਿਸਰਾਮੂ।
ਬਿਰਮਾਵਹਿਂ ਹੇਰਤਿ ਅਭਿਰਾਮੂ ॥੪੩॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁੱਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਆਗਮਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਉਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੯॥

[1]ਕੋਇਲਾਂ। [2]ਤੋਤੇ।

[1]ਕਬੂਤਰ [ਸੰਸ:, ਪਾਰਾਪਤ, ਪਾਰਾਵਤ]। [2]ਚਕਵਿਆਂ।

[1]ਜਗਤ ਵਿਚ ਦੁਰਮਤੀ ਰੀਤੀ ਨੂੰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।

੫੦. [ਭੀਮਚੰਦ ਦਾ ਮੇਲ। ਨਾਰਦ ਨੇ ਖੰਭ ਭੇਟ ਕਰਨੇ]

੪੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ - ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੫੧

ਦੋਹਰਾ:
ਸਕਲ ਸੈਲਪਤਿ ਥਿਰ ਰਹੇ, ਨਿਜ ਰਜਧਾਨੀ ਜਾਇ।
ਆਨ ਮਾਨਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੀ, ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਬਿਲਾਇ ॥੧॥
ਚੌਪਈ:
ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਹੁਇ ਤੁਸ਼ਨਿ ਥਿਰੇ।
ਭੀਮਚੰਦ ਨਰ ਪਠਵਨਿ ਕਰੇ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਭੁਲਜੋ ਮੈਂ ਬਖ਼ਸ਼ੀਜੈ।
ਨਿਜ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਬਿਰਦ ਲਖਿ ਲੀਜੈ ॥੨॥
ਹਮ ਨੇ ਅਪਨੋ ਸਗਲ ਬਿਗਾਰਾ[1]। [1]ਵਿਗਾੜਿਆ ਹੈ।
ਭਯੋ ਬਿਰੋਧ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਭਾਰਾ।
ਅਬਿ ਮੈਂ ਸ਼ਰਣ ਪਰਜੋ ਬਲ ਹਾਰੀ[1]। [1]ਬਲ ਹਾਰਕੇ।
ਗੌਰਵ ਮਹਿਮਾ ਜਾਨਿ ਤਿਹਾਰੀ ॥੩॥
ਗਨ ਰਾਜੇ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਮੋਹੀ।
ਜਿਸ ਤੇ ਰਾਵਰਿ ਸੋਂ ਰਣ ਹੋਹੀ[1]। [1]ਹੋਇਆ ਸੀ।
ਕਹੇ ਅਪਰ ਕੇ ਬਿਗਰਤਿ ਰਹਜੋ।
ਅਬਿ ਮੈਂ ਸ਼ਰਨਿ, ਮਹਾਤਮ ਲਹਜੋ[1]' [1]ਲਖ ਲਿਆ ਹੈ।
॥੪॥
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਬਿਨੈ ਬਡੇਰੀ।
ਗੁਰ ਢਿਗ ਪਠੀ 'ਛਿਮਹੁ ਮਤਿ ਮੇਰੀ।'
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾਗਦ ਪਠਵਾਯੋ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਅਲਾਯੋ ॥੫॥
'ਅਬਿ ਤੌਂ ਭਯੋ ਨਿੰਮ੍ਰ ਤਜਿ ਗਰਬਾ।
ਖੋਇ ਦਰਬ ਅਰੁ ਜਸੁ ਜਗ ਸਰਬਾ।
ਸ਼ਰਨਿ ਪਰਜੋ ਚਾਹਤਿ ਹੁਇ ਹਿਤ ਮੈਂ[1]। [1]ਸ਼ਰਣ ਪਿਆ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ) ਹਿਤ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਹੈ।
ਲਖਜੋ ਮਹਾਤਮ ਮੈ[1] ਕੁਛ ਚਿਤ ਮੈਂ ॥੬॥ [1]ਮਹਾਤਮ ਵਾਲੇ [ਮਹਾਤਮਮਯ] ਪਰ ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ-ਮਹਾਤਮ ਕੋ-ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਉਕਾਈ ਹੈ।
ਉਚਿਤ ਸੰਧਿ ਜੇ ਜਾਨਹੁ ਤਾਂਹੀ।
ਲਿਹੁ ਮਿਲਾਇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ! ਪਗ ਪਾਂਹੀ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਜੇ ਮਾਨੀ ਆਨ[1]। [1]ਜੇ ਆਣ ਮੰਨ ਲਈ।
ਅਪਰ ਜਿ ਗਿਰਪਤਿ ਕੇਤਿਕ ਮਾਨ[1] [1]ਹੋਰ (ਬੀ) ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਰਾਜੇ ਮੰਨ ਜਾਣਗੇ (ਆਨ)। (ਅ) (ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਮਾਣ ਹੈ (ਭਾਵ ਉਹ ਬੀ

॥ ੭ ॥

ਬੇਮੁਖ ਹੋਇ ਮਾਰ ਬਹੁ ਖਾਈ।
ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਉਰ ਮਹਿਂ ਪਛੁਤਾਈ।
ਮੇਲਹੁ ਆਪ ਉਚਿਤ ਹੈ ਬਾਤੀ।
ਜੇ ਅਧੀਨ ਇਮ ਬਡੋ ਅਰਾਤੀ[1]" ॥ ੮ ॥
ਸੁਨਿ ਕਲ਼ਗੀਧਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
'ਪ੍ਰਥਮ ਕੁਕਰਮ ਤਿਨਹੁਂ ਹੀ ਠਾਨਾ।
ਅਬਿ ਜੇ ਮਿਲਹਿ ਨਹੀਂ ਅਪਮਾਨੈਂ[1]।
ਤਜੈ ਬਿਰੋਧ ਗੁਰਨਿ ਕੋ ਮਾਨੈ ॥ ੯ ॥
ਹਮ ਹੁਇਂ ਤਥਾ ਜਥਾ ਸੋ ਹੋਇ।
ਮਿਲਹਿ ਮਿਲਾਵਹਿਂ ਅੰਤਰ ਖੋਇ[1]।
ਰਿਸ ਬਸਿ ਹ੍ਵੈ ਕੈ ਲਰਿਬੇ ਚਾਹਾ।
ਤਿਮ ਹੀ ਮਿਲੇ ਮੇਲ ਰਣ ਮਾਂਹਾ[1]" ॥ ੧੦ ॥
ਦਯੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਖਵਾਇ।
ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਂਕ ਹਿਤ ਕੇ ਜਿਸ ਭਾਇ।
ਦੂਤ ਗਯੋ ਲੇਕਰਿ ਢਿਗ ਜਬੈ।
ਖੋਲਿ ਪਠਾਇ, ਜਾਨਿ ਹਿਤ ਸਬੈ[1] ॥ ੧੧ ॥
ਹਰਖਤਿ ਹ੍ਵੈ ਕਰਿ ਕੋਪ ਮਿਟਾਯੋ।
ਪੁਨ ਪੰਮਾ ਪਰਧਾਨ ਪਠਾਯੋ।
ਮੇਲ ਕਰਯੋ ਬਾਤਨਿ ਕੇ ਸਾਥ।
ਭਯੋ ਸ਼ੁੱਧ ਮਨ ਪੁਨ ਗਿਰਨਾਥ ॥ ੧੨ ॥
ਆਵਾਜਾਈ ਸਚਿਵਨਿ ਕੇਰੀ।
ਕਰਤਿ ਰਹਯੋ ਦੇ ਭੇਟ ਬਡੇਰੀ।
ਅਪਰ ਹੰਡੂਰੀ ਆਦਿਕ ਸਾਰੇ।
ਮੰਤ੍ਰੀ ਪਠਹਿਂ ਪਰਹਿ ਜਬਿ ਕਾਰੇ ॥ ੧੩ ॥
ਕਿਸ ਗਿਰਪਤਿ ਕੈ ਭਾਵ ਬਿਸਾਲਾ।
ਕੇਚਿਤ ਕਰਹਿਂ ਅਲਪ ਹਿਤਵਾਲਾ[1]।
ਇਸ ਬਿਧਿ ਰਸ ਹੋਯੋ ਗਿਰ ਰਾਜਨ।
ਕਰਹਿਂ ਸੁਧਾਰਨਿ ਅਪਨੇ ਕਾਜਨਿ ॥ ੧੪ ॥
ਕਬਿ ਕਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਢਹਿਂ ਅਖੇਰ।

ਅਧੀਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
[1]ਵੱਡਾ ਵੈਰੀ ਜੇ ਐਉਂ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
[1]ਹੁਣ ਜੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਅਸੀਂ ਨਿਰਾਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।
[1]ਜੇ ਮਿਲੇਗਾ ਤਾਂ ਅਸੀ ਮਿਲਾ ਲਵਾਂਗੇ ਫਰਕ ਗੁਵਾਕੇ।
[1]ਓਵੇਂ ਹੀ (ਅਸੀਂ) ਰਣ ਵਿਚ (ਉਸਨੂੰ) ਮਿਲੇ।
[1]ਖੋਲਕੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਸਾਰੀ ਅਪਣੇ ਹਿਤ ਦੀ ਜਾਣੀ।
[1]ਕਈਕ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹਿਤ ਵਾਲਾ (ਭਾਵ) ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਿਚਰਹਿਂ ਕਾਨਨ ਇਤ ਉਤ ਹੇਰਿ।
ਸੰਗ ਖਾਲਸਾ ਹ੍ਵੈ ਸਮੁਦਾਇ।
ਤੀਰ ਗੋਰੀਆਂ ਵਹਿਰ ਚਲਾਇ ॥੧੫॥
ਨਿਤ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਕੋ ਹ੍ਵੈ ਅੱਭਜਾਸਾ।
ਪਰਚਹਿਂ ਰਹਹਿਂ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਪਾਸਾ।
ਰਾਣੇ ਰਾਇ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਇ।
ਜੇ ਸੈਲਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਬਸਾਇਂ[1] ॥੧੬॥
ਸਭਿਹਿਨਿ ਆਨ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਮਾਨੀ।
ਮਾਨੈਂ ਜੇ ਨ, ਮਿਟੈ ਰਜਧਾਨੀ[1]।
ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨਿ ਕੋ ਅਰਪੰਤੇ।
ਵਸਤੁ ਅਜਾਇਬ ਹੇਰਿ ਪਠੰਤੇ ॥੧੭॥
ਆਛੇ ਫਲ ਗਨ ਤੋਰਿ ਬਟੋਰਿ[1]।
ਡਾਲੀ ਪਠਹਿਂ ਗੁਰੂ ਕੀ ਓਰ।
ਕੋ ਸੂਖਮ ਚਾਵਰ ਪਹੁੰਚਾਵੈ।
ਕੋ ਬਹੁ ਮੋਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪਠਾਵੈਂ ॥੧੮॥
ਜਿਸ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੈਂ ਅਨੰਦ।
ਐਸੀ ਵਸਤੁ ਪਠਾਇਂ ਬਿਲੰਦ।
ਇਕ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਦਿਵਾਨ ਮਝਾਰੀ।
ਨਾਰਦ ਸਾਧ ਰੂਪ ਨਿਜਧਾਰੀ ॥੧੯॥
ਸੁੰਦਰ ਪੰਖ ਬਿਹੰਗਮ ਕੇਰੇ।
ਧਰੀ ਉਪਾਇਨ ਆਨਿ ਅਗੇਰੇ।
ਬੰਦਨ ਠਾਨਿ ਦਰਸ ਕਰਿ ਬੈਸਾ।
ਦੇਖਿ ਨ ਤ੍ਰਿਪਤਹਿ ਬਹੁ ਛੁਧਿ ਜੈਸਾ ॥੨੦॥
ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਦਰ ਬੈਠਾਯੋ।
ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਬਦਨ ਅਲਾਯੋ।
'ਪੰਖ ਆਨਿਬੇ ਹੇਤੁ ਕਸਾਲਾ[1]।
ਕਰੋਂ ਰਿਖਿਦੇਵ! ਆਪ ਤੁਮ ਝਾਲਾ? ॥੨੧॥
ਤੁਮਰੋ ਦਰਸ਼ਨ ਹੈ ਬਹੁ ਪਾਵਨ।
ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਬਿ ਕਰਹੁ ਦਿਖਾਵਨ।
ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੇਤ ਧਰ ਫਿਰੋ।

[1]ਵਸਦੇ ਹਨ।

[1]ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

[1]ਤੋੜਕੇ ਤੇ ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ।

[1]ਖੰਭ ਲਿਆਵਣ ਦੀ ਖੇਚਲ।

ਸੁਰ ਮੁਨਿ ਜਨ ਕੋ ਪਾਵਨ ਕਰੋ' ॥੨੨॥
ਸੁਨਿ ਮੁਨਿ ਨਾਰਦ ਪਰਮ ਬਿਸ਼ਾਰਦ[1]। — [1]ਚਤੁਰ।
ਉੱਤਰ ਹੇਤੁ ਬਖਾਨੀ ਸਾਰਦ[1]। — [1]ਬਾਣੀ।
'ਸ਼੍ਰੀ ਅਸਕੇਤੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰਿਯ ਪਰਮ[1]। — [1]ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ (ਆਪ) ਪਰਮ ਪ੍ਰਿਯ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹੈ।
ਧਰਜੋ ਰੂਪ ਗੁਰ ਰਾਖਨਿ ਧਰਮ ॥੨੩॥
ਤੀਨ ਤਾਪ ਖਾਪਨਿ ਸ਼ੁਭ ਦਰਸ਼ਨ।
ਆਇ ਸੁਰਗ ਤੇ ਹਰਖਤਿ ਪਰਸਨ[1]। — [1]ਸੂਰਗ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ ਅਨੰਦ ਨਾਲ (ਚਰਨ) ਪਰਸਨ।
ਰਿਕਤ ਪਾਣ[1] ਨਹਿਂ ਆਵਤਿ ਆਛੇ। — [1]ਖਾਲੀ ਹੱਥ।
ਯਾਂ ਤੇ ਭੇਟ ਲਜਾਇਬੋ ਬਾਂਛੇ ॥੨੪॥
ਬਹੁਰ ਬਿਚਾਰਜੋ ਜੋ ਹੁਇ ਪਜਾਰੀ।
ਐਸੀ ਵਸਤੁ ਲੇਉਂ ਕਰ ਧਾਰੀ।
ਕਰਨਿ ਜੰਗ ਅੱਭਜਾਸ ਬਡੇਰਾ।
ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਨਿ ਕਰਿ ਮੈਂ ਹੇਰਾ ॥੨੫॥
ਯਾਂ ਤੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਕੀ ਬਹੁ ਚਾਹੂ।
ਬਿੱਦਜਾ ਚਾਂਪ ਅਧਿਕ ਸਭਿ ਮਾਂਹੂ।
ਯਾਂ ਤੇ ਤੁਮਰੇ ਸਰਨਿ ਕਰਨਿ ਕੌਂ[1]। — [1]ਬਾਣਾਂ ਨਾਲ (ਜੋੜਨ) ਲਈ।
ਮੈਂ ਆਨੇ ਸ਼ੁਭ ਬੀਨ ਪਰਨਿ ਕੋ[1]† ॥੨੬॥ — [1]ਖੰਭ ਚੁਣਕੇ। †ਖੰਬਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ।
ਅਪਨੇ ਬਾਨ ਸੰਗ ਲਗਵਾਓ।
ਬਹੁਰ ਚਾਂਪ ਮੈਂ ਸੰਧਿ ਚਲਾਓ।
ਹੇਰਹੁ ਬੇਗ ਹੋਇ ਹੈ ਐਸੇ।
ਉਡਿ ਕਰਿ ਜਾਇਂ ਬਿਹੰਗਮ ਜੈਸੇ ॥੨੭॥
ਜੇਤਿਕ ਹੋਤਿ ਰਹੇ ਅਵਤਾਰਾ।
ਪਹੁੰਚਿ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਦਰਸ ਨਿਹਾਰਾ[1]। — [1]ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।
ਰਾਮਚੰਦ ਸ਼੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨਿਹਾਰੇ।
ਸੁੰਦਰ ਨਰ ਸਰੀਰ ਬਹੁ ਧਾਰੇ ॥੨੮॥
ਅਬਿ ਰਾਵਰ ਕੋ ਰੂਪ ਛਬੀਲਾ।
ਕਰਤੇ ਰਹਹੁ ਮਾਨਵੀ ਲੀਲਾ।
ਦੇਖਤਿ ਹੀ ਮਨ ਹੋਤਿ ਸਨੇਹੂ।
ਸਰਬ ਜੋਗ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਫਲ ਏਹੂ ॥੨੯॥
ਕਹੋਂ ਕਹਾਂ ਰਾਵਰ ਕੀ ਸ਼ੋਭਾ।

ਦੁਸ਼ਮਨ ਭੀ ਦੇਖਤਿ ਮਨ ਲੋਭਾ।
ਖੜਗ ਨਿਖੰਗ ਅੰਗ ਕੇ ਸੰਗਾ।
ਸ਼ੋਭਤਿ ਕਲਗੀ ਸੀਸ ਉਤੰਗਾ ॥੩੦॥
ਤੁਮ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਮਹਿਦ ਅਨੰਦੰ।
ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਦੁਤਿ ਦਿਪਹਿ ਬਿਲੰਦੰ।
ਸੁੰਦਰ ਅਪਰ ਬਿਲੋਕਨਿ ਕੇਰੀ।
ਨਹਿਂ ਬਾਂਛਾ ਰਹਿ ਤੁਮ ਕੋ ਹੇਰੀ[1] ॥੩੧॥

[1]ਆਪਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਹੋਰ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ।

ਸੂਰ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਪੰਥ ਚਲਾਯੋ।
ਰਚਜੋ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਜੁੱਧ ਸਿਖਾਯੋ।
ਜਿਸ ਮਹਿਂ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਮੋਹੀ।
ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਦਾਰੁਣ ਮਨ ਮਹਿਂ ਹੋਹੀ[1] ॥੩੨॥

[1]ਭਿਆਨਕ ਜੰਗ ਵੇਖ ਵੇਖ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਆਉਂਦੀ ਹੈ:-।

ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੁਰ ਗਾਦੀ ਧੰਨ।
ਜਿਨ ਕੀ ਮਮਤਾ ਕਰਹਿ ਨ ਅੰਨ।
ਰੂਪ ਮਹਿਦ ਮਹੀਯਾਨ ਤੁਮਾਰਾ।
ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ ਜਿਸ ਬੇਦ ਉਚਾਰਾ ॥੩੩॥
ਸਰਬ ਸੁਰਾਸੁਰ ਸ਼ਾਰਦ ਸ਼ੇਖ।
ਅੰਤ ਨ ਪਾਇ ਸਕਹਿਂ ਅਵਿਰੇਖ।
ਨਿਜ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਰੂਪ ਤੁਮ ਧਾਰਾ।
ਪਗ ਪਤਾਲ ਜੋ ਧਰੈ ਪਸਾਰਾ[1] ॥੩੪॥

[1]ਪਤਾਲ ਜੋ ਹੇਠ ਪਸਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ (ਆਪਦੇ) ਚਰਨ ਹਨ।

ਸਾਗਰ ਉਦਰ[1], ਨਸਾ ਨਦ ਨਾਰੇ[2]।
ਲੋਚਨ ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਉਦਾਰੇ।
ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਪ੍ਰਭੁ ਸੀਸੁ ਬਨਾਯੋ।
ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਏਕੋ ਰੂਪ ਸੁਹਾਯੋ' ॥੩੫॥

[1]ਸਮੁੰਦਰ ਪੇਟ ਹੈ। [2]ਨਦੀਆਂ ਨਾਲੇ ਨਾੜੀਆਂ ਹਨ।

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਜਬਿ ਨਾਰਦ ਕਹਜੋ।
ਬਰਜਤਿ ਗੁਰੁ[1] 'ਤੁਮ ਸਭਿ ਕਿਛ ਲਹਜੋ।

[1]ਹੋਰ ਕਹਿਣੋ) ਰੋਕਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਰੋਕਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਹੋਰ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਕਰੇ।

ਅਹੋ ਦੇਵਰਿਖਿ ! ਨਿਤ ਸਰਬੱਗਜ।
ਸਭਿ ਤੇ ਦੀਰਘ ਅਹੋ ਤਤੱਗਜ' ॥੩੬॥
ਇਸ ਬਿਧਿ ਕਹਿ ਕਰਿ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ।
ਭਏ ਅਨੰਦਤਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਤਾਂਹੀ[1]।

[1]ਤਿਸ ਨਾਰਦ ਨੂੰ।

ਕਰੀ ਪਰਸਪਰ ਨਮੋ ਸਿਧਾਰਾ।
ਬ੍ਰਹਮਲੋਕ ਕੋ ਮੁਨੀ ਪਧਾਰਾ ॥੩੭॥
ਦੇਖਤਿ ਸਭਿ ਕੇ ਅੰਤਰਧਜਾਨਾ।
ਸਿੱਧ ਸਮਾਨ ਖਾਲਸੇ ਜਾਨਾ।
ਪਾਛੇ ਪੂਛਨਿ ਕੀਨੋ ਸਬੈ।
ਭੇਵ ਬਤਾਯੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਬੈ ॥੩੮॥
'ਕਮਲਾਸਨ ਕੋ ਨੰਦਨ[1] ਨਾਰਦ। [1]ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ।
ਅਹੈ ਦੇਵਰਿਖਿ ਪਰਮ ਬਿਸ਼ਾਰਦ[1]।' [1]ਚਤੁਰ।
ਇਮ ਕਹਿ ਪੰਖ ਆਪ ਕਰ ਲਏ।
ਏਕ ਸਿੰਘ ਸੋਂ ਇਮ ਕਹਿ ਦਏ ॥੩੯॥
'ਲੇ ਗਮਨਹੁ ਕਾਰੀਗਰ ਤੀਰ।
ਬੈਠਿ ਨਿਕਟ ਲਗਵਾਵਹੁ ਤੀਰ।
ਇਨ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਦੂਰ ਨਹਿਂ ਜਾਵਹੁ।
ਦੇਖਤਿ ਦ੍ਰਿਗਨ[1] ਬਾਨ ਬਨਵਾਵਹੁ' ॥੪੦॥ [1]ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਦਿਆਂ।
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਲੇ ਕਰਿ ਤਬਿ ਗਯੋ।
ਨਿਕਟ ਬੈਠਿ ਬਨਵਾਵਤਿ ਭਯੋ।
ਦੀਰਘ ਪੰਖ ਸੁ ਦੀਰਘ ਬਾਨਾ।
ਕਰੇ ਤਜਾਰ ਸੋ ਰੁਚਿਰ ਮਹਾਨਾ ॥੪੧॥
ਆਛੇ ਸਰ ਬਨਾਇ ਲੇ ਆਯੋ।
ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਦੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ।
ਆਪ ਹਾਥ ਮਹਿਂ ਧਰਿ ਕਰਿ ਹੇਰੇ।
ਸਰਬ ਬੂਲ ਖਪਰੇ ਸੁ ਬਡੇਰੇ ॥੪੨॥
ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਨਾਰਦ ਜੀ ਮਿਲਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਮੋ ਅੰਸੂ ॥੫੦॥

੫੧. [ਖੰਭਾਂ ਦੁਵਾਰਾ ਉਪਦੇਸ਼]

੫੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ – ਤਤਕਰਾ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>

ਦੋਹਰਾ:

ਥਿਰਯੋ ਖਾਲਸਾ ਪਾਸ ਗਨ ਹੁਕਮ ਕਰਯੋ ਮਹਾਰਾਜ।
'ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਖਰੇ ਰਹੁ† ਬਾਨ ਖੋਜਿਬੇ ਕਾਜ' ॥੧॥ †ਪਾ:-ਹੋਇ।

ਚੌਪਈ:

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਿੰਘ ਧਾਇ ਕਰਿ ਗਏ।
ਖਰੇ ਸੈਂਕਰੇ ਹੋਵਤਿ ਭਏ।
ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ।
ਚਾਂਪ ਕਠੋਰ ਆਪ ਕਰ ਧਰਿ ਕੈ ॥੨॥
ਖੈਂਚਯੋ ਬਾਨ ਸੰਧਿ ਕੈ ਬਲ ਤੇ।
ਸਕਲ ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੈਂ ਤਿਸ ਚਲਿਤੇ।
ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ 'ਦੇਖਹੁ ਨਭ ਜੈ ਹੈ[1]। [1]ਅਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ (ਬਾਣ)।
ਰਾਖਹੁ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤਰੇ ਉਤਰੈ ਹੈ?' ॥੩॥
ਛੋਰਯੋ ਜਬੈ, ਮਹਾਂ ਧੁਨਿ ਹੋਈ।
ਗਰਜਿ ਸੁਨੀ ਸਭਿ, ਗਮਨਯੋ ਸੋਈ।
ਰਹੇ ਦੇਖਤੇ ਦ੍ਰਿਗਨ ਲਗਾਇ।
ਗਯੋ ਉਤੰਗ ਨ ਪਰੈ ਦਿਖਾਇ ॥੪॥
ਬਹੁਰ ਦੂਸਰੋ ਤਜਾਗਨਿ ਕੀਨ।
ਤੀਸਰ ਚਾਂਪ ਐਂਚਿ ਤਬਿ ਦੀਨ।
ਤਿਮ ਹੀ ਚੌਥੋ ਦਿਯੋ ਚਲਾਇ।
ਬਹੁਰ ਪੰਚਮੋ ਗਾਜਤਿ ਜਾਇ ॥੫॥
ਸਭ ਸੋਂ ਕਹਿ ਕਹਿ ਤਜਾਗਨ ਕਰੈਂ।
ਊਪਰ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਹਿਂ ਧਰੈਂ।
ਦੇਖਤਿ ਰਹੇ ਖਰੇ ਸਭਿ ਹੋਇ।
-ਆਵਹਿ ਤੀਰ[1]- ਪ੍ਰਤੀਖਹਿਂ ਸੋਇ ॥੬॥ [1]ਤੀਰ ਆਵੇਗਾ।
ਬੀਤਯੋ ਜਾਮ ਰਹੇ ਤਹਿਂ ਠਾਂਢੇ।
ਹਟਿ ਨਹਿਂ ਆਏ, ਅਚਰਜ ਬਾਢੇ।
ਪੁਨ ਸਭਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਕਟ ਪਹੂਚੇ।
'ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਦੇਖਿ ਰਹੇ ਹਮ ਊਚੇ ॥੭॥
ਗਏ ਗਗਨ ਮਹਿਂ ਫਿਰੇ ਨ ਫੇਰੇ[1]। [1]ਬਾਣ) ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਮੁੜੇ।

ਦੂਰਿ ਦੂਰਿ ਥਿਰੁ ਹੁਇ ਤਿਹ ਹੇਰੇ।
ਤਰੇ ਧਰਾ ਪਰ ਸੋ ਨਹਿਂ ਆਏ।
ਜੇ ਆਵਤਿ ਦਿਖੀਅਹਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥੮॥
ਗਰਜਤਿ ਪੁਨ ਕੋ ਮੇਘ ਸਮਾਨਾ।
ਸੋ ਹਮ ਸੁਨਤਿ ਰਹੇ ਥਿਰ ਕਾਨਾ।
ਗਏ ਦੂਰ ਪੁਨ ਸੁਨੀ ਨ ਸੋਈ।
ਸਭਿ ਕੀ ਮਤਿ ਬਿਸਮਤਿ ਪਿਖਿ ਹੋਈ' ॥੯॥
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹ੍ਯੋ 'ਨ ਊਪਰ ਕੋ ਹੈ'।

'ਉਪਰ ਕੋਈ (ਥਾਉਂ) ਨਹੀਂ ਹੈ (ਜਿੱਥੇ ਬਾਣ ਅਟਕ ਰਹੇ)। (ਅ) ਉਪਰ ਕੋਈ (ਬਾਣ) ਨਹੀਂ।

ਗਗਨ ਪੁਲਾੜ ਪਰ੍ਯੋ ਸਭਿ ਓਹੈ'।

'ਔਹ (ਸਾਹਮਣੇ) ਸਾਰਾ ਅਕਾਸ਼ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਹੈ।

ਥਿਰ ਹ੍ਵੈਬੇ ਕੋ ਥਾਨ ਨ ਕੋਈ।
ਗਹੇ ਨ ਕਿਨਹੁੰ ਨ ਕਿਤ ਗੇ ਸੋਈ ॥੧੦॥
ਨੀਕੇ ਦੇਖਿ ਖੋਜਨਾ ਕਰੀਅਹਿ।
ਬਾਨ ਅਜਾਇਬ ਲਜਾਉ, ਨ ਟਰੀਅਹਿ।
ਕਹਾਂ ਗਏ ਕੈ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ?
ਬਾਨ ਬਿਕੀਮਤ ਦਏ ਚਲਾਇ' ॥੧੧॥
ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਿਖ ਕਹੈਂ।
'ਹਮ ਨਹਿਂ ਭੇਵ ਤਿਨੋਂ ਕੋ ਲਹੈਂ।
ਕੁਦਰਤ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।
ਕੌਨ ਲਖਹਿ ਚਾਲਿੱਤ੍ਰ ਸੁ ਰੂਰੇ ॥੧੨॥
ਜਾਨਹੁ ਆਪ ਸਰਬ ਕੀ ਗਤੀ।
ਪਕਰੇ ਕਿਧੌਂ ਥਿਰੇ ਜਿਤ ਕਿਤੀ।
ਦੇਖਤਿ ਰਹੇ ਗਗਨ ਦਿਸ਼ਿ ਸਾਰੇ।
ਪਿਖਿ ਚਲਤੇ ਪੁਨ ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰੇ ॥੧੩॥
ਰਹੇ ਪ੍ਰਤੀਖਤਿ ਜਾਮ ਬਿਤਾਯੋ।
ਤਿਨ ਆਗਮਨ ਨਹੀਂ ਲਖਿ ਪਾਯੋ।'
ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਮੁਸਕਾਵਤਿ ਮੰਦ ਮੰਦ।
ਕਹਤਿ ਭਏ, ਤੁਮ ਸੁਮਤਿ ਬਿਲੰਦ ॥੧੪॥
ਸਗਰੇ ਕਰੀਅਹਿ ਭਲੇ ਬਿਚਾਰਨ।
ਸਰ ਆਗਮਨ[1] ਨ ਭਾ ਕਿਸੁ ਕਾਰਨ?

[1]ਤੀਰਾਂ ਦਾ (ਹੇਠਾਂ) ਆਵਣਾ।

ਗਏ ਗਹੇ ਕੈ ਕਿਤਹੁ ਸਿਧਾਰੇ?
ਜਿਸ ਤੇ ਆਵਤਿ ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰੇ' ॥੧੫॥
ਤਬਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਖਾਲਸਾ ਕਹੈ।
'ਰਾਵਰ ਸਕਲ ਸਥਲ ਗਤਿ ਲਹੈਂ।
ਦਾਸਨ ਕੋ ਸਰ ਗਤੀ[1] ਬਖਾਨੋ। — [1]ਬਾਣਾਂ ਦੀ ਗਤੀ।
-ਜਿਮ ਕਿਤ ਅਟਕੇ- ਪ੍ਰਭੂ! ਸੁ ਜਾਨੋਂ ॥੧੬॥
ਲਾਲਸ ਲਖੀ ਖਾਲਸੇ ਕੇਰੀ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਉਚਰਤਿ ਭੇ ਤਿਸ ਬੇਰੀ।
'ਇਹ ਤੁਮ ਕੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਿਖਾਯੋ।
ਦਾਸ਼ਟਾਂਤ[1] ਅਬਿ ਸੁਨਹੁ ਸੁਹਾਯੋ[†] ॥੧੭॥ — [1]ਜਿਸ ਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਘਟਦਾ ਹੈ। [†]ਪਾ:-ਸੁਨਹੁ ਖਾਲਸਾ ਸਰਬ ਸੁਹਾਯੋ।
ਪਰ ਹੁਮਾਉ[1] ਸੰਗ ਲਾਗਜੋ ਕਾਨ। — [1]ਇਕ ਪੰਛੀ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਨਾਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।
ਹਮ ਧਨੁ ਜੋਰਿ ਤਜਜੋ ਬਰ ਬਾਨ।
ਸੋ ਖਗ ਅਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਮਝਾਰਾ।
ਲੇ ਗਮਨਜੋਂ ਸਰ, ਤਰੈ ਨ ਡਾਰਾ ॥੧੮॥
ਤਿਮ ਗੁਰਬਾਨੀ ਕੇ ਸੰਗ ਲਾਗਾ।
ਪਠਤਿ ਸੁਨਤਿ ਜੋ ਕਰਿ ਅਨੁਰਾਗਾ।
ਸੋ ਬਾਨੀ ਪਾਠਕ ਲੇ ਜਾਇ।
ਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਕੋ ਰਿਦਾ ਸੁਹਾਇ[1] ॥੧੯॥ — [1](ਉਸ) ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪੀ ਸੁਹਾਵਣੇ ਦੇਸ ਨੂੰ।
ਨਿਜ ਸੰਗੀ ਤਹਿਂ ਕਰਹਿ ਪੁਚਾਵਨ।
ਜਹਾਂ ਬਹੁਰ ਨਹੀਂ ਆਵਨ ਜਾਵਨ[1]। — [1]ਭਾਵ ਬਾਣੀ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ ਨੂੰ ਅਮਰ ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਯਥਾ-ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ॥ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਉਪਜੀ ਸਾਚਿ ਸਮਾਣੀ।
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਨ ਦਤਿ ਮਿਲਾਇ।
ਬਡਿ ਅਨੰਦ ਮਹਿਂ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ॥੨੦॥
ਪੰਖੀ ਗੁਰੂ, ਸੁ ਪੰਖ ਸ਼ਬਦ ਗਨ[1]। — [1]ਸਾਰੇ (ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਦੇ) ਸ਼ਬਦ ਖੰਭ ਹਨ।
ਸਿਖ ਸਰ ਸੰਗ ਲਗੇ ਜਿਸ ਕੇ ਮਨ[1]। — [1]ਸਿੱਖ ਤੀਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨਾਲ (ਗੁਰੂ ਕੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਰੂਪੀ ਖੰਭ) ਲਗੇ ਹਨ।
ਜਨਮ ਮਰਨ ਜੁਗ ਰਾਗ ਰੁ ਦ੍ਵੈਸ਼।
ਹਰਖ ਸੋਗ ਕੋ ਜਹਾਂ ਨ ਲੇਸ਼ ॥੨੧॥
ਗੁਰ ਪੰਖੀ ਕੋ ਬਾਸਾ ਤਹਾਂ।

ਇਕ ਰਸ ਅਨੰਦ ਉਦਧਿ ਨਿਤ ਜਹਾਂ।
ਜਹਿਂ ਪਰਿਣਾਮ[1] ਨ ਹੋਤਿ ਕਦਾਈ।
ਤਹਿਂ ਸਿਖ ਸਰ ਕੋ[1] ਦੇਤਿ ਪੁਚਾਈ ॥੨੨॥
ਤਥਾ ਅਪਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸੁਨੀਜੈ।
ਜਿਸ ਕੋ ਜਾਨਿ ਨਾਮ ਰਸ ਪੀਜੈ।
ਨਾਮ ਪੰਖ, ਨਾਮੀ ਸੁ ਬਿਹੰਗ[1]।
ਜੋ ਜੱਗਜਾਸੀ ਲਾਗਜੋ ਸੰਗ ॥੨੩॥
ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਲਗਿ ਤਜਾਗਜੋ ਨਾਂਹੀ।
ਲਾਗਜੋ ਰਹਜੋ ਨਾਮ ਰਸ ਮਾਂਹੀ।
ਪੰਖ ਨਾਮ ਲੇ ਸਰ ਜੱਗਜਾਸੀ[1]।
ਜਾਇ ਮਿਲਾਵਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਸੀ ॥੨੪॥
ਜਹਿਂ ਨਾਮੀ ਕੋ ਦੇਸ਼ ਸੁਹਾਵਨ।
ਤਹਾਂ ਕਰਹਿ ਬਿਨ ਬਿਲਮ ਪੁਚਾਵਨ।
ਯਾਂ ਤੇ ਰਟਹੁ ਸਦਾ ਗੁਰਬਾਨੀ।
ਜਗਤ ਉਧਾਰਨਿ ਪਰਖ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ॥੨੫॥
ਉਠਤਿ ਬੈਠਤਿ ਥਿਤ ਕੈ ਚਾਲੇ।
ਪਠਹੁ ਸ਼ਬਦ ਨਿਤ ਰਹਹੁ ਸੁਖਾਲੇ।
ਬਹੁਰ ਨ ਹੋਇ ਜਗਤ ਮਹਿਂ ਫੇਰਾ।
ਕਰਹਿ ਉਬਾਰਨਿ ਗੁਰੂ ਬਡੇਰਾ ॥੨੬॥
ਤਿਮ ਹੀ ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰੀਜੈ।
ਇਕ ਭੀ ਸ੍ਵਾਸ ਨ ਬਿਰਥਾ ਲੀਜੈ।
ਮਨ ਜਿਹਵਾ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਾਇ।
ਰਾਖਹਿਂ ਨਿਸ ਦਿਨ ਮਹਿਂ ਸੁਖਦਾਇ ॥੨੭॥
ਤਿਸ ਕੋ ਅੰਤ ਸਮਾ ਜਬਿ ਆਵੈ।
ਨਾਮੀ ਹਿਤ ਸਹਾਇਤਾ ਧਾਵੈ।
ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਕੇ ਬੰਧਨ ਸਾਰੇ।
ਸ਼੍ਰੀ ਕਰਤਾਰ ਤੁਰਤ ਨਿਰਵਾਰੇ ॥੨੮॥

[1]ਭਾਵ ਇਕ ਰਸ ਹਾਲਤ ਰਹੇ ਜਿੱਥੇ [ਸੰਸ:. ਪਰਿਣਾਮ=ਰੂਪਾਂਤਰ ਹੋਣਾ, ਬਦਲੀ]।
[1]ਸਿੱਖ ਰੂਪੀ ਤੀਰ ਨੂੰ।
[1]ਪੰਛੀ ਹੈ।
[1]ਜੱਗਜਾਸੀ ਰੂਪ ਬਾਣ ਨੂੰ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਖੰਭ।

ਨਿਕਟ ਆਪਨੇ ਜਨ ਕਰਿ ਰਾਖੇ।
ਜਿਸ ਪਦ ਕੋ ਜੋਗੀ ਅਭਿਲਾਖੇ।
ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਤੇ ਸਾਧਹਿਂ ਜੋਗ।
ਹੋਹਿ ਸਪੂਰਨ, ਤਨ ਬਿਨ ਰੋਗ ॥੨੯॥
-ਬ੍ਰਹਮ ਦ੍ਵਾਰ[1] ਮਹਿਂ ਬ੍ਰਿਤੀ ਟਿਕਾਵੈ।

[1]ਬ੍ਰਹਮਰੰਧ੍ਰ। ਸਿਰ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਹੱਡੀ ਵਿਚ ਇਕ ਛੇਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਫੋੜਕੇ ਯੋਗੀ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲਨੇ ਤੇ ਸਦਗਤੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਭਾਵ-ਦਸਮ ਦ੍ਵਾਰ।

ਜੁਗਤ ਜੋਗ ਕੇ ਰਸ ਕੋ ਪਾਵੈ[1]-।

[1]ਜੋਗ ਵਿਚ ਜੁੜਕੇ ਉਸ ਦੇ ਰਸ ਨੂੰ ਪਾਵੇ।

ਸੋ ਅਬਿ ਕਲੀਕਾਲ ਮਹਿਂ ਨਾਂਹੀ।
ਯਾਂ ਤੇ ਰਮਹੁ ਨਾਮ ਰਸ ਮਾਂਹੀ ॥੩੦॥
ਰਹਿਤ ਵਹਿਰ ਤਨ ਕੀ ਸਭਿ ਧਰੈ।
ਜਿਮ ਗੁਰ ਭਨਯੋ ਨ ਤਿਸ ਤੇ ਟਰੈ।
ਅੰਤਰ ਵ੍ਰਿਤੀ ਨਾਮ ਲਿਵਲਾਵੈ।
ਗੁਰ ਮੂਰਤਿ ਕੋ ਰਿਦੈ ਬਸਾਵੈ ॥੩੧॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਕਰਤਾਰਾ।
ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਜਗਦੀਸ਼ ਉਦਾਰਾ।
ਦੀਨ ਬੰਧੁ ਪ੍ਰਿਯ ਸਿੱਖਨ ਕੇਰਾ।
ਪ੍ਰਭੁ ਹਰਿ ਬ੍ਯਾਪਕ ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਹੇਰਾ ॥੩੨॥
ਅਚੁੱਤ[1], ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ, ਗੁਣਖਾਨੀ।

[1]ਅਗਿੜ।

ਪਰਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ, ਪਰਮ ਸੁਖਦਾਨੀ।
ਨਿਰਭਉ, ਨਿਰੰਕਾਰ, ਨਿਰਕਾਲ[1]।

[1]ਅਕਾਲ।

ਨਿਰਗੁਨ ਸਰਗੁਨ ਰੂਪ ਬਿਸਾਲ ॥੩੩॥
ਪ੍ਰਭੁਸੰਭੂ[1], ਨਿਰਭਉ, ਸਭਿ ਸ੍ਵਾਮੀ।

[1]ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ।

ਮਧੁਸੂਦਨ ਨਿਤ ਅੰਤਰਜਾਮੀ।
ਜਗਜੀਵਨ, ਜਗ ਰਚਨ ਬਿਧਾਤਾ।
ਨਾਰਾਇਣ, ਨਰਪਤਿ, ਜਗ ਦਾਤਾ ॥੩੪॥
ਦੁਸ਼ਟਨ ਗੰਜਨ, ਜਨ ਮਨ ਰੰਜਨ।
ਕਰਤਾਪੁਰਖ, ਅਨੰਤ, ਅਭੰਜਨ।
ਸੱਤਿ ਰੂਪ, ਜੋਤਿਨ ਕੀ ਜੋਤਿ।
ਜਿਹਂ ਸੱਤਾ ਤੇ ਜਗਤ ਉਦੋਤਿ ॥੩੫॥
ਪਰਮਾਤਮ, ਨਰਹਰਿ, ਅਬਿਨਾਸ਼ੀ।

ਰੂਪ ਨ ਰੰਗ ਨ ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਸੀ।
ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ, ਪਾਵਨ, ਦੁਖਹਾਰੀ।
ਮਹਿਦ ਮਨੋਹਰ, ਆਨੰਦਕਾਰੀ ॥੩੬॥
ਪਦਮਾਪਤ, ਮਾਧਵ, ਗੋਬਿੰਦ।
ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਸਤਿਗੁਰੂ, ਮੁਕੰਦ।
ਖਲ ਦਲ ਹਰਤਾ, ਗਰਬ ਪ੍ਰਹਾਰੀ।
ਰਾਮ, ਕਿਸ਼ਨ, ਗੋਬਿੰਦ, ਮੁਰਾਰੀ ॥੩੭॥
ਗਨ ਜਨਾਰਦਨ, ਬਿੱਖ੍ਰਕ ਸੈਨਾ[1]।

[1]ਸਮੂਹ ਜਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਯਾਚਦੇ ਹਨ ਤੇ (ਬਿੱਖ੍ਰਕ=) ਸ਼ੇਸ਼ਨਾਗ ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਜਾ ਹੈ।

ਕਲਮਲ ਹਰਤਾ, ਪੰਕਜ ਨੈਨਾ।
ਜੋਗੇਸ਼੍ਰਰ ਕੇ ਧਜਾਨ ਬਸੈਯਾ।
ਸ਼ਜਾਮ ਰੂਪ, ਅਨੂਪ ਸੁਹੈਯਾ[†] ॥੩੮॥

[†]ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਵਿ ਜੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਸਰਗੁਣ ਅਵਤਾਰਾਂ ਦੇ ਏਥੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ। ਇਹ ਸਭ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੀ ਨਾਮ ਹਨ।

ਖੜਗਕੇਤੁ ਅਸਕੇਤੁ ਨਿਰੰਜਨ।
ਭਗਤਨਿ ਪ੍ਰਿਯ ਭਵ ਭਜਾਨ ਪ੍ਰਭੰਜਨ[1]।

[1]ਭਿਆਨਕ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਮਹਾਂਕਾਲ ਬਡ ਉੱਗ੍ਰ ਸਰੂਪੰ।
ਸ਼ਾਹਨਸ਼ਾਹ ਭੂਪ ਗਨ ਭੂਪੰ ॥੩੯॥
ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਜਿਹ ਨਾਮ ਅਪਾਰਾ।
ਕਰਿ ਬਿਸਤਾਰ ਨ ਪਈਅਤਿ ਪਾਰਾ।
ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਿ ਲੇਨਿ ਰਸ ਰਸਨਾ[1]।

[1]ਜੋ) ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਰਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਦਾ ਸੁਖੇਨ ਪਰਹਿ ਜਮ ਬਸ ਨਾ[1] ॥੪੦॥

[1]ਓਹ) ਜਮਾਂ ਦੇ ਵਸ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਜੋ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਹਿ ਮਾਨੁ ਸੋ ਆਛੇ[1]।

[1]ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕਰੇ ਸੋਈ ਅੱਛੀ ਮੰਨੋ।

ਤਿਸ ਮਹਿਂ ਰਹੁ ਹਰਖਤਿ ਸੁਖ ਬਾਂਛੇ।
ਤਨੁ ਹੰਤਾ ਕੋ ਤਜਾਗਨ ਕਰੀਅਹਿ।
ਪ੍ਰਭੂ ਰਜ਼ਾਇ ਹਰਖ ਅਨੁਸਰੀਅਹਿ' ॥੪੧॥
ਤੀਨਹੁ ਸਾਧਨ[1] ਕੈਵਲ ਕੇਰੇ।

[1]ਭਾਣਾ ਮੰਨਣਾ, ਤਨ ਹੰਤਾ ਤਿਆਗਣਾ ਤੇ ਸਤਿਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ।

ਸਤਿਗੁਰ ਦਏ ਬਤਾਇ ਬਡੇਰੇ।
ਭਾਣਾ ਮਾਨਨਿ, ਹੰਤਾ ਤਜਾਗਨਿ।

ਸੱਤਿਨਾਮ ਸਿਮਰਨਿ ਲਿਵਲਾਗਨਿ ॥ ੪੨ ॥
ਇਹੀ ਪਰਮਪਦ ਕੋ ਪਹੁੰਚਾਵੈਂ।
ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਿਨਹੁ ਪਰ ਸੋ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ।
ਵਹਿਰ ਕ੍ਰਿਯਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਅੱਭਯਾਸ।
ਪਾਪੀ ਦੁਸ਼ਟਨ ਕਰਨ ਬਿਨਾਸ ॥ ੪੩ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਕਰੀ ਪਰਮ ਬਖਸ਼ੀਸ਼।
ਜਗ ਕੇ ਸੁਖ ਮਿਲਿਬੋ ਜਗਦੀਸ਼[1]। [1]ਜਗਤ ਦੇ ਸੁਖ ਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਦਾ ਮੇਲ (ਵੀ ਦਿਤਾ)।
ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਾਗਹਿਂ ਜਿਨ ਕੇਰੇ।
ਚਲੈਂ ਸੁ ਮਾਰਗ ਇਸੀ ਅਛੇਰੇ ॥ ੪੪ ॥
ਜਿਮ ਅਰਜਨ ਸੰਗ ਭਾਖੀ ਗੀਤਾ।
'ਕਰਮ ਫਲਨ ਤੇ ਰਹਹੁ ਅਤੀਤਾ[1]। [1]ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਰਹੋ।
ਧਰਮ ਧਰਨਿ ਆਯੁਧ[1] ਕੋ ਕਰੀਯਹਿ। [1]ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰਨੇ ਦਾ ਧਰਮ।
ਅਪਨੋ ਸਾਖੀ ਰੂਪ ਬਿਚਰੀਯਹਿ' ॥ ੪੫ ॥
ਤਥਾ ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰਤਿ ਉਪਦੇਸ਼।
'ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਭਜਨ ਹਮੇਸ਼।
ਵਹਿਰ ਕਰਮ ਰਣ ਕਰਨ ਮਹਾਨੇ।
ਕਰਹੁ ਸਦਾ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸੁਖ ਠਾਨੇ' ॥ ੪੬ ॥
ਕਰੇ ਸ਼ੁੱਧ, ਮਨ ਕੀ ਤਜਿ ਮੈਲ[1]। [1]ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਤਜਕੇ (ਮਨ ਨੂੰ) ਸ਼ੁੱਧ ਕਰੇ।
ਗਮਨੇ ਸੰਤ ਭਗਤ ਜਿਸ ਗੈਲ।
ਸਕਲ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਗੁਰ ਦਯੋ[1]। [1]ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਦਿਤਾ (ਓਹ ਰਾਹ)
ਜਿਨ ਕੇ ਭਾਗ ਬਡੇ ਤਿਨ ਲਹਯੋ ॥ ੪੭ ॥
ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਕੀ ਕਥਾ।
ਕੀਨ ਬਨਾਵਨਿ ਮਮ ਮਤਿ ਜਥਾ।
ਚਤੁਰਥ ਰੁਤ ਪੂਰੀ ਕਰਿ ਤਥਾ।
ਲੀਨੋ ਸਾਰ ਜਥਾ ਘ੍ਰਿਤ ਮਥਾ ॥ ੪੮ ॥
ਦਸ ਪਤਿਸ਼ਾਹਨ ਕੇ ਸੁਭ ਚਰਨ।
ਧਰ ਕਰਿ ਧਯਾਨ ਬਿਘਨ ਕਿਯ ਹਰਨ।
ਅਭਿਲਾਖਾਂ ਨਿਜ ਪੂਰਨ ਕਰੀ।
ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੀ ਮਤਿ ਕਛੁ ਨਹਿਂ ਅਰੀ[1] ॥ ੪੯ ॥ [1]ਅੜੀ ਨਹੀਂ।

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਥੇ ਚਤੁਰਥ ਰੁਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਥਾ' ਬਿਚਤਾਯਾਂ ਭਾਖ ਸੂਰਜ ਯਾਂ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜਬ ਅਤਿ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਪੰਚਾਸਤਿ ਅੰਸੂ ॥੫੧॥

[ਚੌਥੀ ਰੁਤਿ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ]